

**Gemeente
Haarlem**

Programmabegroting 2021 - 2025

Programmabegroting 2021 - 2025

Gemeente Haarlem

Uitgave gemeente Haarlem
September 2020

Informatie

(023) 511 51 15
www.haarlem.nl, ook voor een digitale versie

Stadhuis, Grote Markt 2
Postbus 511
2003 PB Haarlem

Foto's: Marisa Beretta, Jurriaan Hoefsmit, Michel Capfens

Aanbiedingsbrief

Het college van burgemeester en wethouders van Haarlem en Spaarndam (vanaf nu: Haarlem) biedt de raad met de Programmabegroting 2021-2025 een bijzondere begroting aan. De aanloop van deze begroting was al bijzonder. Door de lockdown en de gevolgen van het coronavirus zijn de onzekerheden groter dan ooit. We sturen bij en juist nu is investeren in de stad nodig om met elkaar de dreigende economische gevolgen van het coronavirus te beperken.

De begroting is ook dit jaar digitaal (pdf) beschikbaar. Evenals vorig jaar is de begroting voorzien van een infographic die als Begroting In Eén Oogopslag (BIEO) bij de programmabegroting wordt verspreid. Van deze BIEO is dit jaar ook een webversie en een editie voor sociale media beschikbaar.

Financiële ontwikkelingen

De impact van het coronavirus leidde ertoe dat er geen reguliere Kadernota 2021 is vastgesteld in het voorjaar van 2020. In plaats daarvan heeft het college een kaderbrief aan de gemeenteraad aangeboden, waarvan duidelijk was dat de inhoud hiervan ook een momentopname zou zijn. Door de onzekerheid over het vervolg van het coronavirus, de economische gevolgen ervan en de onzekerheid over welke financiële compensatie van het Rijk verwacht kan worden, is de financiële ontwikkeling onzekerder dan ooit. Doordat de bijdrage van het Rijk niet meegroeit met de stijgende vraag en kosten van jeugdhulp en Wmo, is een sluitende begroting alleen mogelijk door inkomsten te verhogen en uitgaven te beperken en gebruik te maken van de reserves.

De koers van het coalitieprogramma wordt vastgehouden. Dat betekent ook dat het weerstandsvermogen op ratio 1,4 (ruim voldoende) gehouden moet worden. Door een onttrekking aan de algemene reserve van € 8 miljoen om de begroting 2020 sluitend te krijgen, daalt het weerstandsvermogen. De komende jaren wordt dit weer op peil gebracht door de algemene reserve aan te vullen met € 10 miljoen.

Jeugd en Wmo

Het college stelt voor € 3 miljoen extra vrij te maken om de toenemende kosten van jeugdhulp en Wmo te kunnen dekken. Maar door de stijgende vraag blijven daarnaast ook maatregelen nodig om de kosten voor jeugdhulp en Wmo beheersbaar en betaalbaar te houden. De vraag naar zorg en daarmee van kosten voor jeugd en Wmo groeit sneller dan de vergoeding die Haarlem hiervoor van het Rijk ontvangt. Haarlem voert met de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de veertig grootste gemeenten in Nederland (G40) de discussie met de Rijksoverheid om meer structurele middelen om de oplopende scheefgroei terug te draaien.

Bijsturen

De besparingen zijn zo evenwichtig mogelijk verdeeld over de taakvelden van de begroting. Het voorstel is om de parkeertarieven en de OZB te verhogen. Daarnaast moet ook worden ingegrepen in het voorzieningenniveau. Er is minder geld beschikbaar voor initiatieven uit de stad, budgetten worden deels bevroren en er is geen geld om bij onderhoudsprojecten aanvullende wensen mee te nemen.

Juist nu investeren

Met de Programmabegroting 2021 – 2025 wil het college van Haarlem juist nu blijven investeren in de stad voor inwoners en ondernemers. Daarbij zijn de doelen in het coalitieprogramma Duurzaam Doen nog onverminderd actueel. Het voorstel is om tot en met 2024 meer te investeren in de stad en wel € 17 miljoen meer in onderwijshuisvesting, € 9 miljoen meer voor verduurzaming gemeentelijk

vastgoed, € 3 miljoen meer voor cultuur, € 3 miljoen meer voor sportvoorzieningen en € 4,5 miljoen voor de aanpak van de Schoterweg-Rijksstraatweg.

Duurzaamheid

De ambitie om Haarlem duurzaam en klimaatbestendig te maken, blijft deze collegeperiode onverminderd groot. Daarom blijft Haarlem hier ook in deze begroting extra in investeren. Nu de energietransitie, klimaatadaptatie en verduurzaming in het beleid van de gemeente een plek hebben gekregen, worden duidelijke stappen gezet, zoals de oprichting van een warmtebedrijf en de zon- en windprojecten op Schoterweg. Door mee te doen in het nieuwe regionale investeringsfonds Invest-MRA ontstaan meer mogelijkheden voor grotere projecten op het gebied van duurzaamheid, energietransitie en circulaire economie in onze stad en regio. Daarnaast is er € 9 miljoen voor de verduurzaming van gemeentelijk vastgoed. Ondertussen wordt gewerkt aan een stappenplan waarmee relevante ontwikkelingen zoals elektriciteitsproductie, energiebesparing en de impact van duurzaamheidsmaatregelen worden gemonitord voor het behalen van de klimaatdoelstellingen.

Begroting beter leesbaar

Ook deze Programmabegroting 2021-2025 is weer verder verbeterd volgens de uitkomsten van de raadsconferentie over de leesbaarheid van de begroting. Alle doelen, effecten, prestaties en indicatoren zijn opnieuw beoordeeld op relevantie en informatiewaarde.

Raadsbehandeling Programmabegroting 2021-2025

De begroting wordt door de gemeenteraad behandeld op maandag 2 en donderdag 5 november.

Het college van burgemeester en wethouders
Haarlem, 22 september 2020

Inhoudsopgave

Aanbiedingsbrief	3
Inhoudsopgave	5
Leeswijzer	7
 Deel 1 Algemeen	 9
1.1 Voortgang Duurzaam Doen	9
1.1.1 Begroting gemeente in één oogopslag	11
1.1.2 Gevolgen van de coronacrisis	12
1.2 Ontwikkeling financieel kader	13
1.3 Samenvatting van baten en lasten	20
1.3.1 Structureel begrotingssaldo	21
1.4 Financiële positie	21
1.5 Bezuinigingen	26
1.6 Investerings	32
1.6.1 Deelname Invest-MRA	44
1.7 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a	47
1.8 Interbestuurlijk toezicht	48
 Deel 2 Programma's	 49
2.1 Inleiding programma's	50
Cluster Sociaal	52
Programma 1 Maatschappelijke participatie	61
Programma 2 Ondersteuning en zorg	71
Programma 3 Werk, inkomen en schulden	81
Cluster Fysiek	91
Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing	98
Programma 5 Beheer en onderhoud	109
Cluster Burger en bestuur	122
Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid	126
Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead	135
2.2 Duurzaamheid	147
2.3 Gebiedsgerichte vertaling	154

Deel 3 Paragrafen	155
3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	156
3.2 Lokale heffingen	166
3.3 Onderhoud kapitaalgoederen	183
3.4 Financiering	188
3.5 Bedrijfsvoering	195
3.6 Verbonden partijen en subsidies.....	201
3.7 Grond- en vastgoedbeleid	222
 Deel 4 Besluit.....	 226
4.1 Besluit	227
 Deel 5 Bijlagen	 229
5.1 Investeringsplan 2021-2025	230
5.2 Samenstelling bestuur	239
5.3 Kerngegevens	241
5.4 Benchmarkindicatoren	245
5.5 Toelichting doelen en prestaties zonder indicatoren	260
5.6 Overzicht personeel	264
5.7 Productenraming.....	266
5.8 Overzicht taakvelden.....	266
5.9 Incidentele baten en lasten.....	277
5.10 Reserves en voorzieningen.....	281
5.11 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG.....	284
5.12 Overzicht risico's.....	291
5.13 Maatregelen Jeugd en Wmo	292

Leeswijzer

De programmabegroting bestaat uit een vijftal delen:

1. Algemeen;
2. Programma's;
3. Paragrafen;
4. Besluit;
5. Bijlagen.

Het deel Algemeen schetst allereerst de algemene ontwikkelingen op het gebied van beleid. Er wordt ingegaan op de grotere beleidsmatige ontwikkelingen die de programmatische indeling van de begroting overstijgen. Naast de beleidsmatige ontwikkelingen wordt in dit deel ingegaan op de financiële ontwikkelingen en positie van de gemeente.

Programma's vormen het beleidsmatige deel van de begroting. De zeven programma's zijn gegroepeerd in de clusters Sociaal, Fysiek en Burger en bestuur. De programma's kennen allemaal dezelfde structuur. Deze structuur wordt toegelicht in de inleiding van dit deel. In dit deel is ook aandacht voor duurzaamheid en een link naar de vertaling van de beleidsmatige ontwikkelingen naar de verschillende stadsdelen in Haarlem.

Het deel Paragrafen bestaat uit de wettelijk voorgeschreven paragrafen die volgens het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV) moeten worden opgenomen. Deze paragrafen geven een dwarsdoorsnede van de begroting vanuit verschillende perspectieven (risico's, financiering, verbonden partijen, etc.). De kengetallen zijn opgenomen in [paragraaf 3.1](#).

Het Besluit bevat het voorstel van het college aan de raad om de Programmabegroting 2021-2025 vast te stellen.

Het deel Bijlagen bestaat onder andere uit meer gedetailleerde financiële informatie, extra informatie over indicatoren, het Investeringsplan 2021-2025, een overzicht van reserves en voorzieningen en de productenraming.

Alle financiële tabellen geven de primaire begroting 2021 weer. Wijzigingen en invulling taakstellingen, zoals opgenomen in [paragraaf 1.5](#) en structurele wijzigingen uit de Bestuursrapportage 2020 (zie [paragraaf 1.2](#) en [1.3.1](#)), zijn bij het publiceren van deze begroting nog niet vastgesteld en dus nog niet verwerkt.

Alle in de financiële tabellen vermelde bedragen zijn maal € 1.000, tenzij anders vermeld.

Naast de aan de raad aangeboden papieren versie van de begroting is deze eveneens beschikbaar via de website van de gemeente als pdf-bestand. Vanuit dit bestand kan de achterliggende informatie (beleidsnota's, visie documenten, etc.) met een klik worden geraadpleegd.

Om de begroting ook begrijpelijk te maken voor alle lezers, is een 'begroting in één oogopslag' (BIEO) ontwikkeld. Hierop staan in een infographic de hoofdlijnen uit de begroting en staan in de inkomsten en uitgaven van de gemeente weergegeven.

DEEL 1 ALGEMEEN

Deel 1 Algemeen

1.1 Voortgang Duurzaam Doen

Coalitieprogramma Duurzaam doen: halverwege de bestuursperiode

In het coalitieprogramma 'Duurzaam doen' van 1 juni 2018 is opgenomen dat de inhoud en de financiële uitgangspunten van het programma na twee jaar worden geëvalueerd. Als uitgangspunt daarbij is vastgelegd dat de gemaakte afspraken in het coalitieprogramma voor vier jaar gelden, tenzij in de praktijk blijkt dat deze niet (voldoende) bijdragen aan de beoogde doelen en er kan worden bijgestuurd.

Nu, na ruim twee jaar, blijkt dat Haarlem net als veel andere gemeenten financieel in zwaar weer terecht is gekomen. De financiële verhouding Rijk en gemeenten komt steeds verder onder druk te staan. Bij de totstandkoming van de Programmabegroting 2020-2024 is daarom gedeeltelijk al sprake geweest van een herschikking. De coronacrisis verslechtert de financiële situatie nog verder. Zie ook de [paragraaf 1.1.2 Gevolgen van de coronacrisis](#) elders in deze begroting.

Het merendeel van de actiepunten uit het coalitieprogramma zijn of worden gerealiseerd en daarmee wordt gewerkt aan de prioriteiten die dit college heeft gesteld. Voor de komende periode kan het college echter nu niet anders dan behoedzaam zijn in uitspraken over de verdere realisatie van het coalitieprogramma.

Hieronder volgt per portefeuille een beeld van welke doelen uit het coalitieprogramma de afgelopen twee jaren zijn gerealiseerd of wordt aangegeven in welk stadium ze zich bevinden.

Duurzaamheid

We werken aan de toekomst van warmte en energie in Haarlem. Zo weten we meer over het gebruik en de opbrengst van duurzame bronnen, de organisatie van de energietransitie en de betaalbaarheid. Dit legt de basis voor de concrete stappen die komend jaar volgen: de beslissingen welke wijken wanneer van het gas af gaan, de volgende stap in realisatie van geothermie en de oprichting van een heus warmtebedrijf. Met de regio maken we afspraken over de opwekking van energie in de regionale energie strategie. In de begroting en jaarrekening van de gemeente is een [duurzaamheidsparagraaf](#) opgenomen.

Wonen en ruimtelijke ordening

We voeren een actieplan versnelling woningbouw uit, bestaande uit tien acties, waaronder optimalisatie van het Haarlems Ruimtelijk Planproces, snellere vergunningverlening en meer gebruik maken van de expertise van marktpartijen. Ook wordt sinds dit jaar geëxperimenteerd met de stadstafel, in opmaat naar de Omgevingswet. Het actieplan is enerzijds bedoeld om de woningbouwproductie in Haarlem op gang te houden en te versnellen. Anderzijds zijn deze maatregelen nodig om kans te maken op een bijdrage van het Rijk via de Impulsregeling. Inmiddels is bekend dat het ministerie van BZK in de eerste tranche de Europawegzone heeft geselecteerd. Dit is een enorme stimulans: hiermee kunnen we versneld onze ambities voor dit gebied realiseren.

Het college heeft spelregels voor ontwikkelaars en bouwondernemingen vastgesteld zodat bij alle nieuwe woningbouwprojecten voldoende betaalbare woningen in de sociale en middeldure categorie worden gerealiseerd. Dit geldt ook voor de projecten waarbij er geen sprake is van gemeentelijk grondeigendom.

Sociaal

Van alle Haarlemmers met een laag inkomen is 94% in beeld en bereikt. Zonder het minimeleiden zouden sommige gezinnen structureel te kort komen. Veel Haarlemmers met een bijstandsuitkering worden begeleid naar participatie en werk, via het programma 'Ik doe mee'.

Er is breed ingezet op preventie en het voorkomen van schulden en beginnende financiële problemen. Het innovatieve project NewFuture is specifiek gericht op jongeren.

We werken aan verbetering en uitbreiding van binnen- en buitensportaccommodaties, waaronder een nieuwe sporthal Sportweg, bijdrage voor kleedkamers binnen de nieuwbouw van RFC Haarlem (rugby) en HFC Haarlem (voetbal). Ook stimuleren we de kruisbestuiving en gezamenlijke aanpak van de voorzieningen in de sociale basis. We investeren in alle wijken om Haarlemmers op gezond gewicht te krijgen. Voor jongeren gaat dat via JOGG. We willen voorkomen dat meer mensen dak- en thuisloos worden, onder andere via het gesloten convenant voorkomen huisuitzettingen. Haarlem is en blijft Regenboogstad en ondersteunt ook hiermee de LHBTI gemeenschap, onder meer door bewustwordingscampagnes te voeren. Ook in het fysieke domein is een toegankelijkheids-coördinator aangesteld. Met de actie 'ruimte voor iedereen' wordt nadruk gelegd op de rolstoeltoegankelijkheid van de Haarlemse openbare ruimte. Bevordering van de gezondheid doet de gemeente onder meer via aansluiting met de campagne Rookvrije Generatie van Alliantie Nederland Rookvrij en ondersteuning van de campagne Stoptober.

Groen, water, klimaatadaptatie en openbare ruimte

We investeren in het onderhoud openbare ruimte Haarlem en Spaarndam, waaronder de Kerklaan in Spaarndam, het groot onderhoud aan de Wandelpromenade Molenwijk en de herinrichting van het Houtplein. Het project Bomen in Schalkwijk is gestart met de eerste vervanging van oude bomen en aanplant van nieuwe bomen in Schalkwijk. Ook een eerste Tiny Forest wordt gerealiseerd.

Bereikbaarheid en mobiliteit

Met het uitbreiden van de autoluwe binnenstad is een helder signaal gegeven over het terugbrengen van auto's in de stad ten faveure van fiets en wandelaar. Ondertussen is een extra nachttrein gaan rijden en zijn er zijn honderden extra autolaadpalen in de stad gerealiseerd om de elektrificatie van autovervoer verder te helpen. Met het actieplan fiets zijn tientallen parkeerplaatsen in de binnenstad vervangen voor fietsparkeerplekken.

Economie, werkgelegenheid, recreatie, toerisme

De airbnb verhuur is teruggebracht naar maximaal 30 dagen en er zijn regels opgesteld voor toeristisch vervoer. Na een uitgebreid participatie traject is een nieuwe economische visie vastgesteld: midden in de coronacrisis. Direct toen de crisis toesloeg hebben we op allerlei manieren hulp geboden aan de ondernemers in onze stad. Met regelingen, advies, verruiming van regels, kwijtschelding en uitstel van gemeentelijke heffingen is de eerste nood aangepakt. Samen met ondernemers in de detailhandel en horeca werken we aan de tweede fase van het herstel.

Kunst en cultuur

We hebben een uitgebreide inventarisatie laten maken van ons naoorlogs erfgoed, wat een longlist heeft opgeleverd van zeventig bijzonder objecten, zoals scholen, kerken en wooncomplexen. Twaalf

bijzondere panden en complexen zouden volgens de inventarisatie in aanmerking moeten komen voor een status als monument. Dit zijn belangrijke stappen om ons erfgoed te beschermen.

Het aantal broedplaatsen voor kunst en creatieve bedrijvigheid wordt in 2020 uitgebreid door leegstaande locaties daarvoor in te zetten, bijvoorbeeld het Magdalenahof. We ondersteunen kunst in de openbare ruimte, zoals murals in/op parkeergarages de Kamp, Raaks en binnenkort de Appelaar. Haarlem heeft als enige stad in Nederland de prijs Age Friendly Cultural City gewonnen voor voorzieningen in welzijn, cultuur en cultuureducatie. Culturele instellingen worden verder verduurzaamd.

Vastgoed

We gebruiken ons maatschappelijk vastgoed waar het kan voor maatschappelijke doeleinden: ontmoeting, cultuur, sociale initiatieven. De gemeente gaat het eigen vastgoed verder verduurzamen.

Veiligheid

Na een positieve evaluatie is het aantal vrijwillige vuurwerkvrije zones uitgebreid. Dit wordt voor 2020-2021 gecontinueerd. Uitgangspunt is dat Haarlem bij de jaarwisseling van 2021-2022 een algeheel vuurwerkverbod kent.

De uitbreiding van handhaving bleek hard nodig in de afgelopen periode waarin de handhaving van de coronamaatregelen centraal stond. Door de uitbreiding kunnen handhavers meer in hun wijk zijn. Ook hebben handhavers veel inzet gepleegd op de sportparken. Doordat scholen en sportclubs gesloten waren 'hing' de afgelopen maanden veel jeugd op de sportparken. De werkgroep vandalisme sportaccommodaties heeft fysieke maatregelen getroffen om vandalisme tegen te gaan. Er zijn ook buurtsportcoaches ingezet.

Gemeentelijke organisatie

De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld door duurzaam, circulair en inclusief in te kopen, waarbij we nadrukkelijk kijken naar Haarlemse bedrijven.

Meepraten, meedenken en meedoen

We organiseren jaarlijks minimaal vijf activiteiten om kinderen en jongeren te betrekken bij het besturen van Haarlem. Het wordt, onder voorwaarden, mogelijk dat bewoners of bedrijven de uitvoering van een gemeentelijke taak overnemen (Right to Challenge).

Financieel kader

In de begroting en het jaarverslag wordt de schuld per inwoner weergegeven.

Haarlem bleef de afgelopen jaren onder de netto schuldquote van 120% die de gemeenteraad eerder als bovengrens heeft vastgesteld.

1.1.1 Begroting gemeente in één oogopslag

Programma's

- 1 Maatschappelijke participatie** | 70 miljoen
De gemeente wil de sportdeelname van Haarlemmers vergroten. Bij het onderwijs zijn gelijke kansen voor iedereen het belangrijkste. Haarlemmers zijn met elkaar verbonden en zetten zich in voor elkaar, de buurt en de stad.

Gemeente Haarlem

- 2 Ondersteuning en zorg** | 135 miljoen
Jongeren groeien zo veel mogelijk thuis op en krijgen indien nodig hulp op maat. Haarlem is en blijft een sociale stad, maar met een groeiende zorgvraag bij jeugd en Wmo. Voor de oplopende kosten wordt € 3 miljoen extra uitgetrokken, maar er zijn extra maatregelen nodig om de kosten te beheersen.

- 3 Werk en inkomen** | 100 miljoen
Ook in 2021 zoekt de gemeente Haarlemmers met betalingsachterstanden actief op om zo ernstige schuldenproblematiek te voorkomen. Een stabiele financiële situatie voor alle Haarlemmers en betaald werk of deelnemen aan de arbeidsmarkt zijn de speerpunten van dit programma.

Begroting 2021

De begroting geeft aan wat de inkomsten en de uitgaven van de gemeente zijn. Dit overzicht is de begroting voor 2021 in één oogopslag. De volledige begroting is te vinden op www.haarlem.nl/begroting.

De Begroting 2021 is minder gunstig dan voorgaande jaren. Naast de extra kosten vanwege het coronavirus nemen ook de kosten voor Jeugd en Wmo toe, waardoor er eenmalig een beroep moet worden gedaan op de algemene reserve van de gemeente. Daarnaast investeert de gemeente voor € 54 miljoen in scholen, verduurzaming van gebouwen, cultuur en sport.

Per programma is aangegeven waar de gemeente het geld aan uitgeeft en wat de belangrijkste punten van het beleid zijn. Hoeveel geld dat per programma is, staat aangegeven in de tekst bij het programma. Rechtsboven staat in een cirkeldiagram waar de gemeente haar inkomsten uit krijgt.

De begroting wordt door de gemeenteraad behandeld op maandag 2 en donderdag 5 november.

- 4 Duurzame stedelijke vernieuwing** | 56 miljoen
De gemeente streeft naar een duurzame, veilige en gezonde leefomgeving. De gemeente investeert in betaalbare woningen en werkgelegenheid. Op het gebied van kunst en cultuur richt de gemeente zich op het in stand houden van een gevarieerd aanbod.

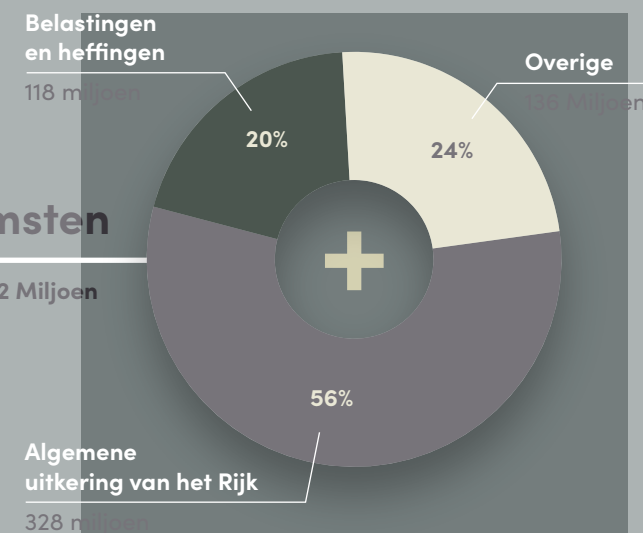
Woonlasten meerpersoonshuishouden 2021

De gemiddelde woonlasten stijgen, onder andere door gescheiden afvalinzameling en de uitvoering van het rioleringsplan.

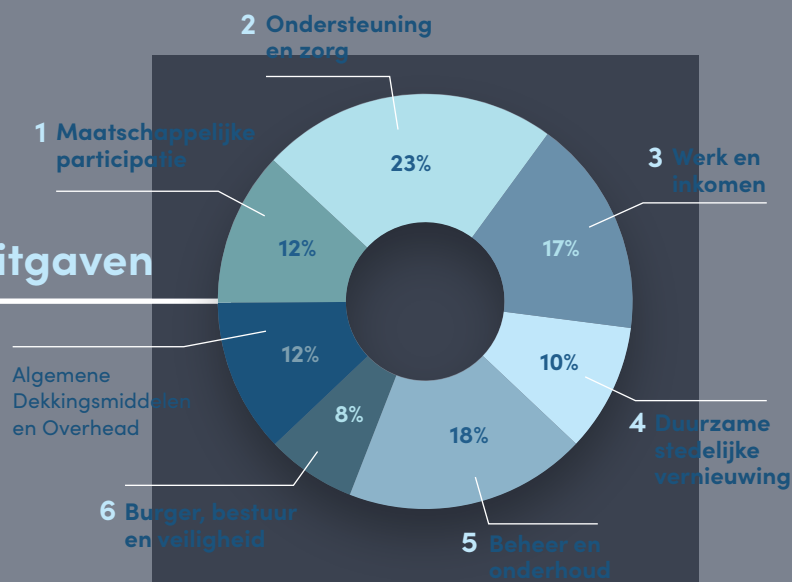
OZB Gemiddelde woning	€ 327,-
Rioolheffing Gemiddelde woning	€ 155,-
Afvalstoffenheffing Meerpersoonshuishouden	€ 414,-
Totale woonlasten	€ 896,-

Inkomsten

Totaal 582 Miljoen

Uitgaven

- 5 Beheer en onderhoud** | 103 miljoen
Haarlem wil een schone stad zijn. Dit betekent aandacht voor de inzameling van huisvuil, gebruik van schone(re) voertuigen, meer groen in de stad en een openbare ruimte die er goed uitziet. De gemeente pakt parkeeroverlast aan en zorgt voor genoeg fietsparkeerplaatsen.

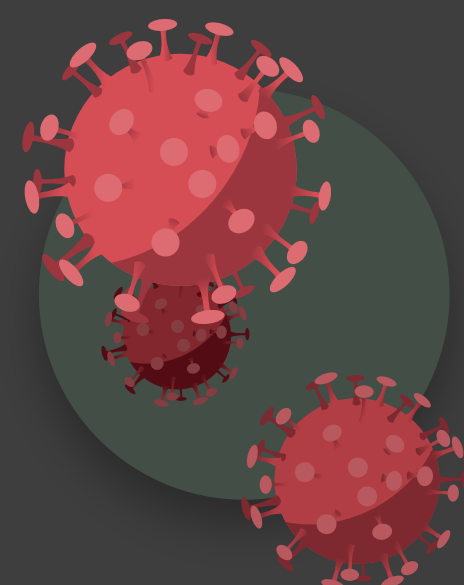

- 6 Burger, bestuur en veiligheid** | 46 miljoen
Veiligheid is en blijft een belangrijk thema. De gemeente pakt overlast aan door de inzet van handhaving en bestrijdt samen met partners de criminaliteit. Het programma Nieuwe Democratie zorgt ervoor dat inwoners meer betrokken zijn bij het besturen van de stad.

Beperken gevolgen coronacrisis

De gevolgen van de coronacrisis zijn ook in Haarlem groot. In de maatregelen om de schade zoveel mogelijk te beperken is de rol van gemeente begrensd. Een opleving van het virus, een nieuwe golf of de ontwikkeling van een vaccin: we weten het niet. We weten wel dat de samenwerking met de Veiligheidsregio, buurgemeenten, metropoolregio Amsterdam, provincie Noord-Holland en de Rijksoverheid van levensbelang is. We richten ons op het versnellen van het gestarte beleid, zoals verduurzamen van de economie en bouwen van nieuwe woningen. Daarnaast investeren we in de arbeidsmarkt en het onderwijs. Ondernemers willen we meer ondersteunen en we helpen de culturele sector waar mogelijk, ook financieel. De gemeente gaat ook meer doen aan de dienstverlening aan minima en aan ondernemers, door bijstand te verlenen, de TOZO 3-regeling uit te voeren en de schuldhelpverlening te intensiveren.

1.1.2 Gevolgen van de coronacrisis

In reactie op de coronacrisis heeft de raad bij de Voortgangsrapportage 2020 middelen vrijgemaakt om de eerste noden in de stad te lenigen. Het college heeft bij de raadsbehandeling van de Kaderbrief de toezegging gedaan bij de aankomende begroting nader in te gaan op de gevolgen van de coronacrisis. Dit doet het college in de separate informatienota 'Beperken gevolgen van de coronacrisis' (2020/0848465) gelijktijdig met de Programmabegroting 2021-2024 aan de raad wordt aangeboden.

De gemeente heeft al het nodige gedaan om de gevolgen van de coronacrisis te beperken. De gemeenteraad heeft in 2020 aanvullende middelen beschikbaar gesteld voor een pakket steunmaatregelen, waaronder een noodfonds. Ook zijn er maatregelen getroffen voor ondernemers zoals belastingmaatregelen en uitbreidingsmogelijkheden in de openbare ruimte. De dienstverlening aan de ondernemers en inwoners is ingericht op snelle ondersteuning.

Een aantal besluiten zorgt voor een stimulans in de economie. Bijvoorbeeld de subsidieaanvraag voor de Impulsregeling woningbouwversnelling en de daarvoor noodzakelijke cofinanciering door de gemeente. Haarlem geeft hiermee het signaal af dat het, ondanks de coronacrisis, doorgaat met het realiseren van de urgente opgaven in de stad, en stimuleert daarmee de economie. En als cultuurinstellingen gebruik kunnen maken van rijks- of provinciale regelingen zorgt de gemeente voor cofinanciering. Het is de bedoeling om hierdoor een groter effect te bereiken met bestaande middelen. Extra middelen zijn vooralsnog niet begroot.

Maar ook het doorzetten van het huidige investeringsprogramma uit de meerjarenbegroting en de ruimte voor aanvullende investeringen binnen de netto schuldquote zijn een stimulans in deze onzekere tijden. Daarnaast zijn binnen de programma's in deze begroting maatregelen opgenomen die verder helpen bij het bestrijden van de crisis en de gevolgen hiervan, zoals deelname aan Invest-MRA.

Na het opvangen van de eerste klappen van de coronacrisis kan nagedacht worden over herstel op de langere termijn. Wat kan Haarlem daarvoor doen? Niet alleen ter bestrijding van de crisis, maar ook wat gedaan kan worden om positieve effecten van de crisis, bijvoorbeeld nieuwe verbindingen in de samenleving, te behouden? Een eerste aanzet hiertoe is opgenomen in de informatienota 'Beperken gevolgen van de coronacrisis' (2020/0848465).

De gemeente kiest ervoor duurzame economische verbanden centraal te stellen bij stimuleringsmaatregelen. Een gezonde lokale en regionale economie is een belangrijke pijler van de Haarlemse samenleving en zorgt ervoor dat inwoners werk en dus inkomen hebben. De economie betreft alle sectoren, profit en non-profit, ook zorg, welzijn, onderwijs, sport, recreatie, cultuur, politiek, maatschappelijke ondersteuning, et cetera, die ook een duidelijke toegevoegde waarde hebben voor de samenleving en ook vanuit dat oogpunt van groot belang zijn.

Het college ziet ook dat de invloed van de gemeente op de economie begrensd is. De gemeente kan lokaal stimuleren, gericht investeren, aansluiten bij initiatieven, gebruik maken van (financiële) maatregelen van andere overheden, samenwerken de regio om slagkracht te versterken en lobbyen. Ook kan de gemeente zorgen voor versnelling, bijvoorbeeld door de besluitvorming te verkorten.

Door reeds vroeg te beginnen met het inventariseren van effecten en mogelijke maatregelen kan sneller actie worden ondernomen indien het verloop van de crisis hiertoe aanleiding geeft. Het is ongewis hoe corona en de gevolgen daarvan zich ontwikkelen in de komende tijd. Ook is nog

onbekend welke (financiële) maatregelen en compensatie er komen van het Rijk, maar ook van provincie of Europa.

1.2 Ontwikkeling financieel kader

In de programmabegroting geeft het college aan wat de maatschappelijke effecten en doelen zijn die de komende jaren in Haarlem nagestreefd worden en wat daarvoor meer concreet in 2021 wordt gedaan.

In dit deel van de begroting wordt ingegaan op de gevolgen daarvan voor het financieel kader en de financiële positie. Vanwege de onzekere ontwikkeling van het coronavirus, de economische gevolgen die daaruit voortvloeien en de onzekerheid van de compensatie die het Rijk aan de gemeenten toekent, is de financiële ontwikkeling met meer onzekerheden omgeven dan gebruikelijk. Dit uit zich onder meer in een forse stijging van het benodigd weerstandsvermogen. Was dat in de [Jaarrekening 2019](#) nog berekend op € 15,3 miljoen, dat is nu gestegen naar ruim € 20 miljoen. Bijstelling van de begroting op basis van gewijzigde omstandigheden kan meer dan gebruikelijk aan de orde zijn.

In deel 2 worden de beleidsvoornemens geconcretiseerd per programma en wordt per beleidsveld aangegeven welke financiële middelen daarvoor nodig zijn. Deel 3 bevat de voorgeschreven paragrafen, waarin een dwarsdoorsnede wordt gegeven van de verschillende aspecten van de begroting gezien vanuit een bepaald perspectief, zoals risico's, kapitaalgoederen, bedrijfsvoering en grondbeleid.

Begrotingsuitkomst en analyse begrotingssaldo 2021-2025

Het startpunt van deze analyse is de prognose van het meerjarensaldo, zoals vermeld in de Kaderbrief 2021. Op bladzijde 4 en 5 zijn de autonome ontwikkelingen en de beleidsafwegingen vermeld. Deze zijn in de begroting verwerkt, tenzij in de begroting hiervoor uitdrukkelijk een ander voorstel is voorgelegd, zoals bij het Investeringsplan 2021-2025. Deze maken onderdeel uit van de nieuwe ontwikkelingen als in de tabel hieronder vermeld:

Vervolgens is het saldo bijgesteld aan de hand van de volgende ontwikkelingen:

- De uitkomsten van het Investeringsplan 2021-2025;
- Nieuwe ontwikkelingen sinds opstellen Kaderbrief 2021;
- Uitkomsten Bestuursrapportage 2020.

Deze meerjarenbegroting wordt beïnvloed door de uitkomsten van de Bestuursrapportage 2020, voor zover baten en lasten structureel doorwerken naar 2021 en verder. De consequenties daarvan zijn eveneens inzichtelijk gemaakt.

	2021		2022		2023		2024		2025	
Financieel kader conform bladzijde 5 van de Kaderbrief 2021	4.038	n	-563	v	1.700	n	-951	v	-3.462	v
1. Uitwerking IP	-2.181	v	692	n	208	n	3.935	n	5.690	n
2. Nieuwe ontwikkelingen	5.179	n	5.236	n	3.009	n	2.721	n	-279	v
Uitkomst begroting 2021-2025	7.036	n	5.365	n	4.917	n	5.705	n	1.949	n
3. Uitkomst Bestuursrapportage 2020	1.441	n	1.875	n	1.565	n	1.435	n	1.285	n
Begroting incl. bestuursrapportage	8.477	n	7.240	n	6.482	n	7.140	n	3.234	n

Zonder aanvullende maatregelen is er sprake van een meerjarig niet sluitende begroting. Ten opzichte van het financieel kader, zoals bij de [Kaderbrief 2021](#) gepresenteerd, zijn met name de

kosten van Wmo en Jeugdzorg hoger geraamd dan eerder verwacht en ook het aangeboden Investeringsplan 2021-2025, zoals opgenomen in [bijlage 5.1](#) van deze begroting, leidt tot meer investeringen en daarmee tot hogere lasten. De grootste wijzigingen ten opzichte van de Kaderbrief 2021 worden onderstaand toegelicht. Twee wijzigingen die in onderstaand overzicht zijn opgenomen, de hogere lasten VRK/FLO-regeling en het budget duurzaamheid, waren opgenomen in de Kaderbrief 2021, maar zijn nu opgenomen in de Bestuursrapportage 2020, omdat de beleidsintensivering al met ingang van 2020 plaatsvindt. In de vergelijking tussen Kaderbrief 2021 en begroting 2021 leidt dat dan tot een voordeel.

Onderstaand een overzicht van nieuwe ontwikkelingen na de Kaderbrief 2021:

Nieuwe ontwikkelingen	2021	2022	2023	2024	2025
1 Hogere lasten VRK en FLO-regeling VRK	-1.427 v	-427 v	-427 v	-427 v	-427 v
2 Budget duurzaamheid	-510 v	-590 v	-280 v	-150 v	
3 Tijdelijke huisvesting scholen	-814 v	274 n	214 n	263 n	62 n
4 Inkomensregelingen minima	598 n	597 n	597 n	297 n	
5 Uitkomst herberekening rente-omslag	-986 v	-1.464 v	-1.569 v	-1.553 v	-2.204 v
6 Hogere lasten Wmo	4.920 n	4.320 n	4.320 n	4.320 n	4.320 n
7 Taakstelling Wmo		-2.160 v	-2.160 v	-2.160 v	-2.160 v
8 Hogere lasten Jeugdzorg	2.900 n	1.840 n	1.840 n	1.840 n	1.840 n
9 Taakstelling Jeugdzorg		-920 v	-920 v	-920 v	-920 v
10 Vrijval stelpost toerekening kosten	-457 v	-457 v	-457 v	-457 v	-457 v
11 Lagere baten toeristenbelasting	776 n				
12 Opschorting opschalingskorting AU	-1.490 v				
13 Risicoreservering Invest-MRA	150 n	300 n			
14 Storting naar AR om ratio weerstandsvermogen weer naar ruim voldoende te brengen	2.000 n	4.000 n	2.000 n	2.000 n	
15 Overige posten	-481 v	-77 v	-149 v	-332 v	-333 v
Saldo	5.179 n	5.236 n	3.009 n	2.721 n	-279 v

Toelichting

1. Uitwerking Investeringsplan 2021-2025 (IP)

Het is gebruikelijk het investeringsplan bij de kadernota aan te bieden. De feitelijke vaststelling is vervolgens onderdeel van het bestuurlijke besluitvormingsproces van de begroting. Dit jaar is geen kadernota aangeboden. Er heeft wel een actualisatie van het investeringsplan (IP) plaatsgevonden, maar de bestuurlijke afwegingen en besluiten moeten nog plaatsvinden. De voorlopige uitkomst van de actualisatie was in het financieel kader van de kaderbrief opgenomen. Inmiddels zijn er wel nadere afwegingen gemaakt. Afgezien van de jaarschijf 2021 zijn er hogere investeringen en lasten geraamd. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de [paragraaf 1.6](#) en naar [bijlage 5.1](#) van deze begroting.

2. Nieuwe ontwikkelingen

In de [Kaderbrief 2021](#) is op bladzijde 5 het integraal financieel kader opgenomen. De daar genoemde ontwikkelingen zijn in de begroting verwerkt. Er hebben zich echter meer ontwikkelingen voorgedaan, waarvan de financiële consequenties nu opgenomen zijn in de begroting.

De wijzigingen van enige omvang worden hier afzonderlijk toegelicht:

1. en 2. Hogere lasten VRK en budget duurzaamheid

De hogere lasten die voortvloeien uit de begroting van de VRK en de financiële gevolgen van de FLO-regeling van de VRK waren al voorzien in de Kaderbrief 2021. Dit geldt eveneens voor het budget duurzaamheid. Omdat de hogere lasten al met ingang van 2020 geraamd dienen te worden, zijn deze opgenomen in de Bestuursrapportage 2020. Dit leidt voor de begroting, in vergelijking tot de Kaderbrief 2021 tot een voordeel, maar voor de Bestuursrapportage 2020 tot een evenredig nadeel (per saldo budget-neutraal).

3. Tijdelijke huisvesting scholen

De projectplanning voor onderwijshuisvesting zoals vastgelegd in het investeringsplan is aan wijzigingen onderhevig. De oorzaak van deze wijzigingen ligt vaak buiten de invloedssfeer van de gemeente. Omdat de projectplanning direct samenhangt met het budget voor tijdelijke huisvesting, dat begroot is in de exploitatie, wordt in iedere planning en control cyclus dit budget bijgesteld.

Voor 2021 levert dit een incidenteel voordeel op van € 814.000. Voor de periode 2022-2025 levert de gewijzigde projectplanning een nadeel op van respectievelijk € 274.000, € 214.000, € 263.000 en € 62.000. Per saldo is dit over de jaren verspreid budgetneutraal.

Met dit voorstel wordt de begroting op tijdelijke onderwijshuisvesting BO VO en SO voor de periode 2021-2025 bijgesteld.

4. Inkomensregelingen minima

Door de verslechtering van de economische situatie als gevolg van de coronacrisis is de verwachting dat het aantal bijstandsgerechtigden zal toenemen en dat er daardoor ook meer gebruik gemaakt zal worden van de inkomensondersteunende regelingen die Haarlem heeft voor minima. De doelgroep en daarmee de kosten zullen gaan toenemen. Niet elke regeling zal echter even hard geraakt worden. In totaal leidt dat tot een verwachte tijdelijke stijging van de kosten bijzondere bijstand en minima van 8%, oftewel € 0,6 miljoen.

5. Rente-omslag

Het oplopende voordeel ontstaat door dalende langlopende rentelasten (bij een gelijkblijvende omslagrente). Herfinanciering van te vervallen leningen vindt plaats tegen lagere rentetarieven, daardoor heeft een steeds groter deel van de leningenportefeuille van de gemeente gunstigere rentetarieven. Bij de huidige inschatting is uitgegaan van een gelijkblijvende rente in de komende jaren, waarbij een kleine marge is aangehouden ten overstaan van de huidige rentetarieven.

6 t/m 9. Jeugd en Wmo

In de [Kaderbrief 2021](#) en de [Voortgangsrapportage 2020](#) is uitgebreid ingegaan op de financiële ontwikkelingen bij Jeugd en Wmo en zijn ramingen verhoogd. Bij dat groeiscenario is vanwege de coronamaatregelen uitgegaan van een scenario van vertraagde groei. Inmiddels is gebleken dat van een vertraagde groei geen sprake is en dat ramingen opnieuw verhoogd dienen te worden. Deze hogere ramingen zijn in de begroting verwerkt.

Deze ontwikkeling is aanleiding om, aanvullend op de maatregelen die in de kaderbrief zijn aangekondigd, opnieuw aanvullende voorstellen voor te bereiden ten einde de groei te beteugelen. Daarbij is uitgegaan van een taakstelling van 50% van de extra groei. Er is rekening gehouden met de looptijd van contracten en de nieuwe aanbesteding. Daarom start deze taakstelling niet in 2021, maar als eerst in 2022 wanneer er ruimte is voor nieuwe vormen van bekostiging en sturing en

organisatie van het zorgaanbod.

10. Vrijval stelpost toerekening kosten

In de Programmabegroting 2021 is de overhead dekking uit investeringen c.q. grondexploitaties geactualiseerd in lijn met de realisatie van de afgelopen jaren. Hierdoor kan de stelpost, die voorheen was opgenomen als dekking voor mogelijk lagere realisatie, vervallen.

11. Lagere baten toeristenbelasting

Bij de [Voortgangsrapportage 2020](#) is de raming opbrengst toeristenbelasting gehalveerd vanwege de coronacrisis. Voor 2021 wordt verwacht dat het toerisme nog niet op het niveau van 2020 ligt. Daarom wordt de raming met 25% verlaagd ten opzichte van de oorspronkelijke raming voor 2021.

12. Opschalingskorting algemene uitkering

Het Rijk heeft te kennen gegeven dat vanwege de coronacrisis de oploop van de opschalingskorting incidenteel wordt geschrapt in 2020 en 2021. Het tijdelijk schrappen van de verhoging leidt tot een voordeel van € 1,5 miljoen in 2021.

13. Risicoreservering Invest-MRA

Voor deelname aan Invest-MRA wordt een risicoreserve gevormd. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar [paragraaf 1.6](#) van deze begroting.

14. Geraamde toevoegingen aan de algemene reserve

In de Bestuursrapportage 2020 wordt voorgesteld € 8 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken om het verwachte tekort over 2021 te dekken.

In de kaderbrief is opgenomen dat het incidentele tekort allereerst gedekt kan worden uit de reserves. Om tekorten op te vangen is de algemene reserve primair de aangewezen reserve. Deze is nadrukkelijk als buffer aangewezen. Dat betekent niet dat dit onbeperkt kan. Over de inzet van de algemene reserve zijn afspraken vastgelegd. In de kaders van het financieel beleid is vastgelegd dat het weerstandsvermogen van minimaal ruim voldoende niveau dient te zijn. Dit stemt overeen met een ratio weerstandsvermogen van 1,4.

Het benodigde weerstandsvermogen is gestegen naar € 20,5 miljoen (was € 15,3 miljoen in de jaarrekening 2019). Voornamelijk vanwege corona, aanpassingen in kwantificering door de slechtere economische situatie en door verhoging van maximale financiële gevolg bij de risico's in het sociaal domein. Bij een ratio van ruim voldoende (1,4) en een benodigd weerstandsvermogen van € 20,5 miljoen dient de omvang van de algemene reserve € 28,5 miljoen te bedragen ($28,5 \text{ miljoen} / 20,5 \text{ miljoen benodigd weerstandsvermogen} = 1,4$).

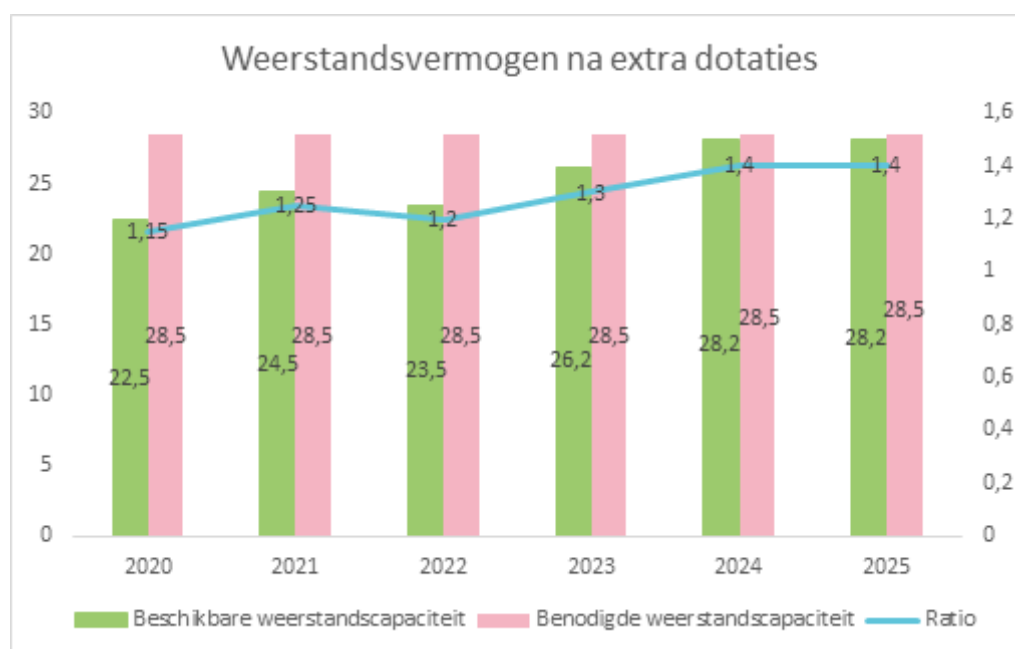
Na de uitname van € 8 miljoen conform het voorstel in de Bestuursrapportage 2020 bedraagt de stand van de algemene reserve ultimo 2021 € 20,5 miljoen. In 2022 is echter nog eens een uitname van € 3 miljoen geraamd, waardoor het saldo daalt naar € 17,5 miljoen. Er wordt in 2020 een voordeel op Beschermd wonen verwacht. Dit voordeel wordt, zoals gebruikelijk, gedoteerd aan de reserve Opvang, wonen en herstel. Gelet op de omvang van de reserve eind 2020 is het voornemen om een deel van de reserve aan alle gemeenten naar rato uit te keren. Voor Haarlem wordt de uitkering voorlopig gesteld op € 1 miljoen.

De algemene reserve zou dan € 18,5 miljoen bedragen. Om een ratio van 1,4 (ruim voldoende) te handhaven zou € 10 miljoen toegevoegd moeten worden op basis van het huidige risicoprofiel (benodigd weerstandsvermogen) om weer op het niveau van € 28,5 miljoen uit te komen. Daarom

wordt voorgesteld om in de jaren 2021 t/m 2024 jaarlijks € 2 miljoen te storten en in 2022 € 2 miljoen extra om de geraamde onttrekking te compenseren:

Algemene reserve	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Beginstand (huidig)	37.132	22.578	22.533	23.547	26.170	28.170
Saldo toevoegingen/onttrekkingen	-6.554	-3.045	-2.986	623		
Bestuursrapportage 2020	-8.000					
Geraamde toevoegingen in Programmabegroting 2021-2025		2.000	4.000	2.000	2.000	
Eenmalige storting voordeel opvang, wonen en herstel		1.000				
Eindstand	22.578	22.533	23.547	26.170	28.170	28.170

In 2024 heeft de algemene reserve dan weer een omvang van ruim voldoende, te weten $28,2/20,5 = 1,4$ (1,38). Grafisch kan dat als volgt worden weergegeven:

De extra stortingen naar de algemene reserve van € 2 miljoen in de jaren 2021 t/m 2024 (en de extra storting van € 2 miljoen in 2022) zijn in het financieel kader verwerkt. In de analyse op de tweede bladzijde zijn deze bedragen afzonderlijk opgenomen als een gedeelte van de analyse voor het verschil tussen het kader als opgenomen in de kaderbrief en het huidige begrotingskader.

15. Overige posten

Bij nadere uitwerking van de begroting zijn posten van minder omvang geactualiseerd. Een voorbeeld hiervan zijn baten van kostendekkende heffingen die worden herrekend aan de hand van de geactualiseerd lasten.

Meerjarige gevolgen Bestuursrapportage 2020

Voorafgaand aan de Programmabegroting 2021-2025 is de Bestuursrapportage 2020 door het college vastgesteld en ter vaststelling aan de raad aangeboden. Hoewel de bestuursrapportage primair gericht is op een bijstelling van lasten en baten in het lopende begrotingsjaar 2020 is het onontkoombaar ook de lasten en baten die structureel doorwerken in het financieel kader door te rekenen. De oorzaken van deze wijzigingen zijn verder toegelicht in de Bestuursrapportage 2020. Het

resultaat van de bestuursrapportage vermindert de beschikbare ruimte.
De uitkomsten zijn in de volgende tabel samengevat:

	2021	2022	2023	2024	2025
Resultaat bestuursrapportage	1.441 n	1.875 n	1.565 n	1.435 n	1.285 n

Indien met deze voorlopige uitkomst van de Bestuursrapportage 2020 rekening wordt gehouden, wijzigt het meerjarenperspectief als volgt:

	2021	2022	2023	2024	2025
Uitkomst meerjarenraming incl. aanvullende ontwikkelingen	7.036 n	5.365 n	4.917 n	5.705 n	1.949 n
Resultaat Bestuursrapportage 2020	1.441 n	1.875 n	1.565 n	1.435 n	1.285 n
Uitkomst meerjarenraming incl. bestuursrapportage	8.477 n	7.240 n	6.482 n	7.140 n	3.234 n

Taakstelling en uitkomst begroting inclusief aanvullende voorstellen

De meerjarenraming is structureel niet sluitend. Er is een structureel tekort van circa € 7 miljoen. Gelet op de grotere onzekerheid, als in de aanhef van de paragraaf vermeld, wordt voorgesteld een structurele taakstelling op te nemen van € 2 miljoen in 2022, oplopend tot € 4 miljoen in 2024, in te vullen bij eerstvolgende kadernota (Kadernota 2022). Afhankelijk van de ontwikkeling van het coronavirus, de economische omstandigheden en het al dan niet ontvangen van compensatie van het Rijk voor de stijging van de uitgaven Jeugd en Wmo en corona, is er dan nog enige tijd (tussen begroting en kadernota) om op die gewijzigde omstandigheden in te spelen en concrete maatregelen uit te werken. Voor de resterende taakstelling zal bij Kadernota 2022 allereerst naar de uitkomsten van de maatregelen gekeken worden om de groei van de uitgaven Jeugd en Wmo te temperen.

Gelet op de uitkomst van de meerjarenraming zijn er, naast de hiervoor genoemde structurele taakstelling, al concrete maatregelen nodig. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele maatregelen. De urgentie maatregelen te treffen wordt ook ingegeven door het gewijzigde risicoprofiel van de gemeente. Door corona, ontwikkelingen bij Jeugd en Wmo en de verslechterde economische omstandigheden is de manoeuvreerruimte zeer beperkt geworden. Ook is er een aanzienlijk tekort over het lopende jaar ontstaan, waarvoor de algemene reserve ingezet moet worden om deze voor een groot gedeelte te dekken. Vergelijkenderwijs is bekend dat Haarlem relatief weinig bestemmingsreserves kent.

De maatregelen en de taakstelling kunnen als volgt worden weergegeven:

	2021	2022	2023	2024	2025
Uitkomst meerjarenraming incl. aanvullende ontwikkelingen	8.477 n	7.230 n	6.478 n	7.140 n	3.234 n
Taakstelling bij Kadernota 2022 in te vullen		-2.000 v	-3.000 v	-4.000 v	-4.000 v
Structurele maatregelen	-3.000 v	-3.000 v	-3.000 v	-3.000 v	-3.000 v
Incidentele maatregelen	-5.500 v	-2.500 v	-1.000 v	-500 v	
Uitkomst incl. taakstellingen	-23 v	-270 v	-522 v	-360 v	-3.766 v

Voorstellen voor invulling taakstelling

Om een sluitende begroting te kunnen aanbieden, zijn aanvullende voorstellen ter besluitvorming voorgelegd en toegelicht. Deze voorstellen zijn ingedeeld in een tweetal clusters voor lastenverlaging en een cluster verhoging van de baten, naar rato van 1/3 deel voor elk cluster. Deze verdeling is

ontleend aan de taakstelling die eerder bij de begroting 2020 is toegepast.

Daarbij zijn de clusters binnen het hek sociaal domein (is er niet meer) en het IP vervallen omdat er meer geïnvesteerd wordt en daarom tegengesteld is om op IP taakstellingen op te leggen. Er is evenwicht nodig tussen meer consumptieve uitgaven en lange termijn investeringen ten behoeve van de ontwikkeling van de stad) evenredig verdeeld over de overige drie clusters. Deze verhouding wordt ook verdeeld over structurele maatregelen en incidentele maatregelen als in de vorige tabel opgenomen. Daardoor ontstaat het volgende totaaloverzicht:

Totaaloverzicht geordend naar cluster

Totaal alle clusters	2021	2022	2023	2024	2025
Lagere dotatie aan groei gemeente	136	289	538	1.061	1.623
Voorstellen cluster baten structureel	500	500	500	500	500
Voorstellen cluster baten incidenteel	5.370	2.750	500	-250	-500
Voorstellen cluster bestaand beleid structureel	425	925	1.030	945	945
Voorstellen cluster bestaand beleid incidenteel	1.175	250	500	0	0
Voorstellen cluster ambitie structureel	725	775	1.025	775	575
Voorstellen cluster ambitie incidenteel	285	365	55	-75	0
Totaal voorstellen alle clusters	8.616	5.854	4.148	2.956	3.143

Volgens de BBV zijn baten en lasten structureel als de reeks drie jaar of langer is. De bedragen kunnen fluctueren, waardoor de structurele reeks niet per definitie een gelijke uitkomst heeft. Voorgesteld wordt in te stemmen met de invulling van de taakstellingen, zoals deze afzonderlijk zijn toegelicht in [paragraaf 1.5](#).

Op basis van de hiervoor geschetste ontwikkelingen van het financieel kader en de uitkomsten van de Bestuursrapportage 2020 kan het meerjarig financieel kader 2021-2025 worden bepaald:

	2021	2022	2023	2024	2025
Financieel kader conform bladzijde 5 van de Kaderbrief 2021	4.038	-563	1.700	-951	-3.462
1. Uitwerking investeringsplan	-2.181	692	208	3.935	5.690
2. Nieuwe ontwikkelingen	5.179	5.236	3.009	2.721	-279
Uitkomst Programmabegroting 2021-2025	7.036	5.365	4.917	5.705	1.949
3. Resultaat Bestuursrapportage 2020	1.441	1.875	1.565	1.435	1.285
4. Taakstelling bij Kadernota 2022 in te vullen		-2.000	-3.000	-4.000	-4.000
5. Vast te stellen concrete maatregelen	-8.616	-5.854	-4.148	-2.956	-3.143
Uitkomst begrotingskader, incl. bestuursrapportage en aanvullende maatregelen	-139	-614	-666	184	-3.909

De meerjarenraming is sluitend, op een klein incidenteel nadeel na, in 2024.

1.3 Samenvatting van baten en lasten

Nr.	Programmanaam	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
1	Maatschappelijke participatie	70.923	70.985	70.156	71.043	69.947	70.147	69.975
2	Ondersteuning en Zorg	131.462	137.468	135.103	128.140	128.000	127.504	127.503
3	Werk, Inkomen en Schulden	93.388	96.393	100.585	95.363	95.060	94.086	93.425
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	49.253	59.844	55.991	51.076	49.434	42.413	42.542
5	Beheer en Onderhoud	111.980	107.550	103.348	103.809	105.606	107.420	109.532
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	45.069	46.223	46.508	43.036	42.809	42.725	42.630
7	Algemene Dekkingsmiddelen & Overhead	66.997	79.361	73.692	71.527	70.633	70.514	69.531
	- waarvan overhead	63.094	66.496	67.896	67.800	67.764	68.174	67.843
	- waarvan vennootschapsbelasting	573	700	700	700	700	700	700
Totaal lasten		569.072	597.823	585.383	563.994	561.487	554.809	555.137
Baten (exclusief mutaties reserves)								
1	Maatschappelijke participatie	-7.852	-7.734	-7.359	-7.198	-7.198	-7.198	-7.198
2	Ondersteuning en Zorg	-5.275	-4.534	-4.229	-4.229	-4.229	-4.229	-4.229
3	Werk, Inkomen en Schulden	-59.804	-59.921	-66.172	-56.254	-56.254	-56.254	-56.254
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	-12.100	-18.033	-12.670	-15.497	-11.162	-5.262	-5.262
5	Beheer en Onderhoud	-89.087	-82.239	-84.064	-85.749	-85.636	-85.711	-86.056
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	-15.440	-13.680	-13.354	-10.189	-10.193	-10.193	-10.193
7	Algemene Dekkingsmiddelen & Overhead	-380.910	-402.053	-394.396	-390.486	-389.789	-389.469	-391.042
	- waarvan overhead	-11.438	-11.084	-11.298	-11.333	-11.259	-11.259	-11.259
	- waarvan vennootschapsbelasting							
Totaal baten		-570.468	-588.195	-582.244	-569.602	-564.460	-558.315	-560.234
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
1	Maatschappelijke participatie	63.072	63.251	62.798	63.846	62.749	62.950	62.777
2	Ondersteuning en Zorg	126.187	132.933	130.874	123.910	123.771	123.275	123.274
3	Werk, Inkomen en Schulden	33.583	36.472	34.413	39.109	38.806	37.832	37.171
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	37.153	41.811	43.321	35.579	38.272	37.151	37.280
5	Beheer en Onderhoud	22.893	25.311	19.284	18.060	19.970	21.709	23.476
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	29.629	32.542	33.154	32.847	32.617	32.532	32.437
7	Algemene Dekkingsmiddelen & Overhead	-313.913	-322.693	-320.704	-318.959	-319.157	-318.956	-321.511
	- waarvan overhead	51.656	55.412	56.598	56.467	56.504	56.914	56.584
	- waarvan vennootschapsbelasting	573	700	700	700	700	700	700
Totaal saldo		-1.396	9.628	3.140	-5.608	-2.973	-3.506	-5.097
Toevoegingen aan reserves		38.165	32.750	13.238	20.091	12.102	12.160	10.160
Onttrekkingen aan reserves		-39.007	-34.087	-9.341	-9.119	-4.212	-2.948	-3.114
Totaal saldo incl. mutaties reserves		-2.238	8.291	7.036	5.365	4.917	5.705	1.949

Een '-' (negatief saldo) is voordelig.

1.3.1 Structureel begrotingssaldo

Het structurele begrotingssaldo geeft aan of er een structureel evenwicht is. Ofwel worden de structurele lasten gedekt door structurele baten. Zowel vanuit het Gemeenschappelijk Financieel Toezichtskader (GTK) van de provincie Noord-Holland als vanuit de raad is verzocht dit saldo in één overzicht weer te geven. Hiervoor is gebruik gemaakt van de opzet uit het GTK.

Uit dit overzicht blijkt dat de structurele lasten de structurele baten overstijgen, waardoor er nog geen sprake van structureel evenwicht. Dat is op zich ook verklaarbaar, omdat de aanvullende maatregelen die beoogd zijn om een sluitende meerjarenbegroting te realiseren nog niet in de primaire begroting verwerkt zijn. Omdat deze voorstellen geen onderdeel uitmaken van de kaderstelling (Kaderbrief 2021) zijn deze voorstellen nog niet integraal in de begroting verwerkt. Voorgesteld wordt de financiële consequenties aanvullend te ramen. Het structureel begrotingssaldo zal vervolgens worden gewijzigd met de structurele doorwerking van wijzigingen die uit de Bestuursrapportage 2020 voortvloeien en de invulling van de taakstelling zoals opgenomen in [paragraaf 1.5](#).

Voor een specificatie van de incidentele baten en lasten wordt verwezen naar de [bijlage 5.9](#) Incidentele baten en lasten.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo	2021	2022	2023	2024	2025
Saldo baten en lasten	5.554	-3.348	-878	-1.412	-3.002
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	1.482	8.712	5.795	7.117	4.951
Begrotingssaldo na bestemming	7.036	5.364	4.917	5.705	1.949
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.378	-1.163	-1.789	-2.606	-5.309
Structureel begrotingssaldo	5.658	6.527	6.706	8.311	7.258

Structureel begrotingsevenwicht na verwerking Bestuursrapportage 2020 en invulling taakstelling

Daarbij is als uitgangspunt meegenomen dat taakstellingen als incidentele dekking worden beschouwd. Dus door een taakstelling op te nemen kan er geen structureel evenwicht worden gecreëerd. De hiervoor gepresenteerde tabel van het structureel begrotingssaldo is aangevuld worden met de uitkomsten van de bestuursrapportage en de invulling van de taakstelling zoals opgenomen in [paragraaf 1.5](#).

Dit resulteert in het volgende overzicht:

Structureel evenwicht	2021	2022	2023	2024	2025
Structureel saldo begroting 2021-2025	5.658 n	6.257 n	6.706 n	8.311 n	7.258 n
<i>Structurele doorwerking bestuursrapportage</i>					
Per saldo structurele nadeel	1.729 n	2.075 n	1.075 n	1.075 n	1.075 n
<i>Structurele doorwerking invulling taakstelling</i>					
Per saldo structureel voordeel	-1.786 v	-2.489 v	-3.093 v	-3.281 v	-3.643 v
Saldo structurele lasten en baten	5.601 n	5.843 n	4.688 n	6.105 n	4.690 n

Toelichting:

De tweede regel correspondeert met de structurele doorwerking van de bestuursrapportage en de derde regel correspondeert met de ingevulde structurele bezuinigingen. Daarbij is als uitgangspunt meegenomen dat taakstellingen als incidentele dekking worden beschouwd, deze moeten immers nog worden ingevuld.

De eerste regel geeft het saldo van de begroting weer exclusief incidentele lasten en baten en excl. de voorstellen. Hieruit blijkt dat er nog geen structureel evenwicht is, want in 2021 en verder resteert er een structureel nadeel: de structurele lasten zijn hoger dan de structurele baten. Dit wordt mede veroorzaakt door de uitkomst van de begroting 2021 met een tekort van ruim € 7 miljoen.

Per saldo is de conclusie dat de begroting nog niet structureel in evenwicht is. Indien de geraamde taakstellingen worden ingevuld ontstaat dit evenwicht wel. De meeste gemeenten in Nederland verkeren, door zowel de gevolgen van corona als het sociaal domein, in een dergelijke financiële positie. De toezichthouders onderkennen deze situatie. Het college is van mening dat onder de gegeven omstandigheden deze begroting een passend antwoord is op deze ontwikkelingen en dat via de invulling van taakstellingen weer een sluitend evenwicht kan worden bereikt.

1.4 Financiële positie

Overzicht van baten en lasten 2021

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) beoogt integraal een beeld te schetsen van de financiële positie op basis van een aantal vaste ijkpunten. Eén daarvan betreft het overzicht van baten en lasten van de programma's, de geraamde algemene dekkingsmiddelen, de geraamde kosten van overhead en de geraamde bedragen voor vennootschapsbelasting en onvoorziene uitgaven.

Uit dit overzicht blijkt dat zonder de nog vast te stellen aanvullende dekkingsmiddelen de begroting 2020 sluit met een tekort van afgerond € 7 miljoen.

Overzicht van baten en lasten 2021 op onderdelen		Begroting Lasten	Begroting Baten	Begroting Saldo
A. Programmakosten				
1	Maatschappelijke participatie	70.156	-7.359	62.798
2	Ondersteuning en Zorg	135.103	-4.229	130.874
3	Werk, Inkomen en Schulden	100.585	-66.172	34.413
4	Duurzame Stedelijke Vernieuwing	55.991	-12.670	43.321
5	Beheer en Onderhoud	103.348	-70.441	32.907
6	Burger, Bestuur en Veiligheid	46.508	-13.025	33.483
7	Alg. Dekkingsmiddelen & Overhead	7.165	-375	6.790
B. Algemene dekkingsmiddelen				
A	Lokale heffingen		-67.414	-67.414
B	Algemene uitkering		-328.906	-328.906
C	Dividend		-214	-214
D	Saldo financieringsfunctie	-2.494	-141	-2.635
E	Overige algemene dekkingsmiddelen			
C. Onvoorziene uitgaven				
	Onvoorziene uitgaven	426		426
D. Overhead				
	Overhead	67.896	-11.298	56.598
E. Vennootschapsbelasting				
	Vennootschapsbelasting	700		700
Saldo exclusief reservemutaties		585.383	-582.244	3.140
	Toevoegingen en onttrekkingen reserves	13.238	-9.341	3.896
Totaal inclusief reservemutaties		598.621	-591.585	7.036

Geprognosticeerde balans

Activa (stand per ultimo)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Vaste activa	663.269	701.404	741.238	776.001	812.297	835.768
(Im)materiële vaste activa	635.479	673.743	713.761	748.669	785.109	808.724
Financiële vaste activa	27.790	27.662	27.478	27.332	27.188	27.044
Vlottende activa	64.354	54.703	63.240	72.406	71.355	70.303
Voorraden	-1.759	-11.410	-2.873	6.293	5.242	4.190
Uitzettingen met looptijd < 1 jaar	46.152	46.152	46.152	46.152	46.152	46.152
Liquide middelen	272	272	272	272	272	272
Overige vlottende activa	19.689	19.689	19.689	19.689	19.689	19.689
Totaal activa	727.623	756.108	804.478	848.407	883.652	906.072
Passiva (stand per ultimo)	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Vaste passiva	614.426	642.911	691.281	735.210	770.454	792.875
Algemene reserves	30.578	29.533	30.546	33.169	35.169	35.169
Bestemmingsreserves	99.977	104.918	114.878	120.145	127.357	134.403
Saldo van baten en lasten	-8.291	-15.326	-20.691	-25.608	-31.313	-33.262
Voorzieningen	25.515	27.617	29.719	31.821	33.923	36.025
Vaste schulden	466.647	496.169	536.829	575.682	605.318	620.539
Vlottende passiva	113.197	113.197	113.197	113.197	113.197	113.197
Netto vlottende schuld met looptijd < 1 jaar	70.868	70.868	70.868	70.868	70.868	70.868
Overlopende passiva	42.329	42.329	42.329	42.329	42.329	42.329
Totaal passiva	727.623	756.108	804.478	848.407	883.651	906.072

Vaste activa

Het saldo van de vaste activa in de laatste jaarrekening (2019) bedroeg € 666 miljoen. Door extra investeringen stijgt dit bedrag tot € 836 miljoen in 2025. Een nadere toelichting op de investeringen is te vinden in het investeringsplan.

Voorraden

Onder de voorraden wordt de boekwaarde van de grondexploitaties opgenomen. Dit betreft de boekwaarde van de grondexploitatie minus de voorziening op de grondexploitaties. Met de jaarrekening (2019) bedroeg de waarde € 14 miljoen, deze daalt in 2020 en verder hard doordat er in het MPG voor 2020 verkoopopbrengsten van € 30 miljoen worden verwacht. Voor een nadere toelichting op de grondexploitaties zie de [paragraaf 3.7 Grond- en vastgoedbeleid](#) en het vastgestelde [MPG](#).

Eigen vermogen

De reservemutaties die in de begroting zijn verwerkt, leiden tot een wijziging van de eigen vermogenspositie van de gemeente net zoals het begrotingssaldo wat verwerkt is in de balans. Hieruit valt op te maken dat de eigen vermogen van de gemeente de eerste jaren verslechtert, wat voornamelijk wordt veroorzaakt door het negatieve begrotingssaldo voor de jaren 2020 en verder.

Vaste schulden

De begrote schuldpositie van de gemeente stijgt van € 467 miljoen in 2020 naar € 621 miljoen eind 2025. De stijging is voornamelijk het gevolg van de geplande investeringen. De netto schuldquote stijgt naar 102% in 2022 en blijft daarmee onder het in de [Kadernota 2018](#) bepaalde maximum van

120%. Ook meerjarig blijft de netto schuldquote onder dit maximum met een maximale netto schuldquote van 118% in 2025.

Ontwikkeling EMU-saldo

Het EMU-saldo geldt binnen de Europese Unie als een indicator om de gezondheid van de overheidsfinanciën te kunnen bepalen. Het saldo geeft aan of een overheid een overschot of een tekort heeft.

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo van de gemeente Haarlem is voor 2021 - € 30 miljoen. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 30 miljoen euro hoger zijn dan de inkomsten. De gemeente draagt voor 2021 dus niet bij aan de vermindering van het EMU-tekort van het Rijk.

	2020	2021	2022
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves zie BBV, artikel 17c)	-9.628	-3.140	5.607
2 Mutaties (im)materiële vaste activa	-7.171	-38.264	-40.018
3 Mutaties voorzieningen	2.116	2.102	2.102
4 Mutaties voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	16.192	9.651	-8.537
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
	1.509	-29.650	-40.845

Uitkomsten investeringsplan

De uitkomsten van het Investeringsplan 2021-2025 zijn integraal in de Programmabegroting 2021-2025 verwerkt. De basis wordt gevormd door het investeringsplan zoals dat is vastgesteld bij de [Programmabegroting 2020-2024](#) en de raadsbesluiten die daarna zijn genomen. In het Investeringsplan 2021-2025 zijn ook de geplande investeringen in 2020 opgenomen, omdat dit nog lopende investeringen betreft.

De volgende zaken zijn meegenomen als mutaties ten opzichte van de Programmabegroting 2020:

- Reeds besloten ophogingen van investeringsposten of nieuwe investeringen;
- Actualiseren van planningen.

De bij deze programmabegroting nog te nemen besluiten over aanvullende investeringen zijn nog niet in onderstaand saldo verwerkt.

Vergelijking investeringsplan	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Programmabegroting 2020	75.138	75.250	59.379	46.579	38.536	0
Dit Investeringsplan (actualisatie)	50.769	76.462	66.067	47.291	55.779	22.163
Mutatie	-24.369	1.212	6.588	712	17.243	22.163

Een verdere toelichting is opgenomen in [paragraaf 1.6 Investeringen](#). Het investeringsplan is in zijn geheel opgenomen als [bijlage 5.1](#) bij deze programmabegroting.

Ontwikkeling schuld

De vaste schuld is het totaal van langlopende leningen die de gemeente is aangegaan. In de Jaarrekening 2019 is de vaste schuldpositie geëindigd op € 462 miljoen. De prognose van de vaste schuld per eind 2020 is € 467 miljoen. In onderstaande tabel is te zien dat de verwachte schuld de komende jaren stijgt en naar verwachting € 621 miljoen bedraagt eind 2025. Deze stijging komt voornamelijk door de extra investeringen in (de groei van) de stad. Meer informatie over de schuldpositie van de gemeente is te vinden in de [paragraaf 3.4 Financiering](#).

Verloop van de vaste schuld	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand vaste schuld per 1 januari	462	467	496	537	576	605
Bij (nieuw aan te trekken)	64	90	101	101	80	30
Af (af te lossen)	60	60	60	62	50	15
Stand vaste schuld per 31 december	467	496	537	576	605	621

Uitkomst weerstandsvermogen

Om de financiële gevolgen die samenhangen met bepaalde risico's te kunnen opvangen houdt de gemeente weerstandscapaciteit aan. Op basis van een risico-inventarisatie binnen de organisatie wordt een risicosimulatie uitgevoerd. De risicosimulatie berekent hoeveel weerstandscapaciteit nodig is om het totaal aan (financiële) risico's te kunnen dekken. Dit wordt weergegeven door het weerstandsvermogen.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{\text{€ 30,6 miljoen}}{\text{€ 20,5 miljoen}} = 1,5$$

De ratio weerstandsvermogen bedraagt 1,5 en is daarmee voldoende.

In de nog vast te stellen Bestuursrapportage 2020 wordt voorgesteld € 8 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken. Dit is nog niet in deze stand verwerkt. Op de gevolgen is nader ingegaan in [paragraaf 1.2 Ontwikkeling financieel kader](#), waarnaar wordt verwezen.

Ontwikkeling kengetallen	Rek. 2017	Begr. 2019	Rek. 2018	Begr. 2020	Rek. 2019	Begr. 2021
Weerstandratio	2,4	1,9	2,3	2,4	2,4	1,5

Ontwikkeling woonlasten

In meerjarenperspectief ontwikkelen de woonlasten van een meerpersoonshuishouding zich als volgt:

De woonlasten stijgen met afgerond 6% ten opzichte van 2020, een stijging conform [bijlage 2](#) belastingen en woonlasten van de Kaderbrief 2021. Alleen de afvalstoffenheffing is nog iets hoger uitgevallen. In hoofdzaak door een lagere vergoeding van Nedvang (opbrengst grondstoffen) en kosten van areaaluitbreiding. Na 2021 stabiliseren de woonlasten zich. De bedragen zijn gebaseerd op prijspeil 2021.

Een verdere toelichting is opgenomen in de [paragraaf 3.2 Lokale heffingen](#).

Lokale lastendruk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OZB eigenaren woningen	306	324	324	324	324	324
Rioolheffing	149	149	171	176	179	182
Afvalstoffenheffing	392	414	398	392	392	392
Totaal	847	887	893	892	895	898
Woonlastenindex t.o.v. 2020		105%	105%	105%	106%	106%

1.5 Bezuinigingen

Uitwerking maatregelen

1. Bepaling taakstelling

Taakstelling	2021	2022	2023	2024	2025
In te vullen taakstelling	8.500	5.500	4.000	3.500	3.000
Lagere dotatie aan groei gemeente (dekking kapitaallasten uitbreidingsinvesteringen)	-136	-289	-538	-1.061	-1.623
Herberekende taakstelling	8.364	5.211	3.462	2.439	1.377
waarvan structureel	3.000	3.000	3.000	3.000	3.000
Correctie lagere dotatie aan groei reserve	-136	-289	-538	-1.061	-1.623
Herberekende structurele taakstelling	2.864	2.711	2.462	1.939	1.377
Waarvan incidenteel	5.500	2.500	1.000	500	-

Lagere dotatie aan reserve groei

In het nog vast te stellen Investeringsplan 2021-2025 is rekening gehouden met een investeringsvolume van bijna € 40 miljoen dat direct verband houdt met de groei van Haarlem, zoals investeringen voor onderwijs, sport, Nedtrain en de Impulsregeling. De vorming van de reserve groei van de stad is bedoeld om voorzieningen voor de stad tot stand te kunnen brengen. Deze middelen kunnen dus als dekking worden aangewend. De geraamde dotaties zijn voldoende om de corresponderende kapitaallasten daarop in mindering te brengen. Deze kapitaallasten lopen op van € 136.000 in 2021 naar € 1,6 miljoen in 2025. De dotaties aan de reserve (gevoed uit een stijging van de algemene uitkering) worden met deze bedragen verlaagd.

De verwachte extra inkomsten als gevolg van de groei van Haarlem lijken van voldoende omvang om de kapitaallasten behorend bij investeringen die verband houden met deze groei te dekken.

2. Voorstellen

2.1 Cluster baten

Baten	2021	2022	2023	2024	2025
Onttrekking aan reserve vastgoed	-	3.500	750	250	-
Opbrengst precario kabels en leidingen niet storten in reserve Beheer en onderhoud	2.370	-	-	-	-
Reserve Beheer en onderhoud	3.000	-750	-250	-500	-500
Verhoging OZB	250	250	250	250	250
Verhoging tarieven parkeren	250	250	250	250	250
Totaal baten	5.870	3.250	1.000	250	-

Onttrekking aan reserve vastgoed

In Haarlem wordt meer geïnvesteerd in de verduurzaming van vastgoed voor een bedrag van € 9 miljoen waarvan de kapitaal lasten ten laste van de begroting komen. Om de grote incidentele knelpunten in de begin jaren van het financieel kader op te lossen wordt een beroep gedaan op incidentele middelen waaronder reserves. Ook de reserve Vastgoed levert een bijdrage.

Opbrengst precario kabels en leidingen niet storten in reserve onderhoud en beheer

Door de opbrengst uit precario van kabels en leidingen niet te storten in de reserve onderhoud en beheer ontstaat voor 2021 een eenmalig voordeel van € 2,37 miljoen.

Reserve beheer en onderhoud

De reserve beheer en onderhoud is ooit ingesteld om pieken in vervanging van de openbare ruimte op te vangen. De leeftijd van met name Haarlem Zuid-Oost is in de jaren van 2025-2035 toe aan vervanging, ook van grotere kunstwerken. Na de instelling van deze reserve zijn de regels van de financiële huishouding van gemeenten (BBV) gewijzigd, waardoor activa met een maatschappelijk nut niet meer uit de exploitatie of een reserve mogen worden gedekt, maar via het Investeringsplan geactiveerd moeten worden. Voor een deel zijn de investeringen die anders ten laste van deze reserve zouden zijn gebracht al in het Investeringsplan opgenomen wat betreft de meer nabije programmering. Bij de Decemberrapportage 2020 zal een nadere onderbouwing van deze reserve volgen. Op basis van eerste berekeningen kan een deel van de reserve vrij vallen en bijdragen aan het oplossen van incidentele knelpunten in het financiële kader. Voorgesteld wordt in 2021 € 3 miljoen te onttrekken, maar in de jaren 2022 en verder per saldo weer € 2 miljoen terug te storten.

Verhoging OZB

Voorgesteld wordt om de OZB-woningen met ingang van 2021 met € 250.000 te verhogen (extra op de verhoging van € 1 miljoen, die al geraamd is). De verhoging voor 2021 bedraagt dan € 1,25 miljoen, exclusief inflatie. Bij de vaststelling van de begroting 2020-2024 is ingestemd met een verhoging van de opbrengst OZB-woningen met € 1 miljoen, onder meer om de nadelige gevolgen van de korting op de gemeentefondsuitkering vanwege de meer dan gemiddelde stijging van de WOZ-waarden in Haarlem voor een gedeelte te compenseren.

Verhoging baten parkeren

Voorgesteld wordt om de parkeertarieven in parkeergarages en straatparkeren te verhogen zodanig dat dit een extra opbrengst van € 250.000 oplevert. De verdeling van de verhoging over de verschillende doelgroepen past binnen het beleid om autogebruik te ontmoedigen en zwaarder te beprijsen. De lasten worden verdeeld over de verschillende doelgroepen (vergunninghouders, kortparkeerders op straat en kortparkeerders/abbonementhouders in garages). De uitwerking hiervan wordt middels de jaarlijkse vaststelling van de parkeertarieven voor straatparkeren en vergunningen aan u voorgelegd in de verordening Parkeerbelastingen. De tarieven in de garages worden door het college vastgesteld. De tarieven voor vergunninghouders en in de parkeergarages zullen (bovenop de jaarlijkse indexatie) stijgen met 1%. De tarieven op straat zullen (bovenop de jaarlijkse indexatie) stijgen met 2%. Dit onderscheid wordt gemaakt om te zorgen dat het nog aantrekkelijker wordt om in garages te parkeren in plaats van op straat.

2.3 Cluster bestaand beleid

Bestaand beleid	2021	2022	2023	2024	2025
50% materiële lasten niet indexeren	275	275	275	275	275
Budget eerste inrichting onderwijs leerpakket	100	-	-	-	-
Re-integratie statushouders 2021	150	-	-	-	-
Schrappen werken met werk	450	350	250	-	-
Beheer en onderhoud	121	121	121	121	121
Budget sociale basis	-	250	250	-	-
Ambtelijke inzet toerekenen aan beschermd wonen	475	-	-	-	-
Verminderen subsidieregeling sport	-	50	50	50	50
Budget werkdag (re-integratie)	-	150	150	150	150
Frictiekosten werkdag	-	-350	-	-	-
Sociale recherche	-	100	100	100	100
Voordeel uitvoering BUIG	-	200	200	100	100
Besparing reguliere begrotingsposten onderwijshuisvesting	29	29	134	149	149
Totaal bestaand beleid	1.600	1.175	1.530	945	945

50% materiële lasten niet indexeren

Conform de uitgangspunten van de begroting worden baten en lasten geïndexeerd naar loon- en prijspeil 2021. Dit geldt ook voor de zogenaamde materiële budgetten, de directe bestedingen. Voorgesteld wordt deze budgetten voor slechts 50% te indexeren (voor 0,8% i.p.v. 1,6%). Dat betekent dat het beschikbaar budget achter blijft bij de prijsontwikkeling en dat er dus bezuinigd moet worden om binnen het beschikbare budget te blijven. Dit geldt niet voor subsidies. De indexatie voor subsidies blijft ongewijzigd. Dit voordeel wordt voor 50% toegerekend aan de categorie 'bestaand beleid' en voor 50% aan de categorie 'ambitie'.

Verlagen budget eerste inrichting onderwijsleerpakket en meubilair

Wanneer een school groeit, is de gemeente verantwoordelijk voor het bekostigen van de eerste inrichting. De schoolbesturen vragen de eerste inrichting aan bij het Jaarlijks Onderwijshuisvestingsplan (JOP). De wet biedt de mogelijkheid een budgetplafond voor deze aanvragen in te stellen, zolang deze niet op 'nul' wordt gesteld. Op basis van de te verwachten groei van het aantal leerlingen de komende jaren, is structureel € 400.000 opgenomen in de begroting. Dat zou verlaagd kunnen worden naar bijvoorbeeld € 300.000. Dat betekent dat eventuele aanvragen boven dit budget doorgeschoven moeten worden naar latere jaren, want uiteindelijk is de gemeente wel verantwoordelijk deze uitgaven te doen wanneer wordt voldaan aan de criteria. Dit zou kunnen betekenen dat schoolbesturen de eerste inrichting tijdelijk moeten voorfinancieren.

Bezuiniging re-integratie statushouders 2021

Als gevolg van de economische crisis die ontstaat door de coronacrisis, is de verwachting dat statushouders, in 2021 heel moeizaam aan het werk kunnen komen. De verwachting is dat werkgevers eerder zullen kiezen voor kansrijke WW'ers dan voor groepen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Daarom kan incidenteel op het contract 'aan de slag' voor statushouders € 150.000 worden bezuinigd.

Werk met werkbudget

Door in de jaren 2021, 2022 en 2023 deels het werk met werkbudget te schrappen is er bij groot onderhoud minder budgettaire ruimte om wensen/ambitie mee te nemen. De wensen /ambities zijn

vaak relatief kleine ingegrepen die voor bewoners en ondernemers zeer relevant zijn (veiligheid, duurzaamheid en kwaliteit). Het gaat bijvoorbeeld om extra vergroenen, waardoor de omgeving aantrekkelijk wordt; wanneer de weg wordt opengebrouwen op het maaiveld enkele aanpassingen aan te brengen die door de gebruikers zeer gewenst zijn.

Beheer en onderhoud

Op het gebied van beheer en onderhoud is een besparing mogelijk door verantwoordelijkheden die bij de DDO partner liggen ook daadwerkelijk bij de DDO partner te laten. Dit betreft een voordeel van € 121.000 structureel vanaf 2021.

Korten op budget sociale basis

Voor 2022 en 2023 is een taakstelling van jaarlijks € 250.000 opgenomen op de sociale basis. Deze taakstelling zal ingevuld worden door het innovatiebudget in te korten met € 50.000 per jaar en het resterende deel (€200.000) binnen het geheel van de sociale basis te dekken.

Ambtelijke inzet toerekenen aan Beschermd Wonen

Ook in 2021 zal de ambtelijke inzet voor Beschermd wonen toegerekend worden aan het product Beschermd Wonen. Dat leidt (net als in 2020) tot een voordeel van, incidenteel, € 475.000.

Verminderen subsidieregeling sport

De bezuiniging op sport wordt gerealiseerd door een tariefverhoging voor de binnen-, zwem- en buitensportaccommodaties en door het verlagen van subsidiemogelijkheden voor evenementen en breedtesport.

Bezuiniging op Werkdag

Het huidige re-integratiecontract met Werkdag is bedoeld voor een zeer moeilijke en kwetsbare doelgroep van bijvoorbeeld (ex)-verslaafden. De meeste mensen uit deze doelgroep zijn aangewezen op de arbeidsmatige dagbesteding (sociale basis). Het college wil met alle partijen die arbeidsmatige dagbesteding aanbieden afspraken maken over 'simpel switchen': het versoepelen van de overstap van arbeidsmatige dagbesteding naar betaald werk en vice versa. Daarom kan dit specifieke re-integratiecontract voor Werkdag vrijvallen.

Frictiekosten Werkdag

Gezien de voorgestelde bezuiniging op Werkdag circa 10% van het totale budget van Werkdag bedraagt is de verwachting dat dit niet op korte termijn zonder frictiekosten gerealiseerd kan worden. Er wordt daarom een reservering gemaakt voor de frictiekosten van € 350.000.

Inleveren van 1 fte sociale recherche

Het inleveren van 1 fte binnen team sociale recherche per 1 januari 2022 levert €100.000 op (inclusief aframing stelpost overhead).

Voordeel uitvoering BUIG

Haarlem zal dit jaar het geraamde voordeel op de BUIG ruimschoots halen. Het college acht het daarom reëel dat Haarlem ook komende jaren beter blijft presteren dan het landelijk verdeelmodel BUIG. Het voorstel is het reeds geraamde voordeel op de BUIG met een jaar door te trekken. Dat betekent dat voor 2022 een positief saldo BUIG van € 200.000 wordt geraamd. De jaren daarna loopt

het geraamde voordeel weer in hetzelfde ritme af.

Besparing reguliere begrotingsposten onderwijshuisvesting

Op een aantal posten binnen de begroting onderwijshuisvesting is structureel budget geraamd. De uitgaven die hier tegenover staan, zijn echter eindig. Dit betekent dat deze budgetten (op termijn) afgeraamd kunnen worden. Dit aframes leidt niet tot het schrappen van beleid en er worden geen organisaties door benadeeld. Het gaat om de volgende budgetten:

- Vergoeden exploitatietekorten ISH: Hier staat structureel € 105.000 voor begroot. De ISH laat in haar meerjarenbegroting vanaf 2022 een positieve exploitatie zien. Dat betekent dat dit budget per 2023 afgeraamd kan worden.
- Vergoeden investeringskosten Koorschool: Hier staat structureel ruim € 15.000 voor begroot. Deze vergoeding loopt tot en met 2023. Dat betekent dat dit budget vanaf 2024 afgeraamd kan worden.
- Vergoeden bijdrage huur gymaccommodatie Mendel College: Hier staat structureel bijna € 29.000 begroot. Deze vergoeding is komen te vervallen. Dat betekent dat dit budget vanaf 2021 afgeraamd kan worden.

2.4 Cluster ambitie

Ambitie	2021	2022	2023	2024	2025
50% materiële lasten niet indexeren	275	275	275	275	275
Participatie en leefbaarheidsbudget	200	250	500	250	250
Inzet handhaving	250	250	250	250	50
Verlaging budget duurzaamheid	285	365	55	-75	-
Totaal ambitie	1.010	1.140	1.080	700	575

50% materiële lasten niet indexeren

Conform de uitgangspunten van de begroting worden baten en lasten geïndexeerd naar loon- en prijspeil 2021. Dit geldt ook voor de zogenaamde materiële budgetten, de directe bestedingen. Voorgesteld wordt deze budgetten voor slechts 50% te indexeren (voor 0,8% i.p.v. 1,6%). Dat betekent dat het beschikbaar budget achter blijft bij de prijsontwikkeling en dat er dus bezuinigd moet worden om binnen het beschikbare budget te blijven. Dit geldt niet voor subsidies. De indexatie voor subsidies blijft ongewijzigd. Dit voordeel wordt voor 50% toegerekend aan de categorie 'bestaand beleid' en voor 50% aan de categorie 'ambitie'.

Schrappen Participatie- en leefbaarheidsbudget

Voorstel is het Participatie en leefbaarheidsbudget te schrappen (was € 1 miljoen en is al bezuinigd naar € 500.000). Het leefbaarheid en initiatiefbudget werd uitsluitend ingezet bij incidentele initiatieven uit de stad waarbij sprake was van cofinanciering of zelfwerkzaamheid. Nadeel is dat het enige flexibele budget geschikt voor innovatie in en door de stad wordt wegbezuinigd.

Inzet handhaving

Bij het coalitieprogramma Samen doen is afgesproken dat de formatie van handhaving wordt uitgebreid met 6 handhavers. Dit team kan zich meer richten op specifieke handhavingsprioriteiten (evenementen, acties, fietsen station, afval, dak- en thuislozen, vuurwerkoverlast). De wijkhandhavers zouden daarmee meer tijd krijgen om in hun eigen wijk te zijn. Afgesproken is dat ook de handhaving op AirBnB onder de uitbereiding van de capaciteit valt. Bij de bezuinigingen van vorig jaar is 1,5 fte ingeleverd. Dit betekent dat er nog 4,5 fte over zijn waarvan 1,5 fte voor AirBnB

en 3 fte integrale handhaving. Voorgesteld wordt de formatie van handhaving met 1,5 fte te verminderen. De 3 handhavers die overblijven worden ingezet op AirBnB en integrale handhaving. Bij de uitbreiding is voor handhavers een lager overheadbedrag (€ 31.000 i.p.v. € 37.000) opgenomen, omdat handhavers voornamelijk buiten zijn en minder werkplekken bezetten. Hier valt, in het kader van preventie, ook de extra CJG-coach voor Schalkwijk onder.

Verlaging budget duurzaamheid

In de Bestuursrapportage 2020 is de verwerking van de Kaderbrief 2021 te zien waarin het college een intensivering van de middelen voor duurzaamheid had voorgesteld van in totaal € 1,5 miljoen in de jaren 2020-2024. Ten opzichte hiervan is te zien dat de voorgenomen intensivering voor 2020 overeind blijft maar over de jaren 2021-2024 wordt verlaagd naar netto € 225.000 per jaar. Deze zal worden ingezet voor met name de energietransitie.

3. Resumé

	2021	2022	2023	2024	2025
Taakstelling	8.364	5.211	3.462	2.439	1.377
Opbrengst maatregelen	8.616	5.854	4.148	2.956	3.143
Saldo	252	643	686	517	1.766

De taakstelling was minimaal nodig om een sluitende meerjarenraming te kunnen vaststellen. Gelet op de taakstellingen die nog ingevuld moeten worden na 2021 is een hogere opbrengst van de voorgestelde maatregelen geen reden de bezuinigingsvoorstellen naar beneden bij te stellen.

Totaaloverzicht geordend naar cluster

Totaal alle clusters	2021	2022	2023	2024	2025
Lagere dotatie aan groei gemeente	136	289	538	1.061	1.623
Voorstellen cluster baten structureel	500	500	500	500	500
Voorstellen cluster baten incidenteel	5.370	2.750	500	-250	-500
Voorstellen cluster bestaand beleid structureel	425	925	1.030	945	945
Voorstellen cluster bestaand beleid incidenteel	1.175	250	500	0	0
Voorstellen cluster ambitie structureel	725	775	1025	775	575
Voorstellen cluster ambitie incidenteel	285	365	55	-75	0
Totaal voorstellen alle clusters	8.616	5.854	4.148	2.956	3.143

Onderdeel van de structurele invulling van het cluster baten is een verhoging van de opbrengst OZB-woningen met € 250.000. Dit komt overeen met een tariefstijging van 1%. Daarnaast is de Bestuursrapportage 2020 een bedrag van € 493.000 als effect toepassing nota activabeleid op kosten onderhoud riool. Als met deze ontwikkelingen rekening wordt gehouden ontwikkelen de woonlasten zich als volgt:

Lokale lastendruk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OZB eigenaren woningen	306	327	327	327	327	327
Rioolheffing	149	155	178	183	186	189
Afvalstoffenheffing	392	414	398	392	392	392
Totaal	847	896	903	902	905	908
Woonlastenindex t.o.v. 2020		106%	107%	107%	107%	107%

Van de belangrijkste reserves kan het volgende overzicht worden opgesteld, waarin wijzigingen die uit de Bestuursrapportage 2020 voortvloeien en uit de invulling van de taakstellingen zijn verwerkt.

Meerjarig overzicht belangrijkste reserves na mutaties Bestuursrapportage 2020 en invulling taakstelling per 31/12	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Algemene reserve	22.578	21.533	22.546	25.169	27.169	27.169
Reserve Vastgoed	5.628	5.528	2.028	1.278	1.028	1.028
Reserve Beh. Ond. Openb. Ruimte	12.955	12.320	13.070	13.320	13.820	14.320
Reserve Grondexploitatie	16.104	15.140	21.149	22.803	25.812	28.221
Reserve Leefomgeving	5.151	5.064	5.021	5.021	5.021	5.021
Reserve Groei van de stad	840	2.776	4.743	6.900	9.071	11.241
Reserve Ongedeelde stad	9.870	9.870	9.870	9.870	9.870	9.870

1.6 Investeringsplan

Investeringsplan 2021 - 2025

In dit Investeringsplan 2021-2025 (investeringsplan) zijn alle investeringen uit de [Programmabegroting 2020-2024](#) op basis van de meest recente plannen waar nodig opnieuw in de tijd gezet. Daarnaast zijn enkele reeds door de gemeenteraad genomen besluiten in het investeringsplan verwerkt.

Vervolgens komt in deze paragraaf aan de orde:

- Een vanwege wettelijke voorschriften noodzakelijke verschuiving van investeringen uit het Investeringsplan 2020-2024 naar de exploitatie van de begroting;
- Hoe om te gaan met prijsontwikkeling;
- Een voorstel voor aanvullende investeringen.

De eerste impuls in deze tijd van onzekerheid kan zijn om op de rem te trappen, ook voor wat betreft investeringsambities. Ondanks de budgettaire krapte en de onzekere economische vooruitzichten heeft de stad echter nadrukkelijk behoefte aan investeringen in een gezonde en concurrerende toekomst. Extra investeringen dragen bij aan de ambities voor deze raadsperiode en een kwalitatief hoger voorzieningenniveau.

Om die reden is als voorstel een ambitieus en afgewogen pakket nieuwe investeringen opgenomen. Het gaat bijvoorbeeld om investeringen in duurzaamheid, verbeteringen in de openbare ruimte, onderwijshuisvesting, sport en cultuur. Deze investeringen zijn noodzakelijk om te verduurzamen en het voorzieningenniveau in stand te houden, zeker gelet op de groei van de stad. De lijn om juist in deze economisch onzekere tijden extra te investeren past bij de koers die de Rijksoverheid in zet.

1. Actualisatie van het investeringsplan

1.1 Realistisch plannen van voorgenomen investeringen

Als geplande investeringen niet in de geplande jaren worden gedaan, wordt er ten onrechte schaarse investeringsruimte geclaimd. Dat maakt dat extra goed gekeken is naar de vraag in hoeverre er realistisch wordt gepland. Met de kennis over de voortgang van investeringen tot medio 2020 is de planning van investeringen voor 2020 en verder opnieuw bezien. Dit heeft geleid tot een bijgestelde planning van investeringen door de jaren.

1.2 Reeds door de raad genomen besluiten

In de loop van 2020 heeft de raad besloten tot een aantal ophogingen van kredieten of toevoegingen

aan het investeringsplan. Deze zijn verwerkt in dit geactualiseerde investeringsplan. Het gaat om de volgende investeringen:

Aanvullend krediet museum het Dolhuys

Op 23 april 2020 verleende de gemeenteraad in besluit [2020/245854](#) een aanvullend krediet van € 435.000 voor de verbouwing van museum het Dolhuys.

Vorbereiding grondexploitatie Beatrixplein e.o.

Ook op 23 april 2020 heeft de raad bij besluit [2020/120897](#) een krediet van € 185.000 verleend voor de voorbereiding van een grondexploitatie voor het gebied Beatrixplein en omgeving. Deze kosten waren op dat moment nog niet opgenomen in het investeringsplan.

Houtplein herinrichting openbare ruimte

Op 25 juni 2020 verleende de raad bij besluit [2018/750582](#) een aanvullend krediet voor de herinrichting van het Houtplein waarvoor de reservering in het investeringsplan met € 1.242.000 werd opgehoogd.

Impulsaanvraag, cofinanciering

Als onderdeel van de Voortgangsrapportage 2020 ([2020/581102](#)) heeft de raad besloten om gelden voor cofinanciering van de impulsaanvraag in het investeringsplan op te nemen. Het gaat om € 550.000 in 2023 en € 7.880.000 in 2024.

1.3 Voortzetting van jaarlijkse stelposten in 2025

Het is van belang dat er zicht is op de totale omvang van vervangingsinvesteringen en dat daarvoor middelen worden gereserveerd. In het investeringsplan zijn daarom, naast concrete investeringen, specifieke stelposten opgenomen voor vervangingsinvesteringen. Deze worden vervolgens jaarlijks of meerjarig ingevuld op basis van een vervangingsplan of een inventarisatie van de behoefte aan vervangingen. Denk daarbij aan vervanging van kleedaccommodaties en sportvelden, schoolgebouwen, vervangingsinvesteringen in ICT voorzieningen en vervanging van riolering.

Het vorige investeringsplan liep tot en met 2024. Het is van belang dat er ook voor 2025 via deze stelposten voldoende rekening wordt gehouden met te verwachten vervangingsinvesteringen. De volgende jaarlijkse stelposten voor vervangingsinvesteringen zijn in 2025 ongewijzigd in het investeringsplan voortgezet:

IP post	Omschrijving	Bedrag 2025
81.06	Vervanging grassportvelden	126
81.27	Vervanging kleedaccommodaties	530
81.28	Vervanging sportvelden: toplagen	930
81.28	Vervanging sportvelden: onderbouw	260
63.19	Vervanging riolering	8.357
VG.IN	Levensduur verlengende investeringen gem. bezit	500
ICT.01	Vervanging ICT	1.500
ICT.02	Digitale transformatie	2.000
FAC.01	Vervanging meubilair	360
Totaal		14.563

2. Wijzigingen waarover nog besluitvorming plaats moet vinden

2.1 Investeringsplafond vanuit maximum netto schuldquote

In de [Kadernota 2018](#) (onder andere bladzijde 44) heeft de raad ervoor gekozen om vanwege het belang van de groei van de stad en het belang de stad toekomstbestendig te maken op het gebied van duurzaamheid, energie en mobiliteit, te kiezen voor een verhoging van het investeringsvolume. Daarbij wordt rekening gehouden met een verantwoorde ontwikkeling van de schuldpositie. In die afweging is gekozen voor een groei van de schuld naar maximaal een netto schuldquote van 120% eind 2022. Om een richting te hebben voor de ruimte voor investeringen in 2023 en 2024 wordt voorgesteld het kader van een maximale schuldquote van 120% leidend te laten zijn tot eind 2024.

Vanuit dat kader en op basis van de gegevens zoals ze op dit moment bekend zijn, is binnen het plafond van de netto schuldquote ruimte voor € 54 miljoen aan aanvullende investeringen. Hierbij moet worden opgemerkt dat balansposten (en de totale geraamde baten) leidend zijn in de berekening van de verwachte schuldquote en ruimte binnen het gestelde plafond. Deze berekening is gebaseerd op de werkelijke standen vanuit de Jaarrekening 2019 en de begrote baten en kasstromen en lasten in de jaren 2020 t/m 2025 zoals verwerkt in de Programmabegroting 2021-2025. De berekende netto schuldquote is derhalve geen statisch gegeven. Meer informatie over het verloop van de netto schuldquote is te vinden in [paragraaf 3.4 Financiering](#).

2.2 Verschuiving van uitgaven van investeringsplan naar exploitatie (begroting)

Vanwege de voor gemeenten geldende regels voor investeringen (Besluit Begroting en Verantwoording of BBV) moet een deel van de in het Investeringsplan 2020-2024 voorgenomen investeringen direct ten laste van de exploitatie worden verantwoord. In plaats van afschrijven, waarbij de lasten over meerdere jaren uitgespreid ten laste van de begroting komen, worden de lasten daarbij ineens in de begroting genomen.

De verschuiving van meerjarig verspreide kapitaallasten naar lasten ineens ten laste van de exploitatie heeft een forse impact op het financieel beeld. Omdat per saldo niet meer of minder wordt uitgegeven, hebben deze verschuivingen geen invloed op de schuldquote per eind 2024.

De tabel op de volgende bladzijde geeft het effect op de begroting door verschuivingen van investeringsplan naar begroting weer:

IP post	Onderwerp	2021	2022	2023	2024	2025
GOB.73	Bomen in Schalkwijk	100	100	100	100	100
12.18	Parkeervergunningensysteem	59				
M&S.102	Digitale transformatie sociaal domein	180				
M&S.102	Nieuwe applicatie omgevingswet	70	70			
M&S.102	Digitale transformatie	400	600	800	1.000	1.000
21.01	Beveiligingsniveau technische omgeving	53	45	45	45	45
GOB.77	Raakvlakken Europawegzone	30	30			
SOR.01	SOR projecten groen	30		30		
	Wegvallen afschrijving van deze IP posten	-81	-212	-335	-500	-703
	Totale mutatie lasten exploitatie (nadeel)	841	633	640	645	442

Bomen in Schalkwijk

In november 2018 verleende de raad bij besluit ([2018/695818](#)) een krediet van € 2,38 miljoen om over een periode van 10 jaar het bomenbestand in Schalkwijk duurzaam te verbeteren. Onderdeel van de gekozen aanpak is dat naast de investering in nieuwe bomen ook sprake is van kosten voor onderzoek en planvorming, die niet als investering mogen worden verantwoord.

Parkeervergunningensysteem

Vanuit het krediet voor de Parkeervergunningen applicatie is de applicatie gemaakt voor het

bezoekers parkeren. Van het nog niet bestede bedrag van het krediet wordt € 59.000 overgeheveld naar de exploitatie in 2021. Dit budget wordt gebruikt voor aanpassingen en verbeteringen aan systemen, dit zijn uitgaven die niet als investering mogen worden verantwoord.

Digitale transformatie sociaal domein

Voor de 'Digitale transformatie Sociaal Domein' is bij besluit [2019/813138](#) een krediet verleend. In de praktijk blijkt sprake van kosten voor software en aanpassingen aan bestaande systemen en processen die ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht, voor € 180.000 in 2021.

Uit de aanbesteding van de nieuwe applicatie voor de Omgevingswet volgt een pakket in licentievorm, dat niet als investering geldt en daarom ten laste van de exploitatie moet worden verantwoord. Niet alle licentie- en implementatiekosten zijn al voorzien in de begroting. Daarom wordt € 140.000 aan kosten van het investeringsplan overgeheveld naar de exploitatie.

Nieuwe applicatie Omgevingswet

Uit de aanbesteding van de nieuwe applicatie voor de Omgevingswet volgt een pakket in licentievorm, dat niet als investering geldt. Niet alle licentie- en implementatiekosten zijn al voorzien in de begroting. Daarom wordt € 140.000 aan kosten van het investeringsplan overgeheveld naar de exploitatie.

Digitale transformatie

Voor het vervangen of verkrijgen van nieuwe software en het uitvoeren van projecten in het kader van digitale transformatie is structureel € 2 miljoen per in het investeringsplan opgenomen. De afgelopen jaren bleek dat vaak sprake is van kosten die niet als investering mogen worden verantwoord. De oorzaak is dat steeds meer leveranciers applicaties aanbieden richting SAAS (Software as a service) en aanverwante verdienmodellen. De kosten moeten dan direct ten laste van de exploitatie komen waar geen budget is begroot. Daarom wordt met ingang van 2021 in stappen uiteindelijk de helft van het investeringsplan bedrag (van € 400.000 in 2021 tot € 1.000.000 in 2024) overgeheveld naar de exploitatie. Deze bedragen zijn realistisch ingeschat op basis de ervaringen uit het verleden en van verwachting van de ontwikkelingen in de markt.

Verhogen beveiligingsniveau en opwaarderen digitale omgeving

Bij het verhogen van het beveiligingsniveau en het opwaarderen van de huidige digitale omgeving ([2020/514935](#)) is sprake van investeringskosten en van licentiekosten. Om in de exploitatie budget vrij te maken voor de licentiekosten, wordt het budget in het investeringsplan verlaagd. De jaarlijkse licentiekosten lopen gelijk op met de vrijvallende afschrijvingslast, dit geeft dus per saldo geen voor- of nadeel voor de begroting.

Raakvlakmanagement Europawegzone en onderzoek SOR projecten

Bij sommige investeringen in de openbare ruimte is eerst onderzoek en kaderstelling nodig om te bepalen wat de precieze investering wordt, en is afstemming nodig tussen projecten in een gebied. Die kosten zijn niet als investering te verantwoorden en worden daarom van het investeringsplan verplaatst naar de exploitatie. Het gaat hierbij om exploitatielasten voor SOR projecten (€ 30.000 per jaar in 2021 en in 2023) en voor Raakvlakmanagement Europawegzone (€ 30.000 per jaar in 2021 en in 2022).

Vervangingen cultuurpodia

In 2013 heeft de gemeente bij besluit [2013/371423](#) besloten om het eigenarenonderhoud van de cultuurpodia onder te brengen bij de huurders, de culturele instellingen. Daarbij zijn de budgetten voor dagelijks onderhoud, planmatig onderhoud en de onderdelen die ondervangen zijn in de servicekosten zoals onderhoudscontracten, toegevoegd aan de jaarlijkse subsidies aan de

instellingen. Voor de vervanging van gebouwenonderdelen en bedrijfsmiddelen is alleen de uitvoering overgedragen, en betaalt de gemeente de kosten. Hiervoor zijn bedragen gereserveerd in het investeringsplan.

Uit de opgave van de cultuurpodia blijkt dat de vervangingsbehoefte de komende jaren vooral bestaat uit kosten die niet zijn aan te merken als investering, maar direct ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht. Omdat het financieel effect hiervan erg groot is, wordt in overleg met de podia nog gekeken of door fasering de uitgaven beter te spreiden zijn over de jaren. Een voorstel om budgetten hiervoor te verschuiven van het investeringsplan naar de begroting volgt uiterlijk bij de Kadernota 2022.

2.3 Prijsontwikkeling / indexering

Bij de bespreking van de [Programmabegroting 2020](#) in de gemeenteraad werd de zorg geuit dat de bedragen in het investeringsplan door tekortschietende compensatie voor materiële en personele kostenstijgingen ontoereikend kunnen zijn. Het risico bestaat dan dat investeringen voor te lage bedragen in het investeringsplan staan, waardoor te lage kosten voor rente en afschrijving worden geraamd in de begroting.

In het Investeringsplan 2021 worden de bedragen niet geïndexeerd en wordt er ook geen reservering opgenomen voor prijsstijgingen. Dit wel doen zou betekenen dat binnen de beperkte ruimte voor investeringen, prijsstijging ten koste gaat van de beschikbare investeringsruimte. Het netto-effect zou zijn dat er minder wordt geïnvesteerd en dat is in tijden dat de economie onder de coronacrisis te lijden heeft niet wenselijk. Daar komt bij dat bij nieuwe en/of hogere investeringen al rekening is gehouden met verhoging van een investeringsbedrag vanwege prijsstijging.

Waar zich in de praktijk prijsstijgingen voordoen, kan per investering worden bekeken hoe dit wordt ingepast in het investeringsplan binnen het financiële kader door te bezien welke ruimte er dan is vanwege onderbesteding, of waar ruimte te maken is door andere investeringen (deels) in tijd later te plannen. Tot nu toe is het steeds mogelijk gebleken de stijging in de actualisatie van het investeringsplan op te nemen.

2.4 Aanvullende investeringen

Zowel vanuit het op orde houden van de onderwijshuisvesting en de openbare ruimte in de stad als vanuit de gewenste groei van de stad en de gewenste verduurzaming is er behoefte aan investeringen. Gelet hierop wordt voorgesteld om de ruimte binnen het financiële kader, zoals benoemd in alinea 2.1 van deze paragraaf, in te vullen met aanvullende investeringen.

Voorstel is de ruimte die binnen de afgesproken kaders voor wat betreft de netto schuldquote in te vullen met het volgende pakket investeringen. Dit pakket is een mix van vervangings- en uitbreidingsinvesteringen en bevat zowel nieuwe investeringen als uitbreidingen van reeds voorgenomen investeringen.

Het voorgestelde pakket is evenwichtig in de zin dat op verschillende domeinen van de begroting extra wordt geïnvesteerd. Voor onderwijshuisvesting wordt tot en met 2024 een substantieel bedrag van € 17 miljoen uitgetrokken waarmee de groei van het aantal woningen wordt gefaciliteerd door voldoende onderwijsvoorzieningen. De concrete invulling van de investeringsruimte zal vanzelfsprekend in nauw overleg met de schoolbesturen plaatsvinden. Verder wordt er tot en met 2024 in totaal € 9 miljoen opgenomen voor verduurzaming van het gemeentelijk bezit. Door te investeren in verduurzaming geeft de gemeente het goede voorbeeld maar bovendien geldt dat investeringen in verduurzaming zichzelf geheel of gedeeltelijk terugverdient door lagere

energielasten. De komende tijd zal worden gezien hoe en in welke sectoren de beschikbare investeringsmiddelen worden ingezet voor een optimaal duurzaamheidsrendement. Over de vraag hoe de revenuen hiervan worden ingezet, ontvangt de gemeenteraad uiterlijk bij de Kadernota 2022 nadere voorstellen.

In aanvulling op het geactualiseerde investeringsplan worden de volgende investeringen voorgesteld:

Aanvullende investeringen	2021	2022	2023	2024	2025 e.v.
Zuider Buiten Spaarne / Vijverlaan Walmuur	290				
Kerklaan parkeerterrein	120				
Kunstgras met kurk infill	910				
Prins Bernhardlaan			1.600		
Centrale afstandsbediening bruggen	210	175	265		
Muller orgel	160	36			
Gedempte Oude Gracht Verwulft plateau			60	600	
Parkeerregulering Entree en Sportheldenbuurt	450				
Parkeerregulering obv draagvlak	150	300	300		
Automaat waarde documenten		100	50		
Vervangingsinvesteringen interieur	570	625	300	500	100
Nedtrain parkeeroplossing Spaarnesprong	100	900	2.000	3.000	
Impulsregeling 2e tranche					10.000
Amerikaweg			1.000		
Archeologisch museum inrichting			200		
Prof. Eijkmanlaan (meerkosten boven vervanging)		500	600		
Rijksstraatweg en Schoterweg fietspad	400	1.700	2.000	500	
Prinsenbrug onderdoorgang	100	400	1.000		1.100
Oprichting warmtenet	PM	PM	PM	PM	PM
Meerwijk openbare ruimte (IVORIM)					12.000
Waddenstraat herinrichting bij sloop- / nieuwbouw					2.000
SOR stelpost mobiliteit 2025					7.000
SOR stelpost groen 2025					2.000
Aankoop pand tbv depot erfgoed					1.300
Invulling sportaccommodaties		1.000	1.000	1.000	
Invulling Cultuur		1.000	1.000	1.000	
Invulling Onderwijshuisvesting			8.000	9.000	PM
Invulling Verduurzaming gemeentelijk bezit	1.000	2.000	3.000	3.000	PM
Totaal	4.460	8.736	22.375	18.600	35.500

Als toelichting op de investeringsvoorstellen het volgende:

Zuider Buiten Spaarne / Vijverlaan walmuur

In mei 2019 is met besluit [2019/145893](#) een voorbereidingskrediet verleend voor het vervangen van de walmuur Vijverlaan. Tijdens de voorbereiding is gebleken dat de walmuur, vanwege de aanwezigheid van monumentale bebouwing, moet worden getrild in plaats van geslagen. Daarnaast is er sprake van beschermd stadgezicht waardoor een duurdere variant gekozen moet worden. Tenslotte is door de raad besloten om een uitbreiding te doen met de walmuur van de praktijkschool Oost ter Hout. De kosten vallen hierdoor € 290.000 hoger uit dan is voorzien.

Omdat voor deze investering eerder al een voorbereidingskrediet is verleend en het besluit om de ophoging van het budget in het investeringsplan op te nemen feitelijk een instemming is met de uitvoeringskosten, wordt deze post omgezet naar een A-post in het investeringsplan. Dit betekent dat de raad effectief krediet verleent voor het uitgeven van deze investeringspost.

Kerklaan parkeerterrein

Vanuit een representatieve enquête, in 2010 gehouden door de dorpsraad, is 'Een verbeterde infrastructuur door het aanleggen van een parkeerterrein aan de Kerklaan' naar voren gekomen als één van de drie speerpunten ter verbetering van het woon- en leefklimaat. Ook maakt dit project deel uit van de maatregelen bekend onder de noemer 'Hartje Spaarndam'. In juli 2018 is een krediet verleend ([2018/36011](#)) voor de aanschaf van het terrein en de voorbereidingsfase. Tijdens de voorbereiding is gebleken dat de kosten voor de aanleg van het parkeerterrein € 120.000 hoger uitvallen dan eerder was voorzien.

Omdat voor deze investering eerder al een voorbereidingskrediet is verleend en het besluit om de ophoging van het budget in het investeringsplan op te nemen feitelijk een instemming is met de uitvoeringskosten, wordt deze post omgezet naar een A-post in het investeringsplan. Dit betekent dat de raad effectief krediet verleent voor het uitgeven van deze investeringsplan post.

Toplagen kunstgrasvelden (kurk als infillmateriaal)

Met instemming van de raad voor het gebruik van kurk als infillmateriaal ([2019/842194](#)) is het beschikbare Investeringsbudget niet meer toereikend om de noodzakelijke vervangingsinvesteringen aan kunstgrasvelden over de periode 2020 t/m 2024 uit te voeren. Het gaat om een extra benodigd bedrag van € 910.000. Dit is met name in 2021 nodig omdat in dat jaar veel velden moeten worden vervangen.

Prins Bernhardlaan

Op 27 mei 2020 heeft de commissie Beheer bij de bespreking van de nota 'Varianten groot onderhoud en herinrichting Prins Bernhardlaan' ([2020/282575](#)) gekozen voor variant 2. Deze variant betekent herinrichting op basis van het HIOR Oost - Waarderpolder van het deel ten noorden van de Zomervaart en groot onderhoud van het deel ten zuiden van de Zomervaart om een resterende levensduur van tien jaar voor dat deel te bereiken met als doel een herinrichting rond 2030. Voor de uitvoering van deze variant is in het investeringsplan een extra dekking nodig van per saldo € 1,6 miljoen.

Centrale Afstandsbediening bruggen

Het op afstand centraal bedienen verhoogt de veiligheid voor scheepvaart, wegverkeer en brugbedienaar. Daarnaast kan hiermee de Havendienst meer effectief, efficiënt en doelmatig werken. Deze ontwikkelingen sluiten aan op de door de gemeenteraad vastgestelde Ambitiekaart Haarlemse Wateren en de daarop door het college vastgestelde visie op de ontwikkeling van de Havendienst. De kostenraming en doorrekening leidt tot investeringskosten van € 1,6 miljoen, waarvan € 1 miljoen reeds in het investeringsplan is voorzien. De hogere kosten zitten met name in een systeem waarmee het overzicht van camerabeelden op elkaar wordt aangesloten, wat belangrijk is voor de veiligheid.

Muller orgel

De voornaamste blikvanger in de St-Bavokerk is het Müllerorgel uit 1738. Het Müller-orgel is, evenals de toren van de kerk, eigendom van de gemeente Haarlem. Het koesteren van ons erfgoed en het behoud hiervan voor toekomstige generaties, is één van de speerpunten van de gemeente. De kas en de orgelpijpen zijn ernstig vervuild en aangetast. Om de functionaliteit en het geluid van het orgel te behouden én onherstelbare schade aan het orgel te voorkomen is renovatie noodzakelijk.

Gedempte Oude Gracht, Verwulft

Bij de overgangen van de betonnen busbaan op de Gedempte Oude Gracht naar het in klinkers uitgevoerde plateau op het Verwulft is sprake van trillinghinder. Met periodiek onderhoud wordt de

trilling verholpen, maar dit is steeds een tijdelijke oplossing. Als het plateau niet tijdig wordt vervangen met een gedegen fundering dan zullen de trillingen en materiële en immateriële schade van bewoners naar alle waarschijnlijkheid toenemen.

Parkeerregulering Entree en Sportheldenbuurt

Het invoeren van parkeerregulering is onderdeel van de Maatregelen Moderniseren Parkeren (inclusief aangenomen moties en amendementen) ([2016/502227](#)) en verder uitgewerkt in de besluiten 'Vaststellen besluit parkeerregulering' ([2017/572612](#)) en 'Collegebesluit aanwijzen parkeerzone 'Entree' ' ([2019/953158](#)). Er komen regelmatig klachten over parkeerproblemen uit deze buurten. Parkeerregulering maakt het mogelijk om de parkeerdruk in de buurt te bewaken, waardoor minder ruimte nodig is voor geparkeerde auto's en meer ruimte kan worden ingericht voor groen, verblijven en spelen. Voor de invoering van parkeerregulering moeten parkeerautomaten en bebording worden geplaatst. Onlangs heeft de raad een [nieuwe werkwijze](#) vastgesteld voor draagvlakonderzoek. Deze wordt voor het eerst bij de Sportheldenbuurt toegepast.

Parkeerregulering op basis van draagvlak

Vanuit verschillende wijken in Haarlem worden regelmatig klachten en meldingen ontvangen over de hoge parkeerdruk in de wijk. Onderzoek wijst uit dat deze parkeerdruk vaak veroorzaakt wordt door overloop van vanuit andere wijken waar parkeerregulering is ingevoerd. Daarnaast is parkeren voor werk of toerisme een grote parkeerdruk verhogende factor. In een aantal wijken is de verkeersveiligheid, bv door dubbel parkeren, in gedrang komt. Voor uitbreiding van parkeerregulering is een besluit genomen over de te volgen procedure ([2019/923084](#)), dit is ook behandeld in de commissie Beheer. Er zijn verschillende wijken die al hebben aangegeven een draagvlakonderzoek te willen. De verwachting is dat er minimaal twee wijken per jaar zijn die over willen gaan tot parkeerregulering.

Automaat waarde documenten

Het huidige apparaat voor de uitgifte van waarde documenten zoals paspoorten, is afgeschreven en kan niet meer worden onderhouden door de leverancier. Zonder een geautomatiseerd systeem moeten de documenten handmatig ingeklaard, bewaakt en uitgegeven worden. Door het groeiend aantal inwoners van de stad, stijgt ook het aantal waarde documenten (paspoorten, rijbewijzen en ID kaarten) welke uitsluitend door de gemeente kan worden verstrekt. De zorgvuldigheid welke wij als overheid moeten betrachten voor deze documenten, nopen tot een veilig en betrouwbaar systeem van opslag en uitgifte. Dat kan het beste en meest efficiënt gebeuren door een beproefd en erkend apparaat dat hierin voorziet.

Vervangingsinvesteringen interieur

De gemeente dient als werkgever zorg te dragen voor goede arbeidsomstandigheden. Dit wordt periodiek getoetst aan de geldende wet- en regelgeving en vastgelegd in de RI&E's (risico inventarisatie en evaluatie) om aan de wettelijke vereisten te kunnen voldoen. Om te zorgen voor goede omstandigheden, waarbij tevens meer digitaal werken wordt gefaciliteerd, zijn vervangingsinvesteringen nodig in onder meer meubilair, apparatuur, vloerbedekking en verlichting.

Nedtrain garage, parkeeroplossing Spaarnesprong

In de visie Spaarnesprong is een parkeeroplossing opgenomen met als doel de parkeerdruk in de wijk te verminderen en de binnenstad te ontlasten. Een op 26 maart 2020 aangenomen motie verzoekt het college over te gaan tot deelname in de realisatie van de NedTrain garage, waarbij de potentieel onrendabele top vanaf realisatie wordt gedekt door een additionele taakstelling en de financiële verplichtingen op te nemen in de Kadernota 2021 (in het geval van significante tegenvallers kan de

noodzaak van deze investering altijd in samenhang met andere beleidsterreinen bekeken worden).

Impulsregeling tweede tranche

Bij de [Voortgangsrapportage 2020](#) is besloten over de benodigde cofinanciering voor de eerste tranche van de Impulsregeling. Voor de gemeentelijke bijdrage voor de tweede tranche, de onrendabele top van Zuidwest, is de reserve Ongedeelde Stad beschikbaar. Bij het raadsbesluit Bestuursrapportage 2020 wordt voorgesteld € 5 miljoen toe te voegen aan de reserve Ongedeelde Stad zodat deze het voor de cofinanciering noodzakelijke niveau van € 10 miljoen bereikt.

Omdat de uitgaven naar verwachting de vorm hebben van investeringen, wordt deze € 10 miljoen opgenomen in het investeringsplan. De reserve Ongedeelde Stad wordt dan gebruikt ter dekking van de afschrijvingslasten van de investeringen. Besteding van de € 10 miljoen heeft naar verwachting geen effect op de netto-schuldquote (NSQ) in de periode tot en met 2024 en het daarmee samenhangende investeringsplafond 2021. In aanloop van de realisering van de woningbouw wordt namelijk de cofinanciering aangewend voor het deel van de plankosten dat niet te verhalen is. Ook kan met de reserve een deel van de onrendabele top van de te realiseren parkeerplaatsen worden gefinancierd. De onrendabele toppen (niet te verhalen kosten) van investeringen die de gemeente doet in de openbare ruimte worden pas na 2024 gerealiseerd.

Amerikaweg

Bij besluitvorming over het vrijgeven van het voorlopig ontwerp voor de Amerikaweg ([2018/800207](#)) in april 2018 heeft de raad bij motie gevraagd de mogelijkheden van een langzaam verkeersbrug over de Amerikavaart te onderzoeken. Na dit onderzoek en het opnemen van de brug in het ontwerp is de kostenraming gestegen van € 7,9 miljoen naar € 8,9 miljoen, een stijging dus van € 1 miljoen.

Archeologisch museum inrichting

Het archeologisch museum is een manier om aan de wettelijke taak te voldoen met betrekking tot het zichtbaar maken van de archeologische vondsten aan het grote publiek. Het museum wordt grotendeels gerund door een poule van vrijwilligers. Het creëert veel goodwill en draagvlak. Neveneffect is het maatschappelijk nut omdat het museum ook een nuttige dagbesteding vormt voor mensen die niet aan het reguliere arbeidsproces kunnen deelnemen. Doordat veel van de inrichting nog dateert van de oprichting van het museum, zijn de huidige faciliteiten, vitrines en educatiemiddelen aan het eind van hun levensduur. Verdere reparatie blijkt niet meer mogelijk. Inmiddels gaat de slechte conditie hiervan ten koste van de kwaliteit van de presentatie, educatie en kennis overdracht. De inrichting heeft dringend actualisatie en aanpassing nodig om te kunnen voldoen aan de museale en educatieve eisen van de huidige tijd en om die van de toekomst het hoofd te kunnen bieden.

Prof. Eijkmanlaan, meerkosten boven vervanging

De Professor Eijkmanlaan is vanwege de technische staat geprogrammeerd voor vervanging. Er is een grote wens voor vergroening van de Prof. Eijkmanlaan. Aanleggen van een brede groenstrook naast de weg biedt ruimte voor warmtenettracé, mogelijkheden voor infiltratie, past binnen de richtlijnen van de HIOR en volgt het afwegingskader van de SOR. De opinienota met twee varianten is teruggetrokken in de commissie Beheer van juni 2020. De raad heeft verzocht om een onderbouwde keuze te kunnen maken uit vier varianten.

Rijksstraatweg en Schoterweg fietspad

Het fietspad is niet meer met dagelijks onderhoud functioneel en veilig te houden, door het probleem van wortelopdruk. De verharding dient vervangen te worden. Het fietspad is druk bereden en een grote ontsluiting voor het stadsdeel Noord. De investering gebruikt een nieuwe methode die

is getest in 2019, het betreft het vervangen van de verharding met betonplaten om zodoende langere comfort en levensduur te hebben.

Prinsenbrug onderdoorgang

De oversteek van Sportheldenbuurt naar en van centrum is nu gevaarlijk voor met name fietsers. Er vinden vaak 'bijna' ongelukken plaats, een aantal maal ook ongelukken. Automobilisten zien het verkeerslicht na de Prinsenbrug over het hoofd. Met een onderdoorgang voor fietsers wordt de veiligheid verbeterd. Ook draagt een onderdoorgang bij aan de beleidsprioriteiten zoals ook verwoord in de SOR: een aantrekkelijke, veilige en bereikbare stad met meer ruimte voor voetgangers en fietsers en minder autogebruik. Door de onderdoorgang zijn minder oversteekbewegingen, wat zorgt voor minder CO₂ en fijnstof door een vermindering van het stoppen en optrekken van auto's bij het stoplicht Harmenjansweg / Sportheldenbuurt.

Oprichting Warmtenet

Onderdeel van het programma Haarlem Aardgasvrij 2040 (HA2040) is het ontwikkelen en realiseren van een duurzame warmtevoorziening voor de stad. Er is een bestuurlijk kader voor de rol die de gemeente Haarlem wil innemen in het warmtenet (nota Governance [2019/691719](#)), welke duurzame bronnen zijn toegestaan (nota Bronnen [2019/393567](#)) en wat dit financieel voor de bewoners mag betekenen (nota Betaalbaarheid [2019/933868](#)). Er komt waarschijnlijk een organisatie die het warmtenet gaat aanleggen. De gemeente kan een aandeel in deze organisatie nemen, passend bij het governance besluit van de raad. Op dit moment is nog niet bekend of en in welke vorm de gemeente hier een aandeel in neemt.

Meerwijk openbare ruimte Meerwijk (IVORIM)

Bij het bespreken van de nota 'Integrale Vernieuwing Openbare Ruimte in Meerwijk (IVORIM), scenariokeuze masterplan ([2019/441328](#)) heeft de commissie Beheer in november 2019 zich in grote meerderheid uitgesproken voor uitwerking van scenario 'Meerwijk maximaal verbeterd' a € 25 miljoen. Deze variant is door verbetering / nieuwe wensen € 12 miljoen duurder dan de tot nu toe in het investeringsplan gereserveerde € 13 miljoen. Omdat de ophoging betrekking heeft op 2025 en de jaren daarna, heeft deze ophoging geen gevolgen voor de netto schuldquote per eind 2024.

Waddenstraat e.o. openbare ruimte

Aan de Waddenstraat e.o. worden door Pré Wonen elf flats gesloopt. Na transformatie kunnen in dit gebied meer woningen worden teruggebouwd. Daarvoor is het noodzakelijk de openbare ruimte opnieuw vorm te geven. Hoewel al meer dan 40 jaar oud is de openbare ruimte op technische gronden nog niet aan vervanging toe en daarom (nog) niet geprogrammeerd voor Groot Onderhoud. De vernieuwing en uitbreiding van de woningvoorraad biedt de kans de openbare ruimte versneld klimaat adaptief in te richten waarbij de corporatie bijdraagt in een deel van de kosten.

SOR Mobiliteit

In de [Kadernota 2018](#) is besloten om jaarlijks een budget in het investeringsplan te nemen voor investeringen in duurzame mobiliteit vanuit de SOR. Deze budgetten zijn tot en met 2024 in het investeringsplan opgenomen. De reservering voor 2025 zou € 7 miljoen bedragen. Het opnemen van deze investering heeft geen effect op de netto schuldquote per eind 2024, omdat het gaat om investeringen in het jaar 2025.

SOR Groen

In de [Kadernota 2018](#) is besloten om jaarlijks een budget in het investeringsplan te nemen voor investeringen in duurzame mobiliteit vanuit de SOR. Deze budgetten zijn tot en met 2024 in het investeringsplan opgenomen. De reservering voor 2025 zou € 2 miljoen bedragen. Het opnemen van

deze investering heeft geen effect op de netto schuldquote per eind 2024, omdat het gaat om investeringen in het jaar 2025.

Aankoop pand depot erfgoed

Door de ontwikkeling van de ontwikkelzone Zijlweg West aan de Korte Verspronckweg moet het depot dat daar nu gevestigd is, worden verplaatst. Verplaatsing van het depot is noodzakelijk om stagnatie bij de woningbouw in de ontwikkelzone Zijlweg West te voorkomen. Omdat steeds verhuizen van soms kwetsbare objecten niet wenselijk is, heeft het zoeken naar een definitieve locatie de voorkeur. Met het hebben van een gemeentelijk archeologisch depot voldoet de gemeente aan haar plicht voor de (archeologische) monumentenzorg. Binnen de gemeentelijke vastgoedportefeuille is geen geschikt pand aanwezig om het depot van erfgoed te verplaatsen. Het opnemen van deze investering heeft geen effect op de netto schuldquote per eind 2024, omdat het gaat om investeringen in het jaar 2025.

Invulling sportaccommodaties en cultuur

Voorstel is een nader in te vullen investeringsbedrag op te nemen voor sportaccommodaties van € 3 miljoen en voor cultuur voor een zelfde bedrag. Deze bedragen zijn bedoeld om de infrastructuur van de beleidsterreinen sport en cultuur te versterken en de voorzieningen te verbeteren. Met welke concrete investeringen deze kwaliteitsimpuls wordt ingevuld, zal in overleg met de betrokken sectoren worden gezien.

Invulling onderwijshuisvesting

In het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022 ([2019/842178](#)) is een longlist aan investeringen opgenomen in onderwijshuisvesting. Het bieden van voldoende onderwijshuisvesting is een wettelijke taak. Als gevolg van de groei van de stad moeten de voorzieningen, zoals onderwijs, meegroeien. Het gebouwenbestand voor onderwijs is tamelijk verouderd, een aantal gebouwen nadert haar technische levensduur en/of is niet geschikt voor modern onderwijs en voldoen niet aan de huidige duurzaamheidsnormen, waardoor vervanging nodig is. De vervanging en vernieuwing van de onderwijsgebouwen draagt bij aan het behalen van duurzaamheidsmaatregelen omdat nieuwe schoolgebouwen per definitie energiezuiniger zijn dan oude schoolgebouwen en bovendien van het aardgas losgekoppeld worden. Ook ontstaan er mogelijkheden voor circulair bouwen, groene daken, plaatsen van zonnepanelen etc. Het vervangen van scholen en het efficiënter bouwen (zoals tweelaags, combinatie met woningen) leidt tot een efficiënter ruimtegebruik. Mogelijk worden er bovendien locaties vrijgespeeld voor woningbouw of kunnen scholen in combinatie met woningbouw worden ontwikkeld.

Binnen het kader van de netto schuldquote is geen ruimte om alle benodigde / mogelijke investeringen in onderwijshuisvesting voor deze periode uit te voeren. Met het bedrag dat nu in het investeringsplan wordt opgenomen, zal in overleg met de scholen worden bepaald welke locaties prioriteit krijgen in de periode tot en met 2024. De investeringsbehoefte voor 2025 en verder wordt betrokken bij de Kadernota 2022.

Invulling verduurzaming gemeentelijk vastgoed

De ambitie is om de verduurzaming van het strategische deel van de gemeentelijke vastgoedportefeuille in de periode 2021-2030 uit te voeren. Met de verduurzaming van het eigen bezit neemt de gemeente een voorbeeldrol in de energietransitie. Hierbij wordt gestart met de objecten waar de verhouding tussen investering en beperking van de CO₂-uitstoot het meest optimaal is. Door het optimaal combineren van de verduurzaming met het uit te voeren onderhoud wordt een efficiëncyslag gemaakt en wordt behalve het op orde brengen van het onderhoud ook gelijk verduurzaming uitgevoerd.

Binnen het kader vanuit de netto schuldquote is geen ruimte om alle benodigde / mogelijke investeringen in verduurzaming voor deze periode uit te voeren. Met het bedrag dat nu in het investeringsplan wordt opgenomen, worden allereerst de panden verduurzaamd waarbij een optimaal duurzaamheidsrendement wordt bereikt. De investeringsbehoefte voor 2025 en verder wordt betrokken bij de Kadernota 2022.

3 Investeringsplan op hoofdlijnen

3.1 Bijgesteld investeringsplan en gevolgen voor begrote kapitaallasten

Na de actualisatie en de verwerking van eerdere besluiten is het investeringsplan op hoofdlijnen als volgt:

Investeringsplan op hoofdlijnen	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (e.v.)
1 Maatschappelijke participatie	16.922	28.650	13.374	4.631	2.050	1.846
2 Ondersteuning en Zorg	0	225	1.800	0	0	0
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	2.046	4.048	2.164	4.673	3.253	0
5 Beheer en Onderhoud	28.406	40.539	45.979	34.127	44.546	16.457
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	165	0	0	0	0	0
7 Alg. Dekkingsmiddelen. & Overhead	3.231	3.000	2.750	3.860	5.930	3.860
Subtotaal: investeringsplan actualisatie	50.769	76.462	66.067	47.291	55.779	22.163
Mutatie verschuiving naar exploitatie	-234	-1.611	-831	-2.932	-1.862	-443
Aanvullende investeringen		4.460	8.736	22.375	18.600	35.500
Totaal investeringsplan	50.535	79.311	73.972	66.734	72.517	57.220

De grootste investeringen vallen onder de programma's 1 (maatschappelijke participatie) en 5 (beheer en onderhoud). De investeringen in programma 1 zijn in onderwijshuisvesting en sportcomplexen en -accommodaties. De investering in programma 2 is in Domus+. In programma 4 worden investeringen in cultuurpodia voorzien. Programma 5 bevat met name investeringen in de vervanging en verbetering van bruggen, kademuren en openbare ruimte, waaronder de investeringsbudgetten voor de Structuurvisie Openbare Ruimte (SOR). De investering in programma 6 gaat om de vervanging van landmeet apparatuur. In programma 7 zijn investeringen geraamd in ICT en gemeentelijke huisvesting.

Met dit investeringsplan ligt er een programma dat hoger ligt dan het investeringsniveau van de afgelopen jaren. Dit past bij de ambities van het bestuur en de opgaven waar de gemeente voor staat in het aantrekkelijk houden van de stad, het maken van de verduurzamingstransitie, het op orde houden van het de openbare ruimte en voorzieningen en de gewenste groei van de stad.

Een uitgebreid overzicht van het investeringsplan per post is opgenomen als [bijlage 5.1](#) bij deze programmabegroting.

Bij vergelijking met het investeringsplan, zoals dat bij de [Programmabegroting 2020](#) is vastgesteld, is duidelijk te zien dat investeringen vanuit 2020 in tijd zijn verschoven. Doordat voor alle jaren kritisch is gekeken naar de haalbaarheid van plannings, is effectief een groot bedrag aan investeringen verschoven naar 2024.

Vergelijking investeringsplan	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Programmabegroting 2020	75.138	75.250	59.379	46.579	38.536	0
Investeringsplan 2021	50.769	76.462	65.967	47.291	55.779	22.163
Mutatie	-24.369	1.212	6.588	712	17.243	22.163

De wijzigingen in het investeringsplan werken door in de begrote rente- en afschrijvingslasten.

Mutatie begrote lasten	2021	2022	2023	2024	2025
Investeringsplan actualisatie (kapitaallasten)	-2.311	-1.980	-1.875	-1.470	-665
Verschuiving naar exploitatie (netto last)	841	633	640	645	442
Aanvullende investeringen (kapitaallasten)	92	598	1.441	2.654	3.392
Totale mutatie lasten agv investeringsplan	-1.378	-749	206	1.829	3.169

(leeswijzer: min betekent lagere lasten)

De kapitaallasten zijn na de actualisatie lager dan was begroot bij de [Programmabegroting 2020](#). Doordat in 2019 minder is geïnvesteerd dan was voorzien (zie [Voortgangsrapportage 2020](#)) en doordat bij de actualisatie geraamde investeringen van 2020 en 2021 doorschuiven naar latere jaren, ontstaan in alle jaren lagere begrote kapitaallasten. De verschuiving van uitgaven van het investeringsplan naar de exploitatie zoals beschreven in paragraaf 2.2 leidt tot iets lagere kapitaallasten maar per saldo tot een grotere last in de begroting in de komende jaren. Omdat het zwaartepunt van de aanvullende investeringen in 2023 en verder ligt, vallen de kapitaallasten met name in 2024 en de jaren daarna.

1.6.1 Deelname Invest-MRA

Op 18 mei jl. is er een informatiemarkt geweest waarin de kwartiermaker van de MRA toelichting gaf op het op te richten investeringsfonds Invest-MRA. Bij de [Kaderbrief 2021](#) is vervolgens aangegeven dat bij de Programmabegroting 2021 een voorstel hierover aan de raad wordt voorgelegd. In deze paragraaf is deze informatie opgenomen.

Invest-MRA heeft tot doel de investeringen in duurzame economische ontwikkeling aan te jagen en richt zich specifiek op innovatieve proposities in de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie. Het fonds wil voorzien in de behoefte aan ondersteuning en financiering van grootschalige proposities tussen de € 2 miljoen en € 5 miljoen in de energietransitie en de circulaire economie. In deze bandbreedte zit een gat in het beschikbare investeringskapitaal omdat de meeste regionale fondsen zich richten op investeringen tot € 2 miljoen en de rijksfondsen (waaronder Invest-NL) pas vanaf € 5 miljoen tot € 10 miljoen beginnen. In Nederland heeft alleen Noord-Holland geen Regionale Ontwikkelingsmaatschappij (ROM) wat kan betekenen dat de regio investeringsgeld misloopt omdat sommige Rijks- of EU regelingen via de ROM's worden uitgevoerd. Invest-MRA vult deze leemten op. Het fonds voorziet namelijk niet alleen in het financieren van goede voorstellen. Een team van experts vanuit Invest-MRA ondersteunt de ondernemers om hun proposities te concretiseren en hun businessplannen te optimaliseren. Ook wordt vanuit deze business development unit actief ingezet op het werven van investeringen uit nationale en Europese fondsen.

Gemeenten en provincies worden gevraagd een storting in het op te richten fonds te doen. Daarmee worden ze aandeelhouder en krijgen zo een positie (inspraak) via de aandeelhoudersvergadering. In de door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders vast te stellen investeringsstrategie worden de definitieve kaders voor de allocatie van middelen bepaald.

Het voorstel om te gaan deelnemen in Invest-MRA wordt gevoed door de overtuiging dat de landelijke opgaven voor de energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie alleen door een gezamenlijke inspanning van de overheidslagen haalbaar is en dat dus alle overheidslagen (Rijk, provincies en gemeenten) hierin ieder hun deel moeten nemen.

Als richtsnoer voor de omvang van de deelname wordt een bandbreedte van 0,7% - 1% van de totale gemeentelijke begroting gehanteerd. Als wordt uitgegaan van 1% komt dat voor Haarlem neer op een bijdrage van € 5 tot € 6 miljoen. Dit bedrag hoeft niet ten laste te gaan van de begroting, maar kan (tegen een op dit moment lage rente) geleend worden. Daarmee is het een financieringsinstrument en geen begrotingsinstrument, met uitzondering van de rentelast. Alleen als het fonds kapitaalbehoefte heeft, wordt de deelnemers gevraagd een storting te doen. De inleg wordt dus 'uitgesmeerd' over meerdere jaren.

Het fonds Invest-MRA wordt zo ingericht dat het minimaal nominaal revolverend moet zijn. Dit betekent dat gemeenten en provincies die deelnemen aan het fonds aan het einde van de fondsperiode hun investering terugkrijgen zonder inflatiecorrectie. De beoogde looptijd van het fonds is 25 jaar.

Deelname aan Invest-MRA kan een belangrijke rol kan spelen in het realiseren van de eigen ambities op het gebied van duurzaamheid, energietransitie en circulaire economie. Er zijn echter ook kanttekeningen te maken. Er zijn andere financiële instrumenten denkbaar: direct verstrekken van leningen aan partijen in Haarlem en/of het verstrekken van leningen via het SVN. Deze andere financiële instrumenten missen echter de voordelen van de regionale reikwijdte en samenwerking die Invest-MRA biedt. Ook ontbreekt bij een lokale aanpak de voorgenomen functie van een ROM.

Verder heeft participatie een meerjarig effect op de netto-schuldquote.

Elke investering brengt een risico met zich mee. Invest-MRA richt zich met name op proposities waarvan de markt vanwege een verhoogd risicoprofiel niet in een volledige financiering kan voorzien. Hierbij is het wel van belang te melden dat Invest-MRA slechts verhoogde risico's accepteert die gerelateerd zijn aan het vernieuwende karakter van de propositie en de daarbij behorende onzekerheden. Gebrekkige proposities komen ook bij Invest-MRA niet in aanmerking. Daarnaast draagt Invest-MRA niet meer bij dan 25% van de benodigde investering, waarbij de totale overheidsbijdrage aan de financiering van de propositie nooit 50% of meer mag bedragen.

Uit het bovenstaande volgt dat, hoewel er geen onverantwoorde risico's worden genomen, de revolverendheid van het fonds uiteindelijk niet is gegarandeerd. Er kunnen in de toekomst dus nadelen in de exploitatie zijn. Voorstel is derhalve, in lijn met andere potentiële deelnemers, om gelet op het verhoogde risicoprofiel een specifieke risicoreserve MRA te vormen ten laste van de algemene middelen en de risicoreserve te voeden met 30% van de jaarlijkse inleg. Voor 2021 betekent dit een storting in de risicoreserve van 30% van € 0,5 miljoen en voor 2022 een storting van 30% van € 1 miljoen. Hoe de kapitaalbehoefte van het fonds is, kan op dit moment nog niet worden ingeschat. Daarom wordt voorgesteld om bij de Kadernota 2022 te bezien welke dotaties aan de risicoreserve na 2021 noodzakelijk zijn.

Invest-MRA maakt ook jaarlijkse kosten:

- De kosten van de Ontwikkel BV, het gaat onder andere om de jaarlijkse salarislasten van het team van business developers. Deze kosten zijn begroot op jaarlijks € 1,8 miljoen, waarvan circa € 1,4 miljoen voor rekening van de MRA (de overige kosten moeten gedekt worden door Noord Holland Noord). Hiervoor wordt de komende jaren in iedere geval het vrijvallend budget voor de prijsvragen (€ 750.000) benut. Dit bedrag wordt jaarlijks aangevuld met noodzakelijk deel (€ 650.000) vanuit de oude 'PRES-gelden' (€ 2,8 miljoen). Op deze wijze is de dekking van de apparaatskosten Invest-MRA voor minimaal vier jaar geregeld. Verdere structurele bekostiging van de exploitatie wordt geregeld als onderdeel van de vervolgdiscussie over financiële consequenties van de MRA agenda. Uitgangspunt hierbij is dat structurele kosten vragen om een structurele dekking.

- Voor het fondsmanagement (Fonds BV) is een vergoeding van maximaal 1,5% van het gecommitteerde vermogen nodig. In de meerjarenbegroting is dit indicatief uitgewerkt waarbij het fonds start met een totaalbudget van € 0,7 miljoen wat doorgroeit naar € 1,43 miljoen naarmate de vraag toeneemt. Gekozen is voor deze opzet zodat het fondsmanagement flexibel op- en af kan schalen al naar gelang de behoefte met een minimum (vaste kern) van circa 3 fte die minimaal medio het tweede jaar operationeel moet zijn. Dekking Fonds-bv gaat ten laste van het fondsvermogen. Als motief wordt genoemd: de kost gaat hier voor de baat uit. Deze kosten moeten in de latere jaren terugverdiend worden, in die zin is dit een extra risico. De kosten van de Holding BV (€ 0,5 á € 0,6 miljoen) worden voor 50% aan de Ontwikkel BV doorbelast en voor de andere 50% aan de Fonds-BV.

De reserve Invest-MRA wordt ingesteld onder de volgende voorwaarden:

Naam van de reserve	Risicoreserve Invest-MRA
Programma	4
Doel van de reserve	Afdekken risico's verbonden aan participatie in Invest-MRA
Functie	Bufferfunctie
Budgethouder	Afdelingshoofd ECDW
Voeding	Reserve wordt gevormd door dotatie bij de Programmabegroting 2021-2025.
Bestedingsraming	Reserve wordt benut als er nadelen bij Invest-MRA optreden doordat leningen niet revolverend blijken te zijn waardoor de waarde van onze participatie afneemt. Of en wanneer dit aan de orde is, is niet aan te geven.
Omvang	In de Programmabegroting 2021-2025 wordt voorgesteld in 2021 een bedrag van € 0,15 miljoen toe te voegen en in 2022 een bedrag van € 0,3 miljoen ten laste van de algemene middelen zijnde 30% van de nu geschatte inleg in het fonds in deze jaren. Bij de Kadernota 2022, als er meer duidelijkheid is over de kapitaalbehoefte van het fonds in latere jaren, wordt gezien welke dotaties aan de risicoreserve na 2021 noodzakelijk zijn. Uitgangspunt is dat er 30% van de inleg van de gemeente in Invest-MRA wordt gedoteerd. Er is geen maximale omvang.
Maximale duur/ datum opheffen	Onbepaalde tijd, zo lang Haarlem participeert in Invest-MRA
Bijzonderheden	-

1.7 Onderzoeken ingevolge de Verordening art. 213a

De Gemeentewet artikel 213a schrijft voor dat gemeenten doelmatigheidsonderzoeken uitvoeren. In Haarlem is dit bekrachtigd door de raad in de 'Verordening onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid van het door het college gevoerde bestuur van de gemeente Haarlem' ([2012/469231](#)). Middels de programmabegroting geeft het college aan welke onderwerpen geschikt lijken om in 2020 een 213a onderzoek voor in te zetten. Overwegingen die daarbij een rol spelen zijn onder andere rendement van het verwachte resultaat en wenselijkheid en haalbaarheid van het onderzoek naar betreffende onderwerpen.

Benchmark overhead naar de doelmatigheid en doeltreffendheid van de overhead

Gemeente Haarlem neemt deel aan de benchmark voor overhead vensters voor bedrijfsvoering. Bij deze benchmark kunnen we ons vergelijken met referentiegemeenten en met andere 120 deelnemende publieke organisaties. De benchmark is kwantitatief, dat wil zeggen dat informatie zich beperkt tot vergelijking in aantallen. Het is mogelijk om een andere aanvullende benchmark op overhead uit te voeren. Voor de hand liggend is om een verdiepende benchmark uit te voeren op de aandachtspunten die naar voren komen uit de benchmark vensters voor bedrijfsvoering. De verdiepende benchmark kan inzicht bieden in kwalitatieve prestaties die verbonden zijn aan inzet van capaciteit en middelen. De uitkomst van de benchmark kan het leervermogen van de organisatie vergroten en de sturingsmogelijkheden op de overhead in beeld brengen. Verder kan de benchmark verdiepende informatie opleveren als vervolg op de aanbevelingen uit het onderzoek van de Duisenberg Light methode bij de jaarstukken 2019.

Voor het jaar 2020 wil het college één 213a onderwerp aan de hand van toepassingsgericht onderzoek uitvoeren. Toepassingsgericht onderzoek helpt de gemeente bij beleidsvragen, praktische problemen en het oplossen van maatschappelijke vernieuwingsopgaven.

Beoordeling legessystematiek en kostendekkendheid gericht op overgang naar systematiek van de Omgevingswet

De prijsstelling van gemeentelijke vergunningen geschiedt op basis van de spelregels die landelijk zijn vastgesteld. In de huidige systematiek worden de kosten voor het behandelen van de vergunningen bepaald aan de hand van de ambtelijke ureninzet. Hiervoor is per artikel van de verordening een gemiddelde besteding berekend. De berekeningen leiden uiteindelijk tot een overzicht van kosten en opbrengsten aan de hand waarvan de kostendekkendheid wordt bepaald. Binnenkort gaat er het nodige wijzigen door de Omgevingswet. Onderzocht wordt niet alleen hoe de legessystematiek nu uitpakt maar vooral wat de overgang naar de systematiek van de Omgevingswet betekent voor de kostendekkendheid en voor de wijze waarop deze wordt berekend. Bezien wordt ook of de in de tarieven door te belasten kosten en opbrengsten betrouwbaar en voorspelbaar te ramen zijn en of methodiek leidt tot acceptabele en faire tarieven.

Beschikbaar budget

Voor de uitvoering van onderzoek wordt mogelijk een beroep gedaan op externe deskundigheid. Voor 2021 is een onderzoeksbudget beschikbaar van € 100.000.

1.8 Interbestuurlijk toezicht

Kader

De Wet revitalisering generiek toezicht (zie ook de informatienota Interbestuurlijk toezicht [2013/393816](#)) is de basis voor het door het kabinet gewenste interbestuurlijk toezicht (IBT): het toezicht van de ene overheid op de andere.

Het uitgangspunt van de wet is het vertrouwen in een goede taakuitoefening door de gemeente. Daarbij hoort dat de horizontale verantwoording (college aan raad) en het horizontale toezicht (raad op college) in orde zijn. Het toezicht op de uitvoering van al deze medebewindstaken door het college ligt primair bij de raad.

Invulling interbestuurlijk toezicht door provincie

Ook in 2021 houdt de provincie toezicht op de volgende medebewindstaken voor Haarlem toezicht:

1. Omgevingsrecht;
2. Archiefbeheer (vastgelegd in de provinciale informatieverordening).

Ad 1 Omgevingsrecht

De provincie heeft de processen op toezicht- en handhaving binnen dit kader in 2019 als adequaat beoordeeld. De beoordeling van de provincie over dit onderwerp voor 2020 is medio 2020 nog niet beschikbaar.

Ad 2 Archiefwet

De uitvoering van het archief- en Informatiebeheer verloopt conform de gemaakte afspraken met de toezichthouder en archiefinspectie. Er is medio 2020 nog geen nieuwe beoordeling of rapportage beschikbaar. De uitvoering van de Archiefwet- en regelgeving in Haarlem in 2019 is door de provincie als adequaat gekwalificeerd. Er is geen reden te verwachten dat de bestuurlijk toezichthouder haar beoordeling van 'adequaat' niet zal voortzetten.

DEEL 2 PROGRAMMA'S

2.1 Inleiding programma's

In dit deel van de programmabegroting wordt het beleid voor 2020 toegelicht. De opbouw van de programmateksten volgt een vaste structuur die hieronder wordt verklaard.

Allereerst zijn de zeven programma's gegroepeerd in drie clusters: Sociaal, Fysiek en Burger en bestuur. Elk cluster begint met een clustertekst waarin de context van het cluster wordt gegeven, de onderliggende programma's worden benoemd en de hoofdkoers van het cluster wordt toegelicht. Ook staan hier standaard lopende zaken en belangrijke ontwikkelingen binnen het cluster en de onderliggende programma's.

Vervolgens worden de onderliggende programma's verder uitgediept volgens de volgende indeling:

- Een overzicht van de behandelende commissies (raad), portefeuilles (bestuur) en afdelingen (ambtelijk);
- De doelenboom. Deze brengt de samenhang in beeld tussen de programmadoelstelling, de beleidsvelden en de hieraan gekoppelde doelen en prestaties;
- De programmadoelstelling;
- De kaderstellende beleidsnota's. Deze zijn (vrijwel) allemaal voorzien van de corresponderende nummers uit het Bestuurlijk Informatie Systeem (BIS) en daarmee in het pdf-document via een link te openen;
- De beleidsvelden. Per beleidsveld worden de doelen omschreven (wat willen we bereiken), de prestaties die Haarlem nastreeft (wat gaan we ervoor doen) en de bijbehorende effect- en prestatie-indicatoren. Hierbij worden de verbonden partijen genoemd die bijdragen aan het doel of de prestatie. Deze kunnen in het pdf-document aangeklikt worden voor meer informatie in de [paragraaf Verbonden partijen](#);
- De financiën van het programma.

In 2019 heeft de raad aangegeven dat de begroting dunner en leesbaarder te willen met 'de begroting ont(k)leed' ([2019/204237](#)). De Programmabegroting 2020 was al in deze nieuwe vorm. Doelen, prestaties en bijbehorende indicatoren zijn overzichtelijk in een schema gepresenteerd. Waar nodig zijn de indicatoren opnieuw geformuleerd om tot een betere verantwoording van doelen en prestaties te komen. Effectindicatoren hebben betrekking op doelen. Prestatie-indicatoren hebben betrekking op prestaties. R/S in de tabel staat voor resultaten uit voorgaande realisatiejaren en streefwaarden voor komende jaren. Bij nieuwe indicatoren waarbij nog geen nulmeting voor handen is, is aangegeven dat nulmeting nog plaats moet vinden en dat de streefwaarden daarom nog een (ruwe) inschatting zijn. In navolging van de aanbevelingen van de Duisenberg Light methode op de jaarstukken 2019 zijn in [bijlage 5.5](#) toelichtingen opgenomen waarom voor sommige doelen en prestaties geen indicator geformuleerd is. Hierin is ook opgenomen hoeveel doelen en prestaties geen indicator hebben en een vergelijking met indicatoren uit de begroting 2020. Helaas kon in 2020 geen raadsconferentie plaatsvinden door de uitbraak van het coronavirus. Toegezegd is deze in het najaar van 2020 opnieuw te organiseren waarbij de raad haar inbreng kan geven op de indicatoren die verwerkt worden in de Programmabegroting 2022-2026.

Landelijk verplichte indicatoren (BZK)

Naast de door gemeente Haarlem zelf geformuleerde indicatoren zijn ook de landelijk verplichte indicatoren opgenomen onder de verschillende programma's, daar waar deze het beste tot hun recht komen. Deze indicatoren zijn herkenbaar aan de toevoeging 'BZK' (naar het ministerie dat dit heeft opgesteld). Ook is een link in het pdf-document opgenomen naar het dashboard van '[Waar staat je gemeente](#)', waarop deze indicatoren voor alle gemeenten zijn gepubliceerd. Via dit

dashboard kunnen online vergelijkingen worden gemaakt met andere gemeenten of landelijke cijfers. De belangrijkste vergelijkingen zijn ook opgenomen in bijlage [5.4 Benchmark indicatoren](#). Hier is Haarlem in grafieken weergegeven ten opzichte van vergelijkbare gemeenten en Nederland. De verplichte indicatoren worden op het online dashboard met regelmaat geactualiseerd of met terugwerkende kracht gecorrigeerd. Het is zodoende mogelijk dat deze indicatoren in deze begroting afwijken van de actuele situatie op het dashboard. In deze programmabegroting zijn deze indicatoren opgenomen, zoals deze op 1 augustus 2020 op het dashboard zijn gepubliceerd. In deze begroting zijn alleen cijfers voor hele jaren opgenomen, terwijl op het dashboard soms ook halfjaarcijfers worden gepubliceerd.

Omnibusonderzoek/Inwonerspeiling

Gemeente Haarlem voert aan het eind van elk kalenderjaar onderzoek uit onder inwoners waarbij hun mening wordt gevraagd over verschillende onderwerpen. Doordat veel van deze vragen meerdere jaren worden herhaald kunnen trends in de tijd worden onderscheiden. Daarmee zijn deze uitkomsten bruikbaar als indicator in begroting en jaarverslag. Dit onderzoek staat binnen de gemeente Haarlem bekend als het 'Omnibusonderzoek'. Alle uitkomsten van dit onderzoek worden gepubliceerd op het platform [Haarlem in Cijfers](#). Dit betreft een openbare gegevensbron die naast medewerkers van de gemeente en ingewijden ook door inwoners en andere geïnteresseerden geraadpleegd wordt. Omdat de term 'Omnibus' alleen bekend is binnen de organisatie en bij ingewijden, wordt op dit online platform en naar buiten toe als bronvermelding niet 'Omnibusonderzoek' maar 'Inwonerspeiling' gehanteerd. Het betreft hier echter dus één en hetzelfde onderzoek. Om te zorgen voor een eenduidige bronvermelding en mogelijke misverstanden te voorkomen, wordt met ingang van deze programmabegroting ook in de planning en control cyclus 'Inwonerspeiling' als bronvermelding aangehouden voor dit onderzoek.

CLUSTER SOCIAAL

Inleiding en context

Veel gemeenten kampen momenteel met tekorten in het sociaal domein, zo ook de gemeente Haarlem. Er is een tekort op de begroting voor jeugdhulp en bij maatschappelijke ondersteuning. Er is sprake van een toename van de zorgvraag en de zorguitgaven voor maatwerkvoorzieningen. Ook de complexiteit van de vragen neemt toe. De oplossing hiervoor ligt niet alleen in een grotere bijdrage van het Rijk maar betreft ook de inrichting van het sociaal domein.

De gemeente heeft al een grote stap gezet in het verbeteren van sturing en programmering, maar om het betaalbaar te maken is de gemeente afhankelijk van wijzigingen van het systeem door het Rijk. De Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en de G40 pleiten hiervoor in Den Haag. Haarlem neemt een actieve rol hierin. In de tussentijd wordt doorgegaan met de transformatie in het sociaal domein, bijvoorbeeld met de versterking van de sociale basis en de preventieve werking daarvan en op cultuur, communicatie en gedrag in het sociaal domein. Er is aandacht voor normalisatie in ondersteuning en hulp aan ouders bij opvoeden en opgroeien. Een Taskforce maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp is aan de slag om beheersing van de kosten verder vorm te geven. Zo wordt bijvoorbeeld gekeken naar dubbelingen in de zorg en worden data op orde gebracht om trends te kunnen analyseren.

Bovenop het structurele probleem van de financiële middelen is in 2020 wereldwijd het coronavirus uitgebroken. Dit beïnvloedt een ieders leven in grote mate, met veel consequenties in het sociaal domein. In 2021 lopen waar nodig de korte termijn ondersteuningsmaatregelen voor inwoners en de voorzieningen in de sociale basis door. Vanaf 2021 worden ook de gevolgen voor de langere termijn beter zichtbaar. De impact van de virusuitbraak is groot voor ouderen, mensen die psychisch kwetsbaar zijn en mensen met een beperking. Waar nodig wordt de ondersteuning van inwoners hierop aangepast. Inkomensdaling door verlies van werkgelegenheid leidt er mogelijk toe dat meer Haarlemmers een beroep moeten doen op tijdelijke inkomensondersteuning. Wanneer het aantal uitkeringsgerechtigden stijgt, neemt ook het aantal huishoudens met een Haarlem Pas toe. De verwachting is dat de vele minimaregelingen meer gebruikt gaan worden. De kans dat deze huishoudens niet meer financieel kunnen rondkomen wordt groter, doordat de vaste lasten zoals huur of hypotheek te hoog worden in relatie tot de nieuwe financiële situatie.

Onderliggende programma's

Het cluster Sociaal bestaat uit drie programma's:

Programma 1: *Maatschappelijke participatie* is gericht op zelfredzaam zijn en regie over het eigen leven hebben, een goede start, gelijke kansen in het onderwijs en het behalen van een startkwalificatie, minder gezondheidsverschillen, sociale samenhang, het hebben van een netwerk en over advies en ondersteuning als iemand zelf minder regie over zijn leven heeft.

Programma 2: *Ondersteuning en zorg* is gericht op maatwerk op het gebied van voorzieningen voor jeugd en volwassenen. Die voorzieningen zorgen dat iedereen zoveel mogelijk mee kan doen in de samenleving vanuit eigen kracht. Waar nodig zijn er voorzieningen met verblijf.

Programma 3: *Werk, inkomen en schulden* is gericht op een tijdelijk financieel vangnet en toeleiding naar werk, scholing of participatie, om vanuit eigen kracht naar vermogen mee te doen in de samenleving. Haarlemmers met een minimum inkomen of met schulden en geldzorgen worden ondersteund.

Hoofdkoers

Maatschappelijke participatie en Ondersteuning en Zorg

Er is de afgelopen jaren vooral ingezet op het bieden van passende zorg en het garanderen van zorgcontinuïteit. Er ontstaat een nieuwe fase waarbij steeds meer datagestuurd wordt gewerkt.

De gemeente spant zich in om het financieringssysteem voor ondersteuning en zorg gewijzigd te krijgen. In de tussentijd wordt gewerkt aan de verdere transformatie in het sociaal domein en maatschappelijke ondersteuning passend en betaalbaar te laten zijn. Daarvoor moet minder worden uitgegeven aan maatwerkvoorzieningen en de organisatie van de uitvoering en meer ondersteuning van inwoners vanuit de sociale basis. De gemeente heeft drie mogelijkheden op daarop te sturen: verwerving, toegang en governance.

Het college heeft verschillende maatregelen aangekondigd om de sturing te versterken. Eén van de maatregelen is het optimaliseren van de toegang tot maatschappelijke ondersteuning. Werkprocessen worden verbeterd om het op- en afschalen tussen zwaardere ondersteuning (maatwerkvoorzieningen) en lichte ondersteuning (sociale basis) eenvoudiger te maken. Licht waar het kan en zwaar waar nodig. Het sociaal wijkteam en het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) hebben hierin een belangrijke rol. Vanaf 2021 gaan de nieuwe subsidieafspraken voor de sociale basis hieraan bijdragen. Hiervoor wordt in de sociale basis toegewerkt naar een wijkaanpak met een beperkt aantal strategische partners.

De ambitie licht waar kan en zwaar waar nodig vraagt ook in het jeugddomein om goede samenwerking en voldoende gedeelde kennis over het beschikbare aanbod aan zorg en hulp. Het meest passende hulpaanbod wordt verder ontwikkeld en preventie (het CJG) moet de noodzaak van specialistische hulp verminderen. Dit betekent dat er strategische keuzes gemaakt worden welke vormen van jeugdhulp gecontinueerd, geïntensiveerd, anders georganiseerd of afgebouwd worden. Op welke wijze de gemeente met andere betrokken organisaties in de sociale basis nog beter integraal kan werken moet worden uitgewerkt in een tijd dat er tekorten zijn in de jeugdhulp. De gemeente krijgt meer inzicht in de vraag naar jeugdhulp kan daardoor beter sturen op het aanbod en passend gebruik. Op basis hiervan en op basis van de ervaringen van de afgelopen jaren worden keuzes gemaakt voor de verwerving van de jeugdhulp na de huidige contractperiode.

Voor de onderwijs- en sportaccommodaties vragen de eisen op het gebied van duurzaamheid extra aandacht. De wetgeving op dat gebied wordt steeds strenger. Zo wordt de wetgeving rond Bijna Energieneutrale gebouwen (BENG) per 1 januari 2021 van kracht. De inkomsten voor onderwijshuisvesting in het gemeentefonds schieten tekort om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen. Vanuit de gemeenten wordt, samen met het primair en voortgezet onderwijs (PO raad en VO raad), de lobby richting het Rijk ingezet voor verhoging van het budget.

Landelijk, dus ook in Haarlem, is een toename te zien in het aantal daklozen. Met name de 'economisch daklozen' komen steeds nadrukkelijker in beeld. Er zijn nog onvoldoende vervolgvoorzieningen en woningen om door- en uitstroom bij de maatschappelijke opvang en beschermd wonen te verbeteren. Er zijn te weinig betaalbare woningen, er is bezuinigd in de gespecialiseerde geestelijke gezondheidszorg en er is een tekort aan voorzieningen voor specifieke doelgroepen. Op dit alles is in de komende jaren extra inzet nodig.

Werk, inkomen en schulden

Armoede en geldzorgen maken het lastig voor mensen om keuzes voor de lange termijn te maken. Het is voor veel mensen moeilijk perspectief te zien en in actie te komen om de situatie te veranderen. Financiële ondersteuning kan helpen om dat perspectief terug te krijgen. Het blijft belangrijk de bekendheid en het gebruik te vergroten van de HaarlemPas en de vele regelingen die er

in Haarlem zijn voor inwoners met een laag inkomen. De regelingen zijn goed toegankelijk, omdat aanvragen op een eenvoudige manier kunnen worden gedaan. De gemeente wil vooral ondersteunen om kinderen te kunnen laten meedoen én een goed toekomstperspectief te bieden. Integrale ondersteuning vanuit schulddienstverlening vergroot de structurele financiële redzaamheid van Haarlemmers.

Haarlem wil voorkomen dat geldzorgen en schulden een belemmering zijn om mee te doen in de samenleving. De gemeente helpt inwoners met voorlichting en budgetondersteuning op maat om grip op hun financiën te houden of dat weer te krijgen. Hierbij geven de gemeente en haar netwerkpartners jongvolwassenen speciale aandacht.

In de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening is vanaf 2021 de taak opgenomen schulden vroeg te signaleren. Het sociaal wijkteam neemt contact op met inwoners als er signalen zijn van achterstanden in de betaling van de vaste lasten. Door direct hulp aan te bieden kan de ontwikkeling van problematische schulden tegengegaan worden en hoeven schulden niet verder op te lopen. De gemeente wil niet dat Haarlemmers drempels ervaren als zij hulp zoeken bij geldzorgen of schulden. Zij kunnen daarom snel passende ondersteuning krijgen via een gesprek thuis, in de wijk of bij de gemeente. Ook als de problematische schulden zijn opgelost, biedt de gemeente met budgetcoaches uitgebreide nazorg.

De afgelopen jaren ging de aandacht vooral uit naar ondersteuning van uitkeringsgerechtigden met een korte afstand tot de arbeidsmarkt. De aandacht is inmiddels verlegd naar mensen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Dit gebeurt samen met partners in de stad volgens de principes 'Ken je klant' en 'Ken je stad' ([2016/255655](#)).

De financiële gevolgen van de uitbraak van het coronavirus hebben voor zowel voor de korte als de langere termijn gevolgen voor de ondersteuning aan uitkeringsgerechtigden. Zo is door de coronacrisis de arbeidsmarkt in korte tijd sterk veranderd: van een zeer krappe arbeidsmarkt met veel werkgelegenheid en een tekort aan arbeidskrachten naar een groot verlies van werkgelegenheid. Harde voorspellingen over hoe de arbeidsmarkt eruit gaat zien, zijn in deze fase nog niet te maken, maar een aantal lijnen tekent zich wel af. Haarlem heeft als centrumgemeente en voorzitter van de arbeidsmarktregio het voortouw genomen om samen met regiogemeenten, UWV, werkgevers en werknemers en onderwijs te werken aan een plan voor het herstel van de arbeidsmarkt. Hierbij wordt ook de samenwerking gezocht met de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en publiek-private samenwerkingsverbanden. Er is door deze partijen een aanzet gemaakt tot een doe-agenda voor de regionale arbeidsmarkt. De doe-agenda wordt langs de drie lijnen 'van werk naar werk', 'van onderwijs naar werk' en 'van uitkering naar werk', met betrokken partijen verder uitgewerkt tot een gezamenlijke ambitie met concrete actieplannen. Centrumgemeenten ontvangen tot en met 2023 structureel middelen ter versterking van de arbeidsmarktregio. Deze middelen zet de gemeente Haarlem onder andere in om de huidige regionale samenwerkingsstructuur te versterken en te bestendigen.

Vanaf het tweede kwartaal 2020 is een beperkte stijging te zien van het aantal aanvragen van reguliere bijstand, vooral onder jongeren. De verwachting is dat het aantal aanvragen verder zal stijgen, onder andere door het afnemen van steunmaatregelen, zoals bijvoorbeeld Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers (TOZO) en het aflopen van kortdurende WW-uitkeringen. Onderzocht wordt wat de mogelijkheden zijn om de te verwachten stijging van bijstandsaanvragen beperkt te houden. De komende tijd worden de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, voor werkgelegenheid en werkzoekenden nauwlettend gevolgd.

De Participatiewet biedt de gemeente verschillende instrumenten en voorzieningen om alle doelgroepen, ook mensen met een arbeidsbeperking, daadwerkelijk te laten participeren, bij voorkeur via betaald werk. Hierin werkt de gemeente samen met partners in de regio. De staatssecretaris van Sociale Zaken heeft enige tijd geleden het Breed Offensief gelanceerd. Dit offensief moet mensen met een arbeidsbeperking makkelijker, simpeler en duurzaam aan het werk helpen. Diverse landelijke werkgroepen hebben hier voorstellen voor gemaakt. Om de doelstellingen van het Breed Offensief te realiseren, is inmiddels een wijzigingsvoorstel van de Participatiewet ingediend. Deze wijziging gaat naar verwachting per 1 juli 2021 in. De voorstellen bevatten onder andere nieuwe re-integratie instrumenten. Ook moet de re-integratieverordening worden aangepast. De verwachting is dat deze in het eerste kwartaal van 2021 aan de raad wordt voorgelegd om vast te stellen.

De gemeente Haarlem onderzoekt samen met regiogemeenten Bloemendaal, Heemstede en Zandvoort, de mogelijkheden om een participatiebedrijf op te richten voor alle werkzoekenden die onder de Participatiewet vallen en een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Ook de uitvoering van de sociale werkvoorziening en de toeleiding naar beschut werk en garantiebanen kunnen bij zo'n participatiebedrijf worden ondergebracht. De financiële en bestuurlijke consequenties voor de gemeente Haarlem en de regiogemeenten worden nu in kaart gebracht. Naar verwachting worden de bevindingen van het onderzoek in het najaar van 2020 gepresenteerd en besproken met de raad. Daarna worden afspraken gemaakt over het vervolg.

De nieuwe Wet inburgering, zoals die door de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid is aangekondigd, leidt tot een stelselwijziging waarbij de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de wet verschuift naar de gemeente. De inwerkingtreding van de wet is met een half jaar uitgesteld naar 1 juli 2021. De gemeente Haarlem heeft een actieve rol in de aanloop naar de nieuwe wet door de huidige groep inburgeraars extra ondersteuning in het taalproces te bieden. Het ministerie stelt in 2021 extra budget beschikbaar voor de huidige groep inburgeraars en voor inburgeraars die voor 1 juli 2021 instromen. In de voorbereiding op de implementatie van de nieuwe wet trekt Haarlem regionaal op met gemeenten in de arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond. Deze regionale samenwerking is nodig vanwege de omvang van het aantal inburgeraars en de diversiteit in het aanbod dat gemeenten moeten realiseren. Onderzocht wordt welke inburgeringsonderdelen gezamenlijk worden verworven. De verwachting is dat het regionaal beleidskader en de verordening Wet inburgering in het eerste kwartaal van 2021 aan de raad worden aangeboden om vast te stellen.

Ontwikkeling inkomsten en uitgaven sociaal domein

1. Financieel meerjarenbeeld Wmo en Jeugd

In de [Voortgangsrapportage 2020](#) is aangegeven de uitgaven aan Wmo en Jeugdzorg de komende jaren flink gaat toenemen. De zorguitgaven vormen daardoor een steeds groter deel van het totaal van de gemeentelijke uitgaven. Om de groei van de uitgaven te beperken is ingezet op minder meergroei. Daarvoor is een stevig pakket aan maatregelen genomen, waarbij het instellen van budgetplafonds (90% van het volume), meer sturing en een aantal versoeringen het meest in het oog springen ([Voortgangsrapportage 2020](#)).

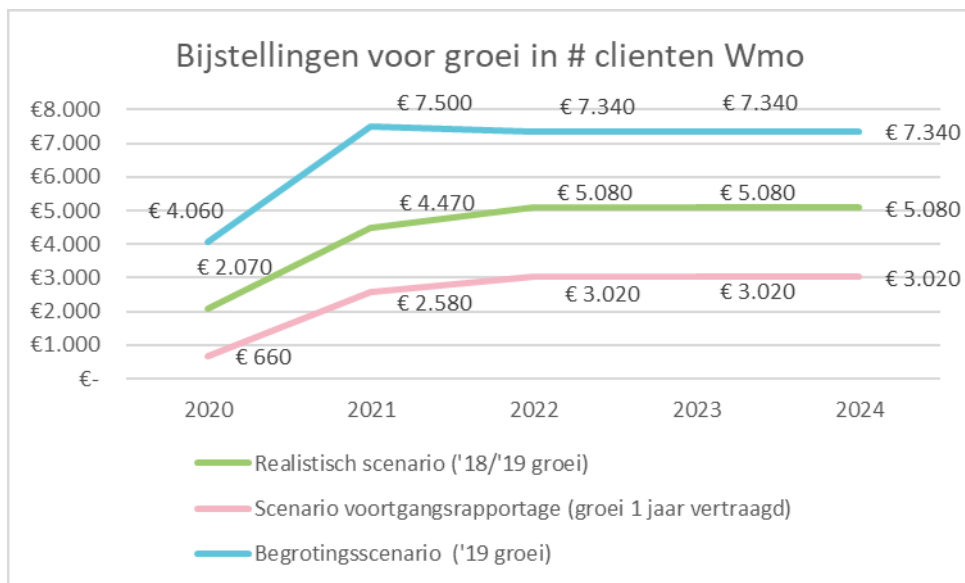
In het voorjaar is gerekend met het corona-effect. Gebaseerd op de landelijke signalen van onder meer VWS, VNG en zorgaanbieders én ondersteund door informatie uit de administratie over een daling in het aantal meldingen, was de verwachting dat corona tot een dip in de uitgaven zou leiden.

Inmiddels blijkt dat daar geen sprake van is geweest. In de Bestuursrapportage 2020 leidt dit tot financiële bijstellingen voor 2020.

Voor deze Programmabegroting 2021 is opnieuw naar de scenario's en ontwikkeling van volumes en uitgaven gekeken. Op grond daarvan moet de begroting voor Wmo en Jeugd opnieuw bijgesteld worden.

2. Ontwikkelingen Wmo

De aantallen in de Wmo blijven groeien, zelfs ten opzichte van eerdere ramingen. De verwachte vraaguitval als gevolg van corona heeft zich niet voorgedaan. Integendeel, de volumes blijven toenemen.

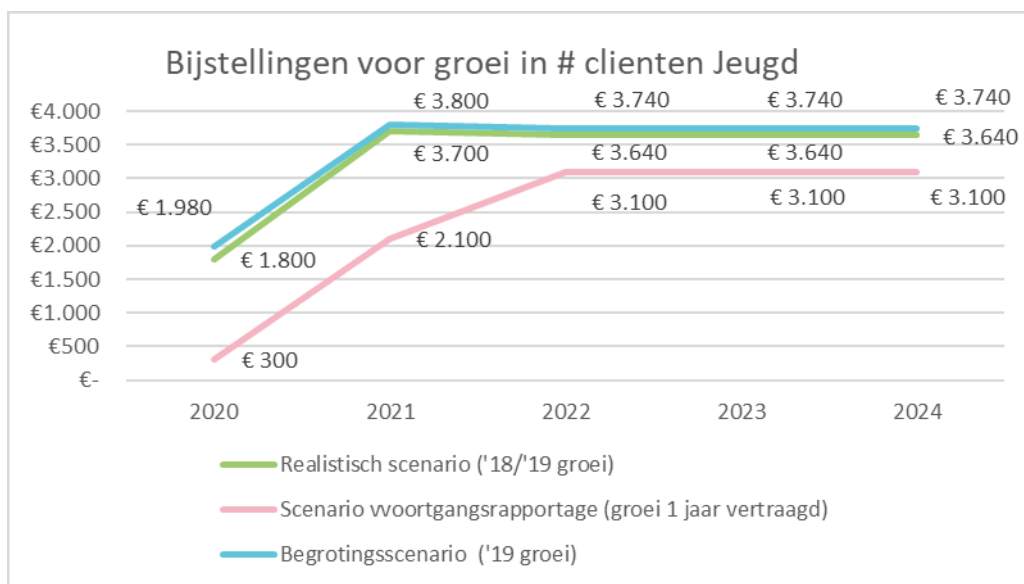

Voor de Programmabegroting 2021 is daarom doorgerekend met de groei in 2019. Dat betekent dat het budget 2021 met € 4,9 miljoen verhoogd wordt. De groei doet zich met name op de onderdelen huishoudelijke ondersteuning, individuele begeleiding en woonvoorzieningen voor.

Wmo	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1. Realistisch scenario ('18/'19 groei)	2.070	4.470	5.080	5.080	5.080	5.080
2. Scenario voortgangsrapportage (groei één jaar vertraagd)	660	2.580	3.020	3.020	3.020	3.020
3. Begrotingsscenario ('19 groei)	4.060	7.500	7.340	7.340	7.340	7.340
Bijstelling 2021 en verder (nadeel, 3 - 2)		4.920	4.320	4.320	4.320	4.320
Afwijking ten opzichte van realistisch scenario (nadeel, 3 - 1)		3.030	2.260	2.260	2.260	2.260

3. Ontwikkelingen Jeugd

De uitgaven nemen ten opzichte van de Voortgangsrapportage 2020 toe, maar liggen nagenoeg in lijn met de eerder verwachtingen. Zorguitval als gevolg van corona heeft zich vrijwel niet voorgedaan, dat uitblijvende effect zorgt nu voor hogere verwachte kosten; extra volumegroei lijkt zich niet voor te doen.

Voor de Programmabegroting 2021 is opnieuw doorgerekend met de gemiddelde groei 18-19. Daarnaast moest een aantal producten opnieuw aanbesteed worden, dat brengt hogere uitgaven met zich mee, die nu ook in de raming verwerkt zijn. Het budget Jeugd moet voor 2021 met € 2,9 miljoen bijgesteld worden.

Jeugd	2020	2021	2022	2023	2024	2025
1. Realistisch scenario ('18/'19 groei)	1.800	3.700	3.640	3.640	3.640	3.640
2. Scenario voortgangsrapportage (groei één jaar vertraagd)	300	2.100	3.100	3.100	3.100	3.100
3. Begrotingsscenario ('19 groei)	1.980	3.800	3.740	3.740	3.740	3.740
Bijstelling 2021 en verder (nadeel, 3-2)		1.700	640	640	640	640
Afwijking ten opzichte van realistisch scenario (nadeel, 3-1)		100	100	100	100	100
Effect open-house		1.200	1.200	1.200	1.200	1.200

4. Oorzaken groei en beperkingen in sturing

Op Rijksniveau lopen onderzoeken naar het effect van de invoering van het abonnementstarief Wmo en de omvang van het Jeugdbudget. Op dit moment is het Rijk niet voornemens gemeenten structureel te compenseren. Dit terwijl landelijk duidelijk is dat de rijksbudgetten niet toereikend zijn om kosten te dekken. De volumegroei Wmo en Jeugd is daarin de belangrijkste oorzaak. Volumegroei met een diversiteit aan oorzaken:

- (Dubbele) vergrijzing;
- Ambulantisering GGZ;
- Geen instroom naar Wlz vanwege negatieve financiële prikkel (wel hoge eigen bijdrage);
- Beperkte/geen uitstroom diverse Wmo-voorzieningen;
- Invoering abonnementstarief;
- Toegenomen bereik door SWT's en CJG's;
- Toegenomen duur en intensiteit van behandeltrajecten jeugd;
- Volumegroei Jeugd.

De grenzen van méér maatregelen en méér sturing zijn wel bereikt. Landelijke wet- en regelgeving leggen veel beperkingen op, zowel op de prijs als op het volume:

Prijs:

- De AMvB reële kostprijs heeft grotendeels een einde aan de ‘race to the bottom’ gemaakt, alhoewel discussies over de toereikendheid van tarieven daarmee nog steeds niet van de baan zijn. Nadelig effect van de AMvB is, dat kostprijselementen nu zodanig zijn vastgelegd en ingekaderd dat (bij)sturing op de prijs vrijwel onmogelijk is geworden.

Volume:

- Door rechterlijke uitspraken wordt de Wmo steeds meer een ‘recht op zorg’ dat ook steeds verder verankerd wordt. Het open-einde karakter van de Wmo is daarmee dus ook een feit. Dat beperkt de mogelijkheid van maatregelen in het toekennen van voorzieningen.
- Het recht op Jeugdzorg is wettelijk vastgelegd, onthouden van zorg is daarmee feitelijk niet mogelijk.
- Versoberen en verzwaren van de toegang zijn al genomen maatregelen, waar de rek, gelet op het vorige punt, voor een groot deel uit is.
- Het abonnementstarief is een belangrijke, zo niet de belangrijkste, veroorzaker van de volumegroei. Zolang voor iedereen het vaste tarief blijft gelden, is er geen enkele financiële prikkel bij inwoners voor een andere oplossing. En zoals hiervoor aangeven, kent het verzwaren van de toegang ook zijn grenzen.

5. Maatregelen

In de Voortgangsrapportage 2020 is al een groot aantal maatregelen opgenomen. Het instellen van budgetplafonds is de maatregel die de groei van uitgaven het meest moet terugdringen. Naar aanleiding van de behandeling van de Voortgangsrapportage is eind augustus een aantal extra maatregelen Jeugd (Aanvullende maatregelen kostenbeheersing Jeugd 2020, [2020/705190](#)) ter besluitvorming aangeboden. In [bijlage 5.13 Maatregelen Jeugd en Wmo](#) is het overzicht van reeds genomen maatregelen Wmo en Jeugd nog eens opgenomen. Via een aparte informatienota (maatregelen kostenbeheersing Jeugd en Wmo 2021 en verder, 2020/851367) zijn de extra maatregelen voor 2021 en verder voorgelegd.

De financiële bijstellingen in deze begroting leiden tot een nieuw financieel vraagstuk. De mogelijkheden om in 2021 nog meer bij te sturen in het beperken van de uitgaven, zijn er niet (zie ook onder 4).

De geraamde extra uitgaven voor 2022 en verder komen vanaf 2022 voor 50% als taakstelling bij de Wmo (€ 2,160 miljoen) en Jeugd (€ 920.000) te liggen. Dit bovenop de al bestaande taakstellingen.

Wmo	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Taakstelling Voortgangsrapportage 2020	220	690	3.700	3.700	3.700	3.700
Taakstelling Begroting 2021			2.160	2.160	2.160	2.160
Totaal	220	690	5.860	5.860	5.860	5.860

Jeugd	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Taakstelling Voortgangsrapportage 2020	1.643	3.025	3.150	3.150	3.150	3.150
Taakstelling Begroting 2021			920	920	920	920
Totaal	1.643	3.025	4.070	4.070	4.070	4.070

Vanaf 2022 is de verwachting dat er, met name door de nieuwe verwerving, ruimte voor verandering en bijsturing is. Gelet op de omvang van de totale taakstellingen ligt er een forse inhoudelijke opgave, zonder aanscherping van de kaders en het nemen van stevige inhoudelijke besluiten is het realiseren van de taakstelling, enkel door een nieuwe ronde van verwerving, onrealistisch.

Gezamenlijke actie en druk vanuit de gemeenten richting het Rijk blijft ook van belang, het structureel bijstellen van de budgetten is ook een deel van de oplossing. Datzelfde geldt voor het verruimen van (juridische) mogelijkheden.

Programma 1 Maatschappelijke participatie

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Zorg, Welzijn, Volksgezondheid, Jeugd, Onderwijs, Sport, Ouderen
Afdeling(en)	Jeugd, Onderwijs, Sport en Maatschappelijke Ondersteuning

Programmadoelstelling (missie)

De gemeente stimuleert dat zoveel mogelijk Haarlemmers zelfredzaam zijn en regie hebben over hun eigen leven, dat ze meedoen in de maatschappij en erbij horen. Daarvoor zijn goede algemeen toegankelijke voorzieningen (de sociale basis) nodig met aandacht voor welzijn, onderwijs, sport en gezondheid. Daarnaast biedt de gemeente advies en ondersteuning als daar behoefte aan is. De gemeente wil bijdragen aan de mate waarin elke Haarlemmer, ongeacht beperking of kwetsbaarheid, meetelt en mee kan doen en wil de inzet van (zwaardere) zorg voorkomen.

De doelen bij beleidsveld 1.1 Onderwijs en Sport en bij beleidsveld 1.2 Sociale basis als het gaat om het doel 'Haarlemse gezinnen dat zelfstandig verder kan met of zonder duurzame hulp' dragen bij aan het sociale basis doel 'Kinderen en jongeren in Haarlem groeien gezond en veilig op en kunnen zich goed ontwikkelen'.

Kaderstellende beleidsnota's

- Kaderstelling subsidies sociale basis 2021 ([2020/151375](#))
- Nota lokaal volksgezondheidsbeleid 2017-2020 ([2017/232133](#))
- Transformatieprogramma sociaal Domein Agenda 2018-2020 ([2018/432318](#))
- Samen voor Jeugd Haarlem ([2019/293272](#))
- Onderwijskansenbeleid ([2019/462550](#))
- Meerjarenbeleidsplan Vervolgaanpak voorkomen voortijdig schooluitval van jongeren 2019 t/m 2022 RMC regio West Kennemerland ([2018/871454](#))
- Agenda voor de Sport Samen bewegen ([2015/29476](#))
- Geactualiseerde Investeringsagenda binnensport 2019 – 2022 ([2019/237490](#))
- Uitvoeringsplan Sportaccommodaties 2018-2028 Sport aan zet ([2018/15838](#))
- Toekomstig extra areaal binnen en buitensport accommodaties ([2017/227826](#))
- Het Strategisch huisvestingsplan onderwijs 2019-2022 ([2019/842178](#))
- Lokale Educatie Agenda 2020-2024 Haarlem ([2019/952025](#))
- Regionale Educatieve Agenda 2019-2023 ([2019/952025](#))

Doelenboom Programma 1 'Maatschappelijke participatie'				
Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
1.1 Onderwijs & Sport	Meer kansen voor de jeugd in het onderwijs en peuteropvang	% leerlingen dat voortijdig het VO- en MBO-onderwijs verlaat (BZK)	Uitvoeren onderwijskansenbeleid	% deelname VVE kinderen aan een VE-programma
		Aantal leerplichtigen dat ongeoorloofd afwezig is (BZK)		
		Aantal leerplichtigen dat niet op school staat ingeschreven (BZK)	Uitvoeren aanpak 'Voorkomen en bestrijden voortijdig schoolverlaten'	Aantal stage- en leerwerkplekken
	Meer Haarlemmers sporten of bewegen	% inwoners dat niet sport t.o.v. totaal aantal inwoners (BZK)	Uitvoeren van beweeg- en sportprogramma's, ook voor kwetsbare groepen	Aantal deelnemers van 50+ aan sportactiviteiten
		% volwassenen (19 – 64) dat voldoende beweegt		
		% kinderen dat lid is van een sportvereniging		Aantal deelnemers aan de Jeugdsportpas
1.2 Sociale basis	Voldoende goed onderhouden van onderwijs- en sportvoorzieningen	% ouderen (65+) dat voldoende beweegt	Uitbreiden en (ver)nieuwbouw schoolgebouwen	Aantal gestarte (ver)nieuwbouw- en uitbreidingsprojecten schoolgebouwen
		Het aantal opgeleverde projecten uit het strategisch huisvestingsplan onderwijs (SHO)		
		Het oordeel van Haarlemmers over gemeentelijke sportaccommodaties	Zorg voor voldoende en goed onderhouden sportaccommodaties	% goed onderhouden sportaccommodaties
	Haarlemmers ervaren sociale verbondenheid	Kencijfer sociale kwaliteit buurt	Zorg voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners	
		% Haarlemmers vindt voldoende ruimte te krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren	Faciliteren bemiddeling tussen inwoners en vrijwilligerswerk, ruimte bieden voor initiatieven en zorgen voor ondersteuning voor mantelzorgers.	Aantal matches via BUUV
		% Haarlemmers dat vrijwillige inzet pleegt		Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt
		% Haarlemmers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn		
	Haarlemmers zijn zo redzaam mogelijk in het dagelijks leven	% Haarlemmers dat zichzelf volledig zelfredzaam beschouwt	Zorg voor voldoende ondersteuning t.b.v. redzaamheid	Bekendheid gebruik cliëntondersteuning
	Inwoners ervaren een goede gezondheid	% Haarlemmers dat de eigen gezondheid (zeer) goed noemt	Zorg voor voldoende ondersteuning t.b.v. gezondheid	
	Haarlemmers met een afstand tot de arbeidsmarkt doen mee met waardevol werk	% uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert	Zorg voor voldoende ondersteuning t.a.v. arbeidsmatige dagbesteding	
	Voorkomen van escalatie problematiek op het gebied van welzijn	% Haarlemmers dat sociaal wijkteam kent	Versterken via voorlichting en ondersteuning i.s.m. CJG en SWT	Aantal (nieuw) bereikte kinderen, gezinnen en jongeren
		% Haarlemse gezinnen dat zelfstandig verder kan		

Beleidsvelden

Beleidsveld 11 Onderwijs en sport

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 11	Onderwijs en sport											
Doel	Meer kansen creëren voor de jeugd in het onderwijs en peuteropvang.											
Effect indicator	Voortijdig schoolverlaters: het percentage van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het vo- en mbo-onderwijs verlaat (Ingrado t/m 2016 en Verzuimloket Dienst Uitvoering Onderwijs/OCW, 2018) (BZK). Vanaf 2021-2024 wordt van rijkswege niet meer gewerkt met percentages. Vooralsnog is het aantal (500) vanaf 2021 in percentages weergegeven. De cijfers wijken enigszins af van de gegevens op het dashboard van waarstaatjegemeente.nl . De reden hiervoor is dat de RMC-regio op basis van de cijfers van het Ministerie van OCW/DUO verantwoording aan de Rijksoverheid moet afleggen.											
R/S	5,0%	2,2%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%	1,9%
	(2008)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator	Relatief verzuim: het aantal leer- of kwalificatieplichtige jongeren dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen (Ingrado, t/m 2017 en Dienst Uitvoering Onderwijs/OCW, 2018) (BZK). De cijfers wijken enigszins af van de gegevens op het dashboard van waarstaatjegemeente.nl . De reden hiervoor is dat de RMC-regio op basis van de cijfers van het Ministerie van OCW/DUO verantwoording aan de Rijksoverheid moet afleggen.											
R/S	29,13	24,91	22,45	21,32	30	30	30	30	30	30	30	25
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator	Absoluut verzuim: het aantal leerplichtige jongeren tussen de 5 en 16 jaar of jongeren van 16 of 17 jaar die vallen onder de kwalificatieplicht, dat niet is ingeschreven op een school en ook niet is vrijgesteld van de inschrijvingsplicht, per 1.000 leerlingen (Ingrado, t/m 2017 en Dienst Uitvoering Onderwijs/OCW, 2018) (BZK). De cijfers wijken enigszins af van de gegevens op het dashboard van waarstaatjegemeenten.nl . De reden hiervoor is dat de RMC-regio op basis van de cijfers van het Ministerie van OCW/DUO verantwoording aan de Rijksoverheid moet afleggen.											
R/S	0,38	0,65	0,14	0,1	1	-	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	De gemeente maakt gelijke kansen voor de jeugd in het onderwijs mogelijk zoals beschreven in het vastgestelde onderwijskansenbeleid (2018/695279). Dit gebeurt in samenwerking met partners in de stad, zoals peuteropvang met een voorschools educatieprogramma, (passend) onderwijs met een vroegschoolse educatieprogramma, Jeugdgezondheidszorg (JGZ) en andere zorg- en welzijnsinstellingen.											
Prestatie indicator	Het percentage kinderen in de doelgroep dat heeft deelgenomen aan peuteropvang met een voorschools educatieprogramma (VE). In verband met een wijziging in rijksbeleid is de definitie van de doelgroep veranderd, waardoor het percentage doelgroepkinderen verlaagd is (Beleidsnota Onderwijskansenbeleid Haarlem; 2018/91353).											
R/S				80%	80%	85%	65%	65%	70%	70%	70%	75%
				(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	In opdracht van het bestuur van de gemeenschappelijke Regeling schoolverzuim en Voortijdig schoolverlaters zorgt het leerplein voor gemeente Haarlem ook voor het voorkomen en bestrijden van voortijdig schoolverlaten door jongeren tot en met 23 jaar, zoals beschreven in het meerjarenbeleidsplan Vervolgaanpak bestrijding voortijdig schooluitval 2019 t/m 2022 RMC regio 'West Kennemerland' (2018/871454). Dit gebeurt in samenwerking met alle betrokken schoolbesturen van het voortgezet onderwijs en middelbaar beroepsonderwijs, re-integratie- en dagbestedingspartners in Haarlem en regio.											

Prestatie indicator	Het aantal stage- en leerwerkplekken ter versterking van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt (Gemeentelijke registratie CAREL)											
R/S	30 (2012)	70 (2015)	80 (2016)	88 (2017)	110 (2018)	115 (2019)	115 (2020)	115 (2021)	115 (2022)	115 (2023)	115 (2024)	115 (2025)
Doel	Meer Haarlemmers sporten of bewegen.											
Effect indicator	Percentage niet-wekelijkse sporters ten opzichte van het totaal aantal inwoners van 19 jaar en ouder. (Gezondheidsmonitor GGD'en, CBS en RIVM, deze indicator wordt eens in de vier jaar op landelijk niveau gemeten) (BZK).											
R/S	40,0% (2012)	- 2015	42,5% (2016)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	42,0% (2020)	- (2021)	- (2022)	- (2023)	41% (2024)	- (2025)
Effect indicator	Het percentage volwassenen (19-64 jaar) dat voldoende beweegt (Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD in samenwerking met CBS en RIVM). Beweegrichtlijnnorm is 2,5 uur per week matig intensief bewegen, verspreid over meerdere dagen. De ambitie voor 2021 ligt lager dan de ambitie voor 2020. Dit komt omdat in 2021 op een andere manier gemeten wordt. In plaats van de norm gezond bewegen te meten wordt nu de beweegrichtlijn gemeten in de gezondheidsmonitor.											
R/S	- (2012)	- 2015	63,0% (2016)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	67,3% (2020)	- (2021)	- (2022)	- (2023)	64,0% (2024)	- (2025)
Effect indicator	Het percentage kinderen dat lid is van een sportvereniging (Kenniss en informatiesysteem Sport, KISS) .											
R/S	36,2% (2014)	- (2015)	- (2016)	- (2017)	39,4% (2018)	- (2019)	- (2020)	- (2021)	39,5% (2022)	- (2023)	- (2024)	- (2025)
Effect indicator	Het percentage ouderen (65+) dat voldoende beweegt (Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen, GGD in samenwerking met CBS en RIVM). Beweegrichtlijn is 2,5 uur per week matig intensief bewegen, verspreid over meerdere dagen. Dit betreft een nieuwe indicator. die eens per vier jaar wordt gemeten. In 2020 stond deze nog niet in de programmabegroting.											
R/S			37% (2016)	- (2017)	- (2018)	- (2019)	- (2020)	- (2021)	- (2022)	- (2023)	38% (2024)	- (2025)
Prestatie indicator	De gemeente voert sport- en beweegprogramma's uit en gebruikt de kracht van sport voor kwetsbare groepen binnen het sociaal domein, zoals genoemd in de nota Agenda voor de Sport Samen bewegen (2015/29476). Dit gebeurt in samenwerking met sportverenigingen, jongerenwerk, onderwijs, zorg- en welzijnsinstellingen en Sportsupport die namens de gemeente breedtesportactiviteiten organiseren.											
Prestatie indicator	Het aantal deelnemers van 50 jaar en ouder aan door de gemeente aangeboden sportactiviteiten (SportSupport).											
R/S					410 (2018)	343 (2019)	400 (2020)	400 (2021)	400 (2022)	400 (2023)	400 (2024)	400 (2025)
Prestatie indicator	Het aantal deelnemers aan de Jeugdsportpas bij sportverenigingen (SportSupport).											
R/S					1.005 (2018)	1.516 (2019)	1.000 (2020)	1.500 (2021)	1.500 (2022)	1.500 (2023)	1.500 (2024)	1.500 (2025)
Doel	Voldoende goed onderhouden van onderwijs- en sportvoorzieningen.											
Effect indicator	Het aantal opgeleverde projecten uit het vastgestelde Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022 (SHO) (2019/842178), waardoor schoolgebouwen uitgebreid, nieuw en/of vernieuwd zijn (2019/85960).											
R/S						7 (2019)	0 (2020)	8 (2021)	5 (2022)	3 (2023)	1 (2024)	2 (2025)

Effect indicator	Oordeel Haarlemmers over gemeentelijke binnen- en buitensportaccommodaties, sporthallen, zwembaden en gymzalen in Haarlem (rapportcijfer) (Inwonerspeiling)											
R/S	7,2 (2007)	7,5 (2015)	7,5 (2016)	7,7 (2017)	7,7 (2018)	7,7 (2019)	>7,5 (2020)	>7,5 (2021)	>7,5 (2022)	>7,5 (2023)	>7,5 (2024)	>7,5 (2025)
Prestatie	De gemeente zorgt in samenwerking met de schoolbesturen voor primair en voortgezet onderwijs voor uitbreiding en (ver)nieuwbouw van schoolgebouwen, zoals beschreven in het Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs 2019-2022 (2018/734006). Het nieuwe SHO geeft het beeld na 2022.											
Prestatie indicator	Het aantal gestarte (ver)nieuwbouw- en uitbreidingsprojecten schoolgebouwen (Jaarlijks Onderwijshuisvestingsplan).											
R/S	- (2019)						5 (2020)	3 (2021)	1 (2022)	- (2023)	- (2024)	- (2025)
Prestatie	De gemeente zorgt voor voldoende en goed onderhouden sportaccommodaties, zoals beschreven in het Integraal Uitvoeringsplan Sportaccommodaties 2018 t/m 2028 Sport aan zet (2018/15838), in de nota Toekomstig extra areaal buiten- en binnensportaccommodaties (2017/227826) en de Geactualiseerde Investeringsagenda binnensport 2019-2022 (2019/237490). Dit gebeurt in samenwerking met sportverenigingen en SRO die namens de gemeente de sportaccommodaties beheert en onderhoudt.											
Prestatie indicator	Het percentage goed onderhouden sportaccommodaties (Registratie SRO).											
R/S	93% (2014)	94% (2015)	95% (2016)	95% (2017)	95% (2018)	94% (2019)	95% (2020)	95% (2021)	95% (2022)	95% (2023)	95% (2024)	95% (2025)

Beleidsveld 12 Sociale basis

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 12	Sociale basis											
Doel	Haarlemmers ervaren sociale verbondenheid.											
Effect indicator	Kencijfer sociale kwaliteit buurt (Het kencijfer is een combinatie van antwoorden op vier stellingen: 'Mensen gaan hier prettig met elkaar om', 'Ik voel mij thuis in deze buurt', 'Ik woon in een buurt met veel saamhorigheid' en 'Hier kennen mensen elkaar nauwelijks') (Inwonerspeiling)											
R/S	6,1 (2014)	- (2015)	6,3 (2016)	6,3 (2017)	6,3 (2018)	6,3 (2019)	- (2020)	>6,3 (2021)	>6,3 (2022)	>6,3 (2023)	>6,3 (2024)	>6,3 (2025)
Prestatie	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld door openstelling van buurt- en wijkcentra en ontmoetingsactiviteiten.											
Doel	Haarlemmers zetten zich in voor elkaar en voor hun buurt, wijk of stad											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat vindt voldoende ruimte te krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren (Inwonerspeiling)											
R/S	38% (2019)						- (2020)	>38% (2021)	>38% (2022)	>38% (2023)	>38% (2024)	>38% (2025)
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat vrijwillige inzet pleegt (Inwonerspeiling)											
R/S	28% (2000)	55% (2015)	55% (2016)	48% (2017)	49% (2018)	50% (2019)	>50% (2020)	>50% (2021)	>50% (2022)	>50% (2023)	>50% (2024)	>50% (2025)

Effect indicator	Percentage mantelzorgers dat aangeeft (zeer) vaak overbelast te zijn (Inwonerspeiling)											
R/S	12%	16%	16%	16%	16%	14%	<16%	<14%	<14%	<14%	<14%	<14%
	(2009)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	De gemeente faciliteert bemiddeling tussen inwoners en vrijwilligerswerk, biedt ruimte voor initiatieven en zorgt voor ondersteuning voor mantelzorgers.											
Prestatie indicator	Aantal matches via BUUV (registratie BUUV)											
R/S	1.200	3.220	3.230	3.341	2.975	2.936	3.250	3.250	3.250	3.250	3.250	3.250
	(2011)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie indicator	Aantal mantelzorgers dat ondersteund wordt om overbelasting te verminderen (registratie Tandem)											
R/S	584	4.042	4.083	4.025	4.041	3.777	>5.000	>5.000	>5.000	>5.000	>5.000	>5.000
	(2007)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Doel	Haarlemmers zijn zo redzaam mogelijk in het dagelijks leven											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat zichzelf volledig zelfredzaam beschouwt (Inwonerspeiling)											
R/S	85%	88%	84%	86%	86%	85%	>85%	>85%	>85%	>85%	>85%	>85%
	(2013)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners, zoals klussen in en om het huis, vrijwilligersvervoer en cliëntondersteuning.											
Prestatie indicator	Percentage cliënten dat aangeeft bekend te zijn met de mogelijkheid gebruik te maken van cliëntondersteuning (Cliëntervaringsonderzoek Wmo)											
R/S		42%	-	37%	47%	25%	>40%	>40%	>40%	>40%	>40%	>40%
		(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Doel	Inwoners ervaren een goede gezondheid											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat de eigen gezondheid (zeer) goed noemt (Inwonerspeiling)											
R/S	76%	74%	76%	75%	72%	74%	-	>74%	>74%	>74%	>74%	>74%
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld door middel van voorlichting op scholen en sport- en beweegactiviteiten.											
Doel	Haarlemmers met een afstand tot de arbeidsmarkt doen mee met waardevol werk (werk waar geen loon tegenover staat, maar dat waardevol is voor de deelnemer en de samenleving)											
Effect indicator	Percentage uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert (Gemeentelijke registratie)											
R/S						73%	>73%	>73%	>73%	>73%	>73%	>73%
						(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners door middel van arbeidsmatige dagbesteding.											

Doel	Het voorkomen van escalatie van problematiek bij Haarlemmers op het gebied van welzijn.									
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat het sociaal wijkteam kent en weet waarvoor je hier terecht kunt (Inwonerspeiling)									
R/S	20%	24%	24%	25%	>24%	>25%	>25%	>25%	>25%	>25%
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator	Percentage Haarlemse gezinnen dat zelfstandig verder kan met of zonder duurzame hulp. (registratie CJG Kennemerland)									
R/S				82%	80%	82%	82%	82%	82%	82%
				(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie indicator	De gemeente versterkt Haarlemmers in hun redzaamheid via laagdrempelige, professionele voorlichting, informatie, advisering en ondersteuning door inzet van het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het sociaal wijkteam (SWT).									
Prestatie indicator	Aantal (nieuw) bereikte kinderen, gezinnen en jongeren door het Centrum voor Jeugd en Gezin (via onder andere haar website, het Informatie- en Adviesteam, de CJG-coaches en de CJG praktijkondersteuners jeugd bij huisartsen) (registratie CJG Kennemerland)									
R/S				2.394	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500	2.500
				(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Financiën

Progr. Bel. veld	Maatschappelijke participatie	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
11	Onderwijs en sport	40.608	40.547	40.111	41.143	40.075	40.584	40.413
12	Sociale basis	30.315	30.439	30.046	29.900	29.872	29.563	29.562
	Totaal lasten	70.923	70.985	70.156	71.043	69.947	70.147	69.975
Baten (exclusief mutaties reserves)								
11	Onderwijs en sport	-7.685	-7.629	-7.251	-7.090	-7.090	-7.090	-7.090
12	Sociale basis	-166	-106	-108	-108	-108	-108	-108
	Totaal baten	-7.852	-7.734	-7.359	-7.198	-7.198	-7.198	-7.198
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
11	Onderwijs en sport	32.922	32.918	32.860	34.053	32.985	33.494	33.322
12	Sociale basis	30.149	30.333	29.938	29.793	29.764	29.456	29.455
	Totaal saldo	63.072	63.251	62.798	63.846	62.749	62.950	62.777
	Toevoegingen aan reserves	1.235	100	100	100	100	100	100
	Onttrekkingen aan reserves	-1.161	-671	-900	-395	-395	-100	-100
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	63.146	62.680	61.998	63.551	62.454	62.950	62.777

Analyse saldo beleidsveld Onderwijs en sport

11	Onderwijs en sport	Lasten	Baten	Saldo
	Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	40.547	-7.629	32.918
	Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	40.111	-7.251	32.860
	Verschil	-436	377	-59

1.1 Onderwijs en sport	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,4 miljoen lager dan in 2020.	-436	v
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend	1.408	n
<i>Amendementen begroting 2020</i>		
Amendementen en aanvullende begrotingsvoorstellen bij begroting 2020	-205	v
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Budgetoverheveling Onderwijshuisvesting 2020 naar 2019	380	n
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Actualisatie begroting SRO	-140	v
Beschikking Rijk Onderwijsachterstandenbeleid 2020	-245	v
Meicirculaire 2020	-129	v
Actualisatie kapitaallasten	323	n
Septemercirculaire 2019	-129	v
<i>Begroting 2021</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-525	v
Bijstelling van het budget voor tijdelijke huisvesting van scholen	-814	v
Correctie rijksmiddelen transformatie Jeugdhulp 2021	-471	v
Effect aanpassing kostenverdeling	-477	v
Indexatie budgetten	361	n
Verdeling materiële overhead	318	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-91	v

1.1 Onderwijs en sport	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,4 miljoen lager dan in 2020.	377	n
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere baten gerekend	143	n
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Beschikking Rijk Onderwijsachterstandenbeleid 2020	245	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-10	v

Analyse saldo beleidsveld Sociale basis

12 Sociale basis	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	30.439	-106	30.333
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	30.046	-108	29.938
Vershil	-393	-2	-395

1.2 Sociale basis	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,4 miljoen lager dan in 2020.	-393	v
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Overbruggingsmaatregel subsidies sociale basis 2020	-100	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Meicirculaire 2020	-212	v
Programma Transformatie Sociaal Domein	-250	v
Statushouders rijksbijdrage 2020	-142	v
Structurele toename kosten o.b.v. 2019 - jeugd (2020)	275	n
<i>Begroting 2021</i>		
Effect aanpassing kostenverdeling	-164	v
Indexatie budgetten	645	n
Structurele toename kosten o.b.v. 2019 - jeugd (2021 e.v.)	-275	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-170	v

1.2 Sociale basis	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) blijven in 2021 nagenoeg gelijk.	-2	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-2	v

Reservemutaties per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2021	100	900
Reserve Duurzame Sportvoorzieningen	100	100
Reserve Budgetoverheveling		279
Algemene Reserve		521

Investerings programma

IP nummer	Omschrijving	Investering 2021
Investeringsen waarvoor reeds krediet is verleend		
77.01	SHO VO Rudolf Steiner	3.650
77.01	JOP 2019: Schoter college	2.000
77.01	JOP 2019: Stedelijk Gymnasium	1.805
77.01	Gymzaal BO De Kring (Phoenixstraat)	875
77.01	JOP 2019 Liduinaschool	100
77.01	JOP 2020 Nieuwbouw De Verbeelding	2.000
77.01	JOP 2020 Nieuwbouw gymzaal Mgr. Huibersschool de Wijzer	1.113
77.01	JOP 2020 Nieuwbouw gymzaal Mgr. Huibersschool de Wijzer (sport)	480
77.01	JOP 2020 Permanente huisvesting ISH	1.000
77.01	JOP 2020 Permanente uitbreiding ECL	475
77.01	JOP 2020 Permanente uitbreiding Zonnewijzer	1.494
77.01	JOP 2020 stelpost prijsverhogingen	700
77.01	JOP 2020 stelpost versnellingen, aankopen, bouw- en woonrijp	250
81.06	Renovatie veld Kon. HFC	80
81.27	Vervanging kleedaccommodaties Kon. HFC	718
81.28	HC Haarlem kunstgrasveld 1	210
81.29	Sporthal Sportweg	8.050
Investeringsen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
81.06	Vervanging grassportvelden	23
81.27	Accommodaties sport	530
81.28	Vervanging sportvelden: toplagen	930
81.30	Binnen- en buitensportaccommodaties	2.167
Totaal netto investeringen		28.650

Risico's

Er zijn twee risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 1, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 1,0 miljoen.

Programma 2 Ondersteuning en zorg

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Zorg, Welzijn, Volksgezondheid, Jeugd, Ouderen
Afdeling(en)	Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugd, Onderwijs en Sport

Programmadoelstelling (missie)

De gemeente organiseert specialistische ondersteuning en zorg op maat. Als er sprake is van een beperking, van chronische, psychische of psychosociale problemen en/of als jeugdigen opgroeien in een onveilige situatie of een strafbaar feit hebben begaan, biedt de gemeente passende zorg zo licht mogelijk en zo dicht mogelijk bij huis. Deze ondersteuning en zorg wordt geboden tot het niet langer nodig is en gaat uit van de individuele burger, de leefeenheid of het gezin. Het doel daarbij is dat Haarlemmers weer zoveel mogelijk kunnen participeren in de maatschappij. De doelen bij beleidsveld 2.2 Voorzieningen Jeugd dragen bij aan het sociale basis doel 'Kinderen en jongeren in Haarlem groeien gezond en veilig op en kunnen zich goed ontwikkelen'.

Kaderstellende beleidsnota's

- Een Veilig Thuis 2015-2020 ([2014/72764-4](#))
- Beleidskader Opvang, wonen en herstel 2017-2020 ([2016/324154](#))
- Verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Haarlem 2020 ([2020/769491](#))
- Transformatieprogramma Sociaal Domein Agenda 2018-2020 ([2018/432318](#))
- Uitvoeringsprogramma Opvang Wonen en Herstel ([2017/131203](#))
- Samen voor Jeugd Haarlem ([2019/293272](#))

Doelenboom Programma 2 'Ondersteuning en zorg'				
Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
2.1 Voorzieningen volwassenen	Haarlemmers zo lang mogelijk thuis laten wonen, functioneren en maatschappelijk participeren	% cliënten Wmo dat aangeeft zich beter te kunnen redden	Verstrekken materiële – en immateriële voorzieningen	Aantal cliënten maatwerkarrangementen Wmo (BZK)
		% cliënten dat aangeeft betere kwaliteit van leven te hebben		% cliënten Wmo dat snel geholpen is met aanvraag % cliënten dat aangeeft dat medewerker gemeente hen serieus nam % cliënten dat kwaliteit zorg goed vindt
2.2 Voorzieningen jeugd	Tijdige jeugdhulp op maat bieden	% jongeren met jeugdhulp (BZK)	Betere aansluiting jeugdhulp op vraag en behoefte jongere/gezin	Aantal uitgevoerde jeugdhulptrajecten volgens plan
	Jongeren groeien zo veel mogelijk thuis op, in een gezinsvervangend verblijf	% jongeren in pleegzorg / gezinsgerichte omgeving	Meer passend en toereikend aanbod voor gezinsvervangende zorgvormen	Aantal jongeren in pleegzorg / gezinsvervangende verblijfsvormen
2.3 Opvang wonen en herstel	Herstellen veiligheid en voorkomen (verdere) ontsporing jongeren	% jongeren met jeugdbescherming (BZK)	Verminderen jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen	Aantal (voorlopige) OTS Aantal jongeren met jeugdreclassering (BZK)
	Zelfredzaamheid van psychisch kwetsbare Haarlemmers vergroten en waar mogelijk zelfstandig laten wonen	Het aantal cliënten beschermd wonen dat bij uitstroom gebruik maakt van een contigentwoning Het aantal cliënten dat uitstroomt uit de maatschappelijke opvang	Zorgen voor passend aanbod bij ondersteuningsbehoefte van cliënten Passende begeleiding voor cliënten in de MO en BW	Aantallen Domus, Skeave Huse, contingent, beschermd en beschut wonen, maatschappelijke opvang, vrouwenopvang Aantallen trajecten in de maatschappelijke opvang Aantal maatwerkarrangementen in beschermd wonen
	Terugdringen aantal daklozen	Het aantal feitelijke daklozen	Het voorkomen van huisuitzettingen door huurschuld	Het aantal huisuitzettingen door huurschuld
	Stoppen en duurzaam oplossen van huiselijk geweld en kindermishandeling	% Triage binnen 5 dagen	Passende en tijdige inzet van beoordeling en onderzoek door Veilig Thuis Passende en tijdige inzet CJG en SWT	% onderzoek naar huiselijk geweld en kindermishandeling binnen 10 weken % meldingen dat wordt overgedragen naar CJG/SWT

Beleidsvelden

Beleidsveld 21 Voorzieningen volwassenen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 21 Voorzieningen volwassenen

Doel Haarlemmers zo lang en zelfstandig mogelijk thuis laten wonen, functioneren en maatschappelijk participeren.

Effect indicator Percentage cliënten Wmo dat aangeeft zich beter te kunnen redden door de zorg/ondersteuning die zij krijgen (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).

R/S	77%	-	82%	86%	82%	>80%	>80%	>80%	>80%	>80%	>80%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Effect indicator Percentage cliënten dat aangeeft dat zij een betere kwaliteit van leven hebben door de zorg/ondersteuning die zij krijgen (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).

R/S	70%	-	74%	78%	75%	>74%	>74%	>74%	>74%	>74%	>74%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie Verstrekken materiële en/of immateriële voorzieningen naar tevredenheid van de burger.

Prestatie indicator Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo per 10.000 inwoners (CBS Monitor Sociaal Domein Wmo) ([BZK](#)).

R/S	650	660	670	740	<750	<750	<750	<750	<750	<750	<750
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	

Prestatie indicator Percentage cliënten Wmo dat aangeeft dat zij door de gemeente snel geholpen werden met hun hulpvraag (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).

R/S	61%	-	73%	68%	77%	>70%	>75%	>75%	>75%	>75%	>75%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie indicator Percentage cliënten Wmo dat aangeeft dat de medewerker van de gemeente hen serieus nam (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).

R/S	81%	-	91%	85%	94%	>88%	>90%	>90%	>90%	>90%	>90%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie indicator Percentage cliënten Wmo dat aangeeft dat zij de kwaliteit van de zorg/ondersteuning die zij krijgen goed vinden (Cliëntervaringsonderzoek Wmo).

R/S	71%	-	82%	83%	83%	>82%	>82%	>82%	>82%	>82%	>82%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Beleidsveld 22 Voorzieningen jeugd

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 22 Voorzieningen jeugd

Doel Tijdige jeugdhulp op maat bieden.

Effect indicator Percentage jongeren met jeugdhulp als percentage van alle jongeren tot 18 jaar (CBS) ([BZK](#)).

R/S	8,1%	8,8%	8,3%	9,0%	9,7%	10%	10,6%	11%	11%	11%	11%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie De jeugdhulp is toegankelijk en sluit aan op de vraag en behoefte van de jongere en gezin. Er is een verschuiving van residentiële zorg naar ambulante jeugdhulp, zoals beschreven in de beleidsnota Samen voor Jeugd Haarlem ([2019/293272](#)).

Prestatie indicator Het aantal uitgevoerde jeugdhulptrajecten volgens plan (CBS).

R/S	3.074	2.774	2.854	3.367	3.410	3.800	4.100	4.100	4.100	4.100	4.100
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Doel Jongeren groeien zo veel mogelijk thuis op, in een gezinsvervangend verblijf.

Effect indicator (CBS) Het percentage jongeren in pleegzorg of gezinsgerichte omgeving van totaal percentage jeugdhulp met verblijf

R/S	53,8%	48,2%	58,2%	61,9%	57,5%	62%	62,5%	63%	63%	63%	63,0%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie Meer passend en toereikend aanbod voor gezinsvervangende zorgvormen zoals beschreven in de nota Samen voor Jeugd Haarlem ([2019/293272](#)). Dit gebeurt in samenwerking met jeugdhulpaanbieders en aanbieders van pleegzorg.

Prestatie indicator Het aantal jongeren in pleegzorg of gezinsvervangende verblijfsvormen (CBS).

R/S	180	195	195	195	210	209	217	225	233	241	250
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Doel Herstellen van de veiligheid en voorkomen van (verdere) ontsporing van jongeren, zoals verwoord in de nota Samen voor Jeugd Haarlem ([2019/293272](#)).

Effect indicator Percentage jongeren met jeugdbescherming als percentage van alle jongeren tot 18 jaar (CBS) ([BZK](#))

R/S	1,1%	0,9%	0,9%	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%	1%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie Het verminderen van het aantal jeugdbeschermings- en jeugdreclasseringsmaatregelen door preventieve maatregelen, samen met het CJG. Het versterken van de vrijwillige hulpverlening en het verminderen van de hulpverlening onder dwang van de rechter, zoals beschreven in de nota Samen voor Jeugd Haarlem ([2019/293272](#)).

Prestatie indicator Het aantal (voorlopige) onder toezicht stellingen (OTS) (CBS).

R/S	300	235	225	225	235	220	220	220	220	220	210
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie indicator Percentage jongeren met een jeugdreclassering als percentage van alle jongeren van 12 tot 23 jaar (CBS) ([BZK](#))

R/S	0,4%	0,4%	0,4%	0,5%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0,4%	0%
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Beleidsveld 23 Opvang, wonen en herstel

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 23	Opvang, wonen en herstel								
Doel	De zelfredzaamheid van psychisch kwetsbare Haarlemmers vergroten en hen waar mogelijk weer zelfstandig laten wonen								
Effect indicator	Het aantal cliënten beschermd wonen dat bij uitstroom gebruik maakt van een contingentwoning (Gemeentelijke registratie).								
R/S		19	-	20	20	20	20	20	20
		(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator	Het aantal cliënten dat uitstroomt uit een maatschappelijke opvanglocatie binnen 6 maanden, binnen 9 maanden en de totale uitstroom (deze cijfers zijn gebaseerd op de uitstroomcijfers van alle aanbieders in de maatschappelijke opvang; dit zijn Kenter, Hvo-Querido en de RIBW/KAM). De aantallen van de verschillende aanbieders zijn bij elkaar opgeteld. In de uitstroomcijfers zijn ook cliënten meegerekend die binnen de maatschappelijke opvang uitstromen naar een doorstroomlocatie.								
R/S	<6mnd	66	95	72	97	99	100	105	105
	<9mnd	36	48	40	48	51	55	55	55
	Totaal	152	232	165	240	245	250	255	255
		(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
De realisatiecijfers in 2018 (en de streefwaarde voor 2020) zijn gebaseerd op een schatting. Vanaf 2019 worden de werkelijke uitstroomcijfers in de tabel weergegeven. Hierdoor zijn de cijfers in 2019 niet goed te vergelijken met de cijfers uit 2018.									
Prestatie	Zorgen voor aanbod dat past bij de ondersteuningsbehoefte van cliënten, waaronder het omklappen van plekken 'beschermd wonen' naar plekken 'beschut wonen' en zorgen voor huisvesting voor een Domus Plus en Skaeve Huse.								
Prestatie indicator	Aantallen: (Gemeentelijke registratie)								
R/S	Domus Plus	0	0	0	0	24	24	24	24
	Skaeve Huse	0	0	0	4	4	4	4	4
	Perron 18	0	0	0	16	16	16	16	16
	Contingentwoningen	95	100	100	100	100	100	100	100
	Beschut wonen	6	47	50	60	80	90	100	110
	Beschermd wonen	642	608	540	300	290	280	270	260
	Maatschappelijke opvang	177	177	171	177	152	135	129	119
	Vrouwenopvang	26	26	26	26	26	26	26	26
		(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Voor de effecten van de openstelling van de Wet langdurige zorg voor GGZ-cliënten en de doordecentralisatie van Beschermd Wonen op het aantal plekken Beschermd Wonen na 2020 is een inschatting gemaakt. De verwachting is dat in 2021 meer zicht zal komen op de effecten van deze landelijke maatregelen voor de komende jaren.									
Prestatie	Passende begeleiding voor cliënten in de maatschappelijke opvang (trajectbegeleiding) en beschermd wonen (maatwerkarrangement)								

Prestatie Aantal trajecten in de maatschappelijke opvang (Gemeentelijke registratie).									
indicator									
R/S	316	410	413	416	418	423	425		
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)		
Prestatie Aantal maatwerkarrangementen beschermd wonen (Gemeentelijke registratie)									
indicator									
R/S	110	403	310	330	350	370	380	390	
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	
Voor de effecten van de openstelling van de Wet langdurige zorg voor GGZ-cliënten en de doordecentralisatie van Beschermd Wonen op het aantal maatwerkarrangementen Beschermd Wonen na 2020 is een inschatting gemaakt. De verwachting is dat in 2021 meer zicht zal komen op de effecten van deze landelijke maatregelen voor de komende jaren.									
Doel Het terugdringen van het aantal daklozen									
Effect Het aantal feitelijke daklozen (Brede Centrale Toegang)									
indicator									
R/S	538	547	525	520	515	510	500	490	
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	
Prestatie Het voorkomen van huisuitzettingen door vroegtijdig signaleren van huurschuld									
Prestatie Aantal huisuitzettingen door huurschuld (Elan, Pré en Ymere)									
indicator									
R/S	15	15	13	12	11	10	10	10	
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	
Doel Stoppen en duurzaam oplossen van individuele gevallen van huiselijk geweld en kindermishandeling									
Effect Het percentage triage (=beoordeling op onveiligheid) binnen 5 dagen (Veilig Thuis)									
indicator									
R/S	92%	38%	35%	90%	90%	90%	90%	90%	90%
	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie Passend en tijdige inzet van beoordeling en onderzoek door Veilig Thuis									
Prestatie Het percentage onderzoek naar huiselijk geweld en kindermishandeling door Veilig Thuis binnen 10 weken (Veilig Thuis)									
indicator									
R/S	80%	56%	83%	90%	90%	90%	90%	90%	90%
	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie Passende en tijdige inzet van het CJG en het Sociaal Wijkteam naar aanleiding van meldingen bij Veilig Thuis									
Prestatie Het percentage meldingen dat direct na veiligheidsbeoordeling kan worden overgedragen naar het CJG of Sociaal Wijkteam (Veilig Thuis).									
indicator									
R/S	25%	32%	40%	55%	55%	55%	55%	55%	55%

Financiën

Progr. Bel. veld	Ondersteuning en Zorg	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
21	Voorzieningen volwassenen	37.979	38.922	46.386	41.060	40.950	40.502	40.502
22	Voorzieningen jeugd	32.910	31.671	35.221	33.380	33.261	33.212	33.212
23	Opvang, wonen en herstel	60.573	66.875	53.495	53.699	53.790	53.790	53.789
	Totaal lasten	131.462	137.468	135.103	128.140	128.000	127.504	127.503
Baten (exclusief mutaties reserves)								
21	Voorzieningen volwassenen	-1.281	-1.021	-1.089	-1.089	-1.089	-1.089	-1.089
22	Voorzieningen jeugd	-169	-90	-90	-90	-90	-90	-90
23	Opvang, wonen en herstel	-3.825	-3.423	-3.050	-3.050	-3.050	-3.050	-3.050
	Totaal baten	-5.275	-4.534	-4.229	-4.229	-4.229	-4.229	-4.229
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
21	Voorzieningen volwassenen	36.698	37.901	45.297	39.971	39.860	39.412	39.412
22	Voorzieningen jeugd	32.741	31.581	35.131	33.290	33.171	33.122	33.122
23	Opvang, wonen en herstel	56.748	63.452	50.446	50.649	50.740	50.740	50.739
	Totaal saldo	126.187	132.933	130.874	123.910	123.771	123.275	123.274
	Toevoegingen aan reserves	9.051	9.204	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen aan reserves	-15.685	-11.753	0	0	0	0	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	119.552	130.385	130.874	123.910	123.771	123.275	123.274

Analyse saldo beleidsveld Voorzieningen volwassenen

21 Voorzieningen volwassenen	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	38.922	-1.021	37.901
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	46.386	-1.089	45.297
Vershil	7.464	-68	7.396

2.1 Voorzieningen volwassenen	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 7,5 miljoen hoger dan in 2020.	7.464	n
<i>Amendementen begroting 2020</i>		
Amendementen en aanvullende begrotingsvoorstellen bij begroting 2020	-333	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Continuering van trend in aantal cliënten WMO (2020)	-660	v
Hogere tarieven WMO (2020)	-350	v
Maatregelen ter overbrugging van tekorten Jeugd en WMO (2020)	220	n
Septembecirculaire 2019	105	n
Structurele toename kosten o.b.v. 2019 - WMO (2020)	-2.589	v
Verschuiving van uitgaven tussen IP en Exploitatie (2020)	-324	v
<i>Begroting 2021</i>		
Continuering van trend in aantal cliënten WMO (2021 e.v.)	2.580	n
Correctie op Opbrengst maatregelen verbeterde sturing en monitoring	125	n
Effect aanpassing kostenverdeling	487	n
Indexatie budgetten	858	n
Hogere tarieven WMO (2021 e.v.)	400	n
Maatregelen ter overbrugging van tekorten Jeugd en WMO (2021 e.v.)	-650	v
Structurele toename kosten o.b.v. 2019 - WMO (2021 e.v.)	2.400	n
Onvermijdelijke bijstellingen WMO	4.920	n
Verschuiving van uitgaven tussen IP en exploitatie (2021 e.v.)	180	n
Diverse verschillen < € 100.000.	95	n
2.1 Voorzieningen volwassenen	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) blijven in 2021 nagenoeg gelijk.	-68	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-68	v

Analyse saldo beleidsveld Voorzieningen jeugd

22 Voorzieningen jeugd	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	31.671	-90	31.581
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	35.221	-90	35.131
Verschil	3.551		3.551

2.2 Voorzieningen jeugd	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 3,5 miljoen hoger dan in 2020.	3.551	n
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-909	v
<i>Amendementen begroting 2020</i>		
Amendementen en aanvullende begrotingsvoorstellen bij begroting 2020	-252	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Bestemming resultaat jaarrekening 2019; Transformatieplan Jeugd Zuid Kennemerland	-267	v
Continuering van trend in aantal cliënten Jeugd (2020)	-300	v
Hogere tarieven Jeugd (2020)	-230	v
Maatregelen ter overbrugging van tekorten Jeugd en WMO (2020)	1.642	n
Structurele toename kosten o.b.v. 2019 - jeugd (2020)	-1.660	v
<i>Begroting 2021</i>		
Continuering van trend in aantal cliënten Jeugd (2021 e.v.)	2.110	n
Correctie op Opbrengst maatregelen verbeterde sturing en monitoring	-125	v
Correctie rijksmiddelen transformatie Jeugdhulp 2021	471	n
Effect aanpassing kostenverdeling	424	n
Indexatie budgetten	807	n
Hogere tarieven Jeugd (2021 e.v.)	260	n
Maatregelen ter overbrugging van tekorten Jeugd en WMO (2021 e.v.)	-3.025	v
Structurele toename kosten o.b.v. 2019 - jeugd (2021 e.v.)	1.600	n
Onvermijdelijke bijstellingen Jeugd	2.900	n
Diverse verschillen < € 100.000.	105	n

2.2 Voorzieningen jeugd	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 gelijk aan 2020.		0
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Opvang, wonen en herstel

23 Opvang, wonen en herstel	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	66.875	-3.423	63.452
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	53.495	-3.050	50.446
Vershil	-13.380	373	-13.007

2.3 Opvang, wonen en herstel	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 13,4 miljoen lager dan in 2020.	-13.380	v
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Samenwerkingsafspraken veldwerk Schiphol	-437	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Extra kosten opvang daklozen (Beijneshal) i.v.m. corona	-618	v
Meicirculaire 2020	-14.064	v
Septembecirculaire 2019	334	n
<i>Begroting 2021</i>		
Effect aanpassing kostenverdeling	-160	v
Indexatie budgetten	1.647	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-82	v

2.3 Opvang, wonen en herstel	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,4 miljoen lager dan in 2020.	373	n
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Samenwerkingsafspraken veldwerk Schiphol	437	n
<i>Begroting 2021</i>		
Indexatie budgetten	-115	v
Diverse verschillen < € 100.000.	51	n

Reservemutaties per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2021	0	0

Investeringsprogramma

IP nummer	Omschrijving	Investering 2021
	Investeringsprogramma's waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen	
MTS.01	Woonvoorziening Domusplus	225
	Totaal netto investeringen	225

Risico's

Er zijn vijf risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 2, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 6,1 miljoen.

Programma 3 Werk, inkomen en schulden

Commissie	Samenleving
(Coördinerende) Portefeuilles	Sociale Zaken, Schulden en Minima
Afdeling(en)	Werk en Inkomen, Schulden, Minima en Sociale Recherche

Programmadoelstelling (missie)

De gemeente Haarlem ondersteunt als dat nodig is inwoners bij werk, inkomen en schulden. De belangrijkste opgave uit de Participatiewet is om zoveel mogelijk mensen zelfstandig te laten deelnemen aan de samenleving. Mensen worden begeleid naar werk en ontvangen (tijdelijke) financiële ondersteuning als betaald werk niet of nog niet mogelijk is. Alle Haarlemmers, ook de Haarlemmers met een uitkering, moeten kunnen meedoen in de samenleving door werk, opleiding of andere vormen van participatie, zoals vrijwilligerswerk of arbeidsmatige dagbesteding. De gemeente biedt een financieel vangnet met diverse regelingen voor Haarlemmers met een inkomen op minimumniveau. De gemeente biedt brede ondersteuning bij (dreigende) schulden en het voorkomen ervan.

Kaderstellende beleidsnota's

- Transformatieprogramma Sociaal Domein 2015 ([2015/168421](#))
- Uitvoeringsprogramma Participeren naar vermogen 2015 ([2015/162169](#))
- Beleidsplan Schulddienstverlening 2016-2019 'Stevig op eigen benen' ([2016/191640](#))
- Nota Minimabeleid 2016-2020, 'Samen actief tegen armoede' ([2015/488128](#))
- Wijzigingsverordening individuele inkomenstoelage ([2016/61507](#))
- Diverse verordeningen Participatiewet 2015
- Eerste wijzigingsverordening Participatiewet ([2015/56604](#))
- Beleidsnota Handhaven met zorg Participatiewet ([2017/294348](#))
- Verordening Loonkostensubsidie 2015 ([2015/136644](#))
- Verordening Adviesraad sociaal domein 2015 ([2014/412378](#))
- Koersdocument Werk en Inkomen 2016 ([2016/255654](#))
- Verordening individuele studietoelage Participatiewet gemeente Haarlem ([2017/106121](#))
- Verordening Re-integratie Participatiewet, IOAW, IOAZ 2017 ([2017/210169](#))

Doelenboom Programma 3 'Werk, inkomen en schulden'				
Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
3.1 Werk	Werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt vinden betaald werk	Het aantal werkzoekenden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dat passend werk heeft gevonden	Het ondersteunen, werk-fit maken en bemiddelen van werkzoekenden	Het aantal werkzoekenden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dat is overgedragen aan een uitzendbureau
		Het aantal werkzoekenden met overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat passend werk heeft gevonden		
		% werkzame beroepsbevolking (BZK)		
		% werkloze jongeren (BZK)		Het aantal werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat in een ondersteuningstraject zit
		Lopende re-integratievoorzieningen (BZK)		
3.2 Inkomen	Uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt participeren	Aantal uitkeringsgerechtigden met onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert	Het ondersteunen en bemiddelen naar participeren in de samenleving	
		Aantal Sw-ers dat werkzaam is in de sociale werkvoorziening	Behouden van bestaande werkplekken voor medewerkers in sociale werkvoorziening	
		Aantal mensen met een indicatie beschut werk	Creëren van beschut werk werkplekken	Het aantal mensen met een Beschut Werken indicatie dat werkzaam is op een Beschut Werken plek
	Haarlemmers hebben een stabiele financiële situatie en zijn financieel redzaam.	Aantal mensen werkzaam in een garantiebaan	Voldoen aan de regionale opgave voor de invulling van garantiebanen	
		% Haarlemmers dat aangeeft in het dagelijks leven beperkt te worden door de eigen financiële situatie	De gemeente zorgt direct en via partners in de stad voor kwalitatief voldoende ondersteuning van inwoners	
3.3 Schulden	Het vergroten van financiële zelfstandigheid en participatie inwoners met minimuminkomen.	Aantal Participatiewet-uitkeringsgerechtigden	Tijdig afhandelen van aanvragen inkomensondersteuning	% aanvragen Participatiewet-uitkering (1), bijzondere bijstand (2) en minimavoorzieningen (3) dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld
		Aantal huishoudens dat minimaregeling aanvraagt	Samen met partners vergroten van de bekendheid van minimaregelingen	Aantal huishoudens en kinderen met HaarlemPas
		% kinderen tot 18 jaar waarvan gezin van bijstandsuitkering moet rondkomen (BZK)	Makkelijk maken aanvragen minimaregelingen	Aantal gezinnen dat gebruik maakt van schoolkostenregeling
		Aantal personen (18+) met bijstandsuitkering (BZK)	Onderzoeken fraude	Rapportcijfer klanten dienstverlening minimavoorzieningen
	Misbruik en oneigenlijk gebruik uitkeringen en niet nakomen van inlichtingenplicht signaleren en voorkomen		Beëindigen en terugvorderen onrechtmatig verstrekte uitkeringen	Aantal gestarte fraudeonderzoeken Participatiewet/loaw/loaz
	Het voorkomen en vroeg signaleren van schulden bij inwoners	Het aantal kennismakingsgesprekken over geldzorgen en/of schulden	Het vergroten van de bekendheid van mogelijkheden van hulp bij geldzorgen	Aantal beëindigde uitkeringen o.b.v. onrechtmatigheid
			Vergroten van kennis en vaardigheden in het omgaan met geld	Aantal deelnemers aan voorlichtingsbijeenkomsten
	Het vergroten financiële zelfredzaamheid van inwoners met schulden	% succesvolle uitstroom van klanten met geldzorgen en/of schulden	Het zorgen voor een drempelloze toegang naar schulddienstverlening	Klanten gestart in een regulier schuldbemiddelingstraject
		Het aantal klanten dat succesvol uitstroomt na drie jaar reguliere schuldbemiddeling	Het geven van nazorg	Rapportcijfer van klanten voor schulddienstverlening
				Klanten in nazorg na geslaagde schuldbemiddeling

Beleidsvelden

Beleidsveld 31 Werk

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 31	Werk												
Doel	Werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt vinden betaald werk.												
Effect indicator	Het aantal werkzoekenden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dat passend werk heeft gevonden ten opzichte van het totaal aantal uitkeringsgerechtigden (Gemeentelijke registratie).												
R/S	18/3600		24/3507		40/3600		140	140	140	140	140		
	(2018)	(2019)			(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)			
Effect indicator	Het aantal werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat passend werk heeft gevonden ten opzichte van het totaal aantal uitkeringsgerechtigden (Gemeentelijke registratie).												
R/S	547/3580		448/3507		550/3600		500	500	500	500	500		
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)		
Effect indicator	Netto arbeidsparticipatie: het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de totale beroepsbevolking (CBS) (BZK)												
R/S	69,4	68,5	68,8	70,1	71,4	71,1	72	72	72	72	72	72	
	(2007)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	
Effect indicator	Percentage werkloze jongeren (16-22 jaar) (CBS) (BZK)												
R/S	3	1	2	2	2	-	1	1	1	1	1	1	
	(2005)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	
Effect indicator	Lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners 15-64 jaar (CBS) (BZK)												
R/S	101,1		-		238,8		-	250	250	250	250	250	
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)			(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	Het ondersteunen, werk-fit maken en bemiddelen van werkzoekenden.												
Prestatie indicator	Het aantal werkzoekenden zonder afstand tot de arbeidsmarkt dat is overgedragen aan een uitzendbureau, ten opzichte van het totaal aantal uitkeringsgerechtigden (Gemeentelijke registratie).												
R/S	22/3.580		61/3.507		50/3.600		150	150	150	150	150		
	(2018)	(2019)			(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)			
Prestatie indicator	Het aantal werkzoekenden met een overbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat in een ondersteuningstraject zit (Gemeentelijke registratie).												
R/S	940		750		900		950	950	950	950	950		
	(2018)	(2019)			(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)			
Doel	Uitkeringsgerechtigden met een onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt participeren.												

Effect indicator	Het aantal uitkeringsgerechtigden met een onoverbrugbare afstand tot de arbeidsmarkt dat participeert in de vorm van maatschappelijke participatie of arbeidsmatige dagbesteding (Gemeentelijke registratie).											
R/S	638	1300	800	800	800	800	800	800	800	800	800	800
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)				
Prestatie	Het ondersteunen en bemiddelen van uitkeringsgerechtigden naar participeren in de samenleving door onder andere onze re-integratiepartner Pasmatch, onderdeel van de Werkpas Holding BV .											
Doel	Zorgen dat mensen met een arbeidsbeperking betaald werk hebben.											
Effect indicator	Het aantal subsidie-eenheden (se) met een indicatie op grond van de Wet Sociale Werkvoorziening dat werkzaam is in de sociale werkvoorziening (Gemeentelijke registratie). Eén subsidie-eenheid staat gelijk aan één persoon die fulltime begeleid werkt.											
R/S	684	649	641	631	622	576	560	530	500	470	440	410
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator	Het aantal mensen met een indicatie Beschut werk dat werkzaam is op een beschut werk-plek (Gemeentelijke registratie).											
R/S	17	23	37	40	40	40	40	40	40	40	40	40
	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)			
Effect indicator	Het aantal mensen werkzaam in een garantiebaan binnen de arbeidsmarktregio Zuid-Kennemerland en IJmond (Gemeentelijke registratie).											
R/S	1.134	1.313	1.454	1.872	1.844	1.925	1.950	1.950	1.950	1.950	1.950	1.950
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	
Prestatie	Het behouden van bestaande werkplekken voor de medewerkers in de sociale werkvoorziening bij werkvoorzieningsschap Zuid-Kennemerland (Paswerk).											
Prestatie	Het creëren van werkplekken voor mensen met een indicatie Beschut werk.											
Prestatie indicator	Het aantal mensen met een indicatie Beschut werk indicatie dat werkzaam is op een Beschut werkplek (Gemeentelijke registratie).											
R/S	34	37	40	40	40	40	40	40	40	40	40	40
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)				
Prestatie	Voldoen aan de regionale opgave voor de invulling van garantiebanen in de arbeidsmarktregio voor mensen die opgenomen zijn in het doelgroepenregister.											

Beleidsveld 32 Inkomen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 32	Inkomen											
Doel	Haarlemmers hebben een stabiele financiële situatie en zijn financieel redzaam.											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat aangeeft in het dagelijks leven beperkt te worden door de eigen financiële situatie (Inwonerspeiling)											
R/S	25%	21%	21%	17%	17%	16%	-	<20%	<18%	<16%	<16%	< 16%
	(2013)	2015	2016	2017	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	De gemeente zorgt direct en via de partners in de stad voor kwalitatief voldoende ondersteuning van inwoners, bijvoorbeeld door middel van communicatie en voorlichting.											

Doel	Het vergroten van financiële zelfstandigheid en de participatie van inwoners met een minimuminkomen.											
Effect indicator	Het aantal uitkeringsgerechtigden dat een Participatiewet-uitkering ontvangt (Gemeentelijke registratie). De prognose van het aantal uitkeringsgerechtigden is gebaseerd op scenario's van het CPB en wel op scenario 1 basisraming/matig herstel.											
R/S	2.536 (2009)	3.550 (2015)	3.695 (2016)	3.760 (2017)	3.580 (2018)	3.507 (2019)	3.600 (2020)	4.090 (2021)	4.090 (2022)	4.090 (2023)	4.090 (2024)	4.090 (2025)
Effect indicator	Het aantal huishoudens dat gebruik maakt van een minimaregeling via een gemeentelijke aanvraag (Gemeentelijke registratie).											
R/S	2.580 (2014)	3.080 (2015)	3.960 (2016)	4.460 (2017)	4.807 (2018)	4.876 (2019)	5.000 (2020)	5.500 (2021)	5.500 (2022)	5.500 (2023)	5.500 (2024)	5.500 (2025)
Effect indicator	Percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen (CBS) (BZK)											
R/S	8 (2000)	5 (2015)	6 (2016)	6 (2017)	6 (2018)	- (2019)	5,7 (2020)	5,7 (2021)	5,7 (2022)	5,7 (2023)	5,7 (2024)	5,7 (2025)
Effect indicator	Aantal personen (18 jaar en ouder) met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners (CBS) (BZK)											
R/S		358,4 (2015)	367,0 (2016)	375,3 (2017)	371,9 (2018)	355,7 (2019)	370 (2020)	370 (2021)	370 (2022)	370 (2023)	370 (2024)	370 (2025)
Prestatie	Het tijdig afhandelen van aanvragen inkomensondersteuning.											
Prestatie indicator	Het percentage aanvragen Participatiewet-uitkering dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld (Gemeentelijke registratie).											
R/S		83% (2015)	91% (2016)	88% (2017)	89% (2018)	86% (2019)	98% (2020)	98% (2021)	98% (2022)	98% (2023)	98% (2024)	98% (2025)
Prestatie indicator	Het percentage aanvragen bijzondere bijstand dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld (Gemeentelijke registratie).											
R/S		98% (2015)	94% (2016)	98% (2017)	96% (2018)	91% (2019)	98% (2020)	98% (2021)	98% (2022)	98% (2023)	98% (2024)	98% (2025)
Prestatie indicator	Het percentage aanvragen minimavoorzieningen dat binnen de wettelijke termijn van acht weken is afgehandeld (Gemeentelijke registratie).											
R/S		82% (2015)	78% (2016)	82% (2017)	85% (2018)	90% (2019)	98% (2020)	99% (2021)	99% (2022)	99% (2023)	99% (2024)	99% (2025)
Prestatie	Het samen met partners vergroten van de bekendheid én het gebruik van minimaregelingen.											
Prestatie indicator	Het aantal huishoudens en het aantal kinderen (4-18jr) met een HaarlemPas (Gemeentelijke registratie)											
R/S												
Huishoudens	4.240	5.722	5.896	7.222	7.302	7.162	8.000	7.800	8.000	8.000	8.000	8.000
Kinderen	1.857 (2014)	1.959 (2015)	2.229 (2016)	2.587 (2017)	2.522 (2018)	2.580 (2019)	- (2020)	2.850 (2021)	2.900 (2022)	2.900 (2023)	2.900 (2024)	2.900 (2025)
Prestatie indicator	Het aantal gezinnen dat gebruik maakt van de schoolkostenregeling (Gemeentelijke registratie).											
R/S				1.207 (2018)	1.269 (2019)		1.350 (2020)	1.500 (2021)	1.500 (2022)	1.500 (2023)	1.500 (2024)	1.500 (2025)

Prestatie	Het makkelijk maken van het aanvragen van minimaregelingen.										
Prestatie indicator	Het rapportcijfer van klanten voor dienstverlening minimavoorzieningen (Klanttevredenheidsonderzoek Werk, Inkomen en Schulden).										
R/S											
		6,7	6,7	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0	7,0
		(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)		
Doel	Misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen en het niet nakomen van de inlichtingenplicht signaleren en voorkomen.										
Prestatie	De gemeente onderzoekt fraude (Beleidsnota Handhaven met zorg, Participatiewet, 2017/294348)										
Prestatie indicator	Het aantal gestarte fraudeonderzoeken Participatiewet/loaw/loaz (Gemeentelijke registratie).										
R/S											
	388	439	349	404	268	320	320	320	320	320	320
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	De gemeente beëindigt onrechtmatig verstrekte uitkeringen en vordert deze terug.										
Prestatie indicator	Het aantal beëindigde uitkeringen op basis van onrechtmatigheid (Gemeentelijke registratie).										
R/S											
	147	89	81	85	22	85	85	85	85	85	85
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Beleidsveld 33 Schulden

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 33	Schulden										
Doel	Het voorkomen en vroeg signaleren van schulden bij inwoners.										
Effect indicator	Het aantal kennismakingsgesprekken over geldzorgen en/of schulden (Gemeentelijke registratie).										
R/S											
		61	334	240	600	1.000	1.250	1.250	1.250	1.250	1.250
		(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)	
Prestatie	Het vergroten van de bekendheid van mogelijkheden van hulp bij geldzorgen.										
Prestatie	Het vergroten van kennis en vaardigheden in het omgaan met geld.										
Prestatie indicator	Het aantal deelnemers aan preventieve voorlichtingsbijeenkomsten (Gemeentelijke registratie).										
R/S											
	525	1.014	850	918	1.450	1.627	1.000	1.250	1.400	1.500	1.500
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)
											(2025)
Doel	Het vergroten van de financiële zelfredzaamheid van inwoners met schulden.										
Effect indicator	Het percentage succesvolle uitstroom van klanten met geldzorgen en/of schulden die geholpen zijn (Gemeentelijke registratie).										
R/S											
		80%	80%	83%	86%	85%	85%	85%	85%	85%	85%
		(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Effect indicator	Het aantal klanten dat succesvol uitstroomt na drie jaar reguliere schuldbemiddeling (Gemeentelijke registratie).											
R/S	70	99	81	116	151	164	120	140	175	115	150	150
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	Het zorgen voor een drempelloze toegang naar schulddienstverlening.											
Prestatie indicator	Het aantal klanten gestart in een regulier schuldbemiddelingstraject (Gemeentelijke registratie).											
R/S	123	139	181	147	168	212	140	175	175	175	175	175
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie indicator	Het rapportcijfer van klanten voor schulddienstverlening (Klanttevredenheidsonderzoek Werk, Inkomen en Schulden).											
R/S					7,8	7,8	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
					(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	Het geven van nazorg											
Prestatie indicator	Het aantal klanten dat nazorg heeft gekregen na geslaagde schuldbemiddeling (Gemeentelijke registratie).											
R/S					105	98	85	95	95	95	95	95
					(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Financiën

Progr. Bel. veld	Werk, Inkomen en Schulden	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
31	Werk	23.703	24.750	21.833	21.483	20.979	20.469	20.106
32	Inkomen	67.361	69.364	76.469	71.597	71.797	71.334	71.036
33	Schulden	2.323	2.279	2.283	2.283	2.283	2.283	2.283
	Totaal lasten	93.388	96.393	100.585	95.363	95.060	94.086	93.425
Baten (exclusief mutaties reserves)								
31	Werk	-1.352	-311	0	0	0	0	0
32	Inkomen	-58.190	-59.389	-65.949	-56.031	-56.031	-56.031	-56.031
33	Schulden	-263	-222	-223	-223	-223	-223	-223
	Totaal baten	-59.804	-59.921	-66.172	-56.254	-56.254	-56.254	-56.254
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
31	Werk	22.352	24.439	21.833	21.483	20.979	20.469	20.106
32	Inkomen	9.171	9.975	10.520	15.567	15.767	15.303	15.005
33	Schulden	2.060	2.057	2.060	2.060	2.060	2.060	2.060
	Totaal saldo	33.583	36.472	34.413	39.109	38.806	37.832	37.171
	Toevoegingen aan reserves	4.009	0	0	0	0	0	0
	Onttrekkingen aan reserves	-4.743	-1.000	0	0	0	0	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	32.850	35.472	34.413	39.109	38.806	37.832	37.171

Analyse saldo beleidsveld Werk

31	Werk	Lasten	Baten	Saldo
	Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	24.750	-311	24.439
	Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	21.833		21.833
	Verschil	-2.917	311	-2.606

3.1 Werk	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 2,9 miljoen lager dan in 2020.	-2.917	v
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-431	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Begrotingstekort Werkpas Holding 2020	-150	v
Bestemming resultaat jaarrekening 2019; Perspectief op Werk	-1.000	v
Inzet positief resultaat 2019 Paswerk	-311	v
Meicirculaire 2020	-1.263	v
<i>Begroting 2021</i>		
Formatie team statushouders	113	n
Indexatie budgetten	140	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-15	v

3.1 Werk	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,3 miljoen lager dan in 2020.	311	n
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Inzet positief resultaat 2019 Paswerk	311	n
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Inkomen

32 Inkomen	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	69.364	-59.389	9.975
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	76.469	-65.949	10.520
Verschil	7.105	-6.560	545

3.2 Inkomen	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 7,1 miljoen hoger dan in 2020.	7.105	n
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend	630	n
Amendementen en aanvullende voorstellen 2020		
Amendementen en aanvullende begrotingsvoorstellen bij begroting 2020	-1107	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Buig begroting 2020-2021	1.143	n
Verschuiving van uitgaven tussen IP en Exploitatie (2020)	-100	v
<i>Begroting 2021</i>		
Bijstelling BUIG 2021	5.272	n
Aanpassing kostenverdeling 2020	-191	v
Formatie team statushouders	265	n
Toename beroep op inkomensondersteuning door verslechterde economische situatie	598	n
Verdeling materiële overhead	386	n
Diverse verschillen < € 100.000.	209	n
3.2 Inkomen	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 6,6 miljoen hoger dan in 2020.	-6.560	v
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd met lagere baten gerekend	2.476	n
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Buig begroting 2020-2021	-3.764	v
<i>Begroting 2021</i>		
Bijstelling BUIG 2021	-5.272	v
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Schulden

33 Schulden	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	2.279	-222	2.057
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	2.283	-223	2.060
Verschil	4	-2	3

3.3 Schulden	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) blijven in 2021 nagenoeg gelijk.	4	n
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Verschuiving van uitgaven tussen IP en Exploitatie (2020)	-115	v
<i>Begroting 2021</i>		
Aanpassing kostenverdeling 2020	140	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-21	v

3.3 Schulden	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) blijven in 2021 nagenoeg gelijk.	-2	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-2	v

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2021	0	0

Investeringen programma

IP-nr	Omschrijving	Investering 2020
	Geen investeringen in dit programma in 2020	
	Totaal netto investeringen	0

Risico's

Er zijn twee risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 3, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 1,8 miljoen.

CLUSTER FYSIEK

Inleiding en context

Haarlem is een aantrekkelijke stad en neemt de vierde plek in op de woonaantrekkelijkheidsindex van de 50 grootste gemeenten van de Atlas voor gemeenten (2019). De stad Haarlem ontwikkelt zich verder. Zo wordt de stad aangepast aan het veranderend klimaat, moet er een overstap gemaakt worden naar nieuwe energiebronnen, moet de economie meer circulair, voor mobiliteit krijgt voetgangers- en fietsverkeer prioriteit boven autoverkeer en moet de stad evenwichtig groeien met 10.000 woningen. Een evenwichtige groei houdt in dat de groei hand in hand gaat met behoud van erfgoed, behoud van werkgelegenheid, toename van voorzieningen, gezonde leefomgeving, versterking van ecologische waarden en een intensiever gebruik van de openbare ruimte. Er worden hierover in heel Haarlem maar de komende jaren specifiek in de ontwikkelzones afspraken gemaakt met ontwikkelaars.

De impact van de corona-uitbraak op fysiek stad voor de langere termijn kan nog niet goed worden overzien. Het kan leiden tot veranderingen in de samenleving die gevolgen hebben én mogelijk kansen bieden voor bijvoorbeeld het gebruik van de openbare ruimte, mobiliteit en verduurzaming. Voor de kortere termijn zorgt de gemeente dat de openbare ruimte op verantwoorde wijze kan worden gebruikt (afstand kunnen houden). Er kunnen ook gevolgen zijn voor bijvoorbeeld de woningbouwopgave. Het Rijk probeert met investeringen negatieve effecten, juist in economisch mindere tijden, te voorkomen en Haarlem doet een beroep op die middelen.

Dat de coronacrisis impact heeft op de werkgelegenheid in de stad en de arbeidsmarkt is inmiddels duidelijk, maar de grootte van de economische effecten is nog onzeker. Dit vraagt om een proactieve en flexibele houding van de gemeente, ondernemers, werknemers en maatschappelijk partners.

Het aantal dagbezoekers en overnachtingen in Haarlem is begin 2020 verminderd, met de nodige gevolgen voor de inkomsten van ondernemers en de gemeente. In hoeverre dit in 2021 herstelt, hangt af van hoe de coronacrisis zich ontwikkelt.

In de culturele sector van Haarlem kent het bezoek aan de podia, musea en andere voorzieningen nog steeds beperkingen en het is onduidelijk wanneer dit minder wordt. Instellingen die sterk afhankelijk zijn van publieksinkomsten hebben financiële zorgen.

Onderliggende programma's

Het cluster Fysiek bestaat uit twee programma's:

Programma 4: *Duurzame stedelijke vernieuwing* gaat over de ontwikkeling van Haarlem: een mooie leefomgeving, passend aanbod van woningen en duurzaamheid. Het gaat ook over een goed klimaat voor (duurzame) ondernemers, grip op toerisme en een goed cultuuraanbod.

Programma 5: *Beheer en onderhoud* gaat over de openbare ruimte die schoon, heel en veilig is en groener en klimaatbestendiger wordt en over een verschuiving naar duurzame mobiliteit en meer ruimte voor voetganger, fiets en openbaar vervoer.

Hoofdkoers

Duurzaamheid

De klimaatcrisis is ook in Haarlem merkbaar en daardoor worden zaken als de energietransitie, adaptatie en het bewuster omgaan met grondstoffen worden steeds belangrijker binnen de gemeente. Het duurzaamheidsprogramma met de Routekaart ([2017/093567](#)) is er om Haarlem steeds meer een duurzame stad te maken. In 2021 wordt deze met de meest recente ontwikkelingen herzien aan de gemeenteraad aangeboden.

Haarlem wil in 2040 van het aardgas af. Na de onderzoeken die samen met wijkinitiatieven, woningcorporaties en partners zijn gedaan is de volgende stap te besluiten welke wijken als eerste gasvrij worden. De kansrijke wijken Meerwijk, Ramplaankwartier, wijken met woningen gebouwd na 1995 en de Waarderpolder zijn hiervoor geselecteerd. Alle Nederlandse gemeenten moeten uiterlijk in 2021 een tijdspad voor het gasvrij maken van wijken klaar hebben: de transitievisie warmte. Het college heeft het plan van aanpak goedgekeurd om tot een Haarlemse visie te komen. Begin 2021 is deze gereed. Het doel is om in de transitievisie de wijken te kiezen die voor 2030 aardgasvrij worden.

Vanuit het bestuurlijk kader voor het warmtenet met duurzame bronnen dat in 2020 is vastgesteld (nota's bronnen ([2019/393567](#)), governance ([2019/691719](#)) en betaalbaarheid ([2019/953868](#))) werkt de gemeente aan het ontwikkelen van het warmtenet met duurzame bronnen, zoals geothermie en warmte uit datacentra. De gemeente neemt een actieve rol bij het ontwikkelen van het warmtenet met duurzame bronnen, als geothermie en warmte uit datacentra, en de uitvoering ervan in de eerste buurten en wijken. Daarnaast wordt gewerkt aan de concessieverlening van het warmtekavel Waarderpolder.

In 2021 wordt de Regionale Energie Strategie (RES) vastgesteld. De RES geeft de zoekgebieden weer waar duurzame elektriciteit en warmte kan worden opgewekt. Met het project 750 TJ wordt invulling gegeven aan concrete projecten in Haarlem, zoals zonnecollectoren op daken en boven parkeerplaatsen, wind- en zonne-energie op Schoterog en andere locaties.

'Haarlem doet duurzaam' is het onderdeel van het Haarlemse duurzaamheidsprogramma dat zich richt op de doelstellingen Circulaire Stad 2040 en Klimaatbestendig 2050. Het programma ondersteunt de stad en de organisatie om duurzaamheid een vanzelfsprekend onderdeel te maken binnen projecten en werkprocessen. Voorbeelden zijn het vaststellen van richtlijnen (duurzaam bouwen) en handboeken voor de inrichting van de openbare ruimte (HIOR). Verduurzaming is een grote opgave voor zowel de gemeentelijke organisatie als voor ondernemers en initiatiefnemers. De campagne van dit programmaonderdeel biedt een podium voor ondernemers en organisaties om anderen te inspireren.

Aansluitend op 'Haarlem doet duurzaam' maakt Natuur en Milieu Educatie (NME) in de periode 2021 - 2025 het educatiemateriaal over de thema's klimaat, duurzaamheid en circulaire economie digitaal beschikbaar voor basis- en voortgezet onderwijs en verbindt daarmee het onderwijs en duurzame ondernemers.

Duurzame stedelijke ontwikkeling

Haarlem is een stad waar duurzame ontwikkeling een structureel uitgangspunt is voor keuzes en beleid voor de gemeente. De gemeente stimuleert het maken van duurzame keuzes door inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties. De stad groeit en kan daarbij de bestaande kwaliteiten van de leefomgeving versterken. Dit betekent dat Haarlem een groene omgeving met cultuurhistorische kwaliteiten houdt, met voldoende woningen, werkgelegenheid en voorzieningen.

Het college voert een ambitieus en integraal woningbouwprogramma uit dat de stad mooier moet maken. De visies voor de ontwikkelzones zijn door de raad vastgesteld. De gemeente werkt de komende jaren aan de invulling en uitvoering van de ontwikkelzones en aan versnelling van de realisatie van de woningbouwopgave zoals omschreven in het actieplan versnellen woningbouw. Dit doet de gemeente in samenwerking met partners en belanghebbenden, zoals ontwikkelaars, corporaties, andere initiatiefnemers, bewoners van en ondernemers in de zones. Daarbij geldt een aantal randvoorwaarden zoals behoud van stedelijke kwaliteit, voorzien in de vraag naar betaalbare woningen, meegroeien van werkgelegenheid, voldoende voorzieningen en het benutten van kansen

voor verbetering van duurzaamheid. De woningbouwopgave kan niet los worden gezien van een grote opgave voor mobiliteit en bereikbaarheid.

Eigenaren in de ontwikkelzones starten inmiddels projecten om ontwikkelingen te realiseren. Dit betekent naar verwachting een toename van begeleiding van projecten en benodigde procedures en het benutten van kansen voor duurzaamheid. Om voldoende ambtelijke slagkracht te organiseren ligt de focus voor de ambtelijke inzet op de drie zones Oostpoort, Europaweg en Zuidwest.

De ontwikkelzones en het programma Groei van Haarlem zijn in een volgende fase gekomen. Het programma Groei van Haarlem heeft de beleidskaders voor de ontwikkelzones geleverd. Ook zijn binnen het programma de ambities verwerkt tot ontwikkelvisies. De visies zijn uitgewerkt in drie rekenmodellen (businesscases) die ook zijn gebruikt voor het indienen van de impulsaanvragen (zie volgende alinea).

Voor de volgende stap moeten er voor de hele stad strategische keuzes worden gemaakt. Ook de financiën en randvoorwaarden voor een slagvaardige werkorganisatie moeten worden bepaald. Dit wordt vanuit het programma Groei georganiseerd in nauwe samenwerking met de afronding van de omgevingsvisie als onderdeel van het programma Omgevingswet.

De woningbouwopgave concentreert zich in Haarlem op de bestaande stad. Het is vooral een inbreidingsopgave: verdichting, sloop-nieuwbouw, renovatie, woningsplitsing en transformatie. Dit is doorgaans complexer en duurder en bij sociale huur is de maximale huurprijs niet kostendekkend voor de bouw (een publiek onrendabele top).

Het Rijk heeft € 1 miljard beschikbaar om de woningbouw in Nederland te versnellen door middel van het Besluit Impuls Versnelling Woningbouw, kortweg de Impulsregeling. Deze regeling draagt voor maximaal 50% bij aan de publiek onrendabele top. Ook hier geldt dat de focus ligt op de drie eerder genoemde zones. Voor de eerste tranche in juli 2020 zijn Oostpoort en Europaweg aangemeld, voor de tweede tranche in oktober is Zuidwest aangemeld. Begin 2021 krijgt de gemeenteraad het voorstel om voor de zone Europaweg het bestemmingsplan aan te passen. De bouw van de woningen start ook in 2021 en loopt tot en met 2024. Voor Oostpoort wordt het bestemmingsplan in 2022 aangepast en loopt de bouw van 2023 tot en met 2025.

De Haarlemse woningbouwopgave kan niet los worden gezien van de opgave van de Metropool Regio Amsterdam (MRA). De MRA heeft een aantal zogenaamde sleutelgebieden benoemd waar de gebiedsontwikkelingen zo groot en complex zijn dat ze samen met Rijk en regio moeten worden opgepakt. De Haarlemse binnenstedelijke verdichtingsopgave is als een van de MRA-sleutelgebieden aangemerkt. Per sleutelgebied worden fasering, kansen, opgaven en knelpunten bepaald. Hierna worden de keuzes gemaakt ten aanzien van ruimtelijke invulling, investeringen en bekostiging.

Op dit moment zijn er nog geen woningbouwprojecten die stil komen te liggen door een te hoge stikstofdepositie. Op provinciaal niveau zijn er bestuurlijke en ambtelijke platforms gestart voor kennisdeling en een provinciale aanpak om ondanks deze problematiek zo veel mogelijk ruimte te creëren voor de voortgang van de woningbouw in de provincie.

Daarnaast kan regelgeving voor geluidscontouren vanuit Schiphol de komende jaren beperkingen opleggen om de woningbouwambitie te realiseren.

Wonen

Ondanks de gevolgen van de coronacrisis is het de verwachting dat de vraag naar woningen groot blijft, met name in het betaalbare segment. Eind 2020 wordt de geactualiseerde Woonvisie, inclusief uitvoeringsagenda, aangeboden aan de gemeenteraad. Op basis daarvan worden afspraken gemaakt en projecten en activiteiten uitgevoerd gericht op betere beschikbaarheid, betaalbaarheid en duurzaamheid van woningen. In de actualisatie en uitvoering van de woonvisie zal worden ingegaan

op het aanbod voor verschillende (kwetsbare) doelgroepen en de ontwikkelingen in bestaande particuliere (huur)voorraad. Daarbij wordt ingespeeld op mogelijk nieuwe regelgeving vanuit het Rijk, zoals de aangekondigde mogelijkheid om de aankoop van betaalbare koopwoningen door particuliere beleggers tegen te gaan (opkoopbescherming). In 2021 worden op basis van de geactualiseerde woonvisie nieuwe meerjarige prestatie-afspraken met de Haarlemse woningcorporaties en huurdersorganisaties gemaakt.

De Huisvestingsverordening loopt af in juni 2021. In het voorstel voor een nieuwe verordening worden de wijzigingen uit de Huisvestingswet opgenomen. Het is een wettelijke plicht om vóór de vaststelling van de nieuwe verordening duidelijk te hebben of er sprake is van schaarste aan betaalbare woonruimte. Op basis daarvan wordt bepaald of het gerechtvaardigd is om regels te stellen voor woonruimteverdeling en wijzigingen in de woningvoorraad. De verordening wordt regionaal afgestemd met de gemeenten in de regio Zuid-Kennemerland/IJmond, waarbij ruimte is voor lokaal maatwerk.

De samenwerking in de regio Zuid-Kennemerland/ IJmond wordt voortgezet op basis van het in 2020 af te sluiten Woonakkoord tussen regiogemeenten en provincie. Ook binnen de MRA wordt vanuit het beleidsveld wonen intensief samengewerkt via het uitvoeren van onderzoek, kennisuitwisseling, en lobby.

Omgevingswet

De Omgevingswet bundelt veel ruimtelijke ordeningsregels, waarmee het makkelijker wordt om projecten te ontwikkelen. De inwerkingtreding van de Omgevingswet is met een jaar uitgesteld tot 1 januari 2022. In de tweede helft van 2021 gaat de Omgevingsvisie de formele procedure in om door de gemeenteraad te worden vastgesteld. De Omgevingsvisie vormt de basis van het nieuwe Omgevingsplan, waar in 2021 de eerste contouren duidelijk van worden. Op dit moment wordt voor het gebied Spaarnesprong ervaring opgedaan met het maken van een Omgevingsplan, de vaststelling daarvan staat gepland in 2021.

De implementatie van de Omgevingswet heeft gevolgen voor veel werkprocessen en digitalisering. De invoering van de wet zelf heeft beperkte financiële consequenties, maar de keuzes die hier uit voortvloeien in onder meer het Omgevingsplan, kunnen effecten hebben op de legesinkomsten. Dit speelt echter pas na vaststelling in 2023. De komst van de Omgevingswet vraagt om een andere manier van werken. Dit sluit aan bij de veranderende samenleving maar ook bij de veranderingen die binnen de organisatie al eerder in gang zijn gezet. Dit is een continu proces, dat ook in 2021 zal worden voortgezet onder andere door het werken aan pilots.

Economie en toerisme

Haarlem wil een woon-werkstad blijven, ook als de stad groeit. De Economische visie Haarlem ([2020/0500490](#)) heeft als doel het behouden, stimuleren en aantrekken van werkgelegenheid. Op basis van de vijf uitvoeringslijnen ruimte, talent, innovatie, ondernemerschap en profilering worden de komende jaren acties uitgevoerd die bijdragen aan de versterking van het ondernemings- en vestigingsklimaat. Dit gebeurt samen met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen en andere partijen in de stad en regio. Het doel is voldoende ruimte voor werken, een gezonde arbeidsmarkt, het stimuleren van ondernemerschap en het profileren van Haarlem door actief een positie in te nemen in de MRA. Ook liggen er kansen voor een circulaire en duurzame economie, het aanjagen van innovatie en accountmanagement en acquisitie van bedrijven in onder andere de ontwikkelzones.

Juist in deze tijd kunnen veranderingen snel plaatsvinden. Om flexibel en proactief te blijven wordt de Economische visie Haarlem vertaald naar jaarplannen. Als eerste wordt het Economisch Jaarplan

2021 in 2020 door het college vastgesteld en besproken met de commissie. De ontwikkelingen voor de economie worden nauwlettend gevolgd via de corona impact monitor.

Tot maart 2020 was de verwachting dat het aantal dagbezoekers en overnachtingen de komende jaren sterk zou groeien. In hoeverre dit nog actueel hangt af van de gevolgen van de coronacrisis. Mogelijk heeft dit ook in 2021 een negatief effect op de inkomsten uit toeristenbelasting. Toerisme blijft een belangrijke sector voor Haarlem. Als gastvrije stad ontvangt de gemeente graag (zakelijke) bezoekers. Wel is het zaak actief de balans tussen toerisme en leefbaarheid te bewaken. De gemeente werkt daarom aan een toekomstbestendige Toeristische Koers. Daarnaast is een pauze ingevoerd voor hotelaanvragen tot 1 januari 2022.

Met Haarlem Marketing worden nieuwe afspraken gemaakt op basis van een brede definitie van citymarketing. De resultaten van het externe onderzoek (2020) naar Haarlem Marketing en de Toeristische Koers worden hierin betrokken.

Cultuur

Het komende jaar staat in het teken staan van het mogelijke herstel van de coronacrisis én de plannen voor de jaren daarna. Met besluitvorming over een duurzame exploitatie van het Frans Hals Museum en het opstellen van een nieuw cultuurplan draagt de gemeente bij aan de onverminderde waarde van cultuur voor de stad. In 2021 wordt het cultuurplan samen met de sector en in participatie met de stad uitgewerkt. De inbreng op de startnotitie (najaar 2020) wordt meegenomen in de uitwerking. 2021 is een overgangsjaar, waarin de huidige subsidieafspraken met een jaar worden verlengd.

Een deel van het cultureel vastgoed wordt verbeterd. Het gerenoveerde Dolhuys wordt eind 2020 heropend. De opening van het Popcentrum op het Slachthuisterrein staat ook gepland voor eind 2021. De voorbereiding van de verbouwing van de bibliotheek is gestart. Uitgangspunt hiervoor is een laagdrempelige, goed bereikbare, moderne bibliotheekvoorziening in het centrum en de wijken, die naast de traditionele taken op het gebied van lezen en informeren ook invulling geeft aan ontmoeting, burgerschap, debat en een leven lang leren.

Openbare ruimte

In de openbare ruimte staat vergroenen voorop, voor het opvangen van klimaatverandering en om de gebruikskwaliteit te verbeteren. Het aantal woningen en het aantal inwoners van Haarlem groeit de komende jaren. De openbare ruimte in de stad is ook met deze groei prettig, zowel om te verplaatsen als te verblijven. In de openbare ruimte krijgen ook andere opgaven een plek, zoals duurzaamheid. De kaders voor al deze zaken zijn in de Structuurvisie Openbare Ruimte ([2017/477571](#)) vastgesteld. De uitvoering met concrete projecten in de komende vijf jaar staat in het Uitvoeringsprogramma SOR 2020-2025 ([2019/813762](#)). Voorbeelden zijn het verbeteren van fietsparkeren in de binnenstad en bij OV-knooppunten, het realiseren van regionale snelfietsroutes en de introductie van een nieuw OV-knooppunt in Haarlem Nieuw Zuid.

Naast concrete maatregelen in het SOR-uitvoeringsprogramma wordt ook beleid ontwikkeld. Voorbeelden zijn de ontwikkeling van mobiliteitsbeleid en parkeerbeleid, een visie op stadsranden en recreatieve waarde van het buitengebied en integraal groenbeleid. Veel van het te ontwikkelen beleid levert bouwstenen voor de Haarlemse Omgevingsvisie en het Omgevingsplan.

De natuurgebieden uit het Ecologisch Beleidsplan ([2019/693806](#)) zijn niet verbonden met natuurkerngebieden van Nederland. Vanaf 2021 wordt een robuuste Haarlemse ecologische structuur gefaseerd gerealiseerd. Het groen in de stad wordt bij herstructurering waar dat kan meer ecologisch ingericht met meer inheems groen en natuurlijkere indelingen van leefgebieden voor

natuur. Het oppervlak ecologisch beheerd areaal is al toegenomen en de komende jaren zal de toename van biodiversiteit (bloemrijk gras) steeds meer zichtbaar worden.

Ook in de komende jaren worden ontbrekende schakels in de hoofdbomenstructuur aangevuld. In de meest versteende wijken worden waar dat technisch mogelijk is extra bomen geplant.

In het Beleidsplan Schoon ([2019/782659](#)) staat de structurele aanpak voor een schone stad. In 2021 ligt de nadruk op het verbeteren van de afhandeling van meldingen, het verbeteren van locaties en inzamelcapaciteit van afvalbakken en het meten van en sturen op basis van de schoonbeleving.

Met het SPA (Strategisch plan Afvalscheiding) wordt werk gemaakt van het reduceren van het restafval door afval scheiden te stimuleren en te faciliteren. In 2021 wordt dit ook in de resterende wijken zoals het centrum uitgerold. In 2021 wordt met de raad gesproken over het vervolg van het SPA (SPA 2.0) en over het belonen van afval scheiden.

Met voorzieningen, communicatie, coaching en handhaving wordt dagelijks gewerkt binnen de huidige mogelijkheden aan het verbeteren van de afvalscheiding. Door de coronacrisis zijn er ook veranderingen, bijvoorbeeld meer huishoudelijk afval door thuiswerken. Dit vraagt extra inspanning en middelen.

Mobiliteit

Het vraagstuk van mobiliteit is groot. De groei van de stad en de regio, de toenemende druk op het wegennet en de opgave uit het Klimaatakkoord om de CO₂-uitstoot van verkeer terug te dringen, vragen een andere manier van omgaan met mobiliteit. Om Haarlem te laten groeien en tegelijkertijd groen, bereikbaar en leefbaar te blijven, is een mobiliteitstransitie nodig: een verschuiving van autogebruik naar lopen, fietsen en openbaar vervoer.

De gemeente investeert in het relatief aantrekkelijker maken van alternatieven voor de auto door vooral de faciliteiten voor actieve vormen van mobiliteit (zoals de voetganger en de fietser), het openbaar vervoer en (auto)deelconcepten te verbeteren. Ook zijn er investeringen nodig voor elektrisch vervoer en de verbetering van de verkeersveiligheid. Deze ontwikkelingen vragen veel van de beperkt beschikbare openbare ruimte. De komende jaren moeten keuzes worden gemaakt om dit in goede banen te leiden. Het mobiliteitsbeleid wordt eind 2020 verwacht en schept hiervoor de kaders. In een bijbehorend uitvoeringsplan komen concrete acties die aansluiten bij de acties uit het Uitvoeringsprogramma SOR.

Parkeervoorzieningen in de openbare ruimte dragen ook bij aan de leefbaarheid in de stad.

Fietsparkeren heeft hierin topprioriteit. Fietsparkeren faciliteert het verhogen van de leefbaarheid evenals restrictieve maatregelen voor autoparkeren. Binnen de schaarse ruimte wordt prioriteit gegeven aan langzaam verkeer en groen.

De gemeente wil voldoende fietsparkeervoorzieningen bij OV-knooppunten en in de binnenstad.

Voor het parkeren van auto's worden in 2021 en verder resterende maatregelen uit het programma Moderniseren Parkeren ([2020/510515](#)) uitgevoerd of wordt beleid gemaakt. Het gaat onder andere over het digitaliseren en automatiseren van bestaande parkeerproducten, P&R, 'Bewoners naar de garage', tariefverlaging voor autodelers en het invoeren van wachtlijsten voor parkeervergunningen.

Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing

Commissie	Ontwikkeling
(Coördinerende) Portefeuilles	Duurzaamheid, Economie, Ruimtelijke Ontwikkeling, Monumenten, Wonen
Afdeling(en)	Bedrijven, Beheer en Beleid en Openbare Ruimte, Economie, Cultuur Duurzaamheid en Wonen, Omgevingsbeleid, Project- en contractmanagement, Programma- en gebiedsmanagement

Programmadoelstelling (missie)

Haarlem is een stad waar het voor de huidige en toekomstige bewoners aantrekkelijk is om te leven en werken. Bij beleidsvorming, visievorming en planadvisering is een duurzame stedelijke ontwikkeling de leidraad. Door de groei neemt de kwaliteit van de leefomgeving niet af maar worden bestaande kwaliteiten juist versterkt. Dit betekent dat Haarlem een groene omgeving met cultuurhistorische kwaliteiten houdt, met voldoende woningen, werkgelegenheid en voorzieningen.

Kaderstellende beleidsnota's

- Structuurplan Haarlem 2020 (2005/71)
- Nota Ruimtelijke Kwaliteit, 2012 ([2012/192768](#))
- Hoogbouwprincipes, kansen voor hoogbouw in Haarlem ([2018/710378](#))
- Kernregistratie erfgoed en ruimte ([2015/433564](#))
- Structuurvisie openbare ruimte: Haarlem 2040 groen en bereikbaar ([2017/477571](#))
- Uitvoeringsprogramma Structuurvisie Openbare Ruimte 2020-2040 ([2019/813762](#))
- Woonvisie Haarlem 2017-2020 "Doorbouwen aan een (t)huis" ([2017/47534](#))
- Kaders en instrumenten sociale huur en middensegment ([2018/273161](#))
- Cultuurnota Haarlem 2013-2020 ([2013/133552](#))
- Duurzaamheidsprogramma Haarlem 2015-2019 ([2015/245568](#))
- Versnelling van het Duurzaamheidsprogramma (incl. Routekaart Haarlem Aardgasvrij 2040, [2016/266008](#); [2017/93567](#))
- Voortgang klimaatadaptatieprogramma ([2018/808064](#))
- Onderzoek naar een energiestrategie ([2018/876759](#))
- Startnotitie Regionale energiestrategie 2019 ([2019/434911](#))
- Duurzame warmtebronnen voor Haarlem 2019 ([2019/393567](#))
- Governance voor warmtenetten in Haarlem ([2019/691719](#))
- Transitievisie warmte (tvw): Startnotitie ([2019/771699](#))
- Concept Regionale Energie Strategie (RES) Noord Holland Zuid ([2020/391602](#))
- Parkeervisie ([2013/138311](#))
- Beleidsregel bergingen bij nieuwe woongebouwen Haarlem 2018 ([2018/702509](#))
- Beleidsregels Hogere waarden Wet Geluidshinder ([2009/163223](#))
- Bodemkwaliteitskaart en nota bodembeheer ([2013/232071](#))
- Bodembeleidskader 2014 ([2014/307156](#))
- Regionaal Actieprogramma Wonen (RAP) Zuid-Kennemerland/ IJmond 2016 t/m 2020: aanvullende afspraken over regionale woningbouwprogrammering om te voldoen aan de Provinciale Ruimtelijke Verordening ([2018/1440](#))
- Huisvestingsverordening Zuid-Kennemerland/IJmond: Haarlem 2017 ([2017/132998](#))

- Aanpassing Huisvestingsverordening Zuid-Kennemerland/IJmond: Haarlem 2017 ([2018/582299](#))
- Hotelbeleid Haarlem ([2019/912298](#))
- Beleidsregels Alternatief personenvervoer ([2019/260546](#))
- Evenementenbeleid Haarlem 2018-2022 ([2019/507237](#))
- Uitvoeringsaanpak evenementenbeleid Haarlem ([2019/507234](#))
- Economische Visie Haarlem ([2020/0500490](#))

Doelenboom Programma 4 ‘Duurzame stedelijke vernieuwing’				
Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling	Een duurzame, veilige en gezonde fysieke leefomgeving nu en in de toekomst	Leefomgeving wordt als aantrekkelijk ervaren door inwoners	Opstellen van integraal omgevingsbeleid, visies en plannen o.b.v. richtlijn duurzame stedenbouw	Percentage waar de richtlijn duurzame stedenbouw is toegepast
		Oordeel van Haarlemmers over hun straat		
		Demografische druk (BZK)		
		Gemiddelde WOZ waarde van woningen (BZK)		
4.2 Economie, toerisme en cultuur	Meer, betaalbaarder en energiezuiniger aanbod van woningen	Gemiddelde inschrijf- en wachttijd sociale huurwoning	Afspraken maken met woningcorporaties, private partijen en omringende gemeenten over woningbouwprogramma	Aantal sociale huurwoningen van woningcorporaties
		Nieuw gebouwde woningen (BZK)		
	Een duurzaam Haarlem	Gemiddelde energie-index corporatiewoningen	Financiële stimulans energiebesparing en duurzame opwekking	Aantal verstrekte duurzaamheidsleningen
		Totale CO2 uitstoot (x1000 ton) in Haarlem		
		Percentage hernieuwbare elektriciteit (BZK)		
	Toename economische activiteiten en werkgelegenheid	Oordeel Haarlemmers over eigen mate duurzaam doen	Creëren bewustwording hoe Haarlemmers zelf bij kunnen dragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen.	Aantal unieke interviews met ambassadeurs
Aantal bedrijfshuisvestingen (BZK)		Zorgen voor ruimte voor werkfuncties	Woon- werk verhouding	
Aantal banen (BZK)		Bieden van optimaal ondernemersklimaat	Rapportcijfer Ondernemingsklimaat	
4.3 Grondexploitaties	Kwalitatieve groei toerisme met aandacht voor de leefbaarheid bewoners	Aantal toeristische binnenlandse dagbezoeken	Stimuleren kwaliteitstoerist	Aantal bezoekers in Haarlemse hotels met zakelijk motief
		Gemiddelde besteding per Nederlandse dagbezoeker		
	Vergroten deelname aan een kwalitatief en gevarieerd kunst- en cultuuraanbod	Aantal overnachtingen van toeristische bezoekers	Het voorkomen van negatieve effecten van toerisme door spreiding bezoekers	Gemiddelde bezettingsgraad hotels in laagseizoen
		% inwoners dat aangeeft overlast te ervaren van toerisme		
	Bezoekersaantallen bibliotheek, podia en musea	In stand houden / subsidiëren culturele infrastructuur.	Aantal gesubsidieerde projecten Cultuurstimuleringsfonds	
				Oordeel Haarlemmers over cultureel aanbod
	Risico's bij grondverkoop beheersbaar houden	Verstrekken van financiële stand van zaken bij grondverkoop		

Beleidsvelden

Beleidsveld 41 Duurzame stedelijke ontwikkeling

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 41	Duurzame stedelijke ontwikkeling												
Doel	Een duurzame, veilige en gezonde fysieke leefomgeving nu en in de toekomst												
Effect indicator	Een leefomgeving die door de inwoners van Haarlem als aantrekkelijk wordt ervaren (www.atlasleefomgeving.nl, kaart leefbaarometer wordt tweejaarlijks geactualiseerd)												
R/S	goed (2019)			- (2020)		goed (2021)		goed (2022)	goed (2023)	goed (2024)	goed (2025)		
Effect indicator	Oordeel Haarlemmers over hun straat (rapportcijfer) (Inwonerspeiling)												
R/S	7,0 2017		7,0 (2018)	7,2 (2019)	7,5 (2020)		8 (2021)	8 (2022)	8 (2023)	8 (2024)	8 (2025)		
Effect indicator	Demografische druk: de som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar of ouder in verhouding tot de personen van 20 tot 65 jaar (CBS) (BZK)												
R/S	58,8% (2007)	62,6% (2015)	63,0% (2016)	63,4% (2017)	63,8% (2018)	64,0% (2019)	64% (2020)	64% (2021)	64% (2022)	64% (2023)	64% (2024)	64% (2025)	
Effect indicator	Gemiddelde WOZ waarde van woningen in duizenden euro's (CBS) (BZK)												
R/S	219 (2007)	223 (2015)	228 (2016)	250 (2017)	286 (2018)	326 (2019)	290 (2020)	330 (2021)	330 (2022)	330 (2023)	330 (2024)	330 (2025)	
Prestatie	Opstellen van integraal omgevingsbeleid, visies en plannen o.b.v. richtlijn duurzame stedenbouw.												
Prestatie indicator	Percentage waar de richtlijn duurzame stedenbouw is toegepast (Gemeentelijke registratie) Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2020.												
R/S							100% (2020)	100% (2021)	100% (2022)	100% (2023)	100% (2024)	100% (2025)	
Doel	Meer, betaalbaarder en energiezuiniger aanbod van woningen												
Effect indicator	Gemiddelde inschrijf- en wachttijd voor een sociale huurwoning in jaren voor Haarlem (Woonservice)												
R/S	5,5 (2012)	6,5 (2015)	7,2 (2016)	7,5 (2017)	7,6 (2018)	8,1 (2019)	7,7 (2020)	7,6 (2021)	7,6 (2022)	7,6 (2023)	7,6 (2024)	7,5 (2025)	
Effect indicator	Nieuw gebouwde woningen (aantal per 1.000 woningen)(BAG/ABF) (BZK)												
R/S	7,7 (2012)	1,7 (2015)	2,3 (2016)	9,2 (2017)	7,0 (2018)	5,2 (2019)	10 (2020)	11 (2021)	11 (2022)	12 (2023)	12 (2024)	12 (2025)	
Effect indicator	Gemiddelde energie-index corporatiewoningen (Corporaties). De doelstelling is afgesproken voor 2021. Tussendoelen zijn niet afgesproken. Voor de periode na 2021 worden nieuwe afspraken gemaakt.												
R/S	1,78 (2016)			- (2017)	- (2018)	- (2019)	- (2020)	1,56 (2021)	- (2022)	- (2023)	- (2024)	- (2025)	
Prestatie	De gemeente maakt (prestatie-)afspraken met woningcorporaties, private partijen en omliggende gemeenten over het te realiseren woningbouwprogramma om zo groei van de sociale woningvoorraad te realiseren.												

Prestatie indicator Aantal sociale huurwoningen van woningcorporaties in Haarlem (opgave corporaties) (Prognose woningvoorraad gebaseerd op 2020 ([2019/524869](#)). Afname over vijf jaar vanwege planning tussen sloop, verkoop en opleverdatum nieuwbouw. Prognose 2028 is een groei naar 22.500).

R/S	21.750	21.670	21.600	21.800	21.850	21.800	21.800	21.800	21.850	21.900	21.900
	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Doel Een duurzaam Haarlem waarin de gemeente samen met maatschappelijke organisaties, ondernemers en inwoners, inzet op de energietransitie, een circulaire economie en klimaatbestendigheid.

Effect indicator Totale CO₂ uitstoot (x1.000 ton) in Haarlem (Rijkswaterstaat Klimaatmonitor)

R/S	673	663	636	610	608	-	550	525	500	475	450	425
	(2012)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Effect indicator Percentage hernieuwbare elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa (Rijkswaterstaat Klimaatmonitor) ([BZK](#))

R/S	0,3	1,7	1,9	2,3	2,9	-	5,8	8	10,3	12,6	14,9	17,2
	(2010)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Effect indicator Oordeel Haarlemmers over de mate waarin zij zelf 'duurzaam doen' op een schaal van 1 t/m 10 (waarbij 1 = geheel niet duurzaam en 10 = volledig duurzaam) ([Inwonerspeiling](#)). Hierbij is ter inleiding eerst gevraagd naar een aantal concrete voorbeelden van 'duurzaam doen' onder andere op het gebied van energietransitie, circulaire economie en klimaatadaptatie.

R/S						6,8	6	7	7	7,5	8	8
						(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie Gemeente Haarlem stimuleert en faciliteert Haarlemmers om energie te besparen en duurzame energie op te wekken via het beschikbaar stellen van financiering (zoals een subsidie, lening)

Prestatie indicator Aantal verstrekte duurzaamheidsleningen (Rijkswaterstaat Klimaatmonitor)

R/S	30	30	17	20	52	97	80	100	100	100	100	100
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie Creëren van bewustwording hoe Haarlemmers zelf bij kunnen dragen aan de duurzaamheidsdoelstellingen door middel van campagnes, educatie en het delen van goede voorbeelden.

Prestatie indicator Aantal unieke interviews met ambassadeurs (Haarlemse duurzaamheidsmonitor).

R/S						32	35	35	35	35	35	35
						(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Beleidsveld 42 Economie, toerisme en cultuur

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 42 Economie, toerisme en cultuur

Doel Toename economische activiteiten en werkgelegenheid

Effect indicator Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar (LISA) ([BZK](#))

R/S	106,5	128,5	134,6	140,0	147,8	158,0	150	159	160	161	162	163
	(2007)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Effect indicator	Aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar (CBS/LISA) (BZK)											
R/S	678,4 (2007)	621,5 (2015)	617,4 (2016)	624,8 (2017)	647,6 (2018)	661,2 (2019)	652 (2020)	662 (2021)	663 (2022)	664 (2023)	665 (2024)	666 (2025)
Effect indicator	Percentage functiemenging: de verhouding tussen banen en woningen, waarbij de index varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken)(CBS/LISA/ABF) (BZK)											
R/S	48,3% (2004)	46,8% (2015)	46,8% (2016)	47,1% (2017)	47,7% (2018)	48,2% (2019)	47,9% (2020)	49,0% (2021)	49,1% (2022)	49,2% (2023)	49,3% (2024)	49,4% (2025)
Prestatie	Borgen van ruimte voor werken door voldoende planologische ruimte in de ontwikkelzones, rondom OV-knooppunten en intensivering van werkgebieden. De gemeente wil voldoende ruimte reserveren om in 2025 8.600 extra banen toe te voegen en daarmee de woonwerkverhouding van 0,43 baan per inwoner in balans te houden. Gemeente reserveert voor de zogenaamde wijkverzorgende economie 15% van de ontwikkelruimte in de ontwikkelzones.											
Prestatie indicator	Woon-werkbalans: de verhouding tussen het aantal banen en het aantal inwoners											
R/S		0,41 (2015)	0,41 (2016)	0,41 (2017)	0,43 (2018)	0,44 (2019)	0,4 (2020)	0,4 (2021)	0,5 (2022)	0,5 (2023)	0,5 (2024)	0,5 (2025)
Prestatie	Bieden van optimaal ondernemers- en vestigingsklimaat op basis van de actuele Economische visie Haarlem. Voor de Waarderpolder speelt Stichting Parkmanagement hier een rol in.											
Prestatie indicator	Rapportcijfer ondernemings- en vestigingsklimaat (Onderzoek ondernemingsklimaat: EZK/Ecorys t/m 2018; VNG vanaf 2020)											
R/S	5,7 (2014)	- (2015)	5,9 (2016)	6,0 (2017)	5,9 (2018)	- (2019)	6,2 (2020)	6,3 (2021)	6,4 (2022)	6,5 (2023)	6,6 (2024)	6,7 (2025)
Doel	Kwalitatieve groei toerisme met aandacht voor de leefbaarheid bewoners. Het gaat niet alleen om hogere bezoekersaantallen maar ook om het aantrekken van bepaalde typen bezoekers op bepaalde momenten en bepaalde plekken. Voor dagrecreatie van Haarlemmers wordt dit samen met Recreatieschap Spaarnwoude vormgegeven. De balans tussen wonen, werken en recreëren en het beperken van overlast staan hierbij centraal.											
Effect indicator	Aantal toeristische binnenlandse dagbezoeken aan Haarlem (x 1.000) (Toeristisch bezoek aan steden NBTC-NIPO Research).											
R/S				4.944 (2017)	5.689 (2018)	4.254 (2019)	- (2020)	2.500 (2021)	3.000 (2022)	3.500 (2023)	4.000 (2024)	4.500 (2025)
Effect indicator	Gemiddelde besteding per Nederlandse dagbezoeker in Haarlem in euro's (Toeristisch bezoek aan steden NBTC-NIPO Research).											
R/S				49,6 (2017)	51,3 (2018)	56,3 (2019)	53 (2020)	40 (2021)	45 (2022)	50 (2023)	53 (2024)	56 (2025)
Effect indicator	Aantal overnachtingen van toeristische bezoekers in Haarlem x 1.000 (Cocensus). De cijfers over 2019 betreffen een prognose omdat vanwege de coronacrisis het rappelleren van iedereen die nog geen aangifte heeft gedaan is uitgesteld.											
R/S	286 (2008)	369 (2015)	383 (2016)	427 (2017)	496 (2018)	501 (2019)	574 (2020)	300 (2021)	325 (2022)	350 (2023)	375 (2024)	400 (2025)
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat aangeeft vaak of regelmatig overlast te ondervinden van toerisme (Inwonerspeiling)											
R/S						11% (2019)	5% (2020)	7% (2021)	8% (2022)	9% (2023)	10% (2024)	11% (2025)

Prestatie	Stimuleren kwaliteitstoerisme door samen met Haarlem Marketing en het Haarlem Convention Bureau gericht deze doelgroep (criteria worden bepaald bij vaststellen Toeristische Koers) aan te trekken. In ieder geval wordt daarbij ingezet op de zakelijke (verblijfs)bezoeker, omdat die relatief veel besteedt en vooral op doordeweekse dagen Haarlem bezoekt.													
Prestatie indicator	Het aantal bezoekers dat in hotels in Haarlem verblijft met een zakelijk motief (x 1.000) (VisitorData). Op dit moment zijn nog niet alle hotels aangesloten op het online nachtregister en 2020 is vanwege de coronacrisis een afwijkend jaar. In 2021 zal daarom de nulmeting plaatsvinden.													
R/S							- (2020)	63 (2021)	72 (2022)	81 (2023)	90 (2024)	100 (2025)		
Prestatie	Het voorkomen van negatieve effecten van toerisme (zoals overlast) door bezoekers in tijd en plaats te spreiden. Dit kan onder andere door te kiezen voor jaarrond (zakelijk) toerisme en te sturen op spreiding van dagattracties/voorzieningen in de stad.													
Prestatie indicator	Gemiddelde bezettingsgraad hotels in het laagseizoen in de maanden januari, februari, maart, november en december (VisitorData). Vanwege de coronacrisis zijn de streefwaarden een (ruwe) inschatting.													
R/S							40% (2020)	30% (2021)	40% (2022)	45% (2023)	50% (2024)	50% (2025)		
Doel	Vergroten deelname aan een kwalitatief en gevarieerd kunst- en cultuuraanbod, waarbij het cultuurhistorische gedeelte onder andere met het Noord-Hollands Archief wordt opgepakt													
Effect indicator	Bezoekersaantallen (x1.000) bibliotheek en gesubsidieerde podia en musea.													
R/S							1.400 (2018)	1.393 (2019)	700 (2020)	1.000 (2021)	1.400 (2022)	1.410 (2023)	1.420 (2024)	1430 (2025)
Effect indicator	Oordeel Haarlemmers over het cultureel aanbod in Haarlem (rapportcijfer) (Inwonerspeiling)													
R/S	7,4 (2007)	8,0 (2015)	8,0 (2016)	8,1 (2017)	8,1 (2018)	7,8 (2019)	8 (2020)	8 (2021)	8 (2022)	8 (2023)	8 (2024)	8 (2025)		
Prestatie	In stand houden/subsidiëren culturele infrastructuur. De gemeente geeft talentontwikkeling en meer cultuur in Haarlemse wijken prioriteit. De gemeente stimuleert de kruisbestuiving van cultuurinstellingen onderling door versterken van de samenwerking tussen kleine en grote instellingen. Voor de verbinding met andere domeinen onderzoekt de gemeente in 2020 hoe dit duurzaam en resultaatgericht tot stand gebracht kan worden.													
Prestatie indicator	Aantal gesubsidieerde projecten Cultuurstimuleringsfonds (Gemeentelijke registratie)													
R/S	47 (2006)	69 (2015)	55 (2016)	80 (2017)	80 (2018)	109 (2019)	60 (2020)	90 (2021)	90 (2022)	90 (2023)	90 (2024)	90 (2025)		

Beleidsveld 43 Grondexploitaties

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 43 Grondexploitaties

Doel Risico's bij grondverkoop beheersbaar houden

Prestatie Verstrekken van financiële stand van zaken bij grondverkoop

Financiën

Progr. Bel. veld	Duurz. Stedelijke Vernieuwing	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
41	Duurzame sted. ontwikkeling	11.124	12.478	14.748	12.946	11.561	11.780	11.880
42	Economie, toerisme en cultuur	30.737	32.102	30.582	30.525	30.003	30.002	30.033
43	Grondexploitaties	7.392	15.264	10.660	7.605	7.869	630	629
	Totaal lasten	49.253	59.844	55.991	51.076	49.434	42.413	42.542
Baten (exclusief mutaties reserves)								
41	Duurzame sted. ontwikkeling	-832	-630	-789	-736	-736	-736	-736
42	Economie, toerisme en cultuur	-1.510	-1.169	-1.170	-1.170	-1.094	-1.076	-1.076
43	Grondexploitaties	-9.758	-16.234	-10.711	-13.591	-9.331	-3.449	-3.449
	Totaal baten	-12.100	-18.033	-12.670	-15.497	-11.162	-5.262	-5.262
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
41	Duurzame sted. ontwikkeling	10.292	11.848	13.959	12.209	10.825	11.044	11.144
42	Economie, toerisme en cultuur	29.228	30.933	29.413	29.355	28.909	28.926	28.957
43	Grondexploitaties	-2.366	-970	-51	-5.986	-1.462	-2.819	-2.820
	Totaal saldo	37.153	41.811	43.321	35.579	38.272	37.151	37.280
	Toevoegingen aan reserves	5.422	6.649	458	6.378	1.819	3.009	3.009
	Onttrekkingen aan reserves	-2.934	-7.567	-774	-487	-165	0	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	39.641	40.893	43.005	41.470	39.926	40.160	40.289

Analyse saldo beleidsveld Duurzame sted. ontwikkeling

41 Duurzame sted. ontwikkeling	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	12.478	-630	11.848
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	14.748	-789	13.959
Vershil	2.270	-159	2.111

4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 2,3 miljoen hoger dan in 2020.	2.270	n
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend	664	n
Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2020	-352	v
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Budgetoverhevelingen (inc. 2020)	-225	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Budgetoverheveling ivm vervroegen Digitaliseringsopgaaft en MER Haarlem	-380	v
Bestemming resultaat jaarrekening 2019 (inc. 2020)	-447	v
Gewelmaatregelen geluidsanering woningen (zie ook baten)	-500	v
Onttrekking 2020 reserve Bodemprogramma ten behoeve van uitvoering projecten	-750	v
Onttrekking 2020 Reserve Groei t.b.v. Groei algemeen	-200	v
<i>Begroting 2021</i>		
Budgetneutrale verschuiving gebiedsbudgetten	3.638	n
Ambities programma's Groei, Duurzaamheid en SOR	354	n
2fte ontwikkelmanagers PG gedekt vanuit reserve groei	203	n
Risicoreservering MRA-investeringen	150	n
Diverse verschillen < € 100.000.	115	n
4.1 Duurzame stedelijke ontwikkeling	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,2 miljoen hoger dan in 2020.	-159	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Gewelmaatregelen geluidsanering woningen (zie ook lasten)	500	n
<i>Begroting 2021</i>		
Budgetneutrale verschuiving gebiedsbudgetten	-659	v
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Economie, toerisme en cultuur

42 Economie, toerisme en cultuur	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	32.102	-1.169	30.933
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	30.582	-1.170	29.413
Vershil	-1.519	-1	-1.520

4.2 Economie, toerisme en cultuur	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 1,5 miljoen lager dan in 2020.	-1.519	v
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-607	v
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Verschuiving van uitgaven tussen IP en exploitatie (2020)	-1.072	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Aanvullende subsidie Frans Hals Museum	-350	v
Verschuiving van uitgaven tussen IP en exploitatie (2020)	131	n
<i>Begroting 2021</i>		
Indexatie 2021-2025	571	n
Recreatieschap Spaarnwoude	-176	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-16	v

4.2 Economie, toerisme en cultuur	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 nagenoeg gelijk aan 2020.	-1	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-1	v

Analyse saldo beleidsveld Grondexploitaties

43 Grondexploitaties	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	15.264	-16.234	-970
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	10.660	-10.711	-51
Vershil	-4.604	5.523	919

4.3 Grondexploitaties	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 4,6 miljoen lager dan in 2020.	-4.604	v
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-7.734	v
<i>Begroting 2021</i>		
Actualiseren MPG	3.836	n
Effect aanpassing kostenverdeling	-663	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-43	v

4.3 Grondexploitaties	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 5,5 miljoen lager dan in 2020.	5.523	n
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere baten gerekend	4.024	n
<i>Begroting 2021</i>		
Actualiseren MPG	722	n
Effect aanpassing kostenverdeling	777	n
Diverse verschillen < € 100.000.		

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2021	458	774
Reserve Grondexploitaties	458	422
Reserve Leefomgeving		87
Reserve Budgetoverheveling		190
Reserve Groei van de stad		75

Investerings programma

lp-nr.	Omschrijving	Investering 2021
Investeringsen waarvoor reeds krediet is verleend		
GOB.92	Slachthuis gebouw E-renovatie en popcentrum	2.600
GRX.01	Vorbereiding grex 'Entree het Verre Oosten'	160
Investeringsen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
CLT.00	Vervangingsinvesteringen cultuurpodia	908
CLT.04	Vervanging Philharmonie (niet gebouwgebonden)	200
CLT.05	Vervanging Philharmonie (niet gebouwgebonden)	180
Totaal netto investeringen		4.048

Risico's

Er zijn dertien risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 4, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 1,7 miljoen.

Programma 5 Beheer en onderhoud

Commissie	Beheer
(Coördinerende) Portefeuilles	Beheer en onderhoud openbare ruimte, Parkeren, Duurzaamheid, Mobiliteit, Vastgoed
Afdeling(en)	Beheer en Beleid Openbare Ruimte, Bedrijven, Programma- en gebiedsmanagement, Project- en contractmanagement, Vastgoed

Programmadoelstelling (missie)

Het doel van het programma is het verbeteren van de kwaliteit van de openbare ruimte.

Om als Haarlem te kunnen groeien en tegelijkertijd groen, bereikbaar en leefbaar te blijven, is er een verschuiving nodig van autogebruik naar lopen, fietsen en het openbaar vervoer, de zogeheten mobiliteitstransitie. De gemeente investeert daarom zodanig in de stad dat alternatieven voor de auto relatief aantrekkelijker worden.

Het oppervlak kleinschalig groen wordt vergroot door het omvormen van parkeerplaatsen naar groen, de aanleg van geveltuinen en 'steenbreek' acties. Er komt meer ecologisch beheerd groen waardoor het planten- en dierenleven gevarieerder wordt. Het aantal bomen in versteende wijken wordt uitgebreid.

Tegen vervuiling op straat worden in 2021 de maatregelen uit het beleidsplan Schoon uitgevoerd. Het resultaat is een schonere stad dat wordt gemeten door het tellen van straatvuil en het meten van schoonbeleving via interviews.

Kaderstellende beleidsnota's

- Integraal Waterplan 2014 ([2013/526116](#))
- Structuurvisie Openbare Ruimte ([2018/137160](#))
- Gemeentelijk Grondwaterplan ([2008/136751](#))
- Visie en Strategie Beheer en Onderhoud ([2012/398572](#))
- Actualisatie Visie Beheer en Onderhoud ([2018/6828](#))
- Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan ([2017/361078](#))
- Haarlems Verkeer- en Vervoerplan HVVP (2002/182821)
- Actielijst voor actualisatie HVVP ([2010/30353](#))
- Regionale bereikbaarheidsvisie Zuid-Kennemerland ([2020/51027](#))
- Duurzaam Ontwikkelingsmodel Mobiliteit en Ruimte ([2016/245554](#))
- Parkeervisie ([2013/138311](#))
- Strategisch Plan Afvalscheiding SPA ([2017/183828](#))
- Actualisatie ecologisch beleidsplan 2013-2030 ([2019/693806](#))
- Omvorming maaibeheer ([2020/199046](#))

Doelenboom Programma 5 'Beheer en onderhoud'				
Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	Kwaliteit van de openbare ruimte op vastgesteld niveau houden	% Haarlemmers dat tevreden is over onderhoud openbare ruimte in hun wijk	Uitvoeren van dagelijks onderhoud in openbare ruimte	% openbare ruimte waar dagelijks onderhoud voldoet aan het beeldkwaliteitsniveau
	Toename van groen en ecologie in de stad	Groenoppervlak van de openbare ruimte (ha)	Verminderen verharding en aanbrengen groen	Groenoppervlak wijk- en buurtgroen (ha)
			Toevoegen meer bomen in projecten en versteende wijken	Aantal bomen in de openbare ruimte
			Aanwijzen groenstroken voor ecologisch beheer	Aantal nieuw geplante bomen in de openbare ruimte Toename van de biodiversiteit
5.2 Parkeren	Verbetering van de duurzame inzameling van het huishoudelijk afval.	Omvang huishoudelijk restafval (BZK)	Verbetering van de mogelijkheden voor huishoudens om afval gescheiden aan te leveren	Oppervlak ecologisch beheerd groen (ha)
	Verduurzamen mobiliteit: meer gebruik van schonere vervoermiddelen	% Haarlemmers dat voor de grootste afstand in het woon-werk verkeer de fiets gebruikt	Verbetering fietsroutes en fietsnetwerk	Tevredenheid Haarlemmers over totaalvoorzieningen fietsers
		% Haarlemmers dat regelmatig de fiets gebruikt	Toegankelijk maken bushaltes, verbeteren OV-knooppunt en onderzoek naar extra OV-knooppunt	Aantal toegankelijke bushaltes
		% elektrische auto's t.o.v. totaal aantal auto's	Verbeteren verkeersveiligheid bij herinrichtingen en inzet op aanpak school-thuisroutes.	Tevredenheid reizigers over gebruik van openbaar vervoer
	Verbeteren verkeersveiligheid	Oordeel Haarlemmers over de verkeersveiligheid	Verkeerseducatie op scholen en meedoen met landelijke verkeersveiligheidscampagnes	% scholen dat mee heeft gedaan met aanpak veilige school-thuisroutes.
		Aantal verkeersslachtoffers		% scholen met verkeerseducatie
	Voldoende en goede fietsparkeervoorzieningen	Oordeel Haarlemmers over parkeerplekken voor fietsers	Realiseren extra fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten	Aantal fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten
			Realiseren extra fietsparkeerplekken in de binnenstad	Parkeerdruk van fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten
	Minder parkeerverlast in woonwijken	% Haarlemmers dat (zeer) veel overlast ervaart van parkeren in de eigen woonbuurt		Aantal fietsparkeerplekken in de binnenstad
			Verlagen parkeerdruk door invoering parkeerregulering	Parkeerdruk van fietsparkeerplekken in de binnenstad
5.3 Overige beheertaken	Verhogen waardering varende bezoekers Haarlemse waterwegen	Oordeel van (varende) Haarlemmers over de kwaliteit van waterwegen		Parkeerdruk in gereguleerd gebied
			Uitvoeren van gedeeltes van Ambitiekaart Haarlemse wateren	Parkeerdruk buiten gereguleerd gebied

Beleidsvelden

Beleidsveld 51 Openbare ruimte en mobiliteit

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 51 Openbare ruimte en mobiliteit														
Doel	De kwaliteit van de openbare ruimte op vastgesteld niveau houden													
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat (zeer) tevreden is over het onderhoud van de openbare ruimte in hun wijk (Inwonerspeiling)													
R/S	46% (2010)	44% (2015)	42% (2016)	44% (2017)	44% (2018)	43% (2019)	- (2020)	50% (2021)	52% (2022)	54% (2023)	56% (2024)	58% (2025)		
Prestatie	Het uitvoeren van dagelijks onderhoud in de openbare ruimte op verharding, riolering, groen en andere objecten													
Prestatie indicator	Percentage openbare ruimte waar dagelijks onderhoud voldoet aan het beeldkwaliteitsniveau. Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2020. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.													
R/S							- (2020)	90% (2021)	92% (2022)	93% (2023)	94% (2024)	94% (2025)		
Doel	Toename van groen en ecologie in de stad													
Effect indicator	Het groenoppervlak van de openbare ruimte (ha) in Haarlem (Gemeentelijke registratie).													
R/S					357 (2016)	357 (2017)	373 (2018)	374 (2019)	374 (2020)	375 (2021)	376 (2022)	377 (2023)	378 (2024)	378 (2025)
Prestatie	De verharding wordt verminderd en hier wordt groen aangebracht.													
Prestatie indicator	Groenoppervlak wijk- en buurtgroen (ha) (Gemeentelijke registratie).													
R/S					162 (2016)	162 (2017)	161 (2018)	163 (2019)	164 (2020)	165 (2021)	166 (2022)	167 (2023)	168 (2024)	169 (2025)
Prestatie	Aantal bomen in de openbare ruimte (Gemeentelijke registratie). Minimaal een keer in de drie jaar worden de bomen herteld. Dit kan leiden tot schommelingen in het aantal bomen.													
R/S					60.771 (2016)	60.493 (2017)	60.503 (2018)	61.553 (2019)	61.500 (2020)	64.000 (2021)	64.400 (2022)	64.700 (2023)	64.900 (2024)	65.000 (2025)
Prestatie	In projecten worden waar mogelijk meer bomen gepland dan er voorheen stonden en worden er meer bomen toegevoegd in versteende wijken.													
Prestatie indicator	Aantal nieuw aangeplante bomen in de openbare ruimte (Gemeentelijke registratie). Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2020. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.													
R/S							400 (2020)	400 (2021)	300 (2022)	200 (2023)	100 (2024)	100 (2025)		
Prestatie	De biodiversiteit neemt toe (gemeten aan de hand van wilde bijen) (Gemeentelijke registratie). Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2021. Gezien de aard van de indicator zijn de streefwaarden niet in te schatten zonder nulmeting.													
R/S								- (2021)	- (2022)	- (2023)	- (2024)	- (2025)		
Prestatie	Een aantal groenstroken wordt aangewezen voor ecologisch beheer													

Prestatie Het oppervlak ecologisch beheerd groen in ha (Gemeentelijke registratie).												
indicator												
R/S						232	-	249	254	258	263	263
						(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Doel Verbetering van de duurzame inzameling van het huishoudelijk afval.												
Effect indicator Omvang huishoudelijk restafval in kg per inwoner (CBS) (BZK)												
R/S	311	268	261	248	238	213	205	200	185	130	130	130
	(2006)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie Verbetering van de mogelijkheden voor huishoudens om afval gescheiden aan te leveren.												
Prestatie indicator Percentage afval dat gescheiden wordt aangeleverd door de huishoudens (Gemeentelijke registratie via Spaarnelanden).												
R/S		37%	-	-	-	49%	53%	55%	61%	68%	68%	68%
		(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Doel Verduurzamen mobiliteit: meer gebruik van schonere vervoermiddelen en minder auto kilometers voor kortere afstanden												
Effect indicator Percentage Haarlemmers dat fiets, e-bike of OV (trein of bus) gebruikt als belangrijkste vervoersmiddel voor de grootste afstand in het woon-werkverkeer (Inwonerspeiling)												
R/S				57%	56%	54%	-	56%	57%	57%	58%	58%
	(2008)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator Percentage Haarlemmers dat regelmatig de fiets gebruikt (Inwonerspeiling)												
R/S				82%	83%	82%	-	83%	84%	84%	85%	85%
				(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator Aandeel elektrische auto's (op het totaal aantal auto's) (RDW/CBS).												
R/S		1,1%	1,2%	1,2%	1,8%		-	5,0%	8,0%	12,0%	17,0%	23,0%
		(2016)	(2017)	(2018)	(2019)		(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie Verbeteren van fietsroutes en fietsnetwerk, waaronder het inzetten op regionale fietsroute Haarlem-Velsen, het realiseren van een fietsstraat in de L. van Deyssellaan, voorrang voor fietsers bij de Stuyvesantbrug en Orionbrug, verbreden fietspad Zijlweg richting Westelijke Randweg. Dit wordt ook regionaal gestimuleerd door Gemeenschappelijke Regeling Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland .												
Prestatie indicator Oordeel Haarlemmers over het totaal van het voorzieningenniveau voor fietsers (rapportcijfer) (Inwonerspeiling)												
R/S	6,2	6,2	6,3	6,2	6,2	6,1	6,3	6,3	6,3	6,4	6,5	6,5
	(2009)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie Toegankelijk maken bushaltes, verbeteren OV-knooppunt Houtplein en onderzoek naar extra OV-knooppunt Haarlem-Nieuw Zuid i.c.m. herrouteren buslijnen.												

Prestatie Aantal toegankelijke bushaltes (Gemeentelijke registratie) indicator												
R/S					216	216	-	255	255	258	258	268
	(2008)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie Tevredenheid reizigers over het gebruik van openbaar vervoer, voor buslijnen die vallen onder de concessie indicator Haarlem/IJmond (rapportcijfer, bron: landelijke OV-Monitor).												
R/S						7,9	-	7,9	8,0	8,0	8,0	8,0
						(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Doel Verbeteren verkeersveiligheid												
Effect Oordeel Haarlemmers over de verkeersveiligheid van de stad (rapportcijfer) (Inwonerspeiling) indicator												
R/S	6,1	6,5	6,6	6,5	6,5	6,5	-	6,6	6,7	7,0	7,0	7,0
	(2007)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect Aantal verkeersslachtoffers (bron: landelijk/VIAstat). Streefwaarden kunnen nog worden bijgesteld op basis van indicator nieuw te ontwikkelen verkeersbeleid.												
R/S						365	-	350	350	350	350	350
						(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie Verbeteren verkeersveiligheid bij herinrichtingen en inzet op aanpak school-thuisroutes.												
Prestatie Percentage scholen dat mee heeft gedaan met aanpak veilige school-thuisroutes. indicator												
R/S						0%	-	10%	20%	25%	30%	40%
						(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie Verkeerseducatie op scholen en meedoen met landelijke verkeersveiligheidscampagnes (bijv. MONO (aandacht bij het verkeer) en fietsverlichting).												
Prestatie Percentage scholen met verkeerseducatie (bron: monitor PNH). indicator												
R/S						38%	-	45%	55%	65%	75%	85%
						(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Beleidsveld 52 Parkeren

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 52	Parkeren											
Doel	Voldoende en goede fietsparkeervoorzieningen											
Effect indicator	Oordeel Haarlemmers over de parkeerplekken voor fietsers (rapportcijfer) (Inwonerspeiling)											
R/S	5,5	5,9	6,0	5,9	5,9	5,8	-	6,5	6,8	7,0	7,2	7,2
	(2009)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie Realiseren extra fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten (stations en R-net haltes)												

Prestatie Aantal fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten. indicator													
R/S		9.686	-	10.266	10.866	11.066	11.266	15.266					
		(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)					
Prestatie Parkeerdruk van fietsparkeerplekken bij OV-knooppunten. indicator													
R/S		94%	-	92%	90%	89%	87%	80%					
		(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)					
Prestatie Realiseren extra fietsparkeerplekken in de binnenstad.													
Prestatie Aantal fietsparkeerplekken in de binnenstad. indicator													
R/S		6.597	-	7.323	8.777	9.027	9.277	9.577					
		(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)					
Prestatie Parkeerdruk van fietsparkeerplekken in de binnenstad. indicator													
R/S		136%	-	125%	110%	105%	95%	90%					
		(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)					
Doel	Minder parkeeroverlast in woonwijken												
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat (zeer) veel overlast ervaart van parkeren in de eigen woonbuurt (Inwonerspeiling)												
R/S		29%	32%	31%	34%	35%	35%	-	33%	32%	32%	30%	30%
		(2010)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie Verlagen parkeerdruk door (op plekken waar de situatie erom vraagt) invoeren van parkeerregulering i.c.m. vergunningplafonds en passende tarieven.													
Prestatie Parkeerdruk in gereguleerd gebied (onderzoek: Trajan). Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2020. De indicator streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.													
R/S			-	88%	87%	87%	86%	85%					
			(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)					
Prestatie Parkeerdruk buiten gereguleerd gebied (onderzoek: Trajan). Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2020. De streefwaarden zijn een (ruwe) inschatting.													
R/S			-	88%	88%	87%	87%	86%					
			(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)					

Beleidsveld 53 Overige beheertaken

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 53 Overige beheertaken												
Doel Verhogen van de waardering van varende bezoekers voor kwaliteit Haarlemse waterwegen.												
Effect indicator Oordeel van (varende) bezoekers aan Haarlem over de voorzieningen op en aan de wateren in Haarlem (rapportcijfer, bron: Onderzoek 'Pleziervaart op het Spaarne' ; 3-jaarlijkse meting)												
R/S	7,0	-	6,9	-	-	7,5	-	-	7,7	-	-	-
	(2010)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Financiën

Progr. Bel. veld	Beheer en Onderhoud	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
51	Openbare ruimte en mobiliteit	76.242	74.407	71.001	71.265	72.590	73.942	75.759
52	Parkeren	13.313	13.683	13.037	13.339	13.490	13.578	13.638
53	Overige beheertaken	22.426	19.459	19.311	19.205	19.525	19.899	20.134
	Totaal lasten	111.980	107.550	103.348	103.809	105.606	107.420	109.532
Baten (exclusief mutaties reserves)								
51	Openbare ruimte en mobiliteit	-40.317	-39.282	-39.882	-39.717	-39.607	-39.682	-40.027
52	Parkeren	-22.959	-18.351	-21.890	-23.775	-23.775	-23.775	-23.775
53	Overige beheertaken	-25.811	-24.606	-22.291	-22.258	-22.254	-22.254	-22.254
	Totaal baten	-89.087	-82.239	-84.064	-85.749	-85.636	-85.711	-86.056
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
51	Openbare ruimte en mobiliteit	35.925	35.126	31.118	31.549	32.983	34.260	35.732
52	Parkeren	-9.646	-4.668	-8.853	-10.436	-10.285	-10.197	-10.137
53	Overige beheertaken	-3.385	-5.147	-2.981	-3.053	-2.728	-2.355	-2.120
	Totaal saldo	22.893	25.311	19.284	18.060	19.970	21.709	23.476
	Toevoegingen aan reserves	8.644	7.518	3.519	3.519	3.519	3.519	3.519
	Onttrekkingen aan reserves	-4.539	-4.937	-1.168	-1.248	-1.318	-1.487	-1.653
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	26.998	27.892	21.635	20.331	22.171	23.741	25.341

Analyse saldo beleidsveld Openbare ruimte en mobiliteit

51	Openbare ruimte en mobiliteit	Lasten	Baten	Saldo
	Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	74.407	-39.282	35.126
	Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	71.001	-39.882	31.118
	Vershil	-3.407	-601	-4.007

5.1 Openbare ruimte en mobiliteit**bedrag v/n**

Toelichting lasten

De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 3,4 miljoen lager dan in 2020. **-3.407 v**

Meerjarenraming 2020-2024

In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend 2.414 n

Amendementen en aanvullende voorstellen bij begroting 2020 -405 v

Bestuursrapportage 2019

Budgetoverheveling Structuurvisie Openbare Ruimte (SOR) (inc. 2020) -300 v

Voortgangsrapportage 2020

Actualisatie kapitaallasten 485 n

Aanpassing kostenverdeling 2020 464 n

Extra kosten afval en reiniging i.v.m. corona (inc. 2020) -716 v

Bestemming resultaat jaarrekening 2019 (inc. 2020) -200 v

Omzetten materieel budget naar inhuur budget 150 n

Onttrekking Reserve Leefomgeving -348 v

Verschuiving van uitgaven tussen IP en Exploitatie (inc. 2020) -730 v

Begroting 2021

Actualisatie kapitaallasten -1.448 v

Effect aanpassing kostenverdeling -370 v

Indexatie budgetten 1.009 n

Verschuiving gebiedsbudgetten -3.638 v

Verschuiving van uitgaven tussen IP en exploitatie (2021 e.v.) 154 n

Diverse verschillen < € 100.000. 72 n

5.1 Openbare ruimte en mobiliteit	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,6 miljoen hoger dan in 2020.	-601	v
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere baten gerekend	-610	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Dotatie reserve Leefomgeving ivm grondverkoop Zuidstrook blok 2 (inc 2020)	200	n
Lagere baten grondstoffenbalans SPA	-341	v
<i>Begroting 2021</i>		
Indexatie 2021-2025	-628	v
Budgetneutrale verschuiving gebiedsbudgetten	656	n
Herrekening baten afvalstoffen-en rioolheffing (nulproducten)	122	n
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Parkeren

52 Parkeren	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	13.683	-18.351	-4.668
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	13.037	-21.890	-8.853
Verschil	-646	-3.539	-4.185

5.2 Parkeren	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,6 miljoen lager dan in 2020.	-646	v
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend	195	n
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Bestemming resultaat jaarrekening 2019 (inc. 2020)	-604	v
Verschuiving van uitgaven tussen IP en exploitatie (2020)	-120	v
<i>Begroting 2021</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-116	v
Indexatie budgetten	120	n
Diverse verschillen < € 100.000.	-121	v

5.2 Parkeren	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 3,5 miljoen hoger dan in 2020.	-3.539	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Derving parkeerbaten 2020 vanwege corona	-3166	v
<i>Begroting 2021</i>		
Indexatie 2021-2025	-373	v
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Overige beheertaken

53 Overige beheertaken	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	19.459	-24.606	-5.147
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	19.311	-22.291	-2.981
Verschil	-148	2.314	2.166

5.3 Overige beheertaken		
	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,1 miljoen lager dan in 2020.	-148	v
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend	269	n
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Uitruilen lasten IP en exploitatie	-500	v
Aan- en verhuur tijdelijke sportaccomodatie Planetenlaan (zie ook baten)	-214	v
Gebiedsvisie Kleverlaan (inc. 2020)	-186	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Aanwending reserve Achterstallig Onderhoud Dolhuys (inc. 2020)	-335	v
Baggeren Kleverlaan (inc. 2020)	-132	v
Bestemming resultaat jaarrekening 2019 (inc. 2020)	-225	v
Onttrekking reserve vastgoed tbv sloop Fietsznfabriek (inc. 2020)	-273	v
Verkoop grond aan de Minckelersweg (inc. 2020)	-221	v
Verschuiving van uitgaven tussen IP en Exploitatie (inc. 2020)	910	n
<i>Begroting 2021</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-156	v
Effect aanpassing kostenverdeling	389	n
Indexatie budgetten	190	n
Effecten nieuwe personeelsbegroting	288	n
Diverse verschillen < € 100.000.	48	n

5.3 Overige beheertaken	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 2,3 miljoen lager dan in 2020.	2.314	n
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere baten gerekend	75	n
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Aan- en verhuur tijdelijke sportaccommodatie Planetenlaan (zie ook lasten)	214	n
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Verkoop grond aan de Minckelersweg + diverse gronden (inc. 2020)	2.995	n
Gederfde huurinkomsten van sportaccommodaties (inc. 2020)	-464	v
Minder havengelden vanwege coronacrisis (inc. 2020)	-151	v
<i>Begroting 2021</i>		
Indexatie budgetten	-315	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-40	v

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2021	3.519	1.168
Reserve Baggeren	219	
Reserve Kapitaallasten Maatschappelijk Nut	3.300	968
Reserve Vastgoed		200

Investerings programma

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2021
Investeringsen waarvoor reeds krediet is verleend		
VG.IN	Levensduur verlengende investeringen gemeentelijk bezit	67
12.15	Vervanging betaalapparatuur en camera's parkeergarages	837
GOB.65	Parkeervoorziening Schalkstad	1.800
81.29	Sporthal Sportweg (Openbare ruimte)	316
GOB.39	Kerklaan aanleg parkeervoorziening	156
GOB.62	Houtplein herinrichting	2.000
GOB.75	Middengebied Schalkwijk herinr. OR	700
63.19	Harmenjansweg IP 63.19 riool	270
GOB.91	Harmenjansweg verharding MN	955
IP.MN	Investering maatschappelijk nut (stelpost 2021 e.v.)	3.100
WZ.06	Molenwijk, wandelpromenade	500
63.19	Rioleringen (begroting 2020)	2.730
63.19	Rioleringen (begroting 2021)	8.857
64.04 b	Aziëweg waterverbinding	300
BIB.01	Renovatie en modernisering bibliotheekvestigingen	1.000
Investeringsen waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
63.19	Integrale vernieuwing openb.ruimte Meerwijk, riolering	500
FTS.01	Actieplan Fiets (inc. Groenmarkt)	2.600
GOB.23	Reconstructie Nieuwe Groenmarkt	74
GOB.43	Schoterbos - vervolfasen	2.300
GOB.61	Fietsparkeergarage Raaks	692
GOB.64	Kruising Jan Gijzenkade/P.C. Boutenstraat	100
GOB.70	Amerikaweg	2.858
GOB.73	Bomen in Schalkwijk	700
GOB.77	Schalkstad, openbare ruimte	1.250
GOB.78	Integrale vernieuwing openb.ruimte Meerwijk	1.395
GOB.79	Integrale vernieuwing openb.ruimte Zuiderpolder	400
GOB.80	Schalkwijkerbrug vervanging	800
GOB.90	Vervangen openbare verlichting door LED	400
OR.001	Cronjéstraat herinrichten	150
OR.003	Fietsknelpunten Kennemerplein en Schoterweg	250
OR.004	Herinrichten Prins Bernhardlaan	500
OR.005	LV-verbinding Entree-oost ter hoogte van St. Jacob	10
OR.011	Schouwbroekerplas saneren en herinrichten	250
OR.013	Waterverbinding Floris van Adrichemlaan (incl Poort van Boerhaave grachtje)	250
OR.014	Vervanging kade Buitenzorgkade	650
SOR.00	SOR - Duurzame mobiliteit	3.500

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2021
SOR.01	SOR - Water, groen, klimaatadaptatie, ecologie	2.005
VG.IN	Drainage Waarderhaven	147
	Totaal bruto investeringen	45.369
	Investeringsbijdragen	
GOB.65	Parkeervoorziening Schalkstad (bijdrage)	1.400-
GOB.62	Houtplein herinrichting (bijdrage)	2.400-
GOB.70	Amerikaweg (bijdrage)	150-
GOB.77	Schalkstad, openbare ruimte (bijdrage)	250-
GOB.91	Harmenjansweg verharding MN - bijdrage derden	290-
GOB.91	Harmenjansweg verharding MN - bijdrage subsidie	340-
	Totaal netto investeringen	40.539

Risico's

Er zijn drie risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 5, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 0,2 miljoen.

CLUSTER BURGER EN BESTUUR

Inleiding en context

De dienstverlening door de gemeente heeft niet geleden onder de coronacrisis. Het Klantcontactcentrum (KCC) is grotendeels fysiek aanwezig, ook omdat voor veel producten het wettelijk is bepaald dat de klant fysiek aanwezig is. Het KCC werkt nu wel uitsluitend op afspraak om de klantenstroom beter te kunnen reguleren. Bij een klein aantal producten is de werkwijze (grotendeels) digitaal geworden.

Het besturen van de stad gebeurt in samenspraak met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties. De samenspraak gebeurt na de coronacrisis vaak op een digitale manier. Die digitale manier kent beperkingen maar biedt ook kansen voor participatie en inspraak, omdat daardoor ook inwoners gehoord worden die voorheen minder in beeld kwamen. Samenspraak is belangrijk om Haarlammers vertrouwen kunnen hebben in de besluiten die worden genomen.

Veiligheid is een basisvoorwaarde voor een leefbare stad. De gemeente speelt een grote rol bij de zorg voor veiligheid. Na de coronacrisis is er een belangrijke rol weggelegd voor handhaving van de maatregelen om ook vanuit gezondheidsoogpunt de stad veilig te houden. Het uitoefenen van deze taak legt een groot beslag op de handhavingscapaciteit van de gemeente. Afhankelijk van de mate waarin het virus zich manifesteert, wordt de inzet van handhaving hierop bepaald.

De in 2020 uitgebroken coronacrisis heeft grote financiële consequenties voor de gemeente en daarmee voor de Programmabegroting 2021-2025. Gemaakte kosten en gederfde inkomsten worden (deels) door het Rijk gecompenseerd, maar desondanks is de invloed op de begroting groot en terug te lezen in vrijwel alle onderdelen. Het is ongewis hoe de coronacrisis zich verder ontwikkelt en hoe sterk de effecten op de Haarlemse economie en inwoners, en daarmee op de gemeentelijke financiën zullen zijn in de komende periode tot 2025.

Onderliggende programma's

Het cluster Burger en bestuur bestaat uit twee programma's:

Programma 6: Burger, bestuur en veiligheid gaat over de dienstverlening aan inwoners en bedrijven en het gebruik van digitale gegevens. Ook gaat dit programma over het gemeentelijk bestuur dat begrijpelijk communiceert en participatie bevordert. Het bestrijden van overlast, criminaliteit en ondermijning versterken de openbare orde en veiligheid.

Programma 7: Algemene dekkingsmiddelen en overhead beschrijft de uitgangspunten die Haarlem hanteert bij het bepalen van de hoogte van lokale belastingen en woonlasten. Hierin staat wat wordt bedoeld met Haarlem als financieel gezonde stad en hoe de gemeente dit voor elkaar krijgt.

Hoofdkoers

Dienstverlening

De gemeente ontwikkelt op dit moment een dienstverleningsvisie: de menselijke maat 2021-2023. Hierin ligt de nadruk op het verbeteren van de beleving van dienstverlening voor inwoners en bedrijven, naast digitalisering, optimalisatie en toegankelijkheid van de dienstverleningskanalen. Vanuit een aantal vastgestelde principes wordt duidelijkheid gekregen in de wensen van de Haarlammers. De organisatie start vanaf eind 2020 een cultuurtraject in de organisatie om medewerkers bewust te maken van een passende houding en dienstverlenend gedrag.

Bestuur

De komende twee jaar werkt Haarlem verder aan Nieuwe democratie binnen de gestelde kaders van het Actieprogramma ([2019/316944](#)). In 2021 worden democratische experimenten met meer

zeggenschap in de wijk 2021 uitgevoerd: de wijkbegroting Schalkwijk aan Zet en het ingelote wijkforum in de wijk Zijlweg-West worden opgestart en uitgevoerd. Ook wordt een aantal wijkcontracten vorm gegeven en uitgevoerd in de wijken Burgwal, Bosch en Vaart en Welgelegen. Een wijkcontracten is een jaaragenda voor de wijk, opgesteld en uitgevoerd door bewoners in samenspraak met partners als de gemeente, woningbouwcorporatie of welzijnsinstelling. Digitale participatie blijkt door de uitbraak van het coronavirus extra noodzakelijk. Bij participatie- en inspraaktrajecten wordt primair naar digitale participatie gekeken. Het programma voor het stimuleren van initiatieven uit de stad wordt voortgezet met het initiatievencafé, haarlemlink.nl en het cursusaanbod vanuit de initiatieven school wordt waar mogelijk digitaal uitgevoerd.

Met de coronacrisis is het nog meer dan anders van belang om samen met anderen op te trekken. Met de regio Zuid-Kennemerland wil Haarlem samenwerken met de andere partners in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) en verantwoordelijkheid nemen in de uitvoering van de MRA Agenda. Daarnaast wordt meer en meer opgetrokken richting het Rijk, vooral als het gaat om versnelling van woningbouw, balans op de arbeidsmarkt en investeringen in mobiliteit. De MRA is voor sommige onderwerpen ook het schaalniveau om de consequenties van de coronacrisis aan te pakken.

In de regio Zuid-Kennemerland komt de Zuid-Kennemer Agenda tot uitvoering, in samenwerking met de provincie Noord-Holland en naburige regio's als IJmond en Haarlemmermeer. Haarlem wil in Europa de positie vasthouden die het in 2021 heeft gekregen met het Urban Agenda partnerschap. Haarlem zet zich ook in 2021 in binnen het stedennetwerk G40. De basis vormt de lobbystrategie van de G40 uit 2020. Belangrijke punt daarin is een betere verdeling van middelen om de gedecentraliseerde taken in onder meer het sociaal domein en duurzaamheid te kunnen uitvoeren. Ook het herstel van de economische slagkracht van de steden en een toekomstbestendige economie is een belangrijk onderwerp.

Openbare orde en veiligheid

Om de openbare orde en veiligheid in de stad te waarborgen werkt de gemeente nauw samen met politie, openbaar ministerie en andere ketenpartners. Op basis van het door de raad vastgestelde integraal veiligheids- en handhavingsbeleid ligt de prioriteit de komende jaren bij de aanpak van ondermijning (waaronder de verdere uitvoering van project Lelie) de aanpak van criminele jeugd (met name dealende jeugd) en de aanpak tegen cybercrime. Daarnaast ligt er een belangrijke prioriteit bij de handhaving op overlast in de leefomgeving, waarbij zowel gebiedsgericht als themagericht wordt gehandhaafd.

Algemene dekkingsmiddelen en overhead

De ambities waarmee de gemeente de komende jaren aan de slag gaat vragen om investeringen. Een toekomstbestendig Haarlem op het gebied van duurzaamheid, energie en mobiliteit, klaar voor een veranderend klimaat gaat niet zonder investeringen. Ook een groeiend Haarlem, met meer woningen en voorzieningen vraagt om investeringen. Ondanks de budgettaire krapte en de onzekere economische vooruitzichten wordt een ambitieus en geïntensiveerd investeringsplan voorgesteld. De lijn om juist in deze economisch onzekere tijden extra te investeren past bij de koers die de Rijksoverheid zet. De schuldenlast van Haarlem stijgt, maar blijft onder het gestelde maximum van 120%. Haarlem blijft financieel gezond. De algemene reserve blijft van voldoende omvang om risico's op te kunnen vangen.

De belastingen stijgen niet meer dan de inflatie, met uitzondering van de Onroerende Zakenbelasting (OZB). Bij de [Programmabegroting 2020](#) is besloten om de OZB met € 1 miljoen te verhogen vanwege de korting op de algemene uitkering door de meer dan gemiddelde stijging van de WOZ-waarden. Afval- en rioolheffing blijven 100% kostendekkend. Op verzoek van de raad is er een voorstel opgenomen om de tarieven afvalstoffenheffing verder te differentiëren. De woonlasten stijgen in

2021 vanwege een stijging van de OZB, een stijging van de rioolheffing en een stijging van de afvalstoffenheffing vanwege een verdere investering in afvalscheiding programma.

De kosten die de gemeente maakt voor het uitvoeren van haar taken (overhead) zijn transparant. Onderdeel van de begroting is een overzicht waarmee in één oogopslag voor de Haarlemmer duidelijk is wat de inkomsten van de gemeente zijn en waar dit geld aan uitgegeven wordt.

Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid

Commissie	Bestuur
(Coördinerende) Portefeuilles	Bestuurszaken en organisatie, Openbare orde en Veiligheid, Dienstverlening
Afdeling(en)	Klantcontactcentrum, Data Informatie en Analyse, Veiligheid en Handhaving, Vergunningen Toezicht en Handhaving, Bestuur en Communicatie

Programmadoelstelling (missie)

De programmadoelstelling is dat Haarlem een eigentijds bestuur heeft dat een goede relatie met de burger onderhoudt, waarbij gestreefd wordt naar een goed functionerende, leefbare en veilige stad, met een gezonde financiële situatie.

Kaderstellende beleidsnota's

- Nota Integraal Veiligheids- en handhavingsbeleid 2019-2022 ([2018/814461](#))
- Beleidsplan Vergunningen, toezicht en handhaving 2019 ([2019/113275](#))

Doelenboom Programma 6 'Burger, bestuur en veiligheid'				
Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
6.1 Dienstverlening	Dienstverlening KCC (en burgerzaken) voldoet aan de wensen en verwachtingen van inwoners en bedrijven.	Gemiddeld rapportcijfer voor de klanttevredenheid KCC	Binnen het kwaliteitsmanagement systeem bewaken van kwaliteit klantencontacten, producten en diensten.	% inkomend telefoonverkeer dat binnen de 60 seconden wordt beantwoord
		Net Promotor Score		Wachttijd vrije inloop in minuten
		Aantal klachten over de dienstverlening		Wachttijd afspraken in minuten
		Score telefonische bereikbaarheid organisatie		
6.2 Gemeentelijk bestuur	Meer Haarlemmers participeren in het besturen van de stad	% Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente inwoners voldoende betreft	Uitvoering van het actieprogramma Nieuwe Democratie 2019 - 2022	Aantal uitgevoerde pilots omtrent zeggenschap
		% Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat inwoners en organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren		Aantal door de gemeente georganiseerde burger adviespanels
6.3 Openbare orde en veiligheid	Leefbaarheid van wijken en buurten verbeteren door de aanpak van fysieke en sociale overlast	Aantal overlastmeldingen bij de gemeente	Inzet handhaving d.m.v. aanspreken, waarschuwen en boetes uitdelen	Aantal gepleegde handhavingsinterventies; boetes gericht op het verminderen van overlast
			Aanpakken overlast samen met partners	Aantal gepleegde handhavingsinterventies; waarschuwingen gericht op het verminderen van overlast
		Het percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt	De gemeente Haarlem voert de regie op de aanpak van criminaliteit.	Aantal gepleegde handhavingsinterventies
		Aantal geregistreerde misdrijven		
Minder criminaliteit in Haarlem.		Aantal geweldsmisdrijven (BZK)	De gemeente voert de geplande acties uit en behaalt de doelen van het Actieprogramma Veiligheid en Handhaving 2020	% uitgevoerde acties van het totale Actieprogramma 2020
		Aantal diefstallen uit woning (BZK)		
		Aantal winkeldiefstallen (BZK)		
		Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (BZK)		
		Verwijzingen naar Halt (BZK)		
		Het percentage jongeren met een delict voor de rechter (BZK)		

Beleidsvelden

Beleidsveld 61 Dienstverlening

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 61	Dienstverlening							
Doel	De dienstverlening van het klantencontactcentrum (KCC) en burgerzaken voldoet aan de wensen en verwachtingen van burgers en bedrijven.							
Effect indicator	Gemiddeld rapportcijfer voor de klanttevredenheid van het klantencontactcentrum (KCM survey)							
R/S	-	7,5	>7,5	>7,5	>7,5	>7,5	>7,5	>7,5
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator	Net promotor score van het klantencontactcentrum (KCM survey). Hiermee wordt inzichtelijk hoeveel mensen de dienstverlening positief beoordelen (9 of hoger) ten opzichte van die het lager beoordelen (6 of lager). De range is tussen -100 (iedereen 6 of lager) en +100 (iedereen 9 of hoger).							
R/S	6	1	>0	>0	>0	>0	>0	>0
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator	Het aantal klachten over de dienstverlening van het klantencontactcentrum (klachten coördinator)							
R/S	112	39	<90	<80	<80	<80	<80	<80
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator	De score telefonische bereikbaarheid van de organisatie gemeten en uitgevoerd door een onafhankelijk bureau (Telan)							
R/S	5,7	6,4	>6,5	>6,5	>7	>7	>7	>7
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie indicator	Het bewaken van de kwaliteit van de klantencontacten, producten en diensten binnen het kwaliteitsmanagement systeem							
Prestatie indicator	Het percentage inkomend telefoonverkeer dat binnen de 60 seconden wordt beantwoord (Regiebord gemeente Haarlem)							
R/S	56%	82%	>75%	>75%	>75%	>75%	>75%	>75%
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie indicator	De gemiddelde wachttijd in minuten van bezoekers aan de gemeente Haarlem zonder afspraak (vrije inloop) (Orchestra)							
R/S	20	10	≤25	≤25	≤25	≤25	≤25	≤25
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie indicator	De gemiddelde wachttijd in minuten van bezoekers aan de gemeente Haarlem met afspraak (Orchestra)							
R/S	4,6 min	4,6 min	≤10 min	≤9 min	≤8 min	≤8 min	≤8 min	≤8 min
	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Beleidsveld 62 Gemeentelijk bestuur

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 62	Gemeentelijk bestuur						
Doel	Meer Haarlemmers participeren in het besturen van de stad						
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat de gemeente inwoners voldoende betrekt bij haar plannen, activiteiten en voorzieningen (Inwonerspeiling)						
R/S	42%	25%	>42%	>42%	>42%	>42%	>42%
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat het (helemaal) eens is met de stelling dat inwoners en organisaties voldoende ruimte krijgen om ideeën en initiatieven te realiseren (Inwonerspeiling)						
R/S	38%	30%	>38%	>38%	>38%	>38%	>38%
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie indicator	Uitvoering van het actieprogramma Nieuwe Democratie 2019 2022 (2019/316944)						
Prestatie indicator	Aantal uitgevoerde pilots waarin is onderzocht hoe zeggenschap aan buurt, wijk of stad wordt overgedragen (Gemeentelijke registratie)						
R/S	1	2	2	2	2	2	2
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie indicator	Aantal door de gemeente georganiseerde burger adviespanels (Gemeentelijke registratie)						
R/S	1	2	2	2	2	2	2
	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Beleidsveld 63 Openbare orde en veiligheid

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 63	Openbare orde en veiligheid									
Doel	De leefbaarheid van wijken en buurten verbeteren door de aanpak van fysieke en sociale overlast.									
Effect indicator	Aantal overlastmeldingen bij de gemeente. Het gaat hierbij om de thema's afval, jeugd, honden, parkeren, fietsen, dak- en thuislozen en rijdend verkeer (Gemeentelijke registratie).									
R/S	4.855	4.445	5.612	5.988	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500	5.500
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	Gemeentelijke handhaving handhaaft op afval, jeugd, honden, parkeren, fietsen, dak- en thuislozen en rijdend verkeer door middel van aanspreken, waarschuwen en boetes uitdelen.									
Prestatie indicator	Aantal gepleegde handhavingsinterventies: boetes gericht op het verminderen van overlast (Gemeentelijke registratie)									
R/S	15.400	13.270	11.878	9.900	13.300	13.300	13.300	13.300	13.300	13.300
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie indicator	Aantal gepleegde handhavingsinterventies: waarschuwingen gericht op het verminderen van overlast (Gemeentelijke registratie)									
R/S	3.270	3.150	4.095	4.362	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)
Prestatie	De gemeente werkt samen met andere partners in de aanpak tegen overlast. De Haarlemse taken voor milieutoezicht, inclusief de horeca, niet zijnde acties vanuit de Drank- en horecawet, zijn ondergebracht bij de Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) .									

Doel	Minder criminaliteit in Haarlem.											
Effect indicator	Percentage Haarlemmers dat Haarlem een (zeer) veilige stad vindt (Inwonerspeiling)											
R/S	70% (2010)	80% (2015)	81% (2016)	80% (2017)	81% (2018)	80% (2019)	81% (2020)	81% (2021)	81% (2022)	81% (2023)	81% (2024)	81% (2025)
Effect indicator	Aantal geregistreerde misdrijven per 1.000 inwoners (CBS).											
R/S	89 (2010)	66 (2015)	62 (2016)	53 (2017)	51 (2018)	53 (2019)	48 (2020)	47 (2021)	46 (2022)	45 (2023)	44 (2024)	44 (2025)
Effect indicator	Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners (CBS) (BZK)											
R/S	6,6 (2012)	5,2 (2015)	5,2 (2016)	4,4 (2017)	4,6 (2018)	4,4 (2019)	4,0 (2020)	4,0 (2021)	4,0 (2022)	4,0 (2023)	4,0 (2024)	4,0 (2025)
Effect indicator	Aantal diefstallen uit woning per 1.000 inwoners (CBS) (BZK)											
R/S	5,2 (2012)	4,1 (2015)	2,9 (2016)	2,9 (2017)	2,9 (2018)	- (2019)	2,8 (2020)	2,8 (2021)	2,8 (2022)	2,8 (2023)	2,8 (2024)	2,8 (2025)
Effect indicator	Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners (CBS) (BZK)											
R/S	3,6 (2012)	3,6 (2015)	3,5 (2016)	2,5 (2017)	2,4 (2018)	- (2019)	2,4 (2020)	2,4 (2021)	2,4 (2022)	2,4 (2023)	2,4 (2024)	2,4 (2025)
Effect indicator	Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte (per 1.000 inwoners) (CBS) (BZK)											
R/S	11,6 (2012)	9,7 (2015)	9,2 (2016)	8,9 (2017)	7,3 (2018)	7,3 (2019)	7,0 (2020)	7,0 (2021)	7,0 (2022)	7,0 (2023)	7,0 (2024)	7,0 (2025)
Effect indicator	Aantal verwijzingen naar Halt per 10.000 inwoners (12-18 jaar) (Stichting Halt) (BZK)											
R/S	200 (2013)	209 (2015)	177 (2016)	210 (2017)	172 (2018)	209 (2019)	200 (2020)	200 (2021)	200 (2022)	200 (2023)	200 (2024)	200 (2025)
Effect indicator	Percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen (CBS) (BZK)											
R/S	4% (2000)	2% (2015)	1% (2016)	1% (2017)	1% (2018)	- (2019)	1,98% (2020)	<2% (2021)	<2% (2022)	<2% (2023)	<2% (2024)	<2% (2025)
Prestatie	De gemeente Haarlem voert de regie op de aanpak van criminaliteit. De gemeente werkt hierbij samen met ketenpartners uit het zorg- en veiligheidsdomein zoals de Veiligheidsregio Kennemerland . Bij verstoringen van de openbare orde worden, waar mogelijk, bestuursrechtelijke interventies toegepast.											
Prestatie indicator	Aantal gepleegde handhavingsinterventies: bestuursrechtelijke interventies gericht op het verminderen van criminaliteit (Gemeentelijke registratie).											
R/S			338 (2016)	494 (2017)	718 (2018)	487 (2019)	500 (2020)	500 (2021)	500 (2022)	500 (2023)	500 (2024)	500 (2025)
Prestatie	De gemeente voert de geplande acties uit en behaalt de doelen van het Actieprogramma Veiligheid en Handhaving 2020 op in ieder geval de volgende geprioriteerde thema's: ondermijning, zorg en veiligheid, leefbaarheid wijken, jeugd en veiligheid en high impact crimes.											

Prestatie indicator Percentage uitgevoerde acties van het totale Actieprogramma 2020 (Gemeentelijke registratie). Betreft nieuwe indicator. Nulmeting vindt plaats in 2020.

R/S	90% (2020)	90% (2021)	90% (2022)	90% (2023)	90% (2024)	90% (2025)
-----	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------	---------------

Financiën

Progr. Bel. veld	Burger, Bestuur en Veiligheid	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
61	Dienstverlening	7.746	7.235	7.957	7.839	7.791	7.789	7.693
62	Gemeentelijk bestuur	8.422	6.505	6.258	6.185	6.190	6.190	6.190
63	Openbare orde en veiligheid	28.901	32.482	32.294	29.012	28.828	28.746	28.746
	Totaal lasten	45.069	46.223	46.508	43.036	42.809	42.725	42.630
Baten (exclusief mutaties reserves)								
61	Dienstverlening	-2.633	-1.982	-2.454	-2.454	-2.458	-2.458	-2.458
62	Gemeentelijk bestuur	-858	-45	-45	0	0	0	0
63	Openbare orde en veiligheid	-11.950	-11.653	-10.855	-7.735	-7.735	-7.735	-7.735
	Totaal baten	-15.440	-13.680	-13.354	-10.189	-10.193	-10.193	-10.193
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
61	Dienstverlening	5.113	5.253	5.503	5.385	5.333	5.331	5.236
62	Gemeentelijk bestuur	7.565	6.460	6.213	6.185	6.190	6.190	6.190
63	Openbare orde en veiligheid	16.951	20.829	21.439	21.277	21.093	21.011	21.011
	Totaal saldo	29.629	32.542	33.154	32.847	32.616	32.532	32.437
	Toevoegingen aan reserves	100	0	120	0	0	0	0
	Onttrekkingen aan reserves	-463	-358	0	0	0	0	0
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	29.266	32.184	33.274	32.847	32.616	32.532	32.437

Analyse saldo beleidsveld Dienstverlening

61 Dienstverlening	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	7.235	-1.982	5.253
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	7.957	-2.454	5.503
Verschil	722	-472	250

6.1 Dienstverlening	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,7 miljoen hoger dan in 2020.	722	n
<i>Begroting 2021</i>		
Aanpassing Basisregistratie Adressen en Gebouwen	176	n
Extra formatie ten behoeve van het handhaven niveau dienstverlening	405	n
Extra formatie in verband met een toename van de aanvragen voor naturalisatie en immigratie	127	n
Diverse verschillen < € 100.000.	14	n

6.1 Dienstverlening	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,5 miljoen hoger dan in 2020.	-472	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
In de begroting wordt uitgegaan van een herstel van de leges opbrengst na de coronacrisis	-435	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-37	v

Analyse saldo beleidsveld Gemeentelijk bestuur

62 Gemeentelijk bestuur	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	6.505	-45	6.460
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	6.258	-45	6.213
Verschil	-248		-248

6.2 Gemeentelijk bestuur	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,2 miljoen lager dan in 2020.	-248	v
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Vervallen eenmalige uitgaven bluswatervoorziening	-220	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-28	v

6.2 Gemeentelijk bestuur	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 gelijk aan 2020.		
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Openbare orde en veiligheid

63 Openbare orde en veiligheid	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	32.482	-11.653	20.829
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	32.294	-10.855	21.439
Verschil	-188	798	610

6.3 Openbare orde en veiligheid	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,2 miljoen lager dan in 2020.	-188	v
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend	559	n
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Aanpassen lasten programma versterkingsgelden aan de rijksbijdrage (zie baten)	-1.281	v
<i>Amendementen begroting 2020</i>		
Amendementen en aanvullende begrotingsvoorstellen bij begroting 2020	-102	v
<i>Begroting 2021</i>		
Actualisatie kapitaallasten	-131	v
Effect aanpassing kostenverdeling	227	n
Indexatie budgetten	414	n
Diverse verschillen < € 100.000.	126	n
6.3 Openbare orde en veiligheid	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,8 miljoen lager dan in 2020.	798	n
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Lagere rijksbijdrage versterkingsgelden (zie lasten)	1.281	n
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Hogere opbrengst markten en kermissen na coronacrisis	-200	v
Indexatie opbrengsten	-108	v
Effect verdeling materiële overhead	-106	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-69	v

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2021	120	0
Algemene Reserve	120	

Investerings programma

IP-nr	Omschrijving	Investering 2021
<i>Geen investeringen in dit programma in 2021</i>		

Risico's

Er zijn tien risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 6, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 2,0 miljoen.

Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Commissie	Bestuur
(Coördinerende) Portefeuilles	Financiën en Bedrijfsvoering
Afdeling(en)	Concerncontrol, Financiën, Interne Dienstverlening, Informatievoorziening, Facilitaire Zaken, Juridische Zaken en HRM

Programmadoelstelling (missie)

Het programma Algemene dekkingsmiddelen en overhead is een andersoortig programma dan de zes beleidsinhoudelijke programma's. In dit programma verantwoordt gemeente Haarlem de voornaamste inkomstenposten, zoals de baten uit de algemene uitkering (het gemeentefonds) en de opbrengsten uit gemeentelijke belastingen en heffingen, voor zover vrij aanwendbaar. Daarnaast geeft dit programma inzicht in de verhouding tussen ondersteunend personeel (overhead) en het primaire proces van de gemeente Haarlem.

De financiën van Haarlem worden elders in deze begroting inhoudelijk toegelicht. Financiële indicatoren staan in [paragraaf 3.1](#).

Kaderstellende beleidsnota's

- Coalitieprogramma Duurzaam doen [2018-2022](#)
- Informatienota Meicirculaire 2020 ([2020/562443](#))
- Investeringsplan 2021-2025 ([bijlage 5.1](#))
- Budgethoudersregeling 2019 ([2019/144491](#))
- Nota reserves en voorzieningen 2016-2020 ([2016/253878](#))
- Financiële verordening 2018, 1e wijziging 2020 ([2020/0027757](#))
- Nota activabeleid 2017 ([2017/014585](#))
- Nota verbonden partijen 2015 ([2014/475087](#))
- Hoofdpijnen vernieuwing Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) 2017 ([Rijksoverheid](#))

Doelenboom Programma 7 ‘Algemene dekkingsmiddelen en overhead’				
Beleidsveld	Doel	Effectindicator	Prestatie	Prestatie-indicator
7.1 Lokale belastingen & heffingen	De gemeentelijke belastingtarieven stijgen niet meer dan met inflatie (m.u.v. tarieven toeristenbelasting)	Totale opbrengst belastingen	Een (meerjaren-)begroting ter vaststelling aanbieden waarin de belastingtarieven niet meer dan met inflatie zijn verhoogd.	
		Afvalstoffen- en rioolheffing zijn kostendekkend	De gemeente stelt de rioolheffing kostendekkend vast.	
			De gemeente stelt de afvalstoffenheffing kostendekkend vast.	
		De OZB wordt niet meer dan met inflatie verhoogd en de afval- en rioolheffing zijn kostendekkend	De gemeente stelt de tarieven tijdig vast.	
7.2 Algemene dekkingsmiddelen	Een duurzaam financieel gezonde stad.	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens (BZK)	De gemeente biedt een materieel sluitende begroting voor 2021 tot en met 2023 aan.	Een sluitende begroting, de uitgaven worden gedekt door de ontvangsten.
		Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens (BZK)	De gemeente beperkt de schuldenlast tot een netto schuldquote van maximaal 120%.	Netto schuldquote
7.3 Overhead	Optimale ondersteuning en aansturing van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie.	Externe inhuur (BZK)	De gemeente geeft de overheadkosten transparant weer.	Overheadkosten (BZK)
		Formatie (BZK)		
		Bezetting (BZK)	De gemeente laat het aandeel overhead niet stijgen t.o.v. de productieve activiteiten.	
		Apparaatskosten (BZK)		

Context en achtergronden

Dit programma gaat over de financiën van de gemeente, onderverdeeld in drie beleidsvelden: de belastingen en heffingen die de gemeente oplegt, de algemene dekkingsmiddelen en de overhead.

Lokale belastingen en heffingen

Meer achtergrondinformatie over lokale belastingen en heffingen is te vinden onder [paragraaf 3.2 Lokale heffingen](#).

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven

Algemene dekkingsmiddelen zijn gelden die de gemeente vrij kan besteden binnen de wet- en regelgeving. Deze gelden zijn voornamelijk afkomstig uit de algemene uitkering en belastingen. In onderstaande tabel zijn de algemene dekkingsmiddelen en de raming voor onvoorziene uitgaven gespecificeerd.

Algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijz.	Begroting 2021
Programma 5, 6 en 7			
Precariobelasting overig	1.682	1.748	1.857
Beleidsveld 5.2 Parkeren			
Parkeerbelastingen	11.009	8.907	10.900
Naheffing parkeren	1.508	1.383	1.405
Parkeeropbrengst Schalkwijk	356	510	519
Beleidsveld 7.1 Lokale belastingen en heffingen			
Onroerende zaakbelasting	40.793	42.552	44.247
Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting	54	61	62
Precariobelasting kabels en leidingen	5.864	5.865	5.865
Hondenbelasting	556	569	578
Toeristenbelasting	2.491	1.275	1.901
Reclamebelasting	62	80	80
Beleidsveld 7.2 Algemene dekkingsmiddelen			
<i>Overige baten:</i>			
Algemene uitkering gemeentefonds	316.625	335.140	328.906
Saldo van de financieringsfunctie*	2.945	443	2.635
Opbrengst beleggingen (dividenden)	1.272	414	214
<i>Onvoorziene uitgaven:</i>			
Raming voor onvoorziene uitgaven	0	326	426
Totaal	385.217	399.273	399.595

* Dit is het verschil tussen enerzijds de te betalen rentelasten gesaldeerd met de ontvangen rentebaten en anderzijds de rente welke wordt doorberekend aan de producten, investeringen en de grondexploitaties. De nieuwe BBV-voorschriften schrijven een andere wijze van berekenen voor.

Overhead

In het document 'Hoofdpijnen vernieuwing BBV' van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is het uitgangspunt voor de definitie 'overhead' vastgelegd. De basisuitgangspunten van het BBV bij het bepalen van de omvang van de overhead zijn:

- Sturende taken vervuld door hiërarchisch leidinggevenden behoren tot de overhead. De bijbehorende loonkosten behoren ondeelbaar tot de overhead. Dit betekent dat leidinggevende functies die deels ook productieve taken verrichten voor de vervaardiging van de gemeentelijke producten toch voor 100% tot de overhead worden gerekend.
- Directe kosten worden zoveel mogelijk direct toegerekend aan de producten. Dit betekent dat alle bedrijfskosten die direct verbonden zijn aan producten die gericht zijn op de externe activiteiten worden verantwoord bij dat betreffende product.
- Ondersteunende taken, die niet direct dienstbaar zijn aan de externe klant of het externe product behoren tot de overhead.

De overhead wordt centraal begroot en verantwoord op programma 7, beleidsveld 7.3.

Meerjarige ontwikkeling overhead

Overhead	2021	2022	2023	2024	2025
Centrale huisvesting	6.824	7.002	7.009	7.003	6.989
ICT materieel	8.135	8.700	9.256	9.905	9.319
Overige materiële overhead	3.184	2.866	2.875	2.915	2.879
Personeel-besturend proces	7.781	7.653	7.650	7.648	7.648
Personeel-ondersteunend proces	24.928	24.280	23.664	23.617	23.452
Personeel-decentrale overhead	6.579	6.579	6.579	6.579	6.579
Mee ademprincipe overhead	667	888	972	747	1.217
Totale overheadkosten	58.098	57.967	58.004	58.414	58.084
Doorbelasting overhead	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Totaal beleidsveld 7.3	56.598	56.467	56.504	56.914	56.584

Centrale huisvesting: meerjarig nemen de kapitaallasten voor de centrale huisvesting af. Door de afnemende boekwaarde neemt de toerekening van de rentekosten aan de centrale huisvesting af. Daarnaast treden er jaarlijks schommelingen op in de kosten voor planmatig onderhoud.

ICT materieel: de investeringen in de digitale transformatie leiden meerjarig tot een toename aan kosten zowel vanuit het investeringsplan en de exploitatie.

Overig materieel overhead: onder 'overig materieel overhead' worden de kosten voor facilitaire zaken, documentaire informatievoorziening, voertuigen en de verzekeringsportefeuille verantwoord. De meerjarige daling van deze kosten komt met name door een daling van inhuurkosten documentaire informatievoorziening.

Personeel: binnen de gemeente Haarlem worden de personele overheadkosten in drie categorieën verdeeld:

- Centraal besturende overhead (de werkzaamheden en kosten van alle afdelingen van de Concernstaf: Bestuur en communicatie, Concerncontrol en de Directie);
- Centraal ondersteunende overhead (de werkzaamheden en kosten van de ondersteunende afdelingen zoals onder andere Financiën, HRM, Informatievoorziening);

- Decentrale overhead (management van de lijnafdelingen).

Personeel-ondersteunend proces: meerjarig nemen de kosten voor personeel in het ondersteunend proces af. Aflopende kosten zijn gerelateerd aan de daling van de formatie van het team archiefbeheer, als gevolg van implementatie van het traject 'Borgen voor de toekomst'. Dit traject heeft als doel het borgen van het proces van vernietigen van analoge archieven en het borgen van het sorteren en digitaliseren van de inkomende post voor de gemeente Haarlem en Zandvoort.

Mee ademen overhead: wanneer er sprake is van de krimp in de lijnorganisatie, vertaalt deze krimp zich in een taakstelling voor de overhead. Hetzelfde principe geldt wanneer er sprake is van groei van de lijnorganisatie. De groei of krimp krijgt bij de overheadafdelingen niet per direct invulling. Daarom wordt het bedrag voor de krimp of groei van de overhead op de stelpost overhead geboekt (groei betekent positief bedrag en krimp betekent negatief bedrag op deze stelpost).

Doorbelasting overhead: het doorberekenen van overhead is alleen toegestaan naar investeringen en grondexploitaties. Het bedrag aan te activeren overhead bedraagt € 1,5 miljoen structureel.

Beleidsvelden

Beleidsveld 71 Lokale belastingen & heffingen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 71 Lokale belastingen & heffingen												
Doel	De gemeentelijke belastingtarieven stijgen niet meer dan de inflatie, met uitzondering van de tarieven toeristenbelasting, die tot en met 2022 niet worden geïndexeerd.											
Effect indicator	De totale opbrengst belastingen in miljoenen euro's (Gemeentelijke registratie)											
R/S	51,676 (2014)	55,117 (2015)	57,430 (2016)	58,839 (2017)	61,422 (2018)	65,355 (2019)	64,948 (2020)	67,441 (2021)	61,576* (2022)	61,576 (2023)	61,576 (2024)	61,576 (2025)
Prestatie	Een (meerjaren-)begroting aanbieden ter vaststelling waarin de belastingtarieven niet meer dan met de inflatie zijn verhoogd. Cocensus is belast met de heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen.											
* Met ingang van 2022 vervalt wettelijk de mogelijkheid precario op kabels en leidingen van nutsbedrijven te heffen. Alliander doet het netbeheer, distribueert en transporteert elektriciteit en gas voor producten en afnemers.												
Doel	Afvalstoffen-en rioolheffing zijn kostendekkend											
Effect indicator	Mate van kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing (Gemeentelijke registratie)											
R/S	100% (2014)	100% (2015)	100% (2016)	100% (2017)	93% (2018)	94% (2019)	100% (2020)	100% (2021)	100% (2022)	100% (2023)	100% (2024)	100% (2025)
Effect indicator	Mate van kostendekkendheid van de rioolheffing (Gemeentelijke registratie)											
R/S	103% (2014)	99% (2015)	97% (2016)	100% (2017)	100% (2018)	94% (2019)	100% (2020)	100% (2021)	100% (2022)	100% (2023)	100% (2024)	100% (2025)

Prestatie De gemeente stelt de rioolheffing kostendekkend vast.

Prestatie De gemeente stelt de afvalstoffenheffing kostendekkend vast.

Doel De OZB wordt niet meer dan met inflatie verhoogd en de afval-en rioolheffing zijn kostendekkend

Effect indicator Gemeentelijke woonlasten éénpersoonshuishoudens (COELO) ([BZK](#))

R/S	619	641	627	634	646	697	712	745	750	750	750	755
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Effect indicator Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens (COELO) ([BZK](#))

R/S	751	781	761	743	756	829	847	887	893	892	893	898
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie De gemeente stelt tarieven tijdig vast.

Beleidsveld 72 Algemene dekkingsmiddelen

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 72 Algemene dekkingsmiddelen

Doel Een duurzaam financieel gezonde stad.

Prestatie De gemeente biedt een materieel sluitende begroting voor 2021 tot en met 2023 aan.

Prestatie indicator Een sluitende begroting (uitgangspunt is het basisjaar en de twee opvolgende jaren moeten sluitend zijn), de uitgaven worden gedekt door de ontvangsten (Gemeentelijke registratie). De [BNG](#) bank stelt de gemeente in staat om financiële middelen, noodzakelijk voor de realisatie van haar maatschappelijke doelstellingen en investeringen, tegen aantrekkelijke voorwaarden te verkrijgen.

R/S	Ja	Nee	Nee	Nee	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja	Ja
	(2014)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Prestatie De gemeente beperkt de schuldenlast tot een netto schuldquote van maximaal 120%.

Prestatie indicator Het percentage netto schuldquote. Dit kengetal geeft de verhouding weer van de netto schuld ten overstaan van het totaal aan baten (gemeentelijke registratie).

R/S	91%	104%	96%	95%	96%	89%	<120%	<120%	<120%	<120%	<120%	<120%
	(2009)	(2015)	(2016)	(2017)	(2018)	(2019)	(2020)	(2021)	(2022)	(2023)	(2024)	(2025)

Beleidsveld 73 Overhead

Wat willen we bereiken en wat gaan we ervoor doen?

BV 73 Overhead

Doel Optimale ondersteuning en aansturing van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie.

Effect indicator	Externe inhuur: kosten inhuur externen als percentage van totale loonsom (Gemeentelijke registratie) (BZK). Jaarlijkse daling naar de vastgestelde Roemer-norm (10%) is een inspanningsverplichting, geen resultaatverplichting tot het college antwoord hierover heeft voorbereid aan de raad.											
R/S	23% (2013)	4,8% (2015)	12,0% (2016)	16,1% (2017)	14,5% (2018)	14,1% (2019)	15% (2020)	13% (2021)	12% (2022)	11% (2023)	10% (2024)	10% (2025)
Effect indicator	Formatie: fte per 1.000 inwoners (Gemeentelijke registratie) (BZK) Naar aanleiding van de adviezen van de commissie Duisenberg Light methode is de berekening van een aantal indicatoren vanaf 2018 verfijnd met de impact van de ambtelijke samenwerking met Zandvoort. De indicatoren zijn met terugwerkende kracht aangepast vanaf 2018.											
R/S	7,27 (2013)	6,33 (2015)	6,44 (2016)	6,41 (2017)	6,7 (2018)	7,0 (2019)	7,0 (2020)	6,8 (2021)	6,6 (2022)	6,5 (2023)	6,4 (2024)	6,3 (2025)
Effect indicator	Bezetting: fte per 1.000 inwoners (Gemeentelijke registratie) (BZK) Naar aanleiding van de adviezen van de commissie Duisenberg Light methode is de berekening van een aantal indicatoren vanaf 2018 verfijnd met de impact van de ambtelijke samenwerking met Zandvoort. De indicatoren zijn met terugwerkende kracht aangepast vanaf 2018.											
R/S	7,18 (2013)	6,45 (2015)	6,46 (2016)	6,61 (2017)	6,8 (2018)	7,2 (2019)	7,2 (2020)	7,2 (2021)	7,1 (2022)	7,0 (2023)	6,9 (2024)	6,8 (2025)
Effect indicator	Apparaatskosten: kosten per inwoner (in euro's) (Gemeentelijke registratie) (BZK) Naar aanleiding van de adviezen van de commissie Duisenberg Light methode is de berekening van een aantal indicatoren vanaf 2018 verfijnd met de impact van de ambtelijke samenwerking met Zandvoort. De indicatoren zijn met terugwerkende kracht aangepast vanaf 2018.											
R/S	699 (2013)	597 (2015)	592 (2016)	630 (2017)	655 (2018)	703 (2019)	709 (2020)	709 (2021)	709 (2022)	709 (2023)	709 (2024)	709 (2025)
Prestatie	De gemeente geeft de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie transparant weer. Vanaf 2018 is een ambtelijke samenwerking met Zandvoort aangegaan.											
Prestatie	De gemeente laat het aandeel overhead in de ambtelijke organisatie niet stijgen ten opzichte van de productieve activiteiten.											
Prestatie indicator	Overhead (in % van de totale lasten) (Gemeentelijke registratie) (BZK) De definitie van het begrip overhead volgens de BBV is in 2017 gewijzigd. Hierdoor zijn de realisatiewaarden van eerdere jaren niet vergelijkbaar en dus niet weergegeven.											
R/S				8,6% (2017)	8,9% (2018)	9,1% (2019)	9,2% (2020)	9,2% (2021)	9,2% (2022)	9,2% (2023)	9,2% (2024)	9,2% (2025)

Financiën

Progr. Bel. veld	Alg. Dekkingsmiddelen&Overhead	Rekening 2019	Begroting 2020 na wijz.	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten (exclusief mutaties reserves)								
71	Lokale belastingen & heffingen	5.168	5.659	5.577	5.444	5.442	5.442	5.442
72	Algemene dekkingsmiddelen	-1.158	7.206	219	-1.718	-2.573	-3.101	-3.753
73	Overhead	62.988	66.496	67.896	67.800	67.764	68.174	67.843
	Totaal lasten	66.997	79.361	73.692	71.527	70.633	70.514	69.531
Baten (exclusief mutaties reserves)								
71	Lokale belastingen & heffingen	-51.221	-51.263	-53.836	-49.037	-49.037	-49.037	-49.037
72	Algemene dekkingsmiddelen	-318.251	-339.706	-329.262	-330.116	-329.493	-329.173	-330.746
73	Overhead	-11.438	-11.084	-11.298	-11.333	-11.259	-11.259	-11.259
	Totaal baten	-380.910	-402.053	-394.396	-390.486	-389.789	-389.469	-391.042
Saldo (exclusief mutaties reserves)								
71	Lokale belastingen & heffingen	-46.054	-45.605	-48.259	-43.593	-43.595	-43.595	-43.595
72	Algemene dekkingsmiddelen	-319.409	-332.500	-329.043	-331.834	-332.066	-332.275	-334.499
73	Overhead	51.550	55.412	56.598	56.467	56.504	56.914	56.584
	Totaal saldo	-313.913	-322.693	-320.704	-318.959	-319.157	-318.956	-321.511
	Toevoegingen aan reserves	9.704	9.279	9.041	10.094	6.664	5.532	3.532
	Onttrekkingen aan reserves	-9.483	-7.802	-6.500	-6.988	-2.334	-1.361	-1.361
	Totaal saldo incl. mutaties reserves	-313.691	-321.215	-318.163	-315.854	-314.826	-314.785	-319.340

Analyse saldo beleidsveld Lokale belastingen & heffingen

71 Lokale belastingen & heffingen	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	5.659	-51.263	-45.605
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	5.577	-53.836	-48.259
Verschil	-81	-2.573	-2.654

7.1 Lokale belastingen & heffingen	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,1 miljoen lager dan in 2020.	-81	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Actualisatie algemene belastingen wegens economische omstandigheden	-314	v
<i>Begroting 2021</i>		
Actualisatie belastingopbrengsten	133	n
Indexatie 2012-2025	100	n
Diverse verschillen < € 100.000.		

7.1 Lokale belastingen & heffingen	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 2,6 miljoen hoger dan in 2020.	-2.573	v
<i>Amendementen begroting 2020</i>		
Amendementen en aanvullende begrotingsvoorstellen bij begroting 2020	-1.040	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
De raming parkeeropbrengsten is in 2020 wegens corona fors verlaagd. De raming is geactualiseerd, omdat de opbrengsten blijken mee te vallen.	-1.585	v
<i>Begroting 2021</i>		
Actualisatie belastingopbrengsten	776	n
Indexatie 2012-2025	-724	v
Diverse verschillen < € 100.000.		

Analyse saldo beleidsveld Algemene dekkingsmiddelen

72 Algemene dekkingsmiddelen	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	7.206	-339.706	-332.500
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	219	-329.262	-329.043
Verschil	-6.987	10.444	3.457

7.2 Algemene dekkingsmiddelen		
	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 7 miljoen lager dan in 2020.	-6.987	v
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere lasten gerekend	-4.610	v
<i>Amendementen begroting 2020</i>		
Amendementen en aanvullende begrotingsvoorstellen bij begroting 2020	2.417	n
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Vervallen eenmalig effect instellen noodfonds	-3.500	v
Gevolgen algemene uitkering meicirculaire 2020	232	n
Effecten kapitaallasten investeringsplan 2021-2025	-714	v
Vervallen steunmaatregelen ondernemers	-350	v
<i>Begroting 2021</i>		
Verdeling stelposten personele kosten naar producten	-216	v
Actualisatie financiering	-353	v
Aframen oude taakstellingen	2.044	n
Verdeling stelpost capaciteitsknelpunten naar diverse afdelingen	-1.935	v
Diverse verschillen < € 100.000.	-2	v

7.2 Algemene dekkingsmiddelen	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 10,4 miljoen lager dan in 2020.	10.444	n
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met lagere baten gerekend	1.404	n
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Lagere dividenduitkeringen deelnemingen	200	n
Gevolgen algemene uitkering meicirculaire 2020	14.683	n
Vervallen eenmalige bijdrage coronamaatregelen 1e tranche	4.000	n
Gevolgen algemene uitkering septembercirculaire 2019	-3.100	v
Rijksbijdrage statushouders	142	n
<i>Begroting 2021</i>		
Algemene uitkering stelpost dekking indexatie sociaal domein	-1.285	v
Indexatie in algemene uitkering (basisjaar 2021)	-4.188	v
Uitsel opschalingskorting algemene uitkering	-1.490	v
Diverse verschillen < € 100.000.	78	n

Analyse saldo beleidsveld Overhead

73 Overhead	Lasten	Baten	Saldo
Bijgestelde begroting 2020 (exclusief reservemutaties)	66.496	-11.084	55.412
Begroting 2021 (exclusief reservemutaties)	67.896	-11.298	56.598
Verschil	1.400	-214	1.186

7.3 Overhead		
	bedrag	v/n
Toelichting lasten		
De geraamde lasten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 1 miljoen hoger dan in 2020.	1.400	n
<i>Meerjarenraming 2020-2024</i>		
In de vorige meerjarenraming werd al met hogere lasten gerekend	1.149	n
<i>Bestuursrapportage 2019</i>		
Hogere dekking overhead ten laste van kredieten	-171	v
<i>Amendementen begroting 2020</i>		
Amendementen en aanvullende begrotingsvoorstellen bij begroting 2020	-944	v
<i>Voortgangsrapportage 2020</i>		
Actualisatie kostenverdeling 2020	-810	v
Vervallen bezwaarschrijven TOZO regeling	-130	v
Omzetten materieel budget naar inhuur budget	-150	v
Effecten investeringsplan 2021-2025	490	n
Verschuiving van uitgaven tussen investeringsplan en exploitatie	-177	v
Extra formatie overhead welke wordt verrekend met de mee-adem stelpost	183	n
Vrijval eenmalige budgetten voor de aanpassing van de gebouwen aan de 1,5 meter norm	-135	v
<i>Begroting 2021</i>		
Effecten nieuwe personeelsbegroting	697	n
Effecten overhead gedekt ten laste van de stelposten	1.063	n
Indexatie 2012-2025	276	n
Verschuiving van uitgaven tussen investeringsplan en exploitatie	400	n
Effecten investeringsplan 2021-2025	-403	v
Diverse verschillen < € 100.000.	62	n

7.3 Overhead		
	bedrag	v/n
Toelichting baten		
De geraamde baten (exclusief mutaties reserves) zijn in 2021 € 0,2 miljoen hoger dan in 2020.	-214	v
<i>Begroting 2021</i>		
Indexatie 2021-2025	-306	v
Diverse verschillen < € 100.000.	92	n

Reservemutatie per programma

Reservemutaties	Toevoegingen	Onttrekkingen
Mutatie 2021	9.041	6.500
Reserve Beheer en Onderhoud Openbare Ruimte	2.365	
Reserve Groei van de Stad	3.373	1.361
Algemene Reserve	3.303	3.948
Reserve Grondexploitatie		1.000
Reserve Duurzame Sportvoorzieningen		191

Investeringsprogramma

Ip-nr.	Omschrijving	Investering 2021
Investeringsprogramma's waarvoor reeds krediet is verleend		
ICT.01	Vervanging ICT	1.000
M&S.102	Digitale transformatie Sociaal Domein (Common Ground)	230
Investeringsprogramma's waarover nog een raadsbesluit moet worden genomen		
ICT.02	Digitale Transformatie	1.770
Totaal netto investeringen		3.000

Risico's

Er zijn eenentwintig risico's met financieel gevolg geïdentificeerd binnen programma 7, deze risico's zijn terug te vinden in de [bijlage 5.12](#) en leiden tot een benodigde weerstandscapaciteit van € 7,6 miljoen.

2.2 Duurzaamheid

Inleiding

In de [Kadernota 2018](#) is voorgesteld om in de P&C documenten een duurzaamheidsparagraaf op te nemen, beginnend in de Programmabegroting van 2019-2023. In overeenstemming met de opdrachten van de raad heeft het college verschillende onderzoeken verricht, en op basis van deze onderzoeken 'het stappenplan Duurzaamheid Centraal' ontwikkeld. De raad heeft bij de [Kadernota 2019](#) het plan 'Duurzaamheid centraal' vastgesteld. Dit plan is gemaakt om 'duurzaamheid' een centrale afweging te maken door onder meer duurzaamheidsprestaties beter meetbaar te maken, het inrichten van een afwegingskader duurzaamheid en het opzetten van een Revoluerend Fonds Energiebesparing. Mede op basis van deze stappen zou de gemeente dan kunnen toewerken naar een duurzaamheidsbegroting.

Het college was voornemens in de Kadernota 2021 de raad informeren aangaande de voortgang op dit stappenplan. Gezien er besloten is een kaderbrief in plaats van kadernota op te stellen, is hiervoor de informatienota opgesteld (Voortgang Stappenplan Duurzaamheid Centraal, 2020/511117). Deze nota bevat een strategische analyse van de CO₂-uitstoot die toeziet op alle economische sectoren, sub-sectoren en branches in Haarlem. Deze, jaarlijks actualiseerbare, strategische analyse, op basis van openbare en objectieve informatie en onderliggende inzichten in energieverbruik, biedt het fundament om prestaties van de gemeente meetbaar en inzichtelijk te maken; het is daarmee een goed voorbeeld van de voorwaartse stappen die de gemeente Haarlem neemt richting de 'duurzaamheidsbegroting'. Om de ontwikkeling van de duurzaamheidsbegroting voort te zetten, heeft het college in de kaderbrief opdracht gegeven om:

1. Een verkenning op te stellen of een doorrekening op hoofdlijnen van het voorgenomen duurzaamheidsbeleid mogelijk is, en hierover bij de begroting 2021 uitsluitsel te geven;
2. Het voorbereiden van de ontwikkeling van een normering / doelstelling voor de begroting 2021 (in kaart brengen welke stappen hiervoor nodig zijn).
3. Bij de begroting een jaarlijkse actualisatie van de duurzaamheidsbegroting te maken.
4. Een proefopstelling te maken van indicatoren en die te verbinden met de opgave bij de begroting 2021.

In de paragraaf Stappenplan doorrekening hoofdlijnen duurzaamheidsbeleid is opgenomen welke stappen de komende tijd moeten worden ondernomen om toe te kunnen werken naar een doorrekening van CO₂-uitstoot reducerende maatregelen, het stellen van specifieke klimaatdoelstellingen en het monitoren van- en rapporteren over de voortgang naar deze doelstellingen in de duurzaamheidsbegroting (opdracht 1, 2 en 3). In de paragraaf 'indicatoren' wordt meer informatie gegeven over de voortgang richting relevante indicatoren (opdracht 4).

Mede op basis van het hieronder beschreven stappenplan zal de gemeente steeds beter in staat zijn om effectief en efficiënt toe te werken naar het halen van de klimaatdoelstellingen. Effectiviteit en efficiëntie zijn cruciale begrippen voor de gemeente Haarlem omdat ze de gemeente in staat stellen de ambitie te maximeren gegeven de beperkt beschikbare begrotingsmiddelen. Hierover wordt meer uiteengezet in de paragrafen 'Kosteneffectieve maatregelen' en 'Revoluerend Fonds Energiebesparing'.

Stappenplan doorrekening hoofdlijnen duurzaamheidsbeleid

Stap 1. Nulmeting CO₂-uitstoot

De informatie in de RWS Klimaatmonitor bevat historische informatie over de totale en sectorale CO₂-uitstoot, het elektriciteitsverbruik en aardgasverbruik ten grondslag aan de CO₂-uitstoot en informatie over geproduceerde hernieuwbare energie binnen de gemeentegrenzen van Haarlem. De

informatie in de RWS Klimaatmonitor kan gebruikt worden als objectief ijkpunt voor impactanalyse van beleid en investeringen op CO₂-uitstoot van gemeente (zie ook: strategische analyse, [2020/511117](#)).

De RWS klimaatmonitor bevat echter alleen historische informatie (die bovendien pas vertraagd beschikbaar komt) en geen toekomstramingen voor CO₂-uitstoot en hernieuwbare energie. Om in te schatten of de gemeente in voldoende mate toewerkt naar de duurzaamheidsdoelstellingen zal op basis van stappen twee en drie inzichtelijk moeten worden gemaakt hoe de CO₂-uitstoot zich, volgens de huidige inzichten, door de jaren heen hoogstwaarschijnlijk zal ontwikkelen en in welke mate de maatregelen van de gemeente de CO₂-uitstoot ombuigen richting duurzaamheidsdoelstellingen.

Stap 2. Identificeren relevante autonome ontwikkelingen

De toekomstige CO₂-uitstoot in Haarlem is afhankelijk van verschillende ontwikkelingen waarop de gemeente Haarlem weinig invloed heeft. Enkele voorbeelden:

- Duurzamere elektriciteitsproductie. In het klimaatakkoord zijn afspraken richting een CO₂-vrij elektriciteitssysteem in 2050. Deze ontwikkeling betekent dat de CO₂-uitstoot als gevolg van elektriciteitsverbruik in Haarlem zal dalen.
- Energiebesparing. Apparatuur en verlichting worden steeds zuiniger. Het is bijvoorbeeld de verwachting dat huishoudens jaarlijks 1,0% minder elektriciteit zullen gebruiken, deze jaarlijkse besparing stapelt tot een totale elektriciteitsbesparing van circa 10,5% tussen 2020 en 2030 (PBL, KEV 2019, bladzijde 238).

Stap 3. Impact duurzaamheidsmaatregelen

Door per maatregel de impact op de verwachte CO₂-uitstoot te analyseren en kwantificeren, wordt de gemeente in staat gesteld te bezien in welke mate bepaalde maatregelen bijdragen aan reduceren van CO₂-uitstoot, en in welke mate maatregelen en autonome ontwikkelingen tezamen optellen in termen van reductie van CO₂-uitstoot.

De informatie gegenereerd uit voorgaande stappen kan gebruikt worden voor:

- Het technisch inzichtelijk maken van de (on)haalbaarheid van de klimaatdoelstellingen en of het formuleren van nieuwe (specifiekere) doelstellingen.
- Het ontwikkelen van prestatie indicatoren, zoals bijvoorbeeld indicatoren die zich richten op de voortgang van CO₂-reducerende maatregelen.
- Het verder versterken van gemeentelijke organisatie zodat duurzaamheid steeds vaker en specifieker als belangrijk afwegingscriterium wordt meegenomen in beleids- en investeringsprocessen. Door:
 - a) Het ontwikkelen van concernrichtlijnen voor verbonden partijen en investeringsplannen, zodat de verantwoording en duurzaamheidsafweging expliciet inzichtelijk wordt gemaakt.
 - b) Het ontwikkelen van het bij programmabegroting 2020 besproken 'afwegingskader duurzaamheid' als signalering en besluitvormingsinstrument van beleid en investeringen die het behalen van de duurzaamheidsdoelstelling ondermijnt.

Opdracht 4 (proefopstelling van indicatoren) zal ook meegenomen worden in deze bovenstaande vervolgstappen. Dit omdat op basis van de momenteel beschikbare objectieve en openbare informatie, er (i) wel effectindicatoren beschikbaar zijn (zie hiervoor de volgende paragraaf 'proefopstelling effectindicatoren', maar dat (ii) voor prestatie indicatoren er nog onvoldoende informatie beschikbaar is om over de volle breedte van alle duurzaamheidsambities van de gemeente, op basis van objectieve en openbare prestatie indicatoren voldoende beleidsrelevante verantwoordingsinformatie gegenereerd kan worden.

Proefopstelling effectindicatoren

Duurzaamheidsproblematiek is een beleidsveld waarbij het kwantitatief inzichtelijk maken van de relatie tussen doel en middel noodzakelijk is, maar ook sterke beperkingen kent. Goede beleidsinformatie is noodzakelijk om problemen zoals de klimaatverandering en de impact hierop van de gemeente Haarlem inzichtelijk te maken, om doelstellingen te kunnen bepalen, aansluiting te zoeken en houden met (inter)nationale en regionale ontwikkelingen, te analyseren in welke mate beleid en investeringen bijdragen aan het bereiken van de doelstellingen, en ook voortgang richting die doelstellingen te monitoren.

Het belang van relevante beleidsinformatie komt in de situatie van een beperkt budget sterk naar voren. Beleid en investeringen en prioritering daarvan dienen gebaseerd te zijn op keuzes die op een verantwoorde manier gemaakt zijn met doelmatigheid en doeltreffendheid als leidende afwegingscriteria. Dit is alleen mogelijk als beleidsinformatie relevant, bruikbaar en van goede kwaliteit is en een centrale rol heeft in alle fasen van beleids- en investeringsprocessen.

Uitgangspunten

1. Volledig inzicht in energiegebruik en CO₂-uitstoot. De totale CO₂-uitstoot in Haarlem is het gevolg van al het energiegebruik in de volgende sectoren, en de indicatoren moeten dan ook toezien op alle sectoren: de gebouwde omgeving, verkeer en vervoer, industrie, energie, afval en water, en landbouw, bosbouw en visserij. Alleen op basis van dit integrale overzicht kan de gemeente voorkomen dat er “blinde vlekken” ontstaan. Zie onderstaande proefopstelling.
2. Volledig inzicht in hernieuwbare energie. Indicatoren moeten inzicht geven in alle soorten hernieuwbare energie die kunnen worden opgewekt in Haarlem, zoals zonenergie, windenergie, biogas. Zie onderstaande proefopstelling.
3. Vergelijkbare informatie. Om doelen, maatregelen, analyses, goed te kunnen begrijpen, analyseren in termen van doelmatigheid en doeltreffendheid, en te implementeren moet informatie over maatregelen onderling vergelijkbaar zijn.
4. Externe benchmarks/standaarden. De gemeente Haarlem heeft beperkte capaciteit om alle noodzakelijke en betrouwbare beleidsinformatie zelf te ontwikkelen.
5. Aansluiting met (inter)nationale doelstellingen, richtlijnen en eisen. Door informatie uit bijvoorbeeld de Klimaatmonitor en PBL Klimaatenergieverkenning te gebruiken wordt aansluiting geborgd met bijvoorbeeld het nationale klimaatakkoord en de sectorale doelstellingen en maatregelen die hieruit volgen.

Wat kan niet:

6. Real-time monitoring. De informatie uit de (landelijke) RWS-klimaatmonitor is vertraagd. Dit maakt het niet mogelijk om beleidsprestaties real-time te monitoren. Technieken voor lokale real-time monitoring van bijvoorbeeld CO₂-uitstoot lijken, tot op heden, onvoldoende betrouwbaar en of betaalbaar.
7. Top-down informatie over onder andere CO₂-uitstoot direct koppelen aan bepaalde activiteiten. De informatie in de RWS-klimaatmonitor volgt uit statistische informatie van o.a. het CBS en is, voor zover als mogelijk, representatief voor bijvoorbeeld de CO₂-uitstoot in Haarlem. Ook de feitelijke impact van beleid en investeringen kan vaak niet perfect in kaart worden gebracht, bijvoorbeeld omdat precieze energieconsumptie in de toekomst niet te voorspellen is.

Om tegemoet te komen aan uitgangspunten 1,2 en 6 zijn de volgende gegevens (indicatoren) relevant:

CO ₂ uitstoot, per hoofdsector	2014	2015	2016	2017
Totaal	649.200	662.900	636.600	610.500
Gebouwde omgeving	478.600	496.139	465.682	445.240
Verkeer en vervoer	109.882	109.561	111.785	112.897
Industrie, Energie, Afval en Water	59.969	56.664	58.637	51.071
Landbouw, bosbouw en visserij	705	534	455	1252

Tabel 1: CBS, RWS

CO ₂ uitstoot, gebouwde omgeving	2014	2015	2016	2017
Totaal	478.600	496	466	445
Woningen	258.785	260.456	249.509	241.252
Publieke dienstverlening	145.028	153.926	141.058	133.327
Commerciële dienstverlening	74.786	81.757	75.115	70.661

Tabel 2: CBS, RWS

CO ₂ -uitstoot a.g.v. verbruik, woningen	2014	2015	2016	2017	2018
CO ₂ -uitstoot a.g.v. aardgas					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. elektriciteit					

Tabel 3: CBS, RWS

Energielabels, woningen, % van totaal	2014	2015	2016	2017	2018
A	5	7	8	9	13
B	14	12	11	10	11
C	25	25	24	24	24
D	20	19	19	18	17
E	18	18	17	17	16
F	12	12	13	13	11
G	7	7	8	8	8

Tabel 4: CBS, RWS

Verbruik (Publieke Dienstverlening)	2014	2015	2016	2017	2018
Openbaar bestuur					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. aardgas					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. elektriciteit					
Onderwijs					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. aardgas					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. elektriciteit					
Gezondheids- en welzijnzorg					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. aardgas					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. elektriciteit					
Kunst, amusement en recreatie					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. aardgas					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. elektriciteit					
Overige dienstverlening					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. aardgas					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. elektriciteit					

Tabel 5: CBS, RWS

Energielabels, utiliteitsgebouwen, % van totaal	2014	2015	2016	2017	2018
A					
B					
C					
D					
E					
F					
G					
Geen					

Tabel 6: CBS, RWS

Verbruik, commerciële dienstverlening	2014	2015	2016	2017	2018
CO ₂ -uitstoot a.g.v. aardgas					
CO ₂ -uitstoot a.g.v. elektriciteit					

Tabel 7: CBS, RWS

Mobiliteit, CO ₂ -uitstoot	2014	2015	2016	2017	2018
Wegverkeer bebouwde kom					
Wegverkeer exclusief bebouwde kom					
Binnen- en recreatievaart					
Zeescheepvaart en visserij					
Railverkeer					

Aantal semi publieke laadpalen

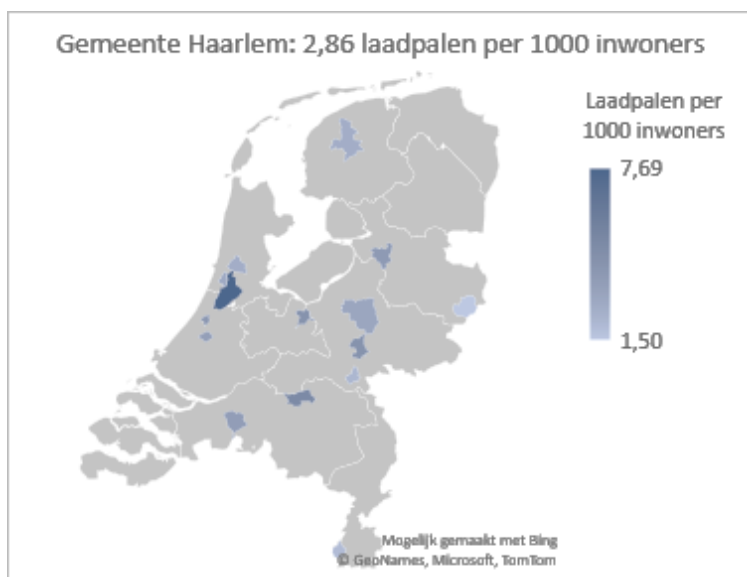
Tabel 8: CBS statistiek, RWS

Bekende hernieuwbare Energie, TJ	2014	2015	2016	2017	2018
Zonnestroom	2.611	3.991	5.767	7.936	13.295
Zonnestroom woningen					7.104
Zonnestroom bedrijven					6.191

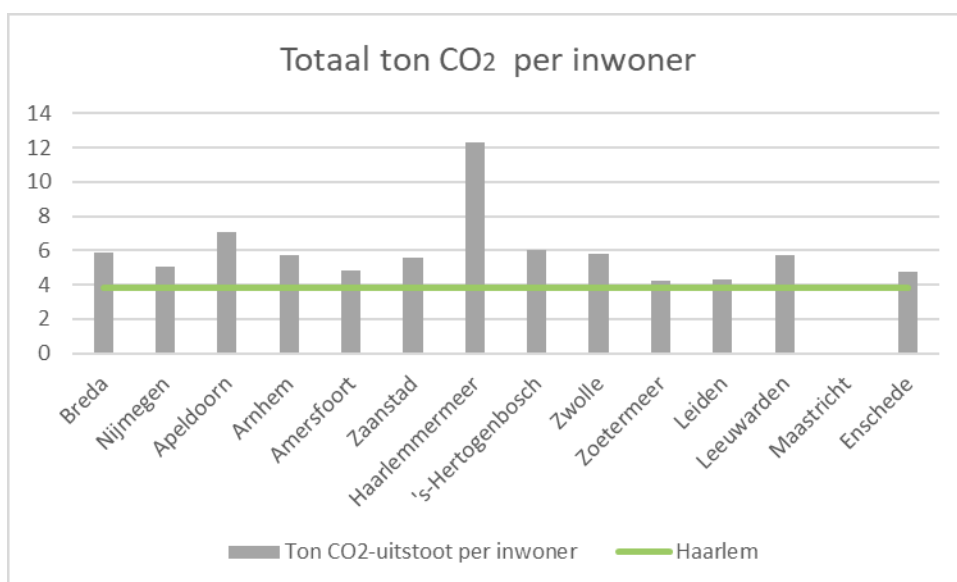
Tabel 9: CBS statistiek, RWS

Een perfecte aansluiting tussen voorgenomen beleid en hoe dit feitelijk uitpakt is op basis van de benoemde beperkingen niet mogelijk (zie uitgangspunten), wel kan de gemeente zo goed als mogelijk en op basis van officieel erkende informatie inzichtelijk maken wat de verwachte impact is op CO₂-uitstoot. Door een doorrekening te maken van alle CO₂-uitstoot reducerende maatregelen en de realisatie van de maatregelen te monitoren ontstaat er inzicht of de gemeente op weg is haar doelstellingen te behalen.

Aanvullend kan om de CO₂-uitstoot cijfers in perspectief te plaatsen, uitstoot per inwoner worden gepresenteerd en de bovenstaande gegevens vergeleken worden met de gegevens van vergelijkbare gemeenten (uitgangspunt 6). Een voorbeeld hiervan is hieronder gepresenteerd, hier wordt Haarlem vergeleken met 1000+ gemeenten (exclusief G4):

Figuur 1: Laadpalen per 1000 inwoners, 2019 (Bron: CBS, RWS)

Figuur 2: Totale CO₂-uitstoot per inwoner

Kosteneffectieve maatregelen, casus verduurzaming gemeentelijk vastgoed

Zoals reeds beschreven heeft de gemeente zichzelf een forse opgave gesteld. Effectiviteit en efficiëntie zijn cruciale begrippen voor de gemeente Haarlem omdat ze de gemeente in staat stellen de uitkomsten van beleid en investeringen te maximeren gegeven de beperkt beschikbare begrotingsmiddelen. Helemaal in deze huidige tijd waarin de economische gevolgen van de coronacrisis ook impact zullen hebben op de gemeentebegroting.

De kosteneffectiviteit van CO₂-uitstoot reducerende maatregelen kan op verschillende manieren worden geanalyseerd. Bijvoorbeeld wordt in het CE-delft rapport voor de Haarlemse Energiestrategie gebruikt gemaakt van de maatschappelijke-kosten-benadering waarbij wordt gekeken naar de kosten van bepaalde energie strategieën voor de maatschappij als geheel. Voor investeringen die de gemeente zelf uitvoert kan kosteneffectiviteit worden geanalyseerd door de kosten 'per

gereduceerde kilogram CO₂-uitstoot' te berekenen. Investerings die per geïnvesteerde euro relatief meer CO₂-uitstoot besparen zijn dan relatief kosteneffectief.

De gemeente heeft deze methode toegepast voor het prioriteren van de lange lijst met investeringen noodzakelijk voor het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed.

Revolverend fonds energiebesparing

Conform het stappenplan 'duurzaamheid centraal' en de opdracht van het college bij Kadernota 2019 is bij de Bestuursrapportage 2020 het Revolverend Fonds Energiebesparing (RFE) ingesteld. Met het RFE wordt beoogd de budgettaire vrijval als gevolg van lagere energierekening opnieuw in te zetten voor financieel renderende duurzaamheidsmaatregelen. Het RFE wordt vormgegeven als een reserve, gezien de middelen over het jaarschrijven heen beschikbaar dienen te blijven. Vanuit de reserve wil de gemeente de kapitaallasten voor renderende duurzaamheidsinvesteringen dekken. In de praktijk blijkt namelijk dat renderende investeringen uit blijven. Dit komt doordat ondanks dat het een renderende investering betreft, er soms in de eerste jaren extra dekking noodzakelijk is. Onttrekkingen vanuit de reserve voor duurzaamheidsinvesteringen kan zorgen voor deze dekking. In de daaropvolgende jaren zorgen de voordelen op onderhouds- en/of kapitaallasten voor toevoegingen aan de reserve. Duurzaamheidsmaatregelen kunnen zo worden versneld richting de duurzaamheidsdoelstellingen.

In de [Programmabegroting 2020](#) is besloten om het RFE voor het eerst toe te passen op het ledverlichting project ([2019/93821](#)), het jaarlijks exploitatievoordeel € 182.000 zal jaarlijks gedoteerd worden aan het RFE. Vervolgens kan de oorspronkelijk stortende partij, een beroep doen op de middelen in het RFE en wordt voorrang gegeven aan voorstellen waarbij de CO₂ besparing, per geïnvesteerde euro het hoogst is. Hiermee wordt dus aangesloten bij de eerder besproken methodiek voor het analyseren van en prioriteren op kostenefficiëntie.

2.3 Gebiedsgerichte vertaling

Haarlem kent verschillende sociale opgaven en heeft grote ambities voor onder andere woningbouw, duurzaamheid en nieuwe democratie. De prioriteiten in Schalkwijk zijn niet hetzelfde als in het Centrum, en vraagstukken in Zuid-West of Oost vragen om andere oplossingen dan in Noord. Een gebiedsgerichte aanpak, met een heldere focus, waarbij maatregelen in samenhang met elkaar, en waar aan de orde, samen met partners worden uitgevoerd, dragen bij aan het realiseren van een oplossing op maat.

Het college stelt jaarlijks een gebiedsprogramma vast waarin de projecten zijn opgenomen uit de clusters Sociaal, Fysiek en Burger en bestuur. Bij de Programmabegroting 2021 – 2025 heeft het college het [Gebiedsprogramma 2021](#) vastgesteld.

Dit Gebiedsprogramma is gebaseerd op de [Gebiedsopgave 2019 – 2023](#) en de uitvoeringsprogramma's van de afdelingen. Bij het opstellen van het Gebiedsprogramma 2021 zijn de kenmerken van een gebied, de kennis en wensen van ondernemers, wijkraden, belangengroepen en samenwerkingspartners meegenomen in de programmering. Hierdoor zijn er per gebied verschillen. Bij het opstellen van het definitieve Gebiedsprogramma 2021 zijn de consequenties van aangenomen moties en amendementen in de programmering verwerkt.

Per gebied staat welke projecten worden uitgevoerd en aan welk beleidsveld ze bijdragen. De programmering van de projecten uit de verschillende beleidsvelden is daarbij zo veel mogelijk op elkaar afgestemd. In de overzichten wordt elk project kort beschreven, wordt aangegeven onder welk begrotingsprogramma het valt en in welke jaren het wordt uitgevoerd. Een voorwaarde is dat de uitvoering van het Gebiedsprogramma 2021 wordt bepaald door wat financieel mogelijk is en de organisatie aankan. In de Kadernota 2020 was het concept Gebiedsprogramma 2021 – 2025 opgenomen.

Het Gebiedsprogramma 2021 is de basis voor komend jaar. In de praktijk verloopt het ene project voorspoediger dan het andere, waardoor het Gebiedsprogramma tussentijds wordt bijgesteld. Via de [online applicatie](#) van het Gebiedsprogramma worden de Haarlemmers goed op de hoogte gehouden wat er in hun stad, wijk of straat gebeurt en wanneer. Transparant, openbaar (via de gemeentelijke website) en actueel, zo wil de gemeente handelen richting inwoners en andere belanghebbenden. Binnen de planning en control cyclus wordt de raad geïnformeerd over de voortgang van lopende programma's en projecten.

DEEL 3 PARAGRAFEN

3.1 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Inleiding

In het eerste gedeelte van deze paragraaf is een set verplichte kengetallen opgenomen vanuit het Besluit Begroting en verantwoording, het BBV. Deze kengetallen beogen meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente. Het tweede gedeelte van de paragraaf gaat specifiek over risicobeheersing. Hier wordt waardering gegeven aan de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit: het weerstandsvermogen.

Nadere uitleg kengetallen

Kengetallen maken inzichtelijk(er) over hoeveel (financiële) ruimte de gemeente beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of op te vangen. Ze geven zodoende inzicht in de financiële weer- en wendbaarheid van de gemeente. Voor de beoordeling van de financiële positie is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. De kengetallen 'structurele exploitatieruimte' en 'belastingcapaciteit' geven aan of de gemeente over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid er is om deze baten op korte termijn te vergroten. De kengetallen 'netto schuldquote' en 'netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen', 'solvabiliteitsratio' en 'grondexploitatie' hebben betrekking op de balans.

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Ook geeft de schuldquote een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te krijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen).

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de financiële weerbaarheid van de gemeente.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

Structurele exploitatieruimte

Bij dit kengetal worden de structurele baten en structurele lasten vergeleken met de totale baten. Een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer in welke mate het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar door aanwending van belastingcapaciteit kan worden opgevangen. Om deze ruimte weer te kunnen geven is een ijkpunt nodig. Dit kan door de belastingcapaciteit te vergelijken met de hoogte van de landelijk gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing).

Beoordeling kengetallen in relatie tot de financiële positie

Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over de financiële positie van de gemeente. Zo hoeft een hoge schuld geen nadelig effect te hebben op de financiële positie. Dit is afhankelijk van of en wat er aan eigen vermogen en baten tegenover die schuld staat en hoe groot de kans is dat de schuld weer wordt afgelost. Ook hoeft een tegenvallende ontwikkeling van de grondprijs geen negatieve invloed

te hebben op de financiële positie indien de structurele exploitatieruimte groot is of de gemeente over voldoende ruimte in belastingcapaciteit beschikt, omdat er dan ruimte is om tegenvallers op te vangen.

Kengetallen begroting 2021

De volgende tabel geeft de verplichte kengetallen vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) weer. De tekstuele toelichting hierop staat in de hierop volgende paragraaf.

Kengetallen (afgerond in hele %)	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024
Netto schuldquote	89%	86%	92%	102%	109%	116%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	88%	85%	91%	100%	108%	114%
Solvabiliteitsratio	18%	17%	16%	16%	15%	15%
Structurele exploitatieruimte	0%	0%	-2%	-2%	-2%	-2%
Grondexploitatie	3%	0%	-2%	-1%	1%	1%
Belastingcapaciteit	112%	115%	122%	122%	121%	122%

Beoordeling financiële positie

Om meer inzicht te geven in de financiële positie van de gemeente wordt naast deze set verplichte kengetallen gebruik gemaakt van eigen indicatoren. Deze zijn, in de volgende tabel, toegevoegd aan de verplichte indicatoren. De uitkomsten zijn vergeleken.

Aan de kengetallen zijn geen normen verbonden. De provincie hanteert als toezichthouder wel zogenaamde signaleringswaarden bij de toetsing van de financiële positie van de gemeente. Hiervoor worden drie categorieën gebruikt, een categorie A; het minst risicovol (groen), categorie B; meer risicovol (oranje) en categorie C; het meest risicovol (rood).

Na onderstaande tabel worden de uitkomsten toegelicht.

Indicator	Haarlem	Provincie
1 Netto schuldquote		
2 Solvabiliteitsratio		
3 Rente risiconorm		
4 Structurele exploitatieruimte		
5 Meerjarenbegroting		
6 Grondexploitatie		
7 Onderhoudssituatie		
8 Beschikbare weerstandscapaciteit		
9 Belastingcapaciteit		

Toelichting uitkomst signaleringswaarden

1. Netto schuldquote

Indicator gemeente: de netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Een uitkomst lager dan 100% is groen, tussen de 100% en 130% is oranje en hoger is rood. Met een quote van 92% bevindt Haarlem zich in 2021 in het groene vlak.

Signaleringswaarde provincie: als het percentage hoger dan 90% is, maar lager dan 130% is de waarde categorie B.

2. Solvabiliteitsratio

Signaleringswaarde provincie: de solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Hoe hoger de ratio, hoe groter de weerbaarheid. Voor 2021 is de ratio berekend op 16%. Als de signaleringswaarde lager is dan 20% is de waarde categorie C.

3. Rente risiconorm

Indicator gemeente: de maximaal toegestane omvang van langlopende financiering is gekoppeld aan de renterisiconorm. Deze geeft het maximaal geleende bedrag per jaar aan dat aan rentewijziging onderhevig mag zijn. Deze norm bedraagt 20% van het begrotingstotaal. Voor Haarlem ligt de norm op € 117 miljoen. De gemeente heeft de momenten van (mogelijke) herfinanciering gespreid en daardoor is € 60 miljoen daadwerkelijk onderhevig aan rentewijziging in 2021 (zie ook [paragraaf Financiering](#)). Omdat dit ruim onder de norm is kan de indicator groen (categorie A) weergegeven worden.

4. Structurele exploitatieruimte

Signaleringswaarde provincie: een positief percentage betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Een negatief getal geeft aan dat structurele lasten worden gedekt door incidentele baten. Voor 2021 bedraagt de structurele exploitatieruimte -2%, de structurele baten dekken de structurele lasten niet, daarom is de categorie C.

5. Meerjarenbegroting

Indicator gemeente: de meerjarenbegroting is één van de kengetallen die de financiële positie van de gemeente aangeeft. Het kengetal geeft aan of de meerjarenraming materieel sluitend is en of de meerjarenraming ruimte biedt om mogelijke tegenvallers op te vangen zonder dat aanvullende bezuinigingen nodig zijn.

De primaire begroting (exclusief de invulling van de taakstellingen) is niet sluitend voor de jaren 2021, 2022 en 2023. Het kengetal is daarom rood.

6. Grondexploitatie

Indicator gemeente: dit kengetal zegt niet zoveel over de risico's van de grondexploitaties zelf, maar geeft wel aan of grondexploitaties nog een bijdrage kunnen leveren aan het mogelijk opvangen van tegenvallers (flexibiliteit van de financiële positie).

Signaleringswaarde provincie: Haarlem scoort -2%. Scores onder de 20% vallen onder categorie A.

Voor mogelijk verliesgevend exploitaties is een adequate verliesvoorziening getroffen en er is voldoende weerstandscapaciteit beschikbaar. Bij het afsluiten van winstgevend plannen stijgt ook de reserve grondexploitaties en daarmee wordt de weerstandscapaciteit van de gemeente verder versterkt.

7. Onderhoud

Indicator gemeente: één van de kengetallen om te kijken of de begroting materieel sluitend is, gaat over het vermogen van de gemeente om te voorzien in onderhoud van de kapitaalgoederen, inclusief gemeentelijk vastgoed (panden). Er is op dit moment enkel op beheerdomein Vastgoed sprake van achterstallig onderhoud. De verwachting is dat deze achterstand in 2024 volledig is ingelopen zodat er daarna enkel nog sprake is van regulier, planmatig onderhoud. Eind 2020 zal er, conform de BBV-regels, een voorziening voor achterstallig onderhoud aan het gemeentelijk vastgoed ingesteld

worden. Omdat Haarlem één beheerdomein met achterstallig onderhoud heeft is het kengetal groen.

Score:

Groen: maximaal één beheerdomein kent achterstallig onderhoud;

Oranje: meer dan één, maar maximaal twee onderhoudsdomeinen kennen achterstallig onderhoud;

Rood: meer dan twee onderhoudsdomeinen kennen achterstallig onderhoud.

8. Beschikbaar weerstandscapaciteit

Indicator gemeente: in de [paragraaf weerstandsvermogen](#) is de benodigde weerstandscapaciteit berekend op € 20,5 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt € 30,6 miljoen. Dit is uitgedrukt in een ratio weerstandsvermogen van 1,5 en dus groen.

Score:

Groen: ratio 1,4 of hoger. Er is ruimte binnen de algemene reserve om tegenvallers op te vangen.

Oranje: ratio 1 t/m 1,4. Er is beperkt ruimte binnen de algemene reserve om tegenvallers op te vangen.

Rood: ratio lager dan 1. De algemene reserve is geheel nodig als weerstandsvermogen om risico's te kunnen opvangen en kan niet worden ingezet om andere tegenvallers op te vangen.

Het beschikbare weerstandsvermogen van de gemeente geeft aan dat er nog enige flexibiliteit is om mogelijke tegenvallers op te vangen, zonder dat het weerstandsvermogen onvoldoende wordt.

9. Belastingcapaciteit

Indicator gemeente en provincie: het kengetal heeft een waarde van boven de 100%, dat wil zeggen dat de woonlasten hoger zijn dan het gemiddelde van de grote steden in Nederland. Dit betekent dat verhoging van de lokale lasten nauwelijks mogelijk is zonder relatief duurder te worden dan andere gemeenten. Daarom is er geen onbenutte belastingcapaciteit die ingezet kan worden om toekomstige nadelen op te vangen. Het kengetal is 122% voor 2021 en is daarmee rood. Indien de score meer dan 105% bedraagt is de uitkomst voor de provincie categorie C.

Risicoparagraaf

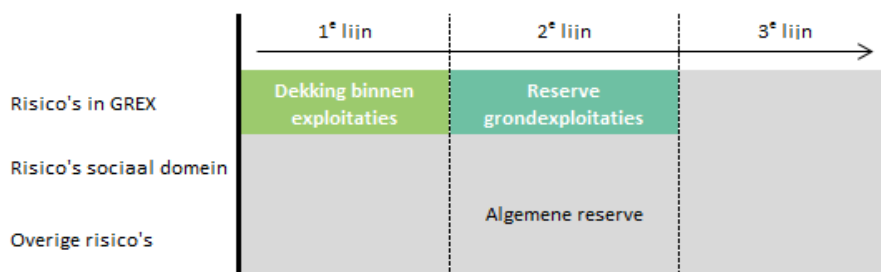
De gemeente Haarlem heeft zoals iedere organisatie te maken met risico's. Het is van belang om die risico's inzichtelijk te maken, onder andere omdat de risico's de uitvoer van beleidsdoelen nadelig kunnen beïnvloeden. De Nota Risicomanagement ([2014/425742](#)) legt het begrippenkader en randvoorwaarden voor risicomanagement vast. De nota definieert risicomanagement als "het effectief en systematisch omgaan met de kansen en bedreigingen die het tot stand komen van organisatiedoelstellingen kunnen beïnvloeden". Om de financiële gevolgen die samenhangen met bepaalde risico's te kunnen opvangen wordt een weerstandscapaciteit aangehouden. Op basis van een risico-inventarisatie binnen de organisatie wordt een risicosimulatie uitgevoerd die berekent hoeveel weerstandscapaciteit nodig is om het totaal aan (financiële) risico's te kunnen dekken. De risico's zullen niet allemaal tegelijk en in hun maximale omvang optreden. De risico-inventarisatie is vooral gericht op risico's met financiële gevolgen en is een momentopname. De simulatie is uitgevoerd met de inventarisatie per 19 juni 2020.

Weerstandsvermogen

De ratio weerstandsvermogen bedraagt 1,5 en is daarmee voldoende.

De weerstandscapaciteit bestaat uit middelen die de gemeente beschikbaar heeft om risico's op te vangen en is gelijk aan de omvang van de algemene reserve en bedraagt € 30,6 miljoen. De reserve grondexploitatie wordt ingezet voor dekking van risico's voor de betreffende beleidsvelden. Als de reserve niet toereikend is, dient de algemene reserve voor voldoende weerstandscapaciteit te

zorgen. Vanaf 2020 worden de risico's van het sociaal domein gedekt uit de reserve sociaal domein. Door de overheveling van de reserve sociaal domein naar de algemene reserve worden de risico's binnen het sociaal domein ook gedekt uit de algemene reserve. Dit is schematisch weergegeven in onderstaande figuur.

De beleidsuitgangspunten voor het omgaan met reserves en voorzieningen heeft de raad vastgelegd in de Nota reserves en voorzieningen 2016-2020 ([2016/253878](#)). Hierin staat een samenvatting van de regelgeving, waaronder een toelichting op het verschil tussen reserves en voorzieningen en de afspraken voor het instellen en opheffen ervan. De ratio tussen de weerstandscapaciteit die nodig is om de risico's te kunnen opvangen en de weerstandscapaciteit die daarvoor beschikbaar is, heet het weerstandsvermogen. Alleen voor de netto-risico's resterend na het treffen van beheersmaatregelen, die financieel kwantificeerbaar zijn en geen verplichtend karakter hebben, wordt weerstandsvermogen aangehouden. De weerstandscapaciteit die nodig is om de risico's op te kunnen vangen, volgt uit een risico-inventarisatie en bedraagt op dit moment € 22,1 miljoen. Na dekking uit de reserves voor grondexploitaties bedraagt de benodigde weerstandscapaciteit nog € 20,5 miljoen.

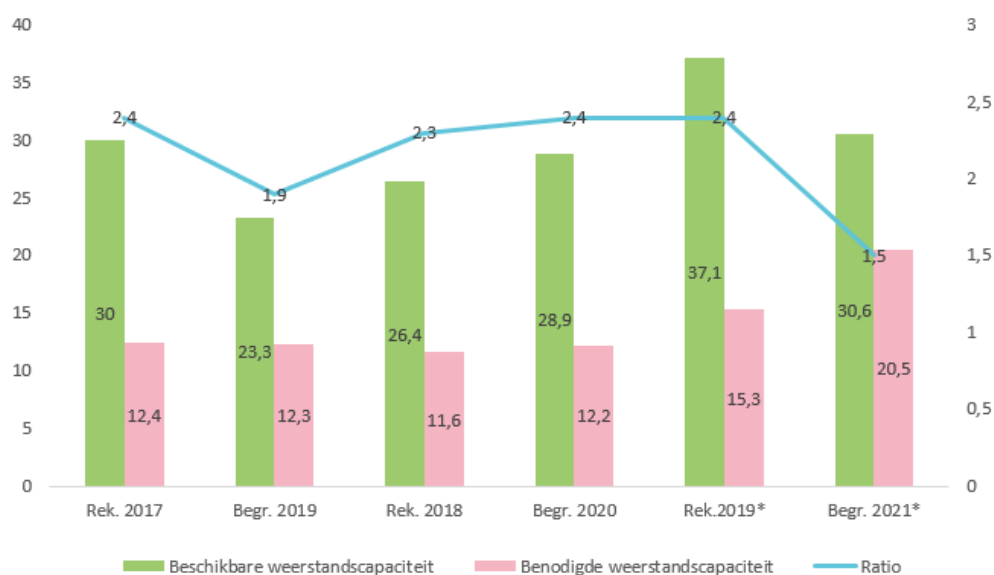
Ontwikkeling kengetallen	Rek. 2017	Begr. 2019	Rek. 2018	Begr. 2020	Rek.2019	Begr. 2021
Weerstandsratio	2,4	1,9	2,3	2,4	2,4	1,5

Berekening ratio weerstandsvermogen

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}} = \frac{€ 30,6 \text{ miljoen}}{€ 20,5 \text{ miljoen}} = 1,5$$

De weerstandsratio is bij Jaarrekening 2019 voor het laatst bepaald en is toen vastgesteld op 2,4. Er is nu meer weerstandscapaciteit benodigd en minder beschikbaar in vergelijking met de jaarrekening. Dit resulteert in een ratio van 1,5. In onderstaand risicoprofiel wordt hier bij punt 'h' verder op ingegaan.

In de nog vast te stellen Bestuursrapportage 2020 wordt voorgesteld € 8 miljoen aan de algemene reserve te onttrekken. Dit is nog niet in deze stand verwerkt. Op de gevolgen is nader ingegaan in [paragraaf 1.2 Ontwikkeling financieel kader](#), waarnaar wordt verwezen.

* Overgang reserve sociaal domein naar algemene reserve

Risicoprofiel

a. Risico's grondexploitatie

Voor de benodigde weerstandscapaciteit van de risico's van grondexploitaties kijkt de gemeente per grondexploitatie of er een positief resultaat wordt verwacht. Als dit het geval is, wordt de benodigde weerstandscapaciteit gecorrigeerd, omdat het positieve resultaat kan worden ingezet voor de dekking van de risico's. Voor de risico's die niet kunnen worden afgedekt door een positief resultaat wordt getoetst of de reserve grondexploitatie toereikend is. Als dat niet het geval is, moet voor het restrisico het weerstandsvermogen aangehouden worden. De nu berekende risico's van grondexploitatie hebben een maximaal nadelig financieel gevolg van in totaal € 7,5 miljoen, hiervoor moet een weerstandscapaciteit van € 1,7 miljoen aangehouden worden. Dit is een stijging van € 0,3 miljoen ten opzichte van de Jaarrekening 2019. Dit is verklaren door het toevoegen van het VPB risico voor de grondexploitaties. Binnen de reserve grondexploitaties is voldoende dekking. Er hoeft daarom geen beroep op de algemene reserve gedaan te worden.

b. Risico's sociaal domein

Met het overhevelen van de reserve sociaal domein wordt er niet meer getoetst of de reserve sociaal domein voldoende is om de risico's uit het sociaal domein te dekken. Wel is de benodigde weerstandscapaciteit om risico's uit het sociaal domein te dekken gestegen. Het benodigde weerstandsvermogen voor risico uit het sociaal domein bedraagt € 6,1 miljoen en was € 3,7 miljoen. Dit komt grotendeels door de verhoging van de maximale financieel gevolg van de risico's: open einde regeling Wmo en Jeugdzorg.

c. Bedrijfsvoeringsrisico's

De overige 43 bedrijfsvoeringsrisico's met financieel gevolg bedragen maximaal € 73,4 miljoen. Om met 90% zekerheid risico's te kunnen afdekken moet voor deze risico's € 14,4 miljoen aan algemeen weerstandsvermogen reserve aangehouden worden (exclusief risico's sociaal domein).

d. Top tien risico's gemeente Haarlem

In de tabel 'top tien risico's' staan de tien risico's die de hoogste bijdrage leveren aan de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit. Bedenk dat een risico geen zekerheid is, maar zich mogelijk

voordoet. De ingeschatte benodigde capaciteit is door middel van risico-simulatie berekend. De risico-simulatie houdt rekening met de kans en gevolg.

	Bedrijfsvoeringsrisico's	Kans van voordoen	Maximaal gevolg	Inschatting benodigde capaciteit
1	Jeugdzorg: Open einde karakter ten aanzien van de financiering jeugdzorg	75%	€ 3,6 miljoen	€ 3,4 miljoen
2	Uitval van kritische applicaties/systemen in verband met een cyberaanval	35%	€ 10,0 miljoen	€ 2,6 miljoen
3	Open einde regeling Wmo: jaarlijks toegekende Wmo-budget is ontoereikend om de kosten van de voorzieningen en de uitvoeringskosten te financieren.	75%	€ 2,2 miljoen	€ 2,2 miljoen
4	Coronacrisis	25%	€ 10,0 miljoen	€ 1,9 miljoen
5	Indien het aantal bijstandsgerechtigden oploopt draagt de gemeente het risico op een overschrijding van de BUIG tot op het punt dat aan de voorwaarden van de vangnetuitkering wordt voldaan.	50%	€ 4,1 miljoen	€ 1,5 miljoen
6	Uitbreiding btw-sportvrijstelling en mogelijk niet toereikende SPUK	50%	€ 2,1 miljoen	€ 0,9 miljoen
7	Algemene uitkering: De daadwerkelijke Algemene Uitkering wijkt af van de raming	10%	€ 12,3 miljoen	€ 0,9 miljoen
8	Geaggregeerd risico: Ontwikkeling van programma's, plannen en projecten vertraagt	50%	€ 2,0 miljoen	€ 0,7 miljoen
9	Haarlemmerstroom: Mogelijk valt de grondopbrengst lager uit door onrendabele top van het parkeren.	40%	€ 1,8 miljoen	€ 0,7 miljoen
10	Nogmaals uitstel van) Invoering Omgevingswet naar verwachting (mogelijk later dan) 1-1-2021	60%	€ 1,0 miljoen	€ 0,4 miljoen
Subtotaal 10 risico's met grootste benodigde weerstandscapaciteit				€ 15,2 miljoen
Overige 46 geïdentificeerde risico's				€ 6,9 miljoen
Totaal benodigde weerstandscapaciteit alle risico's				€ 22,1 miljoen
Af: T.I.v. algemene reserve grondexploitaties				- € 1,7 miljoen
Totaal benodigde weerstandscapaciteit				€ 20,5 miljoen

e. Groei van Haarlem

Haarlem staat voor een opgave om de bevolkingsgroei op te vangen en daarbij rekening te houden met de bestaande kwaliteiten en leefbaarheid van de stad. Hier zijn ook risico's aan verbonden. De risico's hebben in hoofdzaak betrekking op de realisatie van beleidsdoelen en zijn vooralsnog niet kwantificeerbaar. Voorbeelden hiervan zijn het tijdig realiseren van nieuwe woningen, ontsluiting van ontwikkellocaties en uitbreiding van voorzieningen. Financiële risico's zijn nog niet kwantificeerbaar.

f. Klimaatadaptatie

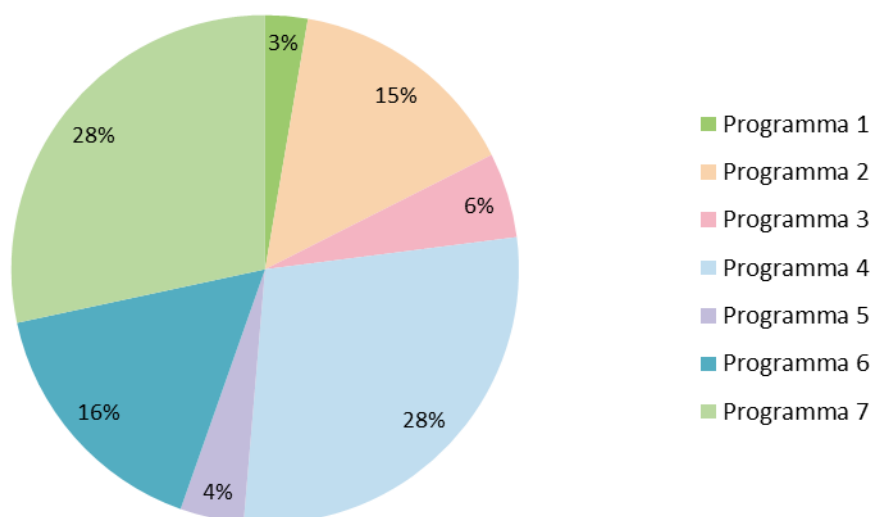
Haarlem krijgt te maken met de effecten van de klimaatverandering, zoals toenemende kans op hitte, droogte en hevige regenbuien. Het is voor de gemeente van belang om in beeld te brengen welke risico's er kunnen optreden en er wordt gekeken naar passende beheersmaatregelen. Daarbij is van belang realistisch te zijn over de mogelijkheden die de gemeente heeft binnen vervangings-, herinrichtingsopgave en beheersplannen om de nadelige gevolgen van de effecten te verminderen.

Slechts 30% van de open ruimte is in beheer bij de gemeente. De overige 70% is privaat eigendom waar bewoners en ondernemers zelf maatregelen moeten treffen. De gevolgen en risico's hebben vooral betrekking op het behouden van de leefbaarheid en de veiligheid. De risico's zijn (nog) niet kwantificeerbaar maar bij een uitzonderlijke (klimaat)gebeurtenis zijn de financiële gevolgen zeer groot.

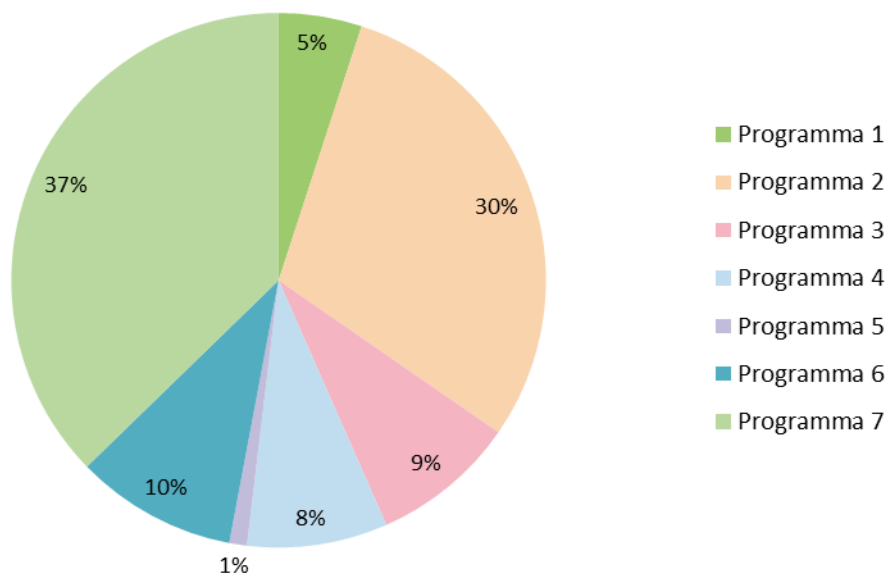
Risico's per programma

In onderstaande tabel staan alle risico's verdeeld over de programma's. Naast de zesenvijftig risico's met financieel gevolg zijn hier ook de (achttien) niet-financiële risico's in meegenomen. De meeste risico's doen zich voor in programma 4 en programma 7, beide met eenentwintig risico's.

In onderstaande diagram is het percentage per programma van het totaal aantal risico's in kaart gebracht.

De invloed van de risico's per programma geeft aan hoeveel procent van de weerstandscapaciteit per programma nodig is na dekking vanuit de reserve voor grondexploitaties. Programma 7 vereist de meeste weerstandscapaciteit (37%). De belangrijkste risico's binnen programma 2 zijn open einde regeling Wmo en Jeugdzorg. Door de relatief hoge kans op voordoen en hoog maximaal financieel gevolg ten opzichte van risico's in andere programma's is de impact relatief hoger dan het aantal risico's. De invloed van programma 4 komt voornamelijk door de risico's van vertraging van de ontwikkelingen van programma's, plannen en projecten en uitstel van de invoering van de Omgevingswet. Het aantal risico's is hierdoor relatief hoger dan de impact hiervan. Dit komt vooral door dekking voor risicogevolgen binnen de reserve grondexploitaties en niet financiële risico's.

h. Analyse wijzigingen risico's ten opzichte van de Jaarrekening 2019

Het benodigde weerstandsvermogen is gestegen van € 15,4 miljoen naar € 20,5 miljoen ten opzichte van de Jaarrekening 2019. Dit is een stijging van € 5,1 miljoen die grotendeels te verklaren is door het toevoegen van het risico met betrekking tot de coronacrisis, de aanpassing van de kwantificering van een aantal risico's door een verslechterde economische situatie en de verhoging van het maximale financiële gevolg van de risico's binnen het sociaal domein. Voor meer toelichting over de effecten van het coronavirus wordt verwezen naar [paragraaf 1.1.2.](#)

Daarbij is er ook een verlaging van het beschikbare weerstandsvermogen van € 6,5 miljoen ten opzichte van de Jaarrekening 2019, waardoor het totale risicoprofiel van de gemeente verslechtert.

Er hebben enkele grote wijzigingen plaatsgevonden:

1. Het open-einde karakter van de jeugdzorg, waarbij de kans op voordoen is gedaald van 90% naar 75% en het maximum financieel gevolg is gestegen van € 1,5 miljoen naar € 3,6 miljoen.
2. Verhoging van het maximum financieel gevolg betreffende de open-einde regeling Wmo van € 1,5 miljoen naar € 2,2 miljoen.
3. Toevoeging van risico met betrekking tot de coronacrisis met een kans van 25% en maximaal financieel gevolg van € 10,0 miljoen.
4. Over het algemeen hogere kwantificeringen van bestaande risico's door verslechterde economisch vooruitzicht.
5. Verwijderen van het risico met betrekking tot de Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB) met een kans van 90% en € 0,8 miljoen.

i. Risicokaart

Risico's waarvan de oorzaken en gevolgen in klassen ingedeeld zijn, plaatst de gemeente in een risicokaart. Deze kaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Door de indeling op basis van kans en gevolg, en niet op geschatte benodigde capaciteit, kan het voorkomen dat een risico met een relatief hoge classificering niet in de top tien risico's staat. De nummers corresponderen met de aantallen risico's die zich in het desbetreffende vak van de risicokaart bevinden. Het groene gebied vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Het oranje gebied vraagt om aandacht. Risico's in het rode gebied eisen direct aandacht omdat ze de

continuïteit van de organisatie kunnen bedreigen. Op dit moment heeft de gemeente twee risico's in de rode gebieden, namelijk het risico met betrekking tot de jeugdzorg en open einde regeling Wmo. De risico's leiden echter niet tot het niet kunnen continueren van de organisatie. Alleen de 56 risico's met een mogelijk financieel gevolg zijn weergegeven in onderstaande risicokaart.

$x \geq \text{€}1.000.000$	5	1	6		2
$\text{€}500.000 \leq x < \text{€}1.000.000$	3	4	7	1	
$\text{€}200.000 \leq x < \text{€}500.000$		6	10		2
$\text{€}50.000 \leq x < \text{€}200.000$	1	4	2		1
$< \text{€}50.000$		1			
	10%	30%	50%	70%	>70%

3.2 Lokale heffingen

Inleiding

De gemeentelijke heffingen zijn een belangrijke bron van inkomsten, naast de doeluitkeringen van het Rijk en de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Er zijn twee gemeentelijke heffingen: rechten en belastingen. Bij 'rechten' is sprake van een tegenprestatie van de gemeente en mogen de geraamde opbrengsten niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor het uitvoeren van de taak. Dat wil zeggen: niet meer dan honderd procent kostendekkend. Bij 'belastingen' is er geen directe relatie met een prestatie van de gemeente.

Haarlem heeft de uitvoering van de volgende taken ondergebracht in een Gemeenschappelijke Regeling, te weten Cocensus: de Wet Waardering Onroerende Zaken (WOZ) en het opleggen van de aanslagen en de invordering van onroerende zaakbelasting (OZB), roerende woon- en bedrijfsruimte belasting (RRWB), afvalstoffenheffing, rioolheffing, parkeerbelastingen, precariobelasting (deels), hondenbelasting, toeristenbelasting, reclamebelasting en de BIZ-heffingen (Bedrijveninvesteringszones). Ook de kwijscheldingsverzoeken en de afhandeling van bezwaar- en beroepschriften zijn aan Cocensus uitbesteed.

Het beleid ten aanzien van de lokale belastingen

Algemeen

Het belastingbeleid in Haarlem is gebaseerd op twee uitgangspunten: 100% kostendekkendheid bij de afval- en rioolheffing en aanpassing van de tarieven aan inflatie. Voor 2021 houdt de gemeente een inflatiepercentage aan van 1,6%, conform de vastgestelde richtlijnen Programmabegroting 2021-2025 (2020/245936). Voor heffingen geldt dat de baten niet hoger mogen zijn dan de lasten (maximaal 100% kostendekkendheid). De concrete belastingtarieven stelt de gemeenteraad in december 2020 vast, voorafgaand aan het begrotingsjaar 2021.

Naast deze algemene uitgangspunten van het tarievenbeleid is in de vastgestelde Kadernota 2019 vastgelegd:

- Het tarief OZB-woningen met 4,3% boven inflatie te verhogen, zoals is bij de vaststelling van de Programmabegroting 2020-204 ter gedeeltelijke compensatie van de daling van de algemene uitkering als gevolg van een meer dan gemiddelde stijging van de WOZ-waarden;
- Daarnaast is een voorstel opgenomen voor een verdere differentiëring van de tarieven afvalstoffenheffing. Bij de vaststelling van de tarieven voor heeft de raad 2020 hierom verzocht. Bij de Kaderbrief 2021 ([2020/564964](#)) is hier een verdere uitwerking van opgenomen.

Gemeentelijke belastingen

Onroerende Zaakbelastingen (OZB)

De grondslag voor de OZB is de waarde van het onroerend goed, die jaarlijks wordt vastgesteld via herwaardering. Haarlem hanteert het uitgangspunt dat de gemiddelde waardevermindering (of daling) die voortvloeit uit de herwaardering wordt gecompenseerd door aanpassing van het tarief. Dit beleid leidt tot een financieel nadeel voor de gemeente. Er is namelijk een relatie tussen de WOZ-waarde en de algemene uitkering. De algemene uitkering uit het gemeentefonds houdt rekening met de mogelijkheid dat gemeenten eigen inkomsten kunnen verwerven (inkomensmaatstaf). Hiervoor gelden de WOZ-waarden als referentie. De WOZ-waarden vermenigvuldigd met het landelijk gemiddeld tarief leidt tot een aftrekpost op de algemene uitkering. Bij de vaststelling van de Programmabegroting 2020-2024 is de opbrengst OZB in 2021 met € 1 miljoen verhoogd (een tariefsverhoging 4,3%) ter gedeeltelijke compensatie van de daling van de algemene uitkering als gevolg van een meer dan gemiddelde stijging van de WOZ-waarden.

Roerende woon- en bedrijfsruimtebelasting (RWWB)

Eigenaren en gebruikers van roerende woon- en bedrijfsruimten (zoals woonboten en woonwagens) betalen een aan de OZB gelijke belasting in de vorm van RWWB. De wet bepaalt dat het tarief van deze belasting hetzelfde is als het tarief van de OZB.

Hondenbelasting

Onder de naam 'hondenbelasting' heft de gemeente een belasting op het houden van honden binnen de gemeente. De houder van de hond is belastingplichtig. Het aantal honden is bepalend voor de opbrengst van de belasting. In het kwijtscheldingsbesluit wordt jaarlijks voorgelegd dat 50% van de belasting voor de eerste hond voor kwijtschelding in aanmerking komt.

Toeristenbelasting

Via de 'toeristenbelasting' heft de gemeente een directe belasting voor verblijf met overnachting binnen de gemeente. Dit geldt is aan de orde wanneer niet-Haarlemmers tegen een vergoeding in welke vorm dan ook in Haarlem overnachten. Niet-Haarlemmers zijn personen die niet als ingezetene met een adres in de gemeente in de basisregistratie personen zijn ingeschreven. Belastingplichtig is degene waarbij de niet-Haarlemmer overnacht. Overnachtingen op passagiersschepen en riviercruiseschepen zijn met ingang van 2021 niet langer vrijgesteld van toeristenbelasting. Dit is besloten bij de vaststelling van de Programmabegroting 2021-2025 (invulling taakstelling).

Precariobelastingen

De gemeente heft precariobelasting voor voorwerpen op, boven of onder gemeentegrond. Daarbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen precario op kabels en leidingen en overige precario. Om de regels te vereenvoudigen heeft de gemeente in 2017 een nieuwe precarioverordening vastgesteld en een afzonderlijke verordening voor de heffing van precario op kabels en leidingen. De tarieven voor kabels en leidingen voor netwerken van nutsbedrijven mogen wettelijk niet worden verhoogd. De mogelijkheid om deze belasting van nutsbedrijven te heffen is per 1-1-2022 wettelijk beëindigd. Hiermee is in de meerjarenbegroting rekening gehouden.

Parkeerbelasting

De gemeente heft een parkeerbelasting om het parkeergedrag van bewoners of bezoekers van Haarlem te reguleren. Hierbij gelden twee vormen, namelijk een belasting voor het daadwerkelijke parkeren of een belasting voor een vergunning om te parkeren op daarvoor aangewezen plaatsen. Artikel 225, 234 en 235 van de Gemeentewet en het Besluit gemeentelijke parkeerbelastingen bieden de wettelijke mogelijkheid voor de heffing van parkeerbelasting. De opbrengsten uit parkeerbelasting vallen onder de algemene middelen van de gemeente, dus de netto-opbrengst van de parkeerbelasting draagt zo bij aan het voorzieningenniveau van de gemeente.

De belastingplichtigen zijn in twee groepen te verdelen:

- De eerste groep bestaat uit mensen die parkeren in het gebied dat in de verordening is aangewezen als gebied voor betaald parkeren. Deze groep betaalt bijvoorbeeld via de aanschaf van een parkeerkaartje
- De andere groep betaalt voor een vergunning om op een bepaalde plek te parkeren.

Reclamebelasting

Op verzoek van de ondernemers in is een reclamebelasting voor de Cronjéstraat ingevoerd. De hiervoor opgerichte ondernemersfondsen gebruiken de netto-inkomsten uit die belasting voor promotie van deze winkelgebieden. Het tarief in de Cronjéstraat is een vast bedrag van € 600 per vestiging. Dit tarief blijft ongewijzigd t.o.v. het oorspronkelijke tarief 2020 (later eenmalig verlaagd als steunmaatregel).

BIZ-heffing

De BIZ-bijdrage is een bestemmingsbelasting die op verzoek van ondernemers wordt geheven om met de opbrengst promotie activiteiten in de openbare ruimte en op internet voor deze ondernemers te realiseren. De belastingopbrengst wordt als subsidie uitgekeerd aan een door de ondernemers opgerichte uitvoeringsorganisatie. De heffing van de BIZ-bijdrage vindt plaats in een vastgesteld gebied in de gemeente.

In Haarlem zijn vier BIZ-heffingen ingevoerd, te weten voor de Waarderpolder ([2016/176650](#)), voor de Cronjéstraat ([2017/373376](#)) voor de binnenstad ([2018/57643](#)) en de Amsterdamstraat ([2018/364711](#)). De tarieven gelden voor de hele heffingsperiode waarvoor de BIZ-verordeningen zijn vastgesteld. Als onderdeel van de steunmaatregelen zijn de tarieven voor de Cronjéstraat, Amsterdamstraat en de binnenstad in 2020 eenmalig met 25% verlaagd.

Het beleid ten aanzien van de gemeentelijke rechten

Onder de naam rechten hanteert de gemeente tarieven voor diverse typen gemeentelijke dienstverlening. Bij rechten is er een directe relatie tussen de heffing en de gemeentelijke activiteit. De geraamde opbrengsten mogen niet hoger zijn dan de geraamde kosten van de gemeente voor uitoefening van de activiteit. De aanvrager van de activiteit of dienst is de belastingplichtige. Om de relatie tussen kosten en opbrengsten transparant te maken heeft de VNG modellen ontwikkeld voor de afvalstoffen- en rioolheffing, de leges en de lijkbezorgingsrechten. Deze worden in Haarlem toegepast. De kostenonderbouwing van deze heffingen is opgenomen in [bijlage 5.11](#). Daarnaast vereist het BBV dat de gemeente inzichtelijk maakt hoe de kostendekkendheid wordt berekend. Omdat de kosten van overhead niet meer als indirecte lasten over de producten worden verdeeld (integrale kostprijsberekening), moeten deze kosten via een opslagmethode in de tarieven worden verrekend. Deze methode is opgenomen in [paragraaf 3.2.5 Berekening kostendekkendheid rechten](#).

Gemeentelijke heffingen

Rioolheffing

De kosten die de gemeente maakt voor de uitvoering van watertaken verhaalt de gemeente op burgers en bedrijven via de rioolheffing. De kosten voor afvalwaterinzameling, afvalwatertransport en afvoer van overtollig regen- en grondwater zijn berekend in het Verbreed Gemeentelijke RioleringsPlan (VRGP) 2018-2023 ([2017/361078](#)) dat door de raad is vastgesteld. De investeringen die hieruit voortvloeien, leiden tot een stijging van de kapitaallasten die worden doorberekend in de tarieven. Op basis van het coalitieprogramma is in de [Kadernota 2018](#) vastgesteld dat de rioolheffing 100% kostendekkend is. Naast de directe kosten worden ook de BTW en de heffingskosten van Cocus in de heffing doorberekend. De belastingplichtige is de eigenaar van een perceel dat direct of indirect is aangesloten op de gemeentelijke riolering.

Afvalstoffenheffing

Wie in de gemeente gebruik maakt van een perceel waarvoor de gemeente op grond van de Wet milieubeheer huishoudelijke afvalstoffen inzamelt, betaalt hiervoor afvalstoffenheffing. Op basis van het coalitieprogramma is de Kadernota 2018 vastgesteld dat de afvalstoffenheffing 100% kostendekkend is. Naast de kosten van afvalinzameling en –verwerking worden de kosten van kwijschelding aan de heffing toegerekend. Ook de BTW en de heffingskosten van Cocus worden doorberekend. Naar aanleiding van de bespreking van de [Kaderbrief 2021](#) wordt voor 2021 voorgesteld te besluiten tot een verdere tariefsdifferentiatie. Daarvoor worden twee varianten ter besluitvorming voorgelegd, te weten een variant naar indeling in 4 resp. 5 soorten huishoudens.

Bij ongewijzigd beleid zouden de tarieven voor 2021 dan als volgt worden berekend:

- Tarief eenpersoonshuishoudens: tarief 2020 € 257 verhoogd met 5,6% = € 271 (tarief 2021);
- Tarief meerpersoonshuishoudens: tarief 2020 € 392 verhoogd met 5,6% = € 414 (tarief 2021).

Verdere differentiatie van tarieven

Uit een in 2016 gehouden onderzoek naar de afvalstoffenheffing blijkt dat 52% van de kosten vast is en 48% van de kosten afval afhankelijk. Dit betekent dat 52% van de kosten gelijk over categorieën wordt verdeeld en dat 48% naar rato van de omvang van het huishouden. De kosten van afvalinzameling en -verwerking bedragen naar huidig inzicht voor 2021 € 26.324.000.

Variant differentiatie naar vier soorten huishoudens

Het tarief voor eenpersoonshuishoudens zou € 271 (prijspeil 2021) bedragen als niet verder gedifferentieerd wordt. Bij 28.000 eenpersoonshuishoudens kan een opbrengst worden berekend van € 7.588.000. Dat betekent dat € 26.324.000 minus € 7.588.000 ofwel € 18.736.000 door de overige huishoudens moet worden opgebracht. Opslag vaste kosten kan als volgt worden berekend: 52% van € 18.736.000 = € 9.742.000 te verdelen over 45.450 overige huishoudens = € 214. De toerekening van de variabele kosten bedraagt 48% van € 18.736.000 = € 8.993.000 te verdelen over 132.500 personen = € 68. Vanaf vier personen bedraagt de afvalafhankelijke opslag € 94, omdat het gemiddeld meer personen betreft. Dit levert de volgende tarieven op:

Soort huishouden	Opslag vaste kosten	Toerekening afval-afhankelijke kosten	Tarief 2021	Aantal personen	Aantal huishoudens	Opbrengst
Eenpersoons			€ 271	28.000	28.000	€ 7.588.000
Tweepersoons	€ 214	€ 136	€ 350	45.000	22.500	€ 7.875.000
Driepersoons	€ 214	€ 204	€ 418	28.500	9.500	€ 3.971.000
Vier-of meer	€ 214	€ 298	€ 512	59.000	13.450	€ 6.886.000
Totaal				160.500	73.450	26.320.000

Variant differentiatie naar vijf soorten huishoudens

Bij 28.000 eenpersoonshuishoudens kan een opbrengst worden berekend van € 7.588.000. Dat betekent dat € 26.324.000 minus € 7.588.000 ofwel € 18.736.000 door de overige huishoudens moet worden opgebracht. Opslag vaste kosten kan als volgt worden berekend: 52% van € 18.736.000 = € 9.742.000 te verdelen over 45.450 overige huishoudens = € 214. De toerekening van de variabele kosten bedraagt 48% van € 18.736.000 = € 8.993.000 te verdelen over 132.500 personen = € 68. Vanaf vijf personen bedraagt de afvalafhankelijke opslag € 89, omdat het gemiddeld meer personen betreft. Dit levert de volgende tarieven op:

Soort huishouden	Opslag vaste kosten	Toerekening afval-afhankelijke kosten	Tarief 2021	Aantal personen	Aantal huishoudens	Opbrengst
Eenpersoons			€ 271	28.000	28.000	€ 7.588.000
Tweepersoons	€ 214	€ 136	€ 350	45.000	22.500	€ 7.875.000
Driepersoons	€ 214	€ 204	€ 418	28.500	9.500	€ 3.971.000
Vierpersoons	€ 214	€ 272	€ 486	38.000	9.500	€ 4.617.000
Vijf of meer	€ 214	€ 361	€ 575	21.000	3.950	€ 2.271.000
Totaal				160.500	73.450	26.320.000

Leges

Voor diensten die het gemeentebestuur levert worden leges betaald. Ook worden leges geheven voor een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. De legesverordening kent drie titels:

- Algemene dienstverlening;
- Dienstverlening voor fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning;
- Dienstverlening voor de Europese dienstenrichtlijn.

Leges kennen een vorm van kruissubsidiëring waarbij niet iedere individuele dienstverlening kostendekkend hoeft te zijn, maar dat een cluster van diensten in totaliteit niet meer dan 100% kostendekkend is. Het BBV verplicht inzicht te geven in de mate waarin dit het geval is. Dit kan door de mate van kostendekkendheid per hoofdstuk weer te geven. Binnen de algemene dienstverlening zijn bijvoorbeeld reisdocumenten en rijbewijzen in hoofdstukken onderverdeeld. Het kader is dat de legestarieven jaarlijks met inflatie worden verhoogd, voor zover tarieven niet aan een wettelijk maximum zijn verbonden.

Begraafrechten

Onder begraafrechten worden rechten verstaan voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats. De rechten worden geheven van degene die de dienst aanvraagt.

Havengeld

De gemeente vraagt havengeld voor het gebruik van gemeentewateren en daaraan gerelateerde voorzieningen die in beheer of onderhoud zijn bij de gemeente. Havengelden rechten worden betaald door de schipper, de reder, de eigenaar van het vaartuig, degene die het schip heeft gecharterd of de vertegenwoordiger van deze partijen.

Marktgelden

Voor een standplaats op marktterreinen heft de gemeente marktgelden. Dit geldt ook voor andere plaatsen waar markthandel wordt uitgeoefend. Marktgeld wordt geheven van de vergunninghouder of aan wie incidenteel toestemming is verleend om extra ruimte in te nemen.

Berekening kostendekkendheid rechten

In deze paragraaf wordt inzicht gegeven in de onderbouwing van de kostendekkendheid. De directe kosten van dienstverlening worden rechtstreeks aan het product ontleend. Indirecte kosten, worden via een verdeelsleutel of tarief doorberekend aan het product. De indirecte kosten hebben betrekking op de toerekening van de kosten van overhead en eventueel BTW.

In de financiële verordening 2018 ([2020/0027757](#)) art. 11 lid 4 is vastgelegd dat voor de toerekening van de overheadkosten aan de kostprijs van rechten en heffingen wordt uitgegaan van het saldo van de totale overheadkosten en-baten, gedeeld door het aantal productieve uren (exclusief overhead).

Dit wordt voor alle rechten uniform toegepast:

$$\frac{(\text{saldo van de totale overheadkosten en-baten})}{\text{aantal productieve uren(exclusief overhead)}} = \text{opslag overhead}$$

De netto-kosten van overhead bedragen in 2021 afgerond € 57,8 miljoen. Het totale aantal productieve uren (exclusief overhead) is berekend op 1.060.000 uren.

De door te belasten overhead naar de kostendekkende rechten bedraagt € 57.800.000 / 1.060.000 uur = afgerond € 55 per uur

Op basis van deze door te berekenen kosten van overhead in de heffingen wordt de kostendekkendheid per heffing afzonderlijk gepresenteerd.

1. Rioolheffing

Verwachte kosten

De gemeente is wettelijk verplicht om haar verplichtingen voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar afgerond € 12,3 miljoen aan kosten te maken om deze verplichtingen na te komen. Om de kosten transparant te maken, wordt eerst uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke lasten direct wordt geraamd op het product openbare ruimte ondergronds voor een bedrag van € 9,9 miljoen, waarvan € 5,8 miljoen uit kapitaallasten bestaat die voortvloeien uit de uitvoering van het verbreed gemeentelijke rioleringsplan (VGRP). Hierin zijn de wettelijke gemeentelijke watertaken vastgelegd voor van afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast wordt € 0,9 miljoen aan kosten geraamd van het product afvalinzameling en reiniging voor het schoonhouden en vegen van straten. Dit voorkomt dat de riolering belast wordt met vuil dat tot verstoppingen en extra kosten leidt. Ook worden kosten van het product overhead doorberekend voor € 335.000. Dit zijn kosten die de gemeente maakt voor sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. De kosten die gemaakt worden voor heffing, invordering en afdoening van bezwaar- en beroepschriften worden geraamd op € 274.000. Tenslotte worden de BTW-lasten geraamd op afgerond € 1 miljoen en ontvangt de gemeente € 74.000 aan overige baten.

Rioolheffing	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product openbare ruimte ondergronds		9.871
Kosten product afvalinzameling en reiniging (aandeel kosten straatvegen)		920
Baten product openbare ruimte ondergronds		-74
Netto directe kosten product		10.717
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead 6.102 uur x € 55		335
Toerekening BTW		999
Kosten heffing en invordering Cocensus		274
Totale kosten		12.325
Opbrengst heffingen		12.325
Dekking		100%

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 228a van de Gemeentewet een rioolheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem is de heffing volledig kostendekkend. Dat betekent dat er geen algemene middelen voor de riolering worden ingezet.

Riolering	rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten totaal	13.019	12.298	12.325
Lasten totaal	13.922	12.298	12.325
Kostendekkendheid	94%	100%	100%

2. Afvalstoffenheffing

Verwachte kosten

De gemeente heeft een wettelijke inzamelplicht voor het afval van particuliere huishoudens. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 26,3 miljoen aan kosten te maken om deze plicht na te komen. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke lasten direct wordt geraamd op het product afvalinzameling en reiniging (€ 19,7 miljoen). De kosten worden gemaakt voor het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van huishoudelijk afval. Ook het scheiden van afval en het recyclen ervan valt hieronder.

De kosten van kwijtschelding van afvalstoffenheffing voor gebruikers die daarvoor in aanmerking komen worden aan de kostendekkende heffing toegerekend. Hiervoor wordt ruim € 1,6 miljoen geraamd.

De kosten van de overhead worden doorberekend voor een bedrag van € 360.000. Dit zijn kosten die gemaakt worden voor sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin.

Van het product belastingen worden de kosten voor heffing, invordering en afdoening van bezwaar- en beroepschriften, geraamd op € 508.000 en de toe te rekenen BTW-lasten op bijna € 4,2 miljoen.

Afvalstoffenheffing	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product openbare afvalinzameling- en reiniging	100	19.690
Kosten product afvalinzameling en reiniging (aandeel kosten straatvegen)	0	
Inkomsten: onttrekking aan egaliseringsreserve	0	
Netto directe kosten product		19.699
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (6.545 x € 55,00)		360
Toerekening BTW		4.157
Toerekening van kosten kwijtschelding afvalstoffenheffing		1.600
Kosten heffing en invordering Cocensus		508
Totale kosten		26.324
Opbrengst heffingen		26.324
Overige opbrengsten		0
Dekking		100%

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van artikel 15.33 van de Wet milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een afvalstoffenheffing invoeren. Deze mag maximaal kostendekkend zijn.

Afvalstoffenheffing	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten totaal	24.210	24.922	26.324
Lasten totaal	25.678	24.922	26.324
Kostendekkendheid	94%	100%	100%

3. Leges

Gemeenten heffen leges voor de kosten van specifieke producten die op aanvraag worden geleverd. De leges worden gebruikt om de kwaliteit van de producten te waarborgen en om personeels-, huisvesting- en materiaalkosten te dekken. De opbrengst uit de leges mag volgens de landelijke regelgeving niet hoger zijn dan de totale kosten van de verstrekking. Een gemeente kan dus geen winst maken op de diensten die zij levert.

Deze spelregel geldt voor het totaal van deze specifieke dienstverlening, maar kruissubsidiëring is (beperkt) toegestaan. Om meer inzicht in de kruissubsidiëring te krijgen is in de landelijke regelgeving opgenomen dat, zoveel als mogelijk, per cluster van dienstverlening de kostendekkendheid inzichtelijk wordt gemaakt. Om aan dat voorschrift te voldoen is per hoofdstuk (of een combinatie van hoofdstukken, als dit praktisch is), de mate van kostendekkendheid inzichtelijk gemaakt. Kruissubsidiëring binnen hoofdstukken blijft mogelijk.

Haarlem verantwoordt de tarieven van de leges volgens de landelijke richtlijnen en wettelijke eisen. Daarbij is uitgangspunt om transparant te zijn over de kostendekkendheid per hoofdstuk.

3.1 Leges algemene dienstverlening

Verwachte kosten

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet en de Paspoortwet leges heffen voor een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn.

In totaal verwacht de gemeente het komende jaar hiervoor € 3,2 miljoen aan kosten te maken. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst voor welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten. In de begroting 2021 zijn de te innen en af te dragen rijksleges in de baten en lasten meegenomen.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke lasten voor leges direct wordt geraamd op het product dienstverlening (€ 1,7 miljoen). De kosten worden gemaakt voor de uitvoering van diensten die zijn genoemd in titel 1 van de legesverordening (algemene diensten). Daarnaast worden kosten van overhead doorberekend voor een bedrag van € 1 miljoen.

Leges algemene dienstverlening	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product dienstverlening	100	1740
Netto directe kosten product		
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (18.046 x € 55,00)		993
overige kosten		352
Totale kosten		3.181
Opbrengst heffingen		2.826
Dekking		89%

Om de mate van kruissubsidiëring binnen de algemene leges inzichtelijk te maken zijn baten en lasten van de afzonderlijke onderdelen van de algemene leges geraamd. Omdat niet op een dergelijk gedetailleerd niveau tijd wordt geschreven, zijn de kosten toegerekend op basis van een genormeerde tijdsbesteding van een dienst.

Onderbouwing kostendekkendheid naar hoofdstuk legesverordening						
Leges verordening	Lasten product	Overhead	Toe te rekenen kosten	Totaal lasten	Leges	Kostendekkendheid
Algemene dienstverlening						
1. Burgerlijke stand	181	168	67	371	363	98%
2. Reisdocumenten	559	240	99	898	835	93%
3. Rijbewijzen	403	275	113	791	712	87%
4. en 7. GBA en bestuursstukken	58	68	28	154	100	65%
8. Bodem-en vastgoedinformatie	36	30	0	66	57	87%
9. Ov. Publiekstaken	329	116	40	530	433	82%
11. Huisvestingswet	6	7	0	13	7	55%
12. Leegstandswet	5	6	0	11	5	52%
14. Standplaatsen	4	4	1	9	9	98%
16. Kansspelen	4	4	0	8	7	88%
18. Telecom en civiele werken	128	149	3	280	257	89%
19. Verkeer en vervoer	25	20	1	46	40	87%
20. Diversen (< € 1.000)	2	2	0	4	1	17%
Totaal	1.740	1.089	352	3.181	2.826	89%

Ter toelichting op bovenstaande onderbouwing:

Algemeen:

De uren inzet is geraamd op de genoemde producten. Volgens de uniforme verdeelsleutel wordt € 55,00 per uur toegerekend voor overhead. De berekende kosten zijn gebaseerd op de werkelijke verwachte tijdsbesteding per product, gebaseerd op tijdschrijven vermenigvuldigd met het aantal af te geven producten of diensten. Voorheen werden de kosten toegerekend op basis van normkosten.

Hoofdstuk 1 Burgerlijke stand: betreft de baten en lasten verbonden aan het voltrekken van huwelijken. Deze leges zijn vrijwel kostendekkend.

Hoofdstuk 2 Reisdocumenten: de kostendekkendheid is ten opzichte van 2020 licht toegenomen.

Hoofdstuk 3 Rijbewijzen: de kostendekkendheid is ten opzichte van 2020 licht afgenomen.

Hoofdstukken 4 en 7: Dit betreffen de legesproducten die te maken hebben met uittreksels en inlichtingen uit de gemeentelijke administraties (GBA). Om die reden is de onderbouwing van deze hoofdstukken gecombineerd.

Hoofdstuk 9 Overige publiekstaken: Hier zijn de baten en lasten van naturalisaties, naturalisatie en verklaring omtrent gedrag geraamd.

Hoofdstuk 18 Telecom en civiele werken. Wanneer een kabel- of waterleidingsbedrijf werkzaamheden uitvoert of laat uitvoeren waarvoor de grond open moet, doet de aannemer een aanvraag voor een vergunning of een melding. De kosten die hiervoor worden gemaakt zijn de inzet van ambtelijke uren.

De overige producten zijn qua lasten en baten te gering van omvang voor verdere toelichting.

Op basis van de kostenberekening bedraagt de kostendekkendheid van de leges algemene dienstverlening 89%.

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet leges heffen voor verstrekte diensten. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem zijn de leges voor algemene dienstverlening 89 % kostendekkend. Dat betekent dat 11 % van de kosten uit algemene middelen worden gedekt.

Leges algemene dienstverlening	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten totaal	2.528	2.050	2.826
Lasten totaal	2.683	2.614	3.181
Kostendekkendheid	94%	78%	89%

Ook voor de kosten die worden gemaakt voor de uitvoering van diensten die zijn genoemd in titel 2 van de legesverordening (fysieke leefomgeving, zoals de Wabo) geldt dat deze via leges mogen worden doorberekend. Ook hier geldt dat de opbrengst niet hoger mag zijn dan de kosten. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 5,6 miljoen aan kosten te maken om deze specifieke dienstverlening aan te kunnen bieden.

Het grootste gedeelte van de gemeentelijke lasten van deze diensten worden geraamd op het product integrale handhaving en de daaraan toegerekende kosten (€ 1,4 miljoen). Daarnaast worden kosten van het product overhead doorberekend voor een bedrag van € 2,8 miljoen. Daarnaast is ook de inzet van andere afdelingen en instanties nodig om een vergunning te kunnen afgeven. Deze zijn opgenomen bij het onderdeel afgeleide producten.

De hoofdstukken onder deze titel gaan over de dienstverlening die nodig is om omgevingsvergunningen af te geven of te wijzigen. Om die reden is het niet mogelijk de baten en lasten in aparte hoofdstukken verder te specificeren en het wordt als één geheel gepresenteerd.

Leges fysieke leefomgeving	% in heffing	Lasten + Baten -
Uren afdeling vergunningverlening, handhaving en toezicht	100	1.430
Directe kosten	100	50
Netto directe kosten product		1.480

Afgeleide producten

Uren KCC en procesondersteuning (product dienstverlening)	176
Uren omgevingsbeleid(product ruimtelijke ontwikkeling)	541
Uren afdeling DIA (product dienstverlening)	74
Kosten adviescommissie ruimtelijke kwaliteit	134
adviezen VRK brandveilig bouwen	375
Subtotaal afgeleide producten	1.300

Toe te rekenen kosten

Opslag overhead (51.323 x € 55,00)	2.823
Overig	68
Totale kosten	5.671
Opbrengst heffingen	5.558
Dekking	98%

De hoofdstukken onder deze titel gaan over de dienstverlening die nodig is om omgevingsvergunningen af te geven of te wijzigen. Om die reden is het niet mogelijk de baten en lasten in aparte hoofdstukken verder te specificeren en het wordt als één geheel gepresenteerd.

Toelichting op bovenstaande onderbouwing:

De ureninzet is geraamd op het begrotingsproduct integrale vergunning en handhaving. Daarnaast wordt er per uur € 55,00 toegerekend voor overhead.

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet leges heffen voor verstrekte diensten. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem zijn de leges voor producten voor de fysieke leefomgeving 98 % kostendekkend. Dat betekent dat 2 % van de kosten uit algemene middelen wordt gedekt.

Leges fysieke leefomgeving	Rekening 2019	Begroting 2020	begroting 2021
Baten totaal	7.751	5.797	5.558
Lasten totaal	6.461	5.850	5.671
Kostendekkendheid	120%	99%	98%

Verwachte kosten

De gemeente kan kosten die voor specifieke taken worden geleverd via leges doorrekenen aan de aanvrager van deze diensten. De opbrengst mag niet hoger zijn dan de kosten. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 0,3 miljoen aan kosten te maken voor diensten die voortvloeien uit de Europese dienstenrichtlijn. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke lasten van diensten uit de Europese dienstenrichtlijn direct wordt geraamd op het product integrale dienstverlening en handhaving (€ 147.000). De kosten worden gemaakt voor de uitvoering van diensten die zijn genoemd in titel 3 van de legesverordening (leges vallend onder de Europese dienstenrichtlijn). Daarnaast worden kosten van het product overhead doorberekend voor € 162.000.

Leges vallende onder de Europese dienstlijn	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product integrale vergunning en handhaving	100	147
Netto directe kosten product		
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (2.939 x € 55,00)		162
Totale kosten		309
Opbrengst heffingen		216
Dekking		70%

Om de mate van kruissubsidiëring inzichtelijk te maken, zijn de baten en lasten van de afzonderlijke onderdelen geraamd op basis van werkelijke tijdsbesteding per product.

**Onderbouwing kostendekkendheid
naar hoofdstuk legesverordening**

Leges verordening	Lasten product	Overhead	Totaal lasten	Leges	Kostendekkendheid
Dienstenrichtlijn					
1. Horeca	40	50	90	79	89%
2. Evenementen en markten	46	59	105	49	46%
3. Prostitutiebedrijven	2	2	4	2	53%
4. Huisvesting	15	7	22	17	80%
7. Overige	44	44	88	69	79%
Totaal	147	162	309	216	70%

De ureninzet is geraamd op het begrotingsproduct integrale vergunning en handhaving. Daarnaast wordt er per uur € 55,00 toegerekend voor overhead. De hoofdstukken onder deze titel betreffen de afgifte van een aantal specifieke vergunningen.

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet leges heffen voor verstrekte diensten. De leges mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem zijn de leges voor de Europese dienstenrichtlijn voor 70% kostendekkend, dus 30% van de kosten worden uit algemene middelen gedekt.

Leges Europese dienstrichtlijn	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten totaal	470	202	216
Lasten totaal	495	288	309
Kostendekkendheid	95%	70%	70%

4. Begraafrechten

De begraafrechten worden geheven op basis van de Gemeentewet. De verschillende rechten dragen zowel kenmerken van gebruik- als genotsretributies en op sommige punten lijken de rechten op leges. Gebruiksretributies worden geheven voor het gebruik van gemeentebestemmingen, zoals het gebruik van een aula. Genotsretributies zijn rechten van door of vanuit de gemeente verleende diensten, zoals begraven. Sommige rechten, zoals een vergunning voor een grafmonument, hebben het karakter van leges. Daardoor zijn alle heffingen voor het gebruik van de begraafplaats en/of het crematorium en voor de daarmee samenhangende diensten in één verordening geregeld.

Verwachte kosten

De gemeente kan kosten van begraven, zoals in de vorige alinea toegelicht, doorberekenen via begraafrechten. De opbrengst mag niet hoger zijn dan de kosten. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 2 miljoen aan kosten te maken voor de gemeentelijke begraafplaatsen. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat de gemeentelijke lasten direct worden geraamd op het product begraafplaatsen (€ 1,2 miljoen). De kosten betreffen de exploitatie van de begraafplaatsen. Daarnaast worden kosten van overhead doorberekend voor € 0,9 miljoen.

Begraafrechten	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product begraafplaatsen	1	1158
Netto directe kosten product		
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (16.241 x € 55,00)	100	893
Totale kosten		2051
Opbrengst heffingen	100	982
Overige opbrengsten	100	30
Dekking		49

Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet de kosten in rekening brengen bij de aanvrager op basis van een vastgestelde verordening begraafrechten. De baten mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem is de heffing voor 49% kostendekkend. Dat wil zeggen dat 51% van de kosten voor begraven vanuit de algemene middelen wordt ingezet.

Begraafrechten	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten totaal ¹	997	997	1.012
Lasten totaal	2.143	2.034	2.051
Kostendekkendheid	47%	49%	49%

¹ incl. € 30.000 overige opbrengsten

5. Havengelden

Havengelden worden geheven op basis van de Gemeentewet. Havengelden worden geheven ter dekking van de kosten van het gebruik van waterwegen en havens, maar ook voor het draaien van bruggen, het schutten van sluizen of het gebruik van faciliteiten op de wal. Heffingscriteria zijn onder meer lengte of tonnage van een vaartuig, al dan niet in combinatie met een verblijfsduur.

Verwachte kosten

De gemeente kan kosten van havendiensten doorberekenen aan de gebruiker via havengelden. De opbrengst mag niet hoger zijn dan de kosten. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 3,7 miljoen aan kosten te maken voor het gebruik en onderhoud van de haven. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Onderstaande verdeling laat zien dat de gemeentelijke lasten voor de exploitatie van de haven direct worden geraamd op het product havendienst (€ 2,3 miljoen). Daarnaast worden kosten van overhead doorberekend voor een bedrag van € 1,4 miljoen.

Havengelden	% in heffing	Lasten + Baten -
Kosten product havendienst	100%	2.316
Netto directe kosten product		
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (25.286 x € 55,00)	100	1.391
Totale kosten		3.707
Opbrengst heffingen		1.114
Dekking		30%

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet de kosten voor het gebruik van diensten van de haven in rekening brengen bij de gebruikers. De baten mogen maximaal kostendekkend zijn. In Haarlem is de heffing voor 30% kostendekkend. Dat wil zeggen dat er 70% aan de dienstverlening haven vanuit de algemene middelen wordt ingezet.

Vanwege de gevolgen van corona waren de opbrengsten havengelden in 2020 eenmalig verlaagd.

De geraamde kosten voor 2021 zijn gestegen in verband met een uitbreiding van formatie voor de brugbediening. De minimale capaciteit kende een tekort van 3 fte dat incidenteel met flexkrachten werd opgevangen. Daarnaast is een risico-inventarisatie ten aanzien van havendienst uitgevoerd. Om met name de veiligheid bij de bruggen te waarborgen diende aanvullende maatregelen getroffen te worden. Om deze maatregelen uit te kunnen voeren zijn incidentele budgetten beschikbaar gesteld.

Havengelden	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten totaal	1.081	946	1.114
Lasten totaal	2.901	3.098	3.707
Kostendekkendheid	37%	31%	30%

6. Marktgelden

Marktgeld is een betaling voor een standplaats op een markt. Dit betreft dag- of weekmarkten voor consumenten. De gelden worden geheven voor de kosten van de markten. Heffingscriteria zijn onder meer de grootte van een standplaats, al dan niet in combinatie met de duur van de markt.

Verwachte kosten

De gemeente kan kosten van de exploitatie van markten doorberekenen aan de vergunninghouder. De opbrengst mag niet hoger zijn dan de kosten. In totaal verwacht de gemeente het komende jaar € 0,7 miljoen aan kosten te maken. Om deze kosten transparant te maken worden eerst de lasten uitgesplitst op welke producten deze kosten worden gemaakt. Vervolgens wordt ingegaan op de dekking van deze lasten.

Verdeling kosten

Uit onderstaande verdeling blijkt dat de kosten worden geraamd op het product integrale vergunning en handhaving. Binnen dit product zijn de kosten van de markt verbijzonderd op de kostenplaats markten. De gemeentelijke lasten worden direct geraamd op deze kostenplaats. De geraamde lasten bedragen € 466.000 en betreffen de exploitatie van de markt. Daarnaast worden kosten van het product overhead doorberekend voor een bedrag van € 206.000.

Marktgelden	% in heffing	Lasten + Baten -
Kostenplaats markten, onderdeel van het product integrale vergunning en handhaving	100	466
Netto directe kosten product		
<i>Toe te rekenen kosten</i>		
Opslag overhead (3.735 * € 55)	100	206
Totale kosten		672
Opbrengst heffingen		442
Dekking		66%

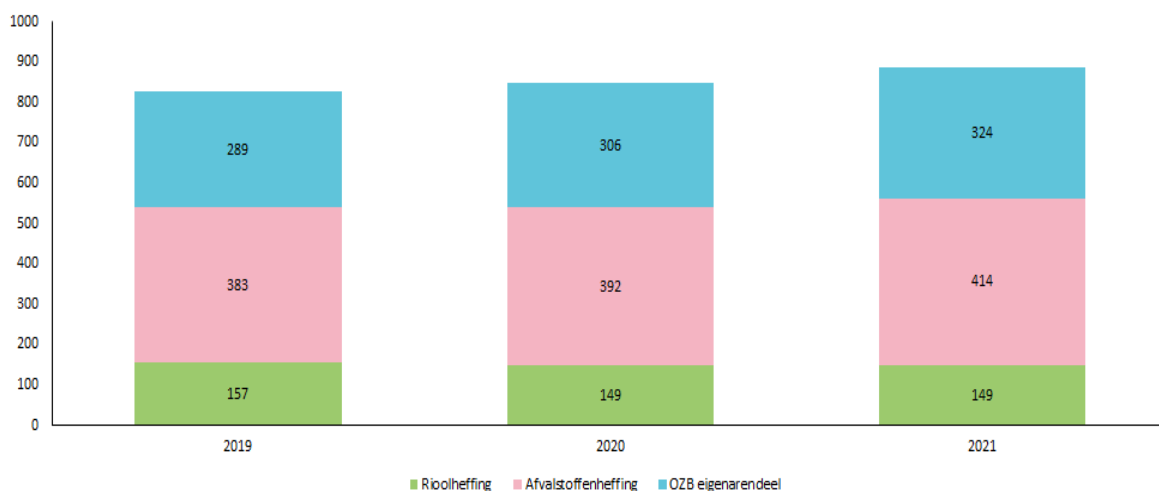
Herkomst middelen

Gemeenten mogen op grond van de Gemeentewet de kosten voor het gebruik van de markten in rekening brengen bij de vergunninghouder. De baten mogen maximaal kostendeckend zijn. In Haarlem is de heffing voor 66% kostendeckend. Dat wil zeggen dat de overige 34% vanuit de algemene middelen wordt ingezet.

Marktgelden	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
Baten totaal	409	400	442
Lasten totaal	698	547	672
Kostendeckendheid	59%	73%	66%

Lokale lastendruk

De lokale lastendruk wordt bepaald door de tarieven van de OZB, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. In de navolgende tabel is de opbouw van de lokale lastendruk in Haarlem in 2021 ten opzichte van 2020 inzichtelijk gemaakt. Voor huurwoningen is alleen de hoogte van de afvalstoffenheffing bepalend, aangezien bewoners hiervan niet worden aangeslagen voor OZB en rioolheffing. De lokale lastendruk stijgt in 2021 van € 847 naar € 887 per meerpersoonshuishouden: een stijging van 5%. De stijging van de woonlasten is te verklaren uit een stijging van de OZB en een stijging van de afvalstoffenheffing vanwege een verdere uitwerking van SPA.

Lokale lastendruk in euro's voor een meerpersoonshuishouding	2019	2020	2021
Rioolheffing	157	149	149
OZB eigenarendeel	289	306	324
Afvalstoffenheffing	383	392	414
Totaal	829	847	887
Index t.o.v. 2019		102%	108%

In meerjarenperspectief ontwikkelen de woonlasten zich als volgt:

Lokale lastendruk	2020	2021	2022	2023	2024	2025
OZB eigenaren woningen	306	324	324	324	324	324
Rioolheffing	149	149	171	176	179	182
Afvalstoffenheffing	392	414	398	392	392	392
Totaal	847	887	893	892	895	898
Woonlastenindex t.o.v. 2020		105%	105%	105%	105%	106%

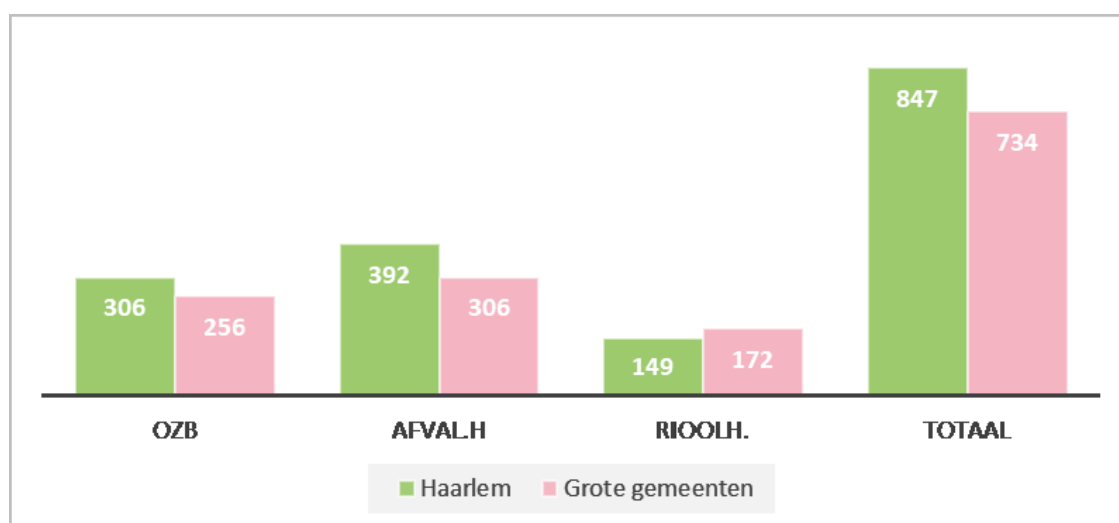
Haarlem vergeleken met andere gemeenten (begroting en tarieven 2020)

Jaarlijks vergelijkt het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) de tarieven en woonlasten van grote gemeenten. In 2020 stijgen de woonlasten van de grote gemeenten gemiddeld met 4,3% tot € 734. De woonlasten in Haarlem stijgen met 1,8% tot € 847. De woonlasten in Haarlem zijn daarmee 2,5% minder gestegen dan landelijk. De woonlasten in Haarlem zijn wel nog steeds 15% hoger dan het landelijk gemiddelde.

Omdat de kosten van straatvegen niet meer worden toegerekend aan de afvalstoffenheffing en in mindere maten aan de rioolheffing stijgt de afvalstoffenheffing in Haarlem minder dan het landelijk gemiddelde en daalt de rioolheffing met 5%, terwijl deze heffing landelijk 1,9% stijgt.

Van de 40 grote gemeenten daalt Haarlem van plaats vier naar plaats zes van duurste grote gemeenten in 2020.

Grafiek vergelijking woonlasten 2020 (bedragen x € 1)

Kwijtscheldingsbeleid

Een gemeente kan kwijtschelding verlenen aan mensen die niet in staat zijn om hun belasting te voldoen. Hiervoor zijn door de wet normen aangegeven. Haarlem hanteert voor de normbedragen een kwijtscheldingspercentage van 100%. Haarlem kan kwijtschelding verlenen voor de afvalstoffenheffing, de leges woonvergunningen, de leges voor gehandicapten parkeren en voor 50% op de hondenbelasting voor de eerste hond. Voor kwijtschelding is een budget van € 1.600.000 geraamd.

Opbrengst belastingen en heffingen

Belastingen/heffingen	Rekening 2019	Begroting 2020	Begroting 2021
<i>Belastingen</i>			
OZB- woningen	21.974	23.244	24.629
OZB- niet woningen eigenaren	11.059	11.467	11.652
OZB- niet woningen gebruikers	7.760	7.841	7.966
Roerende woon-en bedrijfsruimtebelastingen	54	61	62
Hondenbelasting	556	569	578
Toeristenbelasting	2.491	1.275	1.901
Precario ondergrondse infrastructuur	5.864	5.865	5.865
Overige precario	1.681	1.748	1.857
Straatparkeren/vignetten	11.009	8.907	10.900
Naheffing parkeren	1.508	1.383	1.405
Parkeeropbrengst Schalkwijk	356	510	519
Reclamebelasting Cronjéstraat	62	80	80
Totaal belastingbaten	64.374	62.950	67.414
<i>Heffingen</i>			
Rioolheffing	13.019	12.298	12.325
Afvalstoffenheffing	24.210	24.922	26.324
Leges Algemene dienstverlening	2.528	2.050	2.826
Bouwleges (WABO)	7.751	5.797	5.558
Leges dienstenrichtlijn	470	202	216
Begraafrechten	997	967	982
Havengelden	1.074	946	1.114
Marktgelden	409	400	442
BIZ-heffing	980	803	965
Totaal heffingen	51.438	48.385	50.752
Totaal opbrengsten uit belastingen en heffingen	115.812	111.335	118.166
Dotatie aan voorziening dubieuze debiteuren	-372	-700	-700
Kwijtschelding	-1.423	-1.757	-1.600
Netto opbrengst	114.017	108.878	115.866

NB De verlaging van overige precario met € 400.000 en reclamebelasting Cronjéstraat met € 20.000 in jaar 2020 is niet verwerkt in deze tabel.

3.3 Onderhoud kapitaalgoederen

Inleiding

Deze paragraaf geeft informatie over het onderhoud van de kapitaalgoederen van de gemeente. De paragraaf start met een samenvatting van de beleidskaders voor het onderhoud. Vervolgens wordt toegelicht hoe de onderhoudsvoorraad wordt bepaald en hoe deze zich ontwikkelt.

Beleidskaders

In de onderstaande tabel zijn de beleidskaders voor de specifieke kapitaalgoederen opgenomen en de bedragen voor dagelijks, groot- en vervangingsonderhoud.

Kapitaalgoederen	Beleidskader
Wegen, straten en pleinen	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)
Riolering	Verbreed gemeentelijke Rioleringsplan (2017/361078)
Water (kunstwerken, oevers)	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)
Groen	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)
Speelgelegenheden	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)
Openbare verlichting en VRI	Actualisatie Visie beheer en onderhoud (2018/6828)
Handboek Inrichting Openbare Ruimte	Binnenstad (2017/187877), Noord & Schalkwijk (2016/29251), Oost/Waarderpolder & Zuidwest (2019/90153)
Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs	Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs (2018/41031)
Sportaccommodaties	Integraal uitvoeringsplan sportaccommodaties 2018 t/m 2028: Sport aan zet (2018/15838) en Beleidsuitvoeringsplan Sportaccommodaties (2013/594131)
Vastgoed	Financieel meerjarenperspectief onderhoud vastgoed (2018/49829)

Het onderhoud van de openbare ruimte bestaat uit dagelijks onderhoud, groot onderhoud en vervangingsonderhoud. Het dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd door een aantal marktpartijen via de domein dienstverlenings-overeenkomsten (DDO). Het groot onderhoud en vervangingsonderhoud is ingepland op basis van de technische kwaliteit die door technische inspecties zijn verkregen. Het beleidskader voor beheer en onderhoud, de Visie en Strategie Beheer en Onderhoud, is in 2018 geactualiseerd. De beheerplannen voor de kapitaalgoederen Wegen, Straten en Pleinen, Water, Groen, Speelgelegenheden, Openbare verlichting en Verkeersregelininstallaties maken onderdeel uit van de visie. Daarbij is vastgelegd per functiegebied aan welk kwaliteitsniveau de openbare ruimte moet voldoen. De uitgangspunten voor het riool zijn vastgesteld in het Verbrede Gemeentelijke Rioolplan uit 2017.

In 2020 zijn de beleidskaders Herinrichting Openbare Ruimte (HIOR) per Gebied vastgesteld. Het HIOR geeft richtlijnen voor de inrichting van de openbare ruimte met als doel meer eenheid, continuïteit en (ruimtelijke) kwaliteit en borduurt voort op bestaande beleidsuitgangspunten. De effecten daarvan worden bij de volgende actualisatie van de Visie en Strategie Beheer en Onderhoud opgenomen.

Onderhoudsvoorraad kapitaalgoederen openbare ruimte

Het is gebruikelijk dat een deel van het areaal niet voldoet aan het gewenste onderhoudsniveau. Voor een effectieve aanpak van het onderhoud is het noodzakelijk om werken te combineren. Zo wordt bijvoorbeeld onderhoud riolering zoveel mogelijk gecombineerd met het onderhoud van de wegen die erboven liggen. Er is dan voor het uitgestelde onderhoud van de weg of riolering niet direct sprake van achterstallig onderhoud, maar er is sprake van een werkvoorraad. Bij een te grote werkvoorraad kan een deel van het areaal dat onder de kwaliteitsnormen blijft niet binnen een acceptabele termijn van vier jaar worden hersteld. Dan is er sprake van achterstallig onderhoud.

Wanneer al het benodigde onderhoud binnen vier jaar kan worden uitgevoerd en binnen de beschikbare budgetten, is er sprake van een gezonde situatie met een onderhoudsvoorraad. Als het werk niet binnen de periode uitgevoerd kan worden of het budget is niet genoeg, dan ontstaat er een achterstandsituatie.

Naast groot onderhoud en vervangingsonderhoud vindt er ook dagelijks onderhoud plaats. Het geprogrammeerde dagelijks onderhoud is belegd bij onze onderhoudspartners. Het budget wordt jaarlijks gebruikt om de onderhoudsgoederen functioneel en op beeldkwaliteit te houden. Al het noodzakelijke en gebudgetteerde dagelijks onderhoud wordt uitgevoerd en er ontstaat hier dus geen onderhoudsvoorraad.

De geprogrammeerde kosten en budgetten per domein zijn weergegeven in onderstaande tabel.

Kapitaalgoederen	Ontwikkeling onderhoudsvoorraad					
	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
<i>Geprogrammeerd Openbare ruimte Groot en Vervangings-onderhoud</i>						
Wegen, straten en pleinen	16.326	17.574	17.938	16.979	19.364	88.180
Riolering	12.687	9.687	8.502	10.872	8.687	50.435
Water (kunstwerken en oevers)	4.869	4.135	4.066	3.551	3.151	19.772
Groen en spelen	7.528	6.360	3.388	2.514	7.177	26.966
Openbare verlichting en VRI	1.510	1.318	1.162	1.085	588	5.663
Totaal geprogrammeerd Openbare ruimte	42.920	39.075	35.055	35.000	38.966	191.016
<i>Budget Openbare Ruimte Groot en Vervangingsonderhoud</i>						
Wegen, straten en pleinen	14.188	18.680	18.157	18.772	20.826	90.623
Riolering	12.687	9.687	8.502	10.872	8.687	50.435
Water (kunstwerken, oevers)	4.064	3.666	2.636	2.121	1.721	14.209
Groen en spelen	6.011	4.914	4.088	3.459	7.138	25.610
Openbare verlichting en VRI	1.185	1.133	1.125	1.125	725	5.292
reserve Onderhoud Openbare Ruimte	4.785	994	548			6.327
Totaal Budget Groot en vervanging	42.920	39.075	35.055	36.349	39.096	192.496
<i>Dagelijks Onderhoud Openbare Ruimte(budget = geprogrammeerd)</i>						
Wegen, straten en pleinen	3.132	3.132	3.132	3.132	3.132	15.662
Riolering	3.007	3.007	3.007	3.007	3.007	15.037
Water (kunstwerken, oevers)	1.190	1.190	1.190	1.190	1.190	5.952
Groen en spelen	7.026	7.024	7.024	7.024	7.024	35.123
Openbare verlichting en VRI	1.140	1.140	1.140	1.140	1.140	5.701
Totaal Budget Dagelijks Onderhoud	15.497	15.495	15.495	15.495	15.495	77.476

Voor het dagelijks onderhoud gelden de contactuele afspraken die zijn vastgesteld binnen domein dienstverlenings-overeenkomsten (DDO). Voor het geprogrammeerde onderhoud openbare ruimte geldt dat voor de domeinen de jaren 2021, 2022 en 2023 de opgave van interventies gebaseerd zijn op inspecties terwijl de jaren 2024 en 2025 meer uitgaan van de interventies op basis van de theoretische levensduur en zijn dan nog niet concreet uitgewerkt.

Voor Riolering is uitgegaan van een programma concrete investeringsprojecten aangevuld met een zogenaamde stelpost voor het diep-lining programma, waarbij het diep-riool in fases wordt aangepakt. Aanbesteding van dit programma is in 2020 afgerond en de uitvoering vindt plaats in 2021 en volgende jaren binnen de begrotingskaders. Onderdeel van de aanbesteding is inspectie en onderzoek van de diep-riolen. Afhankelijk van deze resultaten kan de programmering en tempo van de uitvoering nog worden aangepast. In 2023 wordt een nieuw VGRP opgesteld waarin de volgende

fase van de aanpak van de diep-riolen in beeld wordt gebracht. Vanaf 2024 kan dat mogelijk tot een extra onderhoudsinspanning leiden.

Voor de overige domeinen zijn de kosten voor het uitvoeringsprogramma groot onderhoud 2021 - 2023 op basis van inspecties en onderzoek groter dan het beschikbare budget voor groot onderhoud. Voorstel is om de extra kosten in die periode te betalen uit de reserve Onderhoud Openbare Ruimte, die mede voor dit doel is bestemd. Oorzaak van de hogere kosten is dat een deel van de groot onderhoudswerkzaamheden is vertraagd en doorschuift naar 2021 en 2022. Ook zijn de onderzoek en inspectie werkzaamheden in 2020 geïntensiveerd, zodat er een beter zicht is gekomen op de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden 2021- 2023. In 2021 wordt verwacht voor het merendeel van het areaal het beeld te completeren ook voor de jaren 2024 en 2025 en de effecten hiervan worden betrokken bij de Kadernota 2022. Vooralsnog is er voor 2024 en 2025 financiële ruimte voor extra te programmeren werk en biedt de reserve ook nog dekking.

Kapitaalgoederen	Ontwikkeling onderhoudsvoorraad			Achterstand 2021
	Begin 2020	PB2021	Ontwikkeling t.o.v. 2020	
Totaal geprogrammeerd Openbare Ruimte	172.075	191.016	18.941	
Totaal budget groot- en vervangingsonderhoud	188.527	192.496	3.969	
Verschil	16.452	1.480	-14.972	Nee

Ten opzichte van de stand bij de Jaarrekening 2019 is het geprogrammeerde onderhoud fors toegenomen en dat sluit aan bij de verwachtingen in de Strategische Beheervisie. In de visie is aangegeven dat de onderhoudsinspanningen vanaf 2023 substantieel gaan stijgen in verband met de levensduur en noodzakelijke vervanging van het areaal met name in Schalkwijk. In het [Investeringsprogramma 2021-2025](#) is er rekening gehouden met die stijging in Schalkwijk. De verwachting is dat de volledige piek in de onderhoudsbehoefte een paar later jaar (vanaf 2026) komt. Dan is het wel noodzakelijk om hiervoor voldoende investeringsruimte te reserveren.

Onderhoudsvoorraad gemeentelijk vastgoed en sportaccommodaties

De gemeente heeft een vastgoedportefeuille van circa 400 objecten. Hieronder vallen ook schoolgebouwen, kleedkamers op buitensportaccommodaties, gemeentelijke zwembaden en de gemeentelijke gymzalen en sporthallen die in beheer zijn bij SRO. De onderhoudsstrategie van het gemeentelijk vastgoed is vastgelegd in de raadsnota Onderhoud vastgoed ([2012/471809](#)) en berust op een viertal pijlers:

- Het onderhoudsniveau wordt vastgesteld aan de hand van NEN 2767 (norm voor het objectiveren van de staat van onderhoud van een gebouw);
- Het onderhoudstreefniveau is vastgesteld op conditiescore 3: sober en doelmatig; (categorie Redelijk: het verouderingsproces is deels in gang gezet en er zijn incidentele gebreken. Technisch voldoet het object nog);
- Voor alle objecten zijn actuele meerjarenonderhoudsplanningen (MJOP's);
- De onderhoudsbehoefte is integraal in beeld gebracht voor de totale vastgoedportefeuille.

Nadat er in 2018 en 2019 nieuwe NEN 2767-inspecties zijn gehouden vindt het planmatig onderhoud met ingang van 2020 plaats via een herzien MJOP, vergelijkbaar met de voor de openbare ruimte gehanteerde opzet. Daarin wordt onderscheid gemaakt tussen de geprogrammeerde werkvoorraad en het geconstateerde achterstallig onderhoud. Achterstallig onderhoud wordt gedefinieerd als onderhoud dat niet op tijd is uitgevoerd, waardoor een onderhoudsrichtlijn is overschreden en niet (meer) wordt voldaan aan het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Achterstallig onderhoud kan leiden tot schade of tot onveilige situaties, wat vaak leidt tot hogere herstelkosten.

Voor het inhalen van achterstallig onderhoud doet de gemeente een beroep op de reserve Vastgoed, die gevoed wordt uit de opbrengsten van de verkoop van niet-strategisch vastgoed. Bij vervangingen, functionele wijzigingen of kwaliteitsverbetering van een gebouw worden de kosten niet uit het onderhoudsbudget gedekt, maar worden ze als investering geactiveerd.

Uit de recente NEN 2767-inspecties blijkt dat er voor het inhalen van achterstallig onderhoud na het in 2020 geprogrammeerde achterstallig onderhoud (€ 4 miljoen) een bedrag van € 9,17 miljoen (inclusief VTU) nodig is. Totaal voor de hele portefeuille dus € 13,7 miljoen. Voor achterstallig onderhoud wordt, zoals gemeld, een beroep gedaan op de reserve Vastgoed. Naar verwachting is de achterstand in 2024 ingelopen, zodat er daarna sprake is van regulier, planmatig onderhoud dat gericht is op het in stand houden van het gemeentelijk vastgoed.

In 2020 is de notitie Materiele vaste activa van de commissie BBV geactualiseerd. Strekking hiervan is dat waar het voorheen vormen van een voorziening achterstallig onderhoud een keuzemogelijkheid was het nu een verplichting is. De stellige uitspraak die betrekking heeft op achterstallig onderhoud is daartoe ingekort tot: "In geval van achterstallig onderhoud waarbij sprake is van kapitaalvernietiging en/of onveilige situaties wordt op basis van artikel 44 lid 1a BBV een voorziening gevormd."

Om te voldoen aan de BBV-regels zal later in het jaar een voorstel volgen aan de gemeenteraad om de voorziening voor achterstallig onderhoud aan het gemeentelijke vastgoed in te stellen en voor welk bedrag. Deze voorziening is dan ook nog niet opgenomen in de begroting.

In de volgende tabel is al uitgegaan van de instelling van de voorziening op basis van de huidige inschatting.

Vastgoed en sport	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
Regulier onderhoud	4.040	4.040	4.040	4.040	4.040	20.200
Groot onderhoud	441	1.104	1.467	1.258	2.381	6.651
Levensduur verlengend onderhoud	1.067	4.219	2.100	1.200	500	9.087
Vervangingsonderhoud sport	2.709	1.846	1.846	2.050	2.050	10.501
Achterstallig onderhoud	2.300	2.300	2.300	2.267	-	9.167
Totaal geprogrammeerd onderhoud	10.557	13.509	11.753	10.815	8.971	55.605
Onderhoudsbudget	4.920	4.920	5.428	5.428	5.428	26.124
Krediet (IP)	3.776	6.065	3.946	3.250	2.550	19.587
Voorziening achterstallig onderhoud Vastgoed	2.300	2.300	2.300	2.267	-	9.167
Reserve Vastgoed		224	79		993	1.296
Totaal budget onderhoud vastgoed	10.996	13.509	11.753	10.945	8.971	56.174

Naast de voorziening achterstallig onderhoud is het voornemen om voor het reguliere groot onderhoud ook een voorziening in te stellen. Door het werken met een voorziening zullen de onderhoudskosten geëgaliseerd worden.

De afgelopen jaren is er bij het uitvoeren van planmatig onderhoud prioriteit gegeven aan de strategische panden. Bij het niet-strategische deel van de vastgoedportefeuille vindt alleen regulier onderhoud plaats. Deze panden komen in aanmerking voor verkoop.

Met de uitgevoerde actualisatie van de onderhoudsplannen voor het gemeentelijk strategisch vastgoed heeft de gemeente een actueel inzicht in de kwaliteit van het gemeentelijk vastgoed en de bedragen die nodig zijn om de panden op streefniveau 3 te onderhouden. Ook of er naast de geprogrammeerde werkvoorraad sprake is van onderhoudsachterstanden en wanneer deze kunnen

zijn ingelopen.

Het structurele budgettaire kader vanaf 2023 voor het in stand houden van het gemeentelijk vastgoed bedraagt € 5,4 miljoen. In de jaren 2021 en 2022 is dit bedrag € 500.000 per jaar lager. Dit bedrag is toegevoegd aan het investeringsplan voor levensduurverlengend onderhoud, wat in deze twee jaren niet beschikbaar was.

Het grootste gedeelte van het eigenarenonderhoud van de sportaccommodaties en een aantal commerciële panden wordt uitgevoerd door SRO. SRO ontvangt hiervoor jaarlijks € 1,4 miljoen.

Omdat per 31 december 2021 de huidige onderhoudscontracten aflopen en deze daarna voor het overgrote deel niet meer verlengd kunnen worden, is er in 2020 een traject gestart om tot een aanbesteding van één of meerdere marktpartijen te komen voor de uitvoering van het onderhoud vanaf 2022. Ook zou besloten kunnen worden om tot een inbesteding van het onderhoud bij SRO te komen. De planning van dit traject moet resulteren in een aan- of inbesteding in het derde kwartaal 2021 van één of meerdere nieuwe contractpartijen voor het onderhoud.

Daarnaast is in 2019 in de Stand van zaken uitvoering Vastgoednota Haarlem ([2019/762136](#)), in bijlage 1 het financieel meerjarenperspectief onderhoud vastgoed nu ook inzichtelijk gemaakt welke bedragen gemoeid zijn met het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed en met het treffen van toegankelijkheidsmaatregelen.

De verduurzaming is in 2020 verder uitgewerkt en heeft geleid tot een voorstel aan de raad om in de jaren 2021 tot 2023 € 9 miljoen te investeren, en daarbij te starten met het verduurzamen van de objecten waar de te besparen tonnen CO2 per euro het hoogst zijn. De genoemde werkzaamheden voor toegankelijkheid en verduurzaming worden gecombineerd met het uitvoeren van het onderhoud met name op natuurlijke vervangingsmomenten.

3.4 Financiering

Inleiding

De uitgaven en inkomsten van de gemeente lopen niet synchroon in de tijd. Soms leent de gemeente geld om tijdig betalingen te kunnen verrichten en soms heeft ze (tijdelijk) overtollige liquide middelen. Alle geldstromen van de gemeente lopen via de centrale treasuryfunctie. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de gemeentelijke rentelasten zo laag mogelijk blijven.

De gemeente hanteert een systeem van centrale financiering. In dit systeem bestaat er geen direct verband tussen een bepaalde investering en het aantrekken van financieringsmiddelen. Op grond van de benodigde en aanwezige financieringsmiddelen als geheel gaat de gemeente leningen aan. De verwachte (langlopende) schuldpositie van de gemeente valt ultimo 2020 met € 467 miljoen iets lager uit dan verwacht ten tijde van de Programmabegroting 2020-2024 (€ 473 miljoen). De schuld zal naar verwachting de komende jaren stijgen, voornamelijk het gevolg van extra investeringen, en eind 2025 € 621 miljoen bedragen. De netto schuldquote is eind 2020 86%, toenemend naar 102% eind 2022 en 118% eind 2025. Hiermee blijft de schuldquote voor zowel eind 2022 als voor de daaropvolgende jaren onder het in de Kadernota 2018 gestelde maximum van 120%. De verwachte netto schuld per inwoner is met € 3.098 eind 2020 lager dan eerder verwacht (€ 3.157)

Alle rentebaten en rentelasten behorend bij de financieringsmiddelen van de gemeente worden toegerekend aan de gemeentelijke producten op basis van de zogenoemde omslagrente. Voor de begroting is deze omslagrente bepaald op 2% (gelijk aan de omslagrente van 2020). In deelparagraaf 3.4.4 wordt ingegaan op de toerekening van rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden. Daarbij wordt inzicht gegeven in het renteresultaat op het taakveld treasury en het EMU-saldo (saldo voor de Economische en Monetaire Unie).

In deze financieringsparagraaf zijn de verwachtingen rondom liquiditeit (de mate waarin de gemeente aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen), de te betalen en te ontvangen rente en de verwachte ontwikkeling van de leningenportefeuille en de daarbij behorende financieringsbehoefte te vinden.

Liquiditeit en rente

Markontwikkelingen en rentevisie

Als gevolg van de aanhoudende monetaire maatregelen van de ECB (Europese Centrale Bank) zijn zowel de lange als de korte rente in 2020 laag gebleven.

Voor 2021 voorspelt het CPB (Centraal Planbureau) een economische groei voor Nederland van 3,2%, met de aantekening dat er ook sprake kan zijn van een krimp van 3,2% bij het optreden van een 'tweede coronagolf'. Daarnaast zal de inflatie naar verwachting 1,4% voor Nederland bedragen en stijgt de werkloosheid naar ongeveer 6,5 % in 2021. De ECB heeft begin dit jaar haar opkoopprogramma voor obligaties verruimd om de impact van de financiële crisis door het coronavirus te beperken. De verwachting is dat het renteniveau min of meer gelijk blijft.

In het derde kwartaal van 2020 waren de tarieven voor de publieke sector voor lange rente rondom de 0,15%, terwijl de korte rente negatief was (-0,4%). Naar verwachting zullen deze rentestanden zich handhaven tot iets stijgen naar het einde van 2021.

Kasgeldlimiet en liquiditeitsverloop

Bij het aangaan van leningen heeft de gemeente de keuze tussen langlopende leningen en kortlopende financiering (korter dan één jaar). Deze afweging wordt gemaakt op basis van de liquide positie van de gemeente, de verwachte financieringsbehoefte en de rentestanden.

Omdat de rentepercentages bij kortlopende financiering beweeglijker zijn brengt het aantrekken van veel kortlopende financiering risico's met zich mee. Om te voorkomen dat gemeenten teveel risico nemen is er een wettelijke begrenzing voor kortlopende financiering, de kasgeldlimiet. In de Wet Fido is de kasgeldlimiet vastgesteld op 8,5% van de begroting per 1 januari 2021. Voor 2021 betekent dit voor Haarlem een limiet van € 49,8 miljoen voor kortlopende financiering.

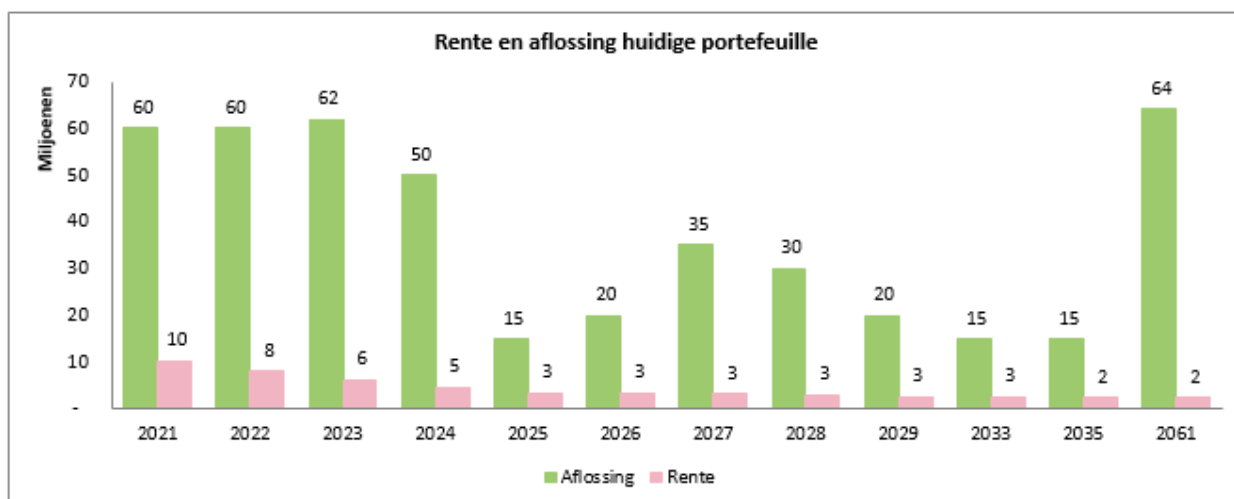
Wanneer de gemeente de kasgeldlimiet drie aaneengesloten kwartalen overschrijdt, moet een plan ter goedkeuring aan de toezichthouder worden voorgelegd waarin staat hoe en binnen welke termijn de overschrijding ongedaan wordt gemaakt. Dit is tot op heden nog nooit voorgekomen, in 2020 heeft de gemeente de kasgeldlimiet vooralsnog enkel in het eerste kwartaal overschreden. Voor 2021 lijkt het overschrijden van de kasgeldlimiet voor drie kwartalen achtereen onwaarschijnlijk.

Renterisiconorm en rente- en aflossingsverplichtingen

Ook voor langlopende financiering geldt een wettelijke begrenzing voor (rente)risico's, de renterisiconorm. Deze norm dwingt tot een spreiding van de aflossingen en renteherzieningen binnen de leningenportefeuille om het risico op rentewijzigingen van een groot deel van de leningenportefeuille binnen een kort tijdsbestek te beperken. De renterisiconorm houdt in dat maximaal 20% van het begrotingstotaal aan rentewijzigingen onderhevig mag zijn (in een jaar). Voor 2021 betekent dit in Haarlem een norm van € 117 miljoen. Dit wordt afgezet tegen de daadwerkelijk verwachte aflossingen.

Renterisiconorm en renterisico's van de vaste schuld per 1 januari 2021 t/m 2025	2021	2022	2023	2024	2025
1- Begrotingstotaal	585	564	561	555	555
2-Vastgesteld percentage (in wet Fido)	20%	20%	20%	20%	20%
3- Renterisiconorm (1 * 2)	117	113	112	111	111
4-Maximaal risico vaste schuld herfinanciering	60	60	62	50	15
5-Ruimte onder renterisiconorm (3-4)	57	53	50	61	96

De inschatting van risico's is gebaseerd op de verwachte rente- en aflossingsverplichtingen van de komende jaren. Zoals ook uit onderstaande grafiek blijkt, zijn de risico's op de korte en middellange termijn redelijk gespreid. De gemeente blijft in de komende jaren ruim onder de gestelde norm. In 2061 is er een aflossingspiek te zien, deze wordt veroorzaakt door de 50 jaar langlopende basisrentelening van € 64 miljoen, aangegaan in 2011.

Leningenportefeuille en financieringsbehoefte

Ontwikkelingen vaste schuld

De vaste schuld is het totaal van langlopende leningen die de gemeente is aangegaan. In de [Jaarrekening 2019](#) is de vaste schuldpositie geëindigd op € 462 miljoen. De prognose van de vaste schuld per eind 2020 is € 467 miljoen. Dit is € 6 miljoen minder dan werd verwacht bij de [Programmabegroting 2020-2024](#). Dit is het gevolg van positievere kasstromen dan eerder begroot. Ondanks minder gunstige kasstromen uit de exploitatie zorgen minder uitgaven aan investeringen dan begroot en per saldo hogere inkomsten voor grondexploitaties voor een gunstigere schuldstand.

De ontwikkeling van de schuld is gebaseerd op prognoses over de financieringsbehoefte, inclusief een geactualiseerd investeringsplan en meerjarenperspectief grondexploitaties (MPG). Hierbij wordt uitgegaan van een sluitende begroting. De prognose van de schuld is tot stand gekomen met behulp van een model. Het model maakt gebruik van treasury inschattingen van de belangrijkste kasstromen. In onderstaande tabel is te zien dat de verwachte schuld de komende jaren stijgt en naar verwachting € 621 miljoen bedraagt eind 2025. Deze stijging komt voornamelijk door de extra investeringen in (de groei van) de stad.

Verloop van de vaste schuld	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Stand vaste schuld per 1 januari	462	467	496	537	576	605
Bij (nieuw aan te trekken)	64	90	101	101	80	30
Af (af te lossen)	60	60	60	62	50	15
Stand vaste schuld per 31 december	467	496	537	576	605	621

Het al dan niet aantrekken van geld hangt af van het verloop van kasstromen in de gemeente en het verschil tussen inkomsten en uitgaven. De financieringsbehoefte van de gemeente wordt bepaald door het verloop van verschillende kasstromen: liquiditeitsverloop vanuit de exploitatie, meerjarig investeringsplan, liquiditeitsverloop binnen grondexploitaties en herfinanciering van aflopende leningen.

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft het niveau van de schuldenlast van de gemeente weer ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. De netto schuldquote is afhankelijk van zowel schuldposities, uitzettingen, overlopende activa en passiva als van de omvang van de exploitatiebegroting van de gemeente. Het beleid van de

gemeente Haarlem resulteert in een schuldquote die naar een niveau van maximaal 120% stijgt eind 2022. Hiermee valt de gemeente in de 'oranje zone' volgens de VNG-norm (tussen de 100% en 130%). In de Jaarrekening 2019 is de netto schuldquote voor het laatst vastgesteld. De netto schuldquote bedroeg 89% en bevond zich daarmee in de 'groene zone' (onder de 100%) volgens de VNG-norm. Onderstaande tabel laat zien dat de netto schuldquote eind 2020 naar verwachting 86% bedraagt en vervolgens stijgt naar 102% eind 2022 en 118% eind 2025. Hiermee blijft de schuldquote eind 2022 onder het in de Kadernota 2018 gestelde maximum van 120%. Ook in de daaropvolgende jaren zal de schuldquote onder het gestelde maximum blijven.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Netto schuldquote	86%	92%	102%	109%	116%	118%

Netto schuld per inwoner

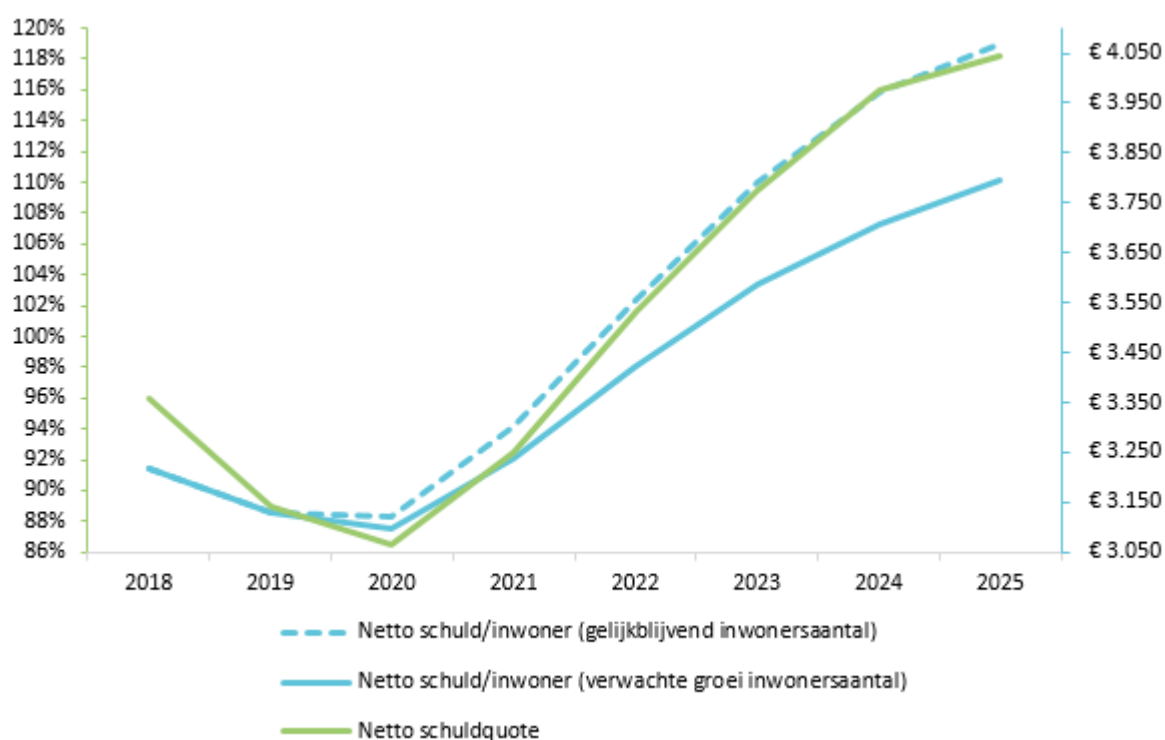
Naast de netto schuldquote wordt er gekeken naar de netto schuld per inwoner. De netto schuld per inwoner is een sturingsinstrument dat rekening houdt met de gevolgen van de groei van de stad. Hierbij wordt de netto schuld zoals gehanteerd in de netto schuldquote gedeeld door het aantal verwachte inwoners van Haarlem.

Door deze methodiek wordt de omvang van de exploitatiebegroting buiten beschouwing gelaten. Deze omvang kan sterk fluctueren als gevolg van de jaarlijks wisselende jaarschijven van de grondexploitaties. Voor een goede monitoring zijn sterke jaarlijkse fluctuaties niet wenselijk. Door de omvang van de exploitatiebegroting te vervangen door het aantal inwoners van de gemeente ontstaat een minder volatiele weergave van de netto schuld, bruikbaar in combinatie met de netto schuldquote.

Onderstaand is de huidige prognose gegeven voor de netto schuld per inwoner. Deze bedraagt € 3.098 eind 2020 en stijgt naar verwachting tot € 3.421 eind 2022 (en € 3.795 eind 2025). Dit is een stijging van 10%. Wanneer een groei van het aantal inwoners buiten beschouwing wordt gelaten en er wordt uitgegaan van het huidige aantal inwoners (162.891 per januari 2020) bedraagt de schuld per inwoner € 3.122 eind 2020 stijgend naar € 3.553 eind 2022 (een stijging van 14%).

Netto schuld per inwoner	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Bij verwachte aantal inwoners	€ 3.098	€ 3.236	€ 3.421	€ 3.588	€ 3.708	€ 3.795
Bij huidig aantal inwoners	€ 3.122	€ 3.303	€ 3.553	€ 3.792	€ 3.973	€ 4.067

In de volgende grafiek is de percentuele verandering van zowel de netto schuldquote en de netto schuld per inwoner (bij realisatie van de verwachte groei en bij gelijkblijvend inwonersaantal) weergegeven.

Verstrekte leningen

In het verleden zijn leningen aan derden verstrekt. Het huidige beleid, vastgesteld met de Nota leningen en garanties ([2013/34361](#)), is om hier terughoudend in te zijn vanwege het risico dat eraan verbonden is. Er is een beperkt aantal leningen verstrekt aan organisaties en er zijn revolverende fondsen voor starters, duurzaamheid en monumenten. Voor 2021 verwacht de gemeente niet dat er geldleningen worden verstrekt (op basis van op dit moment bekende projecten en beleidskeuzes).

Verstrekte geldleningen	Stand per 1-1-2021	Aflossing 2021	Stand per 31-12-2021	Rente (gemiddeld)	Looptijd (gemiddeld)
Leningen aan organisaties	2,5	0,2	2,3	5,98%	8 jaar
Revolverende fondsen	7	n.v.t.	7	n.v.t.	n.v.t.

Verstrekte garanties

In het verleden zijn garanties verstrekt aan met name corporaties of maatschappelijke organisaties. Ook hier voert de gemeente een terughoudend beleid. Het grootste onderdeel van de verstrekte garanties is de achtervangfunctie voor de woningcorporaties en particuliere woningbouw. Daarbij wordt de gemeente pas aangesproken als de sector zelf en het WSW hun verplichtingen niet kunnen nakomen. Dat is tot nu toe niet voorgekomen. Het risico wordt daarmee gering geacht en is beperkt tot eventuele rentelasten. De portefeuille voor particuliere woningbouw wordt langzaam afgebouwd, omdat die achtervangpositie is overgenomen door de Nationale Hypotheekgarantie (NHG). Ook bij de achtervangposities voor woningcorporaties is er op dit moment een dalende trend. Voor 2021 verwacht de gemeente dat er geen garanties worden verstrekt, op basis van op dit moment bekende projecten en beleidskeuzes. Uitzondering hierop is de (her)financiering voor woningcorporaties. Aangezien het Waarborgfonds Eigen Woningen (betreffende de particuliere woningbouw) de actuele standen pas in 2021 kenbaar maakt, zijn onderstaande standen (en daarmee de aflossingen) geschat aan de hand van ontvangen overzichten met peildatum 31 december 2019. Ook zijn de eindstanden van het voorgaande jaar waar nodig aangepast ten opzichte van de Jaarrekening 2019 op basis van deze overzichten.

Gegarandeerde geldleningen	31-12-2019	31-12-2020	31-12-2021
Gemeente als achtervang	1.521	1.445	1.325
Particuliere woningbouw	661	605	553
Woningcorporaties	860	840	772
Gemeente als directe risicodragers	23,6	21	18,4
Zorgsector	0,4	0,4	0,3
Culturele instellingen en sportverenigingen	1,5	1,2	1
Nationaal restauratiefonds	0,1	0,1	0,1
Nutsbedrijven	21,6	19,3	17
Totaal gegarandeerde geldleningen	1.545	1.466	1.343

Dividend

Naast inkomsten uit bijvoorbeeld de algemene uitkering en belastingen, heeft de gemeente ook inkomsten door dividend uit deelnemingen. De belangrijkste deelnemingen zijn SRO, Spaarnelanden en BNG. Daarnaast zijn er nog overige dividenden zoals uit nutsbedrijven. Het totaal aan verwacht dividend voor 2021 is € 214.000. Het lagere dividend is begroot gezien de onzekerheid omtrent de coronacrisis in 2020. Omdat dividenden een winstuitkering zijn van het voorgaande jaar heeft de huidige crisis gevolgen voor dividenden van het komende jaar.

Dividend	2021	2022	2023	2024	2025
Totaal verwacht dividend	214	964	964	964	964

Toerekening rente en EMU-saldo

Omslagrente

Over alle investeringen van de gemeente wordt een gemiddelde rente gerekend, de zogeheten omslagrente. Een berekening op basis van actuele gegevens leidt tot een omslagrente van 2,0% voor 2021. Dit is gelijk aan de omslagrente van 2020.

Rente grondexploitaties en disconteringsvoet

De toegestane toe te rekenen rente aan grondexploitaties moet vanuit de BBV-regels worden gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen. Om te voorkomen dat de renteparameter ook in de meerjarenprognose elk jaar fluctueert kiest de gemeente (conform de notitie van de commissie BBV) voor het rekenen met een stabiel rentepercentage van 2,11%. Dit kan enkel wanneer het werkelijke rentepercentage niet meer dan 0,5% van de gehanteerde rente afwijkt. Met een afwijking van 0,4% is dit in Haarlem niet het geval. Bij de berekening in de jaarrekening wordt de toe te rekenen rente gebaseerd op de daadwerkelijk te betalen rente over het vreemd vermogen.

Rente eigen vermogen

Bij de berekening van de omslagrente kan de gemeente fictieve rentelasten over het eigen vermogen meenemen. De commissie BBV adviseert echter om dit niet te doen. De gemeente volgt het advies van de commissie BBV hierin op.

Renteresultaat

Het renteresultaat is het verschil tussen de werkelijk betaalde rente en de aan gemeentelijke producten toegerekende rente op basis van de omslagrente. Het is door het BBV toegestaan om een omslagrente te hanteren die maximaal 0,5% afwijkt van de werkelijke rente. Voor 2021 wijkt de werkelijke omslagrente 0,3% af van de gebruikte omslagrente (toe te rekenen aan taakvelden) waardoor er een (positief) resultaat op het taakveld treasury ontstaat van € 1,7 miljoen. Tegenover

dit voordeel op treasury staat een hogere toerekening aan de taakvelden waardoor er per saldo vrijwel geen budgettair effect is.

Renteresultaat treasury	2021
De externe rentelasten over korte en lange financiering	11.137
De externe rentebaten	-151
Totaal door te rekenen externe rente	10.986
De rente die aan de grondexploitatie wordt doorberekend	37
Saldo door te rekenen externe rente	11.023
Rente eigen vermogen	0
De aan taakvelden/programma's toe te rekenen rente	11.023
De werkelijk aan taakvelden toegerekende rente	-12.710
Renteresultaat op het taakveld treasury	-1.687

EMU-saldo

Het EMU-saldo geldt binnen de Europese Unie als een indicator om de gezondheid van de overheidsfinanciën te kunnen bepalen. Het saldo geeft aan of een overheid een overschot of een tekort heeft.

Het EMU-saldo is het saldo van inkomsten en uitgaven met derden (dus geen afschrijvingen, waardemutaties, etc.) van de overheid op transactiebasis in een bepaalde periode. Eenvoudig gezegd geeft het EMU-saldo aan of er in een bepaald jaar met reële transacties meer geld uitgegeven is dan er in dat jaar is binnengekomen, of dat er netto geld overgehouden is. Het EMU-saldo van de gemeente Haarlem is voor 2021 - € 30 miljoen. Het betekent dat in EMU-termen de uitgaven € 30 miljoen euro hoger zijn dan de inkomsten. De gemeente draagt voor 2021 dus niet bij aan de vermindering van het EMU-tekort van het Rijk.

	2020	2021	2022
1 Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves zie BBV, artikel 17c)	-9.628	-3.140	5.607
2 Mutaties (im)materiële vaste activa	-7.171	-38.264	-40.018
3 Mutaties voorzieningen	2.116	2.102	2.102
4 Mutaties voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	16.192	9.651	-8.537
5 Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa	0	0	0
	1.509	-29.650	-40.845

3.5 Bedrijfsvoering

In deze paragraaf zijn verschillende thema's belicht waar in 2021 door de bedrijfsvoering aan wordt gewerkt. De thema's zijn: gemeentelijke organisatie, digitale transformatie, wetgeving overheidsinformatie, inkoop, versterking van de juridische en inkoopfunctie, duurzaamheid en capaciteitsuitbreiding.

Gemeentelijke organisatie

De gemeentelijke organisatie heeft een belangrijke rol in het voortdurend inspelen op de maatschappelijke ontwikkelingen in land, regio en stad. Een analyse van deze ontwikkelingen laat op verschillende niveaus een aantal trends zien met gevolgen voor de organisatie. Landelijk zijn bijvoorbeeld ontwikkelingen zichtbaar die effect hebben op de samenstelling van de bevolking: toenemende vergrijzing, culturele diversiteit en ontgroening. Ook is een duidelijke verandering in de verhouding tussen burger en bestuur zichtbaar. Het gaat steeds meer over samenwerken en de overheid is niet meer de enige partij die initiatieven neemt. De nieuwe verhouding maakt ook dat burgers meer inspraak willen in beleid en tegelijkertijd minder bemoeienis van diezelfde overheid verwachten. Naast deze maatschappelijke ontwikkelingen is er ook verandering in wetgeving. In 2021 wordt de omgevingswet ingevoerd. Dit heeft grote impact op de stad en de organisatie.

Niet alleen externe ontwikkelingen hebben invloed op de organisatie. Interne ontwikkelingen vragen ook aanpassingen in de gemeentelijke organisatie. Zo is het aantal medewerkers de laatste jaren flink toegenomen. Een andere interne ontwikkeling is de betrokkenheid van de gemeenteraad bij organisatorische vraagstukken. Thema's als effectiviteit, afstemming tussen capaciteit en taken en opgaven en de voorbeeldfunctie van de ambtelijke organisatie komen regelmatig terug op de bestuurlijke agenda. Deze ontwikkeling vraagt van de bedrijfsvoering meer dan voorheen een groter aandeel in het bestuurlijke verantwoordingsproces.

Voor de organisatie betekenen bovenstaande ontwikkelingen dat goede samenwerking tussen de verschillende organisatie-eenheden een punt van aandacht blijft. Het gaat vooral om samenwerking tussen afdelingen, tussen beleid en uitvoering, tussen bestuur en raad en tussen bestuur en organisatie. Alleen zo blijft de organisatie in staat om inwoners goede dienstverlening te blijven bieden, vlot de juiste besluiten te nemen en die besluiten ook goed te kunnen uitvoeren.

Naast verdere organisatieontwikkeling wordt in 2021 aandacht gegeven aan volgende onderwerpen; implementatie strategisch personeelsbeleid, diversiteit en inclusie binnen de Arbeidsmarktstrategie, generatiepact, externe inhuur en ontwikkeling en implementatie Thuiswerkbeleid en -protocol

Implementatie strategisch personeelsbeleid

Het doel van strategisch personeelsbeleid is het bereiken van een duurzaam en breed inzetbaar personeelsbestand. Daarbij wordt gestreefd naar een zo goed mogelijke afspiegeling van de bevolking. In het najaar van 2020 wordt de strategische HR-agenda vastgesteld en zullen er keuzes worden gemaakt welke onderwerpen zullen worden ontwikkeld dan wel worden geïmplementeerd. Dit zal vanaf 2021 aan de orde zijn.

Diversiteit en inclusie binnen de Arbeidsmarktstrategie

De Wet Toezicht Discriminatievrije Werving en Selectie (verwacht najaar 2020) moet werkgevers stimuleren om kansen te creëren voor diversiteit en inclusiviteit. Deze wet zal meer openheid vragen van het werving- en selectieproces. De wet sluit aan op het W&S-proces van gemeente Haarlem, dat al sterk gericht is op het werven van allerlei talenten. Zo heeft Haarlem al ervaring opgedaan met anoniem solliciteren en recent is in het W&S-proces getraind met het schrijven van "neutrale vacatureteksten". In het W&S-proces worden selectiecommissies zo veel mogelijk divers

samengesteld. In het kader van ons diversiteit en inclusiviteitsbeleid (D&I) worden binnen de gemeente activiteiten georganiseerd om mensen bewust te maken en is een netwerk van D&I-ambassadeurs actief. Mogelijk wordt door de nieuwe wet het W&S-proces gepubliceerd en of aangepast op onze webpagina.

Generatiepact

Vanaf 2017 is in de gemeente Haarlem een generatiepact van kracht. Het generatiepact is een instrument om oudere werknemers lang(er) actief in het arbeidsproces te houden door minder te werken. Het generatiepact is op twee punten aangepast. Door het generatiepact krijgen oudere medewerkers meer mogelijkheden om hun werkzame leven stapsgewijs af te bouwen en ontstaat er ruimte voor het creëren van nieuwe banen. De huidige regeling Generatiepact loopt af op 1 april 2021. Om te kunnen beoordelen of de regeling moet worden verlengd, vindt een evaluatie plaats, zodat voor het aflopen van de regeling een besluit kan worden genomen over het voorzetten ervan. Deze evaluatie zal zowel aan het College als het Lokaal Overleg worden voorgelegd en besproken. Hierbij worden ook de CAO-ontwikkelingen betrokken.

Als de CAO- onderhandelingen in het najaar van 2020 tot een akkoord leiden, is vanaf 1 januari 2021 een nieuwe CAO Gemeenten van toepassing. Dit kan (onder meer) betekenen dat Haarlem een vitaliteitsbeleid en -regeling moet ontwikkelen om medewerkers duurzaam inzetbaar te houden. Doel is om medewerkers de mogelijkheid te bieden om in een bepaalde levensfase verlof op te nemen. Dit zal, indien de nieuwe CAO tijdig rond is, bij de herziening van het generatiepact meegenomen worden.

Externe inhuur

Medio 2019 is de motie Vast geeft comfort aangenomen in de gemeenteraad. Als gevolg daarvan is eind 2019 gestart met onderzoek naar de consequenties van de zgn. Roemer norm als streefdoel voor de externe inhuur. Inhuur wordt binnen Haarlem niet alleen gezien als oplossing van een acuut capaciteitsprobleem of als een kostenpost maar ook als een efficiënte en verantwoorde manier van de inzet van middelen. Er wordt nauwlettend gestuurd op de correcte inzet van externe inhuur. De interne beheersing wordt verder verbeterd, onder andere door versterking van de interne controle. Planning en realisatie van een goede mix tussen vast en flexibel personeel wordt gemonitord en zowel bij de begroting als tijdens het jaar tegen de Roemer norm ratio afgezet.

Ontwikkeling en implementatie thuiswerkbeleid en -protocol

Thuiswerken is sinds de coronacrisis voor veel medewerkers de nieuwe realiteit. In deze situatie is het noodzakelijk om kaders en afspraken voor een verantwoorde thuiswerkplek conform de Arbo-wetgeving te hebben. In 2020 zijn tijdelijke maatregelen genomen voor een verantwoorde thuiswerkplek die voldoet aan de minimale Arbo normen en start de gemeente met de ontwikkeling van een op de langere termijn gericht thuiswerkbeleid en –protocol. Zodra het beleid concreet is, kan hier een deugdelijke financiële raming voor worden gemaakt. De verwachting is dat een toename van thuiswerken op termijn besparing zal opleveren, maar het is nog niet goed vast te stellen wanneer deze geëffectueerd zal worden. Het streven is om in 2021 een goed afgewogen thuiswerkbeleid voor de organisatie vast te stellen en vervolgens te implementeren.

Digitale transformatie

De gemeente Haarlem heeft baat bij het samenwerken in landelijke context met andere gemeenten, de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) en andere overheden. Leidraad hiervoor vormt de Agenda Digitale Overheid (NL Digibeter) om verouderde ICT met elkaar te vernieuwen. Dit is onderdeel van het Interbestuurlijk Programma van het Rijk en mede-overheden, de Digitale Agenda 2020 van de VNG, de Data Agenda Overheid en het Common Ground initiatief van de gemeenten.

Het strategisch belang en de complexiteit van een solide informatie-infrastructuur wordt steeds groter. De organisatie moet aan de ene kant zorgen voor kwaliteit en continuïteit van de bestaande informatievoorziening en aan de andere kant werken aan een digitale transformatie die steeds meer nadruk legt op samenwerking, optimalisatie van processen en veranderende werkzaamheden van de medewerker. De digitale transformatie is een veranderproces dat de hele organisatie raakt. Het stelt andere eisen aan kennis en competenties van medewerkers en manieren van samenwerking. De komende jaren wordt veel aandacht besteed aan deze cultuuromslag, zodat de organisatie ook op dit gebied beter in staat is om aan te sluiten bij ontwikkelingen in de maatschappij.

Niet alleen in Haarlem, maar ook landelijk verloopt de verandering op dit moment nog traag. De VNG en gemeentes zijn bezig om met Common Ground de huidige verouderde applicaties te kunnen vervangen. Dit is een moeizaam proces, omdat de huidige leveranciers niet altijd meewerken of zelf niet de innovatieve capaciteit in huis hebben. Dat is wel nodig om applicaties beter met elkaar te kunnen laten samenwerken en meer digitaal en geautomatiseerd in de keten te kunnen samenwerken. Hoewel de eerste stappen nu worden gezet, zal dit proces zal meerdere jaren duren en veel inspanning vragen van VNG en alle gemeenten. Deze ontwikkeling heeft zijn weerslag op het benutten van de beschikbare investeringsruimte. De gemeentelijke organisatie zal met de schaarse middelen omgaan door gebruik te maken van het project portfolio management om prioritering aan te brengen in gevraagde projecten. De belangrijkste thema's die de komende jaren aandacht zullen krijgen zijn de dienstverlening aan inwoners, het sociaal domein, de omgevingswet en het vernieuwen van ons applicatielandschap. Hierbij speelt automatiseren een belangrijke rol, naast het innoveren van de hard- en software in en voor de stad.

Doelen voor informatievoorziening in 2021 zijn: continuïteit van de bedrijfsvoering, bevorderen informatieveiligheid en privacy en inbedden datagestuurde werken en het borgen van gegevensmanagement.

Borgen van continuïteit

Tijdens de coronacrisis is het belang van onze ICT infrastructuur opnieuw aangetoond als belangrijke randvoorwaarde voor alle activiteiten in de organisatie en voor de samenleving.

Bevorderen informatieveiligheid en privacy

Met de steeds verdergaande digitalisering van processen, in lijn met de Baseline informatiebeveiliging Overheid, intensificeert de gemeente het waarborgen van veiligheid.

Inbedden van datagestuurde werken en borgen van gegevensmanagement

De overheid zet steeds meer in op datagestuurde werken. Er is een nationale Data-agenda opgesteld. Vanuit de VNG zijn steeds meer samenwerkingsinitiatieven en kennissessies met gemeenten. Ook in Haarlem is het belang van datagestuurde werken erkend. Het vormt bijvoorbeeld een belangrijk onderdeel van het transformatieprogramma Sociaal Domein. In 2021 worden stappen gezet in organisatiebrede bevordering van datagestuurde werken. De belangrijkste doelen hiervoor zijn competentieontwikkeling en cultuuromslag.

Door de steeds toenemende toepassingsmogelijkheden van gegevens en de daarmee samenhangende verplichtingen is het van groot belang om de gegevenshuishouding goed onder controle te hebben. De in 2020 gestarte inrichting van datamanagement en -governance wordt doorgezet in 2021. Belangrijk is dat dit goed wordt vastgelegd van in reguliere bedrijfsvoeringprocessen.

Wetgeving overheidsinformatie

Nieuwe wetgeving op het gebied van overheidsinformatie volgt elkaar in rap tempo op. Nog in 2020 treedt de Wet Open Overheid (WOO) naar verwachting in werking. Deze wet vervangt de Wet openbaarheid van bestuur (WOB). De nieuwe WOO is baanbrekend voor zowel overheid als inwoner voor de openbaarheid van informatie. De kern van de WOO is tweeledig. Ten eerste verplicht de wet overheidsorganisaties specifieke documenten actief openbaar maken. Ten tweede verplicht de wet gemeenten om de informatiehuishouding op orde te brengen en houden. In 2021 wordt een impactanalyse gemaakt om de consequenties en keuzen voor de gemeente Haarlem in beeld te krijgen.

In 2020-2021 wijzigt de Wet hergebruik van overheidsinformatie (WHO). Deze herziening volgt op de actualisatie van de Europese 'Public Sector Information' richtlijn in 2019. De wijzigingen benadrukken dat de overheid groot belang hecht aan het beschikbaar stellen van overheidsgegevens voor hergebruik, maar ook aan transparantie in werkwijzen rond data, bijvoorbeeld rond het gebruik van algoritmen. Om (lokale) overheden te ondersteunen bij de toepassing van de WHO is een Europese lijst met 'high value datasets' opgesteld. Dit zijn datasets die van groot belang zijn voor hergebruik. In 2021 gaat de gemeente Haarlem deze 'high value datasets' beschikbaar maken.

Versterking juridische functie

Juristen in de gemeentelijke organisatie leveren een wezenlijke bijdrage aan de vormgeving van beleid en besluitvorming over actuele vraagstukken die raken aan het sociale en fysieke klimaat van inwoners, bedrijven en instellingen van Haarlem. Het sociaal domein, het omgevingsrecht, de privacy en verdergaande digitalisering van de maatschappij zijn daar voorbeelden van. Juristen kennen de toepasselijke regelgeving, overzien de juridische risico's en kunnen vanuit het juridisch kader scenario's ontwikkelen voor beleidskeuzes. Zeker nu mensen mondiger worden en de juridische wegen goed kennen, is een stevige interne juridische functie een noodzaak. Gemeenteturisten zijn inhoudelijk deskundig en beschikken over passende competenties. Investeren in de juridische functie, draagt bij aan een optimale uitvoering van gemeentelijke taken. Dit gebeurt onder andere door het bieden van permanente opleiding aan juridisch medewerkers en het adequaat positioneren van juristen rondom actuele inhoudelijke vraagstukken. Het bieden van een ontwikkelperspectief kan ook van belang zijn om in een krappe arbeidsmarkt de beste mensen aan te trekken. Vanaf 2021 wordt een verandertraject in gang gezet om de juridische functie verder te versterken.

Capaciteitsuitbreiding en toezegging 2019/7011013

In de [Kadernota 2019](#) is gerapporteerd over de uitkomsten van een onderzoek naar capaciteitsknelpunten, waarbij een er onbalans geconstateerd is tussen de beschikbare capaciteit enerzijds en de (wettelijke) taken en opgaven anderzijds. Vanaf 2021 is € 2 miljoen structureel in de begroting gereserveerd voor de invulling van capaciteitsknelpunten. De afweging in prioriteiten heeft geleid tot het toekennen van extra formatie om onontkoombare en gewenste beleidsontwikkelingen en organisatorisch zeer urgente knelpunten op te lossen. Hiervoor is een uitbreiding van de formatie met 15,1 fte voorzien. Daarnaast wordt de formatie uitgebreid met 8 fte gedekt uit andere dekkingsbronnen voor een bedrag van afgerond € 1 miljoen t/m 2024 en € 0,4 miljoen vanaf 2024.

In de volgende tabellen wordt de capaciteitsuitbreiding samengevat.

Tabel 1. Uitbreiding van capaciteit per domein uit de stelpost capaciteitsknelpunten

Formatie-uitbreiding in fte	Fte's	2021	2022	2023	2024	2025
1. Maatschappelijke participatie	-	-	-	-	-	-
2. Ondersteuning en zorg	3,0	-	316	316	316	316
3. Werk, inkomen en schulden	1,0	88	88	88	88	88
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	3,5	484	484	484	484	484
5. Beheer en onderhoud	1,0	150	150	150	150	150
6. Burger, bestuur en veiligheid*	3,6	761	585	585	466	466
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead*	3,0	575	330	300	300	300
Totaal	15,1	2.058	1.953	1.923	1.804	1.804

* Een deel van deze budgetten wordt aan inhuur van personeel besteed.

Tabel 2. Uitbreiding van capaciteit uit een andere dekkingsbron

Formatie-uitbreiding overige dekkingsbron	Fte's	2021	2022	2023	2024	2025	Dekkingsbron
3. Werk, inkomen en schulden	5,0	556	556	556	-	-	Baten annex Buig
5. Beheer en onderhoud	1,0	130	130	130	130	130	Rioolheffing
5. Beheer en onderhoud	2,0	273	273	273	273	273	Anterieure overeenkomst
Totaal	8,0	959	959	959	403	403	

In de vervolgttekst wordt per domein de motivatie achter de prioritering toegelicht. Motivatie per domein is gelegen in het oplossen van grote knelpunten en bijdragen aan de opgaven van de stad. Voor het fysiek domein is dat de groei van de stad, sociaal domein data-analyse t.b.v. sturing en voor bedrijfsvoering de informatieveiligheid.

Fysiek domein

De capaciteitsuitbreiding bij het fysiek domein is voornamelijk nodig om de ambities van de programma's Groei, Duurzaamheid en SOR waar te kunnen maken. Werkzaamheden betreffen onder andere de visies op de ontwikkelzones, de ontwikkelstrategieën, de Regionale Energie Transitie en begeleiding ruimtelijke inpassing van duurzaamheidsprojecten.

Op het gebied van (gebieds-)ontwikkeling is de formatie te krap. Door de aantrekkende economie en de groeiende bevolking zijn in 2017 ontwikkelzones gedefinieerd en was er voor de jaren 2017 en 2018 budget beschikbaar voor zonemanagers. Bij de Programmabegroting 2019-2023 zijn hiervoor incidenteel 2 formatieplaatsen beschikbaar gesteld. Deze formatie is nu structureel toegekend en wordt gedekt door vermindering van de dotatie aan de reserve groei. Daarnaast is er extra capaciteit toegekend voor riolering. Deze capaciteitsuitbreiding wordt gedekt door de verhoging van de rioolheffing.

Sociaal domein

Binnen het sociaal domein wordt prioriteit gegeven aan het versterken van sturing door data gedreven werken. Met het project 'Versterken sturing en programmering' is zo een aantal voorbereidingen getroffen en randvoorwaarden gecreëerd om, met gebruik van data vertaald naar informatie, de sturing op het sociaal domein te versterken. Het gebruik van data, het belang ervan en het gesprek erover moet worden uitgedragen en hiervoor moet capaciteit beschikbaar zijn. De toegekende capaciteit is voor data beheerders en analisten om de in gang gezette verandering

mogelijk te maken. Door inzet van deze specialismen om te ondersteunen en te faciliteren, ontwikkelen medewerkers zich in data gedreven handelen.

Daarnaast wordt de formatie tijdelijk uitgebreid ten behoeve van continuering uitbreiding team statushouders. De extra capaciteit is nodig vanwege het veelvuldig klantcontact door de taalbarrière, het wegwijs maken van de klant in de werking van de participatiewet en de begeleiding naar werk en extra aanvragen bijzonder bijstand. De inzet van extra capaciteit zal naar verwachting leiden tot minder uitkeringen onder de statushouders en dat levert financiële voordelen van het saldo BUIG.

Dienstverlening en bedrijfsvoering

De capaciteitsuitbreiding bij de dienstverlening betreft de capaciteit die nodig is voor het voldoen aan de door het college vastgestelde servicenormen. Binnen bedrijfsvoering is uitbreiding van capaciteit toegekend t.b.v. informatieveiligheid. Na het RKC-Rapport ("Rapportage onderzoek informatiebeveiliging gemeente Haarlem" uit 2018 door Hoffmann) is informatiebeveiliging met meer focus opgepakt, in eerste instantie met tijdelijke uitbreiding van capaciteit. Om de ingezette richting te kunnen vervolgen wordt tijdelijke uitbreiding structureel gemaakt en worden extra middelen beschikbaar gesteld ter verhoging van het niveau van informatieveiligheid.

Keuzes voorleggen capaciteitsvraagstuk inclusief achtergrondinformatie- Toezegging 2019/7011013

In de zomer van 2019 heeft het college aan de raad de toezegging gedaan om, naar aanleiding van het capaciteitsvraagstuk, keuzes voor te leggen waarmee de raad kan besluiten het één te doen en het ander te laten. Het college is vervolgens in kaart gaan brengen welke overwegingen dan gemaakt kunnen worden; de Beleidsprioritering. Vanaf 2021 is € 2 miljoen structureel in de begroting gereserveerd voor de invulling van capaciteitsknelpunten. Het besluit om deze stelpost te handhaven en er invulling aan te geven bij de begroting was aangekondigd bij de Kaderbrief en kon niet eerder dan bij de begroting gerealiseerd worden, gelet op de effecten van corona. De hoofdkeuzes van het college bij de capaciteitstoekenning zijn ingegeven door de hoofdopgaven in de stad en mede ingegeven door de raad.

De afweging in prioriteiten heeft geleid tot het toekennen van extra formatie om onontkoombare en gewenste beleidsontwikkelingen en organisatorisch zeer urgente knelpunten op te lossen.

Hiermee wordt invulling aan de motie 2019/711013 gegeven en wordt deze motie hiermee afgedaan.

3.6 Verbonden partijen en subsidies

Inleiding

Deze paragraaf geeft een beknopt overzicht van verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen, plus het beleid hierin.

Het begrip ‘verbonden partij’ is vastgelegd in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en gedefinieerd als “een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft”. In datzelfde besluit wordt een financieel belang gedefinieerd als “een aan de verbonden partij ter beschikking gesteld bedrag dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt”. Er is sprake van een bestuurlijk belang als de gemeente zeggenschap heeft via een vertegenwoordiging in het bestuur of via stemrecht.

Als de gemeente samenwerkt met een partij waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft, heet dit een verbonden partij. Wanneer er geen bestuurlijk belang is, heet dit een subsidierelatie.

Kaders verbonden partijen

In de raadsnota Verbonden partijen in Haarlem ([2014/475087](#)) staat de actuele visie op verbonden partijen en subsidies van meer dan € 0,5 miljoen. Deze paragraaf geeft alleen een totaalbeeld van participaties in verbonden partijen, de financiële effecten ervan en de manier waarop de gemeente toezicht houdt, gebaseerd op het risicoprofiel van de verbonden partij.

Toepassing verhoogd toezicht

Op basis van de uitgevoerde risicoclassificatie valt een aantal organisaties in de categorie verhoogd toezicht, te weten het Patronaat, Werkpas Holding B.V., MEE & de Wering en het Frans Hals Museum. Voor Kenter, Stichting Hart en Haarlem Marketing geldt dat zij niet op basis van de risicoclassificatie onder verhoogd toezicht vallen, maar is op basis van de omstandigheden verhoogd toezicht van toepassing. Dit betekent volgens de nota Verbonden partijen en de subsidieverordening ([2012/332515](#)) dat de beheersmaatregelen intensiever zijn toegepast. Van de verbonden partijen met een verhoogd risico wordt de situatie hieronder toelichting. In de onderstaande toelichtingen en overige teksten in deze paragraaf wordt niet specifiek ingegaan op de mogelijke gevolgen van de coronacrisis.

Patronaat

De financiële positie van het Patronaat is in 2019 door een aantal incidentele uitgaven verslechterd. De jaarcijfers 2019 tonen een tekort van € 143.000 waardoor er ultimo 2019 sprake is van een negatief eigen vermogen van € 127.000.

Het tekort wordt voor een deel veroorzaakt door hogere programmeringskosten en voor een deel door hogere overheadkosten die samenhangen met het ingezette herstructureringstraject. Dat traject is nog niet beëindigd en heeft naar verwachting ook in 2020 gevolgen op het resultaat. Hiervoor is een reservering opgenomen.

Het negatief resultaat en de daarmee samenhangende liquiditeitsproblemen, het negatief eigen vermogen en de lopende herstructurering zijn redenen voor verhoogd toezicht. Verhoogd toezicht betekent dat de instelling in plaats van de gebruikelijke halfjaarsrapportage nu vier keer per jaar een tussenrapportage aanlevert. Ook is er vaker ambtelijk en bestuurlijk overleg met het Patronaat,

waarbij de bedrijfsvoering een belangrijk onderwerp van gesprek is. Gedurende het eerste halfjaar van 2020 is al veel overleg geweest tussen het Patronaat en de gemeente. Aanleiding was in eerste instantie de komst van de nieuwe directeur per 1 januari en daarna de effecten van de coronacrisis op de lopende exploitatie.

Werkpas Holding B.V.

Het jaar 2019 was voor Werkpas Holding B.V. financieel moeilijk, vooral door het wegvallen van de ESF-subsidie bij Perspectief. De jaarrekening 2019 van de Holding heeft een negatief resultaat van € 436.000. Het eigen vermogen van de groep is door dit resultaat afgenomen van € 519.000 begin 2019 naar € 83.000 begin 2020. De huidige verwachting is dat ook het jaar 2020 met een negatief resultaat zal worden afgesloten (circa € 500.000). Deze ontwikkelingen hebben ervoor gezorgd dat de risicoscore van Werkpas Holding B.V. dit jaar hoger uitvalt met verhoogd toezicht als gevolg. De directie stelde eind augustus 2020 opnieuw een Tussentijdse rapportage op die in de Aandeelhoudersvergadering van 30 september is besproken.

MEE & de Wering

MEE & de Wering is een grote aanbieder van maatschappelijke ondersteuning van inwoners in de regio Zuid-Kennemerland en gemeenten zoals Alkmaar, de kop van Noord Holland en de gemeente Den Helder. Doel is dat iedereen optimaal kan meedoen aan de samenleving, ook als daar tijdelijk hulp bij nodig is. In de afgelopen periode is gebleken dat de reorganisatie en verhuizing van MEE & de Wering behoorlijk impact heeft gehad op het personeel. Er is sprake van een groot personeel verloop en een hoog ziekteverzuim. Ook de wisseling van de financieel verantwoordelijke heeft invloed op de risicoclassificatie. De financiële situatie is in het afgelopen jaar weliswaar verbeterd, maar er zijn ook zorgen. MEE & de Wering heeft te maken met minder structurele subsidies waarvoor in de plaats contracten zijn afgesloten met een beperkte looptijd. Deze ontwikkeling biedt minder bedrijfszekerheid voor de dekking van de vaste exploitatielasten. De gemeente Haarlem heeft slechts een aandeel van 10% in de totale subsidiebaten van MEE & de Wering. Het toezicht op deze partij vindt plaats via halfjaarlijkse rapportages en de jaarrekening. Het contact met de organisatie is met name gericht op de (lokale) afspraken die Haarlem met MEE & de Wering heeft gemaakt.

Kenter

Kenter Jeugdhulp is de grootste aanbieder van gespecialiseerde jeugdhulp in de regio's Zuid-Kennemerland en IJmond. Er zijn al langere tijd zorgen rondom de bedrijfsvoering en daarmee de continuïteit bij Kenter Jeugdhulp. In 2019 en 2020 is onderzoek gedaan naar de factoren en gebeurtenissen die discontinuïteit bij Kenter Jeugdhulp (kunnen) veroorzaken. Op basis van de onderzoeken en het externe advies van de Jeugdautoriteit is geadviseerd aan Kenter Jeugdhulp eenmalig lokale steun toe te kennen. Daarnaast is een aantal producten opnieuw aanbesteed waarmee een oplossing voor de knelpunten rondom tarieven en productiviteit kan worden geboden. Gelet op de financiële situatie bij Kenter Jeugdhulp wordt de bedrijfsvoering zo lang als nodig gemonitord door de gemeente(n) en de Jeugdautoriteit om goed zicht te houden op de voortgang van alle verbetermaatregelen en mogelijke nieuwe risico's.

Frans Hals Museum

Uit extern onderzoek in 2019 door BMC bleek dat bij het museum sprake is van een structureel exploitatietekort dat jaarlijks toeneemt. Het saldo uit gewone bedrijfsvoering over 2019 bedraagt € -278.000. Door bijzondere baten en lasten van in totaal € 201.000 is het exploitatieresultaat € -77.000. Door een onttrekking aan een reserve is 2019 uiteindelijk afgesloten met een positief resultaat na bestemming van € 45.000.

Op 30 januari 2020 is door de gemeenteraad besloten een aanvullende subsidie van € 350.000 beschikbaar te stellen voor het boekjaar 2020. Voor de langere termijn zal door de raad op basis van een aantal scenario's een besluit worden genomen over structurele maatregelen voor een duurzame exploitatie van het Frans Hals Museum, met bijzondere aandacht voor de unieke behoud- en beheerstaak van het museum voor de gemeentelijke collectie.

Vanuit het financieel toezicht vindt elk kwartaal een bestuurlijk overleg plaats, waarbij de kwartaalrapportage onderwerp van gesprek is. De actuele begroting 2020 en volgende jaren wordt op financiële houdbaarheid getoetst, waarbij de resultaten van het onderzoeksrapport worden betrokken.

Stichting Hart

Hoewel Hart bij de risicoclassificatie sinds twee jaar in de categorie 'normaal' valt, staat Hart vanwege de lening met garantstelling van de gemeente Haarlem nog onder verhoogd toezicht (sinds 2014).

Haarlem Marketing

In 2018 was de financiële situatie van Haarlem Marketing ernstig verslechterd. In 2019 heeft Haarlem Marketing koers gezet richting een gezonde organisatie. Door de focus in 2019 op kostenbeheersing te leggen, is het gelukt om over de gehele linie de kosten aanzienlijk te verlagen. Maatregelen hebben eind 2019 weliswaar geleid tot een financieel herstel, maar dat betekent niet dat de positie van Haarlem Marketing daarmee weer gezond is. De stichting kan tegenslagen nog onvoldoende opvangen en noodzakelijke investeringen in de digitale infrastructuur zijn uitgesteld. De korte termijn maatregelen op het gebied van personeel staan niet borg voor de benodigde kwaliteit van dienstverlening door Haarlem Marketing op langere termijn. Daarom houdt de gemeente ook komend jaar nog de vinger aan de pols, hoewel verhoogd toezicht formeel niet meer aan de orde is. Uit een onafhankelijk onderzoek in 2020 volgt advies over de toekomst van citymarketing.

Wet normering topfunctionarissen

In 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector, kortweg Wet normering topinkomens (WNT) van kracht geworden. De wet stelt grenzen aan de beloning van topfunctionarissen in de publieke en semipublieke sector. De wet is daarom ook van toepassing op sommige verbonden partijen in Haarlem.

- Gemeenschappelijke regelingen zijn onderdeel van de publieke sector en vallen daarom rechtstreeks onder de WNT. Zij moeten zelf informatie opnemen in hun jaarverslagen, net als de gemeente.
- Vennootschappen vallen niet onder de werking van de WNT, tenzij overheden de aandelen in bezit hebben én de vennootschap meer dan 50% van haar inkomsten uit subsidie van de overheid krijgt. Haarlem heeft echter als beleid dat alle vennootschappen waarin de gemeente aandelen heeft zich aan de WNT houden. Haarlem heeft op twee vennootschappen direct invloed om dit af te dwingen, namelijk Spaarnelanden en SRO. De salarissen van deze organisaties blijven binnen de normen van de WNT.
- Grote gesubsidieerde instellingen zijn in Haarlem gelijkgeschakeld met verbonden partijen. Zij vallen formeel niet onder de WNT. Feitelijk wil de gemeente dat ook zij aan de WNT-eisen voldoen. Daarom is in de algemene subsidieverordening van Haarlem een bepaling opgenomen die vereist dat een instelling zich aan de WNT houdt om in aanmerking te kunnen komen voor subsidie. Het toezicht op de naleving is geregeld via de vereiste accountantsverklaring voor deze instellingen.

Overzicht verbonden partijen en gesubsidieerde instellingen

Gemeenschappelijke regelingen

Naam	Progr.nr	Resultaat 2019	V.V. 31-12- 2019	E.V. 31-12- 2019	Aandeel %	Bijdrage 2021	Risico
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (GGD)	1	1.062	42.445	4.054	30	3.368	21,85
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK)	6	1.062	42.445	4.054	30	12.711	21,85
Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (Veilig Thuis)	1	1.062	42.445	4.054	30	4.192	21,85
Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap Zuid- Kennemerland (Paswerk)	3	369	4.123	7.063	85	14.947	20,62
Recreatieschap Spaarnwoude	4	-62	1.715	17.074	13	637	17,69
Gemeenschappelijke regeling Noord-Hollands Archief	4	1.341	2.047	1.419	34	2.181	18,87
Gemeenschappelijke regeling Cocensus	7	99	7.540	305	22	3.051	23,31
Gemeenschappelijke regeling Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten regio Zuid Kennemerland	1	0	292	0	n.v.t.	687	-
Gemeenschappelijke regeling Bereikbaarheid Zuid Kennemerland	5	1.090	0	5.992	70	1.090	-
Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond	6	0	8.287	419	15	1.372	21,86
Gemeenschappelijke regeling ambtelijke samenwerking Zandvoort-Haarlem	7	-	-	-	-	n.v.t.	-

Vennootschappen en coöperaties

Naam	Progr.nr	Resultaat 2019	V.V. 31-12-2019	E.V. 31-12- 2019	Aandeel %	Bijdrage 2021	Risico
NV SRO	1	563	16.297	8.823	50	10.094	21,22
Spaarnelanden NV	5	449	34.063	11.774	90	n.n.b	22,91
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	7	163.000	144.802.000	4.887.000	0,041	n.v.t.	-
Alliander NV	7	253.000	4.567.000	4.224.000	0,009	n.v.t.	-
Werkpas Holding BV	3	-436	2.908	83	90	n.v.t.	27,02

Stichtingen en verenigingen

Naam	Progr.nr	Resultaat 2019	V.V. 31-12- 2019	E.V. 31-12- 2019	Aandeel %	Bijdrage 2021	Risico
Blijfgroep	2	604	3.655	5.097	-	PM	19,79
Zorgbalans	2	3.627	79.393	44.780	-	PM	19,94
Dock	2	-16	2.139	1.379	-	PM	23,65
Haarlem Effect	1	-72	458	228	-	PM	24,03
Jeugdgezondheidszorg Kennemerland	1	19	2.409	1.168	-	PM	20,95
Stichting Spaarne Peuters	1	-158	670	397	-	PM	24,64*
SportSupport Kennemerland	1	-134	0	289	-	PM	20,44
Hart	4	361	1.164	-361	-	1.810	22,11
Bibliotheek Zuid-Kennemerland	4	164	1.684	1.183	-	4.662	20,06
Haarlem marketing	4	146	175	-9	-	614	22,27
Frans Hals Museum De Hallen	4	-77	3.041	367	-	3.241	25,02
Patronaat	4	-143	1.102	20	-	1.737	26,00
Stadsschouwburg en Philharmonie	4	29	4.835	553	-	6.229	24,00
Toneelschuur	4	-53	806	778	-	2.266	21,65
HVO Querido	2	-1.975	17.205	39.251	-	PM	20,56
MEE & de Wering	2	160	2.985	1.145	-	PM	26,22
Parnassagroep	2	-29.185**	458.052**	182.469**	-	PM	n.n.b.
Centrum voor jeugd en gezin	1	-2	1.927	762	-	PM	22,72
Stichting Arkin	1	445	123.912	62.715	-	PM	22,39
Stichting Arkin	2	445	123.912	62.715	-	PM	22,39
Stichting Kennemerhart (SHDH)	2	1.169	39.252	25.841	-	PM	24,52
Kenter Jeugdhulp	2	-5.366**	10.710**	2.943**	-	PM	n.n.b.

* Betreft voorlopige score

** Betreffen 2018 cijfers. In verband met de coronacrisis is het zorginstellingen toegestaan de jaarrekening 2019 op een later tijdstip in te dienen. Zowel Kenter als Parnassagroep hebben gebruik gemaakt van deze regeling, daarom zijn enkel de 2018 cijfers beschikbaar.

Aan de hierboven genoemde bedragen kunnen instellingen geen rechten ontleen voor te verstrekken subsidies 2021. Een aantal bijdragen staat op PM. Het subsidiebedrag wordt nog nader bepaald aan de hand van de uitwerking van subsidieafspraken 2021.

Overige verbonden partijen

Naam	Progr.nr	Resultaat 2019	V.V. 31-12- 2019	E.V. 31-12- 2019	Aandeel %	Bijdrage 2021	Risico
Stichting Parkmanagement Waarderpolder	4	-2	73	15	50		-

Inhoudelijke informatie verbonden partijen

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Kennemerland (VRK) Veiligheid, GGD en Veilig Thuis

Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	De VRK geeft uitvoering aan de wettelijke taken ten aanzien van de wet veiligheidsrisico's en voert namen de deelnemende gemeenten taken uit op het gebied van crisisbeheersing en rampenbestrijding. Per 1-1-2020 is Veilig Thuis onderdeel van de VRK. Veilig Thuis is er voor iedereen, jong en oud, die te maken heeft met huiselijk geweld of kindermishandeling. Veilig Thuis geeft advies en biedt ondersteuning, ook aan professionals
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De VRK levert een adequate en professionele crisisorganisatie en creëert hiermee een basisvoorwaarde voor het bewaken van de fysieke veiligheid in de gemeente Haarlem. Huiselijk geweld en kindermishandeling wordt gemeld bij Veilig Thuis Kennemerland. Deze organisatie zorgt voor het opheffen van acute veiligheid en kan zo nodig onderzoek doen. Wanneer er ondersteuning of hulp nodig is, zal Veilig Thuis deze inzetten. Door samen te werken met partners als de politie en onderwijs, hoopt Veilig Thuis geweld te voorkomen of vroegtijdig te stoppen door zorgen te bespreken wanneer er signalen zijn en zo nodig in te grijpen. Vroegtijdig ingrijpen en zo snel mogelijk inzetten van de juiste hulp kan recidive voorkomen.
Activiteiten:	De VRK (Veiligheid) voert taken uit op het terrein van regionale brandweezorg, Meldkamer, Crisisbeheersing en Rampenbestrijding, GGD en GHOR (ongevallen en rampen). De VRK (GGD) beschermt en bevordert de gezondheid van de inwoners van de regio. Veilig Thuis Kennemerland signaleert, onderzoekt en informeert over huiselijk geweld en kindermishandeling. Veilig Thuis heft onveiligheid op in acute situaties en zet passende hulp in. Daarbij werken ze samen met hulpverleningspartners en met de politie.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	GGD (Jeugdgezondheidszorg, preventie advies en crisis, GHOR en Cursusbureau), zijn ISO 9001 2015 gecertificeerd. Ambulancezorg en meldkamer Ambulance zijn HKZ 2015 en ISO 9001 2015 gecertificeerd. Brandweer, facilitair bedrijf en hoofdsectie zijn eveneens in 2018 gecertificeerd conform de ISO 9001 2015. Veilig Thuis: ISO certificering.
Deelnemers:	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Haarlemmermeer, Heemskerk, Heemstede, Uitgeest, Velsen en Zandvoort.
Website:	www.vrk.nl

Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningsschap Zuid-Kennemerland (Paswerk)

Vestigingsplaats:	Cruquius
Openbaar belang:	Uitvoering en behartiging van de gemeenschappelijke en afzonderlijke belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van de sociale werkvoorziening.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De sociale werkvoorziening wordt afgebouwd maar gecontinueerd voor de huidige SW'ers totdat zij uitstromen omdat ze de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt of een andere werkplek hebben gevonden. Paswerk draagt daarmee bij aan de doelstelling 'participatie voor de doelgroep mensen met een arbeidsbeperking' uit programma 3 Werk en inkomen, beleidsveld 3.1 Werk).
Activiteiten:	Uitvoering van de sociale werkvoorziening voor de aan de gemeenschappelijke regeling deelnemende gemeenten.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	ISO en OHSAS, afhankelijk van de aard van het bedrijfsonderdeel.

Deelnemers: Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort

Website: www.paswerk.nl

Recreatieschap Spaarnwoude

Vestigingsplaats: Velsen-Zuid

Openbaar belang: Het besturen en beheren van het recreatiegebied Spaarnwoude.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Het recreatiegebied begrenst een groot deel van de oostzijde van de gemeente Haarlem. Gezien de ligging en het gebruik van het gebied door de inwoners heeft de gemeente Haarlem een direct maatschappelijk belang bij het realiseren van de genoemde doelen en neemt daarom deel aan de gemeenschappelijke regeling.

Activiteiten: Het recreatieschap voert het beheer en onderhoud van het recreatiegebied uit, conform de kaders van de gemeenschappelijke regeling.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: -

Deelnemers: Amsterdam, Haarlem, Haarlemmermeer, Velsen en de provincie Noord-Holland

Website: www.spaarnwoude.nl

Gemeenschappelijke regeling Noord-Hollands Archief

Vestigingsplaats: Haarlem

Openbaar belang: Historisch informatiecentrum voor Haarlem en de regio. Deze organisatie bewaart, bewerkt, restaureert, acquireert en inspecteert archieven en maakt ze digitaal toegankelijk.

Bijdrage aan programmadoelstelling: De dienstverlening is gericht op het behoud van de culturele basisinfrastructuur en draagt daarmee bij aan de doelstelling van een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem, zodat de deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem wordt behouden en versterkt (programma 4, beleidsveld 4.2 Economie, toerisme en cultuur).

Activiteiten: Het Noord-Hollands Archief bewaart, bewerkt, restaureert, acquireert en inspecteert archiefbescheiden en -collecties en maakt ze toegankelijk voor publiek.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: Het Noord-Hollands Archief wordt voor ICT gefaciliteerd door SET ICT-services, die ISO 27001 gecertificeerd is: het certificaat op informatie-beveiligingsgebied. SET ICT-services is daarnaast ook NEN 7510 gecertificeerd. Op het vakgebied van archiefbeheer maakt het Noord-Hollands Archief gebruik van het collectiebeheersysteem Mais Flexis van De Ree Archiefsystemen. De Ree is 'golden partner' van gecertificeerd databaseleverancier Oracle.

Bijzonderheden/risico's: Het kabinet wil de archiefwet per 2021 aanpassen met als doel om informatie beter te kunnen bewaren en beschikbaar te kunnen stellen. Overheden moeten hun informatie eerder naar een openbaar archief brengen. Tegelijkertijd biedt de wet mogelijkheden om onder voorwaarden bepaalde data zelf duurzaam te bewaren. De impact van de nieuwe wet moet voor de GR deelnemers nog concreet worden uitgewerkt. Een andere belangrijke ontwikkeling is het voornemen van het ministerie van OCW op termijn terug te treden uit de Regionale Historische Centra waaronder het Noord Hollands Archief. De samenwerking blijft maar zal in de toekomst een andere vorm krijgen.

Deelnemers: Haarlem, Velsen en het Rijk.

Website: www.noord-hollandsarchief.nl

Gemeenschappelijke regeling Cocensus

Vestigingsplaats:	Heemskerk (medio 2021 vanwege nieuwe huisvesting Cocensus)
Openbaar belang:	Uitvoerende werkzaamheden met betrekking tot het heffen en invorderen van gemeentelijke belastingen en heffingen.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De GR draagt niet specifiek bij aan het realiseren van programmadoelstellingen. Door de uitvoering van belastingen gezamenlijk te doen worden er efficiencyvoordelen gerealiseerd.
Activiteiten:	Cocensus is belast met de heffing en invordering van gemeentelijke belastingen, afhandeling van bezwaar-en beroepschriften, dwanginvordering, kwijtschelding en het uitvoeren van de Wet Waardering Onroerende Zaken.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Cocensus is ISO-gecertificeerd voor het management-en kwaliteitssysteem.
Deelnemers:	Alkmaar, Bergen, Beverwijk, Castricum, Den Helder, Haarlem, Haarlemmermeer, Heerhugowaard, Heiloo, Hillegom, Langedijk, Oostzaan, Uitgeest en Wormerland.
Website:	www.cocensus.nl

Gemeenschappelijke regeling Schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten regio Zuid-Kennemerland

Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Beleid en uitvoering van leerplicht voor Zuid-Kennemerland, beleid en uitvoering van Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) en de administratie voor leerplicht en RMC voor regio Zuid-Kennemerland en IJmond.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De dienstverlening draagt bij aan de doelstelling alle jongeren hebben een startkwalificatie uit programma 1 Maatschappelijke participatie, beleidsveld 1.1. Onderwijs en Sport.
Activiteiten:	Uitvoering van de voor de aan de gemeenschappelijke regeling Schoolverzuim en Voortijdig Schoolverlaten deelnemende gemeenten.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Deelnemers:	Beverwijk, Bloemendaal, Haarlem, Heemstede, Heemskerk, Velsen en Zandvoort.
Website:	www.leerplein-mzk.nl

Gemeenschappelijke regeling Bereikbaarheid Zuid-Kennemerland

Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Om de regionale bereikbaarheid van Zuid-Kennemerland te verbeteren, werken Haarlem, Zandvoort, Heemstede en Bloemendaal samen vanuit een gezamenlijke visie, met een gezamenlijk spaarfonds (het Mobiliteitsfonds) en een Gemeenschappelijke Regeling, waarin de werkwijze en verantwoording zijn vastgelegd. Door goed overleg en gezamenlijk sparen voor cofinanciering van vooral infrastructurele projecten, is een basis gelegd voor

samenwerking; zowel binnen Zuid-Kennemerland, als met onze partners en stakeholders (o.a. provincie en MRA).

**Bijdrage aan
programmadoelstelling:**

De regio staat de komende jaren voor grote opgaven op het gebied van klimaat en energie, woningbouw, economie, landschap en recreatie. Een goede bereikbaarheid is daarbij voorwaarde.

Inzet van het mobiliteitsfonds is een middel om commitment te tonen met een gezamenlijke financiële bijdrage, veelal in cofinanciering met gemeentelijke, rijks en/of provinciale bijdragen.

Activiteiten:

1. Uitvoeren activiteiten uit vigerend Jaarplan 2021
2. Invoeren nieuw uitvoeringsprogramma en meerjarenbegroting conform geactualiseerde Bereikbaarheidsvisie 2020-2050
3. Hierop aanpassen van de programmaorganisatie.
4. Opstellen evaluatie en jaarrekening 2020 en begroting 2022.

**Gecertificeerd
kwaliteitssysteem:**

-

Deelnemers:

Bloemendaal, Haarlem, Heemstede en Zandvoort.

Website:

-

Gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst IJmond

Vestigingsplaats:

Beverwijk

Openbaar belang:

Uitvoeren van taken vergunningverlening, toezicht en handhaving op het terrein van milieu en voor taken, zoals vastgelegd in de packagedeal uit 2009.

**Bijdrage aan
programmadoelstelling:**

De Omgevingsdienst IJmond voert voor de gemeente Haarlem het basistakenpakket milieu uit (wettelijk verplicht ondergebracht bij een omgevingsdienst). Verder verzorgt de Omgevingsdienst IJmond het inrichting gebonden milieutakenpakket voor Haarlem uit en ten slotte (als plustaak) heeft de Omgevingsdienst IJmond een signaleringstoezicht op brandveiligheid en bouw- en woningtoezichttaken bij milieu-inrichtingen.

Activiteiten:

Going concern taken die door de Omgevingsdienst IJmond voor de gemeente Haarlem worden uitgevoerd zijn vergunningen/ meldingen, toezicht en handhaving op de milieutaken (exclusief bodemtaken), inclusief bezwaar en beroep.

**Gecertificeerd
kwaliteitssysteem:**

Nee, de gemeente Haarlem heeft, conform de Wet vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) een Verordening inzake kwaliteitscriteria VTH vastgesteld. Deze verordening ziet ook op taken die ODIJ namens de gemeenten en provincie uitvoert. ODIJ voldoet aan de kwaliteitscriteria 2.1 voor wat betreft de taken die bij haar zijn belegd. ODIJ werkt aan de realisatie van de in 2029 bekendgemaakte Kwaliteitscriteria 2.2. Het INK-model is voor ODIJ leidend voor de wijze waarop de organisatie omgaat met kwaliteit.

Deelnemers:

Beemster, Beverwijk, Bloemendaal, Edam-Volendam, Haarlem, Heemstede, Heemskerk, Landsmeer, Oostzaan, Purmerend, Uitgeest, Velsen, Waterland, Wormerland, Zandvoort en de provincie Noord-Holland.

Website:

www.odijmond.nl

Gemeenschappelijke regeling ambtelijke samenwerking Zandvoort-Haarlem

Vestigingsplaats:

Haarlem (gastheer gemeente)

Openbaar belang:	Versterking regionale bestuurskracht, efficiënte en effectieve dienstverlening, kwaliteit en continuïteit van de bedrijfsvoering.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Goede samenwerking in de regio Zuid-Kennemerland, gezamenlijke uitvoering van de MRA-agenda, kostenvoordelen door schaalvergroting, verdere professionalisering van de organisatie.
Activiteiten:	Haarlem voert alle ambtelijke taken voor Zandvoort uit, m.u.v. de taken omtrent Dagelijks Beheer en Onderhoud, de taken van de griffie en de taken van de gemeentesecretaris.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Het uitgangspunt is volgens Haarlemse werkwijzen en Haarlemse systemen, maar door wettelijke verplichting of praktische noodzaak zijn (tijdelijk) Zandvoortse systemen overgenomen. Certificering vindt dus plaats op met name Haarlemse systemen.
Deelnemers:	Haarlem en Zandvoort.
Website:	-

Vennootschappen en coöperaties

	NV SRO
Vestigingsplaats:	Amersfoort
Openbaar belang:	Exploitatie, beheer en onderhoud van (sport)accommodaties en maatschappelijk vastgoed.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	SRO beheert/exploiteert voor de gemeente een groot aantal sportaccommodaties (bijvoorbeeld sporthallen, zwembaden, gymzalen en scouting en speeltuingebouwen) en draagt daardoor bij aan de realisatie van de doelstellingen als verwoord bij programma 1 Maatschappelijke participatie, beleidsveld 1.1 Onderwijs en Sport. Belangrijke taak van SRO is ook vastgoedbeheer. Daarmee wordt bijgedragen aan de doelstellingen als verwoord in programma 5 Beheer en onderhoud.
Activiteiten:	SRO Kennemerland BV voert in opdracht van gemeente het beheer, exploitatie en onderhoud van alle sportaccommodaties en scouting en speeltuingebouwen uit en zorgt voor adequate ondersteuning bij het vastgoedbeheer.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Deelnemers:	Amersfoort en Haarlem, Bv's met Leusden, Zeist, Bunschoten, Joint Venture met Zandvoort en Zeist.
Website:	www.sro.nl

	Spaarnelanden NV
Vestigingsplaats:	Haarlem
Openbaar belang:	Duurzame en plezierige leefomgeving: waardecreatie in openbare ruimte voor lokale samenleving.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Het dagelijks beheer en onderhoud van de openbare ruimte is uitbesteed aan Spaarnelanden NV (en andere partijen). De gemeentelijke doelstellingen zijn verwerkt in de domein-dienstverleningsovereenkomsten (DDO) zodat het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau van de openbare ruimte wordt geleverd. De gemeente heeft daarbij de

regierol.

Activiteiten:	Spaarnelanden is actief op het gebied van afval- en grondstoffeninzameling, reiniging, beheer openbare ruimte, parkeerservice en mobiliteitservice.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Spaarnelanden werkt volgens de nieuwste ISO 9001 en ISO 14001 kwaliteitsnormen. Klantgerichtheid staat centraal door contracten die zijn gebaseerd op te behalen prestaties of beeldkwaliteit. De veiligheid van medewerkers en klanten wordt beheerst doordat Spaarnelanden een VCA** certificering heeft voor alle activiteiten (VCA staat voor Veiligheid, Gezondheid en Milieu en is bedoeld om veiliger te laten werken en het aantal ongevallen te verminderen).
Deelnemers:	Haarlem en Zandvoort
Website:	www.spaarnelanden.nl

Werkpas Holding BV

Vestigingsplaats:	Cruquius
Openbaar belang:	Uitvoeren van taken op het gebied van re-integratie, dagbesteding en dienstverlening in het kader van begeleid werken.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	In de holding zijn m.i.v. 1 januari 2015 alle niet WSW-gebonden activiteiten vanuit de GR Paswerk ondergebracht. De holding heeft een vijftal werkmaatschappijen die actief zijn op het snijvlak van de Wmo. Participatiewet, Jeugdwet en Onderwijs. Daarmee wordt een belangrijke bijdrage geleverd aan de uitvoering van de gemeentelijke taken in het Sociaal Domein.
Activiteiten:	De Holding voert de volgende activiteiten uit: re-integratie en arbeidsbemiddeling, arbeidsmatige dagbesteding, leren en werken voor risicojongeren, kringloop-activiteiten, activiteiten op het gebied van buurtbeheer en beheer fietsendepot.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Werkpas Holding BV maakt gebruik van diverse gecertificeerde systemen zoals ISO en OHSAS
Deelnemers:	Haarlem en Zandvoort.
Website:	www.werkpas.nl

Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Vestigingsplaats:	Den Haag
Openbaar belang:	Bancaire dienstverlener overheid.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	n.v.t.
Activiteiten:	-
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-

Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk.

Website: www.bng.nl

Alliander NV

Vestigingsplaats: Arnhem

Openbaar belang: Netbeheer en distribueren en transporteren van elektriciteit en gas voor producenten en afnemers.

Bijdrage aan programmadoelstelling: N.v.t.

Activiteiten: -

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: -

Deelnemers: Nederlandse gemeenten, provincies en Rijk.

Website: www.alliander.nl

Stichtingen en verenigingen

-

Overige verbonden partijen

Stichting Parkmanagement Waarderpolder

Openbaar belang: Herstructurering van de Waarderpolder van ouderwets industrieterrein naar een modern geoutilleerd bedrijventerrein waar het prettig werken en ondernemen is.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Middels veiligheid, communicatie en adequate dienstverlening werkt Stichting Parkmanagement aan de verduurzaming van de Waarderpolder en een intensiever gebruik van de beschikbare ruimte.

Activiteiten: Organiseren collectieve beveiliging, bijhouden adressenbestand Waarderpolder, communicatie, organiseren themabijeenkomsten, begeleiding bieden bij bedrijfshuisvesting, stageplaatsen, circulair ondernemen.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: -

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.waarderpolder.nl/parkmanagement

Gesubsidieerde instellingen

Blijf Groep

Openbaar belang:	Bieden van preventie, opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Blijf Groep draagt bij aan de preventie en aanpak van huiselijk geweld door het bieden van opvang en ambulante hulp.
Activiteiten:	Blijf Groep levert opvang en ambulante hulp bij huiselijk geweld in de vorm van noodopvang, crisisopvang, vervolgoopvang, Oranje Huis Thuis (preventief ambulant), Critical Time Intervention (ambulant nazorg), begeleiding van AWARE alarmknop (ambulant preventief). Noodopvang en crisisopvang vindt plaats in Alkmaar. Vervolgoopvang en ambulant aanbod wordt in onze eigen regio aangeboden. De opvang in Alkmaar en onze regio is beschikbaar voor vrouwen en hun kinderen. Mannelijke slachtoffers worden in een zestal gespecialiseerde instellingen in het land opgevangen.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	ISO 9001
Bijzonderheden/risico's:	Naast de accountgesprekken tussen Blijf Groep en centrumgemeente Haarlem vinden er ook gesprekken plaats met de centrumgemeenten Haarlem, Alkmaar en Zaanstad gezamenlijk.
Website:	www.blijfgroep.nl

Hart

Openbaar belang:	Kennis bijeenbrengen en overdragen op het gebied van kunst,- cultuur-en erfgoededucatie en organisaties en initiatieven samenbrengen.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Met haar activiteiten draagt hart bij aan het vergroten van de cultuurparticipatie en het cultuurbereik in Haarlem.
Activiteiten:	Hart faciliteert en ondersteunt een breed cursusaanbod, is netwerkorganisatie en kenniscentrum voor culturele instellingen en het onderwijs en coördineert verschillende projecten op het gebied van cultuuronderwijs en cultuurparticipatie.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Bijzonderheden/risico's:	Hart staat sinds 2014 onder verhoogd toezicht vanwege de lening met garantstelling van de gemeente Haarlem. Aan de hand van kwartaalrapportages worden viermaal per jaar ambtelijke overleggen gevoerd met de organisatie en tweemaal een bestuurlijk overleg.
Website:	www.hart-haarlem.nl/

Zorgbalans

Openbaar belang:	Bieden van hulp aan mensen met een zorgbehoefte om zolang mogelijk en op eigen wijze vorm en inhoud te geven aan hun leven, zowel thuis als in diverse zorglocaties.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Zorgbalans draagt bij aan het doel van programma 1 Maatschappelijke participatie. De prestatieafspraken 2016-2019 met Zorgbalans (via Tandem en Servicepaspoort) zijn gericht op het langer zelfstandig meedoen aan de samenleving, zelfredzaamheid en langer zelfstandig thuis kunnen blijven wonen door mantelzorgers ondersteuning te bieden, het

	bevorderen van een gezonde leefstijl en het inzetten van het sociaal makelaarschap in BUUV. Deze prestatieafspraken zijn met een jaar verlengd en gelden derhalve ook in 2020.
Activiteiten:	Ondersteuning aan mantelzorgers door informatie en advies, individuele begeleiding, lotgenotengroepen, respijtzorgvoorzieningen.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Zorgbalans is HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) gecertificeerd.
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.zorgbalans.nl
Dock	
Openbaar belang:	Stimuleren van zelfredzaamheid en actief burgerschap door het verzorgen van wijkgericht welzijnswerk in Haarlem.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Het prestatieplan 2020, dus de te realiseren inzet, is gebaseerd op de doelen zoals deze in de programmabegroting zijn geformuleerd. Kern: "iedereen doet ertoe, meedoen en erbij horen", versterking van het sociaal netwerk, tegengaan van vereenzaming en faciliteren langer zelfstandig wonen.
Activiteiten:	Dock voert in opdracht van Haarlem het wijkgerichte welzijnswerk uit in de aandachtsgebieden Noord, Oost en Schalkwijk en neemt deel aan de sociale wijkteams. Daarnaast voert Dock jeugd- en jongerenwerk uit.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Dock is HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) gecertificeerd.
Bijzonderheden/risico's:	Er loopt een onderzoek naar een nadere samenwerking met Haarlem Effect
Website:	www.dock.nl
Haarlem effect	
Openbaar belang:	Stimuleren van zelfredzaamheid en actief burgerschap door het verzorgen van wijkgericht welzijnswerk in Haarlem.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Het prestatieplan 2020, dus de te realiseren inzet, is gebaseerd op de doelen zoals deze in de programmabegroting zijn geformuleerd. Kern: 'iedereen doet ertoe, meedoen en erbij horen', versterking van het sociaal netwerk, tegengaan van vereenzaming, en faciliteren langer zelfstandig wonen.
Activiteiten:	Effect voert in opdracht van de gemeente het wijkgerichte welzijnswerk uit in met name de wijken Centrum, Zuid en Zuid-West. Ook voert Effect jongerenwerk uit in met name Noord (Delftwijk) en stedelijk (Flinty's) en neemt deel aan de Sociale Wijkteams.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	-
Bijzonderheden/risico's:	Er loopt een nader onderzoek naar een nadere samenwerking met Dock Haarlem.
Website:	www.haarlemeffect.nl
Jeugdgezondheidszorg Kennemerland	
Openbaar belang:	De JGZ Kennemerland voert de jeugdgezondheidszorg uit voor kinderen van 0-4 jaar in de regio Midden- en Zuid Kennemerland. Onderdeel is het gemeente Haarlem. Onderdeel is het wettelijk basistakenpakket waar de vaccinaties en de meet- en weegmomenten voor 0-4

jarigen onder valt.

Bijdrage aan programmadoelstelling:	De JGZ draagt bij aan programma 1 & 2. De JGZ levert een bijdrage aan het gezond en veilig opgroeien van kinderen in Haarlem en Zandvoort. Ouders kunnen terecht voor informatie en advies over het opgroeien en opvoeden van kinderen. De JGZ richt zich op het versterken van eigen kracht van ouders.
Activiteiten:	De JGZ voert de jeugdgezondheidszorg uit voor kinderen van 0-4 jaar en hun ouders/verzorgers in de regio Midden- en Zuid-Kennemerland. De gemeente Haarlem stelt vanaf 1 januari 2003 middelen ter beschikking om het Basispakket JGZ, inclusief prenatale zorg uit te voeren. Met de JGZ als sterke voorkant van het nieuwe jeugdzorgstelsel kan de beoogde transformatie in de jeugdwet daadwerkelijk vorm krijgen. De organisatie heeft als kerntaak preventie en ze zetten zich graag in voor deze transformatie door middel van een sterk preventieve werkwijze waarin het voorkómen van de zorgvraag voorop staat.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) gecertificeerd.
Bijzonderheden/risico's:	Door krapte op de arbeidsmarkt kan het lastig zijn om jeugdartsen te vinden.
Website:	www.jgzkennemerland.nl

Hero-Stichting Spaarne Peuters (voorheen "Stichting Spaarne Peuters")

Openbaar belang:	Exploiteren van meerdere peuteropvanglocaties met voorschoolse educatie voor doelgroeppeuters in Haarlem
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Peuteropvang is een belangrijke voorziening binnen de basisinfrastructuur van het Haarlems sociaal domein om vroegtijdig kinderen gelijke ontwikkelingskansen te bieden en taalachterstanden te voorkomen. De peuteropvangvoorzieningen vormen in Haarlem de basisvoorziening voor het uitvoeren van de wettelijke taak van de gemeente op het gebied van voor- en voerschoolse educatie (VVE) in het kader van het Onderwijskansenbeleid.
Activiteiten:	SSP biedt peuters een opvangplek aan waar spelenderwijs aan de ontwikkeling van kinderen wordt gewerkt, ter voorbereiding op de basisschool. Voor kinderen tussen de 2,5 jaar en 4 jaar met een (risico op een) (taal)achterstand is dit tenminste 960 uur.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	Hero-SSP maakt geen gebruik van gecertificeerde systemen, maar heeft wel een kwaliteitszorgsysteem dat op ISO/HKZ gebaseerd is.
Bijzonderheden/risico's:	De moederorganisatie van Stichting Spaarne Peuters (SSP/SKOS) is bezig te fuseren met Kinderopvang Haarlem. Kinderopvang Haarlem en Skos/SSP zijn per 1 januari 2020 samen verder gegaan onder de naam Hero Kindercentra. Per 1 juli 2020 zijn zij juridisch geheel gefuseerd. De VVE peuteropvang, waar een subsidierelatie voor is met de gemeente, valt daarmee onder Hero-SSP.
Website:	https://www.herokindercentra.nl/

SportSupport Kennemerland

Openbaar belang:	Ontwikkelen en ondersteunen van breedtesport in Haarlem.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Door de inzet van buurtsportcoaches en verschillende projecten van SportSupport worden meer sport- en beweeg mogelijkheden gecreëerd voor inwoners van Haarlem en worden drempels om te gaan bewegen voor (kwetsbare) inwoners weg genomen. Zo zijn er speciale projecten om ouderen en mensen met een beperking te ondersteunen in het vinden van

geschikt aanbod. Door verenigingsondersteuners en buurtsportcoaches vanuit SportSupport worden verenigingen ondersteund bij het versterken van de organisatiekracht/ eigen kracht en het invullen van hun maatschappelijke rol. Ondersteuning vindt plaats op het gebied van opleiden, behouden en werven van vrijwilligers, trainers, coaches en bestuurders. Verenigingen worden gestimuleerd om een bijdrage te leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken in de wijk. Koppelingen worden gemaakt tussen maatschappelijke organisaties en sportverenigingen.

Activiteiten: SportSupport Kennemerland voert activiteiten uit op het gebied van sportstimulering voor verschillende doelgroepen op school, in de wijk/ openbare ruimte en sportverenigingen (met name jeugd, ouderen, mensen met een beperking), het versterken van de organisatiekracht van sportorganisaties (door middel van verenigingsondersteuning en inzet buurtsportcoaches), het versterken van de maatschappelijke rol van sportverenigingen binnen het sociaal domein (door middel van verenigingsondersteuning en inzet buurtsportcoaches).

Gecertificeerd kwaliteitsstelsel: -

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.sportsupport.nl

Bibliotheek Zuid-Kennemerland

Openbaar belang: Bibliotheekvoorziening, bereiken van groepen burgers met een behoefte aan informatie en digitale vaardigheden, bevordering van burgerparticipatie door samenwerking met communities, ontmoetingsplaats voor stedelijke en regionale initiatieven en activiteiten, dienstverlening aan scholen, bedrijven en de overheid.

Bijdrage aan programmadoelstelling: De Bibliotheek draagt bij aan de ontwikkeling van de inwoners van Haarlem zodat zij als nieuwsgierige en zelfbewuste burgers mee kunnen doen in de samenleving. Samen met leden en partners wordt het aanbod voor de inwoners van Haarlem ontwikkeld. De bibliotheek verbindt ze met elkaar en biedt hen kennis en faciliteiten. Zo wordt de onderlinge verbinding in Haarlem versterkt. De Bibliotheek draagt bij aan een aantrekkelijk cultuurklimaat.

Activiteiten: De Bibliotheek biedt een vertrouwde, open en gastvrije, laagdrempelige ontmoetingsplek waar mensen graag komen; zonder financiële of fysieke drempels, zelfstandig en in samenwerking met andere organisaties op sociaal, educatief, cultureel en maatschappelijk terrein. De Bibliotheek levert een bijdrage aan het leesplezier en informeel leren op het gebied van lezen en schrijven, onder andere door het Taalplein en BoekStart. De Dienstverlening van de Bibliotheek op het gebied van basisvaardigheden, nodig om mee te kunnen doen in de samenleving, is voor iedereen beschikbaar. De Bibliotheek helpt bij het besef dat literatuur een belangrijke bijdrage levert aan ieders ontwikkeling. Het publiek weet de Bibliotheek te vinden als een plek waar je prettig kan studeren en werken en waar hulp is bij het vinden van de juiste informatie.

Gecertificeerd kwaliteitsstelsel: De Bibliotheek is gecertificeerd conform de normen van de SCOB (Stichting Certificering Openbare Bibliotheken). De bibliotheek heeft in januari 2020 het officieel kwaliteitscertificaat ontvangen van het CBCT (Certificeringsorganisatie Bibliotheekwerk, Cultuur en Taal). In de audit eind 2019 scoorde de bibliotheek op veel onderwerpen positief. Het maatschappelijk effect en de toekomstbestendigheid van de organisatie zijn belangrijke onderdelen van de toetsing. De functies en diensten van de bibliotheek zijn op een verantwoorde manier georganiseerd en voldoen aan alle kwaliteitsnormen. Het certificaat is vier jaar geldig.

Bijzonderheden/risico's: Het project vernieuwing bibliotheek Haarlem is gestart. Met dit project wordt het achterstallig onderhoud aan de panden van de bibliotheek aangepakt en wordt er aangevangen met het uitrollen van het nieuwe concept voor de moderne bibliotheek.

Website: www.bibliotheekzuidkennemerland.nl

Haarlem marketing

Openbaar belang: Bevorderen van toerisme, recreatie en vrijetijdsbesteding.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Haarlem Marketing stimuleert het hoogwaardig toeristisch bezoek aan Haarlem via marketing en promotie van de stad in samenwerking met diverse partners in e stad en de regio. Door een extra structurele bijdrage van de gemeente is Haarlem Marketing uitgebreid met het Haarlem Convention Bureau dat zich richt op de zakelijke markt.

Activiteiten: Als hiervoor vermeld.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: -

Bijzonderheden/risico's: De financiële situatie van Haarlem Marketing is in 2019 verbeterd. Afhankelijk van de uitkomsten van het in 2020 gehouden onderzoek naar Haarlem Marketing worden prestatieafspraken voor de toekomst mogelijk aangescherpt en vernieuwd, met als doel te komen tot een bredere opgave op het gebied van citymarketing.

Website: www.haarlemmarketing.nl

Frans Hals Museum | De Hallen

Openbaar belang: Kunstmuseum met een brede collectie van oude meesters en hedendaagse kunst. Verantwoordelijk voor het museaal beheer en presentatie van de gemeentelijke collectie van de stad Haarlem. In 2018 zijn het Frans Hals Museum en De Hallen Haarlem verder gegaan als één museum op twee locaties, onder de naam Frans Hals Museum.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Met het museum zijn meerjarenafspraken gemaakt. Daarin staan de doelstellingen uitgebreid omschreven. De doelstellingen zijn ondergebracht in de volgende functies van het Museum: Presentatiefunctie: Het Frans Hals Museum Haarlem stelt zich ten doel om het publiek te laten kennismaken met vernieuwing in heden en verleden, met name de ongekende bloei van de schilderkunst in de Gouden Eeuw en met internationale ontwikkelingen in de eigentijdse beeldende kunst. Zorg- en beheerfunctie collectie: Het Frans Hals Museum Haarlem beheert de collecties van de Gemeente Haarlem. Deze omvatten meer dan 20.000 objecten inclusief bruiklenen. Educatiefunctie: Naast tentoonstellingen en presentaties organiseert het Museum ook educatieve activiteiten en publieksactiviteiten. Hiermee wil het museum verdieping, inspiratie en aandacht voor artistieke vernieuwing bieden. Toerisme functie: In 2017–2020 zet het museum in op groei van het aantal buitenlandse bezoekers in samenwerking met partners als Keukenhof, Haarlem Marketing, Amsterdam Marketing en NBTC.

Activiteiten: De activiteiten zijn opgenomen als uitwerking van de bijdrage aan de programmadoelstelling.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: Het museum is aangesloten bij het museumregister en daarvoor ook gekwalificeerd.

Bijzonderheden/risico's: Uit extern onderzoek blijkt dat bij het museum sprake is van een structureel exploitatietekort van € 250.000, dat jaarlijks licht maar gestaag toeneemt. Het jaar 2019 wordt naar verwachting afgesloten met een tekort van € 350.000. Op 30 januari 2020 is door de raad besloten een aanvullende subsidie van € 350.000 beschikbaar te stellen voor het boekjaar 2020. Hierdoor wordt een verslechtering van de financiële positie op korte termijn voorkomen.

Voor de langere termijn zal op basis van een aantal scenario's door de raad een besluit worden genomen over structurele maatregelen voor een duurzame exploitatie van het Frans Hals Museum, met bijzondere aandacht voor de unieke behoud- en beheerstaak van het museum voor de gemeentelijke collectie.

Met het oog op het financieel toezicht zal elk kwartaal een bestuurlijk overleg plaatsvinden, waarbij de kwartaalrapportage onderwerp van gesprek zal zijn. De actuele begroting 2020 e.v. zal op financiële houdbaarheid worden getoetst, waarbij de resultaten van het onderzoeksrapport worden betrokken.

Website: www.franshalsmuseum.nl

Patronaat

Openbaar belang: Verzorgen van optredens in het poppodium en daarbuiten.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Het Patronaat draagt bij aan een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem, zodat deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem wordt behouden en versterkt.

Activiteiten: Het Patronaat verzorgt een gevarieerd en attractief aanbod van optredens en andere activiteiten in het poppodium en daarbuiten. Sinds september 2016 werkt het Patronaat succesvol samen met Hart in het tijdelijke oefenruimte-complex op het Slachthuisterrein, vooruitlopend op de ontwikkeling van een volwaardig Popcentrum.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: NEN

Bijzonderheden/risico's: De jaarcijfers over 2019 laten een tekort zien van -/- €143.000,-. Dit tekort wordt deels veroorzaakt door hogere programmeringskosten en deels door hogere personeelslasten die samenhangen met het ingezette herstructureringstraject. Dat traject is nog niet beëindigd, en zal naar verwachting ook in 2020 zijn weerslag hebben op het resultaat. Ultimo 2019 is er een negatief eigen vermogen ontstaan van €127.000,-. De risicoclassificatie leidt tot verhoogd toezicht.

toneelWebsite: www.patronaat.nl

Stadsschouwburg en Philharmonie

Openbaar belang: Verzorgen van culturele programma's in de concertzalen en schouwburg.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Met haar activiteiten draagt de Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem bij aan het vergroten van de cultuurparticipatie en het cultuurbereik in Haarlem.

Activiteiten: Stichting Stadsschouwburg en Philharmonie Haarlem verzorgt een divers en laagdrempelig cultuuraanbod in haar verschillende zalen. Toneel, dans, muziek, literatuur en cabaret vormt hierin de hoofdmoot, voor verschillende doelgroepen. Amateurverenigingen maken gebruik van de podia voor repetities en uitvoeringen. Daarnaast wordt de Philharmonie regelmatig gebruikt voor congressen, evenementen en bijeenkomsten, waarvan sommige ook een cultureel karakter hebben (bijv. Korenlint, Koorbiënnale, Orgelfestival, Geschiedenisfestival).

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: Trekkenwanden in de Grote Zaal van de Philharmonie en in de Zaal van de Stadsschouwburg worden om de 5 jaar gekeurd door de TÜV, en hierbij wordt getoetst op basis van de DIN norm 5659. De zwakstroominstallatie en doormeldingen (t.b.v. brandmelding/ontruiming/beveiliging) worden jaarlijks door een extern bedrijf gekeurd en beoordeeld (R2B) op basis van NEN 3140.

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.theater-haarlem.nl

Toneelschuur

Openbaar belang:	Verzorgen van culturele programma's in theater- en filmzalen.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	De Toneelschuur draagt bij aan een gevarieerder aanbod van cultuur in Haarlem, zodat deelname aan kunst en cultuur door inwoners en bezoekers van Haarlem wordt behouden en versterkt.
Activiteiten:	De Toneelschuur verzorgt een gevarieerd en attractief aanbod van theater- en filmvoorstellingen.
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	NEN
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.toneelschuur.nl

HVO-Querido

Openbaar belang:	HVO-Querido ontvangt subsidie voor de exploitatie van de Wilhelminastraat, dag- en nachtopvang voor dakloze alleenstaanden, voor de regio Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer. Deze activiteiten vallen onder het Regionaal Kompas. Hiernaast exploiteert HVO-Querido de Velsperpoort, in deze maatschappelijke opvangvoorziening worden twee doelgroepen opgevangen: individuele dakloze volwassenen en economisch dakloze gezinnen. HVO-Querido ontvangt subsidie voor de huur van de locatie. De huur voor de individuele dakloze valt onder het Regionaal Kompas. De opvang van economische daklozen is een lokale taak en valt niet onder het Regionaal Kompas deze huur wordt uit de algemene middelen van gemeente Haarlem bekostigd.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Met de exploitatie van de Maatschappelijke Opvangvoorzieningen voor de regio Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer draagt HVO-Querido bij aan het vraagstuk van tijdelijke huisvesting voor daklozen. Hierbij wordt gezorgd voor een veilig onderdak, gezonde voeding en faciliteiten voor persoonlijke verzorging.
Activiteiten:	HVO-Querido exploiteert dag- en nachtopvang voor daklozen. Hierbij wordt naast de bad- en broodvoorziening ook trajectbegeleiding aan de daklozen aangeboden. Deze voorziet in een ondersteuning op woonvaardigheden, schuldenproblematiek en doorgeleiding naar reguliere hulpverlening (vanaf 1 juli 2018 is de subsidie omgezet naar een inkooprelatie).
Gecertificeerd kwaliteitssysteem:	HVO-Querido JGZ is HKZ (Harmonisatie Kwaliteitsbeoordeling in de Zorgsector) gecertificeerd.
Bijzonderheden/risico's:	-
Website:	www.hvoquerido.nl

MEE & de Wering

Openbaar belang:	Het bieden van ondersteuning aan inwoners die zich in een kwetsbare positie bevinden, met name inwoners met een verstandelijke beperking.
Bijdrage aan programmadoelstelling:	Met inzet vanuit de expertises ondersteuning van mensen met een beperking draagt MEE de Wering bij aan de zelfredzaamheid, en aan zorg en ondersteuning voor Haarlemmers.
Activiteiten:	Deelname in sociaal wijkteams en BUUV. Verlenen cliëntondersteuning. Deskundigheidsbevordering. Bijdrage aan bovenlokale voorzieningen zoals het Regionaal Autisme Centrum, Multidisciplinair Centrum Kindermishandeling. Dienstverlening, onderzoek/diagnostiek en integrale vroeghulp aan mensen met een beperking.

**Gecertificeerd
kwaliteitssysteem:** ISO 9001 gecertificeerd

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.meewering.nl

Parnassagroep

Openbaar belang: Parnassia exploiteert twee gebruiksruidten in Haarlem en een inloopvoorziening in Beverwijk. Hiermee draagt Parnassia bij aan het terugdringen van drugs- en alcoholgebruik in de openbare ruidten in Zuid- en Midden Kennemerland en Haarlemmermeer. Tevens begeleidt zij verslaafde daklozen door naar reguliere hulpverlening. Alle activiteiten vallen onder het Regionaal Kompas.

**Bijdrage aan
programmadoelstelling:** Met bovengenoemde exploitatie draagt Parnassia bij aan het terugdringen van het drugs- en alcoholgebruik in de openbare ruidten in Haarlem en omgeving. Door professioneel toezicht en controle op het gebruik worden verslaafden sneller doorgeleid naar de reguliere hulpverlening.

Activiteiten: In Haarlem exploiteert Parnassia een gebruiksruidte voor gebruik van drugs en een gebruiksruidte voor het gebruik van alcohol in de opvang Wilhelmina. Daarnaast begeleidt ze cliënten naar reguliere hulpverlening. Actief Talent biedt aan daklozen dagbesteding aan. Voor de regio Midden Kennemerland exploiteert Parnassia een inloopvoorziening in Beverwijk en neemt zij deel aan het Vangnet & Adviesteam voor die regio.

**Gecertificeerd
kwaliteitssysteem:** -

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.Parnassagroep.nl

Centrum voor jeugd en gezin

Openbaar belang: Het CJG Kennemerland heeft een spilfunctie in uitvoering aan de gemeentelijke taken op het gebied van preventie en hulp aan jeugdigen en gezinnen. Het CJG biedt laagdrempelig informatie en advies, gezins- en jongerencoaching. Daarnaast is het CJG gemandateerd om toegang te verlenen tot gespecialiseerde jeugdhulp.

**Bijdrage aan
programmadoelstelling:** Het CJG biedt tijdige, passende en professionele ondersteuning aan jeugdigen en gezinnen zodat jeugdigen zich veilig en zo optimaal mogelijk kunnen ontwikkelen.

Activiteiten: Het CJG biedt informatie en advies, gezins- en jongerencoaching (regie-ondersteuning) en waar nodig en passend toegang tot gespecialiseerde jeugdhulp. Bij stagnatie in hulpverlening faciliteert het CJG het komen tot een doorbraak, mogelijk middels een Doorbraakberaad.

**Gecertificeerd
kwaliteitssysteem:** Alle medewerkers van het CJG zijn SKJ-geregistreerd.

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.cjghaarlem.nl

Stichting Arkin

Openbaar belang: Arkin werkt aan weer meedoen in de maatschappij, werken aan herstel en/of terugkeer naar werk of opleiding. Daarnaast bieden zij activerende begeleiding, sociale activering en re-

integratie.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Participatie, meedoen aan (arbeidsmatige) activiteiten in de maatschappij, onderhouden sociale relaties en langer zelfstandig wonen.

Activiteiten: Arkin begeleid mensen met lichte tot zware psychische aandoeningen, justitiële of verslavingsachtergrond naar en tijdens dagbesteding, werk of opleiding. Ook bieden zij ondersteuning aan werkgevers die op zoek zijn naar gemotiveerd personeel, of ondersteuning nodig hebben bij de re-integratie en coaching van werknemers met een psychische kwetsbaarheid die is uitgevallen.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: Arkin is HKZ gecertificeerd door DNV (Det Norske Veritas) en heeft een EFQM/INK erkenning.

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.arkin.nl

Kennemerhart

Openbaar belang: Bieden van hulp en ondersteuning aan mensen met een zorgbehoefte, waaronder mensen met dementie.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Gericht op maatschappelijke participatie langer zelfstandig wonen en langer zelfstandig mee doen in de maatschappij.

Activiteiten: Dagbesteding, gekanteld en maatwerk, huishoudelijke ondersteuning, mantelzorgondersteuning en respijtzorg.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: PREZO

Bijzonderheden/risico's: -

Website: www.kennmerhart.nl

Kenter Jeugdhulp

Openbaar belang: Kenter Jeugdhulp exploiteert de maatschappelijke opvangvoorziening voor de regio Zuid- en Midden Kennemerland en de Haarlemmermeer. Het betreft een maatschappelijke opvangvoorziening voor dak- en thuisloze jongeren. Alle activiteiten van de maatschappelijke opvangvoorziening vallen onder het Regionaal Kompas.

Bijdrage aan programmadoelstelling: Pension Spaarnezicht maakt onderdeel uit van Kenter Jeugdhulp en biedt opvang aan dak- en thuisloze jongeren voor de VRK regio. Kenter Jeugdhulp draagt bij aan het vraagstuk tijdelijke huisvesting voor daklozen. Door middel van begeleiding worden de dakloze jongeren op weg geholpen naar zelfstandigheid.

Activiteiten: Kenter Jeugdhulp biedt middels Pension Spaarnezicht een bad-, bed-, en broodvoorziening en trajectbegeleiding aan de dakloze jongeren.

Gecertificeerd kwaliteitssysteem: ISO 9001 gecertificeerd

Bijzonderheden/risico's: Vanwege ingeschatte risico's staat de instelling onder verhoogd toezicht.

Website: www.kenterjeugdhulp.nl
www.spaarnezicht.nl

3.7 Grond- en vastgoedbeleid

Inleiding grondbeleid

Beleidskaders

De belangrijkste beleidskaders voor gebiedsontwikkeling zijn de nota Grondbeleid 2018 e.v. ([2018/753510](#)), de Woonvisie 2018-2019 ([2017/47534](#)), de Nota Kaders en instrumenten sociale huur en middensegment ([2018/273161](#)), de nota Grondprijsbeleid ([2018/753413](#)) en de kadernota. In de financiële verordening 2018 ([2020/0027757](#)) en het BBV zijn de algemene financiële spelregels opgenomen.

Grondprijzen

De gemeentelijke grondprijzen zijn marktconform en worden residueel berekend. De grondprijs is hierbij het verschil tussen de verkoopopbrengst/commerciële waarde en de investeringskosten (bouw en bijkomende kosten). In de nota grondprijsbeleid is vastgelegd hoe de Haarlemse grondprijzen worden berekend. Voor sociale woningbouw wordt een vaste grondprijs gehanteerd.

Financiële resultaten van de grondexploitaties in 2020

Haarlem heeft 17 grondexploitaties. Voor de Programmabegroting 2021 wordt het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) 2020 gehanteerd. Er is één belangrijke wijziging na vaststelling van het MPG verwerkt. In het MPG is nog rekening gehouden met de grondverkoop van het Badmintonpad in 2020. Inmiddels is bekend dat deze grondverkoop doorschuift naar 2021. Deze wijziging is verwerkt in de begroting. Zo ontstaat het volgende beeld.

Boekwaarde

In 2021 is voor circa € 20,6 miljoen opbrengsten voorzien tegen circa 10,3 miljoen kosten, inclusief rente, waardoor een (eenmalige) negatieve boekwaarde ontstaat. De grondexploitaties Badmintonpad (€ 2,8 miljoen tekort) en Schalkstad en DSK (samen € 0,44 miljoen opbrengst) worden naar verwachting in 2021 afgesloten. Vanaf 2022 blijft de boekwaarde rond de € 5 miljoen. Er wordt een aantal winstgevende en verliesgevende grondexploitaties afgesloten. Diverse projecten zitten in de afrondende fase. De kosten die gemaakt worden hebben met name betrekking op het woonrijp maken.

Prognose boekwaarde	2020	2021	2022	2023	2024
Boekwaarde grondexploitaties 1/1	27.021	11.069	-1.717	5.108	5.955
Kosten grondexploitatie	13.400	10.050	7.248	7.403	310
Opbrengsten grondexploitatie	-30.073	-20.625	-4.855		-4.500
Rente grondexploitatie	576	236	-37	109	127
Verwachte verliezen bij afsluiting grondexploitatie	-4.175	-2.887	-1.944	-8.484	
Verwachte winsten bij afsluiting grondexploitatie	4.320	439	6.414	1.819	3.009
Boekwaarde grondexploitaties 31/12	11.069	-1.717	5.108	5.955	4.901

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen bedraagt begin 2021 € 28,5 miljoen. Dit bedrag bestaat uit de reserve grondexploitaties van € 15,8 miljoen en de voorziening toekomstige verliezen grondexploitaties van € 12,7 miljoen. De gemeente verwacht in 2021 meer opbrengsten dan kosten en er wordt een grondexploitatie met een negatief resultaat afgesloten, waardoor de boekwaarde van de projecten verder afneemt. Dit leidt tot een verbetering van de weerstandspositie met ruim € 9,3 miljoen (van € 17,4 miljoen naar € 26,7 miljoen).

Prognose weerstandsvermogen	2020	2021	2022	2023	2024
Stand reserve grondexploitatie per 1/1	-22.029	-15.780	-14.965	-21.178	-22.830
Verwachte winsten bij afsluiting grondexploitatie	-629	-439	-6.414	-1.819	-3.009
Diverse onttrekkingen	620				
Onttrekking n.a.v. besluit Kadernota 2018	1.000	1.000			
Onttrekking t.b.v. reserve ongedeelde stad i.v.m. cofinanciering impulsregeling Zuidwest	5.000				
Onttrekking CW verliesvoorziening actieve exploitaties	258	254	201	166	
Stand reserve grondexploitatie per 31/12	-15.780	-14.965	-21.178	-22.831	-25.839
Stand verliesvoorziening per 1/1	-12.918	-12.693	-10.060	-8.317	1
Verwachte verliezen bij afsluiting grondexploitatie	483	2.887	1.944	8.484	
CW verliesvoorziening actieve exploitaties	-258	-254	-201	-166	
Stand verliesvoorziening per 31/12	-12.693	-10.060	-8.317	1	1
Weerstandsvermogen per 31/12	-28.473	-25.025	-29.495	-22.830	-25.838
Boekwaarde grondexploitaties 31/12	11.069	-1.717	5.108	5.955	4.901
Verschil (weerstandspositie)	-17.404	-26.742	-24.387	-16.875	-20.937

Benodigde weerstandscapaciteit

Eind 2021 zal het beschikbare weerstandsvermogen (reserve Grondexploitatie) € 1,2 miljoen hoger zijn dan het benodigde weerstandsvermogen (markt- en projectrisico's). In de Kadernota 2018 is voor de jaren 2020 t/m 2021 € 2 miljoen aangewend als dekking voor de beleidsvoorstellen. Daarnaast is in de Bestuursrapportage 2020 besloten om € 5 miljoen van de reserve Grondexploitatie toe te voegen aan de reserve Ongedeelde Stad om hiermee de cofinanciering van de impulsaanvraag Zuidwest te kunnen bekostigen. Daarmee is het surplus, verschil tussen beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit, vrijwel volledig besteed. Het resterende surplus van € 1,2 miljoen is noodzakelijk voor extra weerstandscapaciteit voor het openen van nieuwe exploitaties of het voorfinancieren van nieuwe ruimtelijke initiatieven. Bij het sluiten van de anterieure overeenkomsten of het openen van nieuwe grondexploitaties vloeien de voorgefinancierde kosten weer terug in de reserve Grondexploitatie.

Berekening surplus reserve Grondexploitatie per 31/12/21	
Reserve grondexploitatie	-14.965
VPB risico	2.800
Marktrisico's	9.301
Projectspecifieke risico's	1.660
Benodigde weerstandscapaciteit reserve GREX	13.761
Surplus	-1.204

De genoemde marktrisico's en project specifieke risico's zijn zoals vermeldt in het MPG 2020, omdat hierin onder meer voor projectvertraging al een bandbreedte is opgenomen. De onzekere economische gevolgen van de coronacrisis zijn hier nog niet in verwerkt. De verwachting is dat er in 2021 circa € 20,6 miljoen aan grondopbrengsten wordt gerealiseerd. Indien de verwachte

grondopbrengsten niet worden gerealiseerd, zal de afname van de boekwaarde minder snel verlopen dan nu wordt verwacht. Ook de eerder beschreven verbetering van de weerstandspositie wijzigt dan. Eventuele projectrisico's van nog te openen grondexploitaties kunnen ook nog van invloed zijn op het verbetering van de weerstandspositie.

Het is nu nog moeilijk in te schatten wat de gevolgen zijn van de coronacrisis voor de grondexploitaties. De huidige vraag naar woningen in Haarlem is nog steeds groot, maar de voorspellingen zijn dat de economische groei gaat afnemen. Dit kan negatieve gevolgen hebben voor de woningmarkt, maar het blijft een feit dat er te weinig woningen zijn om aan de vraag te voldoen. Het tekort aan woningen is zo groot dat deze krapte (woningnood) ook bij een afnemende vraag blijft bestaan. Dit kan ertoe leiden dat de vraagprijzen van woningen gelijk zullen blijven en/of nog verder stijgen. De kosten voor het bouwen van woningen zijn de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen. Deze stijging zal zich naar verwachting voortzetten. Naast stijgende kosten voor materiaal en arbeidsloon, zijn ook de kosten voor duurzaamheidsmaatregelen gestegen. Wanneer de bouwkosten sneller stijgen dan de vraagprijzen van woningen, heeft dit een negatief effect op de grondprijzen. Het is echter nog niet te zeggen of en wanneer een dergelijk omslagpunt bereikt wordt. De gemeente is grotendeels voorbereid op dit risico, omdat veel grondtransacties die voor 2020 en 2021 geraamd zijn contractueel zijn vastgelegd. Om zicht te houden op risico's voor verkopen die nog niet contractueel zijn vastgelegd, wordt de grondprijs periodiek getoetst en waar nodig geactualiseerd.

Belangrijkste ontwikkelingen in 2020

Stadsdeel Oost

Noordkop

Diverse partijen tonen belangstelling voor grond op het bedrijventerrein Waarderpolder. Er worden in 2021 verschillende kavels geleverd aan partijen.

Minckelersweg

De gemeente is in gesprek met de ontwikkelaar over de verkoop van kavels. Als partijen het eens worden, kunnen de overeenkomsten worden voorbereid.

Slachthuisterrein

Er wordt gewerkt aan een definitief ontwerp voor de nieuwbouw en de levering van de grond in 2020. De planning is in 2021 te starten met renovatie van de oudbouw en realisatie van nieuwbouw.

Laan van Decima

De ontwikkelvisie Oostpoort wordt verder uitgewerkt.

Stadsdeel Schalkwijk

Poort van Boerhaave

Het streven is de grond in 2020 over te dragen, waarna de ontwikkelaar kan starten met de bouw van circa 150 woningen.

Schalkstad

De grondexploitatie voor fase 1 kan naar verwachting in 2021 worden afgesloten. Dan zijn de laatste transacties afgerond en is de openbare ruimte klaar.

Stadsdeel Noord

Deliterrein

De 34 woningen in fase 1 worden opgeleverd. De grond voor fase 2 wordt geleverd.

Badmintonpad

De grond voor realisatie van het bowlingcentrum wordt geleverd.

Stadsdeel Centrum

Raaks fase 3

In 2021 vindt de oplevering van de fietsparkeergarage en de 30 nieuwe woningen plaats.

Stadsdeel Zuid West

Koningstein

Het streven is de grond nog in 2020 te leveren, zodat de ontwikkelaar in 2021 kan starten met de bouw van 18 nieuwe woningen.

DEEL 4 BESLUIT

4.1 Besluit

1. De raad stelt het *begrotingskader* en de *financiële meerjarenraming 2021-2025* uit deel 1 van de programmabegroting vast, met inbegrip van de financiële gevolgen van:
 - a. De uitwerking van het Investeringsplan 2021-2025;
 - b. De autonome ontwikkelingen en beleidsafwegingen, zoals op bladzijde 4 en 5 van de Kaderbrief 2021 opgenomen, tenzij in de begroting hiervoor uitdrukkelijk een ander voorstel is voorgelegd.
 - c. De financiële ontwikkelingen die van invloed zijn op de meerjarenbegroting, maar geen onderdeel uitmaken van de Kaderbrief 2021;
 - d. Overige actualisaties.
2. De raad stemt in met:
 - a. De *financiële consequenties* uit deel 1 van de programmabegroting.
 - b. De invulling van de taakstelling conform de paragraaf Bezuinigingen ([paragraaf 1.5](#)).
 - c. De financiële consequenties van de besluiten als genoemd onder 2b aanvullend te ramen ten opzichte van de primaire Programmabegroting 2021-2025.
 - d. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves, voor de invulling van de taakstelling conform [paragraaf 1.5](#), als volgt te wijzigen:
 1. Minder doteren aan de reserve groei van de gemeente (oplopend van € 136.000 in 2021 naar € 1.623.000 in 2025)
 2. In 2022, 2023 en 2024 respectievelijk € 3,5 miljoen, € 0,75 miljoen en € 0,25 miljoen aan de reserve vastgoed te onttrekken.
 3. In 2021 af te zien van een dotatie aan de reserve beheer en onderhoud openbare ruimte en een bedrag van € 3 miljoen in 2021 te onttrekken.
 4. In de jaren 2022 tot en met 2025 weer € 2 miljoen terug te storten in de reserve beheer en onderhoud conform de reeks als opgenomen in [paragraaf 1.5](#).
3. De raad besluit het college op te dragen om bij de Kadernota 2022 de *taakstelling* van € 2 miljoen in 2022, € 3 miljoen in 2023 en € 4 miljoen in 2024 uit te werken.
4. De raad besluit om:
 - a. Het geactualiseerde *Investeringsplan 2021-2025* ([bijlage 5.1](#)) vast te stellen (inclusief de stelposten voor 2025);
 - b. In te stemmen met de verschuiving van uitgaven van *Investeringsplan 2021-2025* naar de begroting, zoals beschreven in (de tabel in) alinea 2.2 van de [paragraaf Investeringen](#);
 - c. Instemmen met de *aanvullende investeringen*, zoals beschreven in alinea 2.4 'aanvullende investeringen' van de [paragraaf Investeringen](#) en als verwerkt in het Investeringsplan 2021-2025;
 - d. de *Investeringsposten* GOB.52 Vijverlaan kademuur en GOB.39 Kerklaan parkeervoorziening te classificeren als A-investering, waarmee de (opgehoogde) posten in hun geheel als krediet zijn verleend.
5. De raad besluit om:
 - a. Deel te nemen aan *Invest-MRA* als een proportionele bijdrage aan de regio voor een bedrag van maximaal € 5 miljoen waarbij het uitgangspunt is dat de structurele bijkomende kosten binnen de bestaande begroting van de MRA worden gedekt;

- b. In 2021 een bedrag van € 0,15 miljoen toe te voegen aan een nieuw te vormen risicoreserve Invest-MRA en in 2022 een bedrag van € 0,3 miljoen ten laste van de algemene middelen zijnde 30% van de nu geschatte inleg in Invest-MRA;
- c. Bij de Kadernota 2022, als er meer duidelijkheid is over de kapitaalbehoefte van het MRA fonds, te bezien welke dotaties aan de risicoreserve Invest-MRA na 2021 noodzakelijk zijn. Uitgangspunt is daarbij dat de risicoreserve Invest-MRA wordt gevuld voor 30% van de inleg in Invest-MRA.

6. De raad stelt de *geformuleerde doelen en prestaties* voor 2021 uit deel 2 van de programmabegroting vast.

7. De raad autoriseert de *baten en lasten op beleidsveldniveau*, uit deel 2 van de programmabegroting per beleidsveld bij het onderdeel 'Financiën'.

8. De raad besluit om de 'Haarlemse klimaatmonitor' als los product op te heffen en te integreren in de *duurzaamheidsbegroting*, hierdoor wordt er efficiënt gewerkt en krijgen de gegevens uit de 'klimaatmonitor' betekenis (Kadernota 2022).

9. De raad spreekt een voorkeur uit voor een *gedifferentieerd tarief* naar 4 of 5 categorieën huishoudens en stelt de uiteindelijke tarieven voor 2021 bij de Haarlemse belastingvoorstellen 2021 vast op basis van de gekozen differentiatie.

10. De raad stemt in met de *toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves* voor 2021-2025 conform [bijlage 5.10](#);

11. De raad neemt kennis van:

- a. De Voortgang Duurzaam Doen! en de begroting in één oogopslag ([paragraaf 1.1](#));
- b. De toelichting op de programma's en beleidsvelden inclusief de gebiedsgerichte vertaling hiervan (deel 2);
- c. De ontwikkeling van de woonlasten ([paragraaf 3.2](#));
- d. De paragrafen uit deel 3 van de programmabegroting; met de kanttekening dat de tarieven lokale heffingen in december 2020 bij de belastingvoorstellen door de gemeenteraad worden vastgesteld.

DEEL 5 BIJLAGEN

5.1 Investeringsplan 2021-2025

In dit Investeringsplan 2021-2025 (investeringsplan) zijn alle investeringen uit de [Programmabegroting 2020-2024](#) op basis van de meest recente planningen waar nodig opnieuw in de tijd gezet. Daarnaast zijn de reeds door de gemeenteraad genomen besluiten over kredieten in het investeringsplan verwerkt.

De bij deze programmabegroting nog te nemen besluiten over investeringsbedragen zijn nog niet in het investeringsplan verwerkt. Deze worden beschreven in [paragraaf 1.6 Investeringen](#).

Actualisatie van het Investeringsplan

1. Realistisch plannen van voorgenomen investeringen

Als geplande investeringen niet in de geplande jaren worden gedaan, wordt er ten onrechte schaarse investeringsruimte geclaimd. Dat maakt dat extra goed gekeken is naar de vraag in hoeverre er realistisch wordt gepland. Met de kennis over de voortgang van investeringen tot medio 2020 is de planning van investeringen voor 2020 en verder opnieuw bezien. Dit heeft geleid tot een bijgestelde planning van investeringen door de jaren.

2. Reeds door de raad genomen besluiten

In de loop van 2020 heeft de raad besloten tot een aantal ophogingen van kredieten of toevoegingen aan het Investeringsplan. Deze zijn verwerkt in dit geactualiseerde Investeringsplan. Het gaat om de volgende investeringen:

Aanvullend krediet museum het Dolhuys

Op 23 april 2020 verleende de gemeenteraad in besluit [2020/245854](#) een aanvullend krediet van €435.000 voor de verbouwing van museum het Dolhuys.

Voorbereiding grondexploitatie Beatrixplein e.o.

Ook op 23 april 2020 heeft de raad bij besluit [2020/120897](#) een krediet van € 185.000 verleend voor de voorbereiding van een grondexploitatie voor het gebied Beatrixplein en omgeving. Deze kosten waren op dat moment nog niet opgenomen in het Investeringsplan.

Houtplein herinrichting openbare ruimte

Op 25 juni 2020 verleende de raad bij besluit [2018/750582](#) een aanvullend krediet voor de herinrichting van het Houtplein waarvoor de reservering in het Investeringsplan met € 1.242.000 werd opgehoogd.

Impulsaanvraag, cofinanciering

Als onderdeel van de Voortgangsrapportage 2020 ([2020/581102](#)) heeft de raad besloten om gelden voor cofinanciering van de impulsaanvraag in het Investeringsplan op te nemen. Het gaat om € 550.000 in 2023 en € 7.880.000 in 2024.

3. Voortzetting van jaarlijkse stelposten in 2025

Het is van belang dat er zicht is op de totale omvang van vervangingsinvesteringen en dat daarvoor middelen worden gereserveerd. In het Investeringsplan zijn daarom, naast concrete investeringen, specifieke stelposten opgenomen voor vervangingsinvesteringen. Deze worden vervolgens jaarlijks of meerjarig ingevuld op basis van een vervangingsplan of een inventarisatie van de behoefte aan vervangingen. Denk daarbij aan vervanging van kleedaccommodaties en sportvelden, schoolgebouwen, vervangingsinvesteringen in ICT voorzieningen en vervanging van riolering.

Het vorige investeringsplan liep tot en met 2024. Het is van belang dat er ook voor 2025 via deze stelposten voldoende rekening wordt gehouden met te verwachten vervangingsinvesteringen. De volgende jaarlijkse stelposten voor vervangingsinvesteringen zijn in 2025 ongewijzigd in het Investeringsplan voortgezet:

IP post	Omschrijving	Bedrag 2025
81.06	Vervanging grassportvelden	126
81.27	Vervanging kleedaccommodaties	530
81.28	Vervanging sportvelden: toplagen	930
81.28	Vervanging sportvelden: onderbouw	260
63.19	Vervanging riolering	8.357
VG.IN	Levensduur verlengende investeringen gem. bezit	500
ICT.01	Vervanging ICT	1.500
ICT.02	Digitale transformatie	2.000
FAC.01	Vervanging meubilair	360
Totaal		14.563

4. Geactualiseerd investeringsplan

Na de actualisatie en de verwerking van eerdere besluiten is het Investeringsplan op hoofdlijnen als volgt.

Investeringsplan op hoofdlijnen	2020	2021	2022	2023	2024	2025 (e.v.)
1 Maatschappelijke participatie	16.922	28.650	13.374	4.631	2.050	1.846
2 Ondersteuning en Zorg	0	225	1.800	0	0	0
4 Duurzame Stedelijke Vernieuwing	2.046	4.048	2.164	4.673	3.253	0
5 Beheer en Onderhoud	28.406	40.539	45.979	34.127	44.546	16.457
6 Burger, Bestuur en Veiligheid	165	0	0	0	0	0
7 Alg. Dekkingsmiddelen & Overhead	3.231	3.000	2.750	3.860	5.930	3.860
Subtotaal: investeringsplan actualisatie	50.769	76.462	66.067	47.291	55.779	22.163
Mutatie verschuiving naar exploitatie	-234	-1.611	-831	-2.932	-1.862	-443
Aanvullende investeringen		4.460	8.736	22.375	18.600	35.500
Totaal investeringsplan	50.535	79.311	73.972	66.734	72.517	57.220

De grootste investeringen vallen onder de programma's 1 (maatschappelijke participatie) en 5 (beheer en onderhoud). De investeringen in programma 1 zijn in onderwijshuisvesting en sportcomplexen en -accommodaties. De investering in programma 2 is in Domus+. In programma 4 worden investeringen in cultuurpodia voorzien. Programma 5 bevat met name investeringen in de vervanging en verbetering van bruggen, kademuren en openbare ruimte, waaronder de investeringsbudgetten voor de Structuurvisie Openbare Ruimte (SOR). De investering in programma 6 gaat om de vervanging van landmeet apparatuur. In programma 7 zijn investeringen geraamd in ICT en gemeentelijke huisvesting.

Met dit investeringsplan ligt er een programma dat hoger ligt dan het investeringsniveau van de afgelopen jaren. Dit past bij de ambities van het bestuur en de opgaven waar de gemeente voor staat in het aantrekkelijk houden van de stad, het maken van de verduurzamingstransitie, het op orde houden van het de openbare ruimte en voorzieningen en de gewenste groei van de stad.

Bij vergelijking met het investeringsplan zoals dat bij de Programmabegroting 2020 is vastgesteld is duidelijk te zien dat investeringen vanuit 2020 in tijd zijn verschoven. Doordat voor alle jaren kritisch is gekeken naar de haalbaarheid van plannings, is effectief een groot bedrag aan investeringen verschoven naar 2024.

Vergelijking investeringsplan	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Programmabegroting 2020	75.138	75.250	59.379	46.579	38.536	0
Dit investeringsplan (actualisatie)	50.769	76.462	65.967	47.291	55.779	22.163
Mutatie	-24.369	1.212	6.588	712	17.243	22.163

Deze bijlage bevat hierna het volledige investeringsplan inclusief de hiervóór genoemde actualisatie.

Programma 1: Maatschappelijke participatie

Cluster onderwijs

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
77.01	SHO VO Rudolf Steiner	A/B	40 jr	4.600	7.788	3.650					16.038
77.01	SHO BO Cruquius	A	40 jr	3.078	22						3.100
77.01	JOP 2019: Schoter college	A	40 jr	261	300	2.000	4.593				7.154
77.01	JOP 2019: Stedelijk Gymnasium	A	40 jr	190		1.805	2.337				4.332
77.01	Gymzaal BO De Kring (Phoenixstraat)	A	40 jr	167	868	875					1.910
77.01	JOP 2019 Liduinaschool	A	40 jr		100	100					200
77.01	JOP 2020 Nieuwbouw De Globe	A	40 jr		313						313
77.01	JOP 2020 Nieuwbouw De Verbeelding	A	40 jr		167	2.000	1.164				3.331
77.01	JOP 2020 Nieuwbouw De Wadden Boerhaave	A	40 jr		313						313
77.01	JOP 2020 Nieuwbouw De Wijde Wereld	A	40 jr		158						158
77.01	JOP 2020 Gymzaal de Wijzer	A	40 jr		150	1.113					1.263
77.01	JOP 2020 Gymzaal de Wijzer (sport)	A	40 jr			480					480
77.01	JOP 2020 Permanente huisvesting ISH	A	40 jr		1.000	1.000					2.000
77.01	JOP 2020 Permanente uitbreiding ECL	A	40 jr		25	475					500
77.01	JOP 2020 Mgr. Huibersschool	A	40 jr		83		785	785			1.653
77.01	JOP 2020 Zonnewijzer	A	40 jr		79	1.494					1.573
77.01	JOP 2020 stelpost prijsverhogingen	A	40 jr		300	700	700				1.700
77.01	JOP 2020 stelpost versnellingen	A	40 jr		121	250	250				621
77.01	JOP 2020 Sterren College	A	40 jr		604						604
77.01	SHO BO Molenwiek - Dalton- Aardgasvrij	A	20 jr		100						100
77.01	SHO VO Coornhert Lyceum	A/C	40 jr		190			2.000			2.190
Subtotaal onderwijs				8.296	12.681	15.942	9.829	2.785	0	0	49.533

Cluster sport

lp-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
76.02	Multifunctionele sporthal Duinwijk	A	40 jr	4.613	78						4.691
81.06	Honkbalstadion honkbalveld	A	10 jr		115						115
81.06	Renovatie veld Kon. HFC	A	10 jr		30	80					110
81.06	Vervanging grassportvelden Haarlem Kennemerland kantelen veld	A/C	10 jr			23	126	126	126	126	527
81.06		A	10 jr	241	27						268
81.27	Accommodaties sport	C	40 jr		541	530	530	530	530	530	3.191
81.27	Kleedaccommodaties Kon. HFC	A	40 jr			718					718
81.28	Stelpost verrekening accommodaties	B	10 jr	24-	245						221
81.28	Alliance hoofd- en trainingsveld	A	10 jr		550						550
81.28	DSS honkbal halfverharding en infield	A	10 jr		230						230
81.28	HC Haarlem kunstgrasveld 1	A	10 jr		91	210					301
81.28	HKC Oosterkwartier kunstgrasveld	A	10 jr		130						130
81.28	Kantplanken kunstgrasvelden	A	10 jr		301						301
81.28	Vervanging sportvelden: toplagen Hockeyclub Haarlem LED veldverlichting	C	10 jr			930	930	930	930	930	4.650
81.28		A	15 jr	77	51						128
81.28	HFC Aurora kunstgras en hekwerk	A	10 jr	155	103						258
81.28	Van der Aart verlichting (OG veld 3)	A	15 jr	172	51						223
81.28	Vervanging sportvelden: onderbouw	A	30 jr	1.062			260	260	260	260	2.102
81.29	Sporthal Sportweg	A	40 jr	580	1.100	8.050					9.730
81.30	Binnen- en buitensportaccommodaties	C	40 jr			2.167	1.700				3.867
81.30	LED verlichting sportvelden	C	15 jr						204		204
81.30	Kennemer Sportcenter brandscheiding	A	10 jr	80	240						320
81.30	Kennemer Sportcenter luchtbehandeling	A	10 jr	106	319						425
81.30	Egelantierweg SV Alliance kunstgrasveld	A	10 jr	369	41						410
Subtotaal sport				7.431	4.243	12.708	3.546	1.846	2.050	1.846	33.670
Totaal programma 1 Maatschappelijke participatie				15.727	16.924	28.650	13.375	4.631	2.050	1.846	83.203

Programma 2: Ondersteuning en zorg

lp-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
MTS.01	Woonvoorziening Domusplus	C	40 jr			225	1.800				2.025
Totaal programma 2 Ondersteuning en zorg				0	0	225	1.800	0	0	0	2.025

Programma 4: Duurzame stedelijke ontwikkeling

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
CLT.00	Vervangingsinvesteringen cultuurpodia	C	15 jr	124	350	908	278	2.459	1.139		5.258
CLT.01	Vervanging Schouwburg (gebouwgeb.)	C	15 jr	117				841			958
CLT.02	Vervanging Toneelschuur (niet gebouwgeb.)	C	15 jr	124				120			244
CLT.03	Vervanging Philharmonie (gebouwgeb.)	C	15 jr				426	253	114		793
CLT.04	Vervanging Philharmonie (niet gebouwgeb.)	C	15 jr			200					200
CLT.05	Vervanging Philharmonie (niet gebouwgeb.)	C	15 jr			180					180
GOB.92	Slachthuis renovatie en popcentrum	A	40 jr	369	871	2.600	460				4.300
SZ.112	Vervanging Philharmonie (gebouwgeb.)	C	15 jr		621						621
WRM.01	Warmtenet	C	30 jr				1.000	1.000	2.000		4.000
GRX.01	Voorbereiding grex 'Entree het Verre Oosten'	A	5 jr	4	18	160					182
GRX.02	Voorbereiding grex Beatrixplein e.o.	A	5 jr		185						185
Totaal programma 4 Duurzame stedelijke ontwikkeling				738	2.045	4.048	2.164	4.673	3.253	0	16.921

Programma 5: Beheer en onderhoud

Cluster wegen, straten pleinen en riolering

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
81.29	Sporthal Sportweg (Openbare ruimte)	A	30 jr	264	100	316					680
DRS.01	Doorstroming Waarderweg / Vondelweg	C	30 jr				200	300	1.500	500	2.500
GOB.23	Cameratoezicht toegangssysteem	C	10 jr					270			270
GOB.23	Reconstructie Nieuwe Groenmarkt	C	30 jr			74	450				524
GOB.23	Autoluwe binnenstad	A	30 jr	758	138						896
GOB.39	Kerklaan aanleg	A	30 jr	94	50	156					300
GOB.62	parkeervoorziening	A	30 jr	434	400	2.000	3.048				5.882
GOB.62	Houtplein herinrichting	A	30 jr			2.400-	1.340-				-3.740
GOB.63	Houtplein herinrichting (bijdrage)	A	30 jr								
GOB.63	Rijksstraatweg - HOV noord	A	30 jr	998	2.289						3.287
GOB.63	Rijksstraatweg- HOV noord (bijdrage)	A	30 jr	998-	1.889-						-2.887
GOB.64	Kruising Gijzenkade / Boutenstraat	C	30 jr			100					100
GOB.70	Amerikaweg	A/C	30 jr	162	400	2.858	2.800				6.220
GOB.70	Amerikaweg (bijdrage)	A	30 jr			150-	1.200-				-1.350
GOB.75	Middengebied Schalkwijk	A	30 jr	470	886	700	672				2.728
GOB.75	Middengebied Schalkwijk (bijdrage)	A	30 jr	200-	100-						-300
GOB.77	Schalkstad, openbare ruimte	A/C	30 jr		100	1.250	1.370	400	570		3.690

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
GOB.77	Schalkstad, openbare ruimte (bijdrage)	C	30 jr			250-					-250
GOB.78	Meerwijk IVORIM	A/C	30 jr	314	355	1.395	1.756	1.700	1.700		7.220
63.19	Meerwijk IVORIM, riolering	C	40 jr			500	500	2.150	2.185		5.335
GOB.79	Zuiderpolder openbare ruimte	A/C	30 jr		400	400	2.900	2.000	6.000		11.700
GOB.90	Vervangen openbare verlichting door LED	A/C	30 jr	369	431	400	400	400	400		2.400
63.19	Harmenjansweg riool	A	40 jr	7		270					277
GOB.91	Harmenjansweg verharding	A	30 jr	17		955					972
GOB.91	Harmenjansweg verharding (bijdrage)	A	30 jr			290-					-290
GOB.91	Harmenjansweg verharding (subsidie)	A	30 jr			340-					-340
GOB.91	Inv. maatsch. nut (stelpost 2020)	A	30 jr	15.549	3.300						18.849
IP.MN	Inv. maatsch. nut (stelpost 2021 e.v.)	A	30 jr			3.100	3.300	3.300	3.300	3.300	16.300
IMP.01	Oostpoort (Impulsaanvr 1e fase)	C	30 jr						15.760		15.760
IMP.01	Oostpoort (Impulsaanvr 1e fase, bijdrage)	C	30 jr						7.880-		-7.880
IMP.02	Europawegzone (Impulsaanvr 1e fase)	C	30 jr					550			550
OR.001	Cronjéstraat herinrichten	C	30 jr			150	950				1.100
OR.002	Reconstructie Nassaulaan	C	30 jr						200	1.800	2.000
OR.003	Fietsknelp Kennemerplein en Schoterweg	C	30 jr			250	1.650				1.900
OR.003	Fietsknelp Kennemerpl en Schoterw (bijdrage)	C	30 jr				750-				-750
OR.004	Prins Bernhardlaan herinrichting	C	30 jr			500	1.100	1.700			3.300
OR.005	LV-verbinding Entree-oost	C	30 jr			10	10	430			450
OR.006	Pladellastraat / Merovingestraat fietsstraat	C	30 jr				200	350			550
OR.007	Tjaden aanleggen wandelpad	C	30 jr						300		300
OR.008	Paul Krugerstraat Fietsstraat	C	30 jr				750				750
SOR.00	SOR - Duurzame mobiliteit	A/C	30 jr	5	1.300	3.500	5.400	6.070	4.275		20.550
WZ.06	Molenwijk, wandelpromenade	A	20 jr	1.665	4.134	500					6.299
63.19	Nagtzaamstraat Riool (Bijdrage)	A	30 jr		81-						-81
63.19	Rioleringen (begroting 2020)	A	40 jr	24.511	7.728	2.730					34.969
63.19	Rioleringen (begroting 2021)	A	40 jr			8.857					8.857
63.19	Rioleringen (2022 e.v.)	C	40 jr				8.857	6.022	8.357	8.357	31.593
	Subtotaal wegen, straten en pleinen			44.419	19.941	27.541	33.023	25.642	36.667	13.957	201.190

Cluster groen, water, oevers en bruggen

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
64.04 a	Centrale Watergang Waarderpolder	A/C	30 jr	4.028	203						4.231
64.04 a	Centrale Waterg Waarderpolder (bijdrage)	A	30 jr	1.405-	255-						-1.660
64.04 a	Centrale Waterg Waarderpolder (subsidie)	A	30 jr	490-							-490
64.04 b	Aziëweg waterverbinding	A	30 jr	500	200	300					1.000
BRG.01	Prinsenbrug bedieningscomputer	C	20 jr					250			250
GOB.43	Schoterbos	A	30 jr	2.688	162						2.850
GOB.43	Schoterbos - vervolgfases	A/C	30 jr	127	1.873	2.300					4.300
GOB.44	Haarlemmerhout	A	10 jr	526	242						768
GOB.48	Noorder Emmakade-Tuinlaantje kade	A	40 jr	1.512	223						1.735
GOB.52	Zuider Buitenspaarne, Vijverlaan kade	A	40 jr	83	257						340
GOB.73	Bomen in Schalkwijk	A/C	30 jr	104	374	700	500	500	496	2.000	4.674
GOB.80	Schalkwijkerbrug vervanging	C	30 jr		200	800					1.000
OR.009	Vergroening Zuiderpolder	C	30 jr				500				500
OR.010	Vergroening Amsterdamsebuurten	C	30 jr				600				600
OR.011	Schouwbroekerplas saneren en herinrichten	C	10 jr			250	250				500
OR.012	Kinderhuisvest vervanging kade	C	40 jr				1.300				1.300
OR.013	Waterverb Floris v Adrichemlaan	C	30 jr			250	730	2.000			2.980
OR.014	Buitenzorgkade vervanging kade	C	40 jr		50	650					700
SOR.01	Hoofdbomenstructuur SOR.01	A	30 jr		200						200
SOR.01	SOR Groen	A/C	30 jr	11	60	2.005	2.256	3.235	4.033		11.600
WZ.07	Spaarne walmuur	A	40 jr	2.688	1.442						4.130
WZ.07	Spaarne walmuur (bijdrage)	A	40 jr		7-						-7
	Subtotaal riolering, groen en overig			10.372	5.224	7.255	6.136	5.985	4.529	2.000	41.501

Cluster parkeren

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
12.15	Vervanging apparatuur parkeergarages	B	7 jr			837					837
FTS.01	Actieplan Fiets (inc. Groenmarkt)	C	40 jr		200	2.600	2.200		1.000		6.000
GOB.61	Fietsparkeergarage Raaks	C	40 jr	8	800	692	200				1.700
GOB.65	Parkeervoorziening Schalkstad	A/C	40 jr	1.200	3.000	1.800					6.000
GOB.65	Parkeervoorziening Schalkstad (bijdrage)	A/C	40 jr		3.000-	1.400-					-4.400
	Subtotaal parkeren			1.208	1.000	4.529	2.400	0	1.000	0	10.137

Cluster overige beheertaken (vastgoedbeheer en havendienst)

lp-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
BRG.02	Centrale afstandsbediening bruggen	C	20 jr				200	400	400		1.000
HVD.01	Vervanging Havenkantoor Spaarndamseweg	C	40 jr				200	600	700		1.500
HVD.02	Havendienstboot	C	20 jr						750		750
BIB.01	Renovatie bibliotheekvestigingen	C	40 jr			1.000	4.000	1.000			6.000
SZ.127	Museum het Dolhuys	A	20 jr	1.337	2.298						3.635
SZ.127	Museum het Dolhuys - subsidie bijdrage	A	20 jr		300-						-300
VG.IN	Drainage Waarderhaven	C	30 jr			147					147
VG.IN	Levensd. verl. investeringen vastgoed	B	15 jr			67	19	500	500	500	1.586
VG.ON	Haarlemmer Kweektuin / Hoge Kas	C	15 jr		210						210
VG.ON	Grote Markt 2, restauratie vleugel	A	15 jr	34	31						65
Subtotaal openbare ruimte				1.371	2.239	1.214	4.419	2.500	2.350	500	14.593
Totaal programma 5 Beheer en onderhoud				57.370	28.404	40.539	45.978	34.127	44.546	16.457	267.421

Programma 6: Burger, bestuur en veiligheid

lp-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
11.03	Kassaruijnte publiekshal	A	5 jr	65	35						100
DV.13	Vervanging inwinapparatuur	B	5 jr		130						130
Totaal programma 6 Burger, bestuur en veiligheid				65	165	0	0	0	0	0	230

Programma 7: Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Ip-nr.	Omschrijving	Sta- tus	Afschr. term.	Realisatie t/m 2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Totaal
FAC.01	Vervanging meubilair	C	10 jr		117			360	680	360	1.517
M&S102	Zaakgericht Werken	A	5 jr	433	17						450
M&S106	Inrichten werkplekken (facilitair)	A	10 jr		323						323
21.01	Opwaarderen technische omgeving	A	5 jr		405						405
21.01	Mobiele communicatiemiddelen 2020	A	5 jr		200						200
21.01	WIFI gemeentelijke kantoorlocaties	A	5 jr		240						240
21.01	Vervanging ICT	B	5 jr		262						262
ICT.01	Vervanging ICT	B	5 jr			1.000	1.000	1.500	1.500	1.500	6.500
ICT.02	Digitale Transformatie	C	5 jr			1.770	1.750	2.000	3.750	2.000	11.270
M&S.100	Nieuw Datacenter	A	5 jr	4.886	414						5.300
M&S.102	Digitale Transformatie	C	5 jr		811						811
M&S.102	Digitale transformatie Sociaal Domein	A	5 jr		100	230					330
M&S.102	Inrichten werkplekken (ICT)	A	5 jr		275						275
M&S.105	ICT middelen agv fusie Zandvoort	A	5 jr	110	67						177
Totaal programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead				5.429	3.231	3.000	2.750	3.860	5.930	3.860	28.060
Eindtotaal				79.329	50.769	76.462	66.067	47.291	55.779	22.163	397.860

5.2 Samenstelling bestuur

College van burgemeester & wethouders

Dhr. J. Wienen, Burgemeester

Voorzitter van het college van burgemeester en wethouders en voorzitter van de gemeenteraad

Dhr. R.H. Berkhout, Wethouder (GLH)

Portefeuille: Duurzaamheid, economie en mobiliteit

Dhr. J. Botter, Wethouder (D66)

Portefeuille: Jeugd, onderwijs, vastgoed, bedrijfsvoering, dienstverlening en nieuwe democratie

Mw. M-Th. Meijs, Wethouder (GLH)

Portefeuille: Zorg, welzijn & volksgezondheid, wonen en cultuur

Dhr. F. Roduner, Wethouder (PvdA)

Portefeuille: Ruimtelijke ontwikkeling, monumenten, sociale zaken en schulden & minima

Dhr. M. Snoek, Wethouder (CDA)

Portefeuille: Financiën, sport en openbare ruimte

Mw. C.M. Lenstra, Gemeentesecretaris

Gemeenteraad

GroenLinks (9 zetels)

dhr. J.P.J. Drost, dhr. P. van den Doel, dhr. B. Gün, mw. S.K. Klazes, mw. I.J. van der Sluis, mw. M.E. Oosterbroek, mw. S.M.L.M. Schneiders, dhr. N. Zohri, mw. R.E.E. Timmer-Aukes

PvdA (6 zetels)

mw. C.M. Verhoeff, dhr. J. Oomkes, mw. M.C.M. Schopman, dhr. M.H. Wiedemeijer, mw. I.P. Wisse, dhr. I. Yerden

D66 (5 zetels)

mw. D.C. Leitner, mw. M. Çimen, dhr. M. de Groot, dhr. B. van Leeuwen, mw. Th. van der Windt

VVD (4 zetels)

dhr. W.J. Rutten, dhr. J. Boer, dhr. J.W. Blokpoel, dhr. P.W. van Kessel

CDA (4 zetels)

mw. E. de Raadt, Dhr. A.R. Dreijer, dhr. M. El Aichi, dhr. J.W. Klaver

SP (2 zetels)

dhr. F.H. Garretsen, mw. S. Özogul-Özen

OPHaarlem (2 zetels)

dhr. F.N.G. Smit, mw. A. Kok

Trots (2 zetels)

dhr. A.P.D. van den Raadt, dhr. J.J.L. Amand

Actiepartij (1 zetel)

dhr. G. Hulster

Hart voor Haarlem (1 zetel)

mw. L.C. van Zetten

Jouw Haarlem (1 zetel)

dhr. M. Aynan

Christenunie (1 zetel)

dhr. F.C. Visser

LiberaalHaarlem (1 zetel)

mw. M. Otten

Griffier

dhr. M.J.E.M. van Dam (tot 01-10-2020)

dhr. M. Philips (vanaf 01-10-2020)

5.3 Kerngegevens

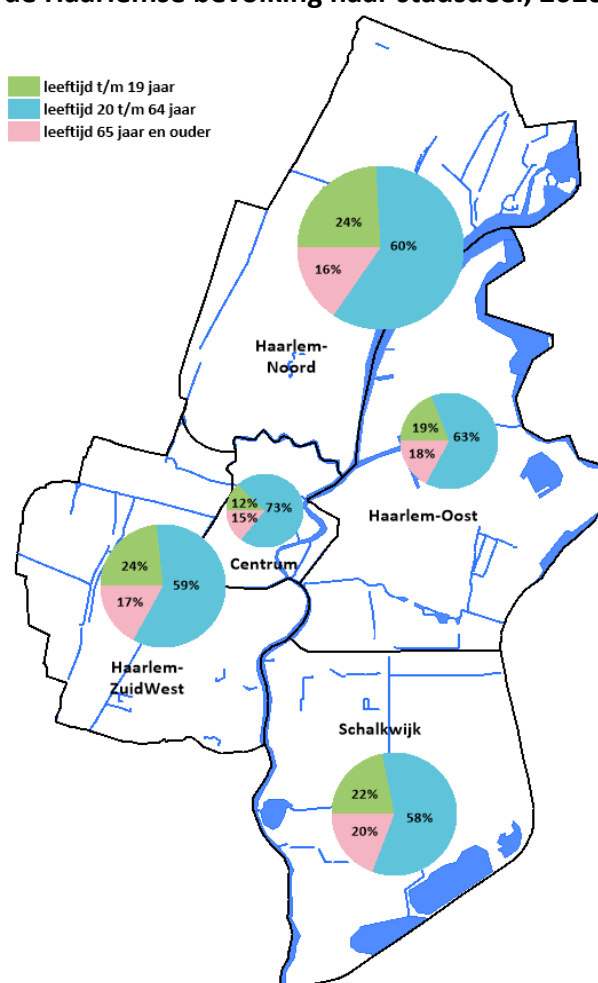
Demografische structuur

Bevolking naar leeftijd in Haarlem 2015-2030

leeftijd	2015		2020		2021		2025		2030	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
0-19 jaar	34.317	22%	35.787	22%	35.903	22%	37.429	21%	39.088	21%
20-44 jaar	54.778	35%	56.048	34%	56.626	34%	62.025	36%	69.313	37%
45-64 jaar	41.568	27%	43.186	27%	43.305	26%	44.549	26%	46.364	25%
65 jaar en ouder	25.972	17%	27.870	17%	28.307	17%	30.547	18%	33.665	18%
Totaal	156.635	100%	162.891	100%	164.141	100%	174.550	100%	188.430	100%
Waarvan 15-64 jaar (potentiele beroepsbevolking)	103.856	66%	107.561	66%	108.265	66%	115.510	66%	125.232	66%

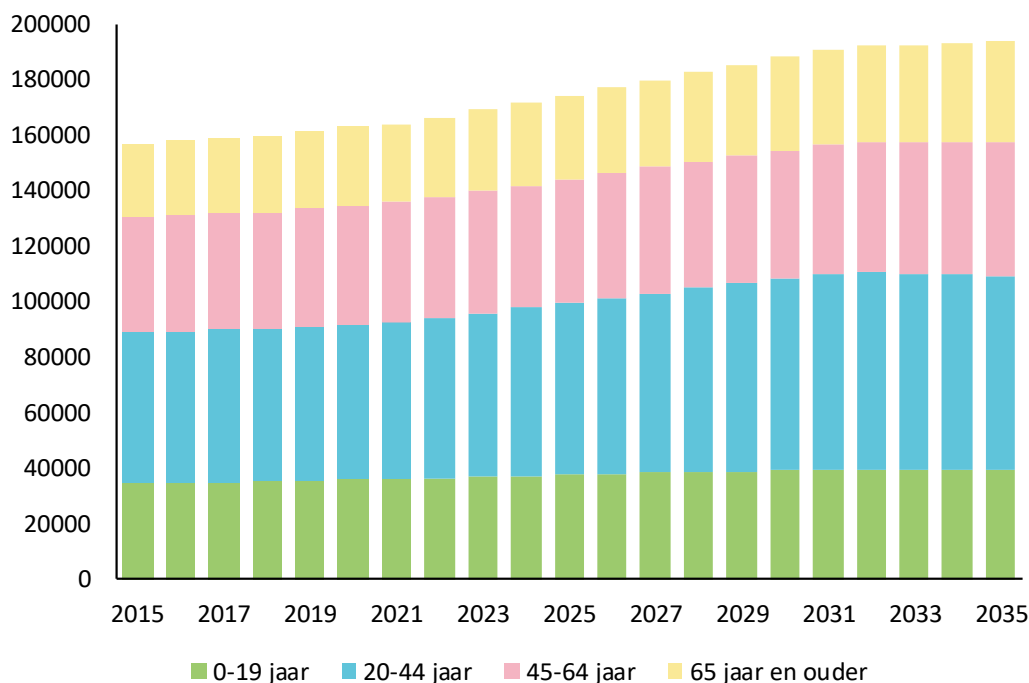
Bron: Bevolkingsgegevens: BRP gemeente Haarlem; prognose: Data, Informatie en Analyse gemeente Haarlem

Leeftijdsverdeling van de Haarlemse bevolking naar stadsdeel, 2020

Bron: BRP gemeente Haarlem

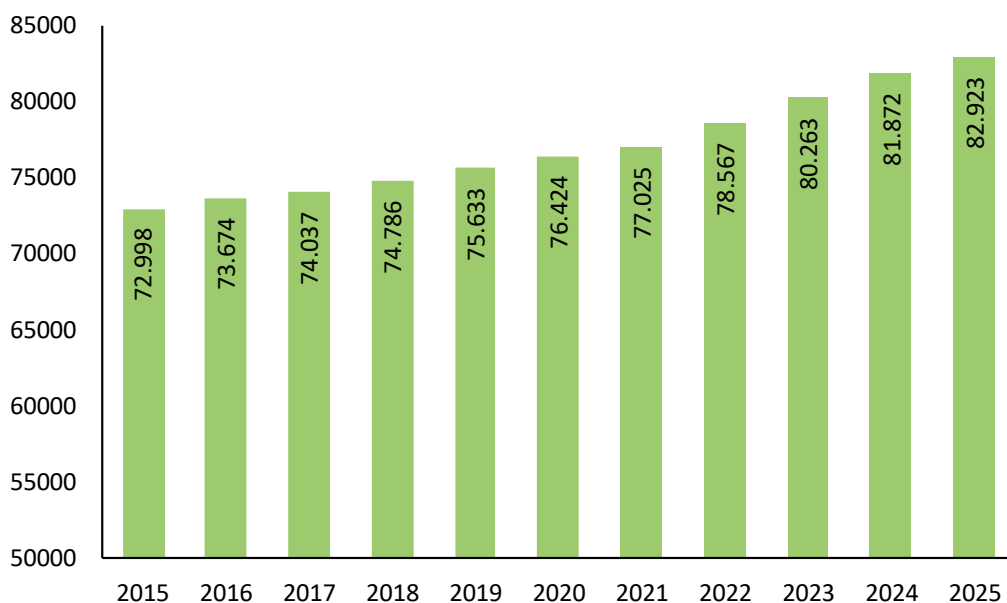
Ontwikkeling aantal inwoners naar leeftijd in Haarlem, 2015-2035

Bron: Bevolkingsgegevens: BRP gemeente Haarlem; prognose: Data, Informatie en Analyse gemeente Haarlem

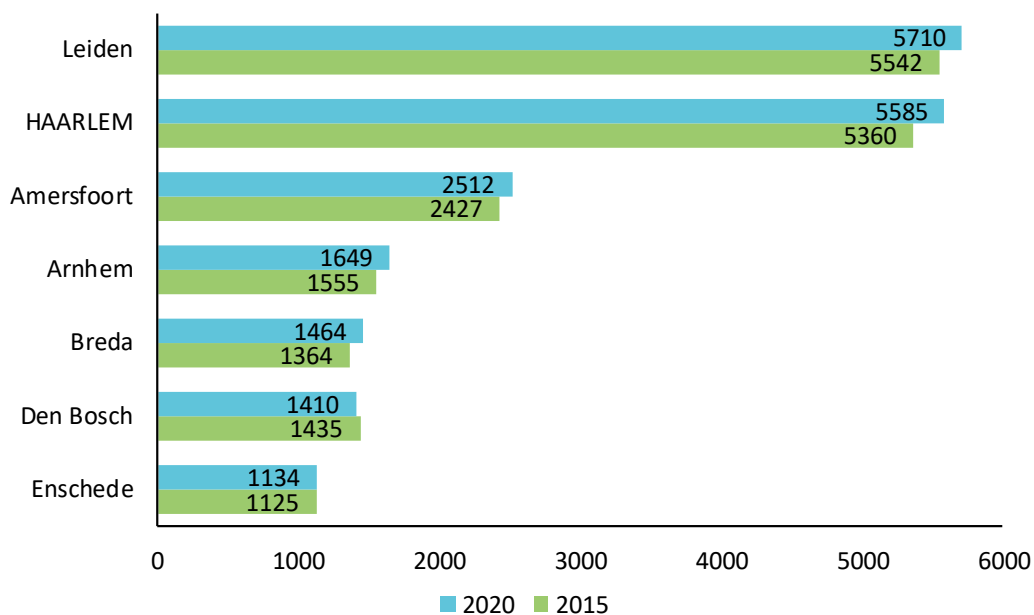
Fysieke structuur

Ontwikkeling aantal woningen in Haarlem, 2015-2025

Bron: BAG gemeente Haarlem; prognose: Data, Informatie en Analyse gemeente Haarlem

Bevolkingsdichtheid per km² in Haarlem en vergelijkbare steden, 2015-2020

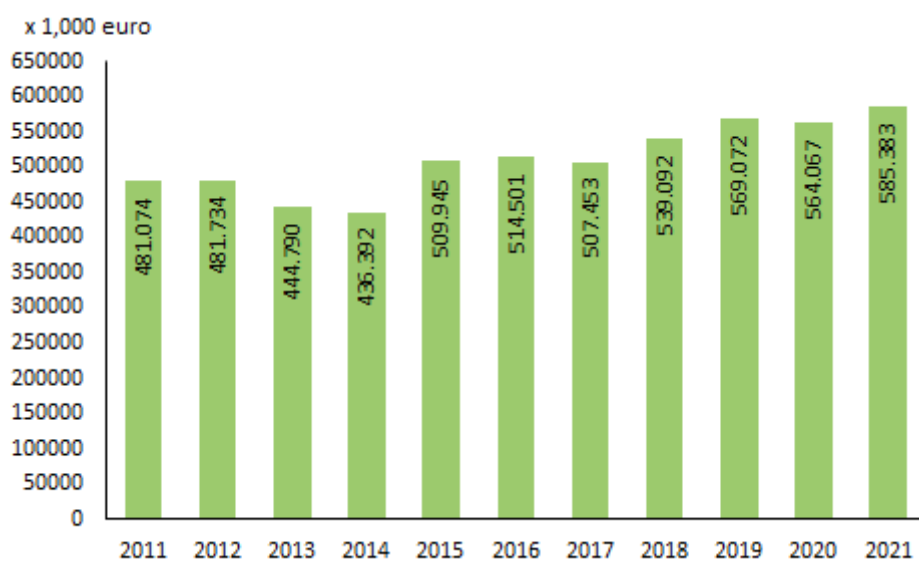
Bron: CBS

Financiële structuur

Algemene financiële gegevens 2021

Totale baten (exclusief reservemutaties)	582.244
Totale lasten (exclusief reservemutaties)	585.383
Saldo toevoeging en onttrekking reserves	3.897
Saldo baten en lasten (+ = negatief saldo)	7.036
Algemene reserve	29.533
Algemene inkomsten gemeentefonds	328.906
Opbrengst Onroerend Zaak Belasting (OZB)	44.247
Investeringsvolume	79.311
Vaste schuld	496.000

Ontwikkeling begrotingsomvang gemeente Haarlem, 2011-2021

Bron: Jaarverslagen gemeente Haarlem, voor 2021: Programmabegroting 2021-2025 gemeente Haarlem.

5.4 Benchmarkindicatoren

Inleiding

Onderstaande figuren tonen de 29 landelijk verplichte indicatoren die elke gemeente in de programmabegroting moet opnemen. In de programma's van deze programmabegroting zijn deze indicatoren gemarkeerd met 'BZK'.

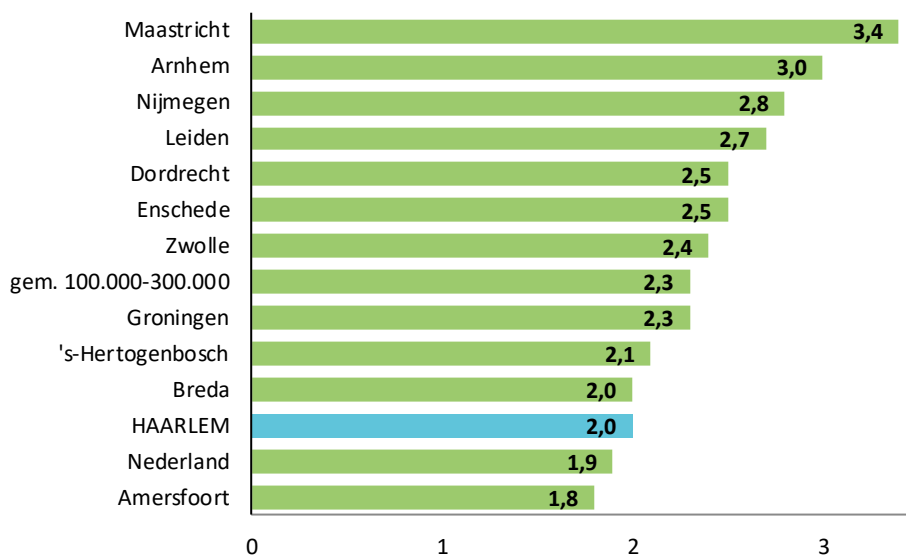
In deze bijlage wordt gemeente Haarlem steeds vergeleken (benchmark) met 12 vergelijkbare gemeenten, het gemiddelde van gemeenten met tussen de 100.000 en 300.000 inwoners en het gemiddelde voor Nederland. In de figuren zijn de cijfers voor het meest recente beschikbare (hele) jaar opgenomen.

Deze indicatoren worden door de VNG centraal gepubliceerd op waarstaatjegemeente.nl. Deze indicatoren worden met regelmaat geüpdatet, aangevuld, aangepast of met terugwerkende kracht gecorrigeerd. Het is zodoende mogelijk dat deze indicatoren in deze programmabegroting afwijken van de actuele situatie op het dashboard. In deze programmabegroting zijn de gegevens opgenomen, zoals deze op 1 augustus 2020 op het dashboard zijn gepubliceerd (peildatum).

Programma 1 Maatschappelijke participatie

Voortijdige schoolverlaters in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2018

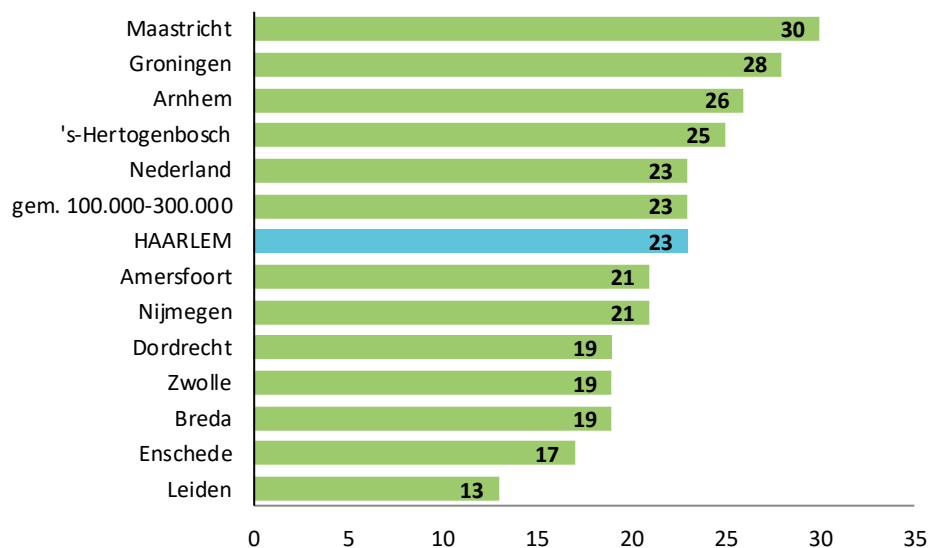
Percentage van het totaal aantal leerlingen van het VO en MBO (12-23 jaar) dat voortijdig, dat wil zeggen zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat.

Bron: DUO/Ingrado

Relatief verzuim in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2018

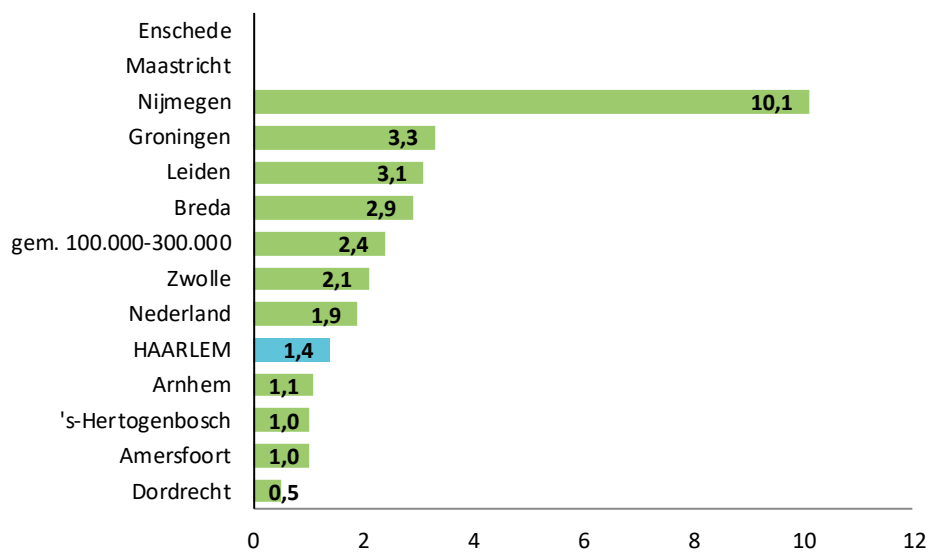
Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.

Bron: DUO/Ingrado

Absoluut verzuim in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2018

Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.

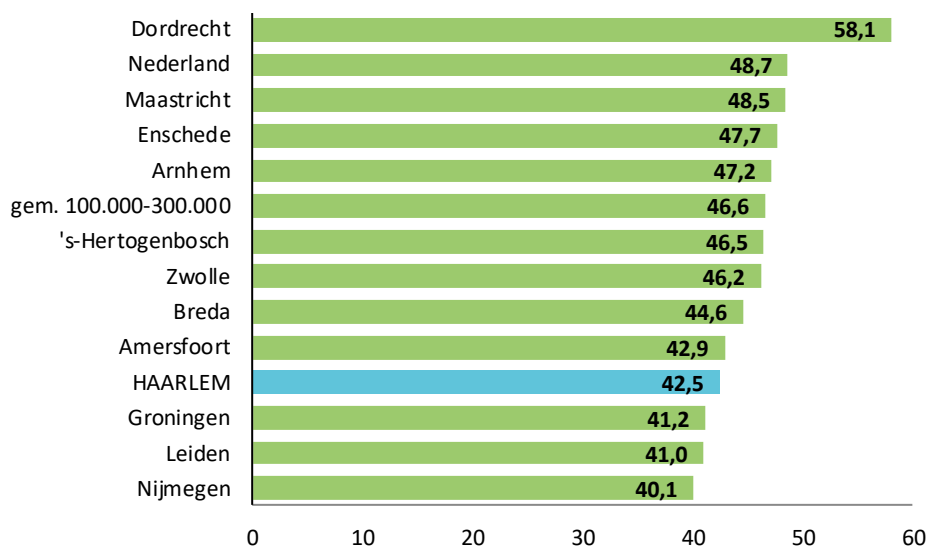

Geen cijfers voor Enschede en Maastricht

Bron: DUO/Ingrado

Niet-sporters in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2016

Het percentage niet-wekelijks sporters ten opzichte van de bevolking van 19 jaar en ouder.

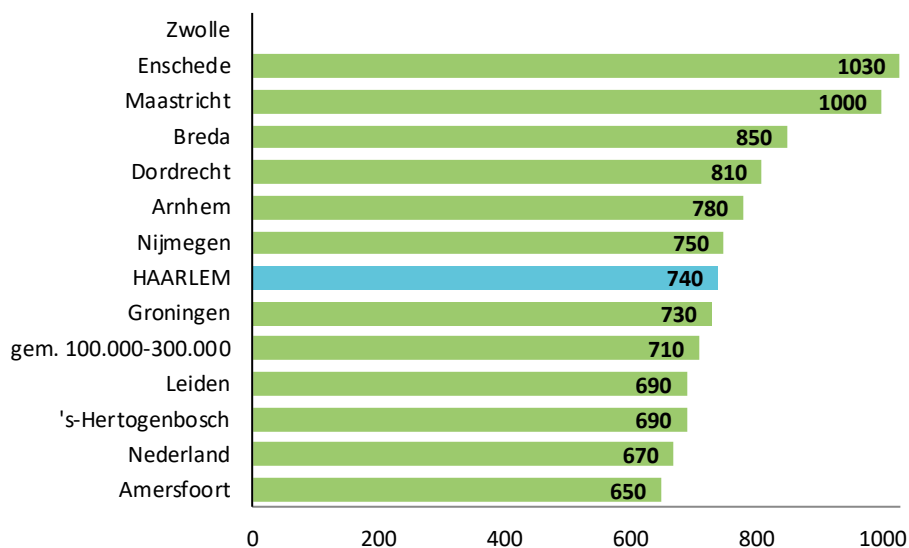

Bron: GGD, CBS, RIVM

Programma 2 Ondersteuning en zorg

Clënten met een maatwerkarrangement in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

Clënten met een maatwerkarrangement Wmo, per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep.

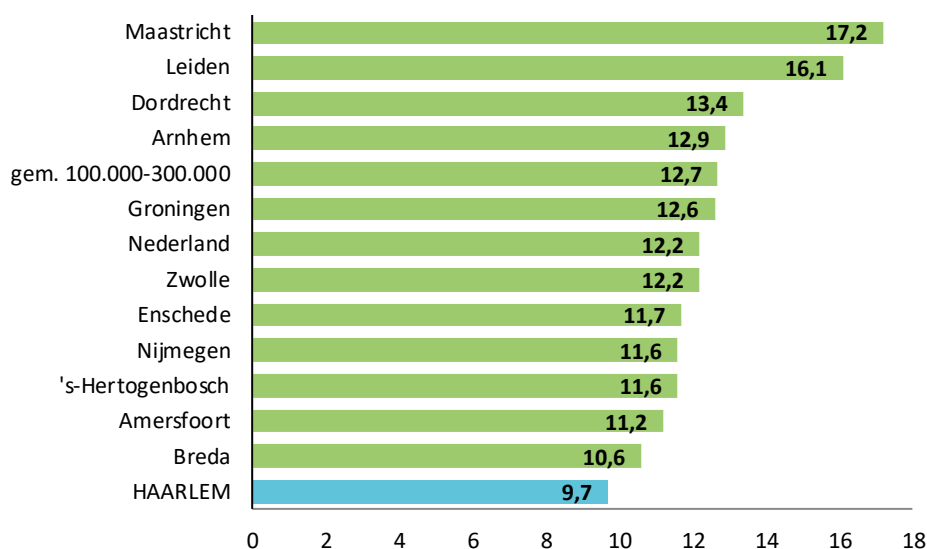

Geen cijfers voor Zwolle

Bron: CBS, Monitor Sociaal Domein

Jongeren met jeugdhulp in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

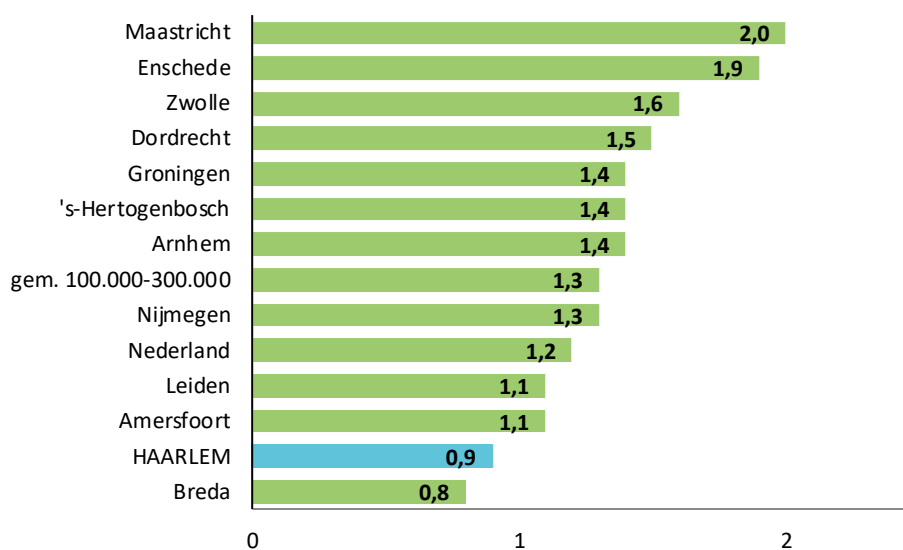
Percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Bron: CBS

Jongeren met jeugdbescherming in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

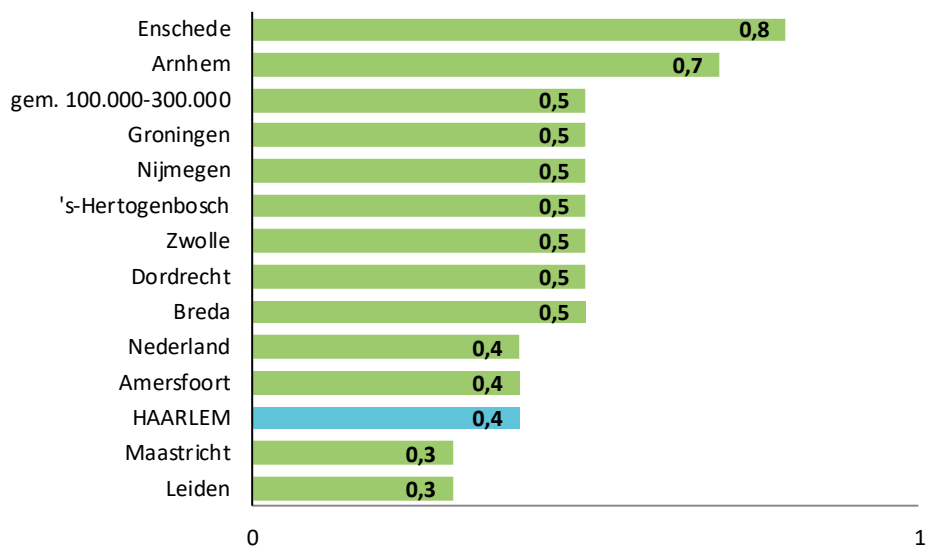
Percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar.

Bron: CBS

Jongeren met jeugdreclassering in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

Percentage jongeren (12-23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren van 12-23 jaar.

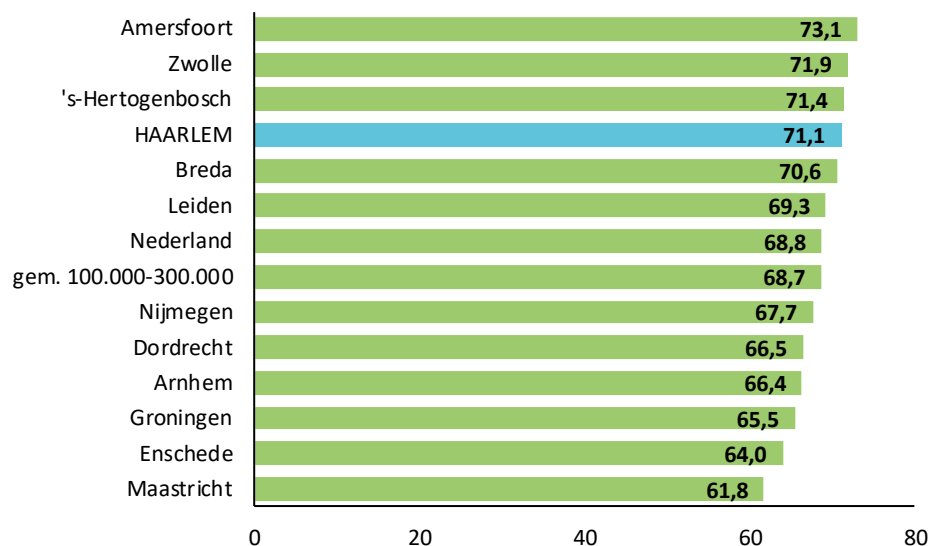

Bron: CBS

Programma 3 Werk, inkomen en schulden

Netto arbeidsparticipatie in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

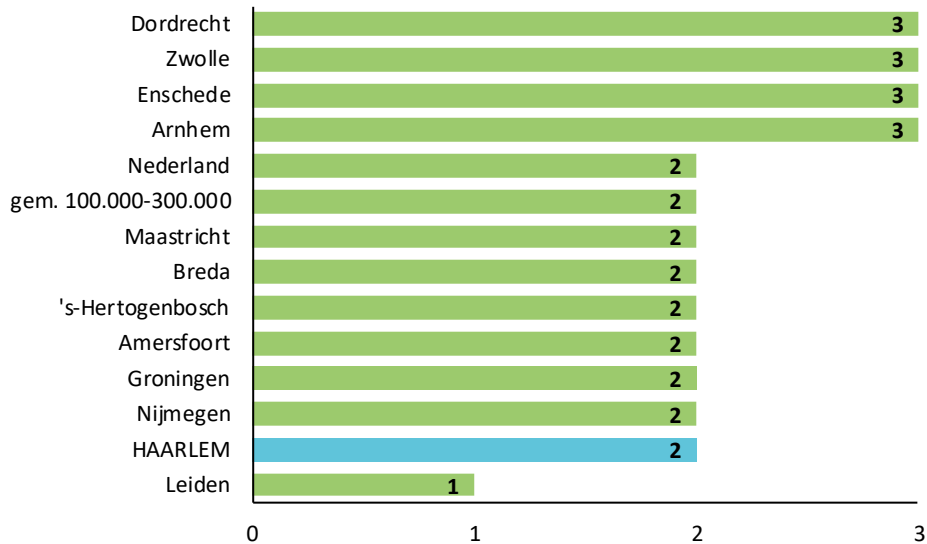
Percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de (potentiële) beroepsbevolking.

Bron: CBS

Werkloze jongeren in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2018

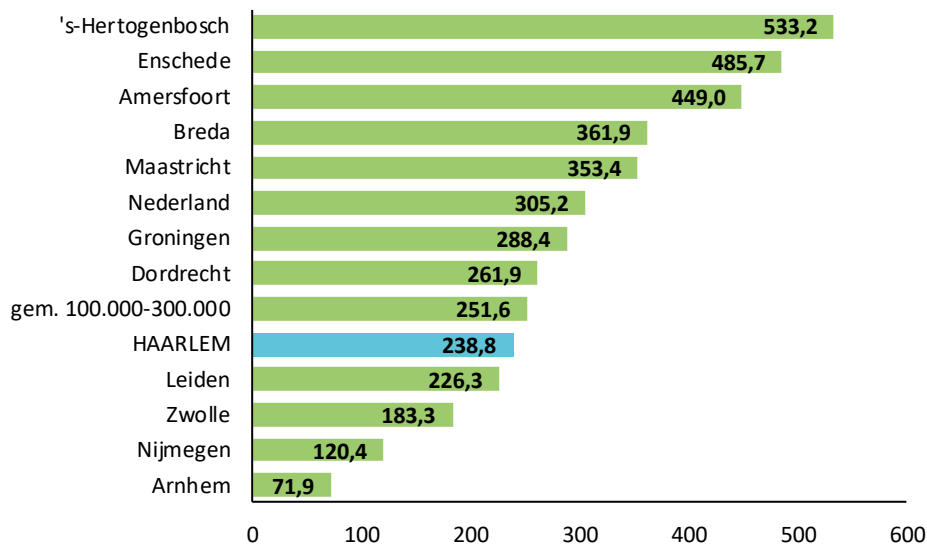
Percentage werkloze jongeren (16-22 jaar) ten opzichte van het totaal aantal jongeren van 16-22 jaar.

Bron: CBS

Lopende re-integratievoorzieningen in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2018

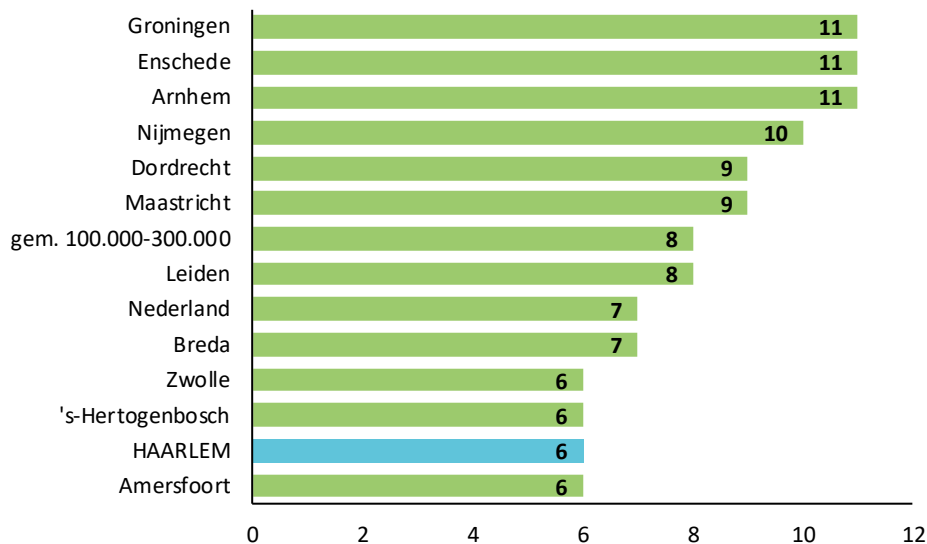
Aantal lopende re-integratievoorzieningen per 10.000 inwoners van 15-64 jaar.

Bron: CBS

Kinderen in een uitkeringsgezin in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2018

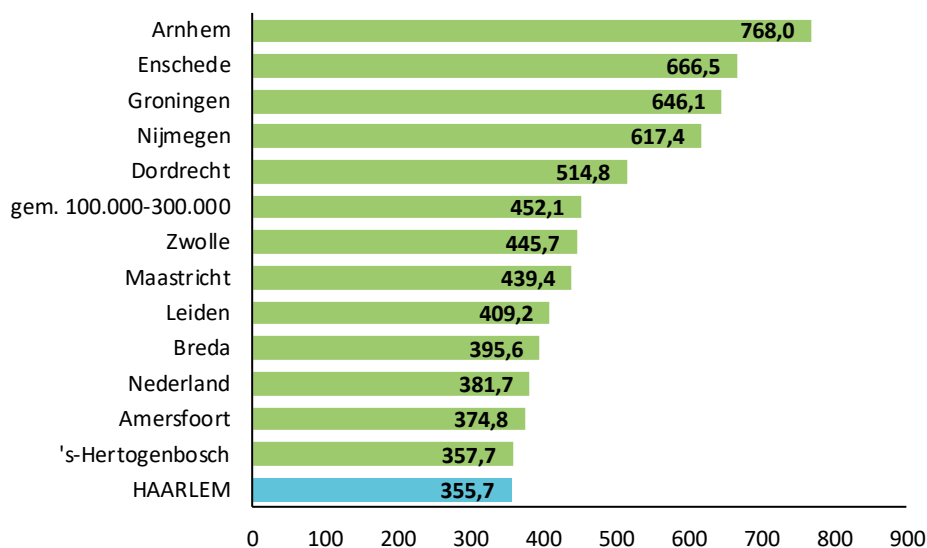
Percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.

Bron: CBS

Bijstandsuitkeringen in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

Aantal personen met een bijstandsuitkering per 10.000 inwoners.

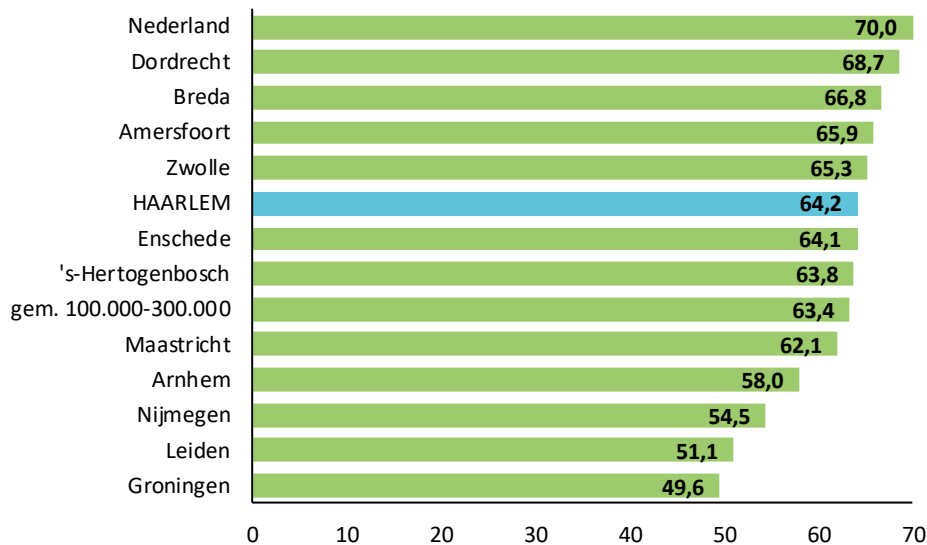

Bron: CBS

Programma 4 Duurzame stedelijke vernieuwing

Demografische druk in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2020

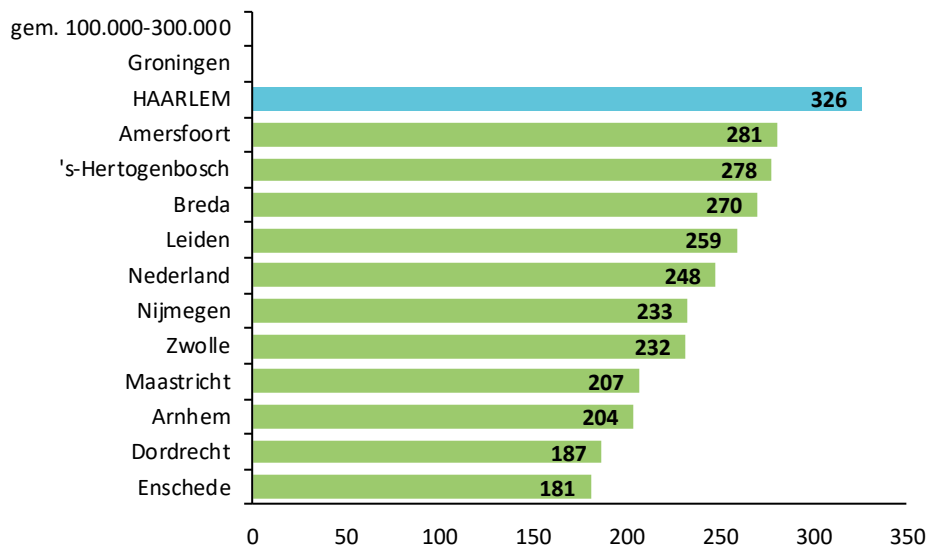
De som van het aantal personen van 0 tot 20 jaar en 65 jaar en ouder in verhouding tot het aantal personen van 20 tot 65 jaar.

Bron: CBS

WOZ waarden van woningen in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

De gemiddelde WOZ waarde van woningen in duizenden euro's.

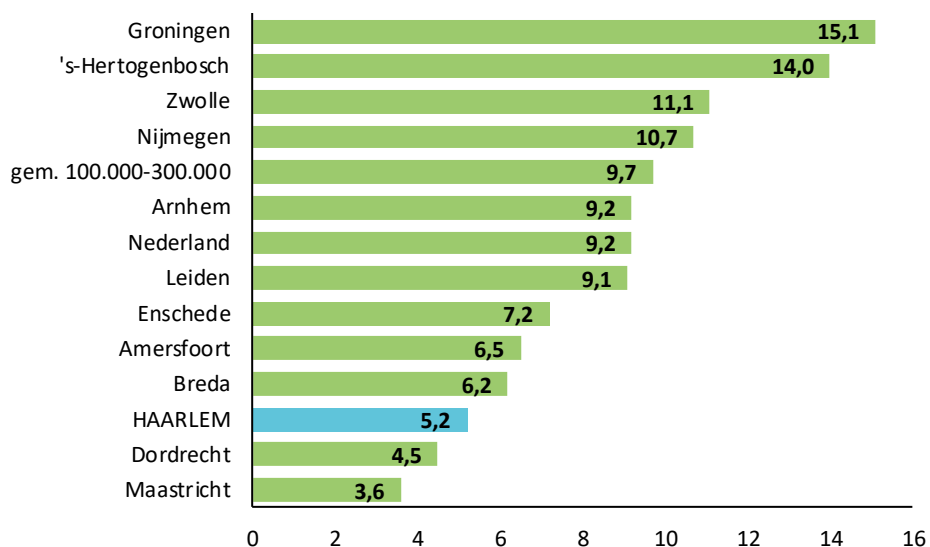

Geen cijfers voor Groningen en gemiddelde gemeenten 100.000-300.000 inwoners

Bron: CBS

Nieuw gebouwde woningen in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

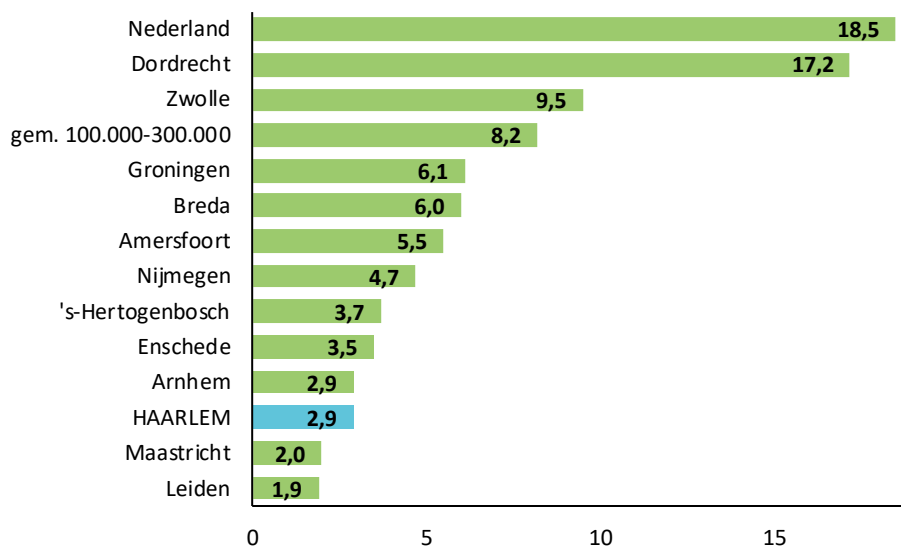
Aantal nieuw gebouwde woningen per 1.000 woningen.

Bron: BAG, ABF

Hernieuwbare elektriciteit in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2018

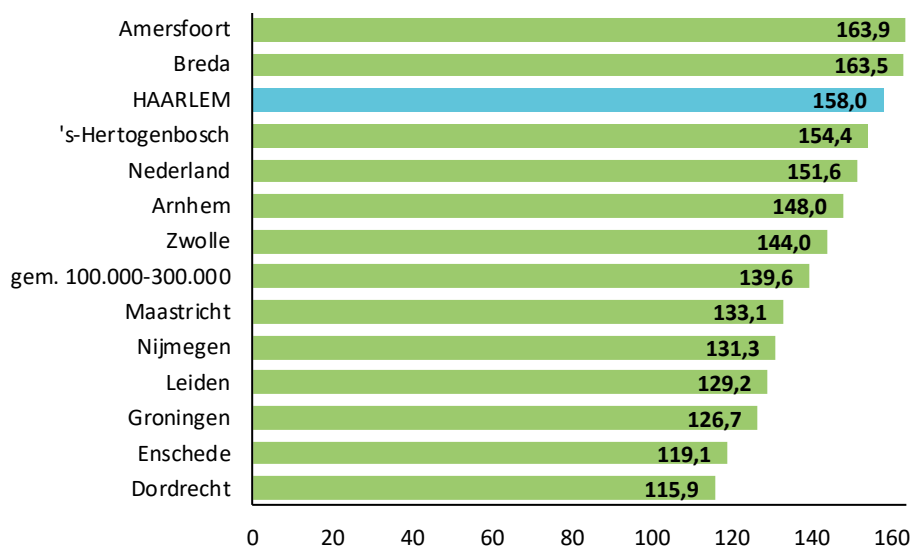
Percentage hernieuwbare elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon, of biomassa.

Bron: Klimaatmonitor RWS

Vestigingen van bedrijven in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

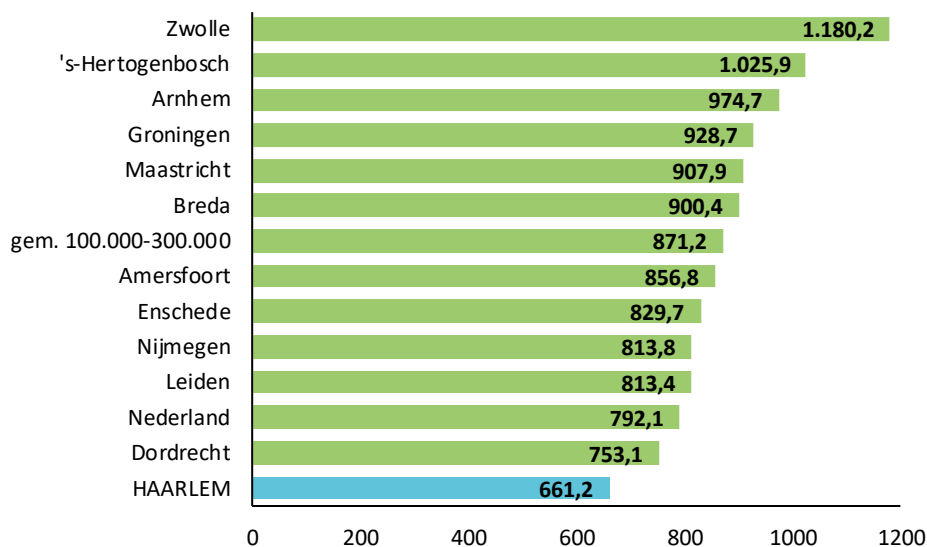
Aantal vestigingen van bedrijven per 1.000 inwoners van 15-65 jaar.

Bron: LISA

Aantal banen in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

Aantal banen per 1.000 inwoners van 15-64 jaar.

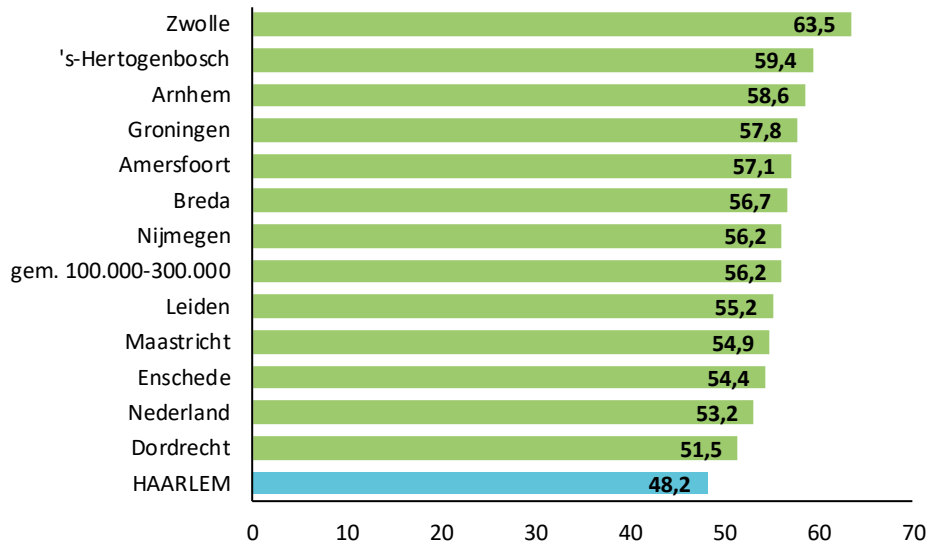

Bron: CBS, LISA, ABF

Funcziemenging in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

Percentage funcziemenging: de verhouding tussen banen en woningen.

De funcziemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.

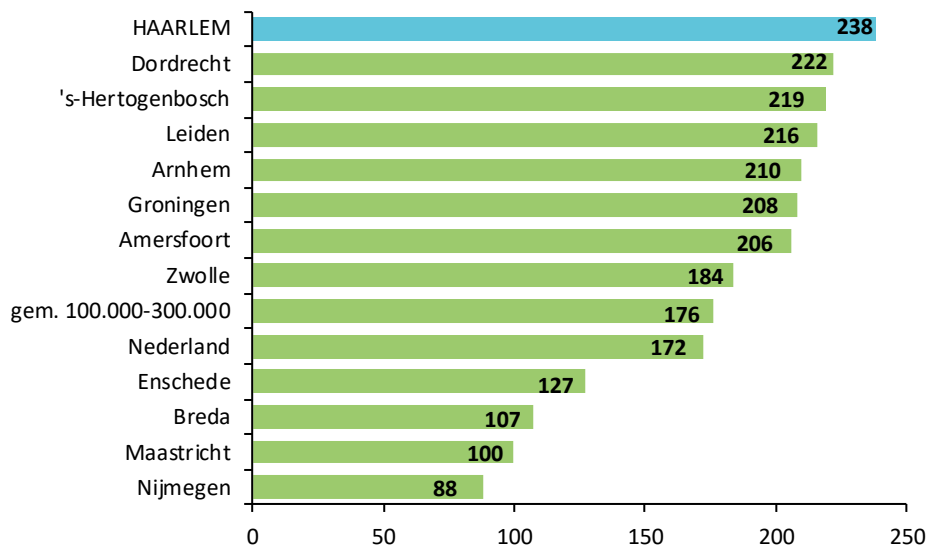

Bron: CBS, BAG, LISA, ABF

Programma 5 Beheer en onderhoud

Huishoudelijk restafval in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2018

Omvang niet gescheiden ingezameld huishoudelijk restafval in kg per inwoner.

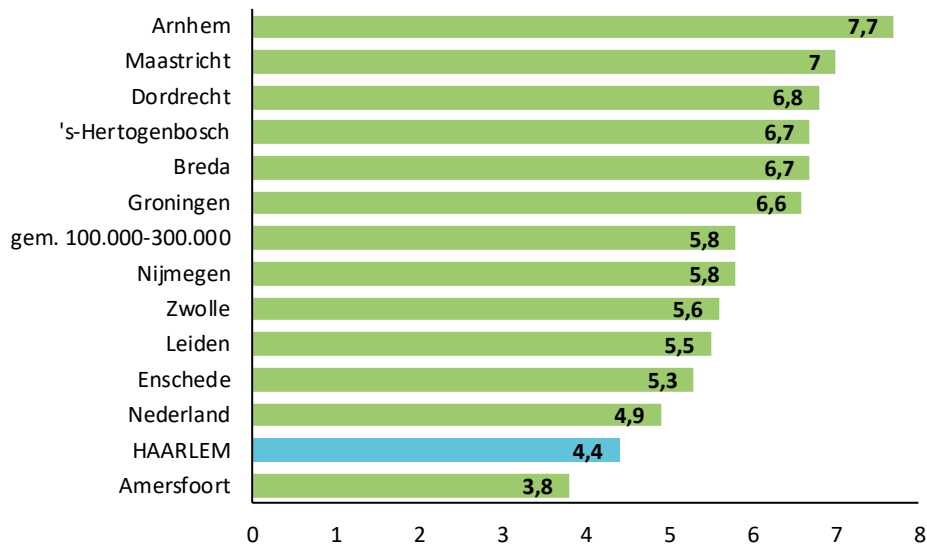

Bron: CBS

Programma 6 Burger, bestuur en veiligheid

Geweldsmisdrijven in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

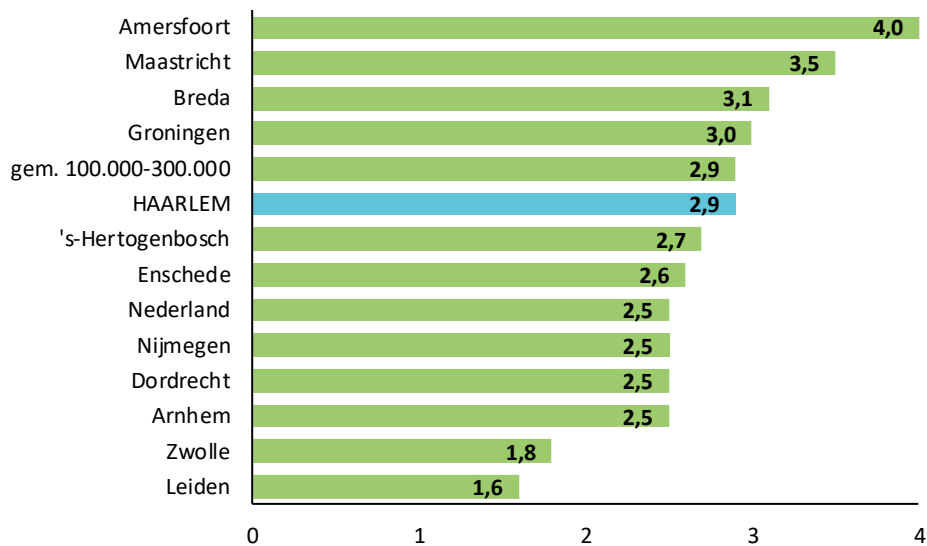
Aantal geweldsmisdrijven per 1.000 inwoners.

Bron: CBS

Diefstal uit woningen in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2018

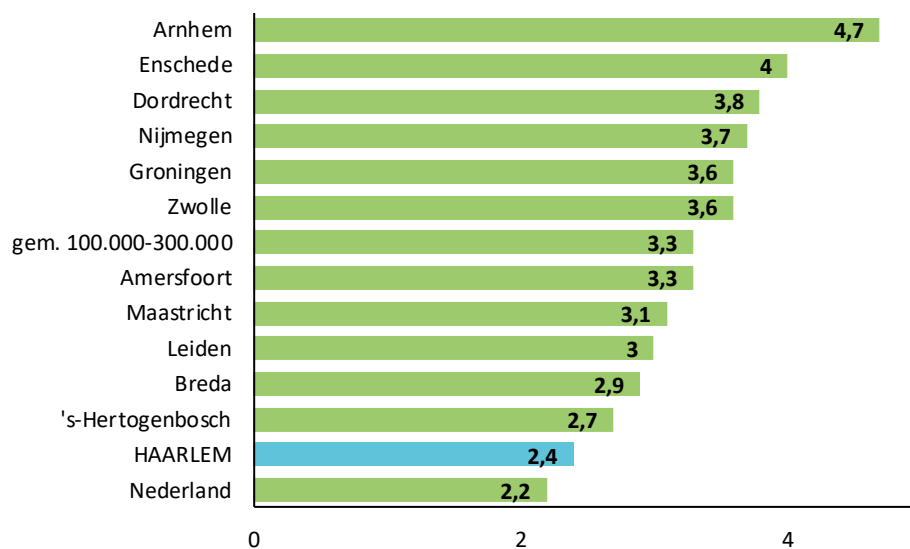
Aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners.

Bron: CBS

Winkeldiefstal in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2018

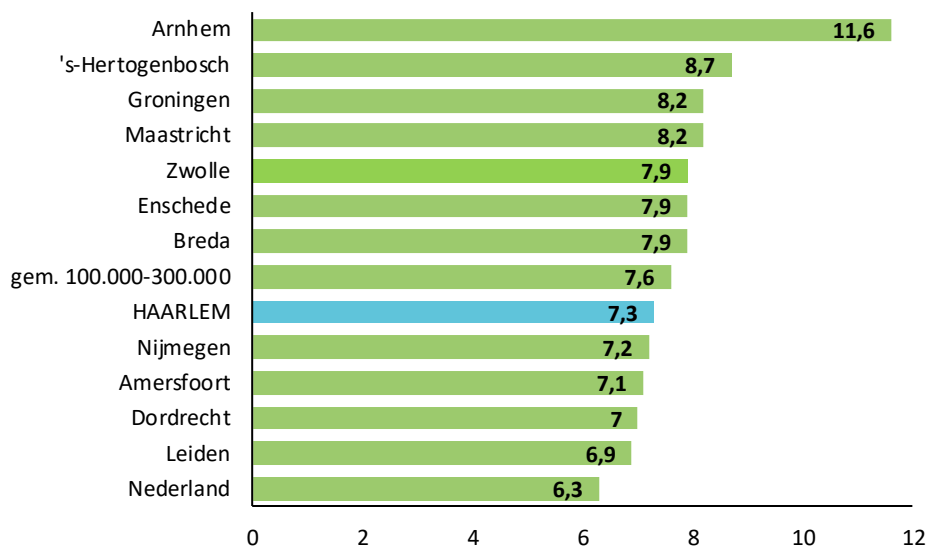
Aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.

Bron: CBS

Vernieling en beschadiging in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

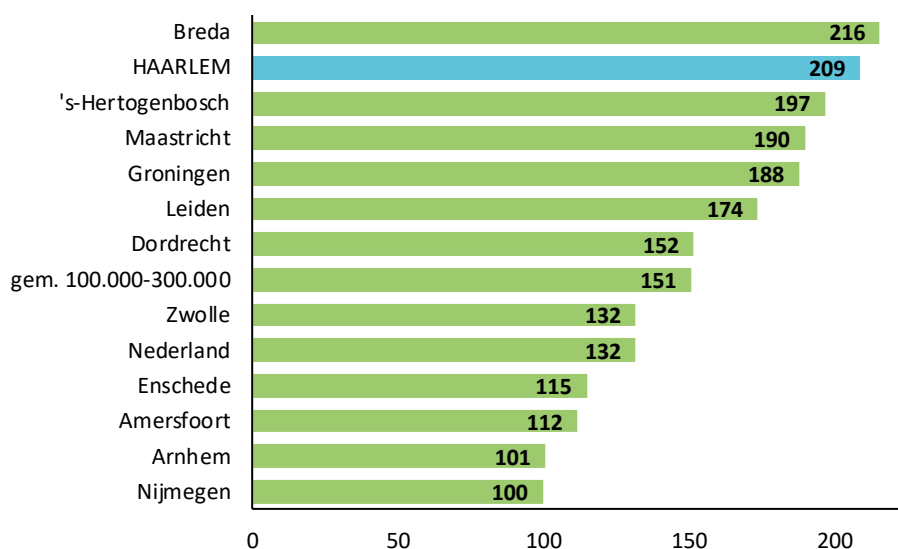
Aantal vernielingen en beschadigingen in de openbare ruimte per 1.000 inwoners.

Bron: CBS

Verwijzingen naar Halt in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

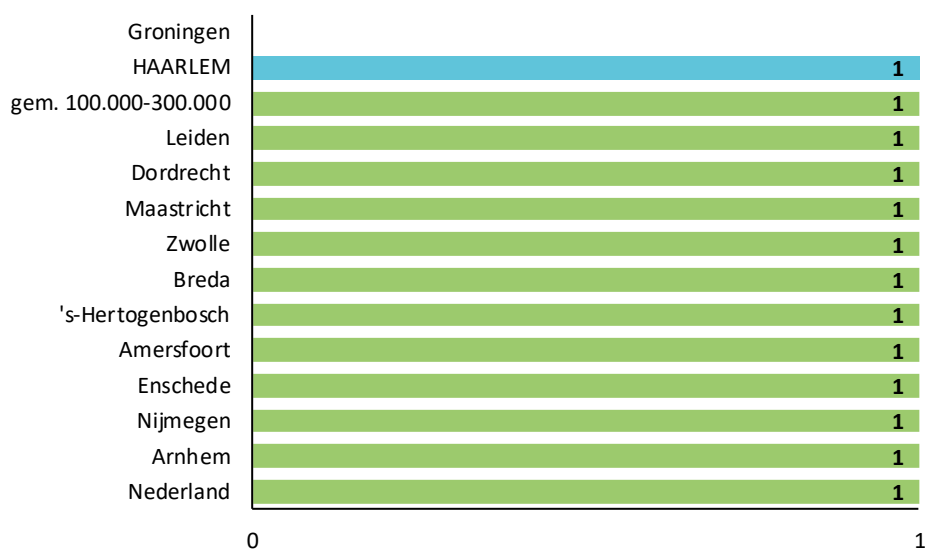
Aantal verwijzingen naar Halt per 10.000 inwoners van 12-18 jaar.

Bron: Halt

Jongeren met een delict voor de rechter in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2019

Percentage jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen ten opzichte van alle jongeren van 12-21 jaar.

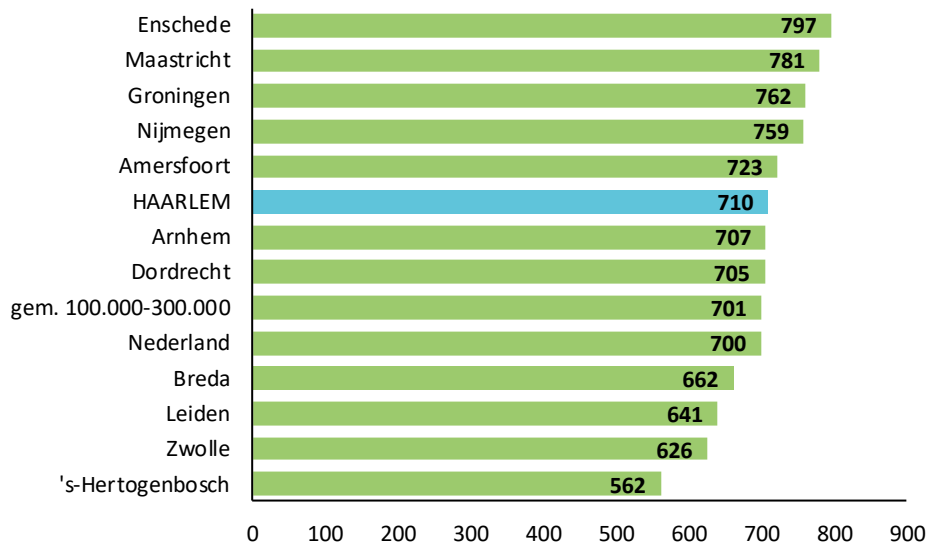
Geen cijfers voor Groningen

Bron: CBS

Programma 7 Algemene dekkingsmiddelen en overhead

Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishoudens in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2020

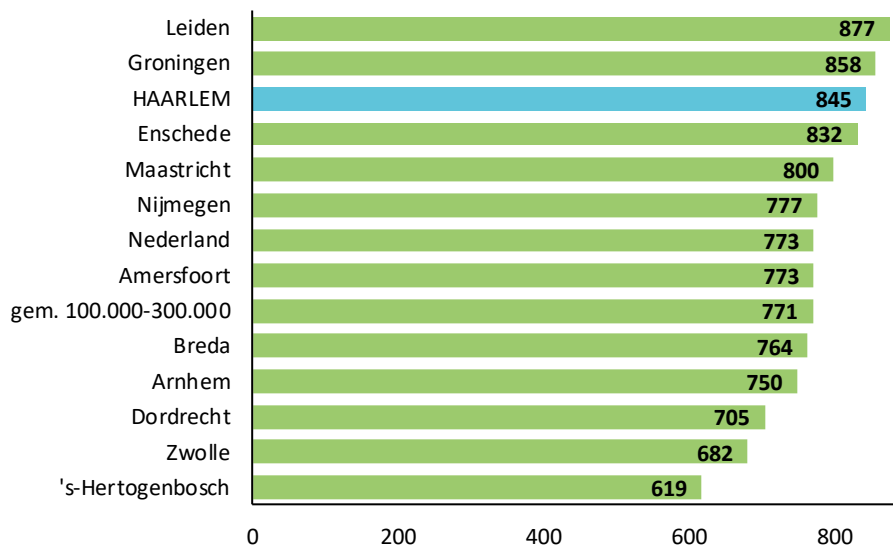
Gemiddeld totaalbedrag per jaar dat een eenpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten in euro.

Bron: Coelo

Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishoudens in Haarlem en vergelijkbare gemeenten, 2020

Gemiddeld totaalbedrag per jaar dat een meerpersoonshuishouden betaalt aan gemeentelijke woonlasten in euro.

Bron: Coelo

5.5 Toelichting doelen en prestaties zonder indicatoren

Het college heeft in de raadsinformatiebrief ([2020/312062](#)) opgenomen dat zij een bijlage opneemt om de raad inzicht te geven waarom bij sommige doelen en prestaties (nog) geen indicator is opgenomen. Hieronder ziet u een overzicht van de totale dekking in cijfers van indicatoren in Programmabegroting 2021-2025 (inclusief de verplichte indicatoren):

Programma	Aantal doelen	Aantal effect-indicatoren	Aantal doelen zonder effectindicator	Aantal prestaties	Aantal prestatie-indicatoren	Aantal prestaties zonder prestatie-indicator	Totaal aantal indicatoren per programma
1	9	18	0	11	10	3	28
2	7	9	0	9	14	0	23
3	8	17	1	15	13	5	30
4	7	19	1	10	9	1	28
5	8	11	0	13	18	1	29
6	4	15	0	6	9	1	24
7	5	9	1	8	3	5	12
Totaal	48	98	3	71	76	16	174

Zoals u kunt zien is de dekking van het aantal indicatoren hoog. Slechts 3 doelen hebben geen effectindicator omdat deze niet of niet goed meetbaar zijn. Een soortgelijk beeld ontstaat bij de 16 prestaties zonder prestatie-indicator. In de volgende tabel wordt aangegeven waarom er bij deze doelen en prestaties (nog) geen indicator is opgenomen.

Beleids-veld	Doel (d) of prestatie (p)	Toelichting waarom geen indicator is opgenomen
1.2	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld door openstelling van buurt- en wijkcentra en ontmoetingsactiviteiten (p)	Vanwege de grote diversiteit van organisaties en activiteiten ontbreekt een eenduidige prestatie-indicator. In het kader van de heroriëntatie op de subsidies in de sociale basis worden alle partners gevraagd vanaf 2021 op eenduidige wijze te rapporteren over de omvang van de doelgroep die zij bereiken. Vanaf 2022 kan dit dan als prestatie-indicator dienen.
1.2	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners, bijvoorbeeld door middel van voorlichting op scholen en sport- en beweegactiviteiten (p)	Vanwege de grote diversiteit van organisaties en activiteiten ontbreekt een eenduidige prestatie-indicator. In het kader van de heroriëntatie op de subsidies in de sociale basis worden alle partners gevraagd vanaf 2021 op eenduidige wijze te rapporteren over de omvang van de doelgroep die zij bereiken. Vanaf 2022 kan dit dan als prestatie-indicator dienen.
1.2	De gemeente zorgt voor kwalitatief voldoende ondersteuning van kwetsbare inwoners door middel van arbeidsmatige dagbesteding (p)	Vanwege de grote diversiteit van organisaties en activiteiten ontbreekt een eenduidige prestatie-indicator. In het kader van de heroriëntatie op de subsidies in de sociale basis worden alle partners gevraagd vanaf 2021 op eenduidige wijze te rapporteren over de omvang van de doelgroep die zij bereiken. Vanaf 2022 kan dit dan als prestatie-indicator dienen.
3.1	Het ondersteunen en bemiddelen van uitkeringsgerechtigden naar participeren in de samenleving door onder andere onze re-integratiepartner Pasmach, onderdeel van de Werkpas Holding BV (p)	Deze prestatie is alleen narratief meetbaar.

Beleids- veld	Doel (d) of prestatie (p)	Toelichting waarom geen indicator is opgenomen
3.1	Het behouden van bestaande werkplekken voor de medewerkers in de sociale werkvoorziening bij werkvoorzieningsschap Zuid-Kennemerland (Paswerk) (p)	Het betreft hier een sterfhuisconstructie waarbij de aantallen jaarlijks minder worden. Het aantal subsidie-eenheden is eerder in de tekst onder effectindicator genoemd.
3.1	Voldoen aan de regionale opgave voor de invulling van garantiebanen in de arbeidsmarktregio mensen die opgenomen zijn in het doelgroepenregister (p)	Het betreft hier uitvoering door het Werkgeversservicepunt op grond van een wettelijke plicht. Het aantal mensen met een garantiebaan is eerder onder effectindicator opgenomen.
3.2	De gemeente zorgt direct en via de partners in de stad voor kwalitatief voldoende ondersteuning van inwoners, bijvoorbeeld door middel van communicatie en voorlichting (p)	Voor communicatie en de voorlichting rondom alle voorzieningen over geldzorgen en geldzaken ontbreekt een eenduidige prestatie-indicator. In het kader van de heroriëntatie op de subsidies in de sociale basis worden alle partners gevraagd vanaf 2021 op eenduidige wijze te rapporteren over de omvang van de doelgroep die zij bereiken. Vanaf 2022 kan dit dan als prestatie-indicator dienen.
3.2	Misbruik en oneigenlijk gebruik van uitkeringen en het niet nakomen van de inlichtingenplicht signaleren en voorkomen (d)	Het voorkomen van frauduleuze handelingen vindt op verschillende manieren plaats vóór en tijdens het uitkeringsproces. Het effect daarvan laat zich niet meten.
3.3	Het vergroten van de bekendheid van mogelijkheden van hulp bij geldzorgen (p)	Het vergroten van bekendheid uit zich niet alleen in het aantal deelnemers dat meedoet aan preventieve voorlichtingsbijeenkomsten maar gaat verder dan dat. Ten aanzien van deze prestatie wordt inspanning geleverd door verschillende partners uit de sociale basis. Deze zijn daarom niet te vatten in een prestatie indicator.
4.3	Risico's bij grondverkoop beheersbaar houden (d)	De gemeente verkoopt bouwrijpe grond ten behoeve van woningbouw projecten. Deze projecten worden apart geadministreerd via een grondexploitatie; deze omvat de kosten en opbrengsten per project. Het doel van de grondexploitaties is om per project de financiële risico's te kunnen beheersen. Haarlem heeft thans 17 projecten met een grondexploitatie. Deze worden toegelicht in paragraaf 3.7 van deze begroting (Grondbeleid). Omdat de grondtransacties binnen deze projecten gebaseerd zijn op specifieke contracten die onvergelijkbaar zijn, zijn er geen indicatoren voor dit beleidsveld opgenomen.
4.3	Verstreken van financiële stand van zaken bij grondverkoop (p)	De gemeente verkoopt bouwrijpe grond ten behoeve van woningbouw projecten. Deze projecten worden apart geadministreerd via een grondexploitatie; deze omvat de kosten en opbrengsten per project. Het doel van de grondexploitaties is om per project de financiële risico's te kunnen beheersen. Haarlem heeft thans 17 projecten met een grondexploitatie. Deze worden toegelicht in paragraaf 3.7 van deze begroting (Grondbeleid). Omdat de grondtransacties binnen deze projecten gebaseerd zijn op specifieke contracten die onvergelijkbaar zijn, zijn er geen indicatoren voor dit beleidsveld opgenomen.
5.3	Uitvoeren van gedeeltes van Ambitiekaart Haarlemse wateren (2017/408688) (p)	Het programma uitvoeren van Haarlemse waterkaart loopt nog één jaar en daarom is het niet zinvol hier een indicator samen te stellen die slechts incidenteel toegepast kan worden.

Beleids- veld	Doel (d) of prestatie (p)	Toelichting waarom geen indicator is opgenomen
6.3	De gemeente werkt samen met andere partners in de aanpak tegen overlast. De Haarlemse taken voor milieutoezicht, inclusief de horeca, niet zijnde acties vanuit de Drank- en horecawet, zijn ondergebracht bij de Omgevingsdienst IJmond (ODIJ) (p)	De kern van het veiligheids- en handhavingsbeleid is samenwerking. Een indicator zou het aantal partijen zijn waar de gemeente mee samenwerkt. Dat geeft geen toegevoegde waarde.
7.1	Een (meerjaren-)begroting aanbieden ter vaststelling waarin de belastingtarieven niet meer dan met de inflatie zijn verhoogd (p)	Een prestatie-indicator zou enkel de vaststelling van de voorstellen weergeven (ja/nee). Het heeft geen toegevoegde waarde om dat in de vorm van een indicator in de programmabegroting op te nemen.
7.1	De gemeente stelt de rioolheffing kostendekkend vast (p)	Een prestatie-indicator zou enkel de vaststelling van de voorstellen weergeven (ja/nee). Het heeft geen toegevoegde waarde om dat in de vorm van een indicator in de programmabegroting op te nemen.
7.1	De gemeente stelt de afvalstoffenheffing kostendekkend vast (p)	Een prestatie-indicator zou enkel de vaststelling van de voorstellen weergeven (ja/nee). Het heeft geen toegevoegde waarde om dat in de vorm van een indicator in de programmabegroting op te nemen.
7.1	De gemeente stelt tarieven tijdig vast (p)	Een prestatie-indicator zou enkel de vaststelling van de tarieven weergeven (ja/nee). Het heeft geen toegevoegde waarde om dat in de vorm van een indicator in de programmabegroting op te nemen.
7.2	Een duurzaam financieel gezonde stad (d)	De financiële gezondheid van de stad wordt beoordeeld door te kijken naar de begroting van de gemeente in combinatie met de verschillende kengetallen. Dit leidt tot een kwalitatief oordeel waardoor het hanteren van een indicator niet mogelijk is.
7.3	De gemeente geeft de kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van het primaire proces van de gemeentelijke organisatie transparant weer. Vanaf 2018 is een ambtelijke samenwerking met Zandvoort aangegaan (p)	De kosten die de gemeente maakt voor het uitvoeren van haar taken (overhead) zijn transparant. Bij de begroting komt een overzicht waarmee in één oogopslag voor de Haarlemmer duidelijk is wat de inkomsten van de gemeente zijn en waar dit geld aan uitgegeven wordt. De tabel met meerjarige inzicht in de ontwikkeling van de overhead is standaard onderdeel van de begroting en de jaarrekening (zie programma 7 bij context en achtergronden).

Op verzoek van de commissie Duisenberg Light is in de volgende tabel een overzicht van de totale dekking van indicatoren in de Programmabegroting 2020-2024 (inclusief de verplichte indicatoren), zodat een vergelijking met de huidige begroting mogelijk is:

Programma	Aantal doelen	Aantal effect- indicatoren	Aantal doelen zonder effectindicator	Aantal prestaties	Aantal prestatie- indicatoren	Aantal prestaties zonder prestatie- indicator	Totaal aantal indicatoren per programma
1	6	14	0	8	10	0	24
2	7	9	0	9	14	0	23
3	7	16	1	14	13	4	29
4	7	18	1	12	8	4	26
5	8	8	0	8	8	1	16
6	4	14	0	6	9	0	23
7	5	9	1	7	3	3	12
Totaal	44	88	3	64	65	12	153

Programmabegroting 2021 heeft in totaal 4 extra doelen en 10 extra effectindicatoren. Tevens zijn er 6 extra prestaties geformuleerd en 11 extra prestatie-indicatoren. Wanneer gekeken wordt naar de dekking van het totaal aantal indicatoren, is te zien dat deze nagenoeg gelijk is gebleven. In de begroting 2020 had 9,9% van het totaal aantal doelen en prestaties een indicator. In de begroting 2021 is dat 10,9%.

5.6 Overzicht personeel

Begroting personele lasten	Aantal / FTE formatie in 2021	Salaris en sociale lasten	Overige salaris kosten	Totaal
Bestuur	Aantal	€	€	€
Raad	39,0	1.019	236	1.255
College van Burgemeester en Wethouders	6,0	845	28	873
Voormalig College	13,0	246	0	246
Totaal bestuur	58,0	2.109	264	2.374
Afdelingen				
Bedrijven	52,4	3.157	114	3.270
Beheer en Beleid Openbare Ruimte	38,1	3.380	65	3.445
Bestuur en Communicatie	36,9	3.207	60	3.266
Concerncontrol	26,1	2.757	60	2.817
Directie	5,0	2.400	48	2.448
Data, Informatie en Analyse	29,5	786	21	807
Economie, Cultuur, Duurzaamheid en Wonen	40,4	3.581	57	3.638
Facilitaire Zaken	41,7	2.691	191	2.882
Financien	34,4	2.712	53	2.765
Griffie	7,6	706	14	720
HRM	33,9	2.770	356	3.126
Informatievoorziening	61,2	4.987	95	5.082
Interne Dienstverlening	66,1	5.847	104	5.951
Jeugd, Onderwijs en Sport	41,3	3.399	76	3.475
Juridische Zaken	29,4	2.671	49	2.720
Klantcontactcentrum	56,0	3.817	74	3.892
Maatschappelijke Ondersteuning	93,7	7.247	139	7.386
Managementondersteuning	54,7	3.519	68	3.587
Omgevingsbeleid	43,9	3.868	67	3.935
Programma- en Gebiedsmanagement	31,5	3.309	68	3.378
Project- en Contractmanagement	50,6	4.791	100	4.890
Schulden Minima en Sociale Recherche	76,6	5.553	96	5.649
Vastgoed	21,7	1.883	38	1.921
Veiligheid en Handhaving	98,5	6.356	353	6.709
Vergunningen, Toezicht en Handhaving	70,3	5.573	114	5.687
Werk en Inkomen	85,7	6.465	130	6.595
Totaal huidig personeel	1.227,3	97.434	2.609	100.043
Totaal		99.543	2.874	102.417

1. De bestuurders zijn niet in fte maar in absolute aantallen

2. € 2 miljoen capaciteitsuitbreiding in 2021 is in deze tabel nog niet verdisconteerd

Leeftijdsopbouw medewerkers gemeente Haarlem	Aantal	Percentage
> 60 jaar	232	16%
50-59 jaar	469	32%
40-49 jaar	377	26%
30-39 jaar	254	17%
< 30 jaar	139	9%
Totaal	1.471	100%

Gemiddelde leeftijd	Aantal	Leeftijd
Vrouw	895	46,4
Man	576	48,5
Man/vrouw	1471	47,2

5.7 Productenraming

11.1101 Onderwijsbeleid	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	8.779	9.269	8.542	8.399	8.394	8.392	8.392
Baten	-5.187	-5.584	-5.197	-5.055	-5.055	-5.055	-5.055
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.592	3.685	3.345	3.344	3.340	3.337	3.337
11.1102 Leerplicht regionaal	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.390	2.535	2.527	2.525	2.521	2.519	2.519
Baten	-1.771	-1.709	-1.714	-1.714	-1.714	-1.714	-1.714
Saldo (excl. mutaties reserves)	619	825	812	811	807	804	804
11.1103 Onderwijshuisvesting	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	15.581	14.364	14.686	15.463	14.262	14.724	14.597
Baten	-722	-334	-339	-320	-320	-320	-320
Saldo (excl. mutaties reserves)	14.859	14.030	14.347	15.142	13.941	14.404	14.277
11.1104 Sportbeleid	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	9.740	10.394	10.258	10.029	10.019	10.002	9.994
Baten	-5	-1	-1	-1	-1	-1	-1
Saldo (excl. mutaties reserves)	9.734	10.393	10.258	10.028	10.019	10.001	9.993
11.1105 Sportaccommodaties	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	4.119	3.984	4.097	4.727	4.879	4.947	4.911
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.119	3.984	4.097	4.727	4.879	4.947	4.911
12.1201 Publieke gezondheid	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	4.014	3.927	3.998	3.903	3.903	3.903	3.903
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.014	3.927	3.998	3.903	3.903	3.903	3.903
12.1202 Sociale basis	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	16.074	13.088	12.619	12.572	12.541	12.232	12.232
Baten	-52						
Saldo (excl. mutaties reserves)	16.022	13.088	12.619	12.572	12.541	12.232	12.232
12.1203 Sociale wijkteams	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.440	4.500	4.283	4.275	4.275	4.275	4.275
Baten	-114	-106	-108	-108	-108	-108	-108
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.326	4.394	4.175	4.168	4.168	4.168	4.168
12.1204 CJG	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	8.788	8.924	9.147	9.150	9.153	9.153	9.153
Baten							
Saldo (excl. mutaties reserves)	8.788	8.924	9.147	9.150	9.153	9.153	9.153
21.2101 Vervoersvoorzieningen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	5.713	5.846	6.255	6.263	6.254	6.246	6.246
Baten	-316	-205	-250	-250	-250	-250	-250
Saldo (excl. mutaties reserves)	5.396	5.641	6.005	6.013	6.004	5.996	5.996

21.2102 Woonvoorzieningen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.788	2.755	3.256	3.340	3.340	3.340	3.340
Baten	-9						
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.779	2.755	3.256	3.340	3.340	3.340	3.340
21.2103 Huishoudelijke ondersteuning	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	11.157	11.930	16.149	15.940	15.838	15.735	15.735
Baten	-846						
Saldo (excl. mutaties reserves)	10.311	11.930	16.149	15.940	15.838	15.735	15.735
21.2104 Begeleiding en dagbesteding	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	15.331	15.274	17.554	17.440	17.441	17.441	17.441
Baten	-12						
Saldo (excl. mutaties reserves)	15.319	15.274	17.554	17.440	17.441	17.441	17.441
21.2105 Gezinsbegel.en jongvolwassenen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.693	1.696	1.971	1.978	1.978	1.978	1.978
Baten	-2						
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.690	1.696	1.971	1.978	1.978	1.978	1.978
21.2106 Ovrq voorzieningen volwassenen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.297	1.421	1.201	-3.902	-3.902	-4.239	-4.239
Baten	-94	-817	-839	-839	-839	-839	-839
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.203	604	361	-4.741	-4.741	-5.078	-5.078
22.2201 Ambulante jeugdhulp	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	20.149	18.347	22.836	22.795	22.716	22.688	22.688
Saldo (excl. mutaties reserves)	20.149	18.347	22.836	22.795	22.716	22.688	22.688
22.2202 Jeugdhulp met verblijf	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	9.161	9.306	10.619	10.379	10.379	10.379	10.379
Saldo (excl. mutaties reserves)	9.161	9.306	10.619	10.379	10.379	10.379	10.379
22.2203 Hoogspecialistische jeugdhulp	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.264	2.242	2.695	2.683	2.683	2.683	2.683
Baten	-23						
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.242	2.242	2.695	2.683	2.683	2.683	2.683
22.2204 Overige voorzieningen jeugd	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.336	1.776	-928	-2.477	-2.517	-2.538	-2.538
Baten	-146	-90	-90	-90	-90	-90	-90
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.189	1.686	-1.018	-2.567	-2.607	-2.628	-2.628
23.2301 Maatschappelijke opvang	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	19.854	20.103	19.181	19.055	19.145	19.144	19.143
Baten	-838	-456					
Saldo (excl. mutaties reserves)	19.016	19.646	19.181	19.055	19.145	19.144	19.143

23.2302 Beschermd wonen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	40.719	46.773	34.315	34.644	34.645	34.646	34.646
Baten	-2.987	-2.967	-3.050	-3.050	-3.050	-3.050	-3.050
Saldo (excl. mutaties reserves)	37.732	43.806	31.265	31.594	31.595	31.596	31.596
31.3101 Re-integratie	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	7.823	8.826	6.738	6.868	6.877	6.768	6.912
Baten	-1.146						
Saldo (excl. mutaties reserves)	6.677	8.826	6.738	6.868	6.877	6.768	6.912
31.3102 Participatie	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	301	290	308	313	313	313	313
Saldo (excl. mutaties reserves)	301	290	308	313	313	313	313
31.3103 Sociale werkvoorziening	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	15.580	15.634	14.787	14.301	13.789	13.388	12.880
Baten	-206	-311					
Saldo (excl. mutaties reserves)	15.374	15.323	14.787	14.301	13.789	13.388	12.880
32.3201 Inkomen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	56.503	57.992	64.369	59.448	59.648	59.541	59.541
Baten	-57.534	-58.699	-65.259	-55.341	-55.341	-55.341	-55.341
Saldo (excl. mutaties reserves)	-1.031	-707	-890	4.107	4.307	4.200	4.200
32.3202 Inkomensondersteuning	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	9.905	10.170	10.898	10.948	10.948	10.591	10.293
Baten	-604	-630	-630	-630	-630	-630	-630
Saldo (excl. mutaties reserves)	9.302	9.540	10.268	10.318	10.318	9.961	9.663
32.3203 Fraudebestrijding	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	953	1.202	1.202	1.202	1.202	1.202	1.202
Baten	-52	-60	-60	-60	-60	-60	-60
Saldo (excl. mutaties reserves)	901	1.142	1.142	1.142	1.142	1.142	1.142
33.3301 Schulddienstverlening	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.153	2.164	1.900	1.900	1.900	1.900	1.900
Baten	-263	-222	-223	-223	-223	-223	-223
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.890	1.942	1.676	1.676	1.676	1.676	1.676
33.3302 Budgetondersteuning	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	170	115	384	384	384	384	384
Saldo (excl. mutaties reserves)	170	115	384	384	384	384	384
41.4101 Wonen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.141	2.467	2.610	2.043	1.832	1.832	1.832
Baten	-202	-22	-22	-22	-22	-22	-22
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.939	2.445	2.588	2.021	1.810	1.810	1.810
41.4102 Ruimtelijke ontwikkeling	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	3.776	3.881	4.642	3.596	3.076	3.076	3.076
Baten	-214	-51	-709	-656	-656	-656	-656
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.562	3.830	3.933	2.939	2.420	2.420	2.420

41.4103 Omgevingskwaliteit	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	4.513	5.242	4.051	3.994	3.386	3.591	3.696
Baten	-412	-557	-58	-58	-58	-58	-58
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.101	4.685	3.993	3.936	3.328	3.533	3.639
41.4104 Erfgoed	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	694	888	969	944	948	968	968
Baten	-4						
Saldo (excl. mutaties reserves)	690	888	969	944	948	968	968
41.4105 Gebied Noord	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten			872	811	762	757	751
Saldo (excl. mutaties reserves)			872	811	762	757	751
41.4106 Gebied Schalkwijk	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten			396	385	385	385	385
Saldo (excl. mutaties reserves)			396	385	385	385	385
41.4107 Gebied Oost	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten			421	409	409	409	409
Saldo (excl. mutaties reserves)			421	409	409	409	409
41.4108 Gebied Centrum	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten			326	316	316	316	316
Saldo (excl. mutaties reserves)			326	316	316	316	316
41.4109 Gebied Zuid West	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten			460	448	447	447	447
Saldo (excl. mutaties reserves)			460	448	447	447	447
42.4201 Economie	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.170	2.710	2.663	2.618	2.334	2.246	2.246
Baten	-1.089	-1.011	-1.012	-1.012	-936	-918	-918
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.081	1.699	1.651	1.606	1.398	1.328	1.328
42.4202 Toerisme	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.427	1.394	1.367	1.538	1.409	1.409	1.409
Baten	-164	-139	-139	-139	-139	-139	-139
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.263	1.256	1.228	1.400	1.271	1.270	1.270
42.4203 Cultuur	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	27.141	27.997	26.553	26.369	26.260	26.347	26.378
Baten	-257	-19	-19	-19	-19	-19	-19
Saldo (excl. mutaties reserves)	26.883	27.978	26.534	26.350	26.241	26.327	26.358
43.4301 Grondexploitaties algemeen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	7.392	15.264	10.660	7.605	7.869	630	629
Baten	-9.758	-16.234	-10.711	-13.591	-9.331	-3.449	-3.449
Saldo (excl. mutaties reserves)	-2.366	-970	-51	-5.986	-1.462	-2.819	-2.820

51.5101 Afvalinzameling en reiniging	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	23.135	25.115	25.123	24.585	24.243	24.059	24.059
Baten	-24.381	-24.922	-26.324	-25.501	-25.092	-24.909	-24.909
Saldo (excl. mutaties reserves)	-1.246	193	-1.200	-916	-850	-850	-850
51.5102 Openbare ruimte ondergronds	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	10.784	9.748	9.652	10.309	10.608	10.866	11.212
Baten	-13.144	-12.372	-12.399	-13.056	-13.356	-13.614	-13.959
Saldo (excl. mutaties reserves)	-2.360	-2.625	-2.747	-2.747	-2.747	-2.747	-2.747
51.5103 Beheer openbare ruimte	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	33.105	31.344	32.015	32.210	33.524	34.708	36.262
Baten	-1.600	-1.141	-1.159	-1.159	-1.159	-1.159	-1.159
Saldo (excl. mutaties reserves)	31.505	30.203	30.856	31.050	32.365	33.548	35.103
51.5104 Haarlem:Wegen,straten,pleinen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten			28	28	28	28	28
Saldo (excl. mutaties reserves)			28	28	28	28	28
51.5105 Haarlem: Groen & overige	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	4.525	4.138	4.182	4.133	4.187	4.281	4.197
Baten	-6						
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.519	4.138	4.182	4.133	4.187	4.281	4.197
51.5106 Haarlem:Initiat.&anter.ovkmstn	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.666	1.146					
Baten	-1.165	-646					
Saldo (excl. mutaties reserves)	500	500					
51.5107 Gebied Noord	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	660	1.135					
Saldo (excl. mutaties reserves)	660	1.135					
51.5108 Gebied Schalkwijk	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	633	408					
Saldo (excl. mutaties reserves)	633	408					
51.5109 Gebied Oost	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	576	574					
Baten	-21	-200					
Saldo (excl. mutaties reserves)	555	374					
51.5110 Gebied Centrum	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	479	363					
Saldo (excl. mutaties reserves)	479	363					
51.5111 Gebied Zuid	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	678	436					
Saldo (excl. mutaties reserves)	678	436					
52.5201 Fietsparkeren	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.018	1.940	1.455	1.572	1.670	1.667	1.710
Baten	-142	-272	-277	-277	-277	-277	-277
Saldo (excl. mutaties reserves)	876	1.668	1.179	1.295	1.393	1.390	1.433

52.5202 Parkeren algemeen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	4.751	4.508	4.492	4.716	4.796	4.828	4.725
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.751	4.508	4.492	4.716	4.796	4.828	4.725
52.5203 Straatparkeren	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	471	355	360	360	360	360	360
Baten	-11.009	-8.907	-10.900	-11.879	-11.879	-11.879	-11.879
Saldo (excl. mutaties reserves)	-10.538	-8.553	-10.540	-11.519	-11.519	-11.519	-11.519
52.5204 Parkeergarages	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	4.803	4.789	4.510	4.471	4.466	4.525	4.645
Baten	-10.279	-7.788	-9.308	-10.214	-10.214	-10.214	-10.214
Saldo (excl. mutaties reserves)	-5.476	-2.999	-4.798	-5.743	-5.748	-5.689	-5.569
52.5205 Parkeren Handhaving	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.271	2.092	2.219	2.219	2.198	2.198	2.198
Baten	-1.529	-1.383	-1.405	-1.405	-1.405	-1.405	-1.405
Saldo (excl. mutaties reserves)	742	708	814	814	793	793	793
53.5301 Havendienst	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.727	2.137	2.357	2.422	2.045	2.076	2.264
Baten	-1.086	-946	-1.114	-1.114	-1.114	-1.114	-1.114
Saldo (excl. mutaties reserves)	641	1.191	1.243	1.308	930	961	1.150
53.5302 Begraafplaatsen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.779	1.612	1.462	1.420	1.420	1.417	1.405
Baten	-1.324	-1.302	-1.317	-1.287	-1.287	-1.287	-1.287
Saldo (excl. mutaties reserves)	455	311	145	133	133	129	118
53.5303 NME/Kinderboerderij	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	946	930	978	977	977	977	977
Baten	-13	-18	-18	-18	-18	-18	-18
Saldo (excl. mutaties reserves)	933	912	959	959	959	959	959
53.5305 Vastgoedbeheer	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	17.974	14.780	14.514	14.385	15.083	15.430	15.489
Baten	-23.388	-22.341	-19.842	-19.838	-19.834	-19.834	-19.834
Saldo (excl. mutaties reserves)	-5.414	-7.561	-5.328	-5.453	-4.751	-4.405	-4.345
61.6101 Dienstverlening	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	5.433	4.637	5.588	5.646	5.598	5.597	5.547
Baten	-2.542	-1.982	-2.454	-2.454	-2.458	-2.458	-2.458
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.891	2.654	3.134	3.192	3.140	3.139	3.089
61.6102 Basisregistraties	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.313	2.599	2.370	2.193	2.193	2.192	2.146
Baten	-91						
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.222	2.599	2.370	2.193	2.193	2.192	2.146
62.6201 Gemeenteraad	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	2.007	2.343	2.411	2.411	2.411	2.411	2.411
Baten							
Saldo (excl. mutaties reserves)	2.007	2.343	2.411	2.411	2.411	2.411	2.411

62.6202 College van B&W	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	6.415	4.162	3.846	3.774	3.779	3.779	3.779
Baten	-858	-45	-45				
Saldo (excl. mutaties reserves)	5.558	4.117	3.801	3.774	3.779	3.779	3.779
63.6301 Openbare orde en veiligheid	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	7.292	10.178	9.214	6.100	5.914	5.914	5.914
Baten	-2.405	-5.222	-3.942	-838	-838	-838	-838
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.887	4.956	5.273	5.262	5.076	5.076	5.076
63.6302 WABO	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	4.066	4.517	4.668	4.652	4.652	4.652	4.652
Baten	-7.751	-5.297	-5.558	-5.542	-5.542	-5.542	-5.542
Saldo (excl. mutaties reserves)	-3.685	-780	-890	-890	-890	-890	-890
63.6303 Handhaving & overig	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	5.335	4.939	4.991	4.980	4.982	4.900	4.900
Baten	-1.705	-1.134	-1.355	-1.355	-1.355	-1.355	-1.355
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.631	3.805	3.636	3.625	3.627	3.545	3.545
63.6304 Branden en crisis	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	12.207	12.848	13.420	13.279	13.279	13.279	13.279
Baten	-88						
Saldo (excl. mutaties reserves)	12.119	12.848	13.420	13.279	13.279	13.279	13.279
71.7101 Belastingen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	5.168	5.659	5.577	5.444	5.442	5.442	5.442
Baten	-755	-145	-375	-462	-462	-462	-462
Saldo (excl. mutaties reserves)	4.413	5.514	5.202	4.982	4.980	4.979	4.979
71.7102 OZB	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-40.793	-42.551	-44.246	-44.536	-44.536	-44.536	-44.536
Saldo (excl. mutaties reserves)	-40.793	-42.551	-44.246	-44.536	-44.536	-44.536	-44.536
71.7103 Precariobelasting	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-6.511	-6.583	-6.595	-730	-730	-730	-730
Saldo (excl. mutaties reserves)	-6.511	-6.583	-6.595	-730	-730	-730	-730
71.7104 Overige belastinginkomsten	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-3.162	-1.984	-2.620	-3.309	-3.309	-3.309	-3.309
Saldo (excl. mutaties reserves)	-3.162	-1.984	-2.620	-3.309	-3.309	-3.309	-3.309
72.7201 Algemene uitkering	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten	-316.625	-335.140	-328.906	-329.020	-328.407	-328.094	-329.667
Saldo (excl. mutaties reserves)	-316.625	-335.140	-328.906	-329.020	-328.407	-328.094	-329.667
72.7202 Financiering	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	-2.789	-292	-2.494	-4.762	-5.785	-6.507	-7.158
Baten	-156	-151	-141	-131	-122	-115	-115
Saldo (excl. mutaties reserves)	-2.945	-443	-2.635	-4.893	-5.907	-6.621	-7.273
72.7203 Dividend	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1						
Baten	-1.272	-414	-214	-964	-964	-964	-964
Saldo (excl. mutaties reserves)	-1.272	-414	-214	-964	-964	-964	-964

72.7204 Algemene baten en lasten	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	1.281	6.372	1.587	1.918	2.087	2.280	2.280
Baten	-198	-4.000					
Saldo (excl. mutaties reserves)	1.083	2.372	1.587	1.918	2.087	2.280	2.280
72.7205 Saldo kostenplaatsen	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	-224						
Saldo (excl. mutaties reserves)	-224						
72.7206 Onvoorzien	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten		426	426	426	426	426	426
Saldo (excl. mutaties reserves)		426	426	426	426	426	426
72.7207 Vennootschapsbelasting	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	573	700	700	700	700	700	700
Saldo (excl. mutaties reserves)	573	700	700	700	700	700	700
73.7301 Facilitair huisvest. materieel	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	7.819	7.222	6.824	7.002	7.009	7.003	6.989
Baten	-18						
Saldo (excl. mutaties reserves)	7.802	7.222	6.824	7.002	7.009	7.003	6.989
73.7302 ICT materieel	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	5.506	7.306	8.135	8.700	9.256	9.905	9.319
Baten	-52						
Saldo (excl. mutaties reserves)	5.454	7.306	8.135	8.700	9.256	9.905	9.319
73.7303 Overige materiele overhead	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	3.387	3.271	3.200	2.882	2.891	2.931	2.895
Baten	-64	-66	-16	-16	-16	-16	-16
Saldo (excl. mutaties reserves)	3.323	3.205	3.184	2.866	2.875	2.915	2.879
73.7304 Pers.cent.besturend proces	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	7.211	7.446	7.781	7.653	7.650	7.648	7.648
Baten	-79						
Saldo (excl. mutaties reserves)	7.133	7.446	7.781	7.653	7.650	7.648	7.648
73.7305 Pers.cent.ondersteund.proces	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	33.680	35.454	36.210	35.597	34.907	34.861	34.696
Baten	-11.145	-11.018	-11.282	-11.317	-11.243	-11.243	-11.243
Saldo (excl. mutaties reserves)	22.534	24.436	24.928	24.280	23.664	23.617	23.452
73.7306 Personeel decentrale overhead	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	6.738	6.664	6.579	6.579	6.579	6.579	6.579
Saldo (excl. mutaties reserves)	6.738	6.664	6.579	6.579	6.579	6.579	6.579
73.7307 Stelposten & doorbel.overhead	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten	-1.353	-867	-833	-612	-528	-753	-283
Baten	-80						
Saldo (excl. mutaties reserves)	-1.433	-867	-833	-612	-528	-753	-283

5.8 Overzicht taakvelden

Nr.	Taakveld	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Lasten (inclusief mutaties reserves)								
0.1	Bestuur	8.015	5.642	5.797	5.781	5.786	5.786	5.786
0.10	Mutaties reserves	38.165	32.750	13.238	20.091	12.102	12.160	10.160
0.2	Burgerzaken	5.433	4.637	5.588	5.646	5.598	5.597	5.547
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	3.412	2.769	2.557	2.580	2.716	2.756	2.785
0.4	Overhead	63.094	66.360	67.572	67.427	67.390	67.800	67.470
0.5	Treasury	-2.789	-292	-2.494	-4.762	-5.785	-6.507	-7.158
0.64	Belastingen Overig	3.746	3.901	3.978	3.978	3.976	3.975	3.975
0.8	Overige baten en lasten	1.308	7.387	2.599	2.930	3.098	3.291	3.291
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	573	700	700	700	700	700	700
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	12.207	12.848	13.420	13.279	13.279	13.279	13.279
1.2	Openbare orde en Veiligheid	11.444	14.160	13.365	10.251	10.044	9.962	9.962
2.1	Verkeer en vervoer	35.084	33.792	33.657	33.780	34.684	35.885	37.431
2.2	Parkeren	11.042	11.592	10.818	11.120	11.292	11.380	11.440
2.4	Economische Havens/waterwegen	3.859	4.114	4.560	4.558	4.267	4.405	4.542
3.1	Economische ontwikkeling	2.170	2.710	2.663	2.618	2.334	2.246	2.246
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	917						
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	580	346	196	196	196	196	196
3.4	Economische promotie	940	969	890	888	888	888	888
4.2	Onderwijshuisvesting	16.640	15.405	15.680	16.449	15.267	15.721	15.522
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzkn	10.960	11.596	10.856	10.711	10.702	10.697	10.697
5.1	Sportbeleid en activering	2.021	2.005	1.931	1.905	1.903	1.902	1.902
5.2	Sportaccommodaties	14.236	14.734	14.685	15.110	15.321	15.366	15.319
5.3	Cultuurpres., -prod. en -part.	20.493	21.148	19.643	19.370	19.343	19.359	19.363
5.4	Musea	7.495	7.346	7.019	7.043	7.022	7.029	6.998
5.5	Cultureel erfgoed	600	797	827	810	823	820	817
5.6	Media	5.061	5.016	5.105	5.122	5.212	5.380	5.375
5.7	Openb. groen en (ol) recreatie	11.350	9.969	10.560	10.714	10.606	10.568	10.537
6.1	Samenkracht en burgerparticip.	16.126	16.768	16.504	16.465	16.471	16.163	16.136
6.2	Wijkteams	2.561	4.500	4.283	4.275	4.275	4.275	4.275
6.3	Inkomensregelingen	68.924	71.083	78.109	72.991	73.191	72.391	72.093
6.4	Begeleide participatie	27.890	27.047	28.410	27.812	27.301	26.899	26.392
6.5	Arbeidsparticipatie	7.932	9.114	6.964	7.213	7.221	7.113	7.257
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	6.449	6.645	7.153	2.134	2.125	2.117	2.117
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	18.537	19.189	23.761	23.562	23.459	23.356	23.356
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	30.968	29.728	32.722	30.909	30.778	30.724	30.723
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	62.151	67.068	53.786	53.968	54.125	54.121	54.118
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	3.882	3.987	4.273	4.261	4.261	4.261	4.261
7.1	Volksgezondheid	12.802	12.851	13.144	13.053	13.056	13.056	13.056
7.2	Riolering	10.611	9.597	9.498	10.155	10.454	10.713	11.058
7.3	Afval	18.559	20.244	20.116	19.578	19.237	19.054	19.054
7.4	Milieubeheer	5.691	6.211	5.423	5.366	4.758	4.963	5.068
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	2.045	1.829	1.652	1.609	1.626	1.618	1.606
8.1	Ruimtelijke ordening	4.306	4.907	4.286	4.063	4.063	4.062	4.017
8.2	Grondexploitatie(nt bedrijftr)	6.475	15.264	10.660	7.605	7.869	630	629
8.3	Wonen en bouwen	13.346	12.141	12.470	10.772	10.556	10.814	11.011
Totaal lasten		607.314	630.573	598.621	584.085	573.590	566.968	565.297

Nr.	Taakveld	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Baten (inclusief mutaties reserves)								
0.1	Bestuur	-858						
0.10	Mutaties reserves	-39.007	-34.087	-9.341	-9.119	-4.212	-2.948	-3.114
0.2	Burgerzaken	-2.542	-1.982	-2.454	-2.454	-2.458	-2.458	-2.458
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	-3.824	-4.031	-4.059	-4.055	-4.051	-4.051	-4.051
0.4	Overhead	-11.438	-11.129	-11.343	-11.333	-11.259	-11.259	-11.259
0.5	Treasury	-1.428	-565	-356	-1.096	-1.086	-1.079	-1.079
0.61	OZB woningen	-21.974	-23.244	-24.629	-24.629	-24.629	-24.629	-24.629
0.62	OZB niet woningen	-18.819	-19.308	-19.618	-19.907	-19.907	-19.907	-19.907
0.63	Parkeerbelasting	-1.508	-1.383	-1.405	-1.405	-1.405	-1.405	-1.405
0.64	Belastingen Overig	-8.301	-7.761	-8.018	-2.240	-2.240	-2.240	-2.240
0.7	Alg. en ov. uitk.Gemeentefonds	-316.625	-335.140	-328.906	-329.020	-328.407	-328.094	-329.667
0.8	Overige baten en lasten	-275	-4.000					
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	-88						
1.2	Openbare orde en Veiligheid	-2.615	-5.253	-3.973	-869	-869	-869	-869
2.1	Verkeer en vervoer	-2.964	-1.987	-1.816	-1.816	-1.816	-1.816	-1.816
2.2	Parkeren	-21.430	-16.968	-20.485	-22.370	-22.370	-22.370	-22.370
2.3	Recreatieve Havens	-674	-587	-597	-597	-597	-597	-597
2.4	Economische Havens/waterwegen	-412	-358	-518	-518	-518	-518	-518
3.1	Economische ontwikkeling	-109	-46	-46	-46	-46	-46	-46
3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur	-917						
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	-1.389	-1.366	-1.407	-1.407	-1.331	-1.314	-1.314
3.4	Economische promotie	-2.662	-1.275	-2.069	-2.758	-2.758	-2.758	-2.758
4.2	Onderwijshuisvesting	-1.523	-1.300	-1.321	-1.302	-1.302	-1.302	-1.302
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzkn	-6.958	-7.293	-6.911	-6.769	-6.769	-6.769	-6.769
5.1	Sportbeleid en activering	-5	-1	-1	-1	-1	-1	-1
5.2	Sportaccommodaties	-5.349	-4.910	-5.212	-5.212	-5.212	-5.212	-5.212
5.3	Cultuurpres., -prod. en -part.	-6.485	-6.472	-6.575	-6.575	-6.575	-6.575	-6.575
5.4	Musea	-724	-726	-737	-737	-737	-737	-737
5.5	Cultureel erfgoed	-20	-20	-20	-20	-20	-20	-20
5.6	Media	-425	-426	-433	-433	-433	-433	-433
5.7	Openb. groen en (ol) recreatie	-254	-234	-235	-235	-235	-235	-235
6.1	Samenkracht en burgerparticip.	-1.194	-1.009	-1.067	-1.067	-1.067	-1.067	-1.067
6.2	Wijkteams	-114	-106	-108	-108	-108	-108	-108
6.3	Inkomensregelingen	-58.190	-59.389	-65.949	-56.031	-56.031	-56.031	-56.031
6.4	Begeleide participatie	-206	-311					
6.5	Arbeidsparticipatie	-1.146						
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-78	-44	-45	-45	-45	-45	-45
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-1.124	-994	-1.017	-1.017	-1.017	-1.017	-1.017
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-146	-90	-90	-90	-90	-90	-90
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-4.466	-4.334	-3.975	-3.975	-3.975	-3.975	-3.975
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-30						
7.1	Volksgezondheid							
7.2	Riolering	-13.144	-12.372	-12.399	-13.056	-13.356	-13.614	-13.959
7.3	Afval	-24.210	-24.922	-26.324	-25.501	-25.092	-24.909	-24.909
7.4	Milieubeheer	-412	-557	-58	-58	-58	-58	-58
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-1.328	-1.305	-1.320	-1.290	-1.290	-1.290	-1.290
8.1	Ruimtelijke ordening	-195						
8.2	Grondexploitatie(nt bedrijftr)	-8.842	-16.234	-10.711	-13.591	-9.331	-3.449	-3.449
8.3	Wonen en bouwen	-13.129	-8.763	-6.037	-5.969	-5.969	-5.969	-5.969
Totaal baten		-609.552	-622.283	-591.585	-578.720	-568.673	-561.263	-563.348

Nr.	Taakveld	Rek 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025
Saldo (inclusief mutaties reserves)								
0.1	Bestuur	-7.157	-5.642	-5.797	-5.781	-5.786	-5.786	-5.786
0.10	Mutaties reserves	843	1.337	-3.896	-10.972	-7.890	-9.211	-7.045
0.2	Burgerzaken	-2.891	-2.654	-3.134	-3.192	-3.140	-3.139	-3.089
0.3	Beheer ov. gebouwen en gronden	411	1.262	1.502	1.474	1.335	1.295	1.266
0.4	Overhead	-51.656	-55.231	-56.229	-56.094	-56.131	-56.541	-56.210
0.5	Treasury	4.217	857	2.850	5.858	6.871	7.586	8.237
0.61	OZB woningen	21.974	23.244	24.629	24.629	24.629	24.629	24.629
0.62	OZB niet woningen	18.819	19.308	19.618	19.907	19.907	19.907	19.907
0.63	Parkeerbelasting	1.508	1.383	1.405	1.405	1.405	1.405	1.405
0.64	Belastingen Overig	4.555	3.860	4.040	-1.737	-1.735	-1.735	-1.735
0.7	Alg. en ov. uitk.Gemeentefonds	316.625	335.140	328.906	329.020	328.407	328.094	329.667
0.8	Overige baten en lasten	-1.033	-3.387	-2.599	-2.930	-3.098	-3.291	-3.291
0.9	Vennootschapsbelasting (VpB)	-573	-700	-700	-700	-700	-700	-700
1.1	Crisisbeheersing en Brandweer	-12.119	-12.848	-13.420	-13.279	-13.279	-13.279	-13.279
1.2	Openbare orde en Veiligheid	-8.829	-8.907	-9.392	-9.382	-9.175	-9.093	-9.093
2.1	Verkeer en vervoer	-32.120	-31.805	-31.842	-31.964	-32.868	-34.069	-35.615
2.2	Parkeren	10.388	5.376	9.667	11.249	11.078	10.990	10.930
2.3	Recreatieve Havens	674	587	597	597	597	597	597
2.4	Economische Havens/waterwegen	-3.447	-3.756	-4.042	-4.040	-3.750	-3.887	-4.025
3.1	Economische ontwikkeling	-2.061	-2.665	-2.616	-2.571	-2.288	-2.200	-2.200
3.3	Bedrijfsloket en -regelingen	809	1.020	1.212	1.212	1.136	1.118	1.118
3.4	Economische promotie	1.723	306	1.179	1.871	1.871	1.871	1.871
4.2	Onderwijshuisvesting	-15.117	-14.104	-14.359	-15.147	-13.965	-14.419	-14.220
4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzkn	-4.002	-4.303	-3.945	-3.942	-3.933	-3.929	-3.929
5.1	Sportbeleid en activering	-2.016	-2.004	-1.930	-1.904	-1.902	-1.901	-1.901
5.2	Sportaccommodaties	-8.887	-9.823	-9.472	-9.897	-10.108	-10.153	-10.107
5.3	Cultuurpres., -prod. en -part.	-14.008	-14.676	-13.068	-12.795	-12.768	-12.784	-12.789
5.4	Musea	-6.771	-6.620	-6.281	-6.306	-6.285	-6.291	-6.261
5.5	Cultureel erfgoed	-580	-777	-807	-789	-803	-799	-797
5.6	Media	-4.637	-4.590	-4.672	-4.689	-4.779	-4.947	-4.942
5.7	Openb. groen en (ol) recreatie	-11.096	-9.736	-10.324	-10.479	-10.371	-10.332	-10.302
6.1	Samenkracht en burgerparticip.	-14.932	-15.759	-15.437	-15.398	-15.403	-15.096	-15.068
6.2	Wijkteams	-2.448	-4.394	-4.175	-4.168	-4.168	-4.168	-4.168
6.3	Inkomensregelingen	-10.735	-11.695	-12.161	-16.961	-17.161	-16.360	-16.062
6.4	Begeleide participatie	-27.685	-26.736	-28.410	-27.812	-27.301	-26.899	-26.392
6.5	Arbeidsparticipatie	-6.785	-9.114	-6.964	-7.213	-7.221	-7.113	-7.257
6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-6.372	-6.601	-7.108	-2.089	-2.080	-2.072	-2.072
6.71	Maatwerkdienstverlening 18+	-17.414	-18.195	-22.744	-22.545	-22.442	-22.339	-22.339
6.72	Maatwerkdienstverlening 18-	-30.821	-29.638	-32.632	-30.819	-30.688	-30.634	-30.633
6.81	Geëscaleerde zorg 18+	-57.686	-62.734	-49.811	-49.993	-50.150	-50.145	-50.143
6.82	Geëscaleerde zorg 18-	-3.852	-3.987	-4.273	-4.261	-4.261	-4.261	-4.261
7.1	Volksgezondheid	-12.801	-12.851	-13.144	-13.053	-13.056	-13.056	-13.056
7.2	Riolering	2.532	2.775	2.901	2.901	2.901	2.901	2.901
7.3	Afval	5.651	4.678	6.208	5.923	5.855	5.855	5.855
7.4	Milieubeheer	-5.279	-5.654	-5.365	-5.308	-4.700	-4.905	-5.010
7.5	Begraafplaatsen en crematoria	-717	-524	-331	-319	-336	-328	-316
8.1	Ruimtelijke ordening	-4.111	-4.907	-4.286	-4.063	-4.063	-4.062	-4.017
8.2	Grondexploitatie(nt bedrijftr)	2.366	970	51	5.986	1.462	2.819	2.820
8.3	Wonen en bouwen	-217	-3.378	-6.433	-4.803	-4.587	-4.845	-5.043
Totaal saldo		2.238	-8.291	-7.036	-5.365	-4.917	-5.705	-1.949

5.9 Incidentele baten en lasten

Structurele baten en lasten	B 2021	B 2022	B 2023	B 2024	B 2025
Lasten					
1. Maatschappelijke participatie	67.989	68.884	69.583	69.735	69.764
2. Ondersteuning en zorg	138.128	137.373	137.233	137.074	137.073
3. Werk en Inkomen	100.148	95.082	94.985	94.326	94.469
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	44.353	43.312	41.790	42.008	42.138
5. Beheer en onderhoud	104.031	104.492	106.289	108.102	110.214
6. Burger, bestuur en veiligheid	42.496	42.138	41.911	41.827	41.732
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	73.197	71.049	70.001	70.062	68.609
Totaal structurele lasten	570.341	562.330	561.791	563.133	564.000
Baten					
1. Maatschappelijke participatie	-7.359	-7.198	-7.198	-7.198	-7.198
2. Ondersteuning en zorg	-4.229	-4.229	-4.229	-4.229	-4.229
3. Werk en Inkomen	-66.172	-56.254	-56.254	-56.254	-56.254
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	-1.959	-1.906	-1.830	-1.813	-1.813
5. Beheer en onderhoud	-86.290	-86.379	-86.430	-86.505	-86.851
6. Burger, bestuur en veiligheid	-9.367	-9.351	-9.355	-9.355	-9.355
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-389.307	-390.486	-389.789	-389.469	-391.042
Totaal structurele baten	-564.683	-555.803	-555.086	-554.823	-556.741
Saldo					
1. Maatschappelijke participatie	60.630	61.687	62.385	62.537	62.566
2. Ondersteuning en zorg	133.899	133.143	133.004	132.845	132.844
3. Werk en Inkomen	33.976	38.828	38.731	38.072	38.216
4. Duurzame stedelijke vernieuwing	42.394	41.406	39.959	40.195	40.326
5. Beheer en onderhoud	17.741	18.113	19.858	21.597	23.364
6. Burger, bestuur en veiligheid	33.129	32.787	32.556	32.472	32.377
7. Algemene dekkingsmiddelen en overhead	-316.111	-319.437	-319.788	-319.408	-322.433
Saldo structurele baten en lasten	5.658	6.527	6.706	8.311	7.258

Programma 1	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025
Totaal programma inclusief reserves	70.256	-8.259	71.143	-7.593	70.047	-7.593	70.247	-7.298	70.075	-7.298
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves	100	-900	100	-395	100	-395	100	-100	100	-100
Tijdelijke huisvesting scholen	2.018		2.010		215		264		62	
Stelpost personeel	149		149		149		149		149	
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen										
Structurele lasten en baten programma 1	67.989	-7.359	68.884	-7.198	69.583	-7.198	69.734	-7.198	69.764	-7.198

Programma 2	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025
Totaal programma inclusief reserves	135.103	-4.229	128.140	-4.229	128.000	-4.229	127.504	-4.229	127.503	-4.229
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves										
Taakstelling	-3.025		-9.233		-9.233		-9.570		-9.570	
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen										
Structurele lasten en baten programma 2	138.128	-4.229	137.373	-4.229	137.233	-4.229	137.074	-4.229	137.073	-4.229

Programma 3	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025
Totaal programma inclusief reserves	100.585	-66.172	95.363	-56.254	95.060	-56.254	94.086	-56.254	93.425	-56.254
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves										
Toename beroep op inkomensondersteuning door verslechterde economische situatie	598		598		598		298		0	
Taakstelling	-161		-361		-523		-537		-1.045	
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen			45							
Structurele lasten en baten programma 3	100.148	-66.172	95.082	-56.254	94.985	-56.254	94.325	-56.254	94.470	-56.254

Programma 4	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025
Totaal programma inclusief reserves	56.449	-13.444	57.454	-15.984	51.253	-11.327	45.422	-5.262	45.551	-5.262
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves (incl. Grex)	458	-774	6.378	-487	1.819	-165	3.009	0	3.009	0
Risicoreservering MRA-investeringen	150		300							
Implementatie omgevingswet	1.004		109		105		105		105	
Effecten corona	-176									
Taakstellingen Economie			-250		-330		-330		-330	
Mutatie Grex (excl. Reserve)	10.660	-10.711	7.605	-13.591	7.869	-9.331	630	-3.449	629	-3.449
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen										
Structurele lasten en baten programma 4	44.353	-1.959	43.312	-1.906	41.790	-1.830	42.008	-1.813	42.138	-1.813

Programma 5	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025
Totaal programma inclusief reserves	106.867	-85.232	107.328	-86.998	109.125	-86.954	110.939	-87.198	113.051	-87.709
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutaties reserves(excl. IP maatsch. nut)	219	-283	219	-208	219	-113	219	-282	219	-448
Mutatie voorzieningen	2.347	-305	2.347	-305	2.347	-305	2.347	-305	2.347	-305
Incidenteel onderhoud/calamiteiten	270		270		270		270		270	
Taakstelling straatparkeren		-106		-106		-106		-106		-106
Effecten corona		1.752								
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen										
Structurele lasten en baten programma 5	104.031	-86.290	104.492	-86.379	106.289	-86.430	108.103	-86.505	110.215	-86.851
(incl. dotatie en onttrekking ip maatsch. nut)										

Programma 6	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025
Totaal programma inclusief reserves	46.628	-13.354	43.036	-10.189	42.809	-10.193	42.725	-10.193	42.630	-10.193
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutaties reserves	120									
Europese subsidie		-45								
RIEC	3.942	-3.942	838	-838	838	-838	838	-838	838	-838
Dotatie voorzieningen	60		60		60		60		60	
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen	10									
Structurele lasten en baten programma 6	42.496	-9.367	42.138	-9.351	41.911	-9.355	41.827	-9.355	41.732	-9.355

Programma 7	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
	2021	2021	2022	2022	2023	2023	2024	2024	2025	2025
Totaal programma inclusief reserves	82.732	-	81.620	-	77.297	-	76.046	-	73.063	-
	400.895		397.474		392.123		390.830		392.403	
<u>Minus: incidentele baten en lasten</u>										
Mutatie reserves	9.041	-6.500	10.094	-6.988	6.664	-2.334	5.532	-1.361	3.532	-1.361
Precario leidingen afgeschaft vanaf 2022		-5.865								
Effecten corona	168	776								
Stelpost Personeel	957		1.193		1.301		1.082		1.552	
Taakstellingen	-841		-926		-880		-841		-841	
Vergoedingen/schadeloosstellingen	210		210		210		210		210	
Overige incidentele posten < € 0,25 miljoen	1		1		1		1		1	
Structurele lasten en baten programma 7	73.197	-389.307	71.049	-390.486	70.001	-389.789	70.062	-389.469	68.609	-391.042

5.10 Reserves en voorzieningen

Reserves

Naam	1-1-2021	Toevoeging	Onttrekking	31/12/2021
Algemene reserves				
Algemene reserve	30.578	3.423	-4.469	29.533
Subtotaal	30.578	3.423	-4.469	29.533
Bestemmingsreserves				
Grondexploitatie	21.914	458	-1.422	20.950
Budgetoverheveling	959	0	-469	490
Rekenkamercommissie	20	0	0	20
Vastgoed	10.058	0	-200	9.858
Duurzame sportvoorzieningen	538	100	-291	347
Bodemprogramma	8.418	0	0	8.418
Achterstand onderhoud Dolhuijs	0	0	0	0
Baggeren	1.684	219	0	1.903
Beheer en onderhoud openbare ruimte	12.955	2.365	0	15.320
Leefomgeving	5.151	0	-87	5.064
Wonen	136	0	0	136
Regionaal IEC NH	475	0	0	475
Regionaal Kompas	0	0	0	0
Minimagelden	973	0	0	973
Regionaal Werkbedrijf	42	0	0	42
Kapitaallasten maatschappelijk nut	23.998	3.300	-968	26.330
Participatie en leefbaarheid	1.576	0	0	1.576
Groei van de stad	840	3.372	-1.436	2.776
Ongedeelde stad	5.000	0	0	5.000
Schuldbeheersing	500	0	0	500
Opvang, wonen en herstel	4.737	0	0	4.737
Subtotaal	99.975	9.814	-4.873	104.916
Totaal reserves	130.552	13.238	-9.341	134.448

Voorzieningen

Naam	1/1/2021	Toevoeging	Onttrekking	31/12/2021
Voorzieningen niet bestede middelen derden				
Fietsknooppunt	11	0	0	11
Waterbergingen	27	0	0	27
Monitoring Rookmakerterrein	10	0	0	10
Tariefseglisatie riolering	14	0	0	14
GR Reg Bereikbaarheid ZdkrInd	7.555	1.562	0	9.117
Afkoopsommen Leerplein/RBL	57	0	0	57
Subtotaal	7.674	1.562	0	9.236
Voorzieningen voor verplichtingen en risico's				
Wachtgeld en boventalligen	755	0	0	755
Parkstad - VVE Schalkwijk	4.707	480	0	5.187
Wethouderspensioenen	9.412	60	0	9.472
Wachtgeld wethouders	155	0	0	155
Liquidatie Land in Zicht	73	0	0	73
Liquidatie Land in Zicht HJC	28	0	0	28
Grafleges	2.710	305	-305	2.710
Subtotaal	17.841	845	-305	18.381
Totaal voorzieningen	25.515	2.407	-305	27.617

Meerjarenoverzicht reserves

Naam	1/1/2022	Mutatie	1/1/2023	Mutatie	1/1/2024	Mutatie	1/1/2025	Mutatie	1/1/2026
	2022		2023		2024		2025		
Algemene reserves									
Algemene reserve	29.533	1.014	30.546	2.623	33.169	2.000	35.169	0	35.169
Subtotaal	29.533	1.014	30.546	2.623	33.169	2.000	35.169		35.169
Bestemmingsreserves									
Grondexploitatie	20.950	6.009	26.959	1.654	28.613	3.009	31.622	3.009	34.631
Budgetoverheveling	490	-245	245	-245	0	0	0	0	0
Rekenkamercommissie	20	0	20	0	20	0	20	0	20
Vastgoed	9.858	-100	9.758	0	9.758	0	9.758	0	9.758
Duurzame sportvoorzieningen	347	0	347	0	347	0	347	0	347
Bodemprogramma	8.418	0	8.418	0	8.418	0	8.418	0	8.418
Achterstand onderhoud Dolhuijs	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baggeren	1.903	219	2.122	219	2.341	219	2.560	219	2.779
Beheer en onderhoud openbare ruimte	15.320	0	15.320	0	15.320	0	15.320	0	15.320
Leefomgeving	5.064	-43	5.021	0	5.021	0	5.021	0	5.021
Wonen	136	0	136	0	136	0	136	0	136
Regionaal IEC NH	475	0	475	0	475	0	475	0	475
Regionaal Kompas	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Minimagelden	973	0	973	0	973	0	973	0	973
Regionaal Werkbedrijf	42	0	42	0	42	0	42	0	42
Kapitaallasten maatschappelijk nut	26.330	2.152	28.482	1.982	30.463	1.813	32.276	1.647	33.923
Participatie en leefbaarheid	1.576	0	1.576	0	1.576	0	1.576	0	1.576
Groei van de stad	2.776	1.967	4.743	2.157	6.900	2.171	9.071	2.171	11.241
Ongedeelde stad	5.000	0	5.000	0	5.000	0	5.000	0	5.000
Schuldbeheersing	500	0	500	-500	0	0	0	0	0
Opvang, wonen en herstel	4.737	0	4.737	0	4.737	0	4.737	0	4.737
Subtotaal	104.916	9.958	114.874	5.267	120.141	7.211	127.353	7.045	134.398
Totaal reserves	134.448	10.972	145.421	7.890	153.311	9.211	162.522	7.045	169.568

5.11 Kostenonderbouwingen heffingen conform model VNG

Afvalstoffenheffing

Activiteiten	Begroot bedrag 2021	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten (5101)</i>				0
Kapitaallasten van eerdere investeringen	0	NEE	100%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) activiteit huishoudelijk afval</i>				465.266
Technisch uitbesteed werk	287.638	NEE	100%	287.638
Doorbelaste goederen	1.025	NEE	100%	1.025
Doorbelaste lonen	176.603	NEE	100%	176.603
oorenbekende overhead 2.007 uur x € 55	110.358	NEE	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) activiteit huishoudelijk afval</i>				0
Uitbesteed werk	0	NEE	100%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) activiteit wegafval</i>				0
Uitbesteed werk		JA	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) openbare hygiene</i>				0
Uitbesteed werk		JA	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) afval en reiniging</i>				16.901.114
Afval en reiniging DDO	16.876.626	NEE	100%	16.876.626
Doorbelaste goederen	284	NEE	100%	284
Doorbelaste lonen	24.204	NEE	100%	24.204
Doorberekende overhead 488 uur x € 55	26.480	NEE	0%	0
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) duurzaam afvalbeheer</i>				2.331.584
Uitvoering SPA	2.123.394	NEE	100%	2.123.394
Doorbelaste lonen	207.491	NEE	100%	207.491
Doorbelaste goederen	1.725	NEE	100%	699
Doorberekende overhead 4.050 uur x € 55	222.750	NEE	0%	0
<i>Meerjarig perspectief (5101)</i>				0
Onttrekking/toevoeging voorziening	0	NEE	100%	0
Bijdrage algemene middelen	0	NEE	100%	
<i>Product afvalinzameling en reiniging (5101) baten afvalstoffenheffing</i>				26.323.571
Afvalstoffenheffing	26.323.571	NEE	100%	
Overige opbrengsten	0	NEE	100%	0
<i>Toe te rekenen kosten</i>				6.624.581
Toerekenbare BTW	4.157.069	NEE	100%	4.157.069
Perceptiekosten heffingen (Product 7101)	507.911	NEE	100%	507.911
Programmabegroting 2021-2025				284

Activiteiten	Begroot bedrag 2021	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
Kwijtschelding(Product 7101)	1.599.653	NEE	100%	1.599.653
Totaal toegerekend eoverhead 6.545 uur x € 55	359.948	NEE	100%	359.948
Totaal baten				26.323.571
Totaal lasten				26.323.571
Toerekenbare BTW				4.157.069
Kostendekkendheid				100%

Rioolheffing

Activiteiten	begroot bedrag 2021	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten riolering (5012)</i>				<i>5.813.555</i>
Kapitaallasten van eerdere investeringen	5.813.555	NEE	100%	5.813.555
 <i>Onderhoudskosten riolering (5012)</i>				 <i>908.559</i>
Doorbelaste lonen en inhuur	209.270	NEE	100%	209.270
Onderzoeken	399.888	NEE	100%	399.888
Elektriciteit, water, publiekrechtelijke heffingen	138.713	NEE	100%	138.713
Overige onderhoudskosten	155.579	NEE	100%	155.579
Budget niet activeerbare GO rioolkosten	5.109	NEE	100%	5.109
 <i>Riolering en grondwater DDO (5012)</i>				 <i>2.929.849</i>
Uitbesteed werk	2.868.627	NEE	100%	2.868.627
Doorbelaste lonen	60.512	NEE	100%	60.512
Doorbelaste goederen en inhuur	710	NEE	100%	710
		NEE	0%	0
 <i>Meerjarig perspectief (5012)</i>				 <i>144.192</i>
Dotatie reserve baggeren	219.000	NEE	100%	219.000
Onttrekking / toevoeging voorzieningen (saldo)	0	Ja	100%	
Overige opbrengsten	-74.808	NEE	100%	-74.808
 <i>Baten riolering (5012)</i>				 <i>12.324.507</i>
Rioolrechten woningen	11.445.671	NEE	100%	11.445.671
Rioolrechten niet-woningen	878.836	NEE	100%	878.836
 <i>Toe te rekenen kosten</i>				 <i>2.528.341</i>
Wegafval	5.109.696	JA	18%	919.745
Toerekenbare BTW	998.895	NEE	100%	998.895
Perceptiekosten heffingen (Product 7101)	274.091	NEE	100%	274.091
Toe te rekenen overhead 6.102 x € 55	335.610	NEE	100%	335.610
 Totaal kosten				 12.324.496
Toerekenbare BTW:				998.895
Totaal baten				12.324.507
Kostendekkendheid				100%

Leges

Leges burgerzaken	Uren	uurtarief, incl overhead	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten-dekkend-heid
Burgerlijke stand						416.278	363.481	87%
Huwelijken en burgerlijke stand	3039	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	292.960		
Trouwboekjes e.a.			Nee	100%	Materiële kosten	54.673		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	68.645		
Reisdocumenten						897.585	835.109	93%
Klant Contact Centrum	4368	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	421.075		
Rijksleges en software			Nee	100%	Materiële kosten	377.838		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	98.672		
Rijbewijzen						790.949	711.778	90%
Klant Contact Centrum	4991	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	481.132		
Rijksleges			Nee	100%	Materiële kosten	197.060		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	112.757		
Verstrekingen GBA						154.121	99.600	65%
Klant Contact Centrum	1240	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	119.536		
Software onderhoud en betalingsverkeer			Nee	100%	Materiële kosten	6.573		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	28.012		
Naturalisatie en Verklaring omtrent gedrag						485.054	432.900	178%
Klant Contact Centrum	2103	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	202.729		
Rijksleges			Nee	100%	Materiële kosten	242.340		
Indirecte Algemene kosten			Nee	100%	Materiële kosten	39.985		
Totalen Burgerzaken						2.743.988	2.442.868	89%

Omgevingsvergunning (WABO)	Uren	Uur-tarief, incl. overhead	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaal-bare kosten	Baten	Kosten-dekkendheid
Beschikkingen	34539	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	3.329.560		
Omgevingsbeleid	10738	105,4	Nee	100%	Uren x tarief	1.131.785		
Data informatie en Analyse	1786	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	172.170		
Klantcontactcentrum	4260	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	410.664		
Adviescommissie ruimtelijke kwaliteit			Nee	100%	materiële kosten	134.090		
Software e.a.			Nee	100%	materiële kosten	49.877		
Adviezen VRK brandveilig bouwen			Ja	50%	materiële kosten	375.000		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	materiële kosten	67.917		
Totalen WABO	51323					5.671.063	5.557.726	98%

Voor slooppmeldingen en de activiteiten milieu mag van Rijksweg geen leges worden geheven. Voor het behandelen van een aanvraag voor de activiteit monument van gemeentelijke monumenten worden eveneens geen leges in rekening gebracht; voor de overige monument (Rijks/provincie) worden wel leges geheven. De leges voor overige monumenten zijn een vast bedrag in plaats van voorheen een percentage van de bouwsom.

Vergunningen titel 1	Uren	Uurtarief, incl. overhead	Gemengde activiteit	Toe-rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten-dekkendheid
Bodemrapporten						65.548	56.819	87%
Ambtelijke uren	550	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	53.020		
Materiaalkosten en software			Nee	100%	Materieel	12.528		
Huisvesting						13.262	7.449	56%
Ambtelijke uren	130	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	12.532		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	474		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	256		
Leegstand						10.479	5.475	52%
Ambtelijke uren	103	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	9.929		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	348		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	202		
Standplaatsen						8.936	9.016	101%
Ambtelijke uren	85	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	8.194		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	574		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	168		
Kansspel						7.897	6.987	88%
Ambtelijke uren	79	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	7.616		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	126		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	155		
Hinder en graven						279.787	257.093	92%
Ambtelijke uren	2702	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	260.473		

Vergunningen titel 1	Uren	Uurtarief, incl overhead	Gemengde activiteit	Toe- rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten- dekkendheid
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	16.361		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	2.953		
Gehandicaptenparkeerplaats en kaart						46.033	40.030	87%
Ambtelijke uren	362	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	34.897		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	10.424		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	712		
Overige vergunningen titel 1						4.394	1.022	23%
Ambtelijke uren	44	96,4	Nee	100%	Uren x tarief	4.242		
Materiaalkosten			Nee	100%	Materieel	87		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	65		
Totalen Vergunningen titel 1						436.336	383.891	88%

De legesbaten voor de parkeervergunningen worden niet apart in rekening gebracht, maar zijn in de belastingtarieven verwerkt. Die baten worden geboekt bij afdelingen Vergunningen, Toezicht en Handhaving en Maatschappelijke ontwikkeling. De werkzaamheden vinden plaats bij afdelingen Klantcontactcentrum en Vergunningen, Toezicht en Handhaving. Dit heeft als consequentie dat de kostendekkendheid van de leges Vergunningen overig laag is. De leges vergunningen titel 1 en de leges burgerzaken omvatten de leges algemene dienstverlening.

Vergunningen titel 3	Uren	Uurtarief, incl overhead	Gemengde activiteit	Toe- rekening	Toelichting	Verhaalbare kosten	Baten	Kosten- dekkendheid
Horeca						89.808	78.693	88%
Ambtelijke uren	913	96,40	Nee	100%	Uren x tarief	88.013		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	1.795		
Evenementen						105.350	49.493	47%
Ambtelijke uren	1071	96,40	Nee	100%	Uren x tarief	103.244		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	2.106		
Escort						4.328	2.296	53%
Ambtelijke uren	44	96,40	Nee	100%	Uren x tarief	4.242		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	86		
Huisvesting						21.804	17.397	0%
Ambtelijke uren	120	96,40	Nee	100%	Uren x tarief	11.568		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	10.236		
Overige						87.808	68.941	79%
Ambtelijke uren	791	96,40	Nee	100%	Uren x tarief	76.252		
Materiele kosten			Nee	100%	Materieel	10.000		
Indirecte algemene kosten			Nee	100%	Materieel	1.556		
Totalen Vergunningen titel 3						309.099	216.820	70%

Begraafrechten

Activiteiten	begroot bedrag 2021	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten (5302)</i>				39.989
Kapitaallasten van eerdere investeringen		NEE	100%	39.989
<i>Onderhoud en het verlenen van rechten (5302)</i>				1.117.324
Salarissen en sociale lasten		NEE	100%	741.834
Externe onderhoudskosten		NEE	100%	375.490
<i>Meerjarig perspectief (5302)</i>				0
Onttrekking/toevoeging voorziening (saldo)		NEE	100%	0
<i>Opbrengsten (5302)</i>				1.012.130
Begrafenisrechten		NEE	100%	982.130
Subsidies		NEE	100%	30.000
<i>Toe te rekenen kosten</i>				893.255
Doorberekende overhead: 16.241 uur x € 55,00		NEE	100%	893.255
Toerekenbare BTW (over externe kosten)		NEE	0%	0
Totaal baten				1.012.130
Totaal lasten				2.050.568
Toerekenbare BTW				
Kostendekkendheid				49,4%

Havengelden

Activiteiten	bedrag begroot 2021	Gemengde activiteit	Toerekening	Verhaalbare kosten/baten
<i>Kapitaallasten (5301)</i>				88.812
Kapitaallasten van eerdere investeringen		NEE	100%	88.812
<i>Onderhoud en het verlenen van rechten (5301)</i>				2.227.132
Salarissen en sociale lasten		NEE	100%	1.448.106
Externe onderhoudskosten		NEE	100%	499.526
Water, elektra en overige kosten		NEE	100%	279.500
<i>Meerjarig perspectief (5301)</i>				0
Onttrekking/toevoeging voorziening		NEE	100%	0
<i>Opbrengsten (5301)</i>				1.114.250
Opbrengsten doorvaart		NEE	100%	359.041
Overige opbrengsten		NEE	100%	755.209
<i>Toe te rekenen kosten</i>				1.390.730
Doorberekende overhead 22.286 uur x € 55,00		NEE	100%	1.390.730
Toerekenbare BTW		NEE	0%	0
Totaal saldo				3.706.674
Toerekenbare BTW				0
Totaal baten				1.114.250
Kostendekkendheid				-30%

Marktgeden

Markten	Uren	Uur-tarief	Gemengde activiteit	Toerekening	Toelichting	Verhaalbare kosten
Electra			Nee	100%	Materiële kosten	43.418
Doorbelaste lonen en inhuur			Nee	100%	Materiële kosten	270.216
Overige diensten			Nee	100%	Materiële kosten	152.207
software incl. kapitaallasten			Nee	100%	Materiële kosten	
Doorberekende overhead 3753 * € 55,00			Nee	100%	Uren x tarief	206.415
Totale lasten Markten						672.256
Totale baten Markten						441.710
Kostendekkendheid						66%

5.12 Overzicht risico's

Risico's met financieel gevolg: Programmabegroting (per 19-6-2020)

Programma 1: Maatschappelijke participatie

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	1309	Uitbreiding btw-sportvrijstelling en mogelijk niet toereikende SPUK	50%	2.100.000	Sport & recreatie	Financieel
Opmerking	wordt voor de gemeente door SRO uitgevoerd. Op dit moment ligt een aanvraag bij de Belastingdienst om een uitspraak te doen over de winst beoogendheid van SRO. Het al dan niet winst beoogend zijn van SRO is bepalend voor het BTW regime dat van toepassing is. Stel dat SRO door de Belastingdienst als niet winst beoogend wordt aangemerkt dan is daarmee de sportvrijstelling van toepassing, dit betekent dat SRO de BTW die aan hen in rekening wordt gebracht niet langer kan verrekenen. De btw wordt daarmee een kostenpost. Dit zal zich doorvertalen naar de exploitatie van Haarlem. Compensatie van het BTW-nadeel is mogelijk via de compensatieregeling speciale uitkering sport (SPUK) die met ingang van 2019 in het leven is geroepen voor gemeenten. Omdat er een onzekerheid zit in de BTW positie van SRO heeft Haarlem voor 2019 en 2020 een aanvraag gedaan om het eventuele BTW nadeel te compenseren indien blijkt dat SRO niet winst beoogend is. Tot op heden gaan Haarlem en SRO er van uit dat SRO een winst beoogende onderneming is en hebben we ook de btw in voorafrek gebracht. De in eerste instantie aangevraagde SPUK zal daarom voor 2019 niet verantwoord worden en het ontvangen bedrag zal teruggestort worden. Indien de sportvrijstelling wel van toepassing zou zijn, bedraagt het nadeel voor de gemeente Haarlem, op basis van de realisatie 2019, € 0,8 miljoen. Daarnaast wordt een begrote BTW-nadeel verwacht van ca. € 1,3 miljoen voor 2020. Indien de belastingdienst dit jaar een negatieve uitspraak geeft, komt daarmee het risico op een totaal van € 2,1 miljoen voor 2019 en 2020 bij elkaar. Voor 2021 is het begrote BTW-nadeel ca € 0,6 miljoen. Voor de jaren 2022 en 2023 bedraagt het geraamde nadeel respectievelijk € 0,5 miljoen en € 0,35 miljoen. De SPUK regeling kent echter een plafond per jaar. Op basis van het totaal door alle gemeenten aangevraagde bedrag voor 2019 kan daarom gesteld worden dat de compensatie van het btw-nadeel niet volledig dekkend is. In 2019 is een vergoeding van circa 80% toegekend aan de gemeente Haarlem. Op basis van deze vergoeding zou het nadeel voor Haarlem ca 18% bedragen van € 0,8 miljoen is ca € 150.000. Voor de jaren 2020 e.v. is dit nadeel nog niet in te schatten om dat het uitkeringspercentage afhankelijk is van de landelijke aanvraag. Een ander risico is het feit dat de looptijd van de SPUK 5 jaar is (2019 tot en met 2023). Daarna wordt het totaalbedrag van de SPUK via het gemeentefonds verdeeld. Ook dan is onduidelijk of de toevoeging aan het Gemeentefonds het nadeel volledig dekt. Uitkomst kan zijn dat er minder geld beschikbaar is voor sport of dat er meer middelen beschikbaar moeten komen om dezelfde faciliteiten te realiseren. De gemeente gaat er voorlopig vanuit dat SRO winst beoogend is. In samenspraak met anderen, SRO en accountant, is besloten om in 2019 geen gebruik te maken van de SPUK. Het maximale risico dat hiermee gemoeid is bedraagt € 0,8 miljoen, ervanuit gaande dat er geen mogelijkheid is om met terugwerkende kracht alsnog gebruik te maken van de SPUK 2019 (Herziening SiSa verantwoording 2019 en/of outputting SPUK). Het minimale risico bedraagt ca € 150.000 als er nog wel een mogelijkheid is om gebruik te maken van de SPUK-2019. Voor 2020 t/m 2023 zal afhankelijk van de uitspraak van de belastingdienst over het al dan niet winst beoogend zijn van SRO een SPUK aanvraag worden ingediend, gelijk aan de werkwijze voor 2019.					
Maatregel	Met de Belastingdienst wordt onderzocht en afgestemd of SRO na de verruiming van de btw-sportvrijstelling als winst beoogend kan worden aangemerkt. Alleen dan blijft de btw aftrekbaar. Uitsluitel hierover wordt in het tweede kwartaal van 2020 verwacht. Dit is niet tijdig genoeg om het nadeel dat hierdoor ontstaat te compenseren via de SPUK. Verantwoording van de SPUK 2019 vindt namelijk plaats via de (gecontroleerde) jaarrekening 2019, deze wordt al eerder vastgesteld door de Raad. Haarlem is daarom een uitgebreide lobby gestart om dit probleem landelijk zo veel mogelijk op de kaart te zetten, om te voorkomen dat geen aanspraak meer gedaan kan worden op de SPUK 2019. De raad is naar aanleiding van het collegebesluit nr. 2019/434939 dd 28-5-2019 geïnformeerd over de stand van zaken met betrekking tot de aanvraag van de SPUK 2019. In 2020 heeft de gemeente Haarlem ook weer een aanvraag gedaan voor de SPUK 2020 en de raad geïnformeerd over het collegebesluit. Als achteraf blijkt dat SRO als niet winst beoogend wordt aangemerkt, moet een verzoek ingediend worden bij het ministerie om voor 2019 en 2020 alsnog gebruik te kunnen maken van de SPUK. Het is onzeker of dit verzoek gehonoreerd zal worden en of er dan nog middelen beschikbaar zijn in de SPUK.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1363	Taakstelling in begroting 2020 van Werkpas Holding B.V.	50%	250.000	Financiën	Financieel
Opmerking	In de begroting 2020 van Werkpas Holding B.V. is een taakstelling opgenomen van € 275.000 inzake de frictiekosten als gevolg van de sluiting van de scheepswerf Chinook per 1 januari 2020. Het risico bestaat dat deze taakstelling in 2020 niet of niet volledig wordt gerealiseerd. In dat geval komen de (niet-afgedekte) frictiekosten voor rekening van de aandeelhouders i.c. de gemeenten Haarlem en Zandvoort. Het maximale risico voor Haarlem bedraagt € 250.000.					
Maatregel	De taakstelling in de begroting 2020 van Werkpas Holding B.V. opgenomen. Specifieke maatregelen zijn op dit moment nog in onderzoek. Het verloop van de taakstelling wordt gemonitord.					

Programma 2: Ondersteuning en zorg

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1215	Open einde regeling WMO: jaarlijks toegekende WMO-budget is ontoereikend om de kosten van de voorzieningen en de uitvoeringskosten te financieren.	75%	2.200.000	WMO	Financieel
Opmerking	Bij de WMO is sprake van een open-einde regeling. Uit onderzoek blijkt dat er voor de komende jaren een toename wordt verwacht van het aantal meldingen Wet Maatschappelijke ondersteuning ("WMO"). De kans dat het risico zich voordoet is zeer groot. De verhoging heeft twee oorzaken: 1) als gevolg van externe ontwikkelingen zoals onder andere vergrijzing, extramuralisering, langer zelfstandig thuiswonen en met name de invoering van het abonnementsstarief is er sprake van een toename aan ondersteuningsvragen 2) onze dienstverlening is beter te vinden. Op basis van een scenario-analyse is gebleken dat de kosten voor WMO in 2020 ca. € 660 duizend hoger zullen liggen op basis van een groei in aantal cliënten (bron: CBS), welke de basis vormt voor de begroting 2020 (na verwerking mutaties vanuit de Kaderbrief) omdat Corona mogelijk tot een vertraagde groei zal leiden. Dit zou ca. € 2,1 miljoen zijn o.b.v. een groei in aantal cliënten geschat op basis van de historische groei over 2018 en 2019, hetgeen rekening mee gehouden werd voor de Corona-crisis. Dit impliceert dus een risico van ca. € 1,5 miljoen als er een inhaalslag zal plaatsvinden in de maanden dat de Corona maatregelen versoepeld worden. Beide scenario's gaan ervan uit dat de gemiddelde kosten per client slechts stijgen met de contractuele indexatie op de tarieven. Daarnaast is een taakstelling opgenomen van € 220 duizend in de begroting voor 2020, € 690 duizend in 2021 en € 3,7 miljoen vanaf 2021. Er bestaat een wettelijke verplichting tot het leveren van zorg. Hierdoor is sprake van een open einde regeling. Het is daarmee dus onzeker of deze taakstelling te realiseren is. De risico's zijn bepaald als: - Hogere groei in het aantal cliënten (bijvoorbeeld als gevolg van een post-Corona inhaalslag) en/of gemiddelde kosten per client die hoger liggen dan de contractuele indexatie. Dit risico wordt ingeschat op ca. € 1,5 miljoen vanaf 2020. Vanaf 2022 wordt verondersteld dat volume-groei volgens demografische ontwikkelingen vergoed zullen worden vanuit het rijk middels een stijging in de algemene uitkering. Indien dit niet door het rijk gecompenseerd wordt, zal het risico vanaf 2022 met ca. € 1,9M hoger liggen, oplopend naar € 3,3 miljoen vanaf 2024. - De taakstelling van € 220 duizend wordt niet of slechts deels gerealiseerd. - In 2021 zullen de tarieven conform de algemene CAO-ontwikkelingen met 4% stijgen. De verwachting is dat dit slechts deels gecompenseerd zal worden door de loon- en prijscompensatie van het rijk. Op het totale inkoopvolume WMO leidt elke 1% lagere loon- en prijscompensatie tot ca. € 345.000 structureel nadeel vanaf 2021. Op basis van de laatste informatie t.a.v. de gemeentelijke indexatie van 2.4% is het verschil 1.6% / € 550.000 vanaf 2021. - Als gevolg van de Coronacrisis vindt de financiering van de omzet van de WMO zorgaanbieders onverminderd plaats, zoals die contractueel overeengekomen was dan wel een zo goed mogelijke inschatting daarvan. Dit houdt in dat er ook doorbetaling plaatsvindt voor niet-geleverde zorg, waardoor een rechtmatigheidsprobleem ontstaat. Een verdere uitwerking om dit probleem op te lossen moet nog volgen.					
Maatregel	Periodiek monitoren en signaleren van de ontwikkeling van de uitgaven. Inzet om ondersteuning toe te leiden naar de sociale basis en in gesprek gaan met de aanbieders over inzet zorg vanuit andere wettelijke kaders. Daarom is gestart met een analyse op beleid, sturing en beheersing naar de structurele oorzaken voor het ontstaan van het tekort. Deze analyse moet leiden tot verbetervoorstellen die structureel bijdragen aan een betere financiële balans in het sociaal domein. Deze maatregelen zullen hooguit bijdragen aan een beperking van de oplopende kosten.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1356	Jeugdzorg: Open einde karakter ten aanzien van de financiering jeugdzorg	75%	3.600.000	Jeugdzorg	Financieel
Opmerking	Ten aanzien van jeugdzorg is sprake van een open-einde-regeling. Daarnaast kan er beperkt gestuurd worden op de toegang, omdat deze deels wettelijk is belegd bij huisarts of rechtelijke macht. Omdat er sprake is van budgetfinanciering, zal pas na het einde van het jaar blijken of budget en feitelijke realisatie met elkaar in de pas lopen. Bij de jeugdzorg worden meer inwoners bereikt: die toename van cliënten in zorg, leidt bij onvoldoende financiële compensatie door het Rijk, tot tekorten. Landelijk is er sprake van dezelfde ontwikkeling. Op basis van een scenario-analyse is gebleken dat de kosten voor Jeugdhulp in 2020 ca. € 300 duizend hoger zullen liggen op basis van een groei in aantal cliënten van 1% (bron: CBS), welke de basis vormt voor de begroting 2020 (na verwerking mutaties vanuit de Kaderbrief) omdat Corona mogelijk tot een vertraagde groei zal leiden. Dit zou ca. € 1,8 miljoen zijn o.b.v. een groei in aantal cliënten van ca. 6% (bron: historische groei '18/'19), hetgeen rekening mee gehouden werd voor de Corona-crisis. Dit impliceert dus een risico van ca. € 1,5 miljoen als er een inhaalslag zal plaatsvinden in de maanden dat de Corona maatregelen versoepeld worden. Beide scenario's gaan ervan uit dat de gemiddelde kosten per client slechts stijgen met de contractuele indexatie op de tarieven, maar recente trends geven aan dat de duur van jeugdzorgtrajecten steeds langer worden, wat dus mogelijk hogere kosten tot gevolg zal hebben. Daarnaast is een taakstelling opgenomen van € 1,6 miljoen in de begroting voor 2020 en € 3,0-3,2 miljoen vanaf 2021. Er bestaat een wettelijke verplichting tot het leveren van zorg. Hierdoor is sprake van een open einde regeling. Het is daarmee dus onzeker of deze taakstelling te realiseren is. De risico's zijn bepaald als: - Hogere groei in het aantal cliënten (bijvoorbeeld als gevolg van een post-Corona inhaalslag) en/of gemiddelde kosten per client die hoger liggen dan de contractuele indexatie. Dit risico wordt ingeschat als € 1,5-2,0 miljoen vanaf 2020. Vanaf 2022 wordt verondersteld dat volumegroei volgens demografische ontwikkelingen vergoed zullen worden vanuit het rijk middels een stijging in de algemene uitkering. Indien dit niet door het rijk gecompenseerd wordt, zal het risico vanaf 2022 met ca. € 450K hoger liggen, oplopend naar € 1,3 miljoen vanaf 2024. - De taakstelling van € 1,6 miljoen in 2020 en € 3,0-3,2 miljoen vanaf 2021 wordt niet of slechts deels gerealiseerd. - Er loopt momenteel een bezwaar vanuit het CJG. Het CJG heeft een 4% indexatie nodig om de stijging in personeelslasten (conform CAO) op te vangen, terwijl er slechts 2% indexatie binnen de gemeentelijke begroting beschikbaar is. Indien in het voordeel van het CJG wordt besloten zullen de kosten voor 2020 € 200 duizend hoger uitvallen. - Als gevolg van de Coronacrisis vindt de financiering van de omzet van de Jeugd zorgaanbieders onverminderd plaats, zoals die contractueel overeengekomen was dan wel een zo goed mogelijke inschatting daarvan. Dit houdt in dat er ook doorbetaling plaatsvindt voor niet-geleverde zorg, waardoor een rechtmatigheidsprobleem ontstaat. Een uitwerking om dit probleem op te lossen moet nog volgen. - In 2021 zullen de tarieven conform de algemene CAO-stijgingen personeel met 4% stijgen. De verwachting is dat dit slechts deels gecompenseerd zal worden door de loon- en prijscompensatie van het rijk. Op het totale inkoopvolume WMO leidt elke 1% lagere loon- en prijscompensatie tot ca. € 330.000 structureel nadeel vanaf 2021. Op basis van de laatste informatie t.a.v. de gemeentelijke indexatie van 2.4% is het verschil 1.6% / € 525.000 vanaf 2021.					
Maatregel	Versterken van het actueel beschikbaar stellen van de juiste stuurinformatie. Versterken van de programmering op de verschillende vormen van jeugdhulp op het gebied van aantallen, zorgduur en intensiteit. Een model van shared savings, waarbij aanbieders die het goed doen ook beloond worden voor hun inspanning, wordt onderzocht. Verlaging van de kosten voor buitencontractueel maatwerk wordt in afstemming met het CJG en de Gecertificeerde instellingen ingezet door beter inzicht in verbruik en onderliggende oorzaken. Door de zorg rondom de kinderen met een intensieve zorgvraag beter te organiseren kan de effectiviteit worden vergroot en potentieel kosten worden bespaard. Door meer passende woonvoorzieningen voor jongeren tussen 16-27 kan er een betere doorstroming plaatsvinden waardoor jongeren minder lang in zorg blijven. Door het instellen van budgetplafonds binnen de huidige contracten wordt een prikkel tot kostenbewustzijn neergelegd bij de aanbieder, welke tot een kostenverlaging zou kunnen leiden, maar het risico op wachtlijsten vergroot.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1127	Opvang, wonen en herstel: Budgetten Maatschappelijke opvang en Beschermd wonen niet toereikend.	50%	1.000.000	Zorg & Welzijn	Financieel
Opmerking	Onder opvang, wonen en herstel vallen zowel Beschermd wonen ("BW") als de Maatschappelijke opvang ("MO") (dak- en thuislozenopvang). De dak- en thuislozen problematiek is sterk toegenomen. De verwachting is dat door de uitbraak van Corona dit probleem groter wordt en de aantallen zullen toenemen. Dit brengt ook politiek en imago risico's met zich mee. Bij de MO was er de afgelopen jaren sprake van een tekort. Dit tekort is in 2019 sterk toegenomen door meer instroom, verzwarende van doelgroep, beperkte uitstroom mogelijkheden in verband tekort aan goedkope sociale huurwoningen en wachtlijsten voor instellingen. Met betrekking tot BW is er, net als in voorgaande jaren, sprake van een overschot. Tegelijkertijd is er ook sprake van een wachtlijst voor BW, dat wordt veroorzaakt door een tekort aan beschermd of beschut wonen plekken en sociale huurwoningen. De actuele situatie op de woningmarkt is hier debet aan. Het tekort bij de MO kon in 2019 nog gedekt worden uit het overschot bij beschermd wonen. In 2020 wordt een zelfde beeld, mogelijk nog een grotere druk op de MO verwacht. We zetten ook in 2020 in op uitbreiding van de (BW-)voorzieningen. Indien uitbreiding van de (BW-)voorzieningen kan worden gerealiseerd heeft dit als consequentie dat het budget voor BW geen dan wel onvoldoende ruimte kan bieden voor dekking van de meerkosten op MO. Voor zowel Beschermd wonen als Maatschappelijke opvang zijn per 1 juli 2018 nieuwe contracten afgesloten. Deze contracten kennen een nieuw bekostigingsmodel. Bij BW zien we dat er meer mensen beschut dan wel zelfstandig gaan wonen en meer zelfstandigheid krijgen. Bij MO wordt het beoogde effect van zo kort mogelijk in de opvang en daar wonen waar de kans op herstel het grootst is, niet gerealiseerd door de grote toestroom, complexiteit van de doelgroep en beperkte uitstroom. In 2020-2022 zal er in alle waarschijnlijkheid sprake zijn van een nieuwe financiële situatie. Hier spelen vier ontwikkelingen op rijksniveau: 1) Doordecentralisatie van budgetten MO en BW naar de regiogemeenten, waarbij Haarlem niet langer centrumgemeente is voor deze taken (deze maatregel is van 2021 uitgesteld naar 2022). 2) Invoering van een nieuw objectief verdeelmodel BW en MO vanaf 2022 (idem). 3) Overgang van een deel van de beschermd wonen cliënten, en daarmee budget, naar de Wet Langdurige Zorg. In 2020 vinden alle voorbereidingen voor de overgang van de cliënten per 01-01-2021 plaats. De financiële gevolgen van het WLZ traject worden ingeschat op ca. € 1,5 miljoen- € 2,0 miljoen vanaf 2021, maar deze worden pas in 2021 helder. 4) Het rijk heeft in de meicirculaire aangekondigd over 2020 en 2021 eenmalig € 5,6 miljoen ter beschikking te stellen voor het terugdringen van dak- en thuisloosheid. Hierdoor wordt het risico op het overschrijden van het totale budget voor BW en MO samen voor 2020 beperkt.					
Maatregel	Monitoren en sturen op nieuwe contracten. -Monitoren en sturen op de instroom en uitstroom. -Monitoring en sturen op in gebruik name van zorglocaties, starten van nieuwe initiatieven door aanbieders en het realiseren van beschikbare sociale huurwoningen. Nadelig resultaat wordt voor zover het budget het toelaat ten laste gebracht van de regionale reserve Opvang, Wonen en Herstel (beschermd wonen, maatschappelijke opvang en vrouwenopvang).					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1367	Het niet realiseren van continuïteit in levering van hulpmiddelen door het faillissement van het hulpmiddelencentrum (HMC).	50%	250.000	WMO	Financieel
Opmerking	Als gevolg van het faillissement van de leverancier van de WMO hulpmiddelen, het Hulpmiddelencentrum (HMC), is de dienstverlening ernstig onder druk komen te staan en onze inwoners moeten hierdoor te lang wachten op levering of reparatie van een WMO-hulpmiddel. Op dit moment wordt onderzocht of een andere partij het bestaande contract kan overnemen tegen dezelfde voorwaarden. Er wordt op korte termijn duidelijkheid verwacht hierover. Mogelijk brengt dit nog wel frictiekosten met zich mee. Indien het contract niet overgenomen kan worden, zal er een nieuwe aanbesteding gedaan moeten worden. Het is op dit moment nog moeilijk in te schatten wat hiervan de financiële gevolgen zijn. Het mogelijke verlies op de hulpmiddelen die de gemeente vanuit het contract zelf heeft aangekocht is ca. 40% van ca. € 110.000. Een tariefverhoging van 10% in een mogelijke nieuwe aanbesteding zou een financiële impact hebben van ca. € 200.000.					
Maatregel	Er is een crisisteam gevormd om te kijken naar alternatieven in het geval er geen tijdige oplossing is voor onze inwoners. Er wordt door de afdeling MO een overzicht bijgehouden van de openstaande opdrachten, klachten en schrijnende situaties. Waar nodig worden hiervoor alternatieven gezocht. De curator heeft een partij gevonden die de bestaande contracten wil overnemen en op de achtergrond worden voorbereidingen getroffen voor een eventuele nieuwe aanbesteding.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1401	Meerkosten zorgaanbieders, gemeentelijke uitvoering en/of lagere eigen bijdrage door Corona indien het rijk deze niet (volledig) vergoed	25%	160.000	WMO	Financieel
Opmerking	Als gevolg van de Corona maatregelen is de VNG richtlijn dat de meerkosten die gemaakt worden door zorgaanbieders door de gemeente vergoed moeten worden. Daarnaast is afgesproken dat WMO cliënten geen eigen bijdrage hoeven te betalen over de maanden april en mei. Het rijk stelt hier compensatie richting gemeentes tegenover, maar het is de vraag of deze kosten en gemiste eigen bijdrages volledig vergoed zullen worden. Het risico op niet volledige vergoeding door het rijk voor de meerkosten is moeilijk in te schatten omdat aanbieders de meerkosten nog niet inzichtelijk hebben. Vooral nog is de aanname dat meerkosten volledig vergoed worden. Het risico op de gemiste eigen bijdrage wordt op maximaal € 160.000 geschat. Daarnaast heeft de facturatie vanwege omzetting van zorgaanbieders voor de maanden waarin de Corona-maatregelen gelden extra uitvoeringskosten tot gevolg. Het rijk zal hiervoor in gesprek gaan met gemeentes over eventuele compensatie hiervoor maar ook hier is de hoogte van de compensatie onzeker. Voorlopig is de inschatting dat dit binnen de huidige bezetting opgevangen kan worden.					
Maatregel	Actief communiceren van deze kosten richting VNG en VWS om de rijkscompensatie voor deze kosten veilig te stellen.					

Programma 3: Werk en inkomen

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R96	Indien het aantal bijstandsgerechtigden oploopt draagt de gemeente het risico op een overschrijding van de BUIG tot op het punt dat aan de voorwaarden van de vangnetuitkering wordt voldaan.	50%	4.130.000	Sociale uitkeringen	Financieel
Opmerking	Dit risico heeft betrekking op het budget dat het Rijk beschikbaar stelt voor het betalen van de uitkeringen in het kader van de Participatiewet (de bijstandsuitkeringen). Deze middelen worden separaat aan de gemeente toegekend via de BUIG (Bundelende uitkeringen inkomensvoorziening aan gemeenten). Het financiële gevolg is afgeleid van de huidige uitgaven aan uitkeringen. Een vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote(re) tekorten op het budget als bedoeld in artikel 69 van de Participatiewet. Om over 2020 in aanmerking te komen voor de vangnetuitkering moet worden voldaan aan de volgende financiële en procedurele voorwaarden: a. over 2020 moet sprake zijn van een tekort dat meer bedraagt dan 7,5% van de definitief over dat jaar toegekende gebundelde uitkering b. over 2018, 2019 en 2020 moet sprake zijn van een gecumuleerd tekort dat meer bedraagt dan 7,5%, berekend over alleen de definitief over 2020 toegekende gebundelde uitkering Totdat aan deze voorwaarden voldaan is, is een eventueel tekort voor eigen rekening. De kans op voordoen van dit risico wordt door de coronacrisis verhoogd van 10% naar 50%. Twee factoren hebben invloed op de kans op voordoen van het risico: 1. Het is onduidelijk hoe het bestand van uitkeringsgerechtigden zich het komende jaar zal ontwikkelen, maar de verwachting is dat het zal stijgen. Door de coronacrisis zien we al een toename van het aantal ww uitkeringen. Indien het economisch beeld niet verbeterd komt een gedeelte van deze groep in de bijstand terecht. Daarnaast is er als gevolg van de coronacrisis minder uitstroom uit het bestand gerealiseerd. Werkgevers en re-integratie bureaus waren immers een tijd lang gesloten. 2. De hoogte van de rijksbijdrage is nog erg onzeker. Het huidige macrobudget rekent nog met de economische situatie van vóór de coronacrisis. Het definitieve BUIG budget zal eind september vastgesteld worden op basis van de dan bekende conjuncturele situatie.					
Maatregel	Vanaf 2019 zal dit risico volledig gedekt worden uit de algemene reserve, Geïmplementeerd - De uitkeringen in het kader van de participatiewet betreft een openende regeling. Als beheersmaatregel wordt monitoring op overschrijding ingezet. Bijsturing is gezien het open eind karakter van de bijstand problematisch. Daar waar mogelijk worden maatregelen om de instroom te beperken voorgesteld en tevens extra maatregelen genomen om de uitstroom te stimuleren.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1209	Toename van het aantal burgers dat een beroep doet op de open einde regelingen Minima/Bijzondere bijstand	75%	500.000	Sociale uitkeringen	Financieel
Opmerking	Als gevolg van open einde regelingen voor bijvoorbeeld minimabeleid en bijzondere bijstand, loopt de gemeente een financieel risico omdat de vraag van tevoren niet precies is in te schatten. Door de gevolgen van de coronacrisis is de verwachting dat de doelgroep voor de minimaregelingen zal toenemen. Dit zal ook resulteren in een groei in de HaarlemPas-houders. Het risico blijft daarom bestaan maar de impact wordt verhoogd door de volgende oorzaken: 1 Door de coronacrisis volgt mogelijk een economische recessie waardoor de doelgroep naar verwachting groter wordt. 2 De verwachting is dat deze stijging van de doelgroep bestaat uit een groep burgers die zijn weg beter vindt binnen de overheid. 3 Door specifieke communicatie in coronatijd wordt verwacht dat de doelgroep beter bereikt wordt. 4 De inkomensgrens is in 2019 verhoogd naar 120%. Het realiseren van bereik van deze nieuwe doelgroep vindt gefaseerd plaats. 5 De kosten beschermingsbewind zien wij stabiliseren. De begroting gaat uit van dalende kosten. Dit zien wij tot op heden nog niet terug in het gebruik van deze regeling.					
Maatregel	Spreek van alle klanten in beschermingsbewind in overleg met externe bewindvoerders om te bezien of deze klanten kunnen bewegen naar budgetondersteuning op maat. Vereist wel rechtelijke tussenkomst., Geïmplementeerd - Afzien van bestuurlijke ambitie om inkomensgrens te verhogen naar 130%, Geïmplementeerd - De inkomensgrens voor volledige toekenning van de kosten beschermingsbewind is verlaagd naar 100%. Daarboven geldt een eigen bijdrage, Geïmplementeerd - Budget ondersteuning op Maat (BooM) is een structureel onderdeel van schuldienstverlening geworden., Geïmplementeerd - De verstrekkingen in het kader van de minima en de gemeentelijke regelingen betreffen open einde regelingen, als beheersmaatregel wordt monitoring ingezet. Als overschrijdingen voorzien worden, zullen beleidsaanpassingen nodig zijn, hetgeen een doorlooptermijn kent die snelle bijsturing bemoeilijkt.					

Programma 4: Duurzame stedelijke vernieuwing

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1353	Geaggregeerd risico Ontwikkeling van woningbouw programma's, plannen en projecten (zowel ontwikkelprojecten als projecten in de openbare ruimte) vertragen	50%	2.000.000	Uitvoering	Financieel
Opmerking	Door verschillende financiële redenen, zoals bijv. stijgende rentelasten en dalende grondprijzen kan vertraging ontstaan bij ontwikkeling van programma's, plannen en projecten					
Maatregel	Aanhouden marges in tijd en financieel (onvoorzien)					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1348	De grondopbrengst valt lager uit door onrendabele top van het parkeren	40%	1.750.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	Betreft Haarlemmer Stroom (Dekking uit Grex Minckelersweg e.o.) Er zijn nog twee kavels door de gemeente uit te geven. De parkeerbehoefte van deze kavels is nog onbekend. De parkeeroplossing kan onrendabel zijn en daarmee een drukkend effect hebben op de verkoopwaarde van de kavels. Een eventueel onrendabele parkeerbehoefte van Lingotto, is niet voor de rekening van de gemeente (en dus ook geen risico voor de gemeente).					
Maatregel	Parkeerregime starten in directe omgeving. Verbeterd onrendabele top gebouwd parkeren					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1284	Saneringskosten als gevolg van verontreinigingen op het Haarlemmer Stroom terrein	35%	1.400.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	In geval er bij de herontwikkeling verontreinigingen worden aangetroffen die conform de afspraken voor rekening van de gemeente gesaneerd dienen te worden, dan kost dit de gemeente geld.					
Maatregel	In gesprek blijven met de beoogde nieuwe ontwikkelaar om te sturen op zo min mogelijk roering van de grond.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1124	(Nogmaals uitstel van) Invoering Omgevingswet naar verwachting 1-1-2022	60%	1.000.000	Ruimtelijke ordening	Financieel
Opmerking	Het voorbereiden van de komst van de Omgevingswet is complex en intensief. De onderstaande risico's worden herkend: • De invoering van de wet brengt hoge kosten met zich mee. De kosten van de implementatie (transitie en materieel) komen voor rekening van de gemeente, waaronder de kosten van een omvangrijke digitaliseringsopgave. • Er is onvoldoende of niet tijdig beschikbare ambtelijke capaciteit voor het implementatietraject waardoor we per 2022 onze wettelijke taken niet goed kunnen uitvoeren of de kwaliteit van op te leveren producten niet voldoende is. - Het ontwikkelen van benodigde applicaties door externe leveranciers kost meer tijd dan gedacht waardoor de tijd aanbesteding, implementatie en testen door de gemeente korter wordt. • Er is onvoldoende bestuurlijke daadkracht (keuzes maken), inzet (voor afstemming intern en contacten met de stad) en/of draagvlak (om tot bepalende bestuurlijke keuzes te komen). • De gemeente is m.b.t. de informatievoorziening afhankelijk van de kwaliteit van de gegevens die onder andere door de ketenpartners beschikbaar worden gesteld. • De financiële impact op termijn is naar verwachting groot. Zo vervalt, afhankelijk van de keuzes die de gemeenteraad maakt bij het Omgevingsplan, mogelijk een deel van de legesinkomsten en worden op rijksniveau al besparingen ingeboekt. • De invoeringsdatum is verschoven naar 1 januari 2022. Deze extra tijd komt een zorgvuldige voorbereiding ten goede en geeft ons meer tijd de organisatie voor te bereiden op de nieuwe wet.					
Maatregel	In de programmabegroting is een eerste inzicht gegeven in de kosten voor implementatie. Op landelijk niveau wordt al enige tijd gewerkt aan een effecten model, dat bij de keuzes die gemaakt worden in Omgevingsvisie en vooral Omgevingsplan, kan worden ingezet. Dit model moet helpen om ook de financiële effecten van de omgevingswet inzichtelijk te krijgen. De gemeente Haarlem draait inmiddels mee in de pilot van de VNG om te werken met dit effectenmodel. De keuzes die gemaakt gaan worden bij het vaststellen van het Omgevingsplan bepalen voor een groot deel de toekomstige financiële effecten. Vaststelling van het Omgevingsplan staat gepland voor 2023.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1352	Geaggregeerd risico: Woningbouw en andere projecten zorgen voor extra onverwachte kosten	25%	1.000.000	Planning	Financieel
Opmerking	Bij ontwikkelplannen en -projecten kan een burger of ondernemer hinder ondervinden van dit plannen en planschade of nadeelcompensatie claimen. Dit wil niet zeggen dat de claim ook wordt toegekend. Bij het opstellen van ontwikkelvisies, ontwikkelplannen en -projecten kan de inbreng uit de stad de plannen en uitvoering inhoudelijk verrijken, maar ook tot hogere kosten leiden (als gevolg van bijvoorbeeld vertraging of extra wensen)					
Maatregel	Bij hogere kosten a.g.v. participatie en inspraak en bij schaarste op de arbeidsmarkt en materialen: aanhouden marges in tijd en financieel (onvoorzien)					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R84	Garantstelling van een lening van oorspronkelijk € 1,3 miljoen aangegaan aan de culturele instelling Hart.	25%	520.000	Cultuur	Financieel
Opmerking	De Culturele instelling Hart is ten behoeve van het nieuwe organisatie-model een lening van oorspronkelijk € 1,3 aangegaan. Hiervoor staat de gemeente garant. De garantstelling vormt een zeker risico. De lening wordt in 10 termijnen van € 130.000 afgelost. De stand van deze lening bedraagt per ultimo 2019 € 650.000.					
Maatregel	Conform de nota verbonden partijen en de subsidieverordening (het stellen van randvoorwaarden en monitoring door middel van gesprekken en toetsing p&c-documenten) wordt dit risico beheerst. Vanwege de lening met garantstelling van de gemeente staat Hart sinds 2014 onder verhoogd toezicht, ook nu de risicoclassificatie van Hart onder de norm van 25 uitkomt. Het jaar 2019 wordt afgesloten met een positief resultaat van circa € 266.000. (2018: € 231.000 positief). Als gevolg van personeelsverloop zijn de loonkosten eenmalig iets lager. Ook vertonen de inkomsten uit verhuur en horeca nog steeds een stijgende lijn. Het negatieve eigen vermogen wordt ten gevolge van het positieve resultaat over 2019 verminderd tot circa € 0,58 miljoen. Hart voldoet aan haar verplichtingen met betrekking tot aflossing van de door Haarlem gegarandeerde lening. Alhoewel de financiële positie van Hart kwetsbaar blijft, kan het risico op 25% worden gehandhaafd.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1354	Burger en/of ondernemer starten een beroepsprocedure op woningbouw programma en andere projecten	20%	500.000	Algemeen juridisch	Juridisch/aansprakelijke id
Opmerking	Als burger(s) en/of ondernemer(s) het niet eens zijn met de ontwikkelplannen van de gemeente kunnen zij beroepsprocedures opstarten n.a.v. te realiseren woningbouwprogramma's en andere projecten en zal het risico niet alleen financieel-juridische gevolgen hebben, maar kan dit ook zorgen voor vertraging van ontwikkelprogramma's en -projecten met negatieve pers en imago schade tot gevolg.					
Maatregel	Juridisch risico aanvaarden, geen beheersmaatregel.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1288	Onzekerheid over uitgifte van kavel	20%	420.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	Betreft GREX Ripperda Indien de kavel niet verkocht wordt, dan heeft dit impact op het resultaat van de grondexploitatie					
Maatregel	De kavel op een gedegen wijze op de markt zetten of eventueel genoeg nemen met lagere opbrengsten.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1369	Lagere opbrengst uit grondverkoop project Tempeliersstraat	90%	400.000	WRO procedures	Financieel
Opmerking	Betreft Tempeliersstraat Er is verschil van inzicht over de financiële afwikkeling van de verkoop. Dit heeft mogelijk tot gevolg dat de opbrengst uit de grondverkoop (mogelijk) lager uitvalt dan bestuurlijk is gecommuniceerd. Impact van 200K naar 400K wegens ophogen betwiste posten.					
Maatregel	Onderhandelen					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1346	Verbreding van Oorkondelaan en het noodzakelijk moeten verleggen van 50kv kabels blijkt een te dure oplossing.	50%	160.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	Betreft GREX Slachthuissterrein (dekking uit GREX reserve) Extra kosten voor het aanleggen van een zwaarverkeersbrug wordt voorlopig geraamd op €160k euro Deel van de dekking (€410k-€160k-€250k) als risico opgenomen, onder het voorbehoud dat er überhaupt een autobrug komt.					
Maatregel	Aanleggen van een zwaarverkeersbrug, en mogelijk combineren met de langzaamverkeersbrug die de ontwikkelaar wil aanleggen. Het hiervoor gereserveerde budget kan dan gebruikt worden voor een gecombineerde brug. Wenselijkheid van een gecombineerde brug moet uitgezocht worden					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1383	Aziëweg: Ontwikkelaar wil voorwaarden/uitgangspunten Tender wijzigen.	50%	450.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	Betreft: grondexploitatie Aziëweg Grond is verkocht via Tender t.b.v 2 appartement torens met koopwoningen en voorwaarde afname grond na afgifte omgevingsvergunning. Ontwikkelaar neemt grond niet af voordat de gemeente instemt met wijzigingen: 1) een appartement toren verkopen aan belegger t.b.v woningen vrije sector huur, 2) grond pas afnemen nadat 70% van koopwoningen verkocht is. Deze wijzigingen passen niet binnen de contractvoorwaarden .					
Maatregel	Ontwikkelaar is in gebreke gesteld. Zo nodig zal via rechtelijke tussenkomst naleving worden geëist.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1273	Marktpartij verzilverd optie niet.	40%	100.000	Grondexploitatie	Financieel
Opmerking	Betreft Slachthuissterrein. De impact van twee jaar vertraging a.g.v. niet uitoefenen optie is 2 jaar extra rentelasten, er komen namelijk geen grondopbrengsten binnen (alleen de optievergoeding, maar deze is onvoldoende om de boekwaarde te compenseren).					
Maatregel	Geen beheersmaatregel mogelijk					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1382	Grex Scheepmakerskwartier fase 2: Verkoop drijfriemenfabriek kan mogelijk niet doorgaan.	40%	315.000	Planning	Financieel
Opmerking	Betreft Grex Scheepmakerskwartier fase 2 De Drijfriemenfabriek mag 1-op-1 aan de huidige gebruiker verkocht worden. Dit binnen vastgestelde kaders. Koper kan marktconforme koopprijs mogelijk niet betalen. Als verkoop niet lukt, zullen andere scenario's onderzocht worden. Dat kost tijd en ambtelijke (voorbereidings)kosten en vooral beheerskosten.					
Maatregel	Mogelijk kan er gebruik gemaakt worden van eerder uitgevoerde studie/getroffen voorbereiding voor een openbare verkoop. Dit scheelt voorbereidingskosten en tijd, waardoor de financiële impact beperkt blijft.					

Programma 5: Beheer en onderhoud

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1111	Achterstallig onderhoud vastgoed wordt komende jaren niet ingelopen door achterblijvende verkoopopbrengsten.	5%	2.600.000	Vastgoed	Financieel
Opmerking	Halvenwege 2020 is geraamd dat een verkoopopbrengst van 6,2 miljoen euro boven boekwaarde benodigd is om het achterstallig onderhoud 12,5 miljoen in te lopen. Gezien de huidige marktomstandigheden is er voor de komende jaren nog een gering risico dat de gewenste opbrengst niet zal worden behaald. Met de gerealiseerde verkopen in het eerste halfjaar van 2020 (3 miljoen netto) wordt al een groot gedeelte van het benodigde budget opgehaald. Bij de bepaling van het maximale financiële gevolg bij dit risico is uitgegaan van een realisatie van 50% van de verwachte verkopen in het tweede half jaar van 2020. Oorzaken kunnen vertragingen in het verkoopproces zijn of de gewenste sturing op herontwikkelingen en daarmee gepaard gaande bestemmingswijzigingen die waarde drukkend werken. Het inlopen van het achterstallig onderhoud is in 2020 gestart met het opnemen van gespecificeerd achterstallig onderhoud in het werkplan 2020.					
Maatregel	In de situatie dat de Reserve Vastgoed onvoldoende middelen bevat om het achterstallig onderhoud in te lopen zal er worden getemporeerd bij het inlopen van het achterstallig onderhoud.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1394	Opmars eikenblad processierups	30%	40.000	ruimte	Financieel
Opmerking	De eikenblad processie rups is schadelijk voor de volksgezondheid. Wanneer je in contact komt met de haartjes van de rups word je er ziek van en krijg je brandwonden. In de buurt van mensen moeten de nesten dan ook verwijderd worden. De vlinder heeft echter weinig natuurlijke vijanden zodat de opmars ook groot is. Er worden maatregelen genomen om de nesten weg te zuigen. Daarnaast wordt de milieuvriendelijke maatregel toegepast door nestkastjes koolmezen op te hangen die de rupsen eten. Het is echter niet zeker of dit voldoende is om ook de kosten te verminderen.					
Maatregel	nesten weg zuigen en een milieuvriendelijke maatregel door nestkastjes koolmezen op te hangen die de rupsen eten					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1370	Stack: aansluiting riool niet conform gemeentelijke norm	90%	120.000	Ruimtelijk beleid/planologie	Juridisch/Aansprakelijkhe id
Opmerking	Betreft rioolstelsel beheer en onderhoud. De gevolgen van een juridische uitspraak kan aanleiding zijn tot het maken van andere, maar duurdere afspraken met ontwikkelaars, waardoor er een financieel risico ontstaat.					
Maatregel	Geen maatregelen					

Programma 6: Burger, bestuur en veiligheid

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R88	Calamiteiten: onverwachte gebeurtenissen kunnen leiden tot hoge, niet begrote kosten.	5%	10.000.000	Crisisbeheersing	Financieel
Opmerking	Verzamelrisico van alle grootschalige calamiteiten die de gemeente kunnen overkomen en een lage kans van voordoen hebben. Hieronder vallen alle grotere rampen, zoals trein- en vliegtuigongelukken of andere grootschalige incidenten.					
Maatregel	Voor algemene rampen e.d. mogen geen voorzieningen worden getroffen. Derhalve is geen voorziening opgenomen. Intern worden medewerkers opgeleid en op piketfuncties ingezet in de (regionale) crisisorganisatie.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1117	Lagere inkomsten bouwleges.	50%	1.000.000	Omgevingsvergunning (Wabo)	Financieel
Opmerking	Het risico is permanent aanwezig dat de geraamde begroting niet behaald wordt. Immers het is voorshands nooit exact te voorspellen welke of wanneer bouwactiviteiten plaatsvinden.					
Maatregel	Maandelijks wordt een prognose gemaakt door de accounthouders naar aanleiding van de contactmomenten met de (toekomstige) vergunning afnemers van grote projecten (> ca 1 miljoen bouwsom).					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1341	Kwaliteit van informatie voldoet niet aan de (wettelijke) eisen	50%	1.000.000	Archief	Financieel
Opmerking	De juiste kwaliteit van informatie is de verantwoordelijkheid van de eigenaren van de informatie; te kort komende kwaliteit kan leiden tot risico's in de uitvoering van de taken van de gemeente, van inefficiënte in de uitvoering van taken tot juridische en financiële risico's i.v.m. het gebruiken en/of verstrekken van onjuiste informatie of het ontbreken van informatie. De inschatting van het financiële risico is gebaseerd op juridische kosten van bijv. schadeclaims als gevolg van de verstrekking van incorecte informatie, imago schade en kosten ten gevolge van transacties die gebaseerd zijn op incorrecte data (denk aan: vastgoedtransacties). Voorbeelden zijn het niet of niet tijdig digitaal archiveren van informatie.					
Maatregel	Voor het toetsen van de kwaliteit van informatie worden monitoringsinstrumenten opgezet in het kader van de uitvoering van het programma Gegevensmanagement; dit betreft het al opgezette kwaliteitssysteem voor Informatiebeheer en de geplande uitbreidingen en aanvullingen daarop om daarmee het gehele informatiedomein te kunnen gaan bestrijken.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1340	Afstel invoering 2e tranche van de WKPb	25%	1.000.000	Vergunning en handhaving	Financieel
Opmerking	De overgang van de WKPb naar de BRK-PB vereist dat per 1 januari 2021 het brondocument van een publiekrechtelijk opgelegde beperking op een kadastraal perceel is opgenomen in die nieuwe registratie. Op dit moment is niet duidelijk of alle brondocumenten tijdig en volledig per de genoemde datum, geanonimiseerd kunnen zijn opgenomen in de BRK. Het risico is dat dat de gemeenten aansprakelijk kunnen worden gesteld, als iemand bv. een pand/perceel koopt, waarvan de publiekrechtelijke beperkingen (bv. een monumentstatus) niet goed is geregistreerd bij de gemeente.					
Maatregel						

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1342	Duurzame toegankelijkheid van informatie voldoet niet aan de wettelijke eisen	20%	1.000.000	Archief	Financieel
Opmerking	Informatie is niet meer toegankelijk doordat het onterecht is vernietigd of niet leesbaar meer is; dit kan leiden tot inefficiënte in de uitvoering van taken of tot juridische en financiële risico's i.v.m. het niet meer kunnen gebruiken en/of verstrekken van informatie of het ontbreken van informatie. De inschatting van het financiële risico is gebaseerd op juridische kosten van incorrecte informatie en imago schade. Daarnaast kan de toezichthouder (gemeentearchivaris) een dwangsom opleggen mocht de gemeente zich niet aan de Archiefwet houden. Een voorbeeld hiervan is het niet of niet tijdig ontwikkelen van een e-Depot.					
Maatregel	Voor duurzame toegankelijkheid van informatie vindt continue toezicht plaats door de Gemeentearchivaris; dit toezicht is gebaseerd op de rapportage van het kwaliteitssysteem informatiebeheer, aangevuld met steekproeven en interviews; daarnaast zorgt de stuurgroep Informatiebeheer voor continue toezicht op de uitvoering en verbetering van de duurzame toegankelijkheid; de stuurgroep bestaat uit de CIO, de strategisch adviseur Informatiebeheer van de gemeente Haarlem en de gemeentearchivaris van het Noord-Hollands Archief.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1282	De gemeente Haarlem is wettelijk aansprakelijk ingeval een wethouder overlijdt, om levenslang nabestaanden en/of wezenpensioen te betalen.	5%	1.000.000	College	Financieel
Opmerking	Het kortleven-risico treedt op wanneer een wethouder overlijdt wanneer hij in functie is, of wachtgeld geniet. De gemeente moet dan levenslang nabestaanden en/of wezenpensioen betalen. Bij een actieve wethouder en de voormalige wethouder met wachtgeld wordt altijd het grootste risico gelopen bij overlijden, aangezien er bij overlijden (fictieve) doortelling van de pensioenopbouw tot de AOW-leeftijd plaatsvindt. Mocht het risico zich voordoen, dan zal de gemeente de totale verplichting in één keer moeten doteren aan de voorziening. De gemeente is niet wettelijk verplicht dit risico af te dekken. De gemeente Haarlem heeft er voor gekozen dit risico niet te verzekeren.					
Maatregel						

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1121	Verlaging rekenrente voor pensioenen (oud)wethouders waardoor dotatie aan de voorziening pensioenverplichtingen nodig is.	40%	800.000	College	Financieel
Opmerking	Kosten pensioenen wethouders: Verlaging van de te hanteren rekenrente voor Appa-pensioenen. (Appa = Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers). Wethouders bouwen pensioen op, gemeenten zijn verantwoordelijk voor de toekomstige pensioenverplichtingen. Voor (een deel van) de toekomstige pensioenverplichtingen is een voorziening gevormd. Jaarlijks wordt een actuariële berekening gemaakt van de benodigde voorziening. Hierbij moet de rekenrente in lijn zijn met de rekenrente die wordt gehanteerd voor waardeoverdrachten. Er bestaat een kans dat deze rekenrente wordt verlaagd door de huidige lage markrente. Een lagere rekenrente kan ertoe leiden dat bijgestort moet worden in de voorziening voor pensioenverplichtingen. De rekenrente 2018 bedroeg 1,648% en is in 2019 gedaald naar 1,577%. De kans bestaat dat de rekenrente verder daalt (max 40%). De impact wordt ingeschat op maximaal € 800.000.					
Maatregel	Het betreft een extern risico waarvoor geen beheersmaatregelen kunnen worden getroffen.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1052	Claims inzake uitvoering functioneel leeftijdsontslag veiligheidsregio Kennemerland	50%	500.000	Personeel	Financieel
Opmerking	Personeel dat voor de gemeente werkte is overgegaan naar de VRK. Voor hen bestaan nog wel een risicogarantie inzake functioneel leeftijdsontslag (FLO). De berekening en consequenties hiervan zijn onvoorspelbaar.					
Maatregel	Monitoring op de individuele dossiers en de prognose door deskundige arbeidsrecht.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1110	Tussentijds aftreden van een wethouder, waardoor recht op wachtgeld ontstaat.	20%	300.000	College	Financieel
Opmerking	De gemeente is risicodragr voor het betalen van wachtgelden in geval een wethouder voortijdig vertrekt. Dat is een permanent risico dat niet beheerst kan worden.					
Maatregel	Het betreft een extern risico waarvoor geen beheersmaatregelen kunnen worden getroffen.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1053	Planschade: Claims inzake foutieve planadviezen bij bouwvergunningen	30%	200.000	Bouwvergunning	Financieel
Opmerking	Als er een vergunning voor de bouw van een object of gebouw wordt afgegeven, kan dat inhouden dat er als gevolg hiervan schade door derden wordt ervaren. Dat kan ook als een bouwadvies onduidelijk blijkt te zijn. De schade als gevolg hiervan wordt gedragen door de gemeente.					
Maatregel	Planschade wordt niet specifiek als voorziening opgenomen. Indien deze zich wel voordoet zal deze gefinancierd worden uit de algemene middelen.					

Programma 7: Algemene dekkingsmiddelen

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R61	Daadwerkelijke Algemene Uitkering wijkt af van de raming	10%	12.300.000	Economische situatie	Financieel
Opmerking	Algemene uitkering: De algemene uitkering uit het gemeentefonds bedraagt ongeveer € 246 miljoen. Een afwijking van 5% leidt tot een begrotingsrisico van ruim €12 miljoen.					
Maatregel	Het betreft een extern risico en het risico kan niet worden vermeden. De belangrijkste beheersmaatregelen zijn: Alert zijn op ontwikkelingen op rijksniveau en deze ontwikkelingen z.s.m. vertalen naar gevolgen voor Haarlem en de begroting daarop bijstellen.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1132	Grote/langdurige uitval van ICT-systemen (als gevolg van problemen in de interne infrastructuur)	50%	1.000.000	ICT	Bedrijfsproces
Opmerking	Doordat Haarlem er naar streeft 100% digitaal te werken wordt de infrastructuur steeds belangrijker. Eén van de kritische factoren is de uitwijk (kan de gemeente Haarlem – indien zich storing intern voordoet – andere infrastructuur benutten om de continuïteit van ICT-bedrijfsvoering te waarborgen), deze is beperkt georganiseerd. In verband met de voortgang van Project Any is er een afnemende kans dat veroudering de oorzaak is van een verstoring, maar in 2020 is er een reële kans dat een aantal verstoringen zullen zijn die te maken hebben met de overgang van de oude naar de nieuwe omgeving. Er wordt gerekend met maximaal 5 incidenten die ieder kunnen leiden tot extra uitgaven ter grootte van 100.000 Euro.					
Maatregel	Op dit moment wordt een nieuwe (professionelere) infrastructuur aangelegd die meer toekomstgericht is en verdeeld zal zijn over twee fysieke locaties, waarbij één locatie volledig uit kan vallen. In de loop van 2020 zal deze nieuwe infrastructuur volledig geïmplementeerd zijn., Geïmplementeerd - Binnen de huidige infrastructuur zijn diverse componenten (fysieke servers, netwerkcomponenten, firewalls en verbindingen) dubbel uitgevoerd, om zo het risico op uitval te reduceren. Het datacenter van de Gemeente Haarlem voldoet aan de hoogste standaarden voor uptime, beveiliging en brandveiligheid. In geval van grote calamiteiten kan er beperkt uitgeweken worden naar de interne infrastructuur. Hiervoor is een continuïteitsplan opgesteld dat periodiek verder wordt aangescherpt en up-to-date blijft.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1267	Verzamelrisico met betrekking tot de ambtelijke fusie tussen Haarlem en Zandvoort	10%	1.750.000	Bestuur & Management	Bedrijfsproces
Opmerking	1. Uit evaluaties blijkt dat de (vanuit samenwerking) gestelde doelen van Haarlem en Zandvoort niet of onvoldoende worden bereikt. 2. De couleur lokale Zandvoort wordt onvoldoende gerealiseerd. Het ontbreken van een uitgewerkte visie leidt tot een hogere ambitie dan de eigen inbreng van Zandvoort rechtvaardigt. 3. Stagnatie onderling vertrouwen tussen Haarlem en Zandvoort met nadelige gevolgen voor de samenwerking. Voor goede samenwerking is onderling vertrouwen nodig. 4. De samenwerking tussen Zandvoort en Haarlem wordt beëindigd. De kans bestaat dat door wijzigende omstandigheden de samenwerking wordt beëindigd, de kans hierop is echter zeer klein. De eerste vijf jaar is ontvlechting van de samenwerking niet mogelijk, mocht binnen deze periode toch de wens ontstaan om de samenwerking te beëindigen dan dient een ontvlechtingsplan te worden opgesteld. Het ontvlechtingsplan zal niet alleen de kosten van een ontvlechting in beeld brengen, maar ook de gemaakte kosten en gedane tijdsinvesteringen door Haarlem die onvoldoende renderen door een vroegtijdige ontvlechting. Intensivering van het bestuurlijk gesprek in Zandvoort over de samenwerking met Haarlem zorgt voor een verlaging van de kans van 15% naar 10%. Voortzetting van bestuurlijke gesprek, mede naar aanleiding van de tussentijdse evaluatie, is meer gestructureerd en gepland nodig om het risico op 10% te kunnen laten staan.					
Maatregel	1. Wanneer geconstateerd wordt dat de doelen mogelijk niet of onvoldoende bereikt worden vindt bijsturing plaatst en worden de consequenties van deze bijsturing in beeld gebracht. 2. De beschrijving van de couleur lokale in Dienstverleningskader zichtbaar Zandvoort is het uitgangspunt. 3.1 Per kwartaal wordt overleg gevoerd tussen college Zandvoort en directie ten behoeve van de monitoring van de samenwerking en (naleving van) de gemaakt afspraken. 3.2 Voortzetten van de huidige goede samenwerking op zowel bestuurlijk als ambtelijk niveau. 4. Door onder andere periodiek overleg tussen college Zandvoort en directie en veelvuldig onderling overleg blijven wederzijdse verwachtingen en bevindingen goed in beeld. Hierdoor is tijdige (bij)sturing mogelijk en wordt de kans op beëindiging van de samenwerking tussen Haarlem en Zandvoort verkleind.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1123	Uitval van kritische applicaties/systemen in verband met een cyberaanval	35%	10.000.000	ICT	Imago/ Politiek
Opmerking	Het risico op schade door een cyberaanval neemt toe. Jaarlijks brengt het Nationaal Cyber Security Centrum een ‘Cyber Security Beeld Nederland’ uit, waarin o.a. voor alle sectoren wordt aangegeven waar de risico's zitten. Voor overheden is de laatste jaren een trend zichtbaar: Het risico op verstoring van de ICT door ‘cybervandalen en scriptkiddies’ was al hoog en neemt toe, het risico van verstoring van de ICT door beroepscriminelen is ongewijzigd hoog. Een grote verstoring van de ICT door een cyberaanval is van een andere aard dan het risico ‘uitval van ICT systemen’. Bij een Cyberaanval is sprake van ICT voorzieningen die normaliter afdoende zijn maar kortdurend en herstelbaar worden verstoord. Een dergelijke verstoring kan bijvoorbeeld bestaan uit een gijzeling van data (ransomware), wijziging of vernietiging ervan, of diefstal (en evt. publicatie) van privacygevoelige informatie. Een incident van enige omvang brengt direct hoge schade met zich mee. Die te maken heeft met (1) Opzetten van een tijdelijke organisatie waarin veel aandacht is voor externe en interne communicatie, (2) Mogelijk betalen van losgeld, (3) Herstelacties die langdurig kunnen zijn en waarvoor moet worden ingehuurd, (4) Treffen van voorzieningen om bedrijfsprocessen te kunnen continueren ook als de ICT er niet is, (5) Na herstel alle informatie uit de tijdelijk ingerichte processen met terugwerkende kracht invoeren in de herstelde systemen, (6) Actieve nacontroles en herstellen van bevindingen, (7) Evalueren en investeren in maatregelen om herhaling te voorkomen. Afhankelijk van de omvang van de hack zijn schadebedragen van meerdere miljoenen denkbaar. Het bedrag van 10 miljoen is gebaseerd op gepubliceerde schattingen van de kosten die bij Amerikaanse steden bij dit soort incidenten zijn gemaakt.					
Maatregel	De gemeente geeft uitvoering aan het Strategisch Informatiebeveiligingsbeleid, en heeft maatregelen genomen om digitale aanvallen te weren. Denk hierbij aan het aanstellen van een Chief Information security officer, security officer, toegangsbeveiliging en inhuren van professionele hackers.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1088	Het niet volledig realiseren van de te ontvangen belastingen en rechten	10%	1.000.000	Belastingen	Financieel
Opmerking	Belastingheffing: De gemeente heft jaarlijks voor een bedrag van bijna € 100 miljoen aan belastingen en rechten. Er bestaat een risico van het niet-realiseren van een gedeelte van deze opbrengst. Indien tarieven onjuist in de tarieventabel zijn opgenomen of een verordening wordt onverbindend verklaard op basis van een beroepsschrift, wordt een gedeelte van de geraamde opbrengst niet gerealiseerd. Het beeld is dat er minder incidenten met onnauwkeurigheden plaatsvinden dan dat in het verleden het geval was. Dit risico bestaat grotereels bij precario kabels en leidingen (gelet op het bezwaar). Omdat de einddatum van het mogen heffen van precario op kabels en leidingen nadert daalt de kans van 15% naar 10%.					
Maatregel	De verordeningen worden opgesteld door JZ en getoetst door Cocusus. De tarieven worden voorbereid door concerncontrol en ter toetsing voorgelegd aan de specifieke budgethouder (vier ogen principe).					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R68	Brandschade: Eigen risico bij verzekering tegen brandschade aan eigendommen van de Gemeente.	50%	300.000	Gebouwenbeheer	Financieel
Opmerking	De gemeente heeft haar eigendommen verzekerd via de beurs met een relatief lage premie en eigen (rest)risico van maximaal € 300.000 per jaar. De polis loopt sinds 1 januari 2020 gelijk met het kalender jaar. Hierdoor kan het niet meer voorkomen dat zoals voorheen in een kalenderjaar met 2 x het eigen risico (voorheen 400K) moet worden rekening gehouden. Het risico is daarmee van 800K naar 300K gegaan.					
Maatregel	Geen voorzieningen getroffen, situatie doet zich thans nog niet voor en assurantie eigen risico is niet gebruikelijk binnen gemeenten. Het risico dient geaccepteerd te worden, het is niet gebruikelijk om hiervoor een voorziening te treffen.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R929	Kosten (realisatie) van investeringen zijn hoger dan geraamd	10%	650.000	Financiële Administratie	Financieel
Opmerking	In de begroting wordt er van uit gegaan dat van de geplande investeringen in een jaar 70% ook in dat jaar wordt uitgevoerd. Indien de realisatie hoger uitvalt, betekent dit een financieel nadeel. Omdat de realisatie van investeringen al enige jaren niet boven de 70% uitstijgt is de kans verlaagd van 20% naar 10%.					
Maatregel	Bij de 2e Bestuursrapportage van elk jaar worden afwijkingen t.o.v. verwachting t.i.v. de begroting gebracht.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1266	De dienstverlening van Haarlem voldoet niet aan de Zandvoortse verwachtingen en/of de samenwerking brengt minder efficiencyvoordeel dan beoogd.	50%	500.000	Bestuur & Management	Bedrijfsproces
Opmerking	De betekenis van het Dienstverleningshandvest is onvoldoende doorgrond en/of de daadwerkelijke uitvoering voldoet niet aan de verwachting. Het beoogde efficiencyvoordeel van € 500.000 door harmonisatie van werkwijzen wordt niet behaald, het financieel risico hierbij wordt met name bij de organisatiekosten zichtbaar. De kans dat het efficiencyvoordeel niet gehaald wordt kan als klein ingeschat. Bij het niet of later realiseren van het efficiencyvoordeel ontstaat een financieel nadelig gevolg. Het inschatten van de grootte van dit mogelijke gevolg is lastig te bepalen omdat kwantificering van efficiencyvoordelen niet altijd mogelijk is. Het gaat om het totaal aan efficiencyvoordelen, dus zowel om voordelen in beleid(sbepaling) als om voordelen bij het uitvoeren van de bedrijfsvoering. De beleidsefficiency wordt reeds behoorlijk gerealiseerd, de efficiency op bedrijfsvoering vraagt (inherent aan het type efficiency en in lijn met landelijke ervaringen) meer tijd. Inmiddels is duidelijk dat de voordelen op bedrijfsvoering uit efficiency overwegingen minimaal teniet worden gedaan door nieuwe ontwikkelingen in de bedrijfsvoering die leiden tot intensiveringen waar geen vergoeding tegenover staat. Dit staat nog los van vernieuwingsopgaven in de bedrijfsvoering als gevolg van externe effecten zoals het digitaal stelsel Omgevingswet. Ontwikkelingen vragen om herziening van de efficiencyafpraak als ook opgenomen als aanbeveling in het evaluatierapport. De kans op het niet volledig realiseren van het efficiencyvoordeel wordt voor 2020) ingeschat op 50%, was 40%.					
Maatregel	Overleg is het startpunt, afstemming en bijstelling is een verantwoordelijkheid van het management. Bij blijvende verschillen van inzichten is er een geschillenregeling en een Haarlemse klachtenregeling. - De aanvullende wensen van Zandvoort worden vertaald naar de P&C-producten Zandvoort. - De kaders en monitoring van de uitvoering worden actief bewaakt. - Er wordt prioriteit gegeven aan harmonisatiewerkwijzen.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1168	Naheffing voor niet afgedragen belastingen en premies voor ingehuurde medewerkers (inlenersaansprakelijkheid, Wet Waadi en Wet DBA).	30%	400.000	Contractbeheer	Financieel
Opmerking	Op grond van de wet op de inlenersaansprakelijkheid kan de gemeente een naheffing krijgen voor niet afgedragen belastingen en premies van ingehuurde medewerkers waarvan de werkgever inmiddels failliet is. Op grond van de Wet WAADI kan de gemeente een boete krijgen voor het inlenen van arbeidskrachten bij bureaus die zich niet hebben geregistreerd in het Handelsregister. De handhaving omtrent de Wet DBA is opgeschort tot 2020 indien niet kwaadwillend gehandeld wordt. De voortgang omtrent de invoering en naleving van de wetgeving met betrekking tot DBA wordt gevolgd en zo nodig worden acties ondernomen.					
Maatregel	WAADI: bij de invoering van de Wet Waadi is een gemeentebrede controle gedaan of bureaus Waadi gecertificeerd zijn, ook bij aanbesteding wordt deze controlevraag gesteld. Inlenersaansprakelijkheid: Bij ‘inlenen’ worden liquiditeitseisen vooraf getoetst door Inkoop. Bij gunningen in de lijn – zonder tussenkomst van Inkoop – zal door middel van analyse en voorlichting geborgd gaan worden.					

	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1130	Voordoen van een substantieel datalek	50%	250.000	Data	Imago/Politiek
Opmerking	Per 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Op grond van de AVG wordt de boetebevoegdheid van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP) verder uitgebreid. De boetes kunnen dan maximaal €20.000.000 of 4% van de wereldwijde jaaromzet bedragen. Afhankelijk van de omstandigheden van het geval (in hoeverre valt de organisatie iets te verwijten, heeft de organisatie aan haar zorgplicht voldaan etc.) kan die schade oplopen. De maximale impact bestaat uit een wettelijke boete, onderzoekskosten en herstel en juridische kosten. Voor het jaar 2019 geeft de AP aan dat ze waarschijnlijk géén of een lage boete zullen opleggen, tenzij gemeentes niet de intentie hebben om het te verbeteren. De inschatting van het risico is daarom gebaseerd op een gematigde boete, onderzoekskosten en herstel, juridische kosten en kosten door imagoschade.					
Maatregel	Functionaris Gegevensbescherming is aangesteld in 2018. Verwerkingsregister wordt bijgehouden. DPIA's worden uitgevoerd (in kader van privacy by design). Bewustwordings campagnes Informatiebeveiligingsmaatregelen worden getroffen die voortvloeien uit het beleid zoals, autorisatiebeheer, fysieke beveiliging etc.					
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1343	Kleine/kortstondige uitval van ICT-systemen	50%	250.000	ICT	Bedrijfsproces
Opmerking	Doordat Haarlem er naar streeft 100% digitaal te werken wordt de infrastructuur steeds belangrijker. Eén van de kritische factoren is de uitwijk (kan de gemeente Haarlem – indien zich storing intern voordoet – andere infrastructuur benutten om de continuïteit van ICT-bedrijfsvoering te waarborgen), deze is beperkt georganiseerd. Dit risico kwantificeert de kans en impact van kortstondige (en/of beperkte) uitval van ICT-systemen. Door de technische stappen die reeds gezet zijn, zal de schade beperkter zijn dan op de oude IT infrastructuur. Het financieel gevolg is daarom verlaagd naar € 250.000.					
Maatregel	Binnen de huidige infrastructuur zijn diverse componenten (fysieke servers, netwerkcomponenten, firewalls en verbindingen) dubbel uitgevoerd, om zo het risico op uitval te reduceren. Het datacenter van de Gemeente Haarlem voldoet aan de hoogste standaarden voor uptime, beveiliging en brandveiligheid. In geval van grote calamiteiten kan er beperkt uitgeweken worden naar de interne infrastructuur. Hiervoor is een continuïteitsplan opgesteld dat periodiek verder wordt aangescherpt en up-to-date blijft., Geïmplementeerd - Op dit moment wordt een nieuwe (professionelere) infrastructuur aangelegd die meer toekomstgericht is en verdeeld zal zijn over twee fysieke locaties, waarbij één locatie volledig uit kan vallen. In de loop van 2020 zal deze nieuwe infrastructuur volledig geïmplementeerd zijn.					
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1167	Dividenduitkeringen van verbonden partijen zijn lager dan geraamd	50%	550.000	Deelnemingen	Financieel
Opmerking	Wanneer er minder dividend wordt uitgekeerd dan begroot leidt dit tot een financieel nadeel voor de gemeente. Door de onzekerheden in de ontwikkelingen van de conjunctuur is er een groter risico op een duidelijke lagere dividenduitkering, maar géén dividenduitkering van de grootste dividendverstrekkers is niet realistisch.					
Maatregel	Dit is een extern risico waar geen beheersmaatregelen tegen te treffen zijn					
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1345	Geplande eindtermijn 'Borgen voor de toekomst' wordt niet behaald.	25%	211.250	Facilitaire Zaken	Bedrijfsproces
Opmerking	'Borgen voor de toekomst' omvat: •Het afronden van de bewerking en het overbrengen van het analoge archief van Haarlem naar de archiefbewaarplaats het Noord-Hollands Archief (NHA). •Het inhalen van achterstanden op termijn gestelde te vernietigen analoge archieven en het borgen van een adequaat jaarlijks vernietigingsproces ook na opheffen team Archiefbeheer. •Het zorgdragen van het dagelijkse adequaat sorteren en digitaliseren van de inkomende post voor de gemeente Haarlem (en inmiddels inclusief Zandvoort) en borgen van dit postverwerkingsproces na opheffen team Archiefbeheer. •Het opheffen van team Archiefbeheer nadat alle te bewaren archieven zijn overgebracht naar het NHA, planning oktober 2022. Mogelijk wordt de geplande eindtermijn niet behaald					
Maatregel	Evalueren					
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1295	Frictie bij grote organisatieveranderingen	50%	1.000.000	Personeel & Organisatie	Financieel
Opmerking	Wanneer de economische situatie verslechtert kan dat leiden tot verlaging van de formatie en frictielaasten. De kans is aangepast van 25 naar 50% gezien de huidige situatie (Corona), bedrag aangepast van 200.00 naar 1.000.000 (1% van loonsom) , geen aanvullende maatregelen anders dan frictielaasten reserveren					
Maatregel	De ontwikkeling tot een flexibele netwerkorganisatie en versterking van de vaardigheden en competenties van medewerkers maken dat medewerkers een sterkere positie op de arbeidsmarkt krijgen. Hierdoor maken zij een grotere kans op nieuw werk en betekent dit lagere frictielaasten voor de gemeente.					
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1089	Bezwaaarprocedures binnen het sociaal domein	25%	150.000	Juridische Zaken	Juridisch/Aansprakelijkheids id
Opmerking	Door de veranderingen in de wetgeving in het Sociaal Domein (Schuldhelpverlening, AWBZ, Wet werken naar vermogen, Jeugdzorg en WMO) worden er in aanzienlijk meer bezwaarprocedures gevoerd en voorlopige voorzieningen gevraagd. Het aantal bezwaren en vovo's binnen het sociaal domein neemt de afgelopen tijd toe en daarom is de kans op risicoprocedures toegenomen van 10% naar 25% . Inschatting is op dit moment lastig te geven, uitgangspunt is € 150.000 gebaseerd op					
Maatregel	De getroffen beheersmaatregelen zijn onvoldoende om de verwachte stijging van het aantal bezwaar- en beroepschriften te kunnen beheersen. Tijdelijke beheersmaatregel is de extra inhuur.					
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1171	Er is een dubbele betaling van inkoopfacturen door de gemeente.	5%	200.000	Financiële Administratie	Financieel
Opmerking	Het risico bestaat dat een factuur ten onrechte dubbel in de administratie (s) terecht komt of dubbel betaald wordt. In de reguliere processen zijn verschillende maatregelen opgenomen om het risico op dubbele betalingen van inkoopfacturen te mitigeren. In Clickview is een functionaliteit ontwikkeld waarmee data-analyses en visuele controles kunnen worden uitgevoerd om na te gaan of er zich ook werkelijk geen dubbele betalingen hebben voorgedaan.					
Maatregel	In de reguliere processen zijn verschillende maatregelen opgenomen om het risico op dubbele betalingen van inkoopfacturen te mitigeren. In Qlikview is een functionaliteit ontwikkeld waarmee data-analyses en visuele controles kunnen worden uitgevoerd om na te gaan of er zich ook werkelijk geen dubbele betalingen hebben voorgedaan.					
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1377	Als gevolg van Cyberdreigingen en adviezen van NCSC en IBD uitschakelen van diensten	30%	100.000	ICT	Bedrijfsproces
Opmerking	Door het uitschakelen van de diensten worden: (1) diensten aan burgers verstoord en/of (2) de interne processen van de gemeente verstoord. Dit is een intrinsiek risico doordat (1) connectiviteit via Internet het uitgangspunt is, (2) software altijd kwetsbaarheden zal bevatten en (3) er een kat-en-muis-spel is tussen aanvallers en verdedigers waarbij ook statelijke actoren betrokken zijn.					
Maatregel	Voor verkleinen van het risico zorgen dat de eigen software goed wordt bijgehouden. Voor kwetsbaarheid van leveranciers (1) contracten goed managen en (2) voor grote partijen zoals bv Centric en Microsoft het onderwerp agenderen op VNG niveau.					
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1423	Coronacrisis	25%	10.000.000	Pandemie	Financieel
Opmerking	De coronacrisis heeft verschillende soorten gevolgen voor de gemeente Haarlem. De Coronacrisis treft de gemeente op het gebied van teruglopende inkomsten en extra te maken kosten. Het rijk compenseert, maar er blijft onzekerheid of dit voldoende is. Het verdere verloop van de Coronacrisis zit vol met onzekerheden, zeker met nieuwe inzichten, metingen, verwachtingen en opinies die dagelijks beschikbaar komen. Vanuit de G40 en Platform 31 heeft een uitgebreide analyse plaatsgevonden. Op basis van die resultaten zijn drie scenario's over het verloop van de coronacrisis beschreven. Dit betreft het U-scenario waar de verwachting is dat er geleidelijk teruggekeerd wordt naar normaal in 2021/2022. Het L-scenario gaat uit van het voorlopig uitblijven van een goedwerkend vaccin en een anderhalvemeterconomie als het nieuwe normaal. Volledig herstel wordt dan pas in 2024/2025 verwacht. Het H-scenario heeft als verwachting dat er geen effectieve indamstrategie mogelijk is, waardoor de grote onzekerheid blijft. Ondertussen heeft de gemeente in deze dynamische omgeving keuzes moeten voor maken voor de Programmabegroting 2021. Het verloop blijft echter vol zitten met onzekerheden, hierdoor blijft ook de onzekerheid of het Rijk de gemaakte kosten en de gederfde inkomsten van de Gemeente volledig compenseert.					
Maatregel						
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1422	De effecten van het thuiswerken vanwege Corona	50%	250.000	organisatie	Financieel
Opmerking	Vanwege de huidige situatie (Corona) is de kans aanwezig dat 50% thuiswerken de nieuwe norm wordt. Dit brengt extra kosten met zich mee, momenteel worden diverse scenario's uitgewerkt. Vooralnog wordt rekening gehouden met een eenmalige uitkering (circa 215K) en extra voorzieningen (35K).					
Maatregel						
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1416	Bezwaarschrift tegen opgelegde VPB aanslag 2016 wordt ongegrond verklaard	10%	2.900.000	Belastingen	Financieel
Opmerking	De gemeente is momenteel in discussie/gesprek met de belastingdienst over de vennootschapsbelasting. Standpunten over de grondexploitatie en de reclamebelasting liggen op dit moment nog niet op een lijn. Hieruit volgt een verhoogd risico. De gemeente is in bezwaar gegaan tegen de opgelegde aanslag Haarlem 2016. Risico grex (circa 2 miljoen) op te vangen binnen reserve grondexploitatie en risico reclamebelasting jaarlijks circa € 150.000.					
Maatregel	In gesprek blijven met de belastingdienst					
	Nr.	Risico	Kans	Maximaal €	Risicogebied	Risicocategorie
Risico	R1421	effecten pandemie op kwijtschelding oninbaarheid van belastingen	20%	400.000	Belastingen	Financieel
Opmerking	Voor kwijtschelding is € 1,3 miljoen geraamd en voor dubieuze debiteuren € 0,7 miljoen, samen € 2 miljoen. Door de gevolgen van een pandemie op de conjunctuur bestaat de mogelijkheid dat deze kosten zullen toenemen.					
Maatregel						

5.13 Maatregelen Jeugd en Wmo

Maatregelen Jeugd		2021	2022
Inkoop Jeugd			
1.	Invoeren budgetplafonds Jeugd	X	
2.	Verminderen aantal aanbieders		X
3.	Inrichten administratief servicebureau voor contractpartners	X	
4.	Afschaffen open house constructie vrijgevestigden		X
5.	Striktere toekenning light contracten aan klanten	X	
Versoberen jeugd			
6.	Heroverwegen eigen bijdrage jeugd	X	
7.	Aanpassen leeftijdsgrens dyslexiezorg		X
8.	Herdefiniëren: wat is jeugdzorg en wat is verantwoordelijkheid ouders		X
9.	Accepteren wachttijd	X	
10.	Scheidingsproblematiek	X	X
11.	Eigen bijdrage kinderopvang en BSO	X	X
12.	Scherper definiëren jeugdhulp	X	X
13.	Kwaliteit van zorg		
Governance			
14.	Meer efficiency in regionale samenwerking	X	
Toegang			
15.	Normalisatie jeugdhulp		X

Maatregelen Wmo		2021	2022
Inkoop Wmo			
16.	Invoeren budgetplafonds Wmo		X
17.	Heroriëntatie perceel 5		X
18.	Ambulante begeleiding 'kantelen' naar een algemene voorziening		X
19.	Hulp bij het Huishouden resultaatgericht contracteren (in combinatie met Normenkader)	X	
20.	Dagopvang opnieuw contracteren		X
21.	Kortdurend Verblijf opnieuw contracteren		X
22.	Grote schoonmaak/woningsanering anders vormgeven	X	
23.	Kleine woningaanpassingen, onderhoud en reparaties contracteren		X
Versoering Wmo			
24.	Afschaffen gereduceerd tarief Hulp bij het Huishouden voor mantelzorgers (HHT)	X	
25.	Verhogen kilometerbijdrage Regiorijder	X	
26.	Eigen bijdrage invoeren voor Verhuiskostenregeling	X	
27.	Beleid rond eigen bijdragen aanscherpen	X	
28.	Wassen en strijken in de Hulp bij het Huishouden aanmerken als een algemene voorziening	X	
29.	Beperken en verlagen verhuiskostenvergoeding	X	
30.	Regels PGB inzetten via sociaal netwerk aanscherpen	X	
31.	Toegangscriteria Woningaanpassingen aanpassen	X	
32.	Toegangscriteria voor Hulp bij het Huishouden aanscherpen	X	
33.	Herbeoordelen huidige scootmobiel-gebruikers	X	
Toegang Wmo			
34.	Casemanagement en sociaal wijkteams		X

Adres:
Postbus 511
2003 PB Haarlem

T 14 023

Foto omslag:
Jurriaan Hoefsmit

Oplage:
85 exemplaren

Reageren
info@haarlem.nl

Vragen
14 023

Meer informatie
www.haarlem.nl